

EDICIÓ DEL TEXT

[TEXTOS PRELIMINARS]

1

[NOTES DIVERSES]

1. /f. 0v/¹ Nota que lo custos² legia moltes vegades "regent" i moltes "sacrista", folio 23, coll. 3; et dels lochs és anomenat "sacrista", folio in principio y a cartes 57, tertia columna; in principio a carta 44, columna prima; la carta 71, col. 3 circa mitat. /f. 0a^r/³
2. Nota que lo molt reuerent Capítol⁴ determinà, a 18 de noembre 1592, que a totes les feste[s] simples, ço és de tres lisons, que la Maria⁵ de l'altar maior⁶ stigua uberta.
3. A 15 de marts 1595, determinà lo molt reuerend Capítol que, d'equí al deuant, com aniran a combregar malalts,⁷ aporta lo scolà⁸ una stola⁹ per lo preuera qui seruexa la custòdia,¹⁰ etc.; y quant [el malalt] serà preuere, dos stolas.
4. Fas note jo, Miquel Berga, preuere, custos, com, lo primer d'abril 1607, fonch fete profesó¹¹ generall de pregàrias *pro pluui*a; aportaren la santa veracreu¹² a l'Hospital Generall vestits de blanch, posàrem los tepits¹³ d'Aloy capitular a l'altar magor, per raó de la veracreu; al mix, lo de don Joan Vich, olim bisbe, y axí ca¹⁴ farà com se tinga altres vegadas a traure per ditas pregàrias.
5. Nota com lo dia de la professó de la Santa Crusada,¹⁵ per orde del molt reuerend Capítol, tenen a destapar l'anquartinada y posar a l'altar magor, per dita

¹ El f. 0 és aferrat a la coberta interior del còdex.

² *Custos*: regent, sacrista; responsable de la sagristia.

³ El f. 0a^r és el full de protecció del còdex.

⁴ *Capítol*: organisme de govern d'una catedral, format pels canonges; sobre la composició del Capítol de la Seu de Mallorca, vegeu J. MIRALLES SBERT, *Origen de las canongías, dignidades y prebendas de la Santa Iglesia Catedral de Mallorca*, a A. PASCUAL (coord.), *La Seu de Mallorca*. Palma 1995, pp. 239-245 (editat per J. ROSSELLÓ LLITERAS).

⁵ Deu tractar-se de la imatge de Santa Maria de la Seu, la marededéu sagrari que presidia el retaule gòtic de la capella reial de la catedral.

⁶ *Altar major*: altar principal d'una església, situat en la seva capçalera o en el creuer. Aquí és l'altar beneït pels bisbes Pere de Morella (1269) i Berenguer Batle (1346); J. MIRALLES SBERT, "Dos consagraciones ignoradas", a BSAL 12 (juny 1908), pp. 81-86; G. ALOMAR ESTEVE, "El altar mayor de la catedral de Mallorca y el enigma de la continuidad del cristianismo balear", a BRAH, CLXXIII-1976/1, pp. 35-62.

⁷ *Anar a combregar malalts*: dur la comunió als malalts.

⁸ *Escolà*: persona que apleix tasques auxiliars en el culte.

⁹ *Estola*: ornament litúrgic, en forma de banda llarga i ampla de tela, propi dels ministres ordenats.

¹⁰ *Custòdia*: en aquest context, és una capseta en la qual s'estotgen les formes consagrades per dur la comunió als malalts.

¹¹ *Professó*: processó.

¹² *Veracreu*: relíquia de la creu de Jesús.

¹³ *Tapit*: catifa (DCVB: s. XIII).

¹⁴ Aquest escrivà resol ortogràficament així arreu la consonant fricativa sorda [s].

¹⁵ *Santa Croada*: es refereix a la butla pontificia que concedia diferents indulgències als qui anaven a la guerra contra els infeels o als qui hi contribuïen amb almoines. Els comissaris de la croada proclamaven solemnement la butla a les esglésies amb una processó on es portava el document papal, que és a la que al·ludeix la consuetud.

professó, tantum ci carà¹⁶ en Queresme,¹⁷ lo pali¹⁸ de brocat del senyor canonge Garau, quondam,¹⁹ ab sant Pera, y los tepits d'Aloy capitular; an mix, lo de don Joan Vich,²⁰ olim bisbe archabisbe de Tarragona; y anquortinaren lo pilar d'ont seuan los comicarís de la Santa Crusada.

6. Vinguda del sereníssim senyor don Carlos, rey d'Espanya y emperador d'Alemanya, és en lo principi de la consuetat.

7. <Nota de la> consagració de lo altar major, feta per lo il·lustríssim senyor bisbe Bal·le,²¹ se troba en lo fol 8 d'esta consuetat, y que dit bisbe pagà lo altar mayor que està darrera l'actual.²²

8. <Nota>. Donatiu de 229 perlas a la santa veracreu per los senyors Juan Baptista Anglès i Maria Anglès, se muller, als 2 abril 1534, dita fulla 8 <6º>.

9. <Nota>. Los palís qui tenen sant Pera al mix, quant Nostro Senyor Iy dóna las claus, los donà lo il·lustre senyor Gerònim Garau, canonge y paborda;²³ fulla 11. /f. 01r/

2

MEMORIAL FET PER MI, JOAN VALLDAURA, PREUERA Y CUSTOS DE SE[C]RESTIA²⁴ DE LA SEU, DE LA VINGUDA [QUE] FÉU EN LA CIUTAT DE MALLORQUE LO SERENÍSSIMO SENYOR DON CARLES, REY NOSTRO, EMPERADOR D'ALEMANYA, Y DE LAS COSES [QUE] SE FEREN EN LA RECEPCIÓ D'AQUELL, AXÍ PER LO REUEREND CLERO COM PER LO[S] SECULARS.²⁵

10. Fas memòria jo, sobredit custos, com a XXIII d'agost de l'any MDXXXXI, don Falip de Ceruelló, virey de la present ciutat, rebé una letra d'Andria Dòria, en què li deya: Se Maiestat seria ab gran exèrcit per anar contra Alger, en equesta nostra ciutat, a XIII de setembre primer venidor, y que fesen de proueir de pa fresch, oli, lenyes, formatges y palles; ab la cual letra, los magnífics jurats entraran en lo Capítol, notificant als reuerends canonges la letra y vingude de Sa Maiestat, y que fesan lo que d'els s'esperaua. Y axí, lo[s] reuerends canonges feren un arch triunfal

¹⁶ "ci carà" = "si serà".

¹⁷ *Quaresma*: temps litúrgic de 40 dies de preparació per a la Pasqua.

¹⁸ *Pal·li*: tela col·locada en un bastidor per ornar el front dels altars. També s'anomenaven així les peces de tela bona per vestir els murs de l'església en segons quines festes (DCVB: 1485).

¹⁹ *Quondam*: difunt.

²⁰ El bisbe de Mallorca Joan Vich i Manrique (1573-1604).

²¹ El bisbe de Mallorca Berenguer Batle (1332-1349).

²² Aquest "retaule actual" del qual parla la consuetat, és el retaule gòtic que estava entorn de la càtedra episcopal.

²³ *Paborde*: membre del Capítol catedralici encarregat de l'administració.

²⁴ *Sagristia*: dependència d'una església en la qual es preparen i vesteixen els qui celebren el culte. El seu responsable té com a missió l'organització de la litúrgia.

²⁵ P. BARCELÓ ADROVER, «Versions del memorial "De la vinguda a Mallorques de l'Emperador Carles I d'Espanya i V d'Alemanya"», a BSAL 60 (2004), pp. 303-312; F. MASSIP, "Un quasi espill de vida". *Celebración civil y fiesta urbana en la época de Fernando Álvarez de Toledo: la entrada del Emperador a Mallorca (1541)*, a *A cos de rei. Festa cívica i espectacle del poder reial a la Corona d'Aragó*. Valls 2010, pp. 209-227.

molt superbo en la plase de la Seu, devant l'Almoyna,²⁶ y los dits reuerends canonges entraren en lo consell de sant Bernat²⁷ dient-los [que] fesan algun senyal d'alegria per dita alegria de Se Maiestat. Y dit consell féu un altra arch a la porta de Mar²⁸ perquè, quant Se Maiestat exirie de la Seu per anar al castell,²⁹ lo posqués veure. Y ans d'aribar Se Maiestat, aribaren molts senyors, axí d'Aragó com de Catalunya, los noms dels quals seria prolixitat de contar. A VI d'octubre, aribà lo príncep de Selern, y a VIII de dit, lo virey de Cisília, don Ferando de Gonsaga, ab VII galeres y XXVIII naus, aribant ab lo present port, a hon trobà més de LX naus groses [que] eren aribades de Gènoue, y Cicília, y Nàpols, totes d'armade. Y asent dos o tres millas del moll, la ciutat lo seludà per a ser capità general de tota l' /f. 01v/ armade; y el féu tirar molta artalaria, axí a les galeres com a les naus. Y lo mateix dia, hora tarde, entrà un coreu de Menorca, dient [que] Se Maiestat avia sopat lo dia ans a Mahó, dins lo port de cala Figuera. A XIII de dit, a quatre hores ans del dia, vingué una galera en lo moll notificant [que] Se Majastat era a les Salines, que volia entrar de dia per veura la ciutat y lo port. Y sabent tal noua la ciutat, així lo reuerend clero com los seculars, tots se preparen per tal reseptió. Y asent ja dos hores de dia, se mostraren al cap Blanch XXXXII galeres, a l'ancuontre de les quals anà lo virey de Cicília, ab les set [que] ere entrat y ab la que era vinguda de metinade, y junta ab les de Se Maiestat, tirant molta artalaria. La capitana de Se Maiestat tirà un tir, y esent tres o quatre milles del moll, la ciutat comensà tirar tots los tirs que tenia, y la capitana de Se Maiestat na tirà molts; y après totes les altres plegades, que era la més noble cose de veure. E esent al moll per desembarcar, lo reuerend clero de la Seu, ab totes les ordes de frares, ab procesó, isqueren de la Seu. Féu dita procesó lo reuerendíssimo mestra Raphel Linàs, bisbe de gràcia,³⁰ y aportaua la vercreu en la mà sens pauelló,³¹ y lo senyor ardiacha,³² misser Luís de Villalongue, féu per diache;³³ y lo reuerend mossèn Miquel de Paix, canonge, féu per companyó; lo reuerend mossèn Jerònim de Mília, canonge, féu per subdiache.³⁴ Isqueren de la Seu sinch creus, ço és les acustumades, y la del crestal, y la d'En Rocell. Los subdiakonils portaran les figuras de Nostra Dona; isqueren vint-y-quatre bordons.³⁵ Anà la procesó dauant la porta dels Polls de Sant Domingo,³⁶ hont auian amperementat y posat un matalàs forat de domàs carmasí y dos coxins de brocat per adorar. Y aquí asperaren un bon rato a Se Maiestat, qui esent al moll hont la Universitat havia fet un pont per

²⁶ *L'Almoyna*: institució benèfica deperent del Capítol de la Seu, fundada per atendre els pobres que captaven després de les misses oïdes a la catedral. Aquí es refereix a la casa que n'era la seu.

²⁷ *Consell de sant Bernat*: organisme directiu de la confraria de sant Pere i sant Bernat, que sostenia l'hospital del mateix nom per a capellans pobres; començà a funcionar el 1490, gràcies al llegat de Mn. Antoni Llana (1475).

²⁸ *Porta de Mar*: l'actual portal del Mirador de la Seu de Mallorca.

²⁹ *Castell*: el palau reial de l'Almudaina. Pel que fa a la toponímia urbana que esmenta la consuetat, vegeu M. BARCELÓ CRESPI-G. ROSSELLÓ BORDOY, *La ciudad de Mallorca. La vida cotidiana en una ciudad mediterránea medieval*. Palma 2006.

³⁰ *Bisbe de gràcia*: bisbe auxiliar del titular de la diòcesi.

³¹ *Pavalló*: dossier mòbil, portat per quatre o més persones, usat a les processons.

³² *Ardiaca*: dignitat de la jerarquia dels canonges, que tenia una certa delegació del poder episcopal.

³³ *Diaca*: ministre ordenat, de rang inferior al bisbe i al prevere.

³⁴ *Subdiaca*: ministre ordenat, inferior en rang al diaca.

³⁵ *Bordó*: vara de fusta o de metall que portaven els primatxers com a distintiu del seu càrrec.

³⁶ *Sant Domingo*: el convent dels frares dominicans o predicadors, situat al costat del castell de l'Almudaina, fundat el 1230. Va esser tomat el 1837, arran de la desamortització de Mendizábal de 1835, per mor de la vinculació dels frares predicadors amb la Inquisició.

desem- /f. 02r/ bercar. Se Maiestat, vaent dit pont, se posà an un bateu de la galera y no volgé axir en terra per lo pont; y asò perquè portava dol de la sereníssima dona Isabel, emperetrix, muller sua, quondam.³⁷ Y asent en terra, teni[n]t-li la ciutat un caval aperelat ab adrès de velut carmasí, aquel no volgué caluacar y donà'l al caualerís maior; y cavalcà a un caual ab adrès de velut negra, lo qual era de mossèn Nicolau de Quint. Y venint per la porta del Moll dit, [a] la qual porta la ciutat avia fet un arch y molts títols,³⁸ los quals Se Maiestat prenia pler de legir. Y pasant per deuant la Longa, per lo carrer de Sant Joan, axint al carrer de Sant Feliu y per lo Born amunt, y asent al pont de la Riera, qui-s diu de la Carnasaria de devall, Se Maiestat demanà si la Riera era riu. E digueran-li que no, però [que] quant plouia molt a la montaya, venia l'aygua per aquí. Y girant-se, dix: "¡Oh, qué linda ciudad!". Y pasant per la casa dels parayres, axint a Sant Nicholau Vell devant Sant Domingo, y per la plasa nova per lo carrer de mossèn Morey, per la volta de mossèn Auelsa, y per l'Almundayna (sic), isqueren a la porta de Sant Domingo, ont astaua tot lo reuerend clero asperant Se Maiestat. Y aquí el apeà de son cauall y adorà la veracreu, [que] aportaua lo reuerendíssimo senyor bisbe, y fonch-li dit, per lo senyor sachristà, mossèn Nicholau Montayàs: "Se Maiestat, sos entipesados acostumbrauen de ir prososomalment, con todo el clero". I Se Maiestat li respòs: "Jo no puedo yr a pie". Axí tornà caluacar, mirant sempre la ciutat y demanant lo que veyà què era. Venint a la plaça devant l'Almoyna, a hont astava lo arch trihunfal dels reuerends canonges, Se Maiestat apeyà y anà a peu fins lo altar maior de la Seu, en lo qual se ajonalà sobre un coxí, posat en terra sobre un tepit y recolsat sobre dos coxins, ab un drap de brocat [que] li posaran sobra la cadira de ferro³⁹ del senyor bisbe. Y lo senyor bisbe féu les pregàrias /f. 02v/ com astà en lo pontifical,⁴⁰ y donà la benedició a Se Maiestat, dient: *Benedicat te Deus*. Y axí Se Maiestat s'alsà anant a la volta del castell real, exint per la porta de Mar, a hont avian fet los consellés de sant Bernat un arch triunfal molt bel, lo qual Se Maiestat se mirà. Y esent al pati del castell, s'aturà un bon rato donant a besar les mans a tots los caualers malorquins, estant molt content, axí de dits caualers com de la noblesa de Ciutat, y dix: "Aquí teníemos un regno ascondido". Ab dit emperador, vinguera molts senyors d'Itàlia, lo nom del[s] quals seria lonch d'ascriura.

11. Diumenga, a XVI de octubre, vingué Se Maiestat a hoir missa an la Seu. Digueran la missa de la dominica⁴¹ concorent;⁴² y dix-la lo senyor misser Luís de Vilalonga, ardiacha, y lo avangeli digué reuerend mossèn Joanot de Capfullós, canonge; fonch codiutor lo reuerend mossèn Lorens Abrines, canonge; lo (sic) apístola,⁴³ lo reuerend mossèn Antoni Torroella, canonge. Feran la dita missa ab XII capes, les quals aportauen sis canonges; hy foren los reuerends canonges Sant Joan, y lo canonge Vilalonga, y lo canonge Mir, y lo canonge Isern, y lo canonge

³⁷ *Isabel, emperatriu*: la portuguesa Isabel d'Avis i Trastàmara (1503-1539), casada amb Carles V el 1526, i que li donà cinc fills.

³⁸ *Títols*: rètols i cartells commemoratius.

³⁹ *Cadira de ferro del bisbe*: tron episcopal mòbil o faldistori, que s'usava en certes circumstàncies a les celebracions litúrgiques.

⁴⁰ *Pontifical*: llibre litúrgic que conté les celebracions pròpies dels bisbes. No sabem exactament de quina edició es tracta. Podria ésser un recensió adaptada d'algun antic pontifical català, una del pontifical de Guillem Durand o fins i tot l'edició impresa d'Innocenci III de 1485.

⁴¹ *Dominica*: nom dels diumenges de l'any litúrgic a la litúrgia romana.

⁴² Es refereix al formulari litúrgic propi del diumenge que se celebrava; és a dir, no s'hi usà cap formulari especial, sinó el ferial.

⁴³ *Epístola*: lectura no evangèlica del Nou Testament.

Gual, y lo canonge Sant Just; y dos domers⁴⁴ y quatre primaxés⁴⁵ feran lo offici. Los cantós de Se Maiestat tenian lo feristol devall lo lentoner maior. Avia tanta gent en la Seu, que era maravella de veure. Se Maiestat astaua dins unas cortinas suas [que] avian posades en la part del altar maior devés Sant Gabriel, per les quals plentaran un pilar de fust el cap del predís de l'altar maior per tenir dites cortines. Comensaren le missa a l'altar maior, dient primer *Asperges*,⁴⁶ y donant aygua beneyte a Se Maiestat. Y dita l'oratió d'asperges,⁴⁷ aquí mateix pres la casulla⁴⁸ y dix la confesió,⁴⁹ quant los mòsiscs⁵⁰ digueran *Gloria Patri*. Y event dit lo auengeli, /f. 03r/ donà e besar lo euangeli, e Se Maiestat ab libret⁵¹ el aportaua; y esent a donar pau, le-y donà lo mateix diacha ab la patena d'or.⁵² Y euent acabade la missa, molts dels reuerends canonges li besaren la mà. A XVII de dit, vingué una galere d'Ayvise,⁵³ tremesa per don Bernadí de Mendosa, dient com l'armade de Ponent era en Ayvise, de la qual noua Se Maiestat presí molt pler. Y lo sendemà, que era dia [de] sant Luch, vingué Se Maiestat a la Seu y hoí una missa baxa,⁵⁴ la qual dix lo dit reuerend bisba de gràtia. Y acabade la missa, Se Maiestat s'isqué de la Seu per la porta de l'Almoyna, anant a mar, a hon s'enbercà ab la galera d'Andria Dòria, la qual tirà molta artalaria, axí dite galere com totas les altres. Era cosa de veure. Pertí primer dita galere, seguint totas les altres; neugaren ab molt bon temps per Alger y dos dias après aribaren en dit Alger. Y astant dos o tres dias ab prou bon temps, après la fortuna los turmantà en tanta manera que fonch forsat [que] Se Maiestat dexàs tal anpresa y fes enbercar tota la gent ab los vaxels [que] heren restats, com ab la fortuna se perderen molts vaxels, que-s diu se perderen més [de] 150 vexels de coste y naus grosses, y XIII galeres, perdent-se molta gent en dits vaxels. Fonch forsat Se Maiestat, après d'aver enbercade la gent, restaua anar a Bugia, a ont astigué alguns dias, a prou distent de se persona. Finalment, dissabte a XXVI de noembre, ha una ora de nit, aribà an lo present port ab XXXVII galeres, sens que may per nigú fonch descubert, a causa que feya tanta boyra que no-s veyan les persones. Y fonch tanta l'alagria [que] tingué la ciutat, que no-s pot ascriure. Desembarcà la matexa /f 03v/ ora y fon aposentat en casa de don Francesch Burgues, procurador real de la present illa. Y le matexa ora tremès lo seu almoynier maior a la Seu, dient [que] volia uenir a hoir missa lo diumenge. Y fonle aparatat lo altar maior ab totas les relíquies y molta luminària. Dix la missa lo mateix senyor ardiacha, ab los matexos ministras ja dits ab la vinguda primera. Y lo sendemà, que hera dilluns a XXVIII del present, ha ora ja tarde, s'enbercà per

⁴⁴ *Domer*: prevere que presidia els oficis de la setmana a la litúrgia catedralícia o en les d'altres esglésies.

⁴⁵ *Primatxer*: cantor principal encarregat de donar el to en el cant.

⁴⁶ [Ps 50,9.3-4] *Asperges me, Domine hysopo et mundabor, lavabis me et super nivem dealabor...* [MM 9-10; OAS 4r-5r]. Antífona de l'aspersió amb aigua beneïda [CAO 1.494].

⁴⁷ *Exaudi nos, Domine, Sancte Pater, omnipotens sempiternus Deus, et mittere digneris sanctum angelum tuum de caelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet et defendat omnes habitantes vel convenientes in hoc habitaculo* [MM 11; OAS f. 5v].

⁴⁸ *Casulla*: vestit litúrgic, propi dels bisbes i els preveres, que té la forma d'una capa tancada per davant.

⁴⁹ *Confessió*: acte penitencial al començament de la missa, fet amb la fórmula *Confiteor Deo...*

⁵⁰ "*Mòsiscs*" = "músics".

⁵¹ Aquest llibret era un llibre d'hores o un missalet.

⁵² *Patena d'or*: el portapau o placa en què solia estar gravat la figura d'un anyell representant Crist (per això, s'anomenava també *Agnus Dei*) o una creu, que s'usava per donar la pau a les misses solemnes.

⁵³ "*Ayvise*" = "Eivissa".

⁵⁴ *Missa baixa*: missa llisa, sense cant.

Màlague. Dexà que, en la present Seu y perròquias, monestís, axí de frares com de monjas, fesen Vespres⁵⁵ lo mateix dia [que] el partí, y nou lissons de morts;⁵⁶ y lo sendemà, una missa conventual⁵⁷ per les ànimes dels qui són morts en Alger, les ànimes dels quals Nostro Senyor age col·locades an la sua glòria, y do vida a Se Maiestat y victòria contra sos desenemichs. Y dexà, per cascun sufragi,⁵⁸ dinés perquè fosen pegats, com de fet foren. Neuegà ab molt bon temps, y dissabte a III de deçembre, a hora tarde, ab saluament aribà an Cartagene. Nostro Senyor li dóna vide a sont sant seruey. /f. 04r/

3

MEMÒRIA DE LES VILLAS O MONESTIRS [ALS QUALS]
LO REUEREND CAPÍTOL DONÀ LIGNUM SANCTAE CRUCIS⁵⁹

12. Dissabte, a XXVII de març MDXII, lo reuerend canonge Genouard⁶⁰ y lo reuerend canonge Net, per comisió del reuerend Capítol, liuraren un tros de ligno crucis Domini a la paròchia de la vila d'Artà, a pregàrias del magnífich mossèn Antoni Demeto. Lo qual lignum s'enportà d'así mossèn Jaume Fluuiana, preuera, dins un reliquiari⁶¹ d'argent. Lo qual lignum fonch tellat per lo reuerend canonge Genouard ab un ganiuet nou y format in modum crucis sobre una creu feta de pregamí ab aygua cuyta. E de tot asò fas yo, Miquel Nadal, preuera, custos del present any, memòria, qui in omnibus presens fui.

13. Dissabte, a XVIII d'abril MDXVI, lo reuerend mossèn Lorenzo de Santacília, cabiscol, y lo reuerend misser Arnau Albertí, per comisió del reuerend Capítol, liuraren un tros de ligno crucis Domini a la paròchia de la vila de Campos, a pregàrias de dit misser Albartí, rector de dita vila. Lo qual lignum se n'aportà lo dit reuerend rector y mossèn Gabriel Tellades, preuera, e natural de dita vila, dins un reliquiari d'argent. Lo qual lignum fonch ja trobat dins un sendat⁶² vert, ja en dias pasats, telat del maior tros. E d'açò jo, Gaspar Oliuar, preuera, custos lo present any, qui omnibus presens et coadjutor fui. /f. 04v/

14. Diuenres, a IIII d'abril any MDXXII, lo reuerend canonge Gual y canonge Fiol, per comisió del reuerend Capítol, liuraren un tros de lignum crucis Domini a la preròquia (sic) de la vila de l'Algayde, a pregàrias del venerable mossèn Joan Boscà, rector de dita vila. Lo qual lignum s'enportà d'así mossèn Miquel Oliuer, preuera, dins un reliquiari d'argent. Lo qual lignum fonch tellat per mi, Berthomeu Crespí, custos de la sacrestia, ab un ganiuit (sic) nou. E d'açò fas jo, dit custos, fe, qui in omnibus presens et coadjutor fui.

15. Dissabte, a VI d'abril de l'any MDXXVII, per manement del reuerend Capítol, liuraren un tros de ligno crucis a la vila de Binisalem, per suplicació dels honrats

⁵⁵ *Vespres*: principal hora de pregària de l'horabaixa a la litúrgia de les hores.

⁵⁶ *Nou lliçons de morts*: ofici solemne de Matines de difunts.

⁵⁷ *Missa conventual*: missa major.

⁵⁸ *Sufragi*: pregàries pels difunts.

⁵⁹ *Lignum crucis*: relíquia de la creu de Jesús.

⁶⁰ Segurament, es tracta de Mn. Gregori Genouard i Espanyol, notable lul·lista i humanista; M. BARCELÓ Crespí, *Gabriel Móra, un humanista porrerenc*, a *Al tombant de l'Edat Mitjana. Tradició medieval i cultura humanística*. Palma 2000, pp. 199-211; "El testament de dos humanistes: Gabriel Mora i Gregori Genouard", a *BSAL* 58 (2002), pp. 281-290.

⁶¹ *Reliquiari*: recipient per contenir una relíquia, en forma de capseta o d'expositor.

⁶² *Sendat*: tela fina de seda.

jurats de dita vila, e fonch posat dins un reliquiari nou d'argent. Fonch tellat dit tros de ligno crucis ab un ganiuet nou; portà-se'n dit reliquiari lo reuerend mossèn Gargori Ginart, preuera, residint en dita vila de Binisalem, residint en companya del senyor En Barthomeu Gariga, jurat de dita vila. E per so fas jo, Joan Balester, preuera y custos de la sacrestia, lo present memorial, quia de mandato domini vicarii et Capituli ego idem feci propriis manibus.

16. Dimecres, a XI de març de l'any MDXXXV, per manament del reuerend Capítol, fonch liurat un tros petit de ligno crucis Domini per lo monestir de las monges del puig d'Inqua, are de sant Barthomeu.⁶³ Lo qual lignum s'enportà d'así lo reuerend Pera Abrines, preuere, dins un reliquiari d'argent. Lo qual lignum fonch tellat per lo reuerend mossèn Miquel Gual, canonge, ab un ganiuet nou, e format in modum crucis. E de tot açò fas mamòria jo, Joan Nadal, preuera, custos lo present any de la sacrestia, qui in omnibus presens fui et coadiutor. /f. 05r/

17. En l'any MDXXXVIII, per determinació del reuerend Capítol, lo reuerend mossèn Raphel de Vilalonga y mossèn Francesch Mir, canonges, liuraren un tros de ligno crucis Domini in modum crucis a la paròquia de Bunyola.

18. A XIII de juliol MDXXXVIII, per determinació del reuerend Capítol, los reuerends mossèn Guillem de Sant Joan y mossèn Miquel Gual, canonges, liuraren un tros de ligno crucis Domini a mossèn Miquel Jonede, preuera, in modum crucis, lo qual posà dins un reliquiari nou d'argent, per la paròquia de Mahó.

19. A XIII d'abril MDXXXVI, per determinació del reuerend Capítol, lo reuerend mossèn Joanot de Campfullós, canonge (sic), liurà un tros de ligno crucis Domini a mossèn Miquel Casesnoues, preuere y rector de la vila d'Andraix, lo qual fonch posat dins un reliquiari d'argent nou in modum crucis. Y d'açò fas fe jo, Pera Joan Veny, preuera, qui in omnibus presens fui.

20. A XXII de març 1550, per determinació del reuerend Capítol, los reuerends mossèn Lorens Abrines y mossèn Joanot Campfullós, canonges, liuraren a n'el venerable mossèn Agostí Ferran, preuera y rector de Meretxí, un tros de ligno crucis Domini per dita preròcia de Meretxí.

21. A v de setembre 1551, per manament y comissió del reuerend Capítol, lo reuerend mossèn Miquel Gual, canonge, liurà un tros de ligno crucis Domini a n'el reuerend mossèn Antoni Torroella, canonge y rector de la vila de Sant Joan, de Sineu, lo qual fonch posat dins un reliquiari nou d'argent. Y d'açò fas fe jo, Pere Joan Veny, preuere y custos l'any present, qui in omnibus presens fui.

22. A 14 de nouembre 1570, per manament i comissió del reuerend Capítol, lo senyor oficial, lo senyor Raphel de Villalonga, canonge, liurà unas rasuras de ligno crucis Domini a un reuerend frare comissari de Jesús, de la ciutat de Toledo, en presència del reuerend miser Pera Crespí, preuere i doctor en cànones, i en presència de mi, Pera Crespí, preuere, essent custos aleshores de la sacrestia, com

⁶³ *Monestir de Sant Bartomeu*: monestir de monges de l'orde de sant Jeroni, ubicat entre 1530-1534 al puig de Santa Magdalena d'Inca, a un antic convent de franciscanes, i després devora l'església de Sant Bartomeu, també a Inca, on es construí el monestir definitiu.

més auant consta en poder de mossèn Guillem Torelló, notari del Palau,⁶⁴ sub eodem die, mense et anno. /f. 05v/

23. A X de janer any MDLV, los reuerents mossèn Guillem de Sant Joan y mossèn Hieroni Sant Just, canonges, elets per lo reuerend Capítol, lliuraren tres trossets de ligno crucis Domini in modum crucis, que tragueren d'una capsata d'hiuori, al venerable mossèn Pere Quart, preuera manorquí de Ciutadela, de la ysla de Manorca, per a la Verge Maria del Toro de dita ysla. Y fonc posat en un reliquiari d'argent deurat nou, dins uns vidres, per mossèn Bartomeu Serra, preuera, tunc custos de la present sacrestia, en presència dels susdits senyors canonges y de dit preuera manorquí.

24. A tres d'abril 1552, per manament y comissió del reuerend Capítoll, lo reuerend y magnífic senyor mossèn Pere Ioan de Sancticília, canonge y cabiscoll,⁶⁵ liurà un tros de ligno crucis Domini a mossèn Miquell Puig, preuera, per l'asglésia de Deyà. Aportaren-se'n aquell tros dins hun potet de vidre guarnit d'argent, ab lum molt honradament. Fonch pres dit tros de ligno crucis d'una capseta a on staua dit lignum crucis afferrat ab cera gomada, lo quall lignum seruia per a muntar al campanar contra les tempestats. Y d'asò fas fe jo, Joan Borràs, preuera y custos lo any present, qui in omnibus presens fui.

25. A sinch de setembre 1566, per manament y comissió del reuerent Capítoll, lo magnífic y reuerent senyor Iheroni Sen Just, canonge y protector, lo present any, de la sacristia, liurà hun tros de ligno crucis Domini al senyor Benito Arguibau, natural de Menorca, per supplicatió del quall fonch donat lo predit lignum crucis, lo quall s'enportà d'aquí en Menorca lo reuerent mossèn Rafell Torrens, rector de Mahó, perquè fos donat a l'asglésia maior de Ciutadella. Y fonch posat ab hun reliquiari nou, fet y beneyt per dit lignum crucis posar, en huna capsa molt honradament, y tancada en clau. Y fonch-se'n aportat ab lum ut moris est. Y d'açò fas fe jo, Joan Borràs, preuera y custos lo present any, qui in omnibus interfui et dedi.

26. <Dia 16 mars 1703, resolgué el Capítol donar a las Mares Caputchinas un tros de lignum crucis; fol. 271 de las actas capitulars de dit any>. /f. 06r/

4

MEMÒRIA DE LAS COSES DONADES A LE SACRESTIA

27. A IIII de l'any MDXXXVI, lo reuerend mossèn Guillem de Sant Joan, canonge, donà a la sacrestia una teuellola blanca, als caps tenint cordons de sede blanca y vermella, la qual seruesca lo Diuenres Sant cascun any al dauallament,⁶⁶ y no per altres coses. A VIII de setembre 1540, de consentiment de dit canonge, de dita tauallola n'a fetas dos, en les quals an fet semblar algunes cruetes de sede de grana; seruiran a les fèrias⁶⁷ de la santa Coresma.

⁶⁴ *Notari del Palau*: segurament, el notari de la cúria episcopal.

⁶⁵ *Cabiscoll*: eclesiàstic encarregat de dirigir el cor en les celebracions litúrgiques.

⁶⁶ *Davallament*: ritu popular del Divendres Sant on es baixa de la creu la imatge d'un Crist enclavat, que es posa dins un sepulcre. Moltes d'aquestes imatges tenen les extremitats articulades per facilitar aquesta operació.

⁶⁷ *Fèria*: dia de la setmana litúrgica excepte el diumenge. Si es diu que una celebració es fa de la fèria, significa que s'hi han de seguir els textos propis del dia.

28. Lo primer de febrer MDXXXVII, donà lo reuerend canonge Santacília dos touales d'altar y un tauallolí⁶⁸ a la sacrestia, retenint-se que tostemps que volrà dir missa en sa casa o fer dir, haze lexar dita sacrestia les dites toualles.

29. A XXIII de març MDXXXVII, donà la senyora muller de misser Berenguer Sbert a la sacrestia una teuellola de drap de casa, tenint set canes de larch, bireny de <de> flocadura blanca, los caps entracalats, y vol seruesca cascun any per lo deualament del Diuenres Sant.

30. A XIII d'agost MDXXXII, donà lo magnífich mossèn Miquel Joan de Sant Martí dos coxins de tella d'or, ab gornicions de velut carmesí, y los senyals de sant Martí, ab botons d'or y de sede carmesina, los quals vol seruescan per quant se treuran les relíquies a l'altar maior. Y és se voluntat que, sempra lo procurador de la Verge Maria de la Claustra de la Seu, per lo dia de Nostre Senyora d'agost, se volrà servir de dits coxins, li sien prestats sols dit dia; y aquesta és se voluntat. /f. 06v/

31. Diluns, a XXIII de decembre 1555, presentà lo reuerend senyor mossèn Nicolau Muntanyans, sacrista y canonge del·le present Seu,⁶⁹ a n'el reuerend Capítol, hun càlix⁷⁰ d'argent deurat, lo quall li fonch tremès de València per lo reuerend mossèn Falcó Aregonés, paborda de le present Seu, lo quall ha tremès donant-lo per seruey del·la iglésia. Lo quall càlix és molt bé leurat ab les sues armes -hun falcó-, y és de pes de 36 unces, lo quall s'és rebut ab molta voluntat. Y dimarts, a XXIII del dit mes y any, vigília de le natiuitat de Nostre Senyor Déu Jesucrist, fonch beneyt per lo senyor bisba de gràcia y lo matex dia ne cel·lebrà dit senyor bisba le missa maior de dita vigília. Dominus conseruet eum et beatum faciat.

32. Diuenres, a XI d'abril 1567, per manament y comissió del reuerent Capítoll, lo reuerent y magnífic senyor Hieroni Safortesa, degà⁷¹ y canonge, fonch liurat hun tros de ligno crucis Domini al reuerent mestre Jaume Quer, theòlec, coadiutor de la parròchia de Caluià, lo quall vingué en nom de son oncle, mossèn Jaume Quer, rector de dita parròchia. Lo quall tros fonch pres de la sacristia de la Seu, de la capseta a on stan reseruats alguns trossos de ligno crucis, lo quall se n'aportà dit mestre Quer dins hun reliquiari d'argent molt honradament ab lum ut moris est. Y d'açò fas yo, Joan Borràs, preuere, fe, vice de mossèn Miquell de Pachs, preuere, custos, qui in omnibus fui et dedi.

33. A X de febrer any 1569, en presència del reuerent mossèn Meteu Roger, preuera, restituí una creueta d'argent, ab lo peu de fust deurat, al reuerent mossèn Miquel Mir, preuere y rector de Puspuyent, y a l'honrat lo areu Faregans.

34. Dimars, a 4 de janer 1579, la magnífica senyora Violant Nicolaua, muller quondam del senyor Pere de Vilallonga, donà a la sacrestia de la Seu un collar de perlas de nombre de 219 perlas, las quals vol seruescan per ornament de la sanctíssima veracreu, y que en ninguna manera se pugue vendre ni alienar per ningun temps, ni tanpoc servir per altres relíquies. Consta tot per acta firmade en

⁶⁸ *Tovallolí*: petit drap que servia per eixugar les mans a les celebracions litúrgiques.

⁶⁹ Es tracta del fill de l'humanista i jurista Jaume de Muntanyans; M. BARCELÓ-G. ENSENYAT, *Els nous horitzons culturals a Mallorca al final de l'Edat Mitjana*. Palma 2000, p. 65.

⁷⁰ *Calze*: vas sagrat de metall que serveix per consagrar el vi eucarístic.

⁷¹ *Degà*: canonge en cap del Capítol catedralici.

poder de mossèn Perot Bordoy, notari; sots lo primer die y axí en la matexa hora, en presència del dit notari y dels testimonis, lo prenguí y posí a dit reliquiari, perquè sia a leor y glòria de Déu y del seu sant nom, in secula seculorum. Amén. Pere Crespi, custos. /f. 07r/

35. A quatorze de febrer 1567, per manament y comissió del reuerent Capítoll, lo reuerent y magnífic senyor mossèn Hieroni Moragues, canonge, liurà hun tros de ligno crucis Domini per la vila de Binisalem al reuerent mossèn Antoni Tellades, preuere. Lo quall tros de ligno crucis fonch pres de la sacristia de la Seu, de la capseta a on stan reseruats alguns trossos de ligno crucis, lo quall se n'aportà dit mossèn Tellades dins lo reliquiari, dit de la veracreu, de dita vila; y açò molt honradament ab lum ut moris est. Y d'açò fas fe yo, Joan Borràs, preuere, custos lo present any, qui in omnibus interfui et dedi.

36. Diumenge, a x de setembre 1564, vingué en Mallorca per virey lo il·lustre senyor don Joan d'Orries; vingué per via de Sóller, entrà per la porta Pintade, acompanyaren-lo lo il·lustre y reuerendíssimo senyor don Diego de Arnedo, bisbe de Mallorca, y los magnífichs jurats, oficials reyls y molts cauallés. Anaven d'esta manera: ço és, lo senyor virey a la part dreta, y lo senyor bisbe, a la sinistre, y lo jurat militar a la dreta del senyor virey; lo jurat de ciutadans, a la sinistra del senyor bisbe, en manera que la primera filera heran quatre; i açò fonch ordonat per lo dit senyor virey en presència de tots.

37. Dijous, a XIII de marts 1567, se n'anà en cort, per via de Sóller, lo dit senyor virey don Joan d'Orries; pertí la cavalcade del castell; fonch acompanyat per los demunt dits senyors, en lo sobre dit orde.

38. Diluns vere, a XXVIII d'abril 1518, per manament y comissió del reuerend Capítoll, les Donas de Misericòrdia suplicaren lo reuerend Capítoll los donasen del lignum crucis, y axí los fonch atorgat, lo qual s'emportà lo reuerend mossèn Pere Pastor, ab un reliquiari d'argent molt ben acondicionat, ab lum ensès ut moris est. Y d'asò fas fe yo Guillelm Sol·ler, preuere y custos lo present any, qui in omnibus interfui et dedi.

39. Dimecres, ha u d'octubre MDLXXXI, lo reuerend senyor Hieroni Fortese, degà y canonge, y lo reuerend senyor Luís d'Anglade, canonge, per comissió del reuerend Capítoll, liuraren un tros de ligno crucis Domini a la perròque d'Espol·les, ha pregàries del reuerend senyor Joan de Mirane, rector de dita perròque y vicari generall. Lo qual lignum s'enportà d'assí lo reuerend mossèn Jaume Garau, preuere, ansemes ab lo reuerend mossèn Joan Morro, preuere y vicari de dita perròque, dins d'una creu de crestall. Lo qual lignum fonch tellat per lo senyor degà ab un ganiuet nou y fonch format in modum crucis sobre una creu feta de cera del Corpus. Y de tot essò fas fe yo, Merchior Coll, preuere y custos lo present any, qui in omnibus presens et coadiutor fui. /f. 07v/

40. Disaptta, a 17 d'abril 1584, per manament y comissió del reuerend Capítoll, los il·lustres y molt reuerends senyors Hieroni Fortesa, degà, y Joan Abrines, canonges, fonch donat un tros de ligno crucis a la parrochial de Marratxí y vingué en nom de dita yglésia lo molt reuerend senyor Antoni Masqueró, paborde, a n'el qual fonch donat. Lo qual tros fonch pres de la sacristia de la Seu, d'uns trossos que·y ha dins una creu xica que ha·y a n'el pertixol quant hi ha necessitat de

pluies, la qual stà dins una capsa de vori. La qual se n'ha portade dit senyor paborde, ab un reliquiari d'argent, ab llum molt honradement ut moris. Y assò en presència mia deuell scrit. Antoni Vinyes, preuere y custos.

41. Diluns, a 22 de marts 1588, per manament y comissió del reuerend Capítol, los il·lustres y molt reuerends senyors Hieroni Fortesa, degà y canonge, y Joan Abrines, canonge, fonch donat un tros del lligno crucis, reseruat dins una capseta de vori ab una creu xica d'or, a n'el reuerend pare fra Michael Marroig, del monestir de Sant Domingo, per la yglésia que tenen los dits religiosos en la vila de Pollença, dita Nostra Senyora del Roser. La qual veracreu s'enportà dit reuerend ab una creu d'argent ab llum com s'acustuma, en presència mia deuell scritt. Antoni Vinyes, preuere custos.

42. Per manament <y comissió> del molt reuerend Capítoll, los il·lustres y molt reuerends senyors Hierony Forteza, degà y canonge, y Ugo Palou, canonge, fonch donat un tros de ligno crucis del reseruat dedins d'una capseta de vori que stà dins d'un calax de l'armari de les relíquies, a la vila de Búger. Michel Genouard, preuere y custos. /f. 08r/

43. Fas memòria jo, Gabriel Mir, preuera y custos, com en presència del senyor Joan Armangol, canonge y protector de le secrestia, per determinatió del molt reuerend Capítol, doní un tros del lignum crucis a n'el reuerend mossèn Joseph Canyelles, vicari de Stellenchs, per dit loc, vui que contam, a 29 d'abril 1601. /f. 08v/

5

[NOTES DIVERSES]

44. + Nota que en lo libre vell, dit vulgarment la consuetat del chor de la Seu,⁷² en lo qual estan descrits totes les cerimònies y modo de resar en lo chor, quant ue a tractar de la festiuitat de le consecratió de l'altar, antes de totes cosses, posa una nota que diu axí: Memoria sit quod altare beate Marie Sedis maioricensis fuit consecratum per reuerendum dominum Berengarium Bajuli, bone memorie, episcopum maioricense, prima die octobris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo sexto. Lo dit Berenguer Bal·le, bisbe de Mallorca, fundà en dita iglésia un benefici molt pingüe, ab obligatió que cade any lo beneficiat haje de donar la caritat per une festa solemne, vulgarment dit Aloy, lo die de santa Eulàlia, bisbal⁷³ que és a 10 de dezembre; item féu dit senyor la custòdie del Santíssim Sagrament, ab què·s fa le solemnitat en les terceres dominicas;⁷⁴ item féu casi tots los bordons que hi són en dita iglésia cathedral; item féu un frontal⁷⁵ molt bo per lo dit altar

⁷² *Consuetat del cor*: llibre litúrgic que regulava les accions litúrgiques al cor cathedralic, actualment en parador desconegut, si és que no es tracta de l'anomenada *consuetat antiga* (s. XIV), conservada a l'Arxiu Capitular de Mallorca (ACM, ms. 3.403).

⁷³ *Bisbal*: celebració presidida pel bisbe (DCVB).

⁷⁴ *Terceres dominiques*: aquí s'al·ludeix a la missa i a la processó eucarística que es feia el tercer diumenge de cada mes. Aquesta celebració s'anomenava popularment de la Minerva, perquè la confraria del Santíssim Sagrament, que hi participava d'una manera especial, fou fundada a Roma el 1539, a l'església de Santa Maria sopra Minerva.

⁷⁵ *Frontal*: peça de tela rectangular que cobria els fronts dels altars per decorar-los, ornada amb brodats o pintures; se'n diu també *antipendi* i, a la consuetat, *pal·li*.

najor, lo qual encara vui se conserua prou bo, y féu altres coses en servei de Déu y binifici de dita iglésia, etc. Michel Joan Masquida, preuere y custos.

45. Nota com a 7 de desembre 1630 lo reuerent mossèn Christòphol Ginard, preuere, custos, rebé un joiell d'or radó; a une part té pintat sant Hieroni, y altre part, santa Chetarine màrtir, les quals figures estan cubertas d'un vidre. Lo qual joiell fonch dexat per la senyora Maria Forteza y que sie posat en el reliquiari de la let de la Mare de Déu. Fonch rebut per dit Ginard per mans de mossèn Bernat Forteza, valuter.

46. Fas nota jo, Michel Joan Masquida, preuere y custos de le secrestia de la Seu, com vui que contam, als 27 de setembre de l'any 1632, rebí dels hereus del senyor Pere Luís Loscos sis pesas de tafatà vert y color de palla, y item quinze quadros, ço és los dotze apòstols, Nostra Senyora, sant Pau y Christo, les quals cosses ha dexat dit senyor en son últim tastament, fet y firmat en poder de mossèn Maimó, notari, a le dita secrestia, per memòrie.

47. Fas nota jo, Michel Joan Masquida, preuere y custos de la secrestia de la Seu, com vui que contam, als 13 de janer 1633, presentà la noble senyora donya Cathelina Buejo y Sujer, per mans del reuerent mossèn Sebastià Carrió, preuere y primatxer, un coll de plata ab troset de cadeneta d'onze baulles de plata; dix són de per vallor de deu lliures de dinés, per le deuosió ha tingut a la relíquie de sant Blai. Per memòrie.

48. A 27 de setembre 1632 pesà la custòdie de la let de Nostra Senyora mestre Pera Joan Aguiló, arganter y pesador; y ha pesat trescentas y dos unses y tres quarts (dich 302 unses, 3 quarts).

49. A 20 de desenbre 1633, morí lo molt reuerent senyor don Thomàs de Vari, preuere y canonge; dexà a le sacristia sich casulles de diuersos colors, guernedas de pasamà d'or, y dos canelobres de plata y un Cristo de plata, ab se pejana tanbé de plata, ab les sues armas, amb la creu d'ébona.

50. Al primer d'abril 1634, fas nota jo, Michel Joan Mesquida, preuere y custos de la secrestia de la Seu, com lo senyor Joan Batista Anglès y la senyora Maria Anglès y Maringo, se muler, donaren a le dita secrestia un fill de pel·les⁷⁶ que són dos-centas vint-y-nou (dich 229), per affecte que sian pasades a le ssantísima verecreu conforme stan; un altre fill de pel·les, lo qual fill de pelles dita senyora les dexaue en son testament per dit affecte a dita verecreu y les hi·a vulgudes donar de present en vida. Les quals pelles jo, dit Mesquida, les tinch rebudes de le sue mà pròpie y les tinch entregades a dita secrestia per dit affecte, com costa ab acte rebut en poder de mossèn Joan Antoni Carbonel y Armengol, notari, sots a 2 d'abril 1634. /f. 9v/⁷⁷

51. Dijous, a xv de noembre MCCCCLXXXII, soterraren un mariner estranger, lo qual hauia dos dies s'era negat a la torra d'En Carròs.⁷⁸ E fonch trobat e soterraren-

⁷⁶ *Pel·les*: perles.

⁷⁷ El f. 9r és en blanc.

⁷⁸ *Torre d'En Carròs*: Torre de defensa situada a la badia de Palma, a la caleta de s'Aigo Dolça, entre el moll de Palma i Portopí; G. VALERO I MARTÍ, *Els noms de fora porta de la Ciutat de Mallorca. Toponímia documentada del terme de Palma (1230-1901)*. Palma 2008, pp. 532-533.

lo en la iglésia de Sant Joan; fon sebut per lo clauari de la Seu, appel·lat mossèn Jaume Gil, lo qual, ensemps ab mossèn Joan Roig, àlies *Font*, regent dita sacrestia, anàrem a l'official misser Pere Gual, ardiacha, e fon citat lo prior de Sant Joan, fra Pere Carreres. Hagude molta altercatió, fon remès per lo endemà en Capítol, ha on fon declarat que qualseuol estrenger, morís de qualseuol mort intestat, hagués hauer sepultura en la Seu; y axí fon dessoterrat dit coss y aportat a la Seu. Rebí, per lo dret d'un es entorxes que lloguí, III sous, perquè no·y hauia béns.

52. Y axí a XXIII de febrer any MDLI, mataren un soldat qui venia d'Àfrica ab lo galió del senyor don Bernardino, capità de les galeres d'Espanya de Sa Majestat, lo qual, ignorant-ho lo clauari, fon setorrat en la iglésia de Santa Creu, y per manament del reuerent senyor official, inseguint la sentència demunt dita, fon dessoterrat y aportat en la Seu, ha on fon setorrat, axí com appar en los libres del venerable mossèn Joan Valdaura, preuere, custos en lo present any.

53. Fas memòria jo, Melchior Coll, preuere y custos de la sacrestia de la Seu de Mallorca, com dimecres ha tretze de setembre de l'any 1581, presentà y donà lo reuerend Capítol ha la sacrestia de dita Seu, per mans de mossèn Melchior Sancts, notari de dit Capítol, una palmatòria, ab son espeuillador y cadeneta, <tot> d'argent. Y vol lo dit reuerend Capítol que dita palmatòria, quant algú dels reuerends senyors canonges diran missa a l'altar maior de dita Seu, los seruesque per ha fer llum ab dita palmatòria per maior solennitat.

54. Dimecres, a 30 de janer 1618, soterraren un mariner strenger olonès qui vingué ab una nau olonesa carragada de forment; soterraren-lo en la iglésia del monestir de Sant Ffrancisco de Paula;⁷⁹ fonch entès per lo clauari de la Seu, mossèn Domingo Bal·la, lo qual, ensemps ab lo reuerend mossèn Saluedor Cladera, preuere y custos de la sacrestia de la Seu, anaren a n'al senyor official, lo senyor Anthoni Gual, ardiacha y canonge, lo quall donà orde citasen los frares de la Solledat; [com] citats no comparaguesen, prouehí aleshores dit senyor official que, lo fiscal, scriuà y nunciu, anassen en dit monestir y fessen dessoterrar dit defunt y la Seu que·l se n'aportàs. Y axí fonch dessoterrat y la Seu lo se n'enportà ab processó ut moris est. Y axí fonch declarat per lo il·lustre y molt reuerend Capítol als 15 de noembre 1492, que qualseuol estrenger morís de qualseuol mort intestat, hagués de jaure y hauer sepultura en la Seu. Rebí dels frares dos atxes de 2 lliures, 10 sous totas dos. /f. 010r/

+Ihesus Christus+

55. Fonch comensat lo deual libre d'escriure e compondre, per mi, Johan Font, àlies *Roig*, domer, <diluns> lo primer de satembre any MDXI, ordonat per lo venerable mossèn Aloy Guarrigue, preuera. Fonch acabat a VIII de noembre any dit.

56. A XXIII de satembre any 1517, murí una cunyade del reuerend canonge Fiol en case dit canonge, qui estaue a la case de l'Ardiachonat,⁸⁰ e murí sens fer testament. Era nabode de mossèn Thomàs Brancha, preuere. E dit Brancha havia conduït lo sobredit canonge que le soterrassen a Sancta Eulàlia. E lo bossar, qui

⁷⁹ *Monestir de Sant Francesc de Paula*: monestir dels frares mínims, situat a l'actual plaça de la Reina.

⁸⁰ *Casa de l'ardiaconat*: residència ja documentada a finals del s. XIII, ubicada a l'actual carrer de Palau Reial.

era mossèn Iacme Caldés, e yo, Gaspar Oliuar, custos illo, junts, anàrem a suplicar lo reuerend official, dient que aqeste era dins l'Almudayne e hauia rebuts los sagremens de la Seu; e la mare d'ella era stade setorrade en dita Seu; e los Morey e los Fiols tenien sapultura ací; e un fill que hauia dita defunta, si moria auria esser soterrat ací. E, per consegament, ella hauia seguir la sepultura del fill e marit. E lo reuerend official procurà, sens rèplicas més, que fos soterrade en la Seu, e axí bé que ya huien fete cride per lo fossar que servia a Sancta Eulàlia, tot fonch reuocat e soterràrem-le ací, a la present Seu, lo die matex, segons trobreu scrit an lo meu libre del cy sobredit les funeràries aporta. /f. 010v/

57. Yo, Thomàs Piquer, preuere y rector de Sant Nicholau de Portupí, he rebut de uós, uenerabble mossèn Johan Gayà, preuere, custos de la present sacrestia de la Seu, dos calses d'ergent deurats e duas patenes per manament del reuerent Capítol, los quals astauen acorats a le sacristia, sengons constat per alberà de mà de mossèn Johan Font, àlias *Roig*, preuere, olin (sic) custos; fet a X de marts any 1545.

58. Fas memòria yo, Anthoni Vinyes, preuere, custos de la sacrestia de la Seu, com vuy que contam, a 18 de febrer 1584, dóna lo molt magnífic y molt reuerend senyor Hieroni Garau, canonge y paborde, un palis de brocat de tres ales, ab son frontal també de brocat, ab sa flocadura d'or y sede blancha. Té enmix una portallada, dins la qual és la figure de Nostro Senyor Jesuchrist qui dóna les claus al gloriós sant Pera; y a la part dreta, la figura del gloriós pare sant Hieroni; y a la part squerra, una figura del benauenturat sant Garau. Lo qual pali dit senyor canonge féu fer en Roma y aquell a n'aquesta santa iglésia ha presentat en part de les tantes obligacions té a Nostro Senyor Déu. Y supplica a Sa Diuina Magestat que le·y acceptta yui, en remissió de tots sos peccats y en liberatió de les ànimas de sos paras y tots sos parents, y li dóna Nostro Senyor molts anys de vida, que puga fer altres cosas semblants. Amén.

59. Fas memòria jo, Onofre Ferro, preuere, custos de la sacrestia de la Seu, com vuy que contam, a 29 d'agost 1590, lo senyor Jaume d'Oleza⁸¹ me donà un geserant⁸² d'or, de pes set onzes y migge, lo qual dexà en la Seu la senyora Catherina Calbona y Pax, perquè fos posat en la custòdia maior del sant Sagrament, com consta en son últim testament, en poder de mossèn Melchior Sans, notari. Anima eius requiescat in pace. Amen.⁸³

60. Fas memòria jo, Michel Jenouard, preuere y custos de le secrestia de le Seu, com vuy que comptam, a vuyt de deçembre, dies conceptionis beate Marie, 1597, monsenyor il·lustríssim y reuerendíssim don Joan Vich y Manrique, bisbe de Malorque, donà una figure de sant Vicens Ferrer d'argent, ab les armes daurades de dit monsenyor. Y dita figure fonch integrada a dita secrestia per medi de son majordom, lo senyor Hierònym Tafoya, preuere. Nostro Senyor li do molta vida per son sanct servey y pugue fer altres coses ad laudem Dei omnipotentis. Amen. /f. 011r/

⁸¹ Podria esser el jurista i savi Jaume d'Olesa; sobre la nissaga dels Olesa, M. BARCELÓ-G. ENSENYAT, *Els nous horitzons culturals a Mallorca al final de l'Edat Mitjana*, pp. 66-74.

⁸² *Jaseran*: peça d'una armadura. Ara bé, en aquest context, es tracta d'una joia amb el mateix nom, per ventura una mena de malla (DCVB: 1527) o de cadeneta (DCVB: 1517).

⁸³ **add.** <Vide llibre nou de testaments, fol 209b>.

61. A XV de maig de l'a[n]y de la natiuitat de Jesucrist MDXVII, fon acabade la capella de les relíquies dins la sacristia de la present Seu, essent custos de la dita sacristia mestre Gaspar Oliuar, preuere. Foren obrés de dita capella insigna lo reuerent mossèn Lorenzo de Sanctacília, cabischol e canonge de la present Seu, e dit Gaspar Oliuar, custos, elets per lo reuerent Capítol. E foren-hi annexos dos ciutadans de l'Almudayna, so és mossèn Palay Fuster e mossèn Jaume d'Oleza, manor, ab la diligència dels quals, migesant lo adiutori diuinal, se féu. E la més part de les despeses se féu de subuencions de diuerses personas e promeses, tant de canonges, <com> capelans e saculars; e ultra lo que donaren en particular los reuerents canonges, lo reuerent Capítol hi dóna una summa altra del comú de la mensa capitular.

62. Doní contes de la recepció de dites pecúnias a mi donades per subuentió de dita capella a [...].⁸⁵

63. Primo de sobre, e en mix de l'altar de dita capella, stà la verecreu per reliquiari d'aquella.

64. Item a le par[t] drete de dita verecreu, e en lo primer greó comensant baix, se deu posar lo reliquiari de la túnica de Jesucrist.

65. Item après, envers la paret, lo reliquiari del bisbe Batla ab les spines de Iesucrist e après lo canalobre d'argent dels majors.

66. Item a n'equex matex grahó, a le part squerra, stà, après de la verecreu, lo reliquiari de la camissa de Nostra Dona.

67. Item après la Verònicha e après l'altra canelobre d'argent dels majors.

68. Item en lo segon grahó, a les spal·las de la verecreu, stan les taules del caxal e barres de sancta Eulàlia Emèrita.

69. Item a le part drete de dit grahó, stà la creu de mossèn Rosell. E après un ymage de Nostra Dona dels manors. E après lo reliquiari de crestall on se pose la relíquia de sanct Blay o Sabestià. E après sancta Magdalena. E après un ensanser dels majors, qui penja ab un clau qui stà al pus alt grahó.

70. Item a la part squerra del sobredit sagon grahó, stà la creu del crestal. E après un ymage de Nostra Dona d'argent. E après sanct Johan Baptista. E après l'altre ensanser dels majors, pejat ab un clau a lo pus alt grahó.

⁸⁴ <En l'any 1517, fonc acabade dita capela; custos mestre Gaspar Oliuar>.

⁸⁵ Text interromput.

71. Item en lo grahó terser e superior en mix de dit, stà la custòdia, e a les spal·las, stà una castaya ab anses de porsel·lanes. E a le part drete stà lo càlser de la copa d'or, e après lo pom de les relíquies en cobertar. E après un altre càlser. E après lo ymage d'argent de Nostra Dona major, e après un cofret de vori, dins lo qual ha diuerses relíquias.

72. Item a la part squerra del dit grahó, stà un càlser dels bells. E après lo càlser de papa Borge,⁸⁶ e après lo càlser qui·s diu dels canonges, e après un cofret de vori, dins lo qual stan diuerses relíquies, sobre lo qual cofret stà lo cap de sancta Eulàlia Emèrita.

73. Item demunt lo altar, recoldats sobre lo primer graó, stan les dos taules, una de part drete, l'altre sinestra, ubertes.

74. Item la capse d'argent on stà la veracreu e le capse on stan les spines; stan una a part drete, altre altre (sic) squerra de la verecreu. Item enmix de la camissa de Nostra Dona e de la Verònicha, stà una canadella d'argent. E enmix de la túnica e del reliquiari del bisbe Bal·le, stà un·altre canadela d'argent, e l'os de sanct Martí; e de l'altre bande, l'os de sancta Lúcia.

75. Item deual la capse d'argent, stà la bul·la authèntica⁸⁷ de la túnicha, e al costat, la costella de sancta Margarita.

76. Item les bassines d'argent stan al primer grahó, a les spal·les de la camissa de Nostra Dona e de la túnicha, etc.

77. Item les tres setres d'argent dels olis sancts e la scudela, ab les culeretes d'argent per lo balsejar, stan bax, en un armari de l'altar. /f. 011v/

8

[TAULES DE CONTINGUT]

78. Aquesta és la taule de totes les coses concernens a la sacrastia. E primerament lo dominical.

Lo primer disapte de la primera dominica de l'Aduent en cartes	I
La primera dominica de l'Aduent	II
La fèria II après de la primera dominica de l'Aduent	II
La sagona dominica de l'Aduent	III
La terça dominica de l'Aduent	III
Fferia quarta quator temporum	III
La quarta dominica de l'Aduent	III
La vigília de Nadal	IIII
Primeras Vespres de Nadal	V
Matines de Nadal	VI
Primera missa de Nadal	VI

⁸⁶ El papa Alexandre VI (1492-1503), bisbe de Mallorca entre 1489 i 1492.

⁸⁷ *Butla autèntica*: certificat d'autenticitat d'una relíquia per part de l'autoritat eclesiàstica competent, que normalment es conservava juntament amb la dita relíquia.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

Sagona missa de Nadal	VI
Missa maior de Nadal	VII
Vespres sagones de Nadal	VIII
Primeras Vespres de Ninou	VIII
Vigília de Parici	VIII
Primeras Vespres de Parici	X
Dominica infra octavas de Parici	XI
Dominica Septuagesime ⁸⁸	XI
Dominica Sexuagesime	XII
Dominica Quinquagesime	XII
Lo primer die de Coresme	XII
Lo primer dijous de Coresme	XIII
Lo primer disapte de Coresme	XIII
La primera dominica de Coresme	XIII
Disapte de dominica in passione	XIII
Lo disapte dels Rams	XV
Lo Diumenge del[s] Rams	XV
Diluns Sant, Dimars y Dimecres Sants	XVI
Regla de la festiuitat de l'annunciació de Nostra Dona	XVII
Dijous Sant	XVIII
Diuenres Sant	XXI
Disapte Sant	XXIII
Die de Pascho	XXV
Diluns de Pascho	XXVIII
Dimars de Pascho	XXX
Feria III, VI, V post Pascha	XXX
Sabbatum post Pascha	XXX
Dominica in albis	XXXI
La festa de l'Àngell	XXXII
Fforma Synodi	XXXIII
Fferia VI post dominica in albis	XXXIII
Fferia II rogacionum	XXXV
Fferia III rogacionum	XXXV
Fferia IIII rogacionum	XXXVI
La festa de l'Ascenció	XXXVI
Sant Yuo	XXXVII
Disapte de Sincogesme	XXXVIII
Lo die de Sincogesme	XXXIX
Fferia II post Pentecoste	XL
Fferia III post Pentecoste	XLI
Fferia IV, V, VI post Pentecoste	XLI
Lo disapte de Trinitat	XLII
Diumenge de Trinitat	XLII
Corpocrist	XLIII
Infra octauas de Corpocrist	XLVII
Cap d'octauas de Corpocrist	XLVII
Regles generals per vestiments de las domi- nicas	XLVIII

⁸⁸ <Aquesta dominica se fa anniuersari per los confreres de l'obra>.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

79. Ací apparen les regles del que lo custos de la sacrastia és obliguat, e dels escolans.

Per l'obligació del ragent y dels escolans XLIX

80. Assí appar tot lo modo del tochar, així dels officis com de sepultures.

Primo, tochar de festa de III lissons en cartes	L
Tochar per festa de IX lissons	LI
Tochar per festa semidúplex	LII /f. 012r/
Tochar de doble manor	LIII
Tochar de doble migane	LIIII
Tochar de doble maior	LIIII
Tochar de N'Aloy	LV
Tochar de las hores	LVI
Tochar de las proses	LVI
Tochar per processons ordinàries, o per set goigs, o extraordinàries	LVI
Quant seran los set goigs o processons fora la Seu, no·y haurà missa matinal	LVI
Tochar a preuencions y albats	LVII
Tochar a cos comú	LVII
Tochar a cos conuentual	LVIII
Tochar per sepultura de preuera	LVIII
Per sepultura de canonge	LVIII
Per sepultura de paborde	LIX
Per sepultura de dignitat	LIX
Per sepultura de bisbe de gràcia	LIX
Per sepultura de virey	LIX
Per sepultura de bisbe maior	LIX
Per sepultura de rey	LX

81. Ací appar lo modo de la luminària de tots los officis e lo modo d'encensar.

Per luminària de III lissons	LXII
Per luminària e encensar de IX lissons	LXII
Per luminària e encensar de festa semidúplex	LXIII
Per luminària e encensar de festa doble manor	LXIII
Per luminària e encensar de festa doble maior	LXIII
Per luminària e encensar de festa de N'Aloy	LXV

82. Assí apparen algunes regles generals.

Quant se poseran tepits deuant l'altar maior	LXVI
Del modo de cobrir e descobrir lo retaule de l'altar maior	LXVI
Del modo que s'hauran apleguar hi despleguar les cortines dels pilarets de l'altar maior	LXVI
Quals dies lo trespunti qui està sobre lo padris prop l'altar maior se té lleuar	LXVII
<Quines diades se té agrenar l'asglésia>	<LXVII>

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

<Quines diades se té enramar l'església de jonchs, de càrix o de murte en cas>	<LXVII>
Quins palis e vestiments tenen a seruir l'altar maior	LXVII
Quins palis posseran als altars de las capelles lo die dels morts	LXVII

83. Ací apparen les cosas necessarioses per a las festiuitats dels sants y sanctes; per ço és dit Sanctoral.

La festa de sant Saturní	LXVIII
Sant Andreu	LXVIII
Sancta Bàrbara	LXX
Sanct Nicholau	LXX
Concepció de la Mara de Déu	LXXI
Sancta Eulària Mèrita	LXXII
Sancta Lúcia	LXXIII
Expectatio partus	LXXIII
Vigília de sant Thomàs	LXXIII
Sanct Thomàs	LXXIII
Sant Steua	LXXV
Sant Johan euangelista	LXXVII
Los Innoscens	LXXVII
Sant Thomàs	LXXVIII
Cap d'octaues de sant Steua	LXXIX
Cap d'octaues de sant Johan	LXXIX
Cap d'octaues dels Innoscens	LXXIX
Sant Siluestre y Coloma	LXXIX
Sant Julià	LXXX
Sant Honorat	LXXX
Sant Anthoni [de] Viana	LXXX
Sant Sebastià	LXXX /f. 012v/
Sancta Agnès	LXXXII
Sanct Vicens	LXXXII
Sanct Timoteu	LXXXII
Conuersió de sanct Pau	LXXXII
Purificació de Nostra Dona	LXXXII
Sant Blay	LXXXIII
Sancta Àgade	LXXXIII
Sancta Eulària cos sanct de Barcelona	LXXXIII
Cadira de sant Pera	LXXXIII
Sanct Macià	LXXXIII
Sant Thomàs d'Aquí	LXXXV
Sanct Pacià	LXXXV
Sant Benet	LXXXVI
Sanct Guabriel	LXXXVI
Anunciació de Nostra Dona	LXXXVI
Sanct Ambròs	LXXXVII
Sanct Jordi	LXXXVII
Sanct March	LXXXVII
Sanct Vidal	LXXXVIII

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

Sant Pera màrtir	LXXXVIII
Sant Phelip y sant Jaume	LXXXVIII
Inuenció de la veracreu	LXXXVIII
Aparició de sant Miquell	LXXXVIII
Sant Urbà	LXXXVIII
Sant Guillerm	LXXXVIII
Sant Honofre	LXXXVIII
Sanct Barnabé	LXXXVIII
Sant Anthoni de Pàdua	LXXXIX
Vigília de sant Johan Babtista	LXXXIX
Sant Johan Babtista	LXXXIX
Sanct Pera	XC
Commemoració de sant Pau	XCII
Vissitació de Nostra Dona	XCII
Sant Cristòfol	XCII
Sancta Margalide	XCIII
Sanct Alex	XCIII
Sancta Praxedis	XCIII
Sancta Magdalena	XCIII
Vigília de sant Jaume	XCIV
Sanct Jaume	XCIV
Sancta Anna	XCIV
Cap d'octaues de sant Jaume	XCVI
Sant Pere y sant Feliu	XCVI
Inuenció de sant Steua	XCVI
Sant Sixti	XCVI
Sanct Dominguo	XCVI
Transfiguració	XCVI
Vigília de sant Lorens	XCVIII
Sanct Lorens	XCVIII
Sancta Clara	XCVIII
Vigília de l'assumpció	XCVIII
Assumpció de la Mara de Déu	XCVIII
Infra octaues de l'assumpció	CI
Dominica infra octauas assumpcionis	CI
Cap d'octaues de sant Lorens	CI
Sancta Elena	CI
Sanct Luís	CI
Sant Bernat	CI
Cap d'octaues de l'assumpció	CII
Sant Barthomeu	CIII
Sant Agustí	CIII
Sant Johan Degollaci	CIII
Sant Gill	CIII
Natiuitat de Nostra Dona	CIII
Exultació de la veracreu	CIII
Trepes	CIII
Vigília de sant Matheu	CIII
Sanct Matheu	CIII
Sancta Tecla	CIII
Sant Cosme y sant Damià	CV

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

Sant Miquell	CV
Sanct Jherònim	CVI
Consecració de l'altar	CVI
Sanct Francesch	CVI
Sanct Luch	CVI
XI M vèrgens	CVI
Translació de sancta Eulària	CVI/f. 013r/
Innumerabilium martirum	CVI
Sant Symó y Judes	CVII
Tots Sancts	CVII
Commemoració dels defuncts	CVII
Tots màrtirs	CIX
Cap d'octaues de tots sants	CIX
Passio ymaginis	CIX
Cap d'octaues de la capella	CIX
Sanct Martí	CX
Sancta Elisabet	CX
Presentació de la Mara de Déu	CX
Sancta Cicília	CX
Sanct Climent	CX
Sancta Catherina	CX
Cap d'octaues de la presentació	CX

84. Assí apparen algunes regles generals concernents al sanctoral⁸⁹

Com se té vestir lo bisbe maior	CXI
En quines festiuitats tenen aportar lignum a l'altar	CXI
Quines capes se tenen aportar al cor a diade de III lissons per la missa	CXI
E per festa de IX lissons	CXI
<En quinas dominicas haurà lignum a la processó>	<XLVIII>
Quantes capes s'han d'aportar al cor enfre octaues solemnes, axí a Matines com Vespres	CXII
E a festas semidúplex	CXII
E a festes miganes o dobles manors	CXII
E a festas doble maior	CXII
E a festa doble maior de N'Aloy	CXII
Lo modo que·s deu vestir lo senyor bisbe	CXIII
Lo modo de les processons ordinàries per la claustre per IX lissons	CXIII
Per doble migane	CXIII
Doble manor	CXIII
Doble maior	CXIII
Doble de N'Aloy	CXIII
En quines diades se diran les proses y com s·an a tochar	CXIII

⁸⁹ **add.** <per vestiments y capas>.

En quin temps sa té a tochar l'esquella de despertade	CXIII
Reglas per algunes processons extreordinàries per algunes necessitats	CXV
<De gràtias>	<LVI>
Regles de las missas matinals de cor	CXVII ⁹⁰
Ordinacions noues per sepultura de canonges, bisba, dignitats e pabordies	CXVIII

85. Aquest orde d'aquest libre, quant al dominical e sanctoral, és per saguir la consuetada del cor. Ffonch escrit dit libre per lo venerable mossèn Johan Font, àlies *Roig*, domer,⁹¹ lo qual per set anys tingué la custòdia de la dite sacrestia. E fonch comensat d'scriure lo dit libre lo primer de satembre any mill DXI e fonch acabat a VIII de noembre any dit.

9

[NOTES DIVERSES]

86. <A XVIII de janer MDXVI, fon determanat per lo reuerend Capítol que, d'equí auant, lo custos de la sacrestia no gos prestar níguna cosa de la sacrestia d'or ni d'argent, ni de sede ni valut ni brocat a níguna sglésia, encara que le-y manàs lo reuerend vicari genral e official, si, donchs, no le-y manava tot lo reuerend Capítol; accepta-se'n, emperò, al castell per lo die de sancta Praxedis e de sancta Anna tamen; ni per seruey de nígun canonge>. /f. 013v/

87. <A XVIII de janer MDXVI, fon rauocade, per lo reuerend Capítol, nemine discrepante, huna ordinació feta lo darer de maig de l'any MCCCCLXXXI, en què era ordenat que tostemps que·s fes missa conuentual de pare o mare de preuere, que s'agués a pertir VIII diners e que l'hereu pagàs deu lliures a n'el clauari. Ara volen e manen que d'equí auant no·s pertesque sinó com dels altres laychs, e lo hereu pach segons las facultats del mort. La qual determinació manà lo reuerent Capítol a mi, Rafhael Bonet, preuere, mestre en ars e bacheller en theologia, tunch regint la sacrestia, continuàs en la present consuetada, ad eternam rei memoriam, ab la precedent determinació, perquè los que la present sacrestia regiran, ignorància no pugan al·legar, si alguna cosa prestauen.

88. <A 13 de desembre 1581, fonch determinat per lo molt reuerend Capítol que d'equí auant, quant se treuran les relíquies a l'altar maior per solemnitat d'alguna festa, que lo custos no fasse posar vels ha ditas relíquies, com estauen, sinó que estiguen totes descubertes>.

89. <Més dit die fonch determinat que, en lo die de la Sanctíssima Trinitat y lo die de Tots Sancts, treguen en lo altar maior dites relíquies, encare que lo bisbe no fasse de pontifical>.

⁹⁰ **add.** <Una ordinació c[...]>.

⁹¹ <Està enterrat en la capella de Santa Cecília, a la part de l'evengeli, com consta d'un epitafi gravat en dita paret [de la] Iglésia. Publicà *Ordinarium de administratione sacramentorum*, imprès en València any 1516. Vege's lo pròlech>.

90. Ací comencen les ordinacions, fetas per lo ragent de la sacrastia de la Seu, extretas d'hun altre libre dit d'ordinacions. A las quals dites ordinacions, per manament e preguàries del rauarend Capítol, lo venerable mossèn Aloy Guarrigua, preuera, lo qual per molt temps hauia pretichat en la dite sacrastia, axí en lanter com en escolà; après, en molt temps, en custos de la dita sacrastia, ha fet moltes addicions en aquesta consueta, per guouern del qui tindrà la dita sacrastia en custòdia, les quals addicions stauen en pràtica. E per los ragents antichs hauer clara notícia de tals pràticas, no·s curauen fer memòria d'aquellas. E per quant la pràtica no es manifesta en aquells qui tal càrrech tenen, lo dit mossèn Aloy, com a fill d'obediència, zelo Dei motus, e per honor y reuerència d'aquesta Esglèsia sancta, y per complaure al desús dit reuerent Capítol, ho (sic) ordenat lo present libre, ha hon consernex totes les cosas de la sacrastia, sagons appar ab una taula detràs escrita; e aquell, voluntàriament, ha donat a la dite sacrastia a xv de dezembre any mill DXI.⁹² /f. 1r⁹³

[TEMPS D'ADVENT]

91. Primo lo disapte de la prima dominica de l'Aduent,⁹⁴ tocharà Na Picabayha per de morts,⁹⁵ per spay de mige hora, per quant en lo diumenge hi ha anniuersari⁹⁶ e ultre⁹⁷ per ànima del venerable mossèn Jaume Jeronès, domer, quondam. E après, acadade⁹⁸ la dite Picabayha, tocharan tres trets de tres campanes ensemps, ço és l'asquella de Matines,⁹⁹ apel·lade Philomena; e l'asquella d'ensanguonar,¹⁰⁰ apel·lade Capell de sol; e l'asquella de Prima, apel·lade Ne Gentil, per poch spay; e acaderan ensemps. E acadades, toqueran lo seny N'Anthoni tot sol. E si en dit disapte hi haurà ofici menut de Nostra Dona,¹⁰¹ tocharan lo dit Anthoni

⁹² <Vide por el autor de este libre altre nota fol. 10 y 13 de atrás>.

⁹³ <Nota que diuenres, a VIII de noembre 1585, lo reverent Capítol determinà que d'aquí envant, en los officis diuinals, usasen en la dita Seu de las colors de vestimentas que mana lo missal romà, y donàs carrech d'axò a n'el mestre de cerimònias; y açò fes y mudàs ab consell y voluntat del senyor sacrista canonge>. Aquesta anotació es refereix a l'adopció, en el culte catedralici, del Missal romà publicat pel papa Pius V el 1570, acomplint els decrets del concili de Trento (1545-1563). Oficialment, la dita adopció s'esdevingué el primer diumenge d'Advent de 1572. El nou missal substituï el missal mallorquí de 1506, però aquest bescanvi fou lent i paulatí, com ho demostra aquesta mateixa nota en el cas dels ornaments.

⁹⁴ *Advent*: temps litúrgic de preparació per al Nadal.

⁹⁵ *De morts*: ofici devocional de difunts.

⁹⁶ *Aniversari*: memòria litúrgica anyal d'un difunt.

⁹⁷ *Ultre*: plus que es donava als assistents a l'ofici, afegit a les distribucions habituals, o recompenses econòmiques per incentivar la presència a les celebracions dels qui en tenien obligació per raó de llur ofici. Els ultres i les distribucions se sumaven a les rendes inherents al benefici o càrrec.

⁹⁸ Mn. Font escriu sistemàticament "d" en lloc de "b" en el radical de totes les formes i derivats del verb *acabar*: *acadat*, *acadat*, *acadade*, *acadament*, etc.

⁹⁹ *Matines*: ofici nocturn de la pregària de les hores.

¹⁰⁰ *Ensegonar*: fer el toc final de les campanes. Aquesta accepció no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹⁰¹ *Ofici menut de Nostra Dona*: formulari votiu o devocional abreviat (*ofici parve*) de la pregària de les hores canòniques. Solien usar-lo sobretot els laics, en llatí o en llengua vulgar, però

fins en aquesta antífona¹⁰² de Laudes¹⁰³ de morts,¹⁰⁴ ço és *Omnis spiritus*.¹⁰⁵ E si no hi haurà ofici menut de Nostra Dona, acaderà lo dit seny N'Anthoni quant lo domer dirà la terça lissó¹⁰⁶ de morts. E si en dit disapte hi haurà de Nostra Dona [offici] menut, quant lo domer comensarà les Vespres de Nostra Dona,¹⁰⁷ ço és dient: *Deus, in adiutorium meum*,¹⁰⁸ etc., sia fet senyal ab l'esquella deuant lo cor¹⁰⁹ en aquell qui serà al campanar. E fet lo dit senyal, lo del campanar arrencharà¹¹⁰ l'esquella de Matines, apel·lade Philomena, fins que lo domer digue la capítula¹¹¹ del dit ofici de Nostra Dona, ço és *Sicut sinamonum*,¹¹² etc. Dient lo dit domer dite capítula, sia fet senyal, per la desús dite asquella, que acaden dite campana. E quant serà ben acadade, arrencharan Ne Picabarayha, e après, sens entrauall, algú arrencharà l'esquella de Prima, e ten prest l'esquella de Matines e après lo seny Migà; e fassen clars¹¹³ ensemps. E en lo acadar, resterà tochant lo seny Migà. E si no·y haurà ofici menut de Nostra Dona, acabat lo psalm de *Miserere mei, Deus*¹¹⁴ de Laudes de morts, sia fet senyal de la dite esquella de deuant lo cor. E tocheran l'esquella de Matines per ensequonar fins que diran l'antífona *Omnis spiritus*; e dient la dite antífona, sia fet senyal per la dite esquella, e acaderà dite campana; e ben acadade, feran clars en la manera demunt dite. E ans de morts, sia possat en l'altar major lo pali del Moll, qui és morat; e si per temps serà dolent, sia·y posat lo palis d'En Spanyol, qui és morat, o altre de semblant color. E sia aperellade a la sacrastia la capa¹¹⁵ d'escachat¹¹⁶ maior per lo domer qui ferà Vespres y lo *Magnificat*,¹¹⁷ e si no serà condessent, sia-li dat capa morade de las bonas qui hi sien. E quant lo dit domer anirà per encensar, vagen-li deuant dos fadrins¹¹⁸ de l'altar, ab los canelobres d'argent ab siris vermells. Sia possat deuant l'altar maior un tepit /f. 1v/ e lo retaula¹¹⁹ de l'altar maior sia hubert

també es combinava amb la pregària oficial de les hores, com es veu aquí, a la Seu de Mallorca. És un dels formularis típics dels llibres d'hores [BM II, ff. 95v-103v].

¹⁰² *Antífona*: verset o text breu que es canta o recita abans i després dels salms.

¹⁰³ *Laudes*: principal ofici diürn de la pregària de les hores.

¹⁰⁴ *Laudes de morts*: ofici devocional matinal de difunts.

¹⁰⁵ [Ps 150,6] *Omnis spiritus laudet Dominum* [LU 1.803].

¹⁰⁶ *Lliçó*: lectura bíblica o patrística de Matines. Segons el grau de solemnitat de la festa, hi podia haver oficis de tres, sis i nou lliçons.

¹⁰⁷ *Vespres de Nostra Dona*: formulari vespertí de l'ofici votiu de la Mare de Déu.

¹⁰⁸ *Deus, in adiutorium meum intende...* Verset de començament dels oficis litúrgics [BM I f. 3r].

¹⁰⁹ *Cor*: lloc de l'església on se celebra l'ofici de les hores. A la Seu de Mallorca era al mig de la nau central, com a moltes d'esglésies de l'Estat espanyol, fins a la reforma d'Antoni Gaudí, impulsada pel bisbe Pere Joan Campins i realitzada entre 1904 i 1914. Aleshores, el cadiram del cor va esser retornat als murs del presbiteri.

¹¹⁰ *Arrençar*: moure la campana per començar el toc. Aquesta accepció no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹¹¹ *Capítula*: lectura bíblica breu de la pregària de les hores.

¹¹² [Sir 24,19-20] In plateis sicut cinamomum et balsamum aromatizans odorem dedi, quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris.

¹¹³ *Fer clars*: ventar dues campanes alhora. Aquesta expressió no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹¹⁴ [Ps 50] *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam...* Era un dels set salms penitencials de la litúrgia romana.

¹¹⁵ *Capa*: Vestit litúrgic en forma de mantell.

¹¹⁶ *Escacat*: Dibuijat o gravat formant un conjunt d'escacs o quadres iguals de grandària, però de diferent color, alternadament.

¹¹⁷ [Lc 1,46-55] *Magnificat anima mea Dominum...* El *Magnificat* és el càntic propi de les Vespres.

¹¹⁸ *Fadrins*: criats o ajudants que feien funcions auxiliars en el culte.

¹¹⁹ *Retaule*: paret o taula amb imatges, escultures i relleus que es posa darrere un altar.

hun encasament per cascuna part, axí com és acostumat a las festas de IX lissons. E sia aportade per hun lanter al cor la caldereta comuna per asperges.

92. En la nit nit, circa les dues horas de nit, tocharan lo seny Pisà de dues bandes;¹²⁰ e açò·s fa perquè los preueres sàpien que en l'endemà hi ha anniuersari.

93. A las Matines, a las quatre horas a passar de matinade, tocharan l'esquella de Matines, apel·lade Philomena, per spay de cent tirades¹²¹ ben spayoses; e acabade, sia tochat lo seny Pissà per spay de sexante tirades ben spayoses. E acadade, si hi haurà Matines de Nostra Dona, lo domer comenserà dites Matines e no tocharan més fins que los tres psalms de dites Matines sien dits; e dits que seran, feran senyal ab le desús dite esquella deuant lo cor, e tocaran l'esquella d'ensaguonar, apel·lade Capell de sol, fins que diran lo psalm *Laudate*¹²² de Laudes de dites Matines de Nostra Dona. E quant lo dit psalm de *Laudate* se dirà, sia fet senyal de la desús dite esquella per fer acadar la dite campana d'ensaguonar; e quant serà ben acadade, feran clars sagon demunt és dit. Sien posats a l'altar maior dos lums, hu a cascun àngel,¹²³ e hun altre lum a un canelobre prop del dit altar maior, en aquella part hon se ferà l'offici al cor. E en l'offici menut de Nostra Dona, cremerà sols un lum, en aquell àngel de la part on es ferà l'offici. E quant se dirà lo IX responsori¹²⁴ de l'offici maior,¹²⁵ ço és *Ecce dies ueniunt*,¹²⁶ etc., tocharan N'Anthoni per bon tret¹²⁷ per rahó de las Laudes. E si serà prou matí quant diran lo psalm de *Benedictus*,¹²⁸ feran senyal per tochar les batallades.¹²⁹ E tochades les batallades, tocharan l'esquella de Prima¹³⁰ per vint tirades. E si no era prou matí, tocharan les betallades après tochar lo desús dit Anthoni; e açò dich perquè tota hora no té hom lo temps en se mà, e açò va a discreció del ragent; e après [tocharan] l'esquella de Prima. E no sia tochade Ne Picabarayha, per quant no·y haurà missa sagona.

12

REGLA DE LA MISSA DE LAS BATALLADES

94. Regla de la missa de las betallades és que·s digue ans de las horas retudes, que axí·u manà misser Jordi Gual, qui l'ha lexade a consentiment del reuerent

¹²⁰ *Tocar de dues bandes*: moure un poc la campana fins que el batall toqui a les dues bandes. Aquesta expressió no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹²¹ *Fer tirades*: estirar de la corda perquè la campana continui ventada. A cada tirada, la campana sona dues vegades. Aquesta expressió no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹²² [Ps 148] *Laudate Dominum de caelis, laudate eum in excelsis...*

¹²³ *Àngels*: els sis àngels amb cirials que actualment estan encara al presbiteri de la Seu.

¹²⁴ *Responsori*: cant alternat entre un solista o un cor i la comunitat, que respon repetint una tornada entre les estrofes del solista.

¹²⁵ *Ofici major*: és la celebració oficial de la litúrgia de les hores, que es distingeix de l'ofici menor devocional de la Mare de Déu o de morts.

¹²⁶ [Jr 23,5] *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et suscitabo David germen iustum, et regnabit rex, et sapiens erit, et faciet iudicium et iustitiam in terra.*

¹²⁷ *Fer un bon tret*: tocar durant un temps llargs, sense límits marcats. Aquesta expressió no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹²⁸ [Lc 1,68-79] El *Benedictus* és el càntic propi de Laudes. Aquí és anomenat, "salm", com es fa també en altres llocs de la consuetud amb el *Quicumque vult*, el *Magnificat* i el *Nunc dimittis*; segurament, és perquè aquests càntics es trobaven als anomenats salteris litúrgics.

¹²⁹ *Fer batallades*: tocar la campana amb una corda lligada al batall o colpejant-la amb el batall a la mà, si el pes el batall ho permetia (DCVB: 1451).

¹³⁰ *Prima*: la primera de les hores diürnes dites menors, que es resava després de Laudes.

Capítol e uicari.¹³¹ E mentre que dite missa se dirà, tocharan l'esquella de Tèrcia per X o XII tirades altes¹³² per senyal de la missa de los escolans. La qual missa dirà lo domer setmaner ab casulla blanca, per ço que dite missa serà de Nostra Dona, ço és *Missus est*;¹³³ e no·y haurà en dite missa *Gloria in excelsis*,¹³⁴ etc. Lo profassi¹³⁵ serà de Nostra Dona, ço és *Et te in veneratione*, etc.; e en loch d'*Ite, missa*,¹³⁶ se dirà lo *Benedicamus Domino*.¹³⁷ En aquesta missa, lo ragent, ab los escolans, diran los *Kyri*¹³⁸ dominicals, aquells qui·s diuhen en los diumenges de l'Aduent; los *Sanctus*¹³⁹ e *Agnus*,¹⁴⁰ dominicals. E sia fet sermó en aquesta missa.

13

REGLA

95. /f. 2r/ Nota que, aquests sermons d'aquestas dominicas d'Aduent, lo ragent de la sacristia és tingut acomenar-los a la hu d'aquests tres monastirs, ço és de Sanct Domingo, Sanct Francesch¹⁴¹ e del Carme,¹⁴² comensant la hun any als frares predicadors, e saguint arreu l'altre any; comensen los frares predicadors et sic de singulis, e axí se·s seruat per tostemps. E los dits frares hi tenen molt esment en seruar lo dit orde, que no·s volen perjudicar, sagons appar per una recgla feta en lo temps del bisbe Bal·le, en lo capbreu vell dels censals contengude. En la qual regla appar com lo dit senyor bisbe, per XII veguades, escomunicà los dits frares, per quant no volien sermonar; e a la fi ells vingueren a uènia, e d'aquí hauant han sermonat.

96. Acadade que serà dite misse, si serà hora degude, tocharan N'Anthoni per spay de mige hora, per manera que acaderà quant tocharan les dues horas de dia; e acadat que serà, comensaran les horas al cor. E mentre que les hores se diran, el custos de la sacristia és tingut a saber quals canonges diran la missa maior e l'euangeli, per ço que no·s seguescha scàndil.¹⁴³ E en aquesta missa usseran vestiments morats, e en la processó de la claustre,¹⁴⁴ lo sotdiacha aportarà lo lignum del crucifixi e seruirà per semblant a l'euangeli. E en aquesta processó, aporteran

¹³¹ *Vicari*: el Vicari general de la diòcesi, que n'és responsable després del bisbe.

¹³² *Fer tirades altes*: estirar de la corda de la campana amb molta de força, perquè venti més alta, i després frenar-la també amb força. Aquesta expressió no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹³³ [Lc 1,26-36] *Missus est Gabrielis angelus ad Mariam...*

¹³⁴ *Gloria in excelsis Deo...*: himne propi de les misses dominicals, excepte en temps d'Aduent i de Quaresma.

¹³⁵ *Prefaci*: text doxològic amb què comença la pregària de consagració del pa i del vi a la celebració eucarística.

¹³⁶ *Ite, missa est*: fórmula de comiat de la missa.

¹³⁷ *Benedicamus Domino*: fórmula de comiat de la pregària de les hores quan segueix immediatament una altra acció litúrgica.

¹³⁸ *Kyrie*: invocacions litàniques que estan al final del ritu penitencial de la missa.

¹³⁹ *Sanctus*: primera paraula del trisagi o himne de lloança que es canta al final del pefaci.

¹⁴⁰ *Agnus*: primera paraula de l'oració litànica que es canta durant la fracció del pa consagrat, abans de la comunió.

¹⁴¹ *Monestir de Sant Francesc*: l'actual convent de Sant Francesc de Palma, a la plaça del mateix nom, que fou fundat el 1239.

¹⁴² *Monestir del Carme*: l'antic monestir dels frares carmelitans, fundat el 1231, situat a la Rambla.

¹⁴³ *Scàndil*: escàndol.

¹⁴⁴ *Claustre*: el claustre medieval de la Seu, que estava situat davant el castell de l'Almudaina i fou enderrocat per continuar l'obra del temple en el seu solar; probablement, era el pati de l'antiga mesquita. L'actual claustre, ubicat prop de la capçalera de la Seu, data del s. XVIII.

la creu de crastayll e dos canelobres de coura, ab siris vermells, deuant la creu; e deuant lo dit lignum o reliquiari, aniran dos fadrins, ab los canelobres d'argent ab siris blancs; e un lanter és tingut aportar la caldereta d'argent, ab lo salpasser,¹⁴⁵ a l'altar maior per donar asperges; e après és tingut aportar-la al cor per donar asperges e tornar a la sacrastia. E quant les horas se diran, l'ascolà roder és tingut aportar al cor dues capas de xemellot¹⁴⁶ morat, ab los dos bordons d'argent de pinyacles, per antonar a la missa. En aquesta missa e en tots los diumenges de l'any, deuen cremar dos siris blancs a l'altar maior, encare que la missa no-s digue de la dominica. E axí matex en les festas anyals e totes les festiuitats de Nostra Dona, que axí·u ha dexat mossèn Gispert de Tragura, canonge e paborde; e per ço reb la sacrastia quatre liures sobre l'obre de la Seu.¹⁴⁷ E als disaptes, mentre que la missa se farà de Nostra Dona, cremaran quatre siris blancs a l'altar maior, ço és dos als àngels e un siri a cascun canelobre del costat del dit altar. E dite que serà la missa maior, se ferà absolució¹⁴⁸ deuant Sant Bernat per ànima de mossèn Jaume Jeronès, domer, quondam, e d'aquells qui n·i leixeran. E après dinar, tocades les sinch horas del dia, tocharan Ne Picabarayha per spay de mige hora; e acadade, ferà clars ab tres campanes, axí com és acostumat, o sagons appar en les reglas generals del modo del tochar. E fets dits clars, tocaran lo seny Migà si, donchs, l'endemà no-s farà festa doble, ço és per la festa de sant Andrea. E si en dites Vespres no·y haurà /f. 2v/¹⁴⁹ ofici menut de Nostra Dona, tocharan lo dit seny Migà fins que lo domer dirà la terça lissó de morts; e quant hauran dit lo psalm de *Miserere mei* de Laudes de morts, feran senyal e tocharan l'asquella d'ensaguonar fins l'antíphona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*; e acadade dite esquella, feran clars axí com ya és dit. E si hi haurà ofici de Nostra Dona menut, tocharan lo dit seny fins en aquella antíphona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*. E quant lo domer comensarà les Vespres de Nostra Dona, feran senyal al campanar e tocharan la dite esquella d'ensaguonar fins que lo domer dirà la capítula, ço és *Sicut synamomum*, etc.; e acadade, feran clars axí com ya és dit. E quant lo domer dirà la capítula de las Vespres maiors,¹⁵⁰ un escolà és tingut anar al cor per acompanyar lo domer a la sacrastia e sia aperellade capa de xemellot morat per lo dit domer per anar encensar. E axí és tingut l'escolà, en totes festas de IX lissons e los diumenges, anar acompanyar lo domer.

¹⁴⁵ *Salpasser*: granereta per aspergir amb aigua beneïda.

¹⁴⁶ *Camelot*: valuós teixit de llana mesclada amb pèl de camell o de cabra.

¹⁴⁷ *Obra de la Seu*: organisme encarregat de tenir cura de la construcció de la catedral.

¹⁴⁸ *Absolució*: ritu propi de la pregària pels difunts, demanant el perdó del seus pecats.

¹⁴⁹ <Nota que, en les fèrias de l'Atuent, tocaran clars de rèquiem, per cause de l'anniversari; y treuran les plenetas en dites fèries y dominicas>//<Nota que, los disaptas de l'Atvent, quant caran fèrias, y non y aurà *Gloria*, ne 9 lli[çons] o festa dobla; la missa magor serà de Nostra Senyora, y tocarà N'Entoni a l'ofici mayor; y al chor, bordons de Nostra Senyora, y luminària al corredor del chor>.

¹⁵⁰ *Vespres majors*: són les de l'ofici ordinari de les hores, més llargues i solemnes que les de l'ofici parve.

97. Feria II post dominicam primam Aduentus, si hi haurà octaues¹⁵¹ algunes, sia dite la missa matinal dels escolans de las octaues concurrents, e no·y haurà a la dite missa *Gloria in excelsis*, etc. E si no·y haurà octaues, la primera missa serà de cor, de rèquiem,¹⁵² per tots los confreres de l'obre;¹⁵³ e tocharà N'Anthoni per dite missa, e après feran clars de rèquiem, axí com és contengut en les reglas generals del tochar. E la missa major serà de la fèria, ço és del diumenga passat, e lo preuera qui dirà la missa aportarà la casulla d'cotonina¹⁵⁴ blanca,¹⁵⁵ e lo diacha y sotdiacha aniran en los camis,¹⁵⁶ sens domàtiques.¹⁵⁷ E sia feta absolució, per rahó de l'anniuersari.¹⁵⁸

98. Nota que, en aquest dia, comensen a tochar per las horas en aquesta manera: Quant diran lo responsori de Tèrcia,¹⁵⁹ tocharan l'esquella de Prima x o XII tirades altes. E quant diran lo responsori de VI, tocharan l'esquella d'ensaguonar per x o XII tirades. E quant diran lo responsori de IX, feran clars de rèquiem, e açò si la missa maior serà de rèquiem o ferial.¹⁶⁰ Aquest orde de tochar a las hores se deu seruar fins a la vigília¹⁶¹ de Nadal inclusiu, axí en les festas de IX lissons, com de III lissons e ferials. E si hi haurà festa doble que no sia de N'Aloy, tocharà lo seny Pissà de duas bandes a las dites horas. E a festa de IX lissons, feran clars de III lissons, axí com és contengut en las reglas generals del tochar dels clars. E si hi haurà festa de N'Aloy, tocharan N'Anthoni de duas bandes per les dites horas; e quant la processó de la claustre entrarà dins l'esglàsia, feran clars de tots los senys, ab N'Anthoni ensemps.

99. Regla que, quant se tocharan les desús dites hores, no tocharan per *Agnus* après *Sanctus*, ni despertade, ni *Deo gratias*, exceptat en les que tocharan N'Aloy, que aca- /f. 3r/ bat l'offici, sia tochat lo seny Migà e N'Anthoni per *Deo gratias*.

¹⁵¹ *Octava*: període de vuit dies que segueix una festa litúrgica de relleu com si en fos la perllongació. Podien concorre diverses octaves en un mateix dia.

¹⁵² *Missa de rèquiem*: missa de difunts.

¹⁵³ *Confreres de l'obra*: membres de la confraria protectora de la construcció de la Seu.

¹⁵⁴ *Cotonina*: tela de cotó, que podia tenir diverses qualitats.

¹⁵⁵ “de cotonina blanca”: ratllat; <morada>.

¹⁵⁶ *Camis*: vestit litúrgic blanc, comú a tots els ministres, en forma de túnica que cobreix el cos sencer i duu mànigues llargues.

¹⁵⁷ *Dalmàtica*: vestit litúrgic, propi dels diaques i subdiaques, en forma de túnica que s'allarga fins als genolls i duu mànigues.

¹⁵⁸ **add.** <y a la trona, tauayola morada>.

¹⁵⁹ *Tèrcia*: la tercera de les hores complementàries diürnes de l'ofici diví.

¹⁶⁰ *Missa ferial*: missa en què s'usen els textos propis del dia segons el temps litúrgic.

¹⁶¹ *Vigília*: la vesprada anterior a la celebració d'una festa litúrgica.

16

REGLA PER TOTS LOS DIES D'ADUENT

100. Regla general que, per tots los dies de l'Aduent, acceptas los diumenges, sia dit, ans de la missa maior, III, VI, IX,¹⁶² en cas que no·y hage anniuersari, per quant en aquests dies se toquen les horas e són dejunis.

101. E nota que, enfre aquesta setmana, la missa matinal dels escolans deu esser de la fèria, ço és de la dominica concurrent, e deu-se dir sens *Gloria in excelsis*, e sens *Alleluia*, e sens *Ite missa est*; e lo preuera qui dirà la dite missa, aportarà la casulle de cotonina blanca.¹⁶³ E si en tals dies hi haurà sanct de III lissons o octaues, la missa serà del sanct o de las octaues, sens *Gloria in excelsis*, y sens *Alleluia*, y sens *Ite missa est*. E lo qui dirà la missa, aportarà la casulla sagon requerrà lo sanct o les octaues, e los escolans qui offeyhiran diran los *Kirieleison* ferials infra annum, axí en dites festas com ferial.

17

PRIMERAS VESPRES
DE LA SAGUONA DOMINICA DE L'ADUENT

102. Dominica secunda Aduentus, a las primeras Vespres, sia possat a l'altar maior lo palis blau de Na Lana, ab lo senyal de l'Anyell pascal, ab lo ymatge de Nostra Dona y de sancta Magdalena, y de sant Johan euangelista; e si per temps aquest serà dolent, sia-hi mes algun palis blau. E sia possat deuant l'altar maior un tepit. Sia tocade Ne Picabarayha per los de morts de mossèn Jaume Geronès, domer; e sia tochat axí com ya és dit en la primera dominica de l'Aduent. A las Vespres, sia aperellade a la sacrastia una capa de setí blau per anar encensar al domer, dite la capítula al cor, acompanyat axí com ya és dit demunt.

18

MATINES

103. A las Matines, sia tochat axí com ya és dit en la dominica primera Aduentus; e a Laudes, per semblant. E sia aperellade a la sacrastia, per lo domer, una capa blava, al qual domer, dite la capítula de Laudes, anirà un escolà per acompanyar-lo a la sacrastia e vestir-li-ha dite capa per anar encensar. De las betaillades, sia fet axí com ya és dit en la primera dominica Aduentus; e de l'encessa, per lo semblant.

19

MISSA MAIOR

104. A la missa maior, usseran vestiments de satí blau o de vellut blau, ço és lo qui dirà la missa ab sos companys, e seran aportades al cor dues capas de xemellot blau, ab los bordons d'argent de pinyacles, per los qui entoneran per la missa al cor. Lo tochar e l'encessa sia fet com a la primera dominica Aduentus.¹⁶⁴ E de la missa dels escolans, axí del diumenge com dels altres dies ferials, sia fet axí

¹⁶² És a dir, que sien resades les hores menors de Tèrcia, Sexta i Nona.

¹⁶³ “de cotonina blanca”: ratllat; <morat>.

¹⁶⁴ **add.** <A la processó, la creu de Mn. Rosell>.

com demunt és ya dit en la primera dominica e en la fèria sagona. E axí matex de la missa maior infra ebdomadam.

20

PRIMERAS VESPRES
DE LA III DOMINICA DE L'ADUENT

105. Dominica III Aduentus, a las primeras Vespres, sia possat a l'altar maior lo palis del Moll o de morat, si lo del Moll serà dolent; e sia possat deuant l'altar maior un tepit. E sia aperellade a la sacrastia una capa morade per lo domer, acompanyat axí /f. 3v/¹⁶⁵ com ya és dit en l'altre dominica. Totes les altres cosas, axí del tochar com per la missa, ço és vestiments, encessa e lo restant, sia fet axí com és dit en la primera dominica de l'Aduent. E enfre setmane, sia fet axí com se conté en la primera setmane de la primera dominica de l'Aduent.

21

[REGLA]

106. Regla general que, quant en aquest temps se comensaran les antíphones de Laudes, se deu possar en l'altar maior lo pali d'En Pera Farrer blau, ab tres senyals, e lo palis de Na Làmia blau, ab tres senyals, o altre que sia blau, si los primers seran dolents, que no sien per star.

22

REGLA QUANT SE COMENSERÀ LA O

107. Regla general que, quan la O se comensarà,¹⁶⁶ ço és en los dies ferials, l'escolà vage acompanyar lo domer al cor quant haurà dite la capítula, axí com s'acustuma de fer en festas de IX lissons, encare que aquests dies sien ferials. E sia aperellade a la sacrastia, cascun dels dits dies, capa de xemellot morat per anar encensar, ab los dos fedrins deuant, ab canelobres d'argent ab siris vermells; e lo domer encensarà axí com se conté en las regles generals de l'encensar de festa de IX lissons.

23

FERIA III QUATUOR TEMPORUM

108. Feria quarta IIII temporum, a las Matines, sia tochat axí com se conté en les regles generals del tochar de III lissons. E en aquests tres dies de las tempres,¹⁶⁷ ço és fèria IIII et VI, et sabbato IIII temporum, en cascun dia d'aquests, se diran dues misses de cor. La primera, de rèquiem, en la fèria IIII e fèria VI. E en lo disapte, la primera se dirà de Nostra Dona, e la missa maior, en cadehú dels dits dies, se dirà de las tempres. E lo domer qui dirà la dite missa major, vestirà casulla blanca de

¹⁶⁵ <Sia avís en lo dijous fer le missa de rèquiem, per quant no ue entre en aquest lo officii de *Corpore Christi*>.

¹⁶⁶ *Començar la O*: inici de la darrera part de l'Advent, del dia 17 al 23 de desembre, les anomenades "fèries privilegiades", en què les antíphones del *Magnificat* de les Vespres, referides al Messies que naixerà, comencen totes amb la lletra O: *O sapientia...*; *o Adonai...*; *o radix Iesse...*; *o clavis David...*; *o oriens...*, *o rex gentium...*; *o Emmanuel...* [CT ff. 8r ss.; BM I f. 13v].

¹⁶⁷ *Témpores*: rogatives que es fan en dies pròxims al començament de les estacions de l'any; tenen un sentit penitencial i alhora d'acció de gràcies.

cotonina;¹⁶⁸ e lo diacha y sotdiacha aporteran camis, sens domàtiques; e los fadrins de l'altar maior, ab camis, ab los canelobres de coura. E nota que, si en algun d'aquests tres dies, ço és fèria III et VI, et sabbato III temporum, serà la festa de l'expectacio partus o de sanct Thomàs, en tal dia no-y haurà sinó una missa, ço és de la festiuitat; encare que al disapte hi hage sinch professies, tot cessa.

24

DOMINICA IIII ADUENTUS

109. Dominica IIII Aduentus, a las primeras Vespres, sia possat a l'altar maior lo palis blau de Na Lana de seda rodade, o altre blau, si aquell no serà soficient; e sia possat deuant l'altar maior un tepit. E sia aperellade a la sacrastia una capa blave per lo domer per anar encensar; e sia acompenyat lo dit domer, dite la capítula, per anar a la dite sacrastia, per un escolà; e quant anirà encensar, vagen deuant ell dos fadrins, ab los canelobres d'argent. A las Matines, sia tochat en tot axí com a las altres dominicas demunt dites. E sia aperellade a la sacrastia capa blave per lo domer per anar encensar¹⁶⁹ /f. 4r/ a *Benedictus*, axí com ya és dit a la II dominica Aduentus. E sia fet, a la primera missa dels escolans, axí com ya és dit en les desús dites dominicas. E a la missa maior, usseran vestiments de setí blau o de vellut blau; les altres cosas, axí com ya és dit a la primera dominica Aduentus.¹⁷⁰ E per a las sagones Vespres, sia aperellade a la sacrastia capa blave per lo domer ut moris est.

[TEMPS DE NADAL]

25

VIGÍLIA DE NADAL

110. Si la vigília de Nadal vindrà en aquesta quarta dominica, mentre que a las Matines de la dite dominica se dirà l'homelia,¹⁷¹ lo ragent de la sacrastia fasse aperallar quatre capes blaves¹⁷² de xemellot y quatre bordons d'argent, ço és dos radons e dos de pinyacles, per entonar a las Laudes; e per semblant, seruiran los dos bordons de pinyacles, ab les duas capes, per a dir lo IX responsori. E més sia aportade al cor un altre capa de xemellot blanch¹⁷³ per lo domer per a fer Laudes +;¹⁷⁴ e sien encessos los lantons del cor per Laudes. E quant dirà lo IX responsori, faran encendre quatre siris vermells al cor, ço és dos al corrador y dos als canelobres, e sien encessos quatre lums a l'altar maior; e tot açò se deu fer mentre que la nouena lissó se dirà. E ans que comensen Laudes, feran clars generals de tots los senys ab N'Anthoni; e no comensen les Laudes fins que los dits clars seran fets, encare que hi hage entreuall.¹⁷⁵ E sien aperellades a la sacrastia dues capes de

¹⁶⁸ “casulla blanca de cotonina”: ratllat; <morada>.

¹⁶⁹ <Nota que, si en aquest temps après la dominica quarta hi aurà algun dia ferial, la missa maior serà de rèquiem>.

¹⁷⁰ **add.** <A la processó, la creu de mossèn Rosell>.

¹⁷¹ *Homilia*: lectura no bíblica de Matines, treta dels Pares de l'Església o dels escriptors eclesiàstics.

¹⁷² “blanches”: ratllat; <blaves>.

¹⁷³ “blanch”: ratllat; <blau>.

¹⁷⁴ **add.** <Posaran la cortina de brocat en la qual stà scrit *Te ergo, quesumus*, qu-y starà las tres festas>.

¹⁷⁵ *Entreuall*: interval.

xemellot blanch¹⁷⁶ per los dos domers qui aniran, quant se dirà lo *Benedictus*, encensar, ab quatre siris vermells acompanyats. E quant les dites Laudes seran acadades, feran un bon tret de N'Anthoni per senyal de Prima, e apagueran tots los siris fins que comensaran Prima, los quals torneran encendre. E nota que, en aquesta Prima, no s'i diu *Preciosa*,¹⁷⁷ e lo salamó no-s deu encendre, perquè no-y ha *Te, Deum*.¹⁷⁸ E mentre que diran Prima, lo ragent fassa posar un tepit al cor deuant lo salamó e un feristol, ab una tauayola blanca.¹⁷⁹ E quant lo *Quicumque vult*¹⁸⁰ se dirà, un primatxer, vestit ab domàticha de xemellot blanch, e ab lo test,¹⁸¹ ab dos lanterns, ab los canelobres d'argent deuant, e un escolà encensant, pertesquen de la sacrastia quant se dirà lo responsori de Prima, ço és *Christe, Fili Dei*,¹⁸² etc. E pos lo test al pheristol maior, ha hon acostumen estar les consuetas, e al pheristol deuell lo salamó, lo dit primatxer dirà aquí la vide canònica¹⁸³ e la *Preciosa*, e altres coses acostumades. E mentre que la dite vide canònica se dirà, tocharan les betallades; e quant la vide canònica serà dite, ab les altres coses acostumades, se ferà lo sermó en latí. E mentre que lo dit sermó se ferà, sia posat un siri cremant, ab una torreta, deuell lo salamó, al loch hon staue lo pheristol on s'era dite la dite vide canònica. E acadat lo dit sermó, immediadament diran la missa de las betallades; e sia lensat lo càrrix per tota l'església /f. 4v/ e per la claustre. E dite la missa de las betallades, lo custos fasse metre en l'altar maior lo palis de las uigílies, ab los touallons, per la missa maior; e ten prest fasse senyal de missa dels escolans, ab l'esquella de Tèrcia alta, per X o XII tirades, e sia dite la missa dels escolans de la dominica. E sia fet sermó al poble. E nota que, quant aquesta dominica vindrà a la vigília de Nadal, és de necessari que, a las X hores de la nit, entren los preueras al cor per Matines. E en aquesta vigília, essent en diumenge, se poran dir mises preguades;¹⁸⁴ en altre dia, no se'n poden dir.

26

QUANT LA VIGÍLIA DE NADAL SERÀ ENTRE LA SETMANE

111. Quant la dite vigília de Nadal vindrà enfre la setmane, lo vespre anans de la vigília sia posat a l'altar maior lo palis de las vigílies, ab los tauayolins, mentre que serà bo, e per defalliment se'n sia-hi mes un palis blanch,¹⁸⁵ ab los touayolins; e sia tochat a Matines axí com a die ferial, <accepto> que no-y ha [offici] de Nostra Dona. E quant lo primatxer dirà l'homelia, lo custos de la sacrastia fasse aperellar quatre capas de xemellot blanch¹⁸⁶ e un altre de xemellot blanch¹⁸⁷ per lo domer qui ferà Laudes, e quatre bordons d'argent, ço és dos radons e los dos de

¹⁷⁶ "blanch": ratllat; <violat>.

¹⁷⁷ [Ps 115,15] Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius [LU 1151].

¹⁷⁸ *Te, Deum*: primeres paraules de l'himne d'acció de gràcies, atribuït a sant Ambròs, que es canta al final de Matines els diumenges i les festes [RH 20.086].

¹⁷⁹ "blanca": ratllat; <blau>.

¹⁸⁰ *Quicumque vult salvus esse...* [DHU 75]. Professió de fe atribuïda a sant Atanasi d'Alexandria (295-373).

¹⁸¹ *Text*: llibre que conté els fragments de l'evangeli seleccionats per llegir a les celebracions (*evangeliari*).

¹⁸² *Christe, Fili Dei vivi, miserere nobis...* [CAO 6.276].

¹⁸³ *Vida canònica*: segurament, és la lectura de les festes dels sants que s'han de celebrar al dia següent segons el Martirologi, en què hi ha una succinta ressenya de la seva biografia i de les circumstàncies de la seva mort, sobretot en el cas dels màrtirs.

¹⁸⁴ *Missa pregada*: missa resada o sense cant.

¹⁸⁵ "blanch": ratllat; <blau>.

¹⁸⁶ "blanch": ratllat; <violat>.

¹⁸⁷ "blanch": ratllat; <violat>.

pinyacles, los quals dos de pinyacles seruiran per semblant per aquells qui diran lo III responsori. Lo restant sia fet tot com és contingut detràs en tal senyal +.¹⁸⁸ E en aquest die, no·s pot dir missa preguade ne de sant Barnat.

112. Nota que, a la dite vigília de Nadal, si serà en diumenge o en qualseuolra altre dia, faran doble¹⁸⁹ de las esquellas manors de la una hora de dia fins a las dues horas de dia per senyal de Tèrcia; e acadade dite doble, feran altre doble del seny Pissà y del seny Migà per poch spay, y acadade, comensaran Tèrcia. E lo satmaner del campanar tocharà lo seny Pissà a cascuna de las hores, acceptat que si dite vigília serà en diumenge; en tal cas, no·s toquen les hores. E quant diran lo psalm de Nona, ço és *Principes*,¹⁹⁰ feran clars de tots los senys, acceptat de N'Anthoni. Mentre que les hores se diran, cremeran al cor quatre siris e los lentons del cor, axí com a doble maior;¹⁹¹ e per semblant, a la missa.

27

QUANT SERÀ EN DIUMENGE

113. Si dita vigília serà en diumenge, quant al cor se dirà Nona, lo ragent fasse aportar al cor los dos <bordons> de pinyacles, sens capes, per los dos primatxers qui entoneran a la processó, ab dits bordons, sens capas. E tornade que serà la dite processó al cor, tornen los dits bordons a la sacrastia, per quant los qui an entonar per la missa tenen a comensar l'offici darera l'altar maior, al ters grahó de la cadira del reuerendíssimo senyor bisbe, dient: *Hodie scietis*;¹⁹² e lo cor respon. En après, los dits satmaners, en lo terç grahó deuant l'altar maior, en la care deuers lo cor, diran lo vers. E en après, quant seran /f. 5r/¹⁹³ deuant lo portal del cor, torneran¹⁹⁴ lo dit introit¹⁹⁵ de la missa. E en après entreran dins lo cor e diran lo vers, ço és *Gloria Patri*, etc., e en aquest punt exiran lo preuera e sos ministres per a dir la missa. E per ço no·s deuen aportar al cor los bordons en altre diade, sinó ten solament en diumenge, per rahó de la processó, axí com ya és dit demunt. E lo test sia aportat a la missa e a la processó, quant dite vigília serà en diumenge.

28

LO TERÇ DIA ANS DEL DIA DE NADAL

114. Regla que, en lo ters die ans de Nadal, contant-hi lo die de Nadal, se deu fer una missa general per tots los defuncts, dite que serà Nona, ab los vestiments maiors negres de vellut; e sia possat a l'altar maior palis negre o morat; e sia feta, après la dite missa, absolució general per tots los defuncts. E quant la processó de la dite missa serà deuant la porta del castell, feran clars generals ab N'Anthoni; e en lo acadar dels dits clars, lo dit Anthoni restarà alt e acaderà darrer après tots los

¹⁸⁸ cfr. n. 110.

¹⁸⁹ *Fer dobles*: tocar dues campanes alhora. Aquesta expressió no apareix al DCVB ni al DECLLC.

¹⁹⁰ [Ps 118,161-176] *Principes* persequuntur me sine causa...

¹⁹¹ *Doble maior*: la màxima categoria de festa litúrgica.

¹⁹² [Ex 26,12; Ps 23,1] *Hodie scietis* quia veniet Dominus et salvabit nos et mane videbitis gloriam eius. Domini est terra et plenitudo eius, orbis terrarum et universi qui habitant in eo.

¹⁹³ **add.** <Posaran a l'altar maior la cortina de brocat en la qual stà scrit: *Te ergo, quesumus*; y starà las tres festas només, axí com vol lo deuot qui l·a donada>.

¹⁹⁴ *Tornar l'introit*: cantar-ne la resposta, de manera que se'n continua el cant començat amb el vers inicial de la peça.

¹⁹⁵ *Introit*: antífona d'entrada de la missa.

altres acadats. En aquesta absolució general, un escolà <de chor major>, ab camis, sens capa, aportarà la creu maior e dos primatxers, ab capes negres e los bordons d'argent de pinyacles, entoneran. E lo preuera qui té càrrech d'aportar la caldereta a las absolucions, aportarà la caldereta d'argent; e serà la darrera stació¹⁹⁶ de la dite absolució entre la porta del castell e del portal de l'església deuers mar; e feta dite stació, comenserà aquí matex, submissa voce, lo psalm de *Miserere mei Deus*. E psalmeiant, entreran dins la Seu, e a la part de Sant Bernat, acaderan lo dit psalm.

29

REGLA DE LA FESTA DE NADAL

115. Regla que, si la festa de Nadal serà en diumenge o en diluns, la desús dite missa de rèquiem, ab la dite absolució, se ferà lo diuenres deuant; e si dite festa de Nadal serà en diluns, en lo dit diuenres la missa matinal serà de las tempras, e la maior, serà de rèquiem. E si dite festa de Nadal serà en diumenge, la missa matinal del dit diuenres serà dels escolans e de la fèria, e la maior de rèquiem, ab la dite absolució.¹⁹⁷

116. E nota que, la vigília de sant Thomàs, no·y pot hauer duas missas de cor, si, donchs, la dite vigília¹⁹⁸ no era en dimars o en diuenres, que en tal cas la primera missa serà de rèquiem, e la maior, de la vigília de sant Thomàs.

30

A LAS PRIMERAS VESPRES DE NADAL

117. A las primeras Vespres de Nadal, si serà en diumenge o en altre dia, posseran a l'altar maior lo palis de la natiuitat de madò Calefata, o altre més bell si n·i haurà; e aquest palis no·s deu leuar del dit altar fins l'endemà de la festa dels Innocens. E sia possade sobre lo dit altar una línia¹⁹⁹ de las maiors, e sien possats deuant l'altar maior tres tepits més bells e sobre ells la catifa maior; e sobre lo dit altar sia possat lo bancal per lo argent. E quant tocharà Ne Picabarayha, lo ragent, ab los escolans y lanterns, /f. 5v/ aportaràn tot l'argent a l'altar maior; e la veracreu per semblant.

118. E quant comenseran Vespres, sian encessos los siris de la bancalade qui cremen deuant l'altar maior, los quals la senyora Burguesa, mare del procurador reyal, és tingude pagar los dits siris, sagons en lo capbreu dels censals de la sacrastia és contengut. E sia aperellade al cor la cadira del senyor bisbe, si n·i haurà, sagons ya és acostumat; e si no·y haurà bisbe, sia mes lo respal·les de domàs blanch en aquella cadira d'aquell qui ferà dites Vespres. E acadat que hauran de tochar la dite Picabarayha, feren clars de morts, tres trets, ab l'esquella de Tèrcia ensemps ab les acostumades. E acadats los dits tres trets, tocharan N'Aloy per bon tret e comenseran al cor lo ofici de morts. E sia possat un lum a

¹⁹⁶ *Estació*: aturada de la processó per fer un cant o dir alguna oració.

¹⁹⁷ **add.** <E si dita festa de Nada[l] [és] en dimarts, le mis[sa ma]ior serà de rèquiem, ab absolució general al [dia] abans>.

¹⁹⁸ **add.** <Nota que la vig[ília de] senct Thomàs tostemp[s] [aurà] dues misses en quals si el dia que vingu[...]>.

¹⁹⁹ *Línia* (< *linteamen*): tovalles.

un àngel de l'altar maior, d'aquella part d'hon serà lo cor.²⁰⁰ E acadat N'Aloy, feran la doble de las esquellas maiors fins que lo domer dirà la terça lissó de morts, e serà fet senyal per acadar la dite doble. E acadat lo psalm *Miserere mei Deus* de Laudes de morts, feran senyal e tocharan la doble maior, ço és N'Anthoni e lo seny Migà, a conegude dels escolans, fins en aquella antífona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*. E acadade dite doble, feran clars ensemps ab N'Aloy, si gent hi haurà. E sien mesos quatre lums a l'altar maior per les Vespres, ço és dos siris blanchs als canelobres d'argent qui esteran sobre la bancalade de l'altar maior, e dues candelas als àngels del dit altar. E al cor, sien encessos quatre siris grosos vermells, ço és dos al corrador sobre lo portal e dos als canelobres; e sien encessos tots los lentons del cor.

119. E quant diran de morts, sien aportades al cor quatre capas per entonar, ço és dues de xemellot blanch per los primatxers e dues de domàs blanch, ab pinyes d'or, per los canonges; e quatre bordons d'argent, los dos dels domers per los canonges e los dos dels pinyacles per los primatxers. E si no·y haurà bisbe, sia aportade al cor una capa blancha de las bellas qui hi seran, ab lo respal·les de domàs blanch, per aquell qui ferà les Vespres. E si bisbe hi haurà de gràcia, o lo bisbe maior,²⁰¹ vesten-se a la sacrastia; e sia dada al bisbe de gràcia una capa de las bellas qui seran, e vestir-s'han ab ell un domer e un primatxer, ab capas de xemellot blanch. E si serà lo bisbe maior, vestirà la capa blancha de las pus bellas, e vestir-s'han ab ell dues dignitats,²⁰² si hi seran; si no dos canonges més entichs, ab capas blanques de domàs bellas e lo gremial²⁰³ de brocat. E lo badell²⁰⁴ deuant, ab la masse, aportarà lo pontifical, e partint de la sacrastia, aniran ab quatre fedrins de l'altar deuant, ab siris vermells encessos. E lo dit bisbe farà lo offici a la cadira acustumade deuellant de la trona,²⁰⁵ la qual serà encortinade ut moris est. E dit lo primer psalm, lo ragent és tin- /f. 6r/ gut aportar al cor les duas capas de brocat burell o blanques, si n·i haurà, ab un escolà qui aportarà deuant lo dit ragent los dos bordons de cascauells; y sobre les dites capes, aportarà una tauayola de domàs blanch per metre sobre lo feristol hon se dirà lo responsori. Les capes, ab los bordons, seruiran per los dos canonges qui diran lo dit responsori de Vespres. E acadades Vespres, tocharan N'Anthoni per Completa (sic), e sia aportade al cor la caldereta d'argent, ab lo salpasser, per lo asperges. E ans del seny de perdó,²⁰⁶ feran clars generals e la doble, axí com és contengut en les reglas generals del tochar a festa de N'Aloy, e tocharan N'Aloy al seny de perdó; e ans de la *Salve, regina*,²⁰⁷ encendran los lentons del lantoner maior.

²⁰⁰ És a dir, de la part del cor el domer de la qual està de setmana en aquella ocasió. Els cors de les catedrals o esglésies estaven dividits en dues parts, cadascuna encapçalada per un domer, que s'alternaven en la presidència setmanal de les celebracions.

²⁰¹ *Bisbe major*: bisbe titular de la diòcesi.

²⁰² *Dignitats*: canonges de major jerarquia dins el Capítol catedralici.

²⁰³ *Gremial*: peça quadrada de roba que es posen els bisbes sobre els genolls en segons quines funcions litúrgiques solemnes.

²⁰⁴ *Bidell*: servidor del Capítol catedralici encarregat sobretot de tasques d'orde interior i de fer de missatger. Igualment, portant la maça del seu càrrec, acomplia un paper cerimonial a la litúrgia.

²⁰⁵ *Trona*: tarima elevada amb barana, que serveix per predicar o per llegir.

²⁰⁶ *Seny de perdó*: toc final de la jornada, amb una sola campana diferent segons la festa.

²⁰⁷ *Salve, regina, mater misericordiae...* antífona mariana que clou les Completes, excepte en temps pasqual [RH 18.147].

120. A las Matines, si per uentura volran fer los profetes,²⁰⁸ tocharan N'Aloy a las sis hores de nit; e si no feran los profetes, tocharan a las set hores de la nit tochades, e fassen bon toch, e las dobles ben spayoses. Del modo del tochar, se conté deuant en les reglas generals. Sien possats a l'altar maior quatre siris blanchs, los quals cremeran tostemp fins que les duas misas altes²⁰⁹ seran acadades. Sien aportats al cor quatre siris qui cremen e lo lantoner del cor sia encès. E més lo ragent fasse aportar al cor XII siris blanchs per a dir lo inuitatori,²¹⁰ de pes d'una liure cadehú; e acadat lo dit inuitatori, tornen los dits siris a la sacrastia. E sien aportades al cor quatre capas de xemellot blanch e quatre bordons d'argent per entonar a las dites Matines. E si canonge farà dites Matines, sia aportade al cor una capa de domàs blanch, ab lo respal·les de domàs blanch, per lo canonge qui farà les Matines; a niguna altre festa no·y ha respal·les, sinó en aquesta. E si bisbe farà les Matines, sia vestit a la sacrastia, axí com ya és dit a las primeras Vespres. E sobre lo sitial,²¹¹ sia possat un canelobret d'argent de la sacrastia, ab un siri blanch cremant; e en todas les Matines que lo bisba farà, serà mes dit canelobre, ab lo dit siri. Sien aportats al cor set siris blanchs, de pes cadehú de dues hunses y mige, qui cremeran en lo salamó totes les Matines. Certa persona acostume de donar aquests set siris; allí hon no·ls tramatessen, la sacrastia los té a fer. E quant se dirà l'homelia, ço és *Pastores loquebantur*,²¹² aportheran al cor dues capes de xemellot blanch, ab los dos bordons de pinyacles, per los qui diran lo IX responsori. E quant se dirà la VII lissó, vage's a vestir a la sacrastia un canonge, ab camis e domàtigue blancha de seda. E quant se dirà la IX lissó, lo dit canonge pertirà de la sacrastia per anar a la trona per dir lo euangeli, ço és *Liber generacionis*,²¹³ e anant a la trona, aportherà lo test d'argent e un siri blanch encès, de pes de mige liure, lo qual siri resterà al dit canonge quant haurà fet, e deuant lo canonge anirà la Sibil·la. E deuant la Sibil·la, les trompes e quatre fedrins de l'altar, dos ab ca- /f. 6v/ nalobres d'argent, ab siris blanchs, e l'altre ab lo encenser, e lo quart, ab la barqueta²¹⁴ dels encens. E quant seran a la trona, quant lo que dirà la IX lissó serà en aquell pas que la Sibil·la deurà perlar, stroncarà lo dir de la lissó. E la Sibil·la dirà cantant lo judici;²¹⁵ e acadat lo judici, lo matex qui dirà la lissó, procehirà la dita lissó, lexant lo dit de la Sibil·la, perquè ya serà dit per la dite Sibil·la. E dementre que la lissó se dirà, posseran al pheristol de la trona una tauayola de sede o domàs blanch. E si en dites Matines se feran los prophetas, per semblant se farà en aquesta IX lissó, perquè sant Agustí²¹⁶ farà les

²⁰⁸ *Profetes*: representació que tenia lloc a les Matines de Nadal mentre es llegia la lliçó pseudoagustiana, en què diversos profetes de l'Antic Testament i altres personatges de l'Antigor eren interrogats respecte de Jesús com el Messies esperat, pel bisbe o per un prevere, que feia de sant Agustí. Aquesta litúrgia teatralitzada era facultativa i apareix per primera vegada a l'apèndix del s. XV (1463-1484) de la consuetud de tempore de la Seu, escrita entre 1360 i 1363.

²⁰⁹ *Missa alta*: missa cantada.

²¹⁰ *Invitatori*: primer salm amb què comença la pregària diària de les hores, que es fa normalment abans de les Matines.

²¹¹ *Sitial*: tron del bisbe.

²¹² [Lc 2,15-20] *Pastores loquebantur ad invicem...* [BM I f. 25r].

²¹³ [Mt 1,1-17] *Liber generationis Iesu Christi filii David...* [BM I f. 27r]

²¹⁴ *Barqueta*: recipient en forma de nau per portar l'encens.

²¹⁵ *Judici*: expressió metonímica que designa la profecia cantada per la Sibil·la, que s'intitulava *Judicii signum* [CT f. 19r; BM I f. 26r].

²¹⁶ Aquesta lliçó s'atribuïa tradicionalment a sant Agustí, encara que és del bisbe Quodvultdeus de Cartago (s. V). Es tracta d'un sermó titulat *Contra Iudaeos, Paganos et Arianos*; cfr. R.

interrogacions en aquell pas que tocharà en la dite lissó, axí com és dit de la Sibil·la. E acadade que serà la IX lissó e lo IX responsori, e la verbeta,²¹⁷ lo dit canonge dirà lo euangeli, ço és, *Liber generacionis*,²¹⁸ etc. E acadat lo dit euangeli, feran clars. E lo senyor bisbe o lo qui farà Matines comenserà lo *Te, Deum, laudamus*, e comensat que l'hage, anar-se-n·a a la sacristia per despullar-se. E mentre lo *Te, Deum* se dirà, los escolans aportheran al cor sis capes de xemellot blanch, ab sis bordons d'argent, e altres sis capes e sis bordons qui ya seran al cor, qui hauran seruit a las Matines: seran dotza capes y dotza bordons, los quals seruiran per los entonadors a la primera missa. E quant lo senyor bisbe o aquell qui haurà fetas Matines se despullerà, lo qui haurà a dir la primera missa,²¹⁹ se vestirà los vestiments blanchs, no los maiors, per quant hauran a seruir a la missa maior, mes los altres après dels majors, ab sos companyons. E en aquesta primera missa, s'encendran los siris dels corradors.²²⁰

32

REGLA

121. Nota que, en aquesta primera missa de Nadal, e en totas les altres missas altes, axí de Nadal com de sanct Steua e de sant Johan, lo sotdiacha aportherà una ymatge de Nostra Dona d'argent quant anirà a dir l'epístola, ab un mandil,²²¹ acompenyat dels quatre fadrins de l'altar, sens lum e ab los trompadors deuant. E deuellant de l'altar, pendrà per la part de la capella de Sancta Eulària e tirarà per deuant lo altar de Sant Sebestià e per la part de Sant Bernat, e entrarà dins lo cor por lo portal deuant la claustre; e quant haurà dit l'epístola, passarà per la part del cor de l'ardiacha. E axint del cor per lo dit portal metex, pendrà per la part de la capella de Corpore Christi e pugerà a l'altar maior per la part de Sant Guabriel. E aquell qui dirà lo euangeli, deuellarà de l'altar maior e pendrà la volta contrària del sotdiacha, e aportherà lo lignum, ço és Verònica,²²² e los dos fadrins de l'altar aportheran los canelobres d'argent, ab los siris encessos. Los altres dos, la hu aportherà lo encenser, l'altre la barqueta, e tornant-se'n a l'altar, pendran per la capella de Sanct Bernat. En aquesta missa primera, no·s poden dir missas baxes fins que l'offerta²²³ de la missa alta /f. 7r/ serà feta; e per ço lo sacrista no deu lexar pendre a preuera nigú calçer²²⁴ fins que l'offerta serà feta. E quant lo preuera

BRAUN (ed.), *Opera Quodvultdeo carthaginensi episcopo tributa*, a *Corpus Christianorum*, series latina, vol. 60. Turnholti 1976, pp. 227-258.

²¹⁷ *Verbeta*: trop típic d'alguns responsoris de Matines; aquí es tracta de la següent verbeta: *Bonae voluntatis quia Verbum hodie caro est factum ex virginea stirpe David...* [CT f. 19r; BM I 26v; EV 71-72].

²¹⁸ CT f. 19v.

²¹⁹ Tradicionalment, el dia de Nadal se celebraven tres misses cantades: la primera, la de l'alba i la major.

²²⁰ *Corredors*: es tracta de l'anomenat "corredor dels ciris" elevat que voltava el presbiteri de la Seu fins a la reforma d'Antoni Gaudí.

²²¹ *Mandil*: peça llarga de roba que el prevere o un altre ministre es posa sobre les espatles en determinades celebracions per agafar el Santíssim Sagrament o una relíquia.

²²² *Verònica*: al·lusió al reliquiari de la veracreu, encara conservat a la Seu, amb la imatge de la Verònica, la dona que, segons els evangelis apòcrifs, va eixugar amb un drap la cara de Jesús, mentre el portaven al calvari, que hi va quedar estampada.

²²³ *Oferta*: presentació d'ofrenes a la missa.

²²⁴ *Prendre calze*: expressió equivalent a "començar la missa", perquè era costum que els preveres sortissin a celebrar-la amb el calze en les mans.

haurà alsat lo Corpus Christi²²⁵ en dite missa, dos fadrins de l'Almoyna,²²⁶ vestits ab domàtiques blanques, ab les cares cubertes ab vels blancs, pugeran a l'altar major per a dir l'antífona *Infantem vidimus*,²²⁷ quant l'hora ho requerrà. E quant lo preuera haurà sumit²²⁸ lo Corpus Christi a l'altar maior, comensaran les Laudes al cor; e acadades, lo preuera qui dirà la missa dirà al corn²²⁹ de l'altar maior l'antífona de *Benedictus*, ço és *Gloria in excelsis Deo*, alta voce, en aquella part de l'altar hon se diu la postcomunió;²³⁰ e aquesta antífona no-s triumphe²³¹ ne hi ha encens. Arribade la dita antífona, lo preuera anirà al mig de l'altar, axí com és acostumat en les altres missas, e dirà: *Dominus vobiscum*; e dirà al dit corn de l'altar l'oració, que serà la postcomunió. E lo diacha, enmig de l'altar, dirà lo *Ite missa est* ut moris est in aliis missis; e axí fineran la missa e les Laudes in simul.

122. Nota que, en aquesta missa primera, los *Kyrieleison*, e la *Gloria*, e lo *Ite missa est* se canten de Nostra Dona. E quant lo psalm de Laudes, ço és *Laudate*, se dirà, toqueran N'Anthoni per senyal de Prima.

123. Quant se dirà Prima, los escolans són tinguts aportar al cor dotza capes vermelles²³² de xemellot <e> dotza bordons d'argent per antonar a la sagona missa; e sia aportade a la trona una tauayola vermella per lo euangeli. E quant se dirà lo psalm de *Quicumque vult*, feren la doble dels dos senys, ço és del seny Migà y del seny Pissà, y après clars de tots los senys, acceptat N'Anthoni. E en aquesta missa sagona, usseran vestiments vermells <de valut [b]rodat carmesí>, no dels maiors ni dels manors, sinó dels migans. En aquesta missa, no-y haurà òrguens. Lo diacha aportarà, anant a l'euangeli, la Verònicha, ab los quatre fadrins de l'altar, axí com és acostumat a las missas solemnes; les trompes no van en aquesta missa.

33

A LA MISSA MAIOR DE NADAL

124. Per a la missa maior, axí com retran les horas, feren la doble de las esquellas maiors fins a la una hore de dia, o un petit abans, e en après doblaran lo seny Migà e N'Anthoni <per poch spay>. E quant comensaran Tèrcia, los escolans aportaran al cor dotze capes de xemellot blanc e dotza bordons d'argent; per ço és master que·ls aporten ans d'acadade Tèrcia, per quant los bordons tenen a servir per los responsoris de las hores. E sien aportades al cor, per los dos canonges qui entoneran a la processó de la claustra, les dues capes de brochat qui hauran servit a las primeras Vespres per los canonges qui hauran dit lo responsori; e aquestas dues capes seran passudes (sic) deuant lo bancal del feristol. E més seran aportades al cor totas les altres capas de brocat, y de vallut, y de domàs, y de sede, per

²²⁵ *Alçar el Corpus Christi*: mostrar al poble l'hòstia consagrada, que era un dels moments més importants de la missa per a la pietat medieval.

²²⁶ Al·lusió al cor que hi havia a la casa de la Pia Almoyna, una fundació caritativa del Capítol catedralici. Els membres del dit cor es deien "fadrins de l'Almoyna" i participaven adesiara de les celebracions a la catedral.

²²⁷ *Quem vidisti, pastores? dicite, annunciate nobis, in terris, quis apparuit? Infantem vidimus et choros angelorum collaudantes Dominum. Alleluia, alleluia* [CT f. 19v; CAO 28.207].

²²⁸ *Sumir*: combregar l'hòstia consagrada.

²²⁹ *Corn de l'altar*: un dels cantons o extrems de l'altar.

²³⁰ *Postcomunió*: la darrera oració presidencial de la missa, després de la comunió.

²³¹ *No triomfar*: no cantar solemnement l'antífona.

²³² "capes vermelles de xemellot": ratllat; <capes de xemellot blanc>.

los canonges, agreduats²³³ y preueras entinchs per la processó de la claustre, las quals capes posseran sobre una taule, la qual taule los lanterers són tinguts aportar al cor, e aperellar-la entra lo bancal del cor e lo darrer escaló de la porta del cor deuellant, ans de las hores. E sia aportade al pheristol /f. 7v/ de la claustre una tauayola blanca de las miganes. E sia aportade a la trona altre tauayola de domàs blanch per lo pheristol de l'euangeli. E quant la processó axirà de la claustre per entrar a l'església, feran clars de tots los senys e esquellas, e N'Aloy, si posible serà que hi hage tanta gent. E acadade la missa, toquaran los dos senys, ço és N'Anthoni e lo seny Migà, per a Déu gràcias.

125. Nota que, quant lo reuerendíssimo senyor bisbe presidirà aquesta missa maior, ferà seu²³⁴ en aquesta manera, ço és que lo ragent farà encortinar la cadira qui està detràs l'altar maior circumcirca de palis, e tots los grahons d'alt fins baix cuberts de tepits; e sobre lo siti de la cadira, serà mes un coxí de vellut e altre coxí als peus. E quant lo senyor bisbe se vestirà, se vestiran a la sacrastia dotze preueras ab amits,²³⁵ camis y capes de las migeseras. E és aquesta l'orde de los preueras qui s tenen a uestir cascuna veguade que lo dit reuerendíssimo senyor bisbe maior ferà seu, ço és quatre preueras que la Seu té a donar dels entichs, los quals lo bosser de la Seu és tingut elagir e pagar, e aquests preseexen los altres preueras elegits en compenyar lo dit reuerendíssimo senyor bisbe; e per çò en aquests quatre se donen les millors capes y casulles; he han diuuyt diners cadehú. E las sinch parròquies,²³⁶ cadehuna tramet hun preuera, e van per orde sagons la precedència de la parròquia e pràtica; e aquests són pagats de la pròpria parròquia. Lo Spital General és tingut a tremetre tres preueras, per quant s'ha incorporat en si los tres spitals que entigament hauia en aquesta ciutat, ço és l'Espital de Sant Andreu, qui estaue a la Cort,²³⁷ lo Spital de Sancta Magdalena,²³⁸ qui staue deuant lo monestir de Sancta Magdalena,²³⁹ lo Spital de Sanct Anthoni de Pàdua,²⁴⁰ qui staue a la plasse del dit Sant Anthoni. E aquests tres van deuant los altres preueras, los quals tres preueras lo dit spital és tingut a pagar. E si per uenture algú dels preueras de las parròquies o de l'spital mencaue, lo fiscal del dit senyor bisbe és tingut fer dar recapte e fer-los pagar axí com li plaurà. E anant lo senyor bisbe, <anirà> a la processó [ab] aquests dotza, pertits per dos cos[sos], ab capes; aniran deuant lo dit senyor bisbe. E quant seran tornats de la processó a la sacrastia, despullar-s'han los dits XII preueras les capas, e pendran casulles que sien bones. E quant lo reuerendíssimo senyor bisbe axirà de la sacrastia per anar a dir la missa, aquests XII preueras sempre aniran deuant lo senyor bisbe e pugeran a l'altar maior e feran aquí la confessió. E feta la confessió, lo dit senyor bisbe, ab los preueras, deuelleran de l'altar maior per la part de Sancta Eulària per anar a la

²³³ *Agraduats*: preveres en possessió d'un grau acadèmic.

²³⁴ *Fer seu*: presidir de pontifical o amb la màxima solemnitat.

²³⁵ *Amit*: tela blanca que se subjecta amb vetes, que els ministres es posen sobre les espalles i al voltant del coll per amagar el vestit de carrer.

²³⁶ Es tracta de les cinc parròquies ciutadanes de la divisió territorial eclesiàstica medieval: Sant Miquel, Santa Eulària, Santa Creu, Sant Nicolau i Sant Jaume.

²³⁷ *La Cort*: l'edifici primitiu de l'Ajuntament de Palma. En aquest mateix indret, l'hospital de Sant Andreu hi fou fundat el 1230 pel comte Nunó Sañç.

²³⁸ *Hospital de Santa Magdalena*: estava situat a l'actual monestir de Canongesses Agustines.

²³⁹ *Monestir de Santa Magdalena*: residència de les monges Canongesses Agustines, entre el carrer de Sant Jaume i la Rambla, on visqué santa Catalina Tomàs (1533-1574).

²⁴⁰ *Hospital de Sant Antoni de Pàdua*: es tractava d'un hospital regit per un prevere i ubicat a l'actual plaça de Sant Antoni de Palma. A la seva capella, hi havia l'afamat retaule de sant Jordi de Pere Niçard, actualment conservat al Museu Diocesà de Mallorca.

dite cadira darrera l'altar, empeliade, a la qual lo reuerendissimo senyor bisbe s'asseurà, e lo companyó²⁴¹ a l'una part e lo diacha a l'altre, e lo sotdiacha deuant, e los dotza preueras steran compertits per los escalons, quasi per los costats, per manera que nigú no segua deuant lo senyor bisbe. E d'aquí pertirà lo sotdiacha per anar a la trona, en la manera desús dite a la primera missa de Nadal, e tornerà aquí matex. E per lo semblant lo diacha per a dir lo euangeli. E en la dite cadira, lo senyor bisbe /f. 8r/ dirà lo *Credo*²⁴² e lo offertori. E quant lo offertori se canterà al cor, lo senyor bisbe, ab sos ministres e los XII preueras deuant, aniran a l'altar major per aquella part hon acustume lo preuera cascun die, axint de la sacrastia, pujar al dit altar maior per a dir missa. E aquí steran los XII preueras vestits circumcirca de l'altar maior. E axí acaderan la missa al dit altar. E nota que, aquesta cerimònia no-s fa sinó per lo bisbe propi²⁴³ del present bisbat. E si serà bisbe de gràcia lo qui dirà la missa, sia fet axí com demunt és dit en la VII carta.²⁴⁴ Enperò, finide la missa, tenbé darà la benedicció com lo bisbe maior. Del tochar, ya és dit desús en la matexa VII carta.

34

A LAS SAGUONES VESPRES DE NADAL

126. A las saguones Vespres de Nadal, lo ragent ferà tochar Ne Picabarayha per senyal de morts a discreció sua, considerat l'hora que exiran de la missa; e feran clars de morts sagons ya és dit a las primeras Vespres del tochar. E quant diran de morts, aporteran al cor quatre capes per entonar a las Vespres, ço és dues de xemellot blanch per los dos primatxers e les dues de brochat, qui hauran seruit als dos canonges qui digueren lo responsori a las primeras Vespres, seruiran en aquestas sagones per los dos canonges qui entoneran. E sien-hi aportats quatre bordons d'argent per los dits entonadós, ço és los dos de pinyacles per los primatxers e los dos qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres, per los canonges. La luminària de l'altar e dels lantons y del cor, axí com a las primeras Vespres. E si lo bisbe maior ferà les Vespres, sien aperellades a la sacrastia quatre capes de xemellot blanch per los quatre domers per encesar, e quatre fadrins de l'altar, ab quatre siris grosos cremants, qui acompanyaran los domers al cor. E si lo bisbe de gràcia, o qualseuulla altri, ço és dignitat o canonge, ferà Vespres, no aniran per encensar sinó tres domers, ab los dits siris. E si bisbe ferà Vespres, o lo maior o de gràcia, se vestiran a la sacrastia ab sos ministres. E si dignitat o canonge ferà Vespres, sia mes a la sua cadira lo respal-les de domàs blanch; e aporteran al cor, deuant la dite cadira, una capa de las bellas de domàs blanch. E quant diran Vespres, lo ragent ferà aportar al cor vuyt capes, les millors de las comunes, per vuyt preueras qui aniran deuant sant Steua quant serà arribat al cor. Més ferà lo dit ragent aperellar a la sacrastia lo paualló migà, ab quatre astes, e una domàtigüe de carmessí per sant Steua e la sua testa, e un professional²⁴⁵ petit e un siri blanch. E ferà vestir dos preueras, ab capes de xemellot vermell, ab hu siriet cadehú, los quals aniran al costat de sant Steua; e quatre preueras, ab capes de xemellot vermell, aporteran les astes del dit paualló. E quant en lo cor torneran l'antíphona de *Magnificat*, lo dit sant Steua, ab sos ministres, ab

²⁴¹ *Companyó*: prevere assistent, del qui presideix la celebració, generalment un domer.

²⁴² *Credo in unum Deo...* Professió de fe que es fa els diumenges, les festes i les solemnitats a la missa, provinent de la litúrgia baptismal.

²⁴³ *Bisbe propi*: bisbe titular de la diòcesi.

²⁴⁴ *Carta*: foli.

²⁴⁵ *Processional*: llibre litúrgic que conté els cants que es fan a les processons.

les trompades deuant, aniran al cor e possar-s-an deuallo lo lentoner. E acadade dins lo cor l'oració de la natiuitat, axirà /f. 8v/ la processó del cor ut moris est, e sant Steua anirà darrer, ab los dit vuyt preueras deuant. E anirà dite processó a la part de Corpore Christi, e sanct Steua, ab sos ministres e lo qui ferà les Vespres, entraran a la capella de Sant Steua; e los qui aportaran lo paualló se posseran dos a cascun cap de l'altar del dit Sanct Steua, per manera que lo paualló resterà estès, e lo sanct Steua sterà al mig de l'altar; e lo preuera qui ferà Vespres asterà al corn de l'altar per a dir l'oració de sant Steua. E quant la processó serà deuant la dite capella, lo ragent ferà tochar N'Anthoni per Completes. E deuant la dite capella serà aperellat un feristol, ab tauayola de sede vermella, e en l'altar de Sant Steua, un missal,²⁴⁶ ha hon diran l'oració de sant Steua, e dos siriets qui-y cremeran totes les Vespres. E acadade l'oració, un lanter pendrà lo missal e aportar-l-a a l'altar maior perquè, dit lo *Benedicamus* aquí, deuant la dite capella, comensaran la *Salue, regina*. E dient la dite *Salue, regina*, tota la processó anirà deuant l'altar maior e sant Steua esterà al mig de l'altar maior, e lo qui ferà les Vespres asterà al corn de l'altar. E dite la *Salue, regina* e lo vers, dirà l'oració de Nostra Dona, *Omnipotens*, etc.²⁴⁷ E si serà bisbe, dite l'oració, derà la benedictió.

127. A Completes, sia aportade al cor la caldereta d'argent, ab lo salpasser, per asperges; e per semblant hi serà aportade en totas tres festas. E al vespre, anans del seny de perdó, feren la doble de las esquellas maiors per la festa de sant Steua.

128. Nota que, a quatre de juny any mill CCCCLXIII, fonch ordonat per lo reuerent Capítol que, a totes les festas dobles, axí de N'Aloy com de las altres, que las dues capes qui hauran seruit per lo responsori de las primeras Vespres, seruiran a las sagones Vespres per los dos canonges qui entoneran ensemps ab los primatxers.

129. Nota que lo banch de la senyora Burguesa, lo qual se diu la bancalade, deu cremar a las primeras y saguones Vespres de Nadal e en totas les festas dels set goigs de Nostra Dona, e en las festas de Nostra Dona, exceptat a la festa de Nostra Dona de l'Esperance.

35

REGLA GENERAL DE LAS OCTAUES DE NADAL

130. Regle general de las octaues de Nadal [que] sia tochat a Matines e a Laudes, e a las hores, e a la missa y a las Vespres axí com die de IX lissons. Lo ragent farà aportar al cor, cascun dia de las octaues per Matines, una capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà Matines, e açò quant les Matines seran de natiuitat. Car si les Matines se feren d'algun sant, feren sagons és ramès al sentoral.²⁴⁸ E quant se dirà al cor lo psalm de *Benedictus*, dos lanterns, ab los siris encessos, seran aperellats a la porta del cor per acompenyar lo domer a l'altar maior e tornar-lo al cor. E per la missa maior²⁴⁹ seran aportades al cor quatre capes de xemellot blanch

²⁴⁶ *Missal*: llibre litúrgic que conté les indicacions i els textos per celebrar la missa.

²⁴⁷ BMI 28v.

²⁴⁸ *Santoral*: llibre litúrgic que conté la llista dels sants i les indicacions per celebrar les seves festes.

²⁴⁹ <La missa dels scholans, quant lo sisè die post natiuitatem serà infra ebdomadam, serà de natiuitate: *Kyrie eleison* y *Gloria* de IX lissons. L'epístola *Apparuit gratia Dei*, lo euangeli *Pastores loquebantur*, ut in die natiuitatis. Si emperò lo dit die serà en diumege, la missa de los scholans [serà] de la dominica, y la mayor, ut secunda de natiuitate>. **add.** <Aportaran a la processó los gamfonons menors la dominica infra octaues de Nadal>.

e quatre bordons, d'aquells de IX lissons, mentra que la missa serà de Nadal; si no seran sagons lo sant requerrà. Haurà lignum a dite missa e tocharan l'esquella de despertade a la prosse,²⁵⁰ /f. 9r/ a l'hora degude. En aquestas octaues, no deu esser dita missa conuentual per los morts, encare que hi hage cos.²⁵¹ E si VI die post natale serà en disapte, la missa maior serà *de natiuitate*, ço és *Puer natus*,²⁵² e tocharan N'Anthoni a Tèrcia. Los siris cremeran dels corradors, axí com als altres disaptes; axí n·a regla a la consuetat del cor. Soneran los òrguens. Los *Kyrie eleison*, e la *Gloria in excelsis*, e los *Sanctus* se diran de Nostra Dona. A las Vespres, passade la festa dels Innocens, no aporteran respal·les per la cadira del domer; sols li aporteran una capa de xemellot blanch. E passades les octaues, lo sendemà de Ninou, lo domer ferà l'offici ab la sua capa forrade de dossos.

36

A LAS PRIMERAS VESPRES DE NINOUS²⁵³

131. A las primeras Vespres de Ninou, no·y haurà de morts, en cas que hi hage anniuersari, e açò per rahó de la processó; axí és stat ordonat. Fferan la doble ab les esquellas manors, e après lo seny Pissà e lo seny Migà; e après feran clars de totes les esquellas, ab los dos senys ab ellas. Sia possat a l'altar major lo pali vert del bisbe Bal·le, mentre que serà bo; e si serà guast, mentran·hi²⁵⁴ palis blanch. Sien aportades al cor dues capes de xemellot blanch, ab dos bordons de fust, per los qui entoneran a las dites primeras Vespres, e un·altre cape de xemellot blanch, ab un respal·le, per lo domer. En l'altar maior, cremeran quatre lums, e al cor, dos siris; axí matex cremeran la mitat dels lentons del cor, ço és hu [sí], e altre, no. E quant lo primer psalm serà dit, lo ragent aportarà al cor dues capes de xemellot blanch e una tauayola blancha per lo pheristol del responsori. E l'ascolà aportarà deuant lo dit ragent dos bordons de fust, las quals capes e bordons seruiran per a dir lo responsori de las Vespres. E si, per algun respecta o necessitat, les dites <Vespres> seran en l'esglàsia, aportaràn los bordons d'argent, que per ço aporten los bordons de fust, per no haver·hi compliment d'argent, que tots són a la processó. E lauors los dos radons seruiran per entonar a las Vespres e los dos de pinyacles, seruiran al responsori de las dites Vespres. En aquestes Vespres e a las saguones, entoneran sols dos domers.²⁵⁵ E si dite festa de Ninou serà en diumenge, ans del seny de pardó, feran la doble de las esquellas manors; e si serà en altre dia, no·y haurà doble.²⁵⁶

²⁵⁰ *Prosa*: seqüència no ritmada que es cantava a la missa després del tractus.

²⁵¹ *Haver·hi cos*: exèquies d'un difunt adult. En canvi, quan es parlava de *mig cos*, es tractava de les exèquies d'un infant entre set i dotze anys.

²⁵² [Is 9,6; Ps 97,1b] *Puer natus est nobis et filius datus est nobis, cuius imperium super humerum eius, et vocabitur nomen eius magni consilii angelus. Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit* [MM 150].

²⁵³ *Ninou* (<*anni novi*>): Any nou.

²⁵⁴ "lo pali vert del bisbe Bal·le, mentre que serà bo, e si serà guast, mentran·hi": ratllat.

²⁵⁵ "domers": ratllat; <primatxers>.

²⁵⁶ <En lo any 1589, al die de Nadal, determinà lo reuerend Capítol que, fet lo sermó del sandor (?) y ditas Vespres, se descobre l'ancortinade per lo endemà, que és cap d'octaues de Nadal; y no volen se descobre al disapte, per rahó de la gran pols que aquest die es fa a la Seu, per respecta de dit sermó>: ratllat//<En lo any 1589, determinà lo reuerend Capítol que lo Aloy de la concepció [de Maria], que era capitular, que fos lo cap d'octaues de Nadal, perquè lo senyor bisbe Joan Vich ha pres y ha fet la concepció ans, y que, al dia ans de sant Siluestre a vespre, descubrisan l'ampaliade y lo andemà, quant la processó seria exide de la Seu, traguessen les relíquias y la banca[lade], que quant la processó tornarà, tinga lo altar major adornat>//<Lo disapte no·y aurà de mors>//<A la circu[n]sisió, no·y haurà banquelade, perquè lo die de concepció ja n·i va aver; y

132. A las Matines, tocharan l'esquella de Matines e après dobleran les duas esquellas manors; e acadades, dobleran lo seny Pissà e lo seny Migà, e après feran clars de totas les campanes, ab los dos senys ensemps. Lo ragent ferà aportar al cor dotza siris blanchs, aquells qui hauran seruit a Matines de Nadal per lo inuitatori; e ferà aportar al cor tres capes de xemellot blanch, una per lo domer qui ferà dites Vespres,²⁵⁷ les duas ab dos bordons de fust, per los qui entoneran. A l'altar maior, cremeran quatre lums, e al cor, dos siris, e la mitat del lantoner del cor, axí com ya és dit a las primeras Vespres. E quant diran /f. 9v/ homelia, aporteran al cor dues capes de xemellot blanch, ab dos bordons de fust, per aquells qui diran lo IX responsori; e metran al salamó del cor set candelas blanques per lo *Te, Deum*.

133. Per la missa maior, a las hores retudes, dobleran les duas esquellas manors per bona stona, e après dobleran lo seny Pissà e lo seny Migà;²⁵⁸ e aquestas dobles acaderan a la una hora de dia. Quant diran les horas, los escolans aporteran al cor XII capes de xemellot blanch e los XII bordons d'argent per los qui entoneran a la missa, e hun fadrí aportarà una tauayola blanca al feristol de la claustre. Més aporteran los dits escolans duas capes de sede blanca per los dos canonges qui entoneran a la processó. Quant se diran les hores, cremeran a l'altar maior quatre lums e al cor quatre siris, dos als canelobres e dos al corrador del cor, per rahó de la processó, qui és solemna; e per quant la missa e la processó seran solemnas, canonge dirà la missa e usseran vestiments blanchs dels migans. E acadade la processó de la claustre, apagueran los dos siris qui cremauen al corrador del cor. En la processó de la claustre, aporteran los gualfanons²⁵⁹ maiors e la creu maior, e los de cor <maior>,²⁶⁰ ab domàtiques blanques, aporteran los ymatges de Nostra Dona d'argent e lo sotdiacha aportarà la Verònica; e dos fedrins de l'altar aniran deuant lo sotdiacha, ab canelobres d'argent. E los canonges qui feran la dite processó aporteran los bordons dels domers e los primatxers aporteran los bordons de pinyacles. Entrant la processó en l'esglàsia, feran clars, axí com és contengut en les reglas generals. En aquest die, no·y haurà missa matinal, encare que sia en diumenge, per rahó com tot és solemna fins en lo tochar. Après la missa, se ferà absolució per mossèn Pera Piris, preuera.

acabat lo sermó, tocharan N'Eloy, perquè no·y a de mors; y dites Vespres, estogeran les relíquies, y no·y aurà *Salve*, sinó quant serà en diumenge. Y trauran per lo verset capes de tele d'ergent y bordons de cascauels, y una capa de tele d'or per lo qui farà Vespres>.

²⁵⁷ "Vespres": ratllat; <Matines>.

²⁵⁸ <En lo any 1604, ha determinat lo molt reuerend Capítol que, en lo cap d'octaues, que·s face la mateixa solemnitat com lo dia del doble; y orga també>.

²⁵⁹ *Gamfaró*: estandard (DCVB: 1564; *gomfanó* 1270).

²⁶⁰ *Cor maior*: els coristes ubicats als escons de la part superior del recinte del cor o també el lloc on se situaven els canonges.

134. A las sagones Vespres de Ninou, serà tochat com ya és dit a las primeras Vespres.²⁶¹ E sien aportades al cor dues capes de xemellot blanch e los dos bordons d'argent de pinyacles per los primatxers qui entoneran a las Vespres, e una cape de domàs blanch, sens obre, e lo respal·les per lo domer qui ferà Vespres. E los lentons del cor e los siris sien encessos axí com és dit a las primeras Vespres. E quant diran lo *Magnificat*, ço és acadat, tocharan lo seny Pissà per a Completas.

135. A la vigília de Parisi, sia tochat²⁶³ axí com a die de III²⁶⁴ lissons, e sia possat a l'altar maior un pali descolorit de sant Johan, de letres. E dites Matines, a las hores retudes tocharan l'asquella²⁶⁵ de Tèrcia per xxv o xxx tirades, e après feran clars de rèquiem e diran missa matinal de rèquiem. E la missa maior serà de la vigília, e lo qui dirà la missa aportarà la casulle de xemellot vermell;²⁶⁶ e lo diacha e sotdiacha, ab camis ab paraments,²⁶⁷ sens domàtigues.²⁶⁸ A las hores, tocharan l'esquella de Prima quant se dirà /f. 10r/ lo terç responsori de Tèrcia; e quant se dirà lo responsori de VI, tocharan l'esquella de despertade; e quant diran lo psalm de IX, ço és *Principes*, feran clars de l'esquella de Tèrcia.²⁶⁹ E si dite vigília serà en diumenge, la missa matinal serà del custos e dels escolans; dir-s-a de la dominica, ab los *Kyri* e *Gloria* de IX lissons, e la missa maior serà de la vigília, ab *Kyri*, *Gloria*, *Credo* e lignum. Axí en la processó com en la missa, s'usseran vestiments vermells.²⁷⁰ E, en lo disapte anans, no-y haurà sinó una missa, ço és de Nostra Dona. E si dite vigília serà en disapte, la primera missa de cor serà de Nostra Dona ut moris est en els disaptes, e la missa maior serà de la vigília, ab los vestiments e tochar de las hores, axí com és dit demunt.

136. Enfre aquestas octaves, la missa matinal dels escolans serà de Nostra Dona, ço és *Vultum tuum*;²⁷¹ los *Kyrieleison*, *Gloria* de IX lissons.

²⁶¹ **add.** <Tocharan Na Bàrbara>.

²⁶² *Parisi/parici* (< *aparitio*): solemnitat de l'Epifania.

²⁶³ "sia tochat": escrit dues vegades.

²⁶⁴ "III"; ratllat; <9>.

²⁶⁵ <Are en missa>.

²⁶⁶ "vermell": ratllat; <blanch>.

²⁶⁷ *Paraments*: en aquest context, es refereix segurament a les teles i als brodatos dels vestits litúrgics.

²⁶⁸ **add.** <A n'el cor aportaran capes de xemellot blanch y bordons de IX lissons per lo offici>.

²⁶⁹ "de l'esquella de Tèrcia": ratllat <de nou lissons>.

²⁷⁰ "vermells": ratllat; <blanchs>.

²⁷¹ [Ps 44,13.2ab] *Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis, adducentur regi virgines post eam, proximae eius adducentur tibi, in laetitia et exultatione. Eructavit cor meum verbum bonum, dico opera mea regi* [MM 3.276].

137. A las primeras Vespas de Parisi, sia encortinat lo cap de l'esglèsia²⁷² de palis, axí com s'acustume; posseran a l'altar maior lo pali de mossèn Pau Eulessa. E mentre que tocharan Ne Picabarayha, lo custos ferà aportar tot l'argent a l'altar maior, acceptat la veracreu;²⁷³ e mentre que diran de morts, los lanterers aportheran al cor quatre siris, los quals cremeran axí com és contengut en les reglas generals de la luminària, e encendran tots los lentons del cor. E los escolans aportheran al cor dues capes de xemellot vermell²⁷⁴ per los dos primatxers qui entoneran a las Vespres, e dues capes de satí carmessí²⁷⁵ per los dos canonges qui entoneran a las dites Vespres, e quatre bordons d'argent, dos de pinyacles per los primatxers e dos dels domers per los dits canonges. Lo tochar sia fet axí com se conté en les reglas generals de festa de N'Aloy. E sia aportade al cor una capa de brochat carmessí, ab respalles de carmessí, per aquell qui ferà Vespres. E si serà bisbe, vestir-s'a a la sacrastia ut moris est. E quant lo primer psalm²⁷⁶ de Vespres serà dit, lo custos aportherà al cor dues capes de brochat carmessí e una tauayola vermella per los canonges qui diran lo responsori de Vespres, e un escolà deuant lo dit custos, ab los bordons dits dels canonges.²⁷⁷ E quant diran *Magnificat*, tocharan N'Anthoni per Completas. Seran aperellades al cor²⁷⁸ tres capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar.

138. Per a Matines, tocharan axí com se conté en las reglas generals. E axí de la luminària e lo argent serà aportat a l'altar a l'acustumat. Los escolans aportheran al cor quatre capes de xemellot vermell per los qui entoneran a las /f. 10v/ Matines e quatre bordons de fust,²⁸⁰ e una cape de vellut vermell per lo domer qui ferà Matines. E si canonge les ferà, aportar-li-han cape de satí carmessí,²⁸¹ e quant diran la VIII lissó, lo escolà aportherà al cor dues capes de xemellot vermell²⁸² e dos bordons de fust per los qui diran lo IX responsori; e encendran set candelas blanques al salamó per lo euangeli, qui's dirà après la verbeta del IX responsori, e per lo *Te, Deum*. Quant se dirà l'homelia, un primatxer se vestirà a la sacrastia com a diacha, ab domàtigue de carmessí; e quant se dirà al cor lo IX responsori, pertirà de la sacrastia lo dit primatxer, portant lo test, e deuant lo dit primatxer, dos lanterers ab los canelobres d'argent, ab lums, e deuant dits lanterers un escolà, ab lo encenser, e aniran a la trona. E serà messe sobre lo pheristol de la dite trona una tauayola vermella; e acadade dite verbeta, immediadament lo dit primatxer dirà lo euangeli. E dit l'euangeli, comensaran lo *Te, Deum*, e feren clars de Laudes

²⁷² *El cap de l'esglèsia*: l'absis de la catedral.

²⁷³ <Cremerà la bancalade de la senyora Burguesa com comensaran Vespas fins que sian acabades, y no més>.

²⁷⁴ “vermell”: ratllat; <blanch>.

²⁷⁵ “satí carmessí”: ratllat; <blancas>.

²⁷⁶ **add.** <*Salve* y tots los goigs>.

²⁷⁷ “dits dels canonges”: ratllat; <so és de cascauels>.

²⁷⁸ “al cor”: ratllat; <a la sacrastia>.

²⁷⁹ **add.** <Vestiments blancs. Bordons d'argent>.

²⁸⁰ “fust”: ratllat; <argent>.

²⁸¹ “satí carmessí”: ratllat; <blanca>.

²⁸² “vermell”: ratllat; <blanch>.

doblant lo seny Migà e N'Anthoni. En après tocharan N'Anthoni per a Prima. E en aquest die, no hi haurà missa dels escolans, encare que la consuetat del cor ho digue, per quant may s'és preticat.

43

REGLA

139. Regle general que, si algun disapte serà del die de Ninou fins lo die del cap d'octaues de Parisi, fèran les Matines de IX lissons, si, donchs, lo die de Parisi no vindrà en disapte.

44

MISSA MAIOR DE PARICI

140. A la missa maior, sia tochat axí com és contengut en las reglas generals del tochar; e quant diran les hores, lo escolà aportarà al cor dotza capes de xemellot vermell,²⁸³ si·y basteran, al cor -si no basteran, mesclar-n·i han de morades-, e XII bordons d'argent. E més seran aportades al cor dues capes de brochat carmessí²⁸⁴ per los dos canonges qui fèran la processó de la claustr, les quals capes hauran seruit al responsori de las primeras Vespres.²⁸⁵ La luminària, axí com és contengut en les reglas generals de la luminària. Lo qui dirà la dite missa, ab sos ministres, usseran los vestiments de brochat carmessí²⁸⁶ e lo sotdiacha aportarà la Verònica a la processó, la qual lo diacha aportarà a l'euangeli. En aquesta missa, cremeran los siris dels corradors. E dite la missa, se ferà absolució per mossèn Pera Piris, preuera; e feta l'absolució, tocharan lo seny Migà e N'Anthoni per Deo gracias.

45

VESPRES SAGUONES D'EPIPHANIA

141. Per a las saguones Vespres, si hi haurà de morts, tocharan Ne Picabarayha a las sinch hores y mige, e a las sis hores, fèran clars de quatre campanes, e après tocharan N'Aloy, e en après les duas campanes maiors, e après la doble del seny Migà e N'Anthoni; en après clars de totas les campanes y senys ensemps ab N'Anthoni. E si no·y haurà de morts, tocharan N'Aloy a las sis hores tochades. E seran aportades dues capes de xemellot vermell²⁸⁷ al cor per los primatxers qui entoneran a las Vespres, e los dos bordons d'argent de pinyacles e dues capas de brochat car- /f. 11r/ messí²⁸⁸ per los dos canonges qui entoneran, las quals seruiren als canonges qui digueren lo responsori a las primeras Vespres, ab los matexos bordons; e altre cape de brocat carmessí,²⁸⁹ ab respal·les vermell, per aquell qui farà Vespres, si no·y haurà bisbe. E quant diran *Magnificat*, tocharan N'Anthoni per Completes.

²⁸³ “vermell”: ratllat; <blanch>.

²⁸⁴ “brochat carmessí”: ratllat; <tela d'argent>.

²⁸⁵ **add.** <e ab los bordons>.

²⁸⁶ “carmessí”: ratllat.

²⁸⁷ “vermell”: ratllat; <blanch>.

²⁸⁸ “brochat carmessí”: ratllat; <tela d'argent>.

²⁸⁹ “carmessí”: ratllat.

142. Lo diumenge infra octabas de Parici, la missa matinal dels escolans serà de la dominica, ab casulla blanca. Los *Kyri* e la *Gloria* de IX lissons. La missa maior serà de l'epiphania, ab vestiments blancs, axí en l'altar com en lo cor; e a la processó de la claustra, lo sotdiacha aportarà lignum. Enfre dites octaues, en los altres dies, acceptat lo disapte, que no·y haurà sinó una missa de Nostra Dona, ço és *Vultum tuum*, la missa dels escolans serà de Nostra Dona, ço és *Vultum tuum*, *Kyri* e *Gloria* de IX lissons. E la missa maior serà de Parici, ab clars de IX lissons, com tot lo altre tochar serà de IX lissons, ço és Vespres, Matines e Tèrcia, e usseran vestiments blancs. E tocharan la prossa lo die que n·i haurà, ab l'asquella de despertade. E el diumenge tocharà per la prossa l'asquella de Matines. En lo disapte de las dites octaues de Parici, són IX lissons, emperò a Tèrcia tocharà N'Anthoni, perquè la missa serà de Nostra Dona en aquest disapte, ne de tot l'any, no·y haurà missa dels escolans ne per semblant no tocharan la prossa, encare que·s digue, per ço com après *Sanctus* han a tochar lo seny Migà. En totes aquestas octaues de Parici, no·y haurà de morts fins lo darrer dia, perquè hi ha ultre forssat.

143. Nota que, per tots los diumenges, ço és de Nadal fins per totas les octaues de la purificació de Nostra Dona, haurà lignum a la processó, ço és lo lignum de IX lissons.

144. Nota que, de Ninou fins per totes les octaues de la purificació, tostemp que feran de la dominica, metran palis blanc a l'altar maior, e usseran vestiments blancs, axí en l'altar com en lo cor, acceptat que²⁹¹ no sia la dominica LXX et L, que en aquestas dues dominicas serà possat a l'altar maior lo palis del Moll e usseran vestiments morats, axí al cor com en l'altar; ya·s veurà a la sua jornada.

145. Nota que, si lo cap de las octaues de Parici vindrà en disapte, lo offici serà del cap de las octaues de Parici, ço és la missa. Los *Kyri*, *Gloria* seran de Nostra Dona.²⁹² E si lo cap de las dites octaues serà en diuenres, a las saguones Vespres tocharan lo seny Migà, per quant les Vespres seran de las dites octaues.

²⁹⁰ <A III de decembre any 1544, a suplicatió del venerable concell de la caxe de sant Bernad, per deuotió de l'honorable En Michel Binimelis, blancher, fon determinat per lo reuerent Capítol que, en la dominica intra octauas epiphanie, sa fasse sermó quiscun any de la diade; y si dite dominica serà en lo cap de les octaues, eodem die fiat; y per ço tracteran a le una hora del die ut fit in aliis>. **add.** <y la missa major serà de la dominica>. **add.** <lo palis mayor>.

²⁹¹ <vacat>.

²⁹² **add.** <Tocarà a Tèrcia N'Antoni; ciris als carredors y orga>.

146. A las primeras Vespres de la dominica LXX, posseran a l'altar maior lo palis del Moll, mentre que serà bo; e per defalliment, hi posseran palis morat. E tochat lo de morts ut moris est, tocharan N'Anthoni axí com als altres disaptes, e usseran vestiments morats, axí en l'altar com en lo cor. E a las Matines, quant se triumpherà lo IX responsori, tocharan N'Anthoni, per bon tret, per Laudes /f. 11v/, e axí feran de la dominica LX, si lo offici se ferà de la dite dominica, e de totes les altres dominicas sagüents fins a la dominica ramis palmarum inclusiue. E és ordinació que en aquestas dominicas, ço és de LXX fins a la dominica in passione inclusiue, tostemps que feran l'offici de la dominica, a l'una dominica usseran vestiments morats e a l'altre dominica usseran vestiments blaus; e axí aniran entrecanuiadament. E en lo altar, muderan per semblant lo palis, ço és quant aporteran vestiments morats, posseran a l'altar maior lo palis del Moll; e quant aporteran los vestiments blaus, metran al dit altar lo palis d'En (sic) Lana blau, o altre millor, si n-i haurà que sia blau. E a la processó de la claustre, aporteran la creu de cristall²⁹⁵ tostemps que s'ferà lo offici de las dites dominicas. Si no serà l'offici de la dominica, aporteran la creu o aquella que lo offici requerrà. Sotdiacha aporterà lo lignum en aquestas dominicas, per quant canonge acostume de dir la missa. E si canonge no la dirà, no s'aporterà lignum a la processó. E dite que serà la missa maior de la dite dominica LXX, a l'absolució aporteran la creu major e entoneran los primatxers, ab capes negres, ab los bordons de pinyacles, e lo canonge qui dirà la missa, ab cape negre e sos companyons ab domàtiques negres, feran l'absolució; e açò per quant l'obre fa aquest anniuersari per tots los seus confreres defuncts. E feran la dite absolució deuant la porta del cor, per rahó de la tombe qui s'acostume de fer aquí.

147. Nota que, tant quant se dirà la sobredita missa, serà possat a l'altar maior lo palis de porguatori, e dite la missa, serà leuat.

148. Nota que, si la dominica LXX vindrà enfre les octaues de Nostra Dona, la missa matinal dels scolans de la dite dominica serà de Nostra Dona, e axí matex en la dominica LX e L. E no essents enfre dites octaues, la missa matinal e la maior, totes seran de la dominica; e los vestiments, ço és la casulla del preuera qui dirà la missa matinal, serà d'aquella color que aporteran a la missa maior. E si de la dite dominica LXX fins lo primer dia de Coresma,²⁹⁶ la missa matinal o la maior serà de III lissons, no·y haurà *Gloria* ne *Alleluia*, sinó solament responsori, ne *Credo* ne *Ite missa est*, sinó *Benedicamus Domino* en loch d'*Ite missa est*.

²⁹³ Diumenges de preparació per a la Quaresma a l'antiga litúrgia romana.

²⁹⁴ <En l'any 1550, fon determinat per lo reuerent Capítol que, si dita festa vindrà lo dia de Nostra Dona de fabrer, sia transferida la solemnisar; se fa per lo anniuersari de l'obra a n'el diumenga après>.

²⁹⁵ <Nota. La creu de cristall s'aporta un diumenge, y l'altre diumenga, la de mossèn Rosell; y axí entrecambien>.

²⁹⁶ *Primer dia de Quaresma*: el Dimecres de Cendra.

149. En lo any mill CCCCLX dos, fonch ordonat per lo reuerent Capítol que per lo die que s ferà la solemnitat dels confreres de l'obre que, en la nit, quant hauran tochat lo seny de l'anniuersari, sien fets tres trets de tots los senys; e al darrer tret, resterà N'Anthoni tochant, e los altres acaderan, e açò per rahó del sermó general de la dominica LXX. E nota que, lo die de LXX, los escolans y lanterers són tinguts aperellar deuant la porta del cor un tepit e la tombe,²⁹⁷ ab tot lo aparell, e una taula deuant la capella de Corpocrist /f. 12r/,²⁹⁸ ha hon steran los canonges obrés. E lo sotsobrer és tingut a donar sinch sous als dits escolans y lanterers, ço és hun sou a cascú, axí per lo tochar com per lo aperellar de la dite tombe y taule. Més dit die és tingut dit sotsobrer donar deu sous als escolans per lo tochar N'Anthoni per les misas dels confreres de tot l'any. Los lanterers no han res d'aquests deu sous, e són tinguts ajudar al tochar.

150. Dominica LX, a las primeras Vespres, si seran de la dominica, posseran a l'altar maior lo palis blau de Na Lana, o altre millor, si n-i haurà; e si hi haurà de morts, tocharan Ne Picabarayha axí com és dit a la dominica LXX. E usseran vestiments blaus, axí en l'altar com en lo cor. A las Matines, quant se triuherà lo IX responsori, tocharan N'Anthoni, per bon tret, per Laudes. A la processó, apor-teran la creu de crastall; no apor-teran lignum en la processó, per ço que canonge no acustume dir aquesta missa, sinó lo domer. E si, en aquesta dominica, uindrà alguna festa o octaues, serà fet axí com en lo sanctoral serà contingut.

151. Dominica Quinquagesime, a las primeras Vespres, si [hi] haurà de morts, tocharan Ne Picabarayha axí com és dit a la dominica LXX; e a l'altar maior posseran lo palis del moll, e usseran vestiments morats, axí en lo cor com en l'altar. Per Laudes tocharan N'Anthoni per bon tret, axí com és dit a la dominica LXX. A la processó de la claustre, serà fet axí com és dit a la dominica LXX. La missa matinal dels escolans serà de la dominica, si, donchs, no serà infra octaues de Nostra Dona, sagons ya és dit en la regla demunt dite de LXX; e sia tochat de bon matí, per quant en aquesta missa se comensen los sermons de taule.²⁹⁹ E duren aquests sermons de taule fins a la dominica in passione inclusiue, los quals sermons de taule lo ragent [de] la sacristia és tingut a comenar-los en temps.

²⁹⁷ *Tomba*: cadafal que es posava a les misses de difunts, amb ciris, teles i altres ornaments, és a dir, l'aparell que esmenta la consuetud (DCVB).

²⁹⁸ <A 14 de febrer de 1617, fonch determinat per lo molt reuerent Capítoll que, tots los Aloys qui queuran en la Quoressma, axí dies fenés com festas colens, lo sermó sia a le missa mejor>.

²⁹⁹ *Sermons de taula*: sermons predicats *ex officio*, segons una programació prèvia, pel canonge magistral, un altre canonge o una dignitat.

152. Nota que, a la fèria II et III ans del primer dia de la Coresma, tocharan les horas de què·s vulla que·s farà lo offici en aquesta manera: quant se dirà Tèrcia, tocharan l'esquella de Prima. E quant se dirà lo responsori de Sexta, tocharan l'esquella de despertade. E quant diran lo psalm de IX, ço és *Principes*, feran clars sasons la diade requerrà, ço [és] de rèquiem o de IX lissons. E si, en aquests dies, haurà festa doble, tocharan a las hores lo seny Pissà, e ha *Principes*, tocharan clars de las campanes; e dos senys tots pleguats, accepto N'Anthoni.

153. Nota que, si en niguna d'aquestas dues dominicas, ço és dominica LXX et L, e las dominicas de Coresme, vendrà alguna festa, serà mudade al diluns sagüent, acceptat ten solament la festa de Nostra Dona, qui·s ferà en la diade que serà.

154. Lo dimars de carnestoltes, a las dues horas de nit, tocharan N'Anthoni per lo sermó e per la benedictió de la cenra del primer dia de la Coresma. E en tots los altres dies de la Coresma, ço és de la fèria V post pri- /f. 12v/ mum diem Quadragesime fins lo disapte de la dominica ramis palmarum, tocades les betallades de la missa de l'albe, tocharan N'Anthoni, per rahó del sermó; e tocharan per bon tret.

[TEMPS DE QUARESMA]

155. A la feria IIII in capite jejunii³⁰¹, posseran a l'altar maior lo palis coresmal, ço és de domàs blanch barrat de satí negre, ab la Pietat enmig del palis, lo qual astarà al dit altar tots los dies ferials de la Coresma fins lo Dimecres Sanct inclusiu. E a las Matines, tocharan axí com a die de III lissons, emperò tocharan de bona hora, per rahó dels set psalms³⁰² e de l'offici manut. Sia tochade l'esquella de despertade per Laudes. E a la mige hora de dia, lo ragent ferà tochar l'esquella de Tèrcia <Anthoni> fins a la una hora de dia. E sien aperellats dins la sacrastia los vestiments per lo senyor bisbe, si hi serà; si no per aquell qui dirà la missa e ferà la benedictió. Per lo senyor bisbe, aperelleran capa de vellut negre, la tunicel·la³⁰³ de cotonina blanca e camis, ab un parament blanch, ab istòria de sancts. E si serà canonge, la matexa capa e camis ut moris est. E aperellaran, per

³⁰⁰ <Nota que lo dia de las sendras posaran a l'altar lo tepit del bisbe Vich, y An Cabiscol y An Calazar, per la benedictió; y dit l'ofici magor, los leuaran encara que no faça bisbe, cinó canonge o dignitat (1608). Mes lo rataulla de l'altar magor per la benedictió alçaran ben tot, ab 4 lums; y a l'ofici magor, tapat tot, y dos lums>.

³⁰¹ *Feria IIII in capite ieiunii*: Dimecres de Cendra, el dia en què comença la Quaresma amb la benedictió de la cendra penitencial. L'expressió "in capite ieiunii" es refereix al dejuni penitencial que també hi comença. Pel que fa al ritual seguit a Mallorca, OAS ff. 90v-97v.

³⁰² *Set salms*: els set salms penitencial típics de la litúrgia romana (Ps 6; 31; 37, 50; 101; 129; 142).

³⁰³ *Tunicel·la*: vestit litúrgic propi del sotsdiaca, semblant a una dalmàtica, més curt i senzill, que els bisbes també duien davall la casulla.

lo diacha y sotdiacha, camis, stola y maniples,³⁰⁴ e los efots;³⁰⁵ és ver que los efots no-ls pendran fins quant aniran per a dir la missa. E dins la sacrastia, seran aperellades tres bassines ab sendra, l'una de las majors, les dues migenseras. E per semblant, seran aperellats tres banchs, cadehú cubert ab algun palis vellet; la hu sterà dins lo cor, darrera lo pheristol maior, ab un tepit estès deual lo dit banch. L'altre banch serà posat quasi deuant l'altar de Sant Sebastià; l'altre quasi deuant l'altar de Sant Honofre. En aquests dos banchs fora lo cor, posseran les dues bassines miganes, e al cor, deuant lo dit banch, la cadira per lo bisbe, si n-i haurà; no hauent-hi bisbe, no s-i posserà cadira. E ans que lo senyor bisbe axirà de la sacrestia, o aquell qui ferà lo offici, beneyrà dins la dite sacrastia la senra de las dites tres bassines. Aprés benehides, lo dit senyor bisbe, o qui ferà lo offici, ab sos ministres vestits axí com demunt és dit, ab un escolà de cor maior vestit ab camis, e una tauayola al coll, ab le creu maior, ab dos fadrins de l'altar, ab canelobres d'argent, aniran al cor quant hauran comensat al cor l'antíphona *Exsurge*.³⁰⁶ Lo companyó aportarà capa de cotonina blanca, ab gremial de xemellot blanc, e lo sotdiacha aportarà la bessine gran de la senra. E anant al cor lo dit senyor bisbe, ab sos ministres, pugeran a l'altar maior, ha hon serà aperellade la caldereta y salpasser d'argent, e derà asperges ut moris est en als diumenges. E aprés aniran al cor e la creu, ab los dits canelobres, resteran fora lo cor, deuant la porta, e un lanter aportarà la caldereta al cor per dar asperges, e dos escolans aportaràn les dues bassines ab /f. 13r/³⁰⁷ dite senra als desús dits banchs. E quant la dite antíphona *Exsurge* serà dite, lo qui ferà lo offici dirà l'oració, ço és *Exaudi nos, Domine*, etc.,³⁰⁸ axí com es practica als diumenges per la processó de la claustre. E quant l'oració serà dite, lo succentor³⁰⁹ comenserà les antíphanas (sic), e dient aquellas, se derà la senra en aquesta forma. Primerament, lo domer companyó derà senra al senyor bisbe o en aquell qui ferà lo offici, no hauent-hi bisbe. En aprés, lo senyor bisbe donerà senra al dit domer; en aprés, als seus ministres, e aprés a las dignitats y als canonges, y a tots los ecclesiàstichs juxta la orde de l'església.³¹⁰ E quant los domers hauran pressa senra, aniran dos als desús dits banchs, e ab les capes pròpies de dossos e estola, daran senra al poble. E quant al cor acaderan de donar la senra, lo succentor acadarà de cantar, e acadat, lo senyor bisbe dirà cantant l'oració, sagons se conté en lo libre nou de las absolucions. E acadade dite oració, lo dit succentor comenserà hun responsori, ço és *In sudore*,³¹¹ etc., e la processó axirà del cor, possant-se fins a l'altar maior, e la dite creu sterà

³⁰⁴ *Maniple*: ornament litúrgic, propi dels ministres ordenats, en forma de banda curta i ampla de tela, que es penjava a la màniga esquerra.

³⁰⁵ *Efod*: la planeta o casulla escapçada per davant, usada pels subdiaques, segons la consuetud de tempore de la Seu: "Subdiaconus, post confessionem altaris, deponat suam cassuletam sive ephot" (f. 177v). Indubtablement, el nom procedeix de la litúrgia de l'Antic Testament, en què era una peça del vestit del Gran Sacerdot, de llana o tela, multicolor, amb entorxats d'or, que es duia sobre la túnica per damunt del pit (Ex 28,6-14; 20,5).

³⁰⁶ [Ps 43,26.2a; 84,8] *Exsurge, Domine, adiuva nos, et redime nos propter nomen tuum. Deus, auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam et salutare tuum da nobis* [CT f. 43r; MM 293; BM I f. 53v; CAO 2.822]. Notau les diferències textuals entre el MM i el BM en aquesta antífona.

³⁰⁷ A peu de plana, hi ha una rúbrica completament ratllada, que és il·legible.

³⁰⁸ *Exaudi nos, Domine Sancte Pater, omnipotens et aeterna Deus, et mittere digneris sanctum angelum tuum de caelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet et defendat omnes habitantes vel convenientes in hoc habitaculo* [MM 11; OAS f. 5v; PU f. 6v].

³⁰⁹ *Succentor*: cantor segon del cor.

³¹⁰ És a dir, seguint l'orde jeràrquic.

³¹¹ [Gn 3,19] *In sudore vultus tui vesceris pane, donec reverteris in terram de qua sumptus es, quia pulvis es et in pulverem reverteris.*

deuant la tombe del rey,³¹² a qui·s ferà la primera stació; en après feran les altres stacions, axí com és continuat en la consueta del cor. E lo preuera qui tindrà lo càrrech de la caldereta, anirà tostemp ab l'absolució, en cascuna stació, ab la caldereta y salpasser d'argent. E quant la processó serà fora del portal de la claustre, tocharan clars generals ab N'Anthoni. E quant seran a la darrera stació, qui·s ferà deuant lo portal del castell fins lo portal de l'esglàsia de la volta de mar, feran senyal de missa ab l'esquella de Tèrcia de duas bandes. E acadade aquí l'absolució, lo succentor, aquí matex, immediadement comenserà lo introit de la missa, ço és *Misereris*,³¹³ etc., he cantant, entreran tots al cor; e hun preuera, ab capa de cotonina blanca, ab lo bordó de crestayll, serà ya al cor per entonar a la missa. E lo senyor bisbe, ab sos ministres, o aquell qui ferà lo offici, passeran per lo cor e aniran a la sacristia, e [el bisbe] posserà la capa de vellut negre e pendrà la cassulla de cotonina blanca, ab parement de sendat vermell.

156. Nota que, en aquest dia, no·s deu dir missa baixa, sinó la missa de las bate llades, fins que serà feta l'absolució general; lauors doneran los calses, que anans no se'n deu donar. E quant lo senyor bisbe anirà a l'altar per dir la missa, lo diacha y lo sotdiacha pendran los efots lensats detràs, e lo sotdiacha aportarà lo test e dos fadrins de l'altar, ab los canelobres d'argent ab siris blancs, los quals canelobres y siris aportaran cascun die de la Coresma a la missa de la fèria, emperò no s·i aporta gremial. E quant lo diacha anirà a la trona per dir lo euangeli, pleguerà lo efot e possar·l·a sobre la stola, e aportarà lo test. En aquest dia, se ferà oferta; he feta, se ferà lo sermó. E quant hauran tochat *Sanctus*,³¹⁴ tocharan l'esquella de Tèrcia fins que diran los *Agnus Dei*.³¹⁵ E acadade la missa, comenseran al cor les hores, ço és Tèrcia, Sexta y Nona, e tocha- /f 13v/ ran a cascuna de dites horas una campana, ço és quant diran lo responsori de Tèrcia, tocharan l'esquella de Prima. E quant diran lo responsori de Sexta, tocharan l'esquella de despertade. E quant comenseran Nona, tocharan l'esquella de Tèrcia, fins quant diran al cor lo psalm, ço és *Principes*, de Nona, e açò per rahó de las Vespres. E acadade Nona, feran senyal d'enseguonar, e diran Vespres de Nostra Dona. E quant diran lo ympne, ço és *Aue, maris stella*,³¹⁶ feran clars de l'esquella de Tèrcia per les Vespres maiors. A las Completas, comenseran a tochar Ne Picabarayha a las vuyt horas de dia, per spay de miga hora, e après faran clars de morts. E immediadement arrencharan l'esquella de Matines, la qual tocharan fins que diran l'antífona de morts, ço és *Omnis spiritus*, de Laudes. E axí·s ferà per tota la Coresma en las Completas ferrials.

³¹² *La tomba del rei*: la sepultura del rei Jaume II de Mallorca (1243-1311).

³¹³ [Sv 11,24-27] *Misereris omnium, Domine, et nihil odisti eorum quae fecisti. Dissimulans peccata hominum propter paenitentiam et parce illis, quia tu es Dominus Deus noster* [LU 525].

³¹⁴ Era costum tocar campanes en aquest moment, perquè el poble que hi havia fora de l'església hi entràs per veure l'hòstia consagrada; era un dels principals anhels de l'home medieval, que arribà a atribuir virtuts taumatúrgiques a la visió de l'hòstia consagrada; J. BAUCCELLS, "Vivencia eucarística y corriente popular en los siglos XIII y XIV: ver a Dios", a ASOCIACIÓN DE ARCHIVEROS DE LA IGLESIA EN ESPAÑA, *Memoria Ecclesiae* XX. Oviedo 2001, pp. 241-264.

³¹⁵ <En l'any 1563, fonch manat per lo reuerendíssimo senyor bisbe que les hores se digan ans de la missa>.

³¹⁶ *Aue, maris stella, Dei mater alma...* himne marià anònim del s. VIII [RH 1.889].

157. Fferia quinta immediate post feriam quartam in capite jejunii, a l'hora de Matines, tocharan la campane apel·lade Philomena a l'acustumat, e acadade, tocharan l'esquella de Tèrcia. E quant comensaran les lissons de Nostra Dona, ensegoneran ab l'esquella de despertade per spay de XX o XXV tirades; e acadade, feran clars de l'esquella de Tèrcia, e acadat, diran Matines. E quant diran la III lissó de las Matines maiors, tocharan l'esquella d'enseguonar per senyal de Laudes. E a la una hora a pessar de matinade, tocharan les betellades,³¹⁷ en après, tocharan N'Anthoni per X o XII tirades per lo sermó, si n-i haurà. En après, tocharan l'esquella de Prima e après Ne Picabarayha, per rahó de la missa sagona, qui·s dirà baxa a l'altar major per los beneficiats,³¹⁸ si serà emperò die ferial. E a las horas retudes, tocharan per la missa de l'anniuersari. E si serà dia de III lissons, tocharan l'esquella de Tèrcia per XXXV o XXXX tirades; e si serà en dia de IX lissons, tocharan lo seny Migà per lo dit matex e spay; e si serà en festa d'altar³¹⁹ o en disapte, tocharan N'Anthoni e après feran clars. E si la missa serà de rèquiem, feran clars de rèquiem; e si serà de IX lissons, feran clars de IX lissons; axí matex, si serà festa doble, feran la doble, sagon la festa requerrà. Del tochar dels clars, ya és continuat en les regles generals del tochar. E acadat los dits clars, diran la missa de l'anniuersari; e acadade la missa e l'absolució, feran lo sermó. E fet lo sermó, a las duas horas de dia, tocharan Tèrcia fins a las tres horas de dia. E si serà die de III lissons, tocharan l'esquella de Tèrcia. Si serà festa de IX lissons o d'altar, tocharan lo seny Migà; e si serà festa doble, feran la doble, sagon la festa requerrà. Emperò, cascun dia, quant diran *Principes*, feran clars ab l'esquella de Tèrcia de dues bandes, per rahó de la missa ferial. E si hi haurà cos conuentual³²⁰ o cap d'any, lo sermó se ferà anans de la missa de l'anniuersari, per manera que lo sermonador comensarà lo sermó a la una hora de dia. E acadat lo sermó, tocharan per Tèrcia per la manera desús dite; e acadat, diran Tèrcia y Sexta. /f. 14r/ En après, diran la missa del cos o del cap d'any;³²¹ e acadade l'absolució, diran Nona. E quant diran *Principes*, tocharan l'esquella de Tèrcia de dues bandes per senyal de la missa de la fèria. E tochat *Sanctus*, tocharan per les Vespres, sagon la diade requerrà, e acaderà fins als *Agnus Dei*. E quant hauran acadade la missa, enseguoneran fins que·s dirà lo ympne de l'offici menut, ço és *Aue, maris stella*; en après, feran clars, sagon la diade requerrà, e diran Vespres maiors. Aquest orde se tindrà per tots los dies de la Coresma. A las Completas, feran sagon és dit demunt in feria III in capite jejunii.

158. Regla que, per tota la Coresme, ço és del dimecres de la primera setmane de la Coresme fins lo diuenres ans de la dominica ramis palmarum inclusiu, en cascuna setmane haurà dues absolucions generals, ab sis stacions, sagon se conté

³¹⁷ <En l'any 1563, fonch manat per lo reuerendíssimo senyor bisbe que no tochan lo sermó de matinada, ço és N'Anthoni, sinó los diumenges per Prima major>.

³¹⁸ *Beneficiat*: clergue que tenia un benefici o càrrec amb renda pròpia en una església determinada.

³¹⁹ *Festa d'altar*: la festa del sant titular d'un dels altars de les capelles.

³²⁰ *Cos conuentual*: celebració exequial per un difunt en la missa major o conuentual.

³²¹ *Missa del cap d'any*: missa exequial de l'aniversari (DCVB: 1436).

en la consuetud del cor, ço és lo diluns e lo diuenres, essent la missa de rèquiem; altrement, no.³²²

56

LO PRIMER DISAPTE DE CORESME

159. Lo primer disapte de Coresma, tocharan a las primeras Vespres axí com és dit en la dominica LXX. Possaran a l'altar maior lo drap blau de Na Lana e useran vestiments blaus; de las altres cosas, remet-ho a la dita dominica LXX. Per Completa[s], tocharan Ne Picabarayha per de morts, a las dues hores a passar, e tocharan per spay de mige hora; en après, faran clars de morts e tocharan l'esquella de Matines fins que diran l'antífona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*; e acadade, diran Completes maiors; per ço, tocharà tant vespre que, acadade la *Salve, regina* del cor, ço és de las Completes, comensaran la *Salve, regina* de l'altar maior.³²³ En aquest disapte, lo ragent ferà metre set siris blanchs, de pes de III unses cadehú, al salamó del cor, per rahó de la *Salve, regina* de Completes, e fer-los-ha encendre quant diran asperges. E axí-s ferà en cascun disapte de la Coresma fins lo disapte de Pascho inclusiu. E en lo tochar, si en lo primer disapte comensaran a tochar a las nou hores, a cascun disapte tocharà a las dites nou hores; és aquesta la rahó que en lo primer disapte axiran quasi vespret. E per rahó del craximent del dia, tochant en una matexa hora, axiran en cascun disapte més jorn en la hu que en l'altre; que quant més anirà, exiran més jorn.

57

LO PRIMER DIUMENGE DE CORESMA

160. Lo primer diumenge de Coresma, sia fet axí com és dit en la dominica LXX, mudant les vestiments; e al vespre, metran la cortina blanca d'Olande deuant l'altar maior, la qual starà estessa tostemps que-s ferà offici ferial de III lissons, axí a Matines, Laudes, hores, Vespres e Completes.³²⁴ Per semblant, metran les quatre cortines blanques d'Olanda per los pilarets entorn de l'altar maior. E lo diluns sagüent, lo ragent ferà posar cortines per tots los retaules de l'esglàsia, axí dels altars com d'altres per aquells qui n tindran.

58

DISAPTE DE DOMINICA IN PASSIONE

161. Lo disapte de dominica in passione, posseran a l'altar maior lo palis negre de la senyora muller de mossèn Pau Surede, lo vell, ab la passió³²⁵ enmig del palis, o altre millor, si n-i haurà negre. E quant en la missa /f. 14v/ maior del dit disapte, serà dit lo euangeli, lo ragent ferà tochar N'Anthoni per les Vespres, per quant ya no-y haurà offici manut de Nostra Dona. E quant lo preuera comensarà

³²² **add.** <E nota que, en aquests dies que fa dita absolució general, toca N'Anthoni>.

³²³ **add.** <E sia portada la caldereta d'argent per un lanter al cor per asperges>.

³²⁴ <Si és festa d'altar o de IX lissons, se deu tirar o estendre a las Completes, perquè són ferials. E si és festa doble, no deu esser extesa, car las Completes són de la festa. E axí poc los diumenges no deu esser extesa. Aquesta regla és notada en la consuetud vella a VIII carthas, a fi que la cortina deu esser stasa tant solament a les ores canòniques ferials o de tres lissons, y no en Prima, ni Tèrtia, ni Sexta ni Nona, ni Vespres, ni Completes de Nostra Dona, ni de morts, ni anniuersaris. Més se deuen estendre les cortinas del retaule com la cortina d'Olande s'estén>.

³²⁵ *Passió*: es tracta d'una representació de les "arma Christi" o instruments de la passió de Crist: la creu, la llança, la corona d'espines, els claus, etc.

lo profassi, acaderan de tochar lo dit Anthoni. E quant hauran tocat *Sanctus*, ensequoneran ab l'esquella de Matines fins als *Agnus Dei*, e dits los *Agnus*, feran clars per les Vespres; e acadade la missa, diran Vespres. E lo ragent, mentre que diran lo primer psalm de Vespres, anirà al cor per conuidar dos canonges e quatre preueres, ab capes de dossos, e quatre preueres altres, ab sobrepallisos,³²⁶ per companyar lo treura de la veracreu.³²⁷ E axí conuiderà cascun dia que treuran la dite veracreu; emperò sagon la diade que serà, s-i conuiderà faent difarència d'entiguitats y agreduats. E si lo reuerendíssimo senyor bisbe propri serà present e treurà la dite veracreu, en tal cars lo ragent conuiderà dues dignitats e dos canonges dels més entichs y quatre preueras, ab capas de dossos dels agreduats, e dos preueras entichs, ab sobrepallís. E lo qui treurà la dite veracreu, anirà vestit ab camis e stola, e ab la capa de vellut negra. Comunament, lo qui haurà dit la missa, deu traure la dite veracreu, e per ço no li fretura pendre sinó la dite capa de vellut negre, car ya està vestit ab lo camis y stola en què haurà dit la missa. E en lo traure de la veracreu, deu esser cuberta ab un vel negre. E ans que treguen la dite veracreu de la sacrastia, quant en lo cor comensaran lo ympne *Vexilla regis*,³²⁸ axiran dos lanterns vestits ab camis, ab les caras cubertes ab vel negra, aportants les vexil·les³²⁹ deuant l'altar maior, una per cade part, deuant lo darrer escaló baix de l'altar. E quant al cor diran aquell vers de la dite ympne, ço és *Arbor decora*,³³⁰ etc., axirà de la sacrastia aquell qui aportarà la veracreu, ab los conuidats, ab siris³³¹ deuant; sols restaran darrera dos més entichs y salmejant <*Miserere*>, ab l'escolà deuant ab l'encenser encensant, pugeran a l'altar maior per la part de Sant Guabriel; e deuant lo dit altar maior haurà un escabell sobre lo qual pugerà aquell qui aportarà la dite veracreu. E un poc abans que lo cor comens aquell vers *O crux aue, spes*,³³² lo regent descobrirà la veracreu e alsarà la cortina,³³³ e quasi a la fi del dir vers, ferà lo senyal de la creu ab la dite veracreu, e acadat lo dit vers, leixeran anar la dite cortina blancha, e lo custos tornerà cobrir, ab lo dit vel, la dite veracreu, la qual lo dit custos haurà descuberta.³³⁴ Hauen cuberta la dite veracreu, tornaran a la sacrastia deuellant de l'altar per la part de la capella de Sancta Eulària, psalmejant *Miserere mei Deus*, per detràs de l'altar maior, torneran a la sacrastia, ab lo encenser deuant; e possade la veracreu, dirà lo preuera l'oració *Respice, quesumus, Domine*.

162. E nota que, si les Vespres seran de IX lissons, lo escolà qui anirà encensant deuant la dite veracreu, quant se'n tornerà /f. 15r/ a la sacrastia, no és tingut a

³²⁶ *Sobrepellís*: vestit litúrgic en forma de túnica fins devers els genolls, amb mànigues curtes i amples, que es posa sobre la sotana.

³²⁷ <Y nota que, lo primer die, conuiderà canonges los més antichs; y axí anirà conuidant que-n passen tots, tant de capats com de sobrepallís>.

³²⁸ *Vexilla regis* prodeunt, fulget crucis mysterium... [CAO 4.415-4.416]. Himne en honor de la santa creu atribuït a Venanci Fortunat (530-600).

³²⁹ *Vexil·les*: estandarts que duen pintats o brodats els símbols de la passió de Crist; G. LLOMPART, *Estandartes mallorquines de Pasión*, a *Religiosidad popular. Folklore de Mallorca. Folklore de Europa*. Palma de Mallorca 1982, pp. 127-143.

³³⁰ *Arbor decora* et fulgida, ornata regis purpura, electa digno stipite tam sancta membra tangere.

³³¹ **add.** <X ciris>.

³³² *O crux, aue, spes* unica, hoc passionis tempore piis adauge gratiam, reisque dona veniam.

³³³ **add.** <E un poc abans que lo cor comens aquell vers *O crux, aue, spes* lo regent descobrirà la veracreu e alsarà la cortina>: text que esmena l'original esborrat, que és il·legible.

³³⁴ <la qual lo dit custos haurà descuberta >: ratllat.

tornar ab la dite veracreu, sinó ten prest que lo preuera haurà senyat, lo dit escolà, ab l'encenser, anirà al cor per fer encensar al *Magnificat*.

59

REGLA

163. Lo domer qui, en aquests dies que·s treurà la veracreu, ferà Vespres, és tingut anar a l'altar maior en tal hora que sia per encensar deuant la veracreu, quant se dirà lo vers *O crux, aue, spes*, etc. E si serà die de III lissons, encensarà ab la capa de dossos; e si serà festa de IX lissons, quant haurà dite la capítula, anirà acompenyat d'un escolà a la sacrastia, e pendrà la capa que la festa requerrà, e anirà après d'aquell qui aportarà la veracreu e pugerà ensemps ab ells a l'altar e encensarà quant diran lo vers *O crux, aue*, etc. E acadat lo dit vers, lo dit domer, ab los fedrins ab los canelobres d'argent, e l'escolà, aniran al cor, e no torneran acompanyar la veracreu a la sacrastia. E si les Vespres seran d'algun sant o sancta en què hagen axir fora lo cor per a dir *Magnificat*, o per acadar Vespres, en tal cas, acadades Vespres fora del cor, tots los preueras torneran al cor e lo primatxer comensarà al cor lo ympne *Vexilla regis*, etc. E aquell qui haurà traura la veracreu, starà aperellat a la sacrastia, ab los conuidats, e axirà de la sacrastia en lo modo demunt dit. E lo domer qui haurà fer les Vespres, anirà a la sacrastia e acompenyarà la dite veracreu ab la capa que haurà acadades Vespres, e encensarà en la desús dite manera de festa de IX lissons. E acadat lo dit vers, ço és *O crux*, etc., lo dit domer, ab los fedrins ab los canelobres, aniran al cor per a dir l'oració de la fèria perquè, acadade la ympna, ten prest diran l'antífona de la fèria. Axí fonch ordonat por lo reuerent Capítol a II d'abril any mil CCCCLVII, que lo diluns era la festa de sant Ambròs; e açò per rahó del poble.

[SETMANA SANTA]

60

DISAPTE DEL DIUMENGE DELS RAMS³³⁵

164. Lo disapte del diumenge dels rams,³³⁶ posseran a l'altar maior lo palis d'En Quintana vert, ab la passió, o altre vert ab la passió, si millor serà. E a las dues horas de la nit, tocharan N'Anthoni per rahó del sermó de l'endemà, qui serà general, e la processó solemna, en la qual processó tots los preueras de las parròquies són tinguts esser; e per ço no·s pot comensar en les perròquies fer la benedictió fins quant tocharan N'Anthoni, acadat lo sermó en lo payró;³³⁷ e are no·s preticha que·y vinguen. A las Matines e en los altres officis, serà tochat axí com en les altres dominicas. E no·s pot dir en aquest diumenge missa baxa, sinó la missa de las betellades fins que la processó serà tornade en l' /f. 15v/ esglàsia. Usseran a la missa e al cor vestiments verts. E de bon matí sia aperellat lo payró e encortinade la trona ab un palis vert; e posseran a la dite trona un feristol, e sobre lo dit feristol, posseran una tauayola de vellut vert. E baix de la trona, al loch hon deuran seura los canonges, posseran tepits per los peus e cobribanchs allí hon seuran, e açò·s ferà quant la benedictió e lo sermó se ferà al payró. Car quant

³³⁵ CT ff. 60r-61v; MM 748-759; OAS ff. 98r-114v.

³³⁶ <Nota que lo custos té a comprar huna palma per senyor bisbe que sia bella per a beneyr>.

³³⁷ *Pedró*: lloc elevat com si fos una tribuna, que estava en el primitiu cementeri de la Seu.

s'haurà a fer dins l'església, s'encortinerà sols la trona ab un palis vert, faent la dite benedictió bisbe; e si no·y haurà bisbe, no encortineran la trona, emperò la tauayola de vellut vert se deu metra tostemp al pheristol.

165. E a las horas retudes dematí, feran la doble de l'esquella de Matines e de l'esquella de Tèrcia fins a la una hora de die; e acadade, feran l'altre doble del seny Pissà e del seny Migà per poch spay, e comensaran les horas. E ans que comensen les horas, encendran dos siris vermells al corrador del cor, e altres dos siris als canelobres del cor, e cremeran tant quant diran Tèrcia, Sexta y Nona. E si la benedictió se ferà dins l'esglàsia, cremeran fins que la processó axirà de l'església; e quant serà pertide, apagar-los-han. E per semblant, cremeran tots los lantons del lantoner del cor, axí com a festa doble maior. E lo retaule de l'altar maior serà descubert tot lo deuant fins que la processó serà pertide; e tornade la processó, cobriran lo dit retaule, axí com a festa de IX lissons. E a l'altar maior, cremeran quatre lums. E quant comensaran les horas, aportaran al cor quatre capes per los entonadors a la processó, ço és dues de satí carmessí per los canonges e dues de xemellot vermell per los primatxers; emperò si per temps n·i haurà de verdes bonas, aportar-les han, per quant és color apta a la festiuitat. E aportaran quatre bordons d'argent, ço és los dos de primatxers³³⁸ per los dits canonges e los dos de pinyacles per los primatxers. E mentra que diran les hores, lo senyor bisbe o aquell qui ferà lo offici, se vestiran a la sacrastia, ab sos ministres, ab vestiments verts; e los dos de cor maior, ab domàtiques morades, no hauent-n·i de verdes, aportaran los dos ymatges d'argent de Nostra Dona. E lo sotdiacha aportarà lo test ab un mandil vert. E acadades les hores, lo senyor bisbe, o aquell qui ferà lo offici, pertiran de la sacrastia quant comensaran al cor *Asperges*, ab la creu maior e los gualfanons maiors; e lo dit bisbe, ab sos ministres, pugeran a l'altar maior per donar asperges ut moris est en als diumenges; e en après aniran al cor e dirà l'oració acustumade als altres diumenges. E donat que hauran asperges, feran la processó axint per lo portal deuant lo Deguenat,³³⁹ aniran al payró. E no- /f. 16r/ ta que els escolans dematí, quant se diran Laudes, són tinguts de lensar càrix³⁴⁰ per l'esglàsia e per los lochs hon passarà la processó. E quant seran alt al payró, lo senyor bisbe ferà la benedictió dels rams. E feta, lo diacha dirà lo euangeli, e en après se ferà lo sermó; e fet lo sermó, tocharan N'Anthoni. E après los quatre entonadors comensaran lo responsori, e la processó tirarà per la volta del portal del castell. E quant la processó serà entre la porta del castell e del portal de la Seu de la volta de mar, quant los fadrins diran lo vers, ço és *Gloria, laus*,³⁴¹ etc., tocharan clars de IX lissons Na Picabarayha, l'esquella de Prima, l'esquella de despertade, l'esquella de Matines e lo seny Migà. E quant la processó serà pertide, lo ragent farà aportar al cor dues capas morades per entonar a la missa, ab los dos bordons d'argent de pinyacles. E si capes hi haurà verdes, aportar-les han, que per ço s'aporten les morades, per no haver-n·i de verdes qui sien bonas. E si la benedictió se ferà dins la Seu, dite l'oració -al cor- de l'asperges, lo senyor bisbe, ab sos ministres y los canonges, pugeran a la trona per fer la benedictió; e la creu resterà al cor a la baule maior, darrera lo feristol, e recolderan los gualfanons al raxat del cor. E lo bisba ferà la benedictió; en après lo diacha dirà lo euangeli, en

³³⁸ “primatxers”: ratllat; <domer>.

³³⁹ *Deguanat*: la casa del degà del Capítol de la catedral.

³⁴⁰ *Càrix*: càrritx. S'usava tant per encatifar les esglésies, per causa del fred, com també per ornar-les.

³⁴¹ *Gloria, laus et honor tibi sit, rex Christe, redemptor...* [RH 7.282]. Himne atribuït al bisbe visigòtic Teodulf Aurelià (± 750-821).

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

après se dirà lo sermó, e en après tocharan N'Anthoni. E los quatre entonadors comensaran lo responsori e procehiran la processó axí com ya és demunt dit.

61

DILUNS SANT

A MATINES E A LAS ALTRES HORAS

166. Lo Diluns Sant, a Matines e a las altres horas, tocharan com als altres dies ferials. E a las horas retudes tocharan N'Anthoni³⁴² unes XV o XX tirades; en après feran clars de rèquiem e diran la missa de rèquiem; e feran l'absolució general, axí com és acostumat cascun diluns de Coresma, ab sis stacions. Les altres cosas se feran axí com als altres dies ferials.³⁴³

62

DIMARS SANT

A MATINES E A LAS ALTRES HORAS

167. Lo Dimars Sant, a les Matines e a las altres horas, tocharan axí com als altres dies ferials. E ans de las hores retudes, tocharan l'asquella de Tèrcia per XV o XX tirades; e acadade, feran clars de rèquiem encare que la missa sia ferial, per rahó de l'anniuersari. E lo qui dirà lo passi,³⁴⁴ aportarà lo test³⁴⁵ quant anirà a la trona; en aquesta missa feran absolució comuna. E acadat lo passi, tocharan per Tèrcia fins que feran l'absolució,³⁴⁶ e acadat que hauran faent l'absolució; e feta l'absolució, diran Tèrcia, Sexta y Nona. E dites les hores, diran la missa maior e lo diacha, anant a la trona per dir lo passi, aportarà lo test; les altres cosas se feran axí com als altres dies ferials.

63

DIMECRES SANT

A MATINES Y ALTRES HORAS

168. Lo Dimecres Sant, a las Matines, /f. 16v/³⁴⁷ tocharan axí com ya és dit als altres dies. E quant la missa de las betallades serà dite, tocharan l'esquella de Tèrcia per senyal de missa e no feran clars; aquesta missa serà de la fèria, e no serà de cor, sinó dels escolans. Lo domer se vestirà e lo diacha, si n-i haurà, e quant lo diacha anirà a la trona per dir lo passi, aportarà lo passier,³⁴⁸ acompanyat de dos lanter, ab canelobres de coura; en aquesta missa, lo diacha no aporta lo test. E quant lo passi serà dit, tocharan Tèrcia; e acadade la missa, acaderan lo tocar per Tèrcia e diran al cor Tèrcia y Sexta. E quant diran Sexta, tocharan clars per la missa. E aquesta missa serà de rèquiem, la qual dirà canonge, o domer defallint, los desús dits, ab los més bells vestiments de rèquiem que hi seran. E

³⁴² ratllat: "l'esquella de Tèrcia".

³⁴³ **add.** <La campana de Tèrcia no acabarà fins a tres horas>.

³⁴⁴ *Passi*: lectura del relat evangèlic de la Passió.

³⁴⁵ **add.** <Lo subdiaca aportarà lo test quant anirà a l'altar y aportaran encens en tot; y faran 4 minyons>.

³⁴⁶ <Aquests tres dies de passi, fonc ordenat per lo reverend Capítoll que no acab la campana fins a las tres ores>.

³⁴⁷ **add.** <Un capella, lo qual immediate après de dinar, fassa lo salpàs; e dar-li-ha, pro laboribus, tres sous>.

³⁴⁸ *Passier* (= *Passioner*): llibre litúrgic que conté els textos evangèlics de la Passió, sovint amb notació musical.

dite la missa, feran absolució general de deu stacions; entoneran dos primatxers, ab capes negres, ab los bordons de pinyacles, e aporteran-hi la caldereta y salpasser d'argent. E quant seran fora la porta de la claustre, feran clars generals ab N'Anthoni, e lo dit Anthoni resterà alt. Aporteran la creu maior. E quant la processó de la dite absolució entrarà dins l'església, pesserà la creu per lo mig del cor e los preueres resteran al cor, e qui ferà l'absolució, ab sos ministres, saguiran la creu anant a la sacrastia, e los preueres diran Nona. E quant diran Nona, vestir-s·a a la sacristia lo qui dirà l'altre missa, que serà missa maior e de la fèria. E quant diran al cor *Principes*, feran clars de l'esquella de Tèrcia. E axint de la sacrastia per anar a l'altar maior per dir la missa, lo sotdiacha aporterà lo test e lo diacha lo aporterà anant a la trona per dir lo passi; e axí-s fa en les altres missas que haurà passi.³⁴⁹ E quant lo passi serà dit, tocharan per Vespres, axí com és dit demunt.

169. E après dinar, enticiperan de tochar Ne Picabarayha a las VIII hores e tocharà mige hora; en après feran clars de morts e après tocharan l'esquella de Matines fins quant diran l'antíphona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*, e acaderà ten prest e comensaran Completas; e açò s'enticipe per rahó dels Fassos.³⁵⁰ E quant comensaran Completas, tocharan l'esquella de Matines per XV o XX tirades per las Matines; e acadade, per un poch d'espay après, tocharan l'esquella de Tèrcia altres tantes tirades, e après un poch spay, tocharan l'esquella de despertade per X tirades; e acadade, feran clars sols, ab l'esquella de Tèrcia, que toch de dues bandes. E acadade, comensaran los Fassos; e ans que comensaran los Fassos, aplegueran la cortina gran, qui haurà astat deuant l'altar maior a las Completas, e no-s tirarà pus, sinó que sia leuade. E quant se dirà al cor lo psalm, ço és *Nunc dimittis*,³⁵¹ lo ragent ferà encendra los XXV siris qui seran al corrador del cor sobre·l portal, ço és XXIII /f. 17r/ siris vermells, de pes de quatre lliures caschú, e un siri blanch enmig. E un lanter sterà tostemp a la trona, e a la fi de cascun psalm e de cade lissó, apagarà un siri tostemp dels forans, entrecanuiadement. E per sembalt³⁵² a cascun psalm de Laudes. E quant diran lo IX responsori dels dits fassos, tocharan l'esquella de despertade per VIII o X tirades per Laudes.

64

REGLA

170. Regla que, en aquests sinch dies, ço és Diluns Sant, Dimars Sant, Dimecres y Dijous, aporteran lo test e gramial.

³⁴⁹ <Nota que per lo reverent Capítol és ordonat que, en aquest dia, a la missa matinal, lo qui [la] dirà, somisque totes les formes de lo sacrari; y asò perquè lo senyor bisbe no [tin]ga tant treball de sumir-ne tan[tes], sinó aquella qui resterà en lo sacrari.>

³⁵⁰ *Fassos*: antic nom de l'ofici de Matines del Dimecres, Dijous i Divendres Sant, durant les quals, abans de la reforma litúrgica del concili Vaticà II, s'exposava un triangle de ciris i s'anava apagant un ciri a la fi de cada versicle, fins a romandre tots apagats (DCVB: 1436); per això se'n deia "ofici de tenebres". Per tant, potser aquest nom de "fas", que és d'etimologia incerta, significa "ciri" o "torxa".

³⁵¹ [Lc 2,29-32] *Nunc dimittis servum tuum, Domine...* És el càntic típic de Completas, anomenat també *càntic de Simeó*.

³⁵² "per sembalt" = "per semblant".

171. Regla que si en algun d'aquests dies, ço és Diluns Sant, ço és Dimars o Dimecres, hi haurà cos conuentual, tocharan lo Diluns a Tèrcia de la una hora de dia fins a las duas hores. E mentra que diran Tèrcia y Sexta, aniran per aportar lo cos, si no serà soterrat, e serà en aquesta missa, la qual serà de rèquiem, e feran l'absolució per lo cos e après diran Nona; e dite Nona, diran l'altre missa. E si serà en Dimars, mentre que diran Tèrcia y Sexta, la una part dels preueras aniran aportar lo cos; l'altre part, quasi poch, refteran al cor per dir les horas; e serà lo cos en aquesta missa, encare que sia de la fèria, [ja] que en aquesta diade les duas misas seran de la fèria; e feta l'absolució per lo cos, diran Nona; en après diran la missa maior. E si serà en lo Dimecra, aniran al cos quant diran Nona e starà lo cors en aquesta missa maior, que serà de la fèria. En lo Dijous Sant ne en lo Diuenres Sant, no·y pot hauer cos conuentual de dia. En lo Disapte Sant, se porà fer a la missa e lo custos donerà dues candelas, la una blanca del cos e las vermellas que acostuma donar en la missa. Axí·s féu de mossèn Blay Tarrés, preuera, e del prom³⁵³ En Jolià Gredulí, notari.

172. Regla de la festiuitat de l'anunciació de la Mara de Déu.³⁵⁴ Si dita festiuitat vindrà en lo Diumenge dels Rams, se celebrarà la dite festa de Nostra Dona lo disapte anys. E si vindrà en lo Diluns Sant, se celebrarà en lo matex dia matex³⁵⁵ que serà e no·y haurà sinó una missa, ço és de la festa de Nostra Dona. E si vindrà en lo Dimars Sanct, se celebrarà en lo matex dia que serà; e a las hores retudes, tocharà l'esquella de Tèrcia per la primera missa, que serà de la fèria, missa de cor. E quant lo passi serà dit, doblaran les esquellas maiors, axí com en les altres festas de N'Aloy, e diran les horas, e la missa maior serà de la festiuitat de Nostra Dona. E quant lo sermó serà acadat, tocharan N'Aloy per les Vespres; e tochat *Sanctus*, doblaran les esquellas un poch e après /f. 17v/ lo seny Migà e N'Anthoni; e après feran clars generals ab tots los senys e N'Anthoni. E lo qui dirà la missa, finide la missa, comense les Vespres a l'altar maior dient: *Deus, in adiutorium*, etc., e après anirà a la sacristia e muderà vestidures; e anirà al cor per prosseir les Vespres. E si dite festiuitat de Nostra Dona serà al Dimecres Sant, se celebrarà en lo dia matex; e ans de las horas retudes, tocharan l'esquella de Tèrcia per XV o XX tirades, e après feran clars per lo anniuersari e diran la missa matinal de la fèria, missa de cor. E quant lo passi serà dit, doblaran les esquellas axí com en les altres festiuitats de N'Aloy; e arribade l'absolució de la dite missa primera, acaderan de tochar. E diran les horas, après diran la missa maior de Nostra Dona e après les Vespres axí com és acostumat. A après dinar, a las set horas y mige, tocharan Ne Picabarayha e tocharà mige hora; en après feran clars de morts, ab les quatre

³⁵³ *Prom*: prohom.

³⁵⁴ La festa de l'anunciació de Maria s'escau sempre dia 25 de març i pot caure durant la Setmana Santa; per això, aquí s'estableixen unes regles de precedència entre les celebracions. Endemés, a alguns calendaris medievals, el 25 de març encara era la data del començament de l'any litúrgic, perquè és l'inici de l'encarnació del Verb, ja que nou mesos després, el 25 de desembre, naixerà Jesús. En canvi, actualment, l'any litúrgic comença el primer diumenge d'Advent.

³⁵⁵ "matex": ratllat.

campanes, e diran de morts. E quant lo domer dirà la lissó de morts, tocharan N'Aloy per bon tret e diran Completas. En aquesta matexa manera, tocharan quant la dite festiuitat de Nostra Dona serà lo Diluns e lo Dimars Sanct; dich a las sagones Completes. E per ço s'enticepe lo tochar mige hora anans, per rahó com les Completes són solemnes. E comensades les Completes, tocharan l'asquella Na Philomena, squella de Matines, per spay de sinquante tirades; e acadade, per un poch d'espay tocharan l'esquella de Tèrcia, per spay de XXX tirades; e acadade, per un poch spay, ensanguoneran ab l'esquella de despertade, per spay de XX tirades; e acadade, feran clars ab l'esquella de Tèrcia de duas bandes. E quant diran *Asperges*, encendran lo salamó, per rahó de la *Salue, regina* de l'offici; e per semblant, a las primeras Completas. E quant diran la *Salue, regina*, los lanterns ensendran los XXV siris dels fassos; e acadade la *Salue, regina*, tancharan lo retaule de l'altar maior.³⁵⁶ E quant hauran dit *Nunch dimittis* a Completas, lo ragent ferà astorgar l'argent e les relíquies qui eran a l'altar maior e totes los harreus de l'altar maior e ferà posar lo palis de la Coresma al dit altar maior; e ferà metra tres candelas vermellas cremants al dit altar, perquè són IX lissons. E diran los Fassos. E quant diran lo IX responsori dels Fassos, tocharan l'esquella de despertade per VIII o X tirades per los Laudes.

173. Nota que, quant la dite festa de Nostra Dona, serà en la desús dite fèria III, no·s porà fer l'absolució general, per rahó de la solemnitat de la festa; per ço·s ferà en la fèria III, en aquella orde e manera que és continuat demunt a la fèria III.

174. Nota que, en aquests tres dies, lo ragen[t] té a pertir, per cas-/f. 18r/cun fas,³⁵⁷ vuyt diners a cascun preuera e beneficiat, e als tres escolans e als dos lanterns, e al badell quant se diran Laudes; e al darrer fas, han hauer d'aquesta porció,³⁵⁸ sols d'aquest dia, tots aquells qui han acustumat hauer porció quant tocha N'Aloy. E en lo primer fas, lo ragent perteix a n'els canonges, al primer psalm, dos sous y mig a cascun canonge; e als altres fassos no·ls perteix res. E d'aquestas tres porcions non han sinó los presents e los escussats.³⁵⁹

175. Nota que, per quant lo temps fa mutació en los dies de més o menys, per ço lo tochar de las Completas e dels Fassos està a la discreció del ragent, que fassa per manera que, quant acaderan los Fassos, sien a las hores retudes, perquè entre lo tochar de la Picabarayha e las Completas e los Fassos, ha master quatre horas. Emperò si la festiuitat de Nostra Dona y caurà en algun die dels Fassos, haurà master mige hora més, per rahó de las Completas, qui seran solemnes.

67
DIJOURS SANCT³⁶⁰

176. Lo dia del Dijous <Sant>, la nit anans, ço és lo dimecres a las dues hores de la nit, tocharan N'Anthoni per bon tret, per rahó del sermó general qui·s farà lo Dijous Sant. E quant hauran tochat lo dit Anthoni, lo ragent ferà metre a l'altar

³⁵⁶ El retaule de l'altar maior de la Seu devia tenir unes portes protectores, com era habitual en els retaules gòtics.

³⁵⁷ *Fas*: cadascun dels tres nocturs o parts de l'ofici de Matines.

³⁵⁸ *Porció*: quantitat que es distribueix per l'assistència a l'ofici.

³⁵⁹ *Excusats*: els qui s'absenten pels oficis per una causa justa; per això, tenen dret a la porció corresponent, igual que els assistents.

³⁶⁰ CT ff. 65v-69v; MM 800-817; OAS ff. 115r-115v.

maior lo palis de las vigílies, ab los dos touayolins, hu a cade cap de l'altar, tant quant aquest drap serà bo; si no metran-hi palis blanch, ab los dits touayolins, e ferà descobrir lo retaule maior de part deuant.

177. E si lo senyor bisbe maior ferà lo offici, descobriran lo dit retaule deuant y detràs, e pugeran totas les cortines sobre lo dit retaule e ferà encortinar la cadira detràs l'altar maior, e tepits per los escalons de la dite cadira. E si no ferà seu, metran un tepit deuant l'altar maior e feran un altar al darrer grahó de l'altar maior, a hon acustumen de possar lo banch de la bencalade, ab dos palis la hu deuant, l'altre detràs. E acustume's de metre per la una part lo palis blanch, lo qual ha estat a la Coresma a l'altar maior, amb le Pietat; l'altre lo palis negra, ab la Pietat de la senyora Sureda. E sien fetes ben netas les tres cetres d'argent³⁶¹ e metran-hi oly fresch; e lo oly vell metran per enpolles e no les umplen molt. E teperan los brochs de las dites cetres ab sera guomade e feran ben neta l'escudelletta d'argent per fer la mixtió³⁶² e les tres culleretas d'argent. E a la una de las tres culleretas, metran lo bàlsem, tant quant n-i cabrà, e faran aperellar dos burchayets d'oliuera ben nets per fer la dita mixtió. E quant l'alba se declererà, tocharà l'esquella de Prima, per bon toch, per sinquante tirades;³⁶³ en aquest die no tocharan les betellades fins lo die de Pascho, perquè no·y haurà missa matinal.³⁶⁴ E quant lo sol axirà, tocharan N'Anthoni per /f. 18v/ spay de mige hora, per rahó de las horas. E après diran Prima, Tèrcia, Sexta y Nona, e a l'altar maior cremeran dues candelas. E lo payró³⁶⁵ serà aperellat axí com és dit en lo dia dels rams, o la trona, si·s farà dins l'esglàsia; e la tauayola del feristol serà blancha. E quan diran les horas, lo senyor bisbe se vestirà al cor³⁶⁶ a la sacrastia, o aquell qui ferà lo offici, ab capa de sede blancha; e dos canonges se vestiran per diachas,³⁶⁷ sols ab camis de paraments, e stolas blanques e collars;³⁶⁸ e la hu aportarà lo test, e lo domer qui serà companyó, vestirà capa blancha. E dos fedrins, ab domàtiques blanques, ab los canelobres d'argent ab siris blanchs, arribades les horas, sens la creu, aniran al cor; e aniran ab ells los canonges e los preueras al payró, pugant-hi per la part de l'església y de la claustre, sens salmejar. E quant seran al payró, la hu dels dits dos canonges, stant dret deuant lo feristol, dirà aquella lissó *State cum scilencio* (sic), etc.³⁶⁹ E acadade, lo sermonador ferà lo sermó. E quant lo sermó serà acadat, lo domer companyó legirà les constitucions sinodals³⁷⁰ e los perdons.³⁷¹ E fet açò, lo

³⁶¹ Els tres recipients que han de contenir els olis que s'han de consagrar a la missa crismal.

³⁶² És a dir, la mescla de bàlsam, o perfum d'olor molt intens, amb oli per fer el crisma.

³⁶³ **add.** <Ara no·s toca Prima>.

³⁶⁴ No hi havia missa matinal fins al dia de Pasqua perquè el Dijous Sant només es pot celebrar la missa in Cena Domini; el Divendres Sant és un dia alitúrgic, és a dir, no s'hi pot celebrar l'eucaristia; i a la matinada del Dissabte Sant, hi havia la vigília pasqual.

³⁶⁵ <Lo payró equival a pretori. Vide la consuetudina dit dia>.

³⁶⁶ "al cor": ratllat.

³⁶⁷ En aquest celebració, com en altres, els canonges, que són preveres, fan l'ofici de diaques com si interpretassin un paper en una representació.

³⁶⁸ *Collars*: els colls postissos de les dalmàtiques, que es podien llevar.

³⁶⁹ *State cum silentio*, *audientes intendite*: és una fórmula d'invitació a escoltar amb atenció l'evangeli que es proclamarà a continuació.

³⁷⁰ *Constitucions sinodals*: disposicions dels sínodes diocesans, que sovint eren anuals, les quals solien fer-se públiques precisament el Dijous Sant. En tenim un exemple en català, contemporani a la consuetudina de sagristia catedralícia, a la consuetudina de Lluc de 1513 (ACL, Vr 8, ff. 62v-63v).

³⁷¹ *Perdons*: anunci de l'absolució de les censures o penes eclesiàstiques en favor dels qui n'havien estat objecte, després d'haver acomplert la penitència deguda.

senyor bisbe ferà les altres cerimònies contengudes en lo pontifical per tal jornada. E acadades les cerimònies, lo dit senyor bisbe, ab sos ministres e los canonges y preueras, tornen-se'n dins l'església per lo mateix loch per hon anaren al payró. E quant seran deuant lo vas dels canonges,³⁷² lo senyor bisbe, ab sos ministres, s'aturerà; los canonges e los preueras restaran al cor. E en lo loch hon lo bisbe s'aturerà, serà possat ya un tepit e un banch per trauers, ab dos saltiris,³⁷³ e lo banch cubert ab un drap d'altar vellet; e deuant lo dit banch, posseran la caldereta e salpasser d'argent. E lo dit senyor bisbe ab sos ministres e dos primatxers, tots agenollats, selmegeran ab le care deués l'altar maior. E deuant lo senyor bisbe, starà lo canonge dret ab lo test, ab l'esquena girade deués l'altar maior. E après dels psalms e de las cerimònia[s], e absolució dels excomunicats,³⁷⁴ feran clars generals ab N'Anthoni ensemps. E lo senyor bisbe, ab sos ministres, anirà a la sacrastia. E si per uentura, per alguna necessitat, aquesta cerimònia no·s porà fer al payró, en tal cas axí, com pertint del cor anauen al payró, pugeran a la trona, hon se feren totes les cosas com si pròpiament fossen al payró. E quant lo senyor bisbe serà tornat a la sacrastia, vestir-s·a la casulle blanca, le pus bella que hi ha, e la hun dels dos canonges se despullerà e vestir-s·a lo sotdiacha a qui tocharà; e lo dit canonge qui resterà e lo sotdiacha, vestiran domàtiques blanques de las pus bellas qui seran. E quant ells se vestiran, ya los escolans hauran aportat al cor dues capas de xemellot blanc e los dos bordons d'argent de pinyacles. E si lo senyor bisbe maior ferà aquest offici, lo sotdiacha ha esser canonge. Dematí lo ragent ferà aperellar /f. 19r/ dotza vestiments per XII preueras, axí ab tot lo manaster com si haguessen a dir missa; e los quatre vestiments millors seruiran per los quatre preueras qui·s vestiran per la Seu. E aquests XII preueres se vestiran a la sacrastia quant lo domer legirà les constitucions, e steran aperellats a la sacrastia.

178. E enmig de la sacrastia, haurà una taule xicha cuberta ab un theoris,³⁷⁵ ha hon steran los tres cetres d'argent damunt dites, cadeuna ab lo títol de paper al uentre de la dite cetre, ço és *oleum infirmorum*, *oleum cathecuminum*, *crisma*, a bé que cascuna ya és escrita ab esmalt sobre la cuberta. E a l'hun cap de la dita taule starà una bessina d'argent, dins la qual haurà la desús dite escudelletta d'argent, ab les tres culleretes e los dos burchayets d'oliuera;³⁷⁶ e en l'altre cap de dite taula serà possat un canelobre xich d'argent ab un ciri blanc cremant.

179. E anans que lo senyor bisbe hisque de la sacrastia per anar a l'altar per a dir la missa, dins la sacrastia migana lo ragent ferà aportar la bessina, qui staua al cap de la taule axí cuberta, deuant lo senyor bisbe; e lo dit bisbe beneyrà lo bàlsem e lo ragent tornerà la dite bessina al dit loch de la taula en tot lo que·y era.

³⁷² *Vas dels canonges*: la tomba canonical.

³⁷³ *Saltiri*: llibre litúrgic que conté els 150 salms, i altres himnes i càntics usats a la litúrgia.

³⁷⁴ *Absolució dels excomunicats*: tradicionalment, el Dijous Sant era quan s'aixecaven totes les censures eclesiàstiques, inclosa l'excomunió, perquè els qui les havien rebudes poguessin combregar a la vigília pasqual; per això, aquest dia es feia una processó amb els penitents reconciliats, que és l'origen de l'actual processó. Vegeu el ritu de reconciliació dels penitents a CT ff. 66r-67r i la fórmula d'absolució dels excomunicats a OAS ff. 54v-55r; i a BM III, ff. 111r-112r.

³⁷⁵ *Theoris*: tovalles. No hem pogut trobar aquesta paraula a cap diccionari, però està documentada a la consuetud de la Seu de Tarragona de Pere Figuerola (1369); A. TOMÀS ÀVILA, *El culto y la liturgia en la Catedral de Tarragona (1300-1700)*. Tarragona 1963, pp. 205-206.

³⁷⁶ **add.** <cubert tot ab un vel blanc>.

180. E quant lo senyor bisbe axirà de la sacrastia per anar a l'altar per dir la missa, los XII preueres vestits axí pròpiament com si haguessen a dir missa, aniran deuant lo dit senyor bisbe per orde, ço és sis d'un cor e sis de l'altre cor; e és aquest l'orde. E [de] los preueres que hi són tinguts, primerament hi haurà los preueras de l'Espital General;³⁷⁷ e per cade perròquia, un preuera e quatre de la Seu,³⁷⁸ qui preseexen a tots los altres; e van de dos en dos, los primers, dos de l'Espital; los sagon, és la hu de Sant Antoni e l'altre de Sant Nicolau; los ters, la hu de Sant Miquell, l'altre de Sant Jaume; los quarts, la hu de Sancta Creu, l'altre de Sancta Eulària. E d'aquests demunt dits, lo darrer scrit en cascuna parella anirà a mà dreta de la sua parella. En après aniran los quatre de la Seu, de dos en dos, sagon lur antiquitat. E quant tots seran a l'altar ensemps ab lo senyor bisba, lo ragent ferà aperellar lo paualló menor, ab quatre astes de las manós, e quatre capes de xemellot blanch per quatre preueras qui aporteran lo dit paualló, dels quals preueras lo bosser té càrrech d'hauer-los e de pagar. E axí matex se vestiran tres diachas per aportar les tres cetries d'argent dels olis, ab domàtigues sens collars, y sens stolas y maniples. La hu aportarà domàtigue blancha, ab vel blanch, e aportarà la crisma. L'altre aportarà domàtigue verda, ab vel vert, e aportarà lo oleum infirmorum. L'altre aportarà domàtigue groga e vel groch, e aportarà lo oleum cathecuminorum, los quals tres diachas lo bosser té càrrech d'hauer-los e de pagar-los; e caschú té tenir lo vel sobre lo cap e cobrir les dites cetries. /f. 19v/ E quant lo sotdiacha haurà dit l'epístola, que serà tornat a l'altar, anirà a la sacrastia acompenyat de quatre preueras d'aquells qui seran vestits ab lo senyor bisbe, ço és los dos de l'Espital,³⁷⁹ e lo de Sant Nicholau. E pendrà la bessine d'argent axí com starà cuberta, ab tot lo contengut dins ella; e hun escolanet pendrà lo canelobra d'argent xich encès, lo qual staua sobre dite taula; e deuant lo sotdiacha aniran tots ensemps a l'altar maior e posseran la dite bessine, axí cuberta com staua en la sacrastia, sobre l'altar que hauran fet, e lo canelobra xich cremant per semblant. E quant lo euangeli serà dit e lo sotdiacha serà tornat a l'altar, ordoneran lo paualló darrera l'altar maior ab los olis. Primerament, aniran los fadrins de l'altar qui hauran acompenyat lo diacha de la trona, ab los canelobres d'argent; après la creu de crastayll xique³⁸⁰ e un fadrí, ab lo encenser; en après lo paualló, e sots lo paualló aniran los tres diachas. Lo primer anirà lo qui aportarà lo oleum cathecuminorum; e après anirà lo qui aportarà lo crisma; e après anirà lo qui aportarà lo oleum infirmorum. E après del dit paualló, anirà la creu dels albats conuentuals,³⁸¹ ab dos canelobres y altre encenser. E après aniran los quatre fadrins de l'Almoyna, ab capes e bordons de fust, e axí ordonats processionalment, aniran deuant lo portal del cor; e quant seran deuant lo dit portal, resteran aquí, que nigú no·s mourà de son trast. Sols se girerà cascú per tenir la cara enuers lo altar major. E lo qui era primer en lo anar, restarà darrer; e lo qui en lo anar era darrer, restarà primer. E quant lo senyor bisbe ferà la cerimònia, quant lo diacha criderà a la hu dels tres diachas, lo qui serà cridat anirà a l'altar maior,³⁸² e quant se'n tornerà a n'el paualló, possar-s·a darrer dels altres. Lo ragent ferà aperellar una bessine d'argent, ab molla de pa dobler, e un pitxer d'argent e una tauayola per rentar les mans del se-

³⁷⁷ **add.** <e hun de Sanct Antoni de Pàdua>.

³⁷⁸ **add.** <los quals lo bosser té càrrec e pagar>.

³⁷⁹ **add.** <lo de Sanct Antoni>.

³⁸⁰ **add.** <la qual porterà la un de chor menor>.

³⁸¹ **add.** <la qual porterà l'altre fedrí de chor menor>.

³⁸² **add.** <acompenyat de dos acòlits, ab un encenser>.

nyor bisbe quant haurà fet la mixtió del bàlsem. En aquesta missa se ferà offera general.³⁸³

181. Quant lo qui dirà la missa volrà congregar, deu congregar dues formes;³⁸⁴ la una sumirà, l'altre serà reseruade³⁸⁵ a la casa sancta.³⁸⁶ E quant diran los *Agnus Dei*, tocharan lo seny Migà per senyal de Vespres per unas x o xv tirades; e acadat, tocharan per semblant l'esquella d'ensagonar; e acadade, feran clars generals de tots los senys e N'Anthoni. E quant hauran acadat, no tocharan més les campanes fins al Disapte Sanct; e acadade la missa, aporteran lo Corpus Christi a la casa sancta, en aquest orde sagüent.³⁸⁷

182. En l'any MD y nou, fonch ordonat per lo reuerent vicari y Capítol que un domer, ab capa de seda blanca e ab stola, acompanyat ab quatre consallers de la caxa, ab quatre siris blancs, anans de pertir la processó de l'altar maior, hage anar a la capella de Sant Barnat per aportar lo Corpus Christi e la custòdia³⁸⁸ per los malalts, e la custòdia xicha. E salmejant deuotament, aportar-ho-han a la /f. 20r/ sacrastia, a la qual lo ragent ya haurà aperellat lo loch ben ornat de palis de sede e de lums; en la sacrastia, [sia] mes dins a la hu dels armaris grans. Perquè entiguament, quant aportauen lo Corpus a la casa sancta, quant eran deuant la capella de Sant Bernat, axia lo domer, ab capa de sede e ab la caxeta del Corpus, e mesclau'e ab la processó, possant-se deuant aquell qui aportarà lo Corpus, e possauen los dos al sacrari de la casa sancta. E per euitar que no apparia anar bé ab dos Corpus, fonch ordonat que lo Corpus de Sant Bernat fos aportat primerament a la sacrastia, axí com ja és dit. E lo qui dirà la missa maior, quant haurà acadade la missa, pendrà lo càlzer maior e ab la cope d'or, e netegar-l-a bé, e posserà dins lo dit càlzer huns corporals³⁸⁹ ben plaguats, per manera que resten plans; e sobre los dits corporals, metrà lo Corpus Christi enmig d'una fiola³⁹⁰ pleguade, axí com és acostumat tenir les fioles, per manera que lo Corpus resta cubert ab la fiola, e sia possade sobre la dite copa del càlzer. Posseran la patene³⁹¹ d'or, e sobre la dite patena, posseran uns altres corporals qui cobriran la dite patena e la copa del càlzer; e sien ligats deual la dite copa fort, per manera que la patena estigue fort e après cobriran tot lo càlzer, lo peu y tot, ab una touayola gran de sede obrade d'or. E sia aperellat lo paualló maior, ab quatre astes de las millors,

³⁸³ **add.** <in suo loco>.

³⁸⁴ *Formes*: nom tradicional de les hòsties o neules de farina pura de blat que s'usen per consagrar a la missa.

³⁸⁵ *Reservar*: acte litúrgic d'estotjar les formes consagrades en un lloc adient.

³⁸⁶ *Casa santa*: escenografia típica del Dijous Sant, que consisteix a preparar una urna o un sagrari en una capella fora del presbiteri, on es reserven les formes consagrades (el Corpus Christi) fins a la missa del Dissabte Sant. La casa santa sol ornar-se amb ciris i flors; se'n diu també el *monument*. El nom de "casa santa" prové de l'expressió per designar la basílica del Sant Sepulcre de Jerusalem, usada en el s. XIV pels pelegrins catalans a Palestina; se'n pot veure un dibuix al full 4 de l'Atlas atribuït a Cresques Abraham (1305-1384); G. LLOMPART I MORAGUES, *El regal d'un rei*, a G. LLOMPART I MORAGUES-R. J. PUJADES I BALLESTER-J. SAMSÓ MOYÀ, *El món i els dies. L'atles català. 1375*. Barcelona 2005, p. 61.

³⁸⁷ *Ordo siue modus quomodo in die Iouis Sancta Corpus Christi fertur ad domum sanctam*, OAS ff. 115r-115v.

³⁸⁸ *Custòdia xica*: devia esser el vas sagrat en què s'exposava el Santíssim Sagrament a l'adoració dels feels.

³⁸⁹ *Corporal*: mantellet quadrat de tela blanca sobre el qual es dipositen, durant la missa, el recipient amb les formes i el calze.

³⁹⁰ *Fiola*: cobertura de tela, normalment rodona, que es col·loca sobre la patena per cobrir les formes.

³⁹¹ *Patena*: petita palangana rodona, que es col·loca sobre el calze amb la forma.

lo qual paualló aportheran quatre agreduats, ab capes de xemellot blanch, los quals lo bosser té càrrech conuidar-los e de pagar. E lo qui dirà la missa pendrà ab dues mans lo càlzer e metrà's deuall lo dit paualló; e tireran ab processó feta tots los preueras y canonges, tots ab siris blanchs cremants sagons l'orde lur, y pesseran per la part de Sant Bernat, volteran deuant lo cor per anar a la casa sancta, la qual s'acustume de fer a la capella de Corpore Christi. E en après de las dignitats, anirà lo paualló. E aniran psalmeiant submissa voce, spaiosamente, aquell psalm d'Atenasi *Quicumque vult saluus esse*. E lo diacha y lo domer companyó serueran los brassos d'aquell qui aportherà lo Corpus, e dos preueras aniran encensant deuant lo Corpus. E après de tota la processó y del paualló, anirà lo senyor virey e jurats y officials, ab siris blanchs encessos. E quant tots seran alt a la casa sancta, lo ragent obrirà lo sacrari hon haurà estar lo Corpus Christi e lo domer companyó pendrà lo encenser e encensarà dins lo sacrari et defora. En après lo qui aportherà lo Corpus Christi, metra'l dins lo sacrari e quant lo haurà possat, pendrà lo encenser e encensarà lo dit Corpus Christi; en après tencharà lo sacrari en clau, la qual clau derà al ragent la sacrastia. E sobre la tencadura posserà sera guomade vermella e ab un sagell signerà la dite sera, per diuersos senyals, ad modum crucis. E fet assò, los escolans pendran los siris e cadehú anirà ad propria. No·y haurà benedictió encare qui hage bisbe /f. 20v/; dich après de la processó. Car si lo bisba maior dirà aquesta missa, ferà la benedictió del poble en son loch acostumat de fer en les altres missas que·y ha seu. E si bisbe de gràcia la dirà, ferà la benedictió après la missa, per manera que après la processó no·y haurà benedictió. E quant los escolans hauran possat los siris per los bencals, los quals cremeran fins que lo dit Corpus serà sumit, aperelleran, als peus dels graons de la dita casa sancta, un bancal ample de fust e posseran sobre lo dit bancal lo sitial del senyor bisbe de vellut morat e de setí vert. E posseran sobre lo dit sitial la creu maior d'argent per adorar, e sots cade bras de la creu, posseran un coxí de carmessí e posseran sots lo pom de la dite creu un coxí de vellut morat; e al peu de la creu, a la una part posseran una bessina d'argent de las maiors e starà aquí tota la nit. E lo diuendres dematí leueran la dite creu, per quant haurà a seruir per fer l'adoració a l'altar maior. E fet açò, los escolans descobriran tots los altars de l'església.

183. Nota que lo ragent de la sacrastia és tingut a fer aperellar la tonbe³⁹² hon haurà estar lo Corpus Christi en la casa sancta, en espolsar-la bé e netegar-la, e fer-hi metra una ara³⁹³ gentill, ab uns corporals nets estesos sobre la dite ara. La dite tonbe ja stà encortinade tostemps.

184. E quant lo sacrista serà dinat e los escolans, ferà aperellar ayguo calde en la qual ferà metra un poch d'espich³⁹⁴ per fer lo lauabo;³⁹⁵ e ferà aperellar al cor un tepit deuall lo loch del salamó; e après ferà tochar les messoles³⁹⁶ per dos bons trets. E quant tocharan lo darrer tret, hun canonge se vestirà a la sacrastia ab

³⁹² A l'Edat Mitjana, es va generalitzar el costum de col·locar el Santíssim Sagrament en una urna amb aspecte de tomba (*monumentum*), recordant l'estada de tres dies del cos de Jesús en una sepultura després de la seva crucifixió.

³⁹³ *Ara*: pedra quadrada i plana, amb relíquies encastades, que es col·loca damunt la taula de l'altar i és consagrada, sobre la qual el sacerdot posa el calze i l'hòstia durant la missa.

³⁹⁴ *Espich*: espígol.

³⁹⁵ *Lavabo*: el lavatori de peus, que és un dels ritus característics del Dijous Sant.

³⁹⁶ *Maçoles*: Instrument compost de diferents fustes articulades que, posat en moviment, serveix per fer un renou sec, per substituir el so de les campanes mentre aquestes no es poden tocar durant la Quaresma.

domàtigue blancha de las miganes, e ab lo test, ab dos fedrins de l'altar maior, ab canelobres d'argent, ab lums e ab lo encenser deuant, aniran a la trona; e quant lo leuament dels peus serà fet, lo dit canonge legirà lo testament.³⁹⁷ E tochant aquest tret de las messolas, lo custos ferà aperellar al cor, a la cadira del senyor bisbe maior hon acostuma a seura cascun die, un hamit e una camissa,³⁹⁸ e un sinyel,³⁹⁹ per vestir lo senyor bisbe o aquell qui ferà lo lauament, e una tocha blancha gran, la qual aportarà sobre lo coll per exuguar los peus dels preueras. E acadat lo darrer tret de las messoles, lo dit ragent ferà aportar al cor una bella concha neta e una bessine de lautó ben neta, en la qual se ferà lo dit leuament, e duas gerras de coura; en la una serà l'ayguo calde, en l'altre haurà ayguo freda. E los preueras qui·s leuaren los peus steran sis a cascuna part del cor, en las cadires baxes. E lo senyor bisbe comensarà de fer lo lauament a la part sua del cor, comensant a la primera cadira, e après consecutiu als altres sagüents; e acadat aquests sis del seu cor, anirà a l'altre cor per lo matex orde. E acadat lo leuament, deran ayguomans al dit senyor bisbe, ab tauayola neta. E si per uenture lo dit lauament tochara a fer al senyor bisbe maior /f. 21r/, lo custos ferà aperellar a la cadira de l'ardiacha un hamit, camissa e sinyel e altre bessina de leutó, ultra la que ya serà aperellat a la cadira del senyor bisbe; e açò serà si per uentura lo senyor bisbe maior no volria fer lo leuabo e volria pendra companyó, ço és ardiacha o son vicari o alguna dignitat; aquell se vestirà a la dite cadira de l'ardiacha e ferà lo leuament, axí com ya és estat e pretichat en temps de Don Gill⁴⁰⁰ que, un any misser Jornet e l'altre any misser Bernat Barad, supliren.

185. Nota que, quant se ferà la Cena,⁴⁰¹ no·s ferà lo dit lauament. E quant lo leuament dels peus serà fet, lo canonge, alt en la trona, dirà lo testament. E acadat lo testament, comensaran Completes; e mentre que les Completes se diran, lo lenter encendrà los siris dels Fassos; e après feren los Fassos, ço és les Matines; e quant los Fassos seran acadats, hun lanter posserà deuant l'altar maior un tepit e tres coxins de vellut sobre lo dit tepit, e sobre los dits coxins, posserà la creu d'argent, e una bessina d'argent al costat de la creu. E un lanter estarà fins a las quatre horas de nit guordant la dite creu e la bassine après estorgar-la; e açò·s fa per algunes persones qui no poran entrar per adorar la creu qui esterà al peu de la casa sancta, adoreran aquesta. E has de saber que, entre lo tochar e lo leuament e lo testament, Completes hi Matines, han master quatre horas; e per ço la sacrista té hauer tal discreció en lo tochar, que hisquen un poch dejorn, per rahó del cercar de las esglésies;⁴⁰² per ço fas memòria, per quant lo dia fa més o mancho.

186. Nota que, en l'any MCCCCLII, fonch qüestió entre los jurats de la ciutat e lo clero. Pretenien los jurats, en special misser Bomfaci, lo qual ans d'esser cassat hauia regit lo officialat del senyor bisbe e era stat vicari, que los jurats eren tinguts aportar lo paualló en la jornada del Dijous y Diuenres Sant, axí com se fa en lo die de la processó de Corpocrist. E misser Jordi Gual pretenia, per la part de l'esglàsia, que als preueras tochaue aportar lo paualló, perquè [en] la consuetat del

³⁹⁷ *Testament*: lectura de Jn 13-14.

³⁹⁸ *Camisa*: camis o alba.

³⁹⁹ *Cinyell*: cordó que es posa al voltant de la cintura per subjectar l'estola. En aquest cas, serveix per facilitar el rentament de peus quan el qui el fa s'ajupeix per dur-lo a terme.

⁴⁰⁰ *Don Gill*: el bisbe de Mallorca Gil Sánchez Muñoz (1429-1446).

⁴⁰¹ *Cena*: l'escenificació de la institució de l'eucaristia el Dijous Sant; fou prohibida sistemàticament pel bisbe Diego de Arnedo.

⁴⁰² L'expressió "cercar de les esglésies" al·ludeix al costum piadós de visitar, fent estacions de pregària, les cases santes de les distintes esglésies.

cor és continuat axí; e féu-li aportar la consuetat. E lo dir misser Bomfaci respòs que tots dies trencauen ells la consuetat. E lo dit misser Jordi Gual, responent, dix que de necessitat era que fossen preueras; e açò per quant lo paualló, lo die del Diuenres Sant, té astar sobre l'altar major fins que lo Corpus Christi és sumit; e no era cosa congrua que los laychs haguessen estar entorn de l'altar faent-se lo offici e las cerimònies de l'església, dient més hauant lo dit misser Jordi [que] per ço fan fer los jurats sis siris per aportar-los e no per aportar lo paualló; e no hagué loch per aportar los jurats lo paualló. E lauors lo virey, ab los jurats, ab los sis siris, anaren a Sant Francesch.

68

DIUENRES SANT⁴⁰³

187. Lo Diuenres Sant, de bon matí, /f. 21v/⁴⁰⁴ quant se ferà jorn, lo ragent farà tochar dos tochs bons de las massoles; e acadats, diran al cor Prima, Tèrcia, Sexta y Nona sens lum a l'altar. E mentre que diran les horas, lo senyor bisbe se vestirà a la sacrastia hamit, camis, sinyel, stola e la tunisel·la de cotonina blanca, ab capa de domàs blanch sens obres, e la mitra⁴⁰⁵ de tela blanca, sens guants ni sandàlies, ab la crossa⁴⁰⁶ de rèquiem. Lo diacha⁴⁰⁷ y sotdiacha aporteran sols camis y los efots.⁴⁰⁸ Tenen anar descalsos e aporte lo test ab un vel blanch. E quant se vestiran, que serà ya per axir per anar a l'altar, aporteran la cadira del senyor bisbe, sens cuberta, a l'altar maior. E acadades les horas, aniran a l'altar maior e lo domer companyó aporterà capa blanca e dos fadrins deuant, ab camis, ab los canelobres d'argent ab ciris blanchs sens lum. E quant seran a l'altar maior, qui serà descubert sens res, lo diacha, astant al cap de l'altar de la part deuers Sant Guabriel, tenint la care deuers l'altre corn de l'altar, dirà la prophècia⁴⁰⁹ sens títol.⁴¹⁰ E quant la prophècia serà dita, procehirà lo offici. E quant se dirà lo passi, no sia possat res sobre lo feristol hon se posserà lo passier e los siris dels fedrins no cremeran. E quant lo passi se dirà, lo sacrista ferà aperellar un camis dolent, lo qual dos fadrins, vestits ab les capes negres xiques d'officiar los de l'Almoyna al cor, quant se dirà en lo passi *diuiserunt vestimenta mea*,⁴¹¹ esquinseran, quasi ab violència e fallonament, lo dit camis deuant l'altar maior; açò acostumen de fer dos sotdiachas.⁴¹² E quant lo passi serà dit, faran lo sermó.

⁴⁰³ CT ff. 70v-72v; MM 818-831; OAS ff. 115v-117r.

⁴⁰⁴ <Nota com, a 17 d'abril de 1620, Diuendres Sant, monsenyor reuerendíssim fray Simó Bauzà, bisba de Mallorca, dix a la sacrastia, quant agueren acabat lo ofici, mentre-s despullaua, que altra any, quant trauran Nostre Senyor del muniment a la processó, que aportan les vexil·les y que no-s desfaça lo muniment fins que lo Sant Sacrament és baix y lo magistrat>.

⁴⁰⁵ *Mitra*: Capell cerimonial propi dels bisbes i dels abats, format per dos trossos de tela rígida, gairebé en forma de triangle, cosits pels costats i oberts en la part superior; endemés, duu dues vetes amples, anomenades "ínfules", que pengen per darrere.

⁴⁰⁶ *Crossa*: bàcul o insígnia pròpia dels bisbes i els abats, en forma de bastó, que simbolitza l'ofici de pastor de la comunitat.

⁴⁰⁷ **add.** <Lo diacha quant anirà a dir lo passi, aporterà lo passier>.

⁴⁰⁸ **add.** <stola e maniple>.

⁴⁰⁹ [Os 6,1-6] In tribulatione sua mane consurgent ad me...

⁴¹⁰ *Títol*: nom del llibre bíblic del qual es llegirà un fragment.

⁴¹¹ [Mt 27,35; cfr. Ps 21,19] *Diuiserunt vestimenta eius, sortem mittentes...* El MM registra aquesta variant textual: *Partiti sunt vestimenta mea sibi* [MM 824].

⁴¹² En canvi, en el missal mallorquí de 1506, quan es llegeix l'esmentat passatge bíblic, la rúbrica diu: "Duo diaconi, in modum furantis, accipiant linteamina duo de super altare et fugiant" [MM 824]. És el mateix que prescriu la CT, f. 71r. Trobam també aquesta rúbrica a altres còdexs catalans i forans; J. BELLAVISTA, *Sacramentari de Barcelona. Edició i estudi del manuscrit de la Biblioteca Apostòlica Vaticana Vat. Lat. 3547*. Barcelona 1994, p. 76, notes 13 i 14. En tot cas,

188. E nota que lo ragent deu esser concorde ab lo sermonador de fer-li algun senyal, per rahó de traure les espines.⁴¹³ E mentre que-s ferà lo sermó, lo custos ferà aperellar lo paualló negra e quatre astas negras per aportar lo paualló, e metra les spines en lo reliquiari del bisbe Bal·le dins lo crestall, ab un vel negra. E lo bosser haurà càrrech d'hauer sis preueras, ço és quatre preueras per aportar lo paualló e los dos per acompanyar lo domer qui aportarà les spines; e aquests dos preueras aportarà cadehú un siri de combregar, encès; e tots sis preueras aportaran capes negras de rèquiem. E lo domer vestirà camis y stola e ab la capa de xemellot negra ab lo dit vel, ab la hu cap del vel sobre lo seu cap; l'altre cap del vel cobrirà lo dit reliquiari. E quant lo sermonador haurà fet lo senyal, axiran de la sacrastia psalmegant submissa voce lo responsori *Egressus Iesus de pretorio*,⁴¹⁴ etc.; lo domer, ab lo reliquiari deuallo lo paualló, aniran a la trona. E si lo sermó se ferà a la trona baxa, aniran a la dite trona per la part de la capella de Sancta Eulàlia e pugeran sobre los banchs, y lo domer darà lo reliquiari al sermonador, lo qual ferà ses exclamacions y deuocions. E a la fi de ses deuocions, ab lo dit reliquiari, senyarà tot lo poble e tornarà lo reliquiari al domer e torneran lo reliquiari en la mateixa manera e loch que l'auran aportat /f. 22r/ a la sacrastia; e lo bosser és tingut a pagar lo domer e los sis preueras. E si lo sermó se ferà a la trona alte, aportaran les dites spines en la forma demunt dite a la dite trona; e en lo anar, pesseran deuant la capella de Sant Guabriel, e quant seran quasi deuant lo loch del virey, pendran per lo mig de l'esglàsia, axí com s'acustume de fer aquell qui va per a dir lo euangeli cascun die; e essent a la trona, darà lo dit reliquiari al dit sermonador, axí com ya és dir demunt, e tornaran por lo matex loch a la sacrastia. E quant les spines seran aportades a la sacrastia, les dignitats e canonges aniran a l'altar maior per fer l'offici; e los preueras per semblant.

189. E quant lo sermó serà acadat, lo senyor bisbe o aquell qui ferà l'offici, al corn de l'altar, en aquella part ha hon se comensa la missa, ab la care enuers lo retaule, dirà les monicions;⁴¹⁵ e dient-se les monicions, lo ragent ferà lensar stores e tepits de la porta de la sacrastia fins a la capella de Sant Guabriel. E dos domers se vestiran a la sacrastia ab camis, stoles y capes de xemellot blanch; e la creu serà cuberta ab una tela blancha, e a l'altar maior haurà dos misals, hu a cade corn, per dir los *Sanctus* qui·s diuhen en aquesta diade. E quant les monicions seran dites, los dos domers, ab los peus nuus, pendran la dite creu cuberta, qui sterà aperellade al rachó prop lo portal qui està darrera l'altar maior. E deuant los dos domers aniran los fadrins, ab sobrepallisos, qui aportararan lo libre ha hon canteran los dits domers. E deuant aquests dos fadrins, aniran quatre fedrins de l'Almoyna, ab capes y bordons de fust, cantant. E los domers comensaran a cantar l'antíphona *Popule meus*⁴¹⁶ quant les monicions seran dites. E mentre que aquesta cerimònia se ferà, lo ragent ferà aperellar tres coxins de vellut dels bells qui hi seran sobre lo tepit que ya serà deuant l'altar maior, e los dos coxins posseran al sagon grahó deuellant de l'altar, la hu al costat de l'altre ajuntats, e l'altre coxí possaran a l'altre grahó sagüent; e ab una bella tela de fil en pua, cobriran los dits tres coxins, e

procedeix dels *ordines romani*, els formularis litúrgics de l'Església de Roma; M. ANDRIEU, *Les ordines romani du haut moyen âge*. 5 vols. Louvain 1961-1965.

⁴¹³ *Espines*: relíquia de la corona d'espines que portà Jesús a la passió.

⁴¹⁴ *Egressus Iesus de praetorio portans spinae coronam tunc iudei omnes clamaverunt: Tolle, tolle, crucifigatur. Ait illis Pilatus: Ecce rex vester. At illi clamabant: Tolle...*

⁴¹⁵ *Monicions*: la pregària presidencial universal típica del Divendres Sant [MM 828-830].

⁴¹⁶ *Popule meus, quid feci tibi, aut in quo contristavi te? Responde mihi...* [CAO 8.450-8.453].

sobre la dite tela posseran lo drap de setí violat. E quant los domers seran al peu de l'altar per a possar la dite creu, lo custos e los escolans seran aquí presents per leuar lo bastó de la creu, e los domers posseran la creu sobre lo dit loch aperellat, ço és los dos brassos de la creu sobre los dos dits coxins e lo pom de la creu sobre l'altre coxí. E a la part dreita de la creu, serà messa una bessina d'argent de las majors; e al grahó primer sobre la dite creu, posseran los canelobres d'argent encessos.⁴¹⁷ E los domers seuran hu a cade part de la creu. E lo senyor bisbe, ab sos ministres e los dits domers, offeran e adoreran. En après les dignitats e canonges, e preueras, per lur orde. En après lo virey, jurats y officials. E lo ragent haurà vuyt /f. 22v/ o x preueras, sagons li aparrà, caschú ab capa negra de rèquiem e una crueta d'argent d'aquellas dels reliquiaris, e ab un vel, e un fedrí o ascolà, o lanter, ab una bessina, ab cadehú dels dits preueras, aniran a fer l'adoració per tot lo poble de l'esglàsia. E quant los jurats e los officials qui acostumen d'adorar a l'altar maior hauran adorat, lo senyor bisbe e sos ministres, e los canonges se n'aniran a la sacrastia, e aquí s detindran fins que tota l'adoració de l'esglàsia serà feta. E quant los canonges seran fora l'altar per anar a la dite sacrastia, los dos domers alseran la creu que hauran aportade, dient aquella antíphona *Super omnia ligna cedrorum*,⁴¹⁸ e posseran la creu detràs l'altar maior, enfre lo retaule i l'altar hon és ya lo loch fet. E mentra que los preueras feren l'adoració per l'església, essents los canonges a la sacrastia, lo ragent farà aspolsar l'altar maior e ferà metra una bella tela de ly blanch, sens obres, sobre lo dit altar, per manera que còpria tot lo altar, e dos canelobres de coura, ab dos siris blanchs qui cremeran. E sia aperellade sobre lo dit altar una bessina d'argent e duas canadellas de vidre, ab ayguo y vi, e una tauayola neta per exuguar les mans, e uns corporals e lo misal, lo qual posseran en aquella part d'altar hon s'acostumen tenir quant se diu lo cànon,⁴¹⁹ e gireran al *Pater noster*. E tornats que seran a la sacrastia tots los preueras qui eran anats per fer l'adoració, lo senyor bisbe se vestirà casulla de seda blancha, e lo diacha e sotdiacha vestiran domàtiques de sede blancha dels bells vestiments qui y sien, e lo domer companyó vestirà la capa de domàs blanch. E açò fonch ordonat dins la sacrastia per lo reuerent vicari y Capítol en l'any MCCCCLXXXII, per quant cascun any eran en qüestió, per causa del diacha e sotdiacha.

190. E vestit lo senyor bisbe ab la casulla e sos ministres, e quatre preueras agreduats, ab capes de xemellot blanch, per aportar lo pauelló,⁴²⁰ e si no n-i haurà de greduats, hauran preueras entichs; ab los canonges y preueras, aniran procesionalment a la casa sancta ab aquell orde que s'acustume anar a las processons, sens res dir; e passeran dauant los banchs del virey y dels hòmens de bé, e pugeran alt a la casa sancta. E quant seran a la casa sancta, lo senyor bisbe o aquell qui ferà l'offici, s'ajenollarà deuant lo moniment⁴²¹ e ferà la confessió, axí com és acustumat a fer en les altres missas. E acadade la confessió, doneran lo encenser al bisbe e encenserà un poch astant ajenollat, e après alsar-se-ha de peus e encenserà deuant lo moniment escorrent lo front del moniment; e al costat del

⁴¹⁷ **add.** <No és en us>.

⁴¹⁸ *Super omnia ligna cedrorum tu sola excelsior, in qua vita mundi pependit, in qua Christus triumphavit et mors mortem superavit in aeternum.*

⁴¹⁹ *Cànon*: pregària de consagració del pa i del vi a la missa; aquí és l'anomenat *cànon romà*, un text eucològic que es fixà entre els ss. IV i VIII.

⁴²⁰ Sobre el ritu de portar el Santíssim Sagrament des de la casa santa a l'altar maior durant la celebració del Divendres Sant, CT ff. 71v-72r; OAS ff. 115v-117r.

⁴²¹ *Moniment*: monument, amb el sentit de "sepulcre". Sinònim, per extensió, de "casa santa".

moniment serà lo custos, ab un bessí d'argent dels xichs e ab la clau del moniment; e lo senyor bisbe leuerà la sera guomade qui haurà stat sobre la tencadura del moniment e posar-l·a en lo dit bessí d'argent, lo qual lo ragent tindrà e pendrà la clau /f. 23r/ e obrirà lo moniment. E en aquest spay d'aquesta cerimònia, los canonges y los preueras, e lo virey e jurats, e los altres pendran los siris encessos en lurs mans. E quant lo senyor bisbe haurà hubert lo sacrari, pendrà lo encenser, e ab molta veneració, encenserà lo Corpus Christi, e quant haurà encensat, pendrà ab dues mans lo càlzer axí com lo haurà aportat, e girant-se lo dit senyor bisbe per deuellar, dirà lo psalm del *Quicumque vult* en lo modo que digueren quant aportaren lo dit Corpus Christi a la casa sancta. E salmegant per lo loch mateix, aniran a l'altar maior.

191. E quant seran a l'altar maior los qui aporteran lo paualló, se posseran dos a cade cap de l'altar, per manera que lo pauelló sterà alt stès sobre l'altar. E lo sotdiacha estendrà los corporals, qui ya seran sobre lo dit altar, e lo senyor bisbe posserà lo càlzer axí com lo haurà aportat sobre los dits corporals; e après desplegarà lo dit càlzer, e ans que tregua lo Corpus del càlzer, pendrà lo encenser e encenserà. E après, ab molta reuerència, treurà lo Corpus Christi ensemps ab la fiola en què sterà plaguat e possarà lo dit Corpus sobre los dits corporals; e possat que l'hage, tornerà encensar. E lo sotdiacha pendrà lo càlzer e ministrerà⁴²² ab vi e ayguo, e posserà lo dit càlzer al loch acostumat. E quant lo senyor bisbe haurà possat lo encenser, anirà al corn de l'altar e pendrà ayguo per fer lo lauabo;⁴²³ e mentra que·s renterà los dits, posseran un escabell deuant l'altar, sobre lo qual escabel lo senyor bisbe pujerà. E quant serà alt lo dit escabell, tornerà encensar lo Corpus Christi e après pendrà en la mà lo dit Corpus Christi, alsant-lo a poch a poch, ad modum circuli, e tornar-l·a al loch mateix; e après dirà lo dit senyor bisbe, submissa voce, lo *Pater noster*, ço és: *Preceptis salutaribus*,⁴²⁴ etc. E nigú no responderà a la fi, sinó ell mateix;⁴²⁵ e prosehint, dirà: *Libera nos, quesumus*,⁴²⁶ etc., faent la cerimònia, com si digués altre missa, ab la patena. E après romprà la forma e posserà la pertícula⁴²⁷ dins lo càlzer, no dient cosa alguna sinó ses deuocions,⁴²⁸ e sumirà lo Corpus Christi; e après sumirà l'ayguo y vi,⁴²⁹ ab la pertícula. E axí finirà sens dar benedictió.

⁴²² *Ministrar*: fer servei a la celebració litúrgica, en aquest cas posant l'aigua i el vi dins el calze.

⁴²³ *Lavabo*: ablució litúrgica consistent a rentar-se les mans o els dits. Pren el nom del vers sàlmic que s'hi resava mentrestant: *Lavabo inter innocentes manus meas...* (Ps 25,6).

⁴²⁴ *Praeceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere*. És l'embolisme d'introducció al Parenostre [OAS f. 39r].

⁴²⁵ Es disposa que ningú no contesti al final de l'embolisme, perquè el Paternoster era una oració presidencial, pròpia del celebrant principal.

⁴²⁶ *Libera nos quaesumus, Domine, ab omnibus malis, praeteritis, praesentibus et futuris, et intercedente beata et gloriosa semper virgine Dei genetrice Maria, cum beatis apostolis tuis Petro et Paulo, atque Andrea et omnibus sanctis, da propitius pacem in diebus nostris, ut ope misericordiae tuae adiuti, et a peccato simus semper liberi, et ab omni perturbatione securi* [MM 1.560].

⁴²⁷ *Partícula*: fragment que es posa dins el calze quan es fa la fracció de la forma, un costum que té l'origen a la litúrgia de la ciutat de Roma. Els preveres que celebraven l'eucaristia a les esglésies parroquials romanes -els *tituli*-, feien això mateix amb una hòstia consagrada pel Papa, com a signe de comunió amb ell.

⁴²⁸ *Devocions*: les oracions privades prescrites aleshores pel missal abans que el celebrant combregàs: *Domine Iesu Christe, Fili Dei vivi...*; *Domine Iesu Christe, non sum dignus...*; *Panem caelestem...* [MM 1.566-1.568].

⁴²⁹ Aquest vi no era consagrat, perquè el Divendres Sant és, tradicionalment, un dia alitúrgic; per això, es reservaven a la casa santa les hòsties consagrades el Dijous Sant per poder com-

192. E immediament comensaran Vespres. E lo custos⁴³⁰ haurà fet de la sera del Corpus sinch poms; lo dos darà per los canonges, ço és que derà a cade cap de cor un pom e aquell lo pertirà per los altres del seu cor. L'altre pom derà al virey, lo qual dit virey ne ferà part als jurats y officials. Lo restant, lo dit sacrista distribuirà.⁴³¹

193. Nota que, en aquest die, tots los officiants axí com lo senyor bisbe, com lo diacha y sotdiacha, y los domers qui aporten la creu, deuen anar descalsos, acceptat lo senyor bisbe o aquell qui farà lo offici, quant anirà per traure lo Corpus Christi, qui·s deu calsar; e vuy no s'acustume que nigú vage descals. /f. 23v/

194. E Diuenres Sant, après dinar, tocharan de tal hora perquè hisipien⁴³² a la una hora a pesar, per quant, per rahó del deuallament, lo offici serà larch; e per ço és master tochar un poch enticipat. E tocharan dos tochs de las messoles e diran Completes, e los Fassos, e lo deuallament, axí com és acostumat.

195. Regle que, si en aquest dia, hi haurà cos o albat⁴³³ o combregar,⁴³⁴ aportaran la creu cuberta ab un vel negra; e si serà combregar, aportaran lo Corpus cubert ab un vel negra, sens la campaneta,⁴³⁵ salmajant submissa voce.

196. Regla que, en lo dia del Dijous Sant, lo sacrista ferà buydar les fonts de be-
tejar e ben denegar; e lo Diuenres Sant lo fosser és tengut d'humplir-la d'ayguo ben neta, per quant al Disapte Sant se té de beneyr la dite ayguo.

bregar el Divendres Sant, encara que només ho fes el qui presidia la celebració, com sembla suggerir la consuetu.

⁴³⁰ <Nota que, axí com donan dos poms de cera a n'els canonges, farà fer tants panets quants seran los canonges, perquè ja sian fetes les parts>.

⁴³¹ Aquest repartiment de la cera gomada, anomenada "del Corpus", que es feia el Divendres Sant, és el vertader origen de l'expressió "tenir cera del Corpus", que el DCVB explica així: "Tenir privilegi, estar exempt de càstig o de les molèsties que els altres sofreixen (Mallorca/Menorca). La cera del Corpus, o sia, dels ciris que es cremaven en la processó del Corpus, la posaven antigament per les portes de les cases, i era creença que les defensava de malastrugança. Encara hi ha gent devota que duu damunt ella coquetes de cera del Corpus com a preventiu contra mals espirituals i corporals (Mallorca)". Ara bé, l'aplicació de l'expressió "tenir cera del Corpus" a la cera dels ciris del dia del Corpus Christi, podria esser una ampliació del sentit primitiu, referit justament a la cera gomada que segellava el pany de la casa santa. En tot cas, és clar que la distribució d'ambdós tipus de cera està lligada a l'eucaristia com a sagrament que protegeix i cura, i que la seva possessió era un privilegi reservat a poca gent. D'altra banda, és significatiu que el DCVB només registri aquesta expressió a Mallorca i a Menorca, perquè totes dues illes eren part de la mateixa diòcesi i es regien, doncs, pels mateixos costums litúrgics. Vegeu fotografies d'aquests segells de cera vermella a AA.VV., *Eucharistia. Art eucarística*. Catàleg de l'exposició realitzada a la Llonja de Palma (octubre-novembre 1993). Inca 1993, pp. 210-211. Curiosament, a Eivissa, que pertanyia a l'arxidiòcesi de Tarragona, no està documentada l'expressió, malgrat que el missal de Tarragona de 1550 prescriu que es segelli la porta de l'urna del monument amb una pastilla de cera i que se n'estotgin altres pastilles dins el monument, per repartir als fidels el Divendres Sant. Aquest costum gairebé bessó va perdurar-hi fins al 21 de febrer de 1921, en què fou abolit pel Capítol; A. TOMÀS ÀVILA, *El culto y la liturgia en la Catedral de Tarragona (1300-1700)*, p. 68.

⁴³² *Hisipien*: comencin (<incipiant)

⁴³³ *Albat*: un infant difunt fins als set anys.

⁴³⁴ *Combregar*: en aquest cas, dur el viàtic o la darrera comunió a un moribund.

⁴³⁵ Al·lusió a la pràctica de fer sonar una campaneta davant el sacerdot que portava el viàtic, perquè tothom s'adonàs que passava el Santíssim Sagrament i el pogués adorar.

197. Regla que, en aquesta nit del Diuenres Sant, lo sacrista ferà cobrir tots los altars de toualles, cuyrases⁴³⁶ y palis; e ferà metre a l'altar maior lo drap de las uigílies e los tepits deuant l'altar, e les cortines del retaule maior totes alsades, e lo cap de l'església ben ornat dels més bells palis que hi seran. E circa a la una hora de la nit, lo domer setmaner serà a la sacristia e pendrà capa de xemellot blanch y stola, e ab lo dit ragent e los escolans, cantant l'antíphona *Alleluia* e lo psalm de *Laudate Dominum omnes*,⁴³⁷ aportarà les custòdies, las quals hauran astat a la sacristia cascuna en son loch, ço és la una al sacrari de l'altar maior. E quant serà al dit altar, dirà lo domer aquella antíphona *Vespere autem sabbati*,⁴³⁸ e posserà la dite custòdia e dirà l'oració del disapte. E après l'altre custòdia aportarà a Sant Bernat, cantant en lo modo desús dit. E ten prest encendran lo siri qui acustume tostemp cremar deuant lo Corpus Christi, axí lo de l'altar maior com lo de Sant Bernat; e per semblant, encendran les lanternes deuant l'altar maior.

198. Lo Disapte Sant,⁴⁴⁰ de bon matí,⁴⁴¹ a la una hora a passar de matinade ans del dia, lenseran jonchs per l'església e ensendran les lànties. E a les hores retudes, tocharan les messoles per dos trets bons; e acadat de tochar, posseran dues candelas vermellas encesses als àngels de l'altar maior e diran Prima, Tèrcia, Sexta y Nona. E finides les horas, diran dos de morts, hu per lo Diuenres, l'altre per lo Disapte, per quant hi haurà ultre per la dona Bercelona, muller de Symó Venrell, e per mossèn Nicholau Rossell, canonge. És lo testament de la dona Berselona, en poder d'En Gredulí, sots a XXI d'agost any mill CCCXXXIII. E acadat los de morts, lo qui ferà lo offici serà vestit a la sacristia e pendrà capa blanca de seda, e lo diacha e sotdiacha, ab domàtigues de seda blanca, e lo domer companyó, ab cape blanca; e lo sotdiacha aportarà lo test e los dos fadrins de l'altar, ab canelobres d'argent, ab siris blanchs sens lum. E lo preuera aportarà en le mà un siri⁴⁴² de sera blanca cremant /f. 24r/⁴⁴³ ab lum nou, lo qual haurà ya beneyt ell mateix dins la sacristia; e no exirà altre lum.

⁴³⁶ *Cuirasses*: tovalles de cuir.

⁴³⁷ [Ps 116] *Laudate omnes gentes, laudate eum, omnes populi...*

⁴³⁸ *Vespere autem sabbati quae lucescit in prima sabbati, venit Maria Magdalena et altera Maria videre sepulchrum, alleluia [LU 761].*

⁴³⁹ **add.** <Posaran la cortina de brocat a l'altar maior en la qual stà scrit: *Te ergo, quesumus*; y starà en las tres festas>.

⁴⁴⁰ CT ff. 72v-75r; MM 832-882.

⁴⁴¹ Cal tenir present que, abans de la reforma de la Setmana Santa feta pel papa Pius XII entre 1951 i 1955, la vigília pasqual es feia el Dissabte Sant dematí; per això se'n deia "Dissabte de glòria".

⁴⁴² **add.** <d'una liura tan dins com defora>.

⁴⁴³ <Die mercurii XXIII mensis martii anno Domini MDXXIII, fuit deliberatum a reuerendis domino Vicario et Capitulo maioricensi quod, quando contingerit non celebrari seu consecrari nouum chrisma nec oleum infirmorum et cathecuminum a domino episcopo in hac Sede in die Jouis Sancto, ut est de more uniuersalis Ecclesie et sacra canones sanctiunt, aut alium de hiis non poterit nouum oleum et nouum chrisma, tunc infirmi, in sacramento extreme unctionis, ungantur de oleo infirmorum veteri, et bantzandi in periculo mortis constituti, etiam chrismentur veteri chrismate et ungantur etiam oleo veteri cathecuminum, ut moris est, ob predictam necessitatem. Ceteri vero bantzandi extra periculum mortis constituti, bantzantur in forma Ecclesie consueta et

199. E quant lo dit preuera, ans que hisque de la sacrastia, haurà beneyt lo lum, beneyrà sinch poms d'encens per possar-los al siri pasqual; e quant seran beneyts, possar-los-han dins una bessina, cuberts ab un vel blanc, los quals un escolà aportarà a l'altar maior, e possar-los-ha en una part de l'altar. E lo preuera, ab sos ministres, aniran a l'altar maior, e quant seran a l'altar, lo preuera posserà lo seu siri encès en un canelobra e proshiran lo offici comensant a la trona les prophecies.⁴⁴⁴ E mentre que la darrera propheta se dirà, los escolans aperellaran lo siri pasqual e aportar-la-n al peu baix de tots los grahons de l'altar maior. E lo diacha pendrà lo test e un siri blanc, encès del lum del siri del preuera, de pes d'una liura,⁴⁴⁵ e pendrà benedictió del preuera ut moris est quant van a dir lo euangeli; e anirà a la trona, ab lo siri pasqual deuant sens lum, e dos fadrins, ab los canelobres d'argent sens lum. E lo siri pesqual resterà baix la trona endret de la grua; e sobre lo feristol de la trona, serà possade una tauayola de sede blanca. E lo diacha dirà lo *Exultet*⁴⁴⁶ e los escolans, ab le càbria, pugeran lo dit siri pesqual alt a la trona. E quant lo diacha serà en aquell pas dient: *Gracias agamus*,⁴⁴⁷ etc., lo sotdiacha pendrà la bassine d'argent ab los sinch poms d'encens cuberts, e ab dos fedrins de l'altar, sens canelobres, aniran a la trona ha hon estaren fins que lo diache hage mes los poms d'encens al dit siri pesqual. E quant seran mesos, lo sotdiacha, ab le dite bassine e los dos fadrins, tornerà a l'altar maior e posserà la bessine ab lo vel sobre l'altar maior. E possade la bessine, anirà a la sacrastia acompanyat dels dos fadrins de l'altar, ab los canalobres de coure encesos, y porterà la cadufa de la chrisma cuberta ab un vel blanc.⁴⁴⁸ E quant lo diacha encendrà lo siri pesqual, encendrà per semblant los siris dels canelobres dels fadrins. E quant lo *Exultet* serà dit, los escolans aportaran lo siri pesqual enmig de l'església, e lo diacha anirà a l'altar maior; e quant serà a l'altar, la creu maior, ab dos fadrins ab los canelobres de ferro, ab domàtiques blanques, seran aperellats deuant l'altar. E los quatre fedrins de l'Almoyna, ab capes y bordons de fust, comensaran les letanies⁴⁴⁹ al darrer grahó deuant l'altar maior; e quant hauran dit: *Sancta Maria*, la creu anirà per la part de Sant Pera a les fonts, e deuant la creu aportaran lo siri pesqual; e ab processó feta, aniran [per] deuant la capella de Sant Pera fins a la capella de Sant Bernat. E lo preuera qui ferà l'offici ab sos ministres, passant per lo mig de la processó, anirà a les fonts per a fer la benedictió.⁴⁵⁰ E lo sotdiacha aportarà la cadufe d'argent a modo de reliquiari deuant lo dit preuera. E quant la benedictió serà feta, tencharan les fonts e cobrir-la-n ab una tela blanca de li, la qual se diu "capi-

nullatenus ungantur nec chrismentur, sed quod scribantur, ut habito nouo chrismate et oleo, possint de nouo chrismate chrismani, et de nouo oleo cathecuminum ungi. Sicque quod in eis erat omissum, suppleatur. Benedictio etiam cerei paschalis et fontium bapismalium in Sabbato Sancto, com renouatione aque, fiat in forma solita; dum nouo non infunditur oleum et chrisma, quoniam olei et chrismati veteris usus sit per canones prohibitus, nisi in casu necessitatis, ut dictum est>.

⁴⁴⁴ En aquest context, segurament les profecies de què parla la consuetud són totes les lectures bíbliques de l'Antic Testament de la vigília pasqual, on predominen les dels llibres profètics. La CT duu la relació d'aquestes lectures [f. 73v].

⁴⁴⁵ <Are se fa de duas liuras sol dins com defora, però lo qui fa la benedictió, perquè lo sent Bernat ne paga l'altra benedictió>.

⁴⁴⁶ *Exultet iam angelica turba caelorum...* [MM 866]. És l'anunci solemne de la Pasqua (*praeconium paschale*).

⁴⁴⁷ *Gratias agamus Domino Deo nostro...*

⁴⁴⁸ **add.** <Si emperò hi haurà chrisma y olis consecrats de nouo, perquè lo ús dels olis vells és prohibit per las cànonas ut infra>.

⁴⁴⁹ *Lletanies*: pregària litànica d'invocació als sants per implorar la seva protecció.

⁴⁵⁰ Es tracta de la benedictió de l'aigua baptismal.

de",⁴⁵¹ la qual hi sterà fins passades les octaues de Singogema.⁴⁵² E lo preuera, ab sos ministres, aniran a la sacrastia, ab lo siri pesqual /f. 24v/ deuant, e lo siri pasqual resterà alt l'altar maior; e quant lo hauran possat, tocharan clars.

200. Nota que, quant lo *Exultet* se dirà, lo ragent ferà aportar al cor dues capes de xemellot blanch, ab los dos bordons de pinyacles. E farà ensendra los lentons del cor e ferà aportar quatre siris grosos vermells al cor, dos per los canelobres e los altres dos per lo corrador sobre lo portal del cor, los quals siris no cremeran fins que hauran fet clars; e més ferà aportar al cor un paner ab los siris oripellats e altres manors per l'offerta.

201. E quant los clars seran fets, lo preuera pendrà la casulla de sede blancha e lo sotdiacha pendrà lo test, e aniran a l'altar ut moris est. E quant comensaran la missa, los lanterns, ab alguns capellans del cor, doneran dels dits siris oripellats⁴⁵³ als canonges y als agreduats; y dels altres siris deran als preueras. E quant lo preuera qui dirà la missa haurà dit la confessió, pendrà lo seu siri ab què haurà tret lo lum beneyt e possar-s·a enmig de l'altar, ab la care deuers lo poble; dirà per tres veguades: *Accendite*,⁴⁵⁴ cantant. E los dos satmaners del cor vindran a l'altar, e la hu d'aquella part d'on serà lo cor, pendrà lum e après darà lum a son companyó. E quant hauran pres lum, tornaran al cor e procehiran lo offici. E si lo virey hi serà, o algun official, lo ragent los derà dels siris oripellats; e per l'altre poble, axí hòmens com dones, lo ragent derà candelas vermelles⁴⁵⁵ a tots, per rahó de la oferta. E quant l'epístola serà dite, tocharan N'Aloy per les Vespres. E lo diacha, anant a la trona per dir lo euangeli, aportarà lo test e ab le mà aportarà lo siri encès en què haurà dit lo *Exultet*, ab los fedrins deuant, ab los canelobres d'argent ab los siris encesos, e ab lo encenser. E quant lo euangeli serà dit, tocharan les esquellas maiors fins que lo preuera comensarà lo profassi. E lo sacrista té hauer dos preueras per fer l'offerta; e comensaran a fer l'offerta al cor als canonges y als preueras; en après fora lo cor a tot lo poble. E quant hauran tochat *Sanctus*, feran la doble del seny Migà y de N'Anthoni, e dobleran un poch; après feran clars de tots los senys e N'Anthoni. E quant lo preuera haurà combreguat, los dos satmaners del cor acomeneran les antíphones de Vespres, axí com s'acostume de comenar, per cor. En aquestas Vespres, no·y haurà més encessa de la qui era en la missa ne, per semblant, no·y haurà encens quant diran *Magnificat*. La missa, ab les Vespres, acaderan ensemps.

202. E après dinar, tocharan Ne Picabarayha per spay de mige hora, en aquella hora que hauran acostumat tochar als altres dies a Completas. E après feran clars de las quatre campanes e comensaran los de morts. E quant lo domer dirà la terça lissó, feran senyal al campanar e tocharà N'Aloy per /f. 25r/ Completas; e encendran quatre siris, ço és dos als corrador e dos als canelobres. E quant se dirà la *Salve, regina* de Completas, encendran los siris del salamó, a⁴⁵⁶ la caldereta d'argent serà al cor per donar asperges.

⁴⁵¹ *Capida* (< *cappita*): segons el DCVB, se'n deia també del vel blanc amb què es cobria el cap de l'infant al ritu del baptisme (s. XIV).

⁴⁵² *Cinquagesma*: la solemnitat de la Pentacosta.

⁴⁵³ <Los siris oripellats són XL y de liura. Los siris sens oripell són LXX y de III unces>.

⁴⁵⁴ *Accendite* [PU f. 135v].

⁴⁵⁵ <Las candel·las seran XII lliures de cera verja [...] tals di[n]s com defora>.

⁴⁵⁶ "a": errada del copista: "e".

203. Nota que, quant tocharan Ne Picabarayha per lo desús dits de morts <del·>la vigília de Pascho, lo ragent farà metre a l'altar maior lo palis <del·>la resurectió; e farà aportar tot l'argent a l'altar maior e la veracreu per la solemnitat de las Completas e de la festa; e farà encendra los siris de la bencalade de la senyora Burguessa. E quant lo sol serà post, feran clars generals de tots los senys, e N'Aloy e N'Anthoni romendran alt per fer la doble los dos. E acadade aquesta doble, tocharan lo dit Aloy per lo seny de pardó, e encendran lo lantoner maior per la *Salve, regina* del vespre, per rahó de la solemnitat de la festa.

71

LO DIE DE PASCHO

204. Lo die de Pascho tocharan per Matines a las tres horas a passar; e ans que obren les portes, la custos farà aperellar l'altar maior e farà metre tot l'argent a l'altar maior ensems ab la veracreu; e farà encendre tots los lentons, axí los del cor com del lantoner maior. E après los escolans aniran al campenar e tocharan N'Aloy per gran tret;⁴⁵⁷ e acadat, dobleran les esquellas maiors per bon tret. E acadades, feran doble del seny Migà e N'Anthoni; e acadade, feran clars de tots los senys, e N'Anthoni e N'Aloy ensems, si gent hi haurà. E mentre que feran la doble, lo escolà roder deual·larà del campenar e aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch e quatre bordons d'argent de IX lissons, e una capa de domàs blanch de pinyes o de las bellas, qui seran per lo canonge qui farà Matines, si no·y haurà bisbe, e lo respal·les de sede blancha a la cadira del canonge que farà les Matines. E nota que en nigunes Matines no s'aporta respal·les sinó en aquestas e de Nadal, encare que canonge les fasse. E si bisbe farà aquestas Matinas, vestir·s·a a la sacrastia e la sua cadira serà encortinade ut moris est. E lo dit roder aportarà al cor XII siris blancs⁴⁵⁸ oripellats per los canonges, per lo inuitatori; e al cor seran encessos quatre siris, axí com ya és dit demunt; e a l'altar cremeran quatre siris blancs. E al siri pasqual metran un fiol⁴⁵⁹ blanch; e axí cremerà en tots los dies de IX lissons fins a la vigília d'Ascensió inclusiue, dite la missa, e los tres dies de letanies, encare que sien tres lissons, perquè lo dit siri no deu cremar sinó lo die que·l beneexen e los tres dies quant lo aporten a les processons, axí de la claustra com de *Magnificat*. E quant diran Matines, los lanters aportaràn al cor un paner ab siris vermells, qui hauran seruit a la missa del Disapte Sant; e quant diran lo darrer responsori, deran dels siris als canonges y preueras per lo *Te /f. 25v/ Deum*; e acadat lo *Te, Deum*, apagaran los siris. E quant les Matines se diran, lo roder aperellerà a la sacrastia tres domàtiques, l'una vermella, l'altre blancha, l'altre verde, ab camis, sinyels y amits, y tres vels blancs per aportar deuant la care, y tres siris vermells dels xichs, e un professional ha hon serà la prosse, ço és: *Victime paschalis (sic) laudes*,⁴⁶⁰ etc. E quant tot serà aperellat, vestir·s·an tres preueras elegits per los primatxers; e quant diran lo darrer responsori, axiran los dits tres preueras en la forma desús dite, en los siris encessos e les cares cubertes, e pugeran al tercer grahó de l'altar maior; e diran la dite prosse quant tocharà a dir·la.⁴⁶¹

⁴⁵⁷ *Fer gran tret*: pegar una bona batallada amb la corda de la campana. Aquesta accepció no apareix al DCVB ni al DECLLC.

⁴⁵⁸ "blanchs": ratllat.

⁴⁵⁹ *Fiol*: candela prima.

⁴⁶⁰ *Victimae paschali laudes immolent christiani...* [RH 21.505]. Seqüència atribuïda generalment al borgonyó Wipus Burgundi (990-1050).

⁴⁶¹ **add.** <ab la cara a la volta del cor>.

205. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot blanch, ab dos bordons d'argent de pinyacles, per a dir lo darrer responsori; e possades les capes, encendrà set candelas blanques al salomó per lo *Te, Deum*. E quant se dirà lo dit responsori, los escolans deran los dits siris als canonges y als preueras. E quant los siris [seran] donats, los escolans pugeran al campenar per tochar clars de Laudes axí com comenserà lo *Te, Deum*, ab tots los senys e N'Anthoni, e après tocharan les betallades. E quant hauran tochat les betellades, tocharan N'Anthoni per a Prima. E quant diran Laudes, aperelleran dues capes de xemellot blanch a la sacrastia per los domers per encensar, e aperelleran quatre siris grosos vermells per acompanyar los domers.

206. E en aquest die, la missa de las betellades se deu dir més matí que als altres dies, per rahó de la multitud de poble qui acostume esser en l'església de gran matí. E aquell qui dirà la dita missa, vestirà casulla blanca bona, per rahó de la festiuitat. E lo custos heurà dos preueras qui aniran a l'offerta, ab capes blanques de xemellot y stoles, e darà sis diners a cascú dels dits preueras qui feren l'offerta. E lo qui dirà la missa, se girerà a fer l'offerta al darrer graó de l'altar maior, e detindrà's offerint fins quant conixerà que los dits dos preueras hauran ya acadat d'offerir; e haurà lo quart de la oferta que ell haurà fet. E lo quart de las offertes que los dits preueras hauran fet, serà dels domers. E no serà dat càlzer a nigun preuera fins que la missa de las betallades serà acadade.

207. E nota que, en aquest die, lo ragent, de bon matí, ferà metre per los altars principals casulles de sede bones ans que nigu se meta en dir missa. E són aquests los altars principals: Sant Sebestià; Sant Pera; Sant Guillerm; Purguatori. És ver que aquell qui té lo càrrech de purguatori hi dóna recapte; e per semblant, a Sant Bernat, donarà recapta lo qui n té càrrech; Sanct Martí; la Passió; les Vèrgens. Lo procurador de la caxa té a donar recapte a l'altar de Sant Vicens. De la part altre: Sant Guabriel; Sant Honofre; Corpocrist; Sancta Magdalena; Sancta Cicília; Sancta Anna; Sanct Anthoni; Sancta Catherina. E demetí, lo ragent deu aperellar /f. 26r/ a la sacrastia dos vestiments, ab son compliment, ab camis ab paraments y corporals nets, y casulles de las bellas, acceptat de las maiors; e açò per alguns canonges qui en aquest dia acustumen a dir missa baxe. E los lanterns dematí són tinguts aportar al cor la taule deual lo loch del salamó per passar les capes de brochat.

208. A las hores retudes, feren la doble de las esquellas maiors fins a la una hora del dia; e acadade, feren altre doble del seny Migà y N'Anthoni per poch spay; e quant serà acadade, ensendran quatre siris blanchs a l'altar maior per les horas e per la missa, e al cor quatre siris vermells ut moris est, e tots los lentons del cor. E quant diran les horas, los escolans y lanterns aportaràn al cor totes les capes belles sobre la dite taule e las XII capes per los qui entoneran a la missa maior, ab los dotza bordons d'argent. E aperelleran a la sacrastia los vestiments blanchs, los més bells que hi seran, ab tot lo recapte. E aperelleran per los dos de cor maior les dues domàtiques de xemellot blanch qui acustumen de servir a la missa de Nostra Dona als disaptes e los dos ymatges d'argent de Nostra Dona. E quant bisbe dirà aquesta missa, se vestirà a la sacrastia sagona; e lo ragent haurà aperellat, sobre l'altar de la dite sacrastia, la casulle e la domàtique, e la tunicel·la e le stola, e lo camis y

amit, dels més bells y nets que hi seran. Lo maniple no·l pendrà fins e quant ferà la confessió a l'altar. La mitre e lo pectoral,⁴⁶² e los guants⁴⁶³ <y anells>⁴⁶⁴ steran a un corn del dit altar. E quant se vestirà lo dit bisbe, seurà en una cadira de ferro cuberta e la primera cosa que·s vestirà seran les sendàlies;⁴⁶⁵ e deuell la dite cadira, serà possat un tepit e un coxí als peus. Emperò si serà lo bisbe de gràcia, no·s posserà tepit deuell la cadira sinó en quatre festes de l'any, ço és Nadal, Pascho, Sincogesma, Nostra Dona d'agost. E nota que lo reverendíssimo senyor bisbe D. Anthón de Roges⁴⁶⁶ s'acustumaue a uestir, quant deia la missa maior, alt l'altar,⁴⁶⁷ en aquell spay prop la porta ha hon se puge al sacrari;⁴⁶⁸ e dematí, los seruidors seus aperellauen al darrer grahó de l'altar maior, prop lo canelobre hon crema lo siri del Corpus,⁴⁶⁹ una taule ab toualles molt netas e primas, sobre la qual possauen bessina d'argent e pitxer, e pentinador e pinte, tot a la un cap de la dite taule; e a l'altre part staue tot lo vestiment ordonat axí com lo hauien master. E ab molte cerimònia, li aportauen cade cosa del que tenia vestir; e principalment se pentinaue;⁴⁷⁰ e vestint-se, tostemp selmegeau.⁴⁷¹

209. E ans que lo preuera hisque de la sacrastia per anar a la processó de la claustre, aporteran la caldereta d'argent ab lo salpasser, deuant l'altar maior, per dar asperges. E si lo bisbe maior dirà aquesta, /f. 26v/ ferà seu axí com ya és dit detràs en cartes VII.

210. Quant aniran a la processó, lo siri pasqual anirà primer, après la creu maior, ab dos fedrins deuant, ab domàtigues, ab los canelobres d'argent los manors e los gualfanons maiors. E après los dos fadrins altres de l'altar, ab domàtigues, ab los canelobres d'argent los maiors, tots ab siris blanchs, e après los dos de cor maior ut moris est; e lo sotdiacha aporterà la Verònicha. E quant la processó entrarà dins la claustre, lo dit siri pesqual resterà a la porte de la claustre fins que la processó axirà; e al pheristol de la claustre, serà possade una tauayola blanca. E axint la processó de la claustre, los escolans aporteran lo siri pasqual a l'altar maior, e ten prest se'n pugeran al campenar. E per esser promptes a fer clars, és master que, quant la processó entrarà a la claustre, los escolans aporteran lo siri pesqual a l'altar maior, per tenir temps de pugar al campanar; e axint la processó de la claustre, serà·ls fet senyal ab la campane de deuant lo cor e tocharan clars de tots los senys, ab N'Anthoni e N'Aloy, si gent hi haurà. En aquesta missa, cremeran los siris dels canonges e dels corradors. E en lo pheristol de la trona, posseran una

⁴⁶² *Pectoral*: creu que els bisbes i els abats duen penjada sobre el pit amb una cadeneta o un cordó.

⁴⁶³ *Guants*: guants cerimonials que usaven els bisbes i els abats en les celebracions més solemnes.

⁴⁶⁴ *Anell*: anell portat pels bisbes i els abats com a símbol de la seva relació esponsalícia amb la diòcesi o la comunitat monàstica.

⁴⁶⁵ *Sandàlies*: calçat cerimonial usat pels bisbes i els abats.

⁴⁶⁶ El bisbe de Mallorca Antonio de Rojas (1496-1507).

⁴⁶⁷ Aquest costum de revestir-se per a la missa a l'altar major, no degué entrar plenament a Mallorca fins que s'hi adoptà el nou *Pontifical* romà de 1595 o el *Caeremoniale episcoporum* de 1600.

⁴⁶⁸ Segurament, es refereix a la marededéu sagrari del s. XIV, que actualment presideix la capella de la Trinitat, on fou col·locada per Antoni Gaudí el 1904.

⁴⁶⁹ Es tracta del ciri que assenyalava la ubicació de la reserva eucarística.

⁴⁷⁰ Existeixen les pintes litúrgiques, que s'usaven precisament per endreçar els cabells quan es revestien els ornaments litúrgics.

⁴⁷¹ És a dir, o bé devia resar per a ell els salms de l'hora de Tèrcia o recitava les oracions prescrites per posar-se els ornaments [MM 4; 1.495-1.501].

tauayola de sede blanca per lo euangeli. Lo ragent té hauer dos preueras, o més si master serà, per fer l'oferta. En aquest dia, no-y haurà absolució après de la missa per rahó de la solemnitat de la festa.

211. Nota que, entiguament, per l'offerta, que los escolans qui anauen ab los bassins darrera lo preuera qui feia l'offerta; aportauen los dits bessins plens dels cochs⁴⁷² de las òsties, e a cadehú qui offeria, donauen un coch. E a la taula del pa beneyt, no s'i tenia pa, sinó dels dits cochs beneyts, e per quant se'n feyha alguns mals abussos, fonch prohibit. Que fonch trobat que alguns mals cristians ne tremetien en Barbaria per menyspreu; e prohibí-s per requesta d'un frare obseruant, home de santa vide, natural d'aquesta ylla de Malorques, apel·lat mestre Barthomeu Catany,⁴⁷³ mestre en sacra theologia, lo qual hedifichà assí, en la present ylla, prop la Ciutat, lo monestir de Nostra Dona dels Àngels,⁴⁷⁴ dels frares manors obseruants, en lo qual gloriosament finí sos dies; e lo seu cos és en dit monestir e és tingut en molta reuerència. Axí mateix hadifichà en l'ylla de Manorcha altre monestir, del desús dit orde, dels Àngels. E fonch feta prohibició dels dits cochs en l'any mill CCCCLIII.

212. E quant hauran tochat *Sanctus*, feran doble de las esquellas sagonos se conté en les reglas generals del tochar en festa de N'Aloy. E après dinar, una hore ans de tochar Ne Picabarayha, tocharan lo seny Migà e N'Anthoni per Deo gracias.

73

VESPRES SAGONES DE PASCHO

213. A las Vespres sagonos, una hora après mig jorn, tocharan Ne Pica-/f. 27r/ barayha per spay de mige hora; e acadade, feran clars de morts ab quatre campanes, ço és l'esquella de Tèrcia ab les tres acostumades, e feran tres trets; e acadats, tocharan N'Aloy per bon tret. E acadat lo dit Aloy, doblaran les esquellas maiors fins que lo domer dirà la terça lissó de morts; e quant se dirà le dite lissó de morts, feran senyal ab la campane qui està deuant lo cor; e acaderan la dite doble e steran sens tochar fins que lo psalm de Laudes de morts, ço és lo *Miserere mei Deus*, serà acadat; e feran senyal ab dite campane del cor; e los escolans feran l'altre doble del seny Migà e de N'Anthoni, ho de N'Anthoni e de N'Aloy, si gent hi haurà. E aquesta doble, tocharan fins que volran comensar lo psalm de *Laudate* de morts e feran-los senyal per acadar ab la dite campane del cor. E acadade, per poch spay tocharà, feran clars ab N'Anthoni, e si gent hi haurà, ab N'Aloy. E mentre que los de morts se diran, los escolans aportaran al cor quatre capes per los qui entoneran a las Vespres, ço és les duas de brochat burell o blanques, si seran millors, ab los dos bordons de cascauells, per los dos canonges; e dues de xemellot blanc, ab los bordons de pinyacles, per los primatxers. E una altre capa blanca de las més bellas e lo respal·les de domàs blanc per aquell qui ferà Vespres. Emperò si bisbe ferà dites Vespres, se vestirà a la sacrastia e la sua cadira serà

⁴⁷² *Cocs*: coques.

⁴⁷³ Fra Bartomeu Catany (+1462), antic franciscà conventual, fundà diversos convents dels frares observants a Mallorca i a Menorca, i també l'Hospital General de Palma (1456). Destacà com a predicador i fou mediador en la revolta forana de 1450-1453 per encàrrec del papa Pius II.

⁴⁷⁴ *Monestir de Nostra Dona dels Àngels*: es deia també convent de Jesús; pertanyia als frares franciscans del primer orde i estava ubicat fora de les murades, al solar que actualment ocupa l'Hospital Psiquiàtric de Palma.

encortinade ut moris est; e quant diran al cor lo psalm de *Benedictus* de Laudes de morts, pertirà ab sos ministres y quatre siris vermells encessos deuant de la sacras-tia e anirà al cor. E los lentons del cor seran encessos e quatre siris al cor⁴⁷⁵ ut moris est. E quant comensaran Vespres, los dos lanterns, cascú per una part de las capellas, posseran siris vermells dels xichs que los preueras tingueren a las Matines de Pascho, e encendran-los he possar-los-han en aquesta manera; ço és a la part de Sant Honofre.

214. A l'altar de Sant Honofre, un siri a cascun canelobra. Al retxat de la capella de Corpore Christi, quatre siris. A l'altar de Sancta Magdalena, dos siris e quatre siris al seu retxat de la capella; los dos siris se poseran a l'altar, per rahó que aquí s'fa stació. E al retxat de Sancta Ciciília, quatre siris. E al retxat de Sancta Anna, quatre siris. E al retxat de Sant Anthoni, quatre siris. E de la part altre ço és:

215. A l'altar de Sant Sebestià, dos siris a cade canelobre. E dins la capella de Sant Pera, sis siris, ço és dos siris a cascun altar. E al retxat de la capella de Sanct Guillem, quatre siris. E al retxat de la capella de Passione ymaginis, quatre siris. E al retxat de Sant Martí, quatre siris.

216. E mentre que diran *Magnificat*, ensendran lo siri pesqual, perquè fins aquesta hora haurà cremat lo fiol qui s'i acostume metre. E quant al cor hauran dit lo *Bene- /f. 27v/ dicamus* de Vespres, pertirà la creu maior de la sacras-tia, la qual lo escolà setmaner dels senys té de portar-la; e quant serà deuant l'altar maior, baix deuant los graons, los altres ascolans y lanterns aporteran lo siri pesqual e aniran deuant la processó, qui axirà del cor a la volta de Sant Bernat. E lo siri pesqual e la creu s'atureran deuant la capella de Sant Bernat, quasi prop de las fonts; e la processó resterà en aquesta part. E aquell qui ferà lo offici passarà, ab sos ministres, per lo mig de la processó e pugerà a las fonts; e aquí encenserà.

217. E nota que los escolans hauran hauer dos jóuens qui aporteran los dos encensers e las barquetas, per quant ells són afenats per aportar lo dit siri pesqual. E quant lo desús dit preuera qui ferà lo offici haurà encensat a las fonts, los domers encensaran per la processó ut moris est. E lo dit preuera ferà aquí, a las fonts, una stació; e acadade l'oració, lo siri pesqual e la creu, ab los canelobres, e lo preuera, ab sos ministres, passaran per mig de la dite processó e aniran a la capella de Sant Pera, e aquí feran altre stació; e la processó no s'mourà del dit loch fins acadade l'oració de la stació de l'altar de Sant Pera. E quant aniran a la dite capella de Sant Pera, la creu e lo qui ferà la processó ab sos ministres, tots entreran dins la capella e lo siri pesqual resterà fora la dite capella. E los entonadors se gireran ab la care deuers l'altar de Sant Pera quant lo preuera serà passat per anar a fer l'astació a Sant Pera. E quant l'oració de la stació de l'altar de Sant Pera serà dite, la processó se girerà, e ab lo siri pesqual e la creu deuant, aniran deuant la capella de Sancta Magdalena; e la creu e lo siri pesqual resteran fora la dite capella. E possade la processó, lo qui ferà lo offici, ab sos ministres, passaran per mig de la processó e aniran a l'altar de Sancta Magdalena; e al dit altar, dirà lo preuera ten solament l'oració e acaderà per *Dominum ad longum*,⁴⁷⁶ e après: *Dominus uobiscum*. E lo *Benedicamus Domino* diran aquells a qui tocharà, e finiran les Vespres. E aquest orde matex axí dels siris, ço de la processó, se feran en los dos dies sagüents après

⁴⁷⁵ <Cremarà la banalade>.

⁴⁷⁶ Per *Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti, Deus, in saecula saeculorum*. La formula breu és: *Per Christum Dominum nostrum*.

lo dia de Pascho. E acadades les desús dites Vespres e la processó, tocharan N'Anthoni per Completes.

74

COMPLETES DEL DIE DE PASCHO

218. Per a Completes, serà aportade al cor la caldereta y salpasser d'argent per asperges; e per semblant, en las duas festas sagüents.

219. E quant vendrà lo vespre, tencades les portes de l'església, lo ragent ferà passar dos tepits deuant la tombe del rey, a la volte del lantoner maior; e ferà passar la taula maior sobre los tepits e starà recoldade ab la tombe del rei, ben pitgade, per manera que stigue fort e segura. E feran de la /f. 28r/ taula a modo d'altar, ab un bon palis deuant e unas estoualles largues per cobrir los cantons de l'altar; e sobre les estoualles, possaran una línia bona; e sobre les estoualles posse-
ran lo bancal de l'argent, cubert ab una tauloya de sede dels musols, e altre si master serà per ben ornar, per quant l'endemà de la festa de Pascho, s-i metrà tot lo argent e les relíquies de l'esglàsia, dich de la sacrastia.

[TEMPS PASQUAL]

75

FERIA SEGUNDA POST FESTUM PASCHE
MATINES

220. Fferia secunda post festum Pasche, per Matines, a las dues horas a pessar de matinade, tocharan l'esquella de Matines apel·lade Philomena; e tocharan per bon toch.⁴⁷⁷ E acadade, feran dobles de las esquellas petites, ço és l'esquella de Prima e l'esquella de despertade; e tocharan aquesta doble per espai de XXXX tirades. E acadade, dobleran lo seny Pissà e lo seny Migà per espai de XX tirades; e acadade dite doble, feran clars de Na Picabarayha primer e l'esquella de Prima après; e l'esquella de Matines e lo seny Pissà e lo seny Migà, tots ensemps, feran clars. E al cor, seran excessos los quatre siris ut moris est e tots los lentons del cor, y quatre candelas a l'altar maior. E l'escolà aportarà al cor dues capes de xemellot blanch, ab dos bordons de fust, per aquells qui entoneran a las dites Matines. E altre cape de xemellot blanch per lo domer qui ferà les Matines; no·y haurà capes per lo darrer responsori. A la sacrastia, seran aperellades dues capes de xemellot blanch per los domers per anar encensar y dos siris per acompanyar los dos domers. E quant diran lo darrer responsori, l'escolà posserà a n'el salamó del cor set candelas blanques per lo *Te, Deum, laudamus*; e ten prest tocharan per Laudes totes les campanes, ab los senys Pissà y Migà. E après tocharan les betellades; e quant hauran tochat, tocharan lo seny Pissà per Prima.

221. Nota que, en aquest temps de tempore pascali, per rahó dels officis, qui són curts, s'acustume de tochar Matines quasi en l'albe; e per ço, encare que toquen Laudes ans del temps, no és inconuenient, per quant les betellades s'han de tochar; e anans de las betellades, forssadement (sic) tenen a tochar Laudes.

⁴⁷⁷ *Tocar per bon toc*: tocar una bona estona. Aquesta accepció no apareix al DCVB ni al DECLLC.

222. E quant Prima serà dite, lo custos ferà aperellar, deuant lo vestiari de la sacrestia, una taule ab unas toualles listades e ferà possar sobre la dite taule tots los reliquiariis, e les relíquies ben espolsades sobre la dite taule. Primerament, la veracreu e totes les altres relíquies, ab lurs reliquiariis; e les relíquies qui no tendran reliquiari, metran dins una bessina d'argent de las maiors. E les spines metran dins lo crestall⁴⁷⁸ del reliquiari del bisbe Bal·le. E la veracreu xicha serà messa en l'espigue en què aporten lo Corpus Christi lo dia de Corpore /f. 28v/ Christi a la processó, liguade bé ab fill. E a cascun reliquiari e bessine, ferà metre un vel de sede dels bells qui hi seran sagons lo reliquiari serà. E sobre lo vestiari, ferà aperellar totes les capas de brochat e d'altres de las millors. E sobre lo dit vestiari, seran aperellats vestiments blancs dels bells per lo qui dirà la missa, ab sos companys. E per semblant, aperelleran un paualló, lo més bell, ab quatre hastes, sots hon aportaran les dites relíquies, lo qual paualló aportaran quatre preueras, elegits per lo bosser, ab capes de xemellot vermell. E dite l'epístola, lo ragent anirà al cor per conuidar les dignitats e canonges, e agreduats e preueras entichs; e aniran a la sacrestia per aportar les relíquies e per pendre les capes.

76

A LA MISSA

223. A la una hora de dia, feran la doble de las dues esquellas, ço és de Prima e de la despertade, las qual[s] tocharan per spay de tres quarts; e acadades, feran l'altre doble del seny Pissà e del seny Migà, per manera que a las dues hores comensaran lo offici. E quant diran les hores, seran excessos a l'altar maior quatre lums, e al cor, quatre siris e tots los lentons ut moris est. E lo setmaner dels ascollans aportarà al cor XII capes de xemellot blanc e los XII bordons d'argent per los preueras qui entoneran a la missa; e dit escolà posserà al pheristol de la trona una tauayola de sede blanca per lo euangeli. E quant diran lo psalm de IX, ço és *Principes*, feran clars de tots los senys e esquellas, acceptat N'Anthoni. Lo sotdiacha, anant a l'altar, aportarà la Verònicha, e per semblant, lo diacha a la trona per lo euangeli. E quant l'offerenda⁴⁷⁹ serà dite,⁴⁸⁰ los XII preueras, ab les capas e bordons, aniran a l'altar maior. E los canonges y agreduats seran vestits ab les pus bellas capes; e cadehú, ab son vel al coll e reliquiari, per lur orde, deual lo paualló, lo qual aportaran quatre preueras, ab dos fedrins de l'altar maior, ab domàti-gues e los canelobres d'argent ab lums deuant, aniran alt, al pus alt grahó, ajeno-llats per orde, e los preueras, ab los bordons, ajeno-llats a l'altre grahó sagüent, ab un saltiri deuant, girat al *Te, Deum*. E quant tots seran ordenats, lo preuera qui dirà la missa se posserà al mig de l'altar, ab sos ministres ajeno-llats. Comensarà lo *Te, Deum, laudamus* e l'orgue dirà un vers e los preueras de l'altar maior l'altre vers. E quant lo preuera haurà comensat lo *Te, Deum*, l'escolà roder ferà senyal de la campaneta de l'altar maior e tocharan N'Anthoni. E acadat lo *Te, Deum*, dos fedrins diran lo vers, ço és: *Orate pro nobis, omnes sancti et sancte Dei*,⁴⁸¹ e los cir-

⁴⁷⁸ *Lo crestall del reliquiari*: el vericle o recipient del reliquiari.

⁴⁷⁹ *Oferenda*: ofrena. Aquesta terminologia és summament interessant, perquè aquest nom és el mateix que tenia l'oració sobre les ofrenes a la litúrgia hispànica. Per tant, ens trobam encara aquí amb el ressò de l'antiga litúrgia celebrada a Catalunya abans de la imposició de la litúrgia romana al s. IX (DCVB/DECLLC: *oferena* (< *offerenda*). La CT també utilitza aquest terme.

⁴⁸⁰ <Nota que, en aquest die, lo qui diu la missa no·s gira a l'offerta ni van preueres per l'asglésia per offerir>.

⁴⁸¹ *Orate pro nobis, omnes sancti et sanctae Dei* [PU f. 10r].

cumstans responderan: *Ut dimittantur*, etc. E lo preuera, al mig de l'altar, dirà l'oració per tots los sancts, qui comensa: *Concede*.⁴⁸²

224. Nota que algunes controuèrsies s'ha hagut sobre lo dir de l'oració al mig de l'altar, que alguns /f. 29r/ deyhen que-s deuia dir al corn de l'altar, faent compe-ració que, quant se fa alguna veguade lo *Te, Deum* per alguna alagria d'alguna bona noua, o a ueguades alguna *Salue, regina* per alguna necessitat, l'oració se diu al corn de l'altar maior. Dir que és veritat no dient missa, per quant lo missal no-s deu moura de son loch, que aquesta oració no és altre cosa sinó preguàries per tots los sancts, axí com fem per sant Sebastià y altres semblants, que lo preuera fa l'oració al mig de l'altar. E a foriori, quant als disaptes diran la missa de Nostra Dona, a la fi de la missa diran una antíphona de Nostra Dona, e lo preuera dirà l'oració al mig de l'altar; e per ço·s fa aquesta diferència: per rahó de la missa.

225. E quant l'oració serà dite, lo preuera, ab sos ministres, aniran a seura al lur loch acostumat de l'altar. E aquells qui aportaran les relíquies deuellaran de l'altar maior en la mateixa forme que·y seran pugats, e aniran a l'altar que hauran fet deuant la tombe del rey, e possar-se han per orde deuant lo dit altar. E lo custos, ab los escolans, pendran les dites relíquies e compondran-les sobre lo dit altar; e al mig de l'altar, posseran la custòdia ab la veracreu, e al peu de la dite custòdia, posseran la crueta del lignum de IX lissons, ben liguade ab una veta de sede, a la qual se ferà l'adoració. E deuant lo dit altar, posseran un ascabell per ajennollar-se per fer l'adoració. E quant hauran posstat les relíquies, los canonges, ab tots aquells qui hauran aportat les dites relíquies, s'ordeneran per cor deuant lo dit altar, e après d'ells s'ordeneran los XII preueras, ab los XII bordons; e los quatre preueras, ab lo paualló, tendran-lo estès sobre les relíquies fins que l'adoració dels dits canonges e XII preueras serà feta. E quant tots seran ordenats, hu après l'altre s'agons son grau y loch, ab molte reuerència, feren l'adoració al loch ya dit. E quant tots hauran adorat, anar-se-n'han a la sacristia, e los quatre preueras, ab lo paualló, ensemps ab ells. E los XII preueras, ab los bordons, aniran al cor e prosehiran lo offici. E lo preuera qui dirà la missa prosehirà en son offici.

226. Nota que, a cascun cap del bencal hon seran possades les dites relíquies, deu estar un canelobre d'argent dels maiors, ab siris vermells qui cremeran fins [que] les relíquies seran estogades. E al costat de la custòdia hon serà la veracreu, posseran dues bessines d'argent, una a cascun costat, hon posseran la charitat⁴⁸³ los qui adoreran; e lo sacrista haurà un preuera qui acompenyerà les relíquies fins que seran estogades, e dar-li-ha, per sos treballs, quatre sous. E estaran les relíquies al dit altar fins quasi a la una hora de nit, /f. 29v/ saguons la deuoció de la gent. En aquesta missa, no s·i ferà offerta, sinó l'adoració, de la qual los domers no n'hauran lo quart.

⁴⁸² Segurament, es tracta d'aquesta oració: *Concede, quaesumus, omnipotens Deus, ut intercessio nos sanctae Dei genetricis semperque virginis Mariae, sanctarum omnium celestium virtutum et beatorum patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum atque virginum, et omnium electorum tuorum et quorum reliquie in ista continentur ecclesia ubique laetificet, ut dum eorum merita commemoramus, patrocinia sentiamus* [MM 3.430].

⁴⁸³ *La caritat*: l'almoina dels fidels.

227. A las saguones Vespres, tocharan Ne Picabarayha per spay de mige hora; e acadade, feran clars de las tres campanes acostumades enfre l'any, ço és tres trets. E acadats, feran dobles ab les duas esquellas, ço és ab l'esquella de Prima e de la despertade, e dobleran fins que lo domer dirà la terça lissó de morts; e lo roder farà senyal ab la campana acostumade e acaderan la dite doble. E quant lo psalm de Laudes de morts, ço és *Miserere mei*, etc., serà dit, lo dit roder farà senyal de la dite campane e feran l'altre doble del seny Pissà e Migà fins que diran l'antíphona de morts, ço és *Omnis spiritus*; e lo dit roder farà senyal per acadar. E quant hauran acadade la dite doble, feran clars de totes les esquellas ab los dits dos senys. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes, dues de sede blancha, ab les pinyes, per los dos canonges qui entoneran a las Vespres, e dos bordons dits dels canonges, e dues capes de xemellot blanch, ab los bordons de pinyacles, per los dos primatxers qui entoneran ab los dits canonges. E altre capa de sede blancha de las belles, ab lo respal·les de sede blancha, per lo canonge qui farà les Vespres. E seran encessos al cor quatre siris e tots los lentons ut moris est. E per semblant, serà encès lo siri pesqual e los siris de las capellas, axí com ya és dit a las saguones Vespres de Pascho. E anans que diran Vespres, lo ragent farà posar a l'altar maior lo sol e la luna,⁴⁸⁴ lo sol al cap de l'altar de la part de Sant Guabriel, sobre un canelobre de ferro qui ya acostumen d'estar al dit altar; e la luna, a la part deuers la capella de Sancta Eulària.

228. Nota que, en aquestas Vespres, s'agué gran contrast entre mossèn Vicens Martí e misser Francesch Ximeno, canonges nadius de València, dient la hu que conoges (sic) no deuen entonar en aquestas Vespres; l'altre pretenia que canonges deuen entonar. E per foragitar aquesta qüestió, fonch determenat que canonges antonassen. E fonch feta dite determinació por lo reuerent vicari y Capítol en l'any mill CCCCL; e d'aquí hauant s'és seruat axí.

229. A la sacrastia seran aperellades tres capes de xemellot blanch per los domers per encensar en les desús dites Vespres e quatre fadrins de l'altar, ab quatre siris vermells encessos, qui acompanyaran los dits domers al cor. La processó se farà après hauer dit lo *Magnificat*, axí com ya és dit a las saguones Vespres de Pascho. E quant la dite processó serà feta, /f. 30r/, tocharan N'Anthoni⁴⁸⁵ per Completes.

230. Fferia III post Pascha per Matines, Laudes, Prima, e les horas, e a la missa, e a las Vespres, tocharan com és dit en la fèria II demunt dita e en la matexa hora. E dematí, ans de comensar les horas, lo ragent farà aportar a l'altar maior tots los

⁴⁸⁴ *El sol i la lluna*: devien esser unes figures esculpides que s'usaven per ornar el presbiteri.

⁴⁸⁵ "N'Anthoni": ratllat; <lo seny Pissà>.

inproperis⁴⁸⁶ de Ihesucrist, sagons veurà en la consuetà de la Maria.⁴⁸⁷ E ferà aperellar a la sacrastia un vestiment per la Maria, ço és camis ab parament e una domàtigue de vellut vert, e un mantell fet d'una capa de vellut vermell. E té esser preuera la dite Maria, elegit per lo custos, e dóne-li un cruat⁴⁸⁸ per sos treballs; més té hauer lo dit custos un fedrí per àngell e donar-li-ha un sou. E quant lo preuera anirà a l'altar per dir la missa, lo sotdiacha aporterà la Verònicha e lo diacha l'aporterà a l'euangeli. E quant la missa se comenserà, la Maria se vestirà e l'àngel per semblant, emperò l'àngel pugerà a la capella de Trinitat, per ço que, quant haurà a cantar, sterà alt als corradors de la part de Sant Guabriel. E quant l'epístola serà dite, lo ragent, ab la dite Maria e los fedrins de l'altar, ab domàtigues,⁴⁸⁹ sobrepallisos, ab los canelobres d'argent maiors, ab siris blanchs excessos, axiran de la sacrastia per anar al cor, e pesseran fore l'església per lo mirador,⁴⁹⁰ entreran dins la Seu per lo portal de Mar⁴⁹¹ e possar-s'an prop lo portal del cor, per manera que no·ls puguen veure del cor; e ferà encendre los siris, si seran apaguats. E axí com acaderan lo *Alleluia. Angelus Domini*,⁴⁹² lo custos, ab la Maria e los fedrins deuant, entreran al cor, e al replà del cor, entre la cadira del senyor bisbe e de l'ardiacha, la Maria dirà, cantant: *Victime paschali laudes*, e lo cor reprendrà. E dit custos y la Maria, ab los dits, passeran per lo mig del cor, per la part del senyor bisbe, e aniran a l'altar maior pugant per la part de la capella de Sancta Eulària. E deuant l'altar maior, serà possat un escabell, ha hon la Maria pugerà, ab la cara girade a la volta del cor. E al costat de la Maria, a la part dreita, sterà lo custos per legir la consuetà e per donar los improperis a la dite Maria. E al corn de l'altar, a la part hon sterà lo sacrista, sterà un escolà per donar los improperis al sacrista, e lo dit sacrista los derà a la Maria. E a l'altre corn del dit altar, sterà un altre escolà per a pendre los dits improperis de la mà de la Maria. E a la porte del cor, dins lo cor, steran los XII preueras, ab capes y bordons, los quals interrogaran la dite Maria. E lo custos, legint la consuetà, derà lo improperi a la dite Maria, sagons la consuetà requerrà. E quant vindrà en aquell pas que la Maria haurà a cantar dels cossos resuscitar, seran aperellats deuant l'altar maior set /f. 30v/⁴⁹³ o vuyt fedrins o tants quants volran, ab camis e cuberts los caps ab amits. E quant vindrà lo loch de resuscitar, axiran de deuant l'altar, e radolant fins baix al darrer grahó, anar-se'n-an a la sacrastia. E lo àngell sterà al corrador; quant vindrà lo cas que haurà a cantar, tindrà les ales plenes de candelas excesses, e axint, feran una bombarde o alguna ramor, significant la impetut del seu axir; e quant haurà cantat, tornar-se'n ha. E acadade la consuetà, la Maria, ab lo ragent e los fedrins, aniran a la sacrastia per despullar-se e deuelleran de l'altar per la part de la capella de Sant Guabriel. E d'aquí hauant procehiran lo offici.

⁴⁸⁶ *Improperis*: nom de les *arma Christi* o símbols de la passió de Jesucrist de les vexil·les a la tradició popular de Mallorca (DCVB 1506).

⁴⁸⁷ *Consuetà de la Maria*: consuetà de Maria Magdalena, que no s'ha conservat [CT ff. 182v-183r].

⁴⁸⁸ *Croat*: moneda (DCVB 1406).

⁴⁸⁹ "de l'altar ab domàtigues": ratllat; <ab sobrepallisos>.

⁴⁹⁰ *Mirador*: es tracta del portal del Mirador.

⁴⁹¹ Segurament, és un error del copista i es deu referir al portal del claustre o el de l'Almoina, ja que no té sentit sortir i entrar pel portal del Mirador o de la Mar sense fer cap acció fora de la Seu.

⁴⁹² [Mt 28,2] *Alleluia. Angelus Domini* descendit de celo et accedens revoluit lapidem et sedabat super eum [LCVE 293, 316].

⁴⁹³ A peu de plana, hi ha dues anotacions, amb lletra del s. XVII, que no es poden transcriure, perquè estan tapades amb un pegat.

231. A las Vespres, serà fet tot axí com ya és dit en lo die passat; e en aquests dos dies, ussen vestiments blancs dels bells, axí en la missa com en les Vespres.

80

FFERIA III, V, VI ET SABBATO⁴⁹⁴ POST PASCHA

232. Fferia quarta et quinta, sexta et sabbato tocharan a Matines e a Laudes, missa, Vespres y de morts axí com a die de IX lissons. Acceptat en lo disapte, que N'Anthoni tocharà a Tèrcia, per quant la missa serà de Nostra Dona. E per totas aquestas octaues, serà aportade capa de xemellot blanch al cor, sens respal·les, per lo domer qui ferà les Vespres o les Matines. E quant diran lo ympne de Laudes, dos lanter, ab siris de IX lissons encessos, aniran al cor per compenyar lo domer, lo qual, comensade l'antíphona de *Benedictus*, axirà del cor per anar encensar a l'altar maior e tornar-se'n al cor. E quant a Vespres se dirà lo ympne, dos fedrins de l'altar, ab sobrapallissos e ab canelobres d'argent ab siris vermells encessos, aniran al cor per acompenyar lo domer. E a l'altar maior, esterà aperellat lo roder, ab lo encenser e la barqueta, perquè lo domer té encensar l'altar.

233. E per la missa maior seran aportades al cor quatre capes blanques e quatre bordons d'argent dels radons.

234. La missa matinal en aquestas octaues serà *de resurrectione*, dich la missa dels escolans. Comensa lo offici *Ressurrexi*,⁴⁹⁵ los *Kyri* [e] *Gloria* de IX lissons, *Credo*, prophaci, *communicantes* sicut in die Pasche. En aquesta missa, no s·i dirà prosse e no·s deu dir de morts, per quant són octaues solemnes.

235. La missa maior se dirà de la diade concurrent, ab vestiments de xemellot blanch, e canelobres d'argent e lignum, e lo encenser a l'introit de la missa e a l'exint de la sacrastia e a l'anant a la trona per acompenyar lo diacha a l'euangeli. Dirà lo preuera lo *Credo* e lo prophaci e *communicantes* axí com lo dia de Pascho. E en aquesta, diran la prosse e tochar-la·n ab l'esquella d'enseguonar.

236. Nota que lo reuerent Capítol pot fer e dispensar que, si cas era que, en la Setmana Sancta, hauran soterrat algun cos de nits, /f. 31r/ en aquesta setmana de Pascho poran fer cos present⁴⁹⁶ e dir duas missas de cor: la primera, de rèquiem, ab lo cos present,⁴⁹⁷ la qual se dirà entre Sexta y Nona. La maior, serà de las octaues e dir-s·a après Nona. Així fonch fet en l'any mill CCCCLII en la fèria III per la muller d'En Jouals, filla d'En Pou.

237. Nota que, en nigin disapte de l'any, no·s toque la prossa, encare que·s digue en lo cor, per quant, après *Sanctus*, tochan lo seny Migà per los anniuersaris dels preueras. E en aquest disapte infra octauas Pasche, la missa maior serà de Nostra Dona,⁴⁹⁸ ab òrguens. E a la missa, entoneran quatre preueras, ab capes de xemellot

⁴⁹⁴ <Y nota que lo disapta se tocarà En Mitjà a le missa maior, y no·y <add. torna> aurà ciris a n'el corredor>.

⁴⁹⁵ [Ps 138,18b.5b.a.2] Resurrexi et adhuc tecum sum. Alleluia [AMS 80].

⁴⁹⁶ *Fer cos present*: posar el túmul a l'església mentre es fa la celebració exequial.

⁴⁹⁷ *Cos present*: segurament es refereix al túmul o capell ardent.

⁴⁹⁸ <Nota que, an l'any MDXXXI, menà lo reuerent Capítol que d'aquí auant la missa major del disapte infra octauas Pasche fos de la jornada, puy ne té de pròpia, e no de Nostra Dona; y no tocharà N'Anthoni ny a n'el corredor cremeran [...]>.

blanch e quatre bordons d'argent, los dos qui s'acustumen de traure als disaptes; los altres dos, dels radons. En aquest disapte fins lo disapte ante dominicam quintam post Pascha <includiue>, serà lo euangeli de la missa de Nostra Dona: *Stabat autem [mater] Iesus iuxta crucem*;⁴⁹⁹ e dir-s·a ab nota⁵⁰⁰ e dir-s·a la prossa. E d'aquest dit disapte de ante dominicam quintam fins lo disapte de Trinitat, se dirà lo matex euangeli sens nota.

81

DOMINICA IN ALBIS⁵⁰¹

238. Dominica in albis, en lo disapte, serà mes a l'altar maior lo palis de la resurrecció vella o altre semblant quant aquest serà aguostat, e serà possat deuant l'altar maior un tepit; en aquest disapte, no·y haurà de morts.

239. A las primeras Vespres de la dita dominica, doblaran les esquellas manors, ço és l'esquella de Prima e d'enseguonar, per bon spay. E après acadades, tocharan lo seny Pissà tot sol alt e après feran clars de totas les campanes ab lo seny Pissà e lo seny Migà. E lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot blanch, ab los dos bordons de pinyacles, per los qui entoneran a las Vespres, e una cape de xemellot blanch por lo domer qui ferà Vespres. A l'altar maior, cremeran quatre lums e dos siris vermells al cor e la mitat dels lentons del cor seran excessos. En aquestas Vespres, no s·i aporten al cor capes ni bordons per lo responsori de las Vespres. E sien aperellades al cor⁵⁰² dues capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar e dos fedrins de l'altar ab siris vermells per acompanyar los domers. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

240. Per Matines tocharan, a las dues horas a passar ans del dia, la Philomena per ben tret; e acadade, feran la doble de las dues esquellas, ço és la Prima [e] l'altre d'enseguonar. E acadade la dite doble, tocharan lo seny Pissà tot sol; e quant serà acadat, feran clars ab totas les campanes e amb lo seny Migà e Pissà. E seran aportades al cor dues capes de xemellot blanch e dos bordons de fust, e altre capa de xemellot, per lo domer qui ferà Matines. E no s·i /f. 31v/ aporte[n] capes ni bordons per lo darrer responsori. E seran possats quatre lums a l'altar maior e al cor dos siris vermells, e la mitat dels lantons del cor cremeran. E a la sacrastia, seran aperellades dues capes de xemellot blanch per anar encensar per los domers, e dos lanterns, ab siris vermells, acompanyeran los dits domers. E lo roder aportarà al salamó del cor set candelas blanques qui cremeran por lo *Te, Deum, laudamus*. Per a Prima, tocharan lo seny Pissà.

241. Per la missa matinal, a las hores retudes, tocharan l'esquella de Tèrcia alta e la missa aquesta dels escolans serà de la dominica: *Kiri, Gloria, Sanctus, Agnus* tot de IX lissons. E tochade la una hora de dia, acaderan la doble de las esquellas de Prima e d'enseguonar;⁵⁰³ e acadade dite doble, tocharan lo seny Pissà tot sol per

⁴⁹⁹ Jn 19,26-27.

⁵⁰⁰ *Dir amb nota*: cantar el text.

⁵⁰¹ *Dominica in albis*: primer diumenge després del diumenge de Pasqua. S'anomena així perquè, el diumenge de Pasqua, els nous batiats a la vigília pasqual solien abandonar l'*alba*, és a dir, el vestit blanc que havien rebut al baptisme com a símbol de la seva resurrecció en Crist. Per això, el diumenge de l'octava de Pasqua es deia "dominica post albas", i posteriorment, "dominica in albis", entenant "in albis depositis", o sia "deixats ja els vestits blancs".

⁵⁰² "cor": ratllat; correcció il·legible.

⁵⁰³ **add.** <per determinació del Capítol en lo any 1583>.

X o XII tirades altes. E quant haurà acadat, posseran quatre lums a l'altar maior e la mitat dels lantons de cor cremeran; e dos siris cremeran al cor als canelobres, e altres dos siris vermells al corrador del portal del cor. Emperò aquests dos siris del corrador del portal del cor no cremeran sinó tant quant les horas se diran e la processó de la claustre se ferà; e tornade la processó, s'apagueran, per quant s'i possen per rahó de la processó. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor sis capes de xemellot blanch e sis bordons d'argent, ço és los dos de pinyacles e los quatre radons, per los sis preueras qui entoneran a la missa.

242. Per aquesta processó, aporteran a l'altar maior la caldereta e salpasser d'argent per dar asperges e de l'altar l'aporteran al cor. E aporteran los gualfanons e la creu migane, e lo sotdiacha aportarà lo lignum, ço és la creu ab lo crestayll, e dos fadrins deuant lo sotdiacha, ab canelobres d'argent. Los dos primatxers, ab los bordons de pinyacles, sens capas, entoneran a la processó. E usseran vestiments de xemellot blanch per la missa, ço és per lo preuera, e diacha e sotdiacha. Emperò si canonge volrà dir aquesta missa, aporteran vestiments de domàs blanch dels cascays o aquells que·ls aparrà puys sien blancs. En aquesta missa, se dirà la prosse, emperò no·s tocharà, per rahó de la doble qui·s tocharà après los *Agnus*. E quant se diran los *Agnus Dei*, feran la doble de l'esquella de Prima e d'enseguonar.

243. Nota que, en l'any mill CCCCL, fonch qüestió que alguns digueren que la creu maior deuia esser aportade en aquesta processó; altres deyhen que no. E de fet, per aquesta jornada, fonch aportade. Pretenien los altres que la creu Migane se deuia aportar. He fonch declarat que d'aquí hauant aportassen la creu migane, per quant és festa de doble migane. E encare que la consuetat digue la creu maior, leuors /f. 32r/ la creu migane era maior e après fou feta aquesta noue, que és ara la maior. E no·s deu aportar sinó quant toquen N'Aloy, perquè aquesta és la diferència.

244. A las primeras Vespres de l'Àngell custodi, serà possat a l'altar maior lo palis de madò Lossa e tots los tepits deuant lo dit altar. E una hora après mig jorn, tocharan Ne Picabarayha per spay de mige hora; e quant serà acadade, feran tres trets de clars de morts de quatre campanes, ço és les tres acostumades e l'esquella de Tèrcia ensemps ab ellas. E quant hauran acadat lo darrer tret, tocharan N'Aloy per bon toch; e quant haurà acadat lo dit Aloy, feran la doble de las esquellas maiors, ço és de l'esquella de Matines e de la de Tèrcia. E durerà aquesta doble fins que lo domer dirà la lissó de morts. E lo roder ferà senyal ab l'esquella deuant lo cor per fer acadar la dite doble. E quant lo psalm de *Miserere* de Laudes de morts serà dit, lo dit roder ferà senyal ab la dite esquella [e] arrencharan la doble ab lo seny Migà e N'Anthoni; e acadade dita doble, feran clars de tots los senys ensemps ab N'Anthoni.

245. E mentre que diran los de morts, aporteran al cor quatre capas, ço és dues de xemellot blanch per los primatxers qui entoneran a las Vespres, ab los bordons de pinyacles, e duas de seda blancha, ab los bordons dels domers, per los canonges

⁵⁰⁴ <Nota que los magnífichs jurats acomanen las Vespres i offici de l'Àngel a alguns senyors canonges>.

qui entoneran ab los primatxers. E més apoteran al cor altre capa de sede blancha,⁵⁰⁵ ab lo respal·les de domàs blanch, per lo canonge qui ferà les Vespres. E si bisbe hi haurà, se vestirà a la sacrastia e la sua cadira serà encortinade. E quant los clars seran fets, encendran tots los lentons del cor y quatre siris grosos vermells, que la Ciutat dóna, cremeran al cor ut moris est. E als àngels de l'altar maior, cremeran dos siris blanchs defora, e dins negres, de pes de duas liures cadehú, los quals la Ciutat dóna; e altres dos siris donen de pes cadehú una liura, tots blanchs, los quals seruexen per los canelobres d'argent. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent apoterà al cor dues capes de domàs blanch⁵⁰⁶ per los canonges qui diran lo responsori a Vespres, e una tauayola blancha per lo pheristol hon se dirà lo dit responsori; e un escolà deuant lo ragent apoterà los dos bordons dels canonges, dich lo escolà setmaner dels senys. E sien aperellades a la sacrastia tres capes de xemellot blanch per los domers per anar encensar e los quatre fedrins de l'altar, ab siris grosos vermells, per compenyar los dits domers. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas; e per semblant, apoteran la caldereta al cor per lo asperges.

246. E quant lo sol serà post, feran clars generals de tots los senys ab N'Anthoni e refteran lo dit Anthoni e /f. 32v/ lo seny Migà doblant, e les altres campanes acabaràn; e acadade aquesta doble, tocharan N'Aloy per lo seny de perdó. E quant hauran tochat lo seny de perdó, lo beneficiat de l'Àngell té càrrech de fer dir la *Salve, regina* en la dite capella de l'Àngel ab los que volrà. E a las dues hores de nit, tocharan N'Anthoni, per rahó de la processó.

83

PER MATINES DE L'ÀNGELL CUSTODI

247. Per a Matines, tocharan a las duas hores y mige a passar ans del dia, en manera que, a las dues hores a passar, hagen acadat de tocar. Aporteran al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons de fust per entonar a las dites Matines. E altre capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà Matines. Lo lanter setmaner ensendrà tots los lentons del cor e quatre siris vermells que la Ciutat haurà tramessos per lo cor. E a l'altar maior, cremeran quatre lums, ço és los dos siris demunt dits als àngels de l'altar y duas candelas als canelobres d'aquellas de Matines. E quant diran l'homelia, lo roder apoterà al cor dues capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per lo darrer responsori; he posserà set candelas blanques al salomó per lo *Te, Deum*. E quant se dirà lo darrer responsori, tocharan per Laudes ab tots los senys e N'Anthoni ensemps, ab lo seny Migà doblaran un poch, e après tocharan les batellades, e après tocharan N'Anthoni per Prima. E per encensar del *Benedictus*, seran aperellades a la sacrastia duas capes de xemellot blanch per los domers, ab los dos lanterns ab dos siris caschú, [que] acompenyaran los dits domers.

84

A LA MISSA MAIOR DE L'ÀNGELL CUSTODI⁵⁰⁷

248. A la missa maior, a la una hora de dia tochade, doblaran las asquellas maiors, ço és l'asquella de Matines e l'asquella de Tèrcia, fins a las dues horas de

⁵⁰⁵ <Are capa de brocat blanch>.

⁵⁰⁶ <Are les de tela d'argent>.

⁵⁰⁷ **add.** <Acaderà a una hora de die per lo sermó y processó>.

dia. E acadade aquesta doble, per poch entreuall, feran altre doble del seny Migà e de N'Anthoni. E après acadade aquesta doble, seran encessos quatra lums a l'altar maior, e encendran tots los lentons del cor e los quatre siris ya desús dits. E dematí, quant tocharan per Tèrcia, los escolans y lanterers aportaran al cor totas les capes bellas, axí de brochat com d'altres, e possar-les han sobre una taule, la qual los lanterers hauran aperellade al cor. E quant diran les horas, los dits escolans aportaran al cor, o pus ver l'ascolà roder a soles, XII capes de xemellot blanch e XII bordons d'argent per los preueras qui entoneran a la missa maior. E una tauayola de domàs blanch a la trona per lo feristol de l'euangeli. E a la sacrastia, seran aperellats los més bells vestiments blancs que hi seran⁵⁰⁸ per lo qui dirà la missa e per lo diacha y sotdiacha. En aquest dia, no·s ferà processó per la claustre. E immediadement dites les horas, comensaran la missa maior, e quant aniran a l'altar per la missa, lo sotdiacha aporterà la Verònicha; e per semblant, l'aporterà a la processó, e lo diacha l'aporterà quant anirà a la trona per dir lo euangeli. E quant lo euangeli serà dit, dobleran les esquellas ma- /f. 33r/ jors, ço és la de Tèrcia e la de Matines. E tochat *Sanctus*, dobleran un poch lo seny Migà e lo seny Pissà; e aquest tochar se fa perquè les perròquies, ab lurs creus, vinguen. E acadade la missa e l'absolució, los dos de cor maior se vestiran domàtiques de xemellot blanch e aportaran los ymatges de Nostra Dona d'argent; e aquests no van a la missa, sinó sols a la processó. E si los jurats seran vinguts a l'església; la processó pertirà ten prest feta l'absolució. E si no seran vinguts, esperar-los-han. E quant seran vinguts, pertirà la processó en aquesta manera, ço és que:

249. Lo preuera o bisbe qui ferà la processó, pendrà capa de sede blancha; e axint de la sacrastia per anar a l'altar maior, aniran deuant tots los gualfanons maiors e la creu maior, ab dos fadrins deuant, ab los canelobres d'argent; e aquests aniran deuant lo cor, ha hon totes les creus s'ordeneran; e après dos fadrins de l'altar, ab domàtiques, aportaran los canelobres d'argent ab siris blancs. E après aniran los dos de cor maior e lo sotdiacha, ab la Verònicha, e lo diacha e lo preuera; e puge- ran al grahó primer de l'altar maior. E los XII preueras del cor, ab capes y bordons, seran aquí, a l'altar maior, a l'altre grahó après del preuera qui ferà la processó; e tots aienollats, lo qui ferà la processó dirà alta voce: *Te, Deum, laudamus*; e los XII preueras, ab les capes y bordons, alsats de peus, pendran: *Te, Deum, confitemur*, e anant cantant, prosehiran la processó. E quant lo qui ferà la processó axirà fora la Seu, tocharan N'Aloy. E quant la processó⁵⁰⁹ de tornade, lo qui ferà la dite processó, serà deuant la torre del castell qui staua deuant lo payró antiguament, torneran tochar N'Aloy e entreran dins la Seu per la matexa porta per hon seran exits; e pessaran per mig del cor per anar a l'altar maior, per ço com no aporten paualló.

250. Nota que, encare que en aquest dia plugués e la processó no·s pogués fer per la ciutat, per ço no·s feria dins l'església per la claustre, per quant no·y ha offici per fer la processó per la claustre. E per ço, si no·s poria fer en aquesta diade, se perlongue per altre jornade, per quant és solemna.

⁵⁰⁸ <Are los de brocat blanc>.

⁵⁰⁹ <A la processó, van tots los religiosos ab lo orde que van lo die del Corpus, acceptat que no aportan creus los monestirs>.

251. Regle general que, de qualseuol processó qui·s ferà entre l'any per qualseuolra cosa, entrarà per la porta on axirà, acceptat aquellas ha hon s'aporterà paual·ló, axí per causa de relíquies com per qualseuolra altre cosa, que tals processons entreran a la Seu per lo portal gran deuers mar, e per deuant la capella de Sant Bernat, aniran a l'altar maior. E per aquex mateix portal, entrarà la terça processó de las letanies; e per la part de la capella de Sant Bernat, pugeran a l'altar maior, per causa que les creus ab los qui aporten los bordons són tinguts entrar dins lo castell e fer una stació deuant l'altar de Sancta /f. 33v/ Praxedis. E lo qui ferà la dite processó, dirà al corn del dit altar l'oració de sancta Praxedis e axiran de la dite esglàsia per lo portal xich. E axint del castell, los dotza preueras, ab les capes y bordons, deuant la torre noua de la Seu,⁵¹⁰ aienollats, comensaran la *Salve, regina*; e cantant, entreran per lo portal de Mar de la Seu axí com ya és dit.

252. A las saguones Vespres de l'Àngell custodi, tocharan en la manera de las primeras Vespres en todas cosas. E quant diran los de morts, aporteran al cor quatre capas, ço és duas de xemellot blanch, ab los bordons de pinyacles, per los primatxers qui entoneran, e les altres duas seran aquellas qui seruiren a n'als canonges per a dir lo responsori de las primeras Vespres de la festa de l'Àngell, ensemps ab los bordons matexos; e aquestas seruiran en aquestas Vespres per los canonges qui entoneran ensemps ab los dits primatxers. Per semblant, hi aporteran altre capa de domàs blanch, ab lo respal·les de sede blancha, per lo canonge qui ferà Vespres. E si hi haurà bisbe, vestir·s·a capa blancha a la sacrastia ut assuetum est. Tota l'encesse, axí de l'altar com del cor, se ferà axí com a las primeras Vespres. E si l'endemà hi haurà festa d'altar, encortineran la capella; e quant se diran les dites Vespres de l'Àngel, lo ragent ferà aportar dos siris a l'altar d'hon serà la festa e cremeran, e un missal per a dir l'oració; les capes e siris per encensar, axí com a las primeras Vespres. E acadades les dites Vespres, tocharan N'Anthoni per Completas. E al cor, serà aportade la caldereta d'argent per lo asperges.

253. [A]nno a natiuitate Domini MCCCLXXXV, reuerendo in Christo pater et dominus dominus frater Petrus,⁵¹⁴ Dei et apostolice sedis gratia, episcopus maioricensis, de voluntate et consensu sui honorabilis Capituli, iuxta sacrorum canonum

⁵¹⁰ *Torre nova de la Seu*: devia esser una de les dues torres de la façana de la Seu que es desmuntaren al s. XIX, en aquest cas la que donava a la part de la mar.

⁵¹¹ "quinta": ratllat; <+>.

⁵¹² *Sínodo*: reunió general o assemblea del clergat, en aquest cas del bisbe amb el presbiteri diocesà o amb els seus representants [CT ff. 202v-204r]. Sobre els sínodes mallorquins, vegeu: G. SEGUÍ MAS, "Sínodes de l'Església de Mallorca", a *Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca* any 121/1 (1981), pp. 66-68; J. AMENGUAL I BATLE, "Tres concilis, tres models d'Església i tres estils sinodals", a BSAL 55 (1999), pp. 7-54.

⁵¹³ Vegeu el ritual del sínodo al s. XIV a CT ff. 202v-203v.

⁵¹⁴ El bisbe de Mallorca Pere de Cima (1377-1390).

instituta, sequensque vestigia ecclesiarum cathedralium ditionis regis Aragonum (sic) fecit et ordinavit constituciones sequentes, que de eius mandato fuerunt publicate in sancta sinodo celebrata die XIII mensis aprilis anno supradicti, sub hac forma.

254. Primo namque dictus reuerendus dominus episcopus, consensu predicti honorabilis Capituli, irrefragabiliter statuit et ordinavit quod de cetero sancta sinoda annis singulis perpetuo celebretur duobus diebus continuis, videlicet fferia v et fferia vi post dominicam in albis. Ita tamen quod die prima celebretur missa sollemnis de resurrectione Domini, nisi ipsa die festum duplex vel ix leccionum occurrerit, et tunc celebretur missa de ipso festo; et post ipsius misse celebracionem, legatur sanctum euangelium *Designavit dominus Iesus*,⁵¹⁵ etc. Et dum comunicanda dicetur, induat se reuerendus dominus episcopus solemniter, et dicto euangelio, dictus dominus episcopus vel alius celebrans sanctum sinodum. /f. 34r/ Incipiat alta voce ymnus *Veni, creator Spiritus*,⁵¹⁶ et finito ipso ymno, dicatur versus *Veni, Sancte Spiritus*,⁵¹⁷ cum duplici *Alleluia*, et dicatur oratio *Deus, qui corda fidelium*,⁵¹⁸ etc. Et immediate fiat sermo; quo facto, statim conuocentur omnes rectores et curati ecclesiarum ciuitatis et diocesis maioricensis.

255. Die vero secunda celebretur missa sollemnis de requiem, nisi ut supradictum est festum duplex vel ix leccionum interuenirit ipsa die et tunc celebretur missa de ipso festo; et post ipsius misse celebracionem, legatur euangelium *Ego sum pastor bonus*,⁵¹⁹ et dum comunicanda dicetur, induat se solemniter reuerendus dominus episcopus sicut prius. Et finita missa, corriguat clerum et legantur constituciones.⁵²⁰ Et postea nominentur omnes clerici qui ipso anno obierunt; demumque fiat absolutio generalis, prout alias est fieri assuetum.

88

FFERIA QUINTA POST DOMINICAM IN ALBIS

256. Fferia quinta post dominicam in albis, tocharan N'Anthoni per spay de mige hora, e açò és per rahó quant se ferà lo sínodo. E lo roder aporterà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons d'argent radons per entonar a la missa. E quant les hores seran dites, feran clars de ix lissons e la missa se dirà *de Corpore Christi*; entiguament, s'acustumaue dir *de resurrectione*, si festa doble no-y haurà o d'altar, que en tal cas la missa serà de la festa. E és custuma que tots los rectors y vicaris tenen esser presents a la dite missa. E hu dels rectors és tingut a dir aquesta missa e altre rector dirà lo euangeli; altre rector dirà l'epístola, e los quatre qui entoneran a la missa tenen esser rectors o vicaris. E mentre que la missa se dirà, lo ragent ferà metra un tepit deuant la cadira del bisbe, allí on acustume de fer lo offici, quasi deuallo lo lentoner del cor; e al mig del tepit, posseran hun feristol, ab una tauayola de sede blancha. E si lo senyor bisbe serà present, encortinerran la sua cadira ab les dues altres, axí com s'acustuma fer a las festas solemnes, e

⁵¹⁵ Lc 10,1-12.

⁵¹⁶ Veni, creador Spiritus, mentes tuorum visita... Himne de Pentacosta de Magenci Raban Maur (776/80-856).

⁵¹⁷ Veni, Sancte Spiritus, et emitte caelitus lucis tuae radium... Seqüència de Pentacosta del s. XIII, d'autor desconegut [CAO 5.327].

⁵¹⁸ Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritum recta sapere et de eius semper consolationem gaudere [MM 3.227].

⁵¹⁹ Jn 10,14-21.

⁵²⁰ *Constituciones*: els acords o conclusions del sínodo.

vestir-s·a a la sacrastia ab dues dignitats, si n·i haurà; si no, ab canonges més entichs; e vestir-s·an ab capes de brocat e lo gremial de brochat. E quant hauran tochat *Sanctus*, lo dit reuerendíssimo senyor bisbe e sos ministres se vestiran; e lo dit senyor no·s metrà camis, sinó la cape sobre lo sobrepallís. E per semblant, se vestirà un primatxer per diacha, ab domàticha de xemellot blanch; e quant lo preuera haurà combreguat a la missa maior, pertiran tots de la sacrastia per anar al cor, ab aquest orde. Primerament, aniran dos fadrins vestits ab domàtiques blan-chas, ab los canelobres d'argent migans, ab siris blancs excessos; après lo diacha aportant lo test; en après lo senyor bisbe, ab sos ministres; e quant seran al cor, lo dit senyor bisbe e sos companyons s'asseuran a las cadiras. E lo diacha posserà lo test al feristol major del cor, hon acustumen estar les consuetas, e sobre lo feristol /f. 34v/⁵²¹ que hauran aperellat, posseran lo euangelister;⁵²² e acadade la missa, di-rà aquell euangeli *Designavit dominus Iesus*, etc. E quant lo euangeli serà dit, lo senyor bisbe, ajenollat, comenserà alta voce lo ympne *Veni, creator Spiritus* e lo cor reprendrà lo dit ympne cantant e procehint-lo. E quant lo dit ympne serà aca-dat, lo senyor bisbe dirà lo vers *Veni, Sancte Spiritus*, ab dos *Alleluia*; e après le-uar-s·a de peus e dirà l'oració *Deus, qui corda fidelium*, etc. E quant lo diacha haurà dit lo euangeli, anar-se'n·a a la sacrastia per despullar, ab los dos fadrins ab los canelobres deuant. E quant lo senyor bisbe haurà dit l'oració, immediadement feran lo sermó. E quant lo sermó serà dit, hun primatxer, ab sobrepallís, estant de-uant lo senyor bisbe a las cadires baxes, legirà una sèdola de tots los rectors e vicaris. E quant açò serà fet, recedant omnes ad propria.

89

FFERIA VI POST DOMINICAM IN ALBIS

257. Fferia sexta post dominicam in albis, se ferà lo sènet.⁵²³ Lo ragent ferà metre a l'altar maior lo palis vert de passió, lo qual se diu d'En Quintana, o altre sem-blant de la passió, quant aquest no serà bo. La missa maior se dirà de rèquiem solem-nament, si festa doble o de IX lissos no·y haurà, que en tal cas la missa serà de la festa. E quant la missa serà dite, lo senyor bisbe, ab sos ministres e hun diacha, se vestiran a la sacrastia axí pròpriament com ya és dit al dijous proppas-sat; e aniran al cor, en aquella hora, e modo, e orde que ya és dit en lo dit dijous. E quant lo diacha haurà dit al cor lo euangeli, ço és *Ego sum pastor bonus*, etc., anar-s·a a despullar a la sacrastia; e un primatxer, ab sobrepallís, criderà ab sèdola los rectors y vicaris, en lo modo que féu lo dit dijous passat e en aquell loch ma-tex. E quant açò serà fet, legiran les constitucions sinodals. E quant seran legides, lo senyor bisbe generalment ferà una correctió al clero.⁵²⁴ E finide dite correctió, dos primatxers pendran capes negres de rèquiem, ab los bordons de pinyacles. E si la missa serà de rèquiem, lo qui dirà la missa ferà l'absolució; e si no serà de rèquiem, vestir-s·a hun domer a la sacrastia e ferà l'absolució. E pertirà la creu maior de la sacrastia e anirà a la porta del cor; e la processó dels preueras axirà e los primatxers diran los responsoris de morts. Primerament, comensaran lo res-

⁵²¹ <En la dominica post festum Angeli custodis, se fa lo sermó de l'Àngel; acade a una hora de die; y la nit abans, toca N'Anthoni après del seny de l'anniuersari per senyal del sermó>.

⁵²² *Evangelister*: llibre dels evangelis; sinònim de *test* (DCVB 1423: *evangelier*).

⁵²³ *Sènet*: el sínode (DCVB: 1266).

⁵²⁴ *Correcció al clero*: exhortació de to moralitzant per blasmar els vicis o les deficiències detectats en la vida ordinària de la clerecia. Els sínodes eren uns dels instruments més importants per a la reforma del clergat medieval i del control episcopal sobre aquest.

ponsori *Domine Deus*⁵²⁵ e feran pròpiament la processó de la claustre axí com s'acustume de fer als diumenges; e no·y ha estacions, sinó [que], acadat hun responsori, diran l'altre sens entreuall, ço és responsori *Rogamus*⁵²⁶ e après lo responsori *Libera*.⁵²⁷ E quant la creu serà endret del portal de la claustre qui respon deuant la capella de Sant Barnat, entrarà per lo dit portal dins l'esglèsia e anirà al cor, e passant per lo mig del cor, anirà a l'altar maior. E los preueras resteran deuant lo cor saguint tostemps la creu, e aquell qui farà l'absolució resterà al cor darrera lo feristol maior, al loch on s'acustume als diumenges a dir l'oració *Exaudi*,⁵²⁸ etc. E /f. 35r/⁵²⁹ quant lo preuera serà al dit loch, [dirà] lo vers *In memoria*⁵³⁰ e l'oració *Fidelium Deus*⁵³¹ etc. En aquesta absolució, no s·i dirà sinó ten solament una veguade lo dit vers e oració. E quant la dite absolució entrarà dins la claustre, feran clars generals de tots los senys, e N'Anthoni tot sol resterà alt tochant fins que la dite absolució serà acadade. E aquest dia, no·y haurà missa matinal.

258. Nota que, en aquest diuenres, lo sènet se farà ab les portes de l'església tencades e treuran tots los laychs fore l'església.

90

REGLA DE LA MISSA MATINAL Y DE LA MAJOR
DE LA DOMINICA IN ALBIS FIN[S] A LA FESTA DE L'ASCENCIÓ

259. De la dominica in albis fins la festa de l'Ascenció, en los diumenges se dirà de la dominica concurrent, ab los *Kyri*, *Gloria*, *Sanctus*, *Agnus* de IX lissons. E la missa maior se dirà *de resurrectione*; e haurà lignum, axí en la processó com en la missa; e aporateran vestiments blanchs. E si en lo diumenge haurà festa doble o de

⁵²⁵ Domine Deus, qui intueris abyssos et iudicas aequitatem... [OAS f. 68r].

⁵²⁶ Rogamus te, Domine, Deus noster, ut suscipias animas fidelium defunctorum, pro quibus sanguinem tuum fudisti [OAS f. 69r].

⁵²⁷ Libera me, Domine, de morte aeterna in die illa tremenda... Poema anònim dels ss. IX-X, molt pròxim al *Dies irae* de Tomàs de Celano (1190-1260), que té ecos de Sof 1,14-16 [OAS f. 59v].

⁵²⁸ Exaudi nos, Domine Sancte Pater, omnipotens et aeternae Deus, et mittere digneris sanctum angelum tuum de caelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet et defendat omnes habitantes vel convenientes in hoc habitaculo [CT f. 1v; MM 11; OAS f. 5v].

⁵²⁹ <Nota que, en aquest temps, si en die ferial hi aurà missa de cor <matinal>, e serà de rèquiem; la missa maior serà de la fèria. Aportaran casula blanca de cotonina, e lo diacha e sot-diacha, ab camis sens paraments, si, donchs, no era vigília de qualche sanct; llevós aportan paraments> // <En la primera dominica de maig, si no serà impedida o qualseuol altre no impedida, se fa anniuersari per los confreres de l'offici dels parayres, ab cors present; la sacrastia dóna les antorxes, los parayres donen dos lliures de candelas blanques y un dinar, del qual han los scolans y lanterns sinch sous; lo restant és per present als confreres y per partir al chor per l'oferta, de la qual han los domers la quart; y del que resta a la bossa, ha la quarta la sacrastia. La nit abans, tochen IIII trets de les campanes, com se practica en semblans anniuersaris>. **add.** <Y a 4 de maix 1555, fons determinat per lo reuerent Capítol se fassa eo modo que·s fa per los mariners y los parayres; acompanyan lo sermó, missa y evangeli a canonges, y donen charitat als sobredits, etiam a n'el companyó> // <Pes de xv unces quiscun y los parayres donan a la sacristia per son dret a[...] stant al que ia donan tres liures, quatre sous y II unces de candelas blancas; y açò s'és determinat, a supplicatió dels sobreposats de parayres, a 4 maix 1555; y de las II unces de candelas, lo custos na dóna per los parayres qui són presents y sinc sous>.

⁵³⁰ [Ps 111,7] In memoria aeterna erit iustus.

⁵³¹ Fidelium Deus, omnium conditor et redemptor, animabus famulorum famularumque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum, ut indulgentiam quam semper optaverunt piis supplicationibus consequantur [MM 2.662; 3.578; OAS ff. 74r].

IX lissons, la missa maior serà de la festa, ab los vestiments que la festa requerrà; emperò tostemp hi haurà lignum.

260. Regla que, en qualsouol (sic) dominica de Pascho fins a la festa d'Ascenció qui serà infra octauas, de qualseuolra sant, lo offici serà de la dominica. Si, donchs, no era en la dominica festa de IX lissons; en tal cars, la festa precehirà a la dominica, encare que vingue en la dominica v post Pascha. Axí fonch en l'any mill CCCCLVIII, que fonch la festa de sant Pera màrtir; e féu-se la festa d'ell.

91

DOMINICA V POST PASCHA

261. A la dominica v post Pascha, se fa cap d'octaues *de resurrectione*; al disapte posseran a l'altar maior lo palis de la resurrectió vell e usseran vestiments blanchs. Si, donchs, ya no·y haurà festa, axí com ya és dit en la regla deuant, aquest palis estarà al dit altar maior fins la nit d'Ascenció, quant la processó pertirà de la Seu. En aquesta dominica, al vespre, circa de la una hora de la nit fins a las duas horas, tocharan N'Anthoni, per rahó de la processó de las letanies, qui comensaran l'endemà; e axí·s ferà lo diluns e lo dimars en l'hora dite, per rahó de las processons.

92

LO DILUNS DE LAS LETENIAS

262. Lo diluns de las rogacions,⁵³² a la mige hora de dia, tocharan l'esquella de Tèrcia, si serà dia de III lissons, fins a la una hora de dia. E si hi haurà festa de IX lissons, per la hora mateixa tocharan lo seny Migà. E si serà festa d'altar, tocharan per la dite mateixa hora N'Anthoni. E aquests tres dies de las rogacions, tocharan a las horas axí com a dies coesmals, ço és quant diran lo responsori de Tèrcia, tocharan l'esquella de Prima; quant se dirà lo responsori de Sexta, tocharan l'esquella d'enseguonar. Quant diran lo responsori de Nona, feran clars de rèquiem, per rahó de l'anniuersari qui·y és; que si no·y hagués anniuersari, tochara/f. 35v/ rien l'esquella de Tèrcia a soles per clars. E si serà festa de IX lissons, feran clars de IX lissons.

263. La missa del dit diluns se dirà de las rogacions, si, donchs, ya no serà festa d'altar. E lo preuera que dirà la missa de las rogacions, vestirà casulla blanca de cotonina; e lo diacha y sotdiacha aniran ab camis, sens paraments e sens domàtiques, e los fadrins qui aporteran los canelobres, aporteran solament lo camis. En aquests tres dies de las processons, cremeran lo siri pasqual a la missa, encare que sia de III lissons. E quant le missa·s dirà, lo ragent ferà aperellar a la sacrastia los vestiments de brochat carmessí sobre lo vestiari per aquells qui feran la processó. E ferà aportar al cor per lo roder XII capes de xemellot vermell e XII bordons d'argent per los qui feran la processó. E quant lo euangeli serà dit, tocharan doble de duas campanes, ço és l'asquella de Tèrcia e de Matines. E quant hauran tochat *Sanctus*, feran la doble del seny Pissà e del seny Migà. E acadade la missa, los qui hauran a fer la processó seran ya vestits; e axint de la sacrastia per anar a l'altar, aniran per aquest orde: Dos fadrins de l'altar, ab domàtiques, ab los canelobres

⁵³² *Rogacions*: tres dies litúrgics de pregària que consistien, sobretot, en una missa i processó general [CT ff. 98r-102v; MM 1.031-1.039].

d'argent primers; après los de cor maior, ab domàtiques vermelles, ab las Nostra Dona d'argent; en après lo sotdiacha, ab la Verònicha; en après lo preuera, ab sos ministres, e ab lo gremial vermell. Pugeran tots a l'altar maior per donar asperges, axí com se preticha als diumenges. E exiran de la sacrastia quant diran aquesta antíphona *Exsurge*, etc. E la caldereta d'argent serà aperellade al cor; e quant haurà dat asperges a l'altar, aniran al cor per dir l'oració *Exaudi* etc., axí com se fa als diumenges a la processó. E per semblant, hi aporteran al cor la caldereta per dar asperges al cor. E axí·s ferà cascun dia d'aquests tres dies de letanies, ab tots los personatges demunt dits; sols muderan vestidures. E en aquestas dites processons, aporteran los gualfanons maiors. E quant la processó tornerà, hubriran tot lo <retaula de l'> altar maior e cremeran a l'altar maior quatre siris blanchs. E quant la processó entrarà a l'església de tornade, feran clars de tots los senys, acceptat N'Anthoni.

264. En aquestes tres processons, las creus no entren al cor, per rahó de l'enre-mament, emperò a las dues processons primeras, los preueras passeran per lo mig del cor; e en aquestas dues processons primeras, las creus entren a la Seu per lo portal hon seran exides; e per la part de Corpore Christi, pugeran a l'altar maior.

93

DIMARS DE LAS LETANIES

265. Fferia III rogacionum se ferà tot axí com és dit demunt en la feria II rogacionum, axí com del tochar com de totes altres cosas, e aquellas cerimònies matexas y colors. Acceptat que los /f. 36r/ vestiments d'aquells qui feran la processó, seran altres de la matexa color, ço és dels migans; e lo sotdiacha aporterà lo lignum dels àngels del bisba Bal·le. La missa serà de la feria secunda rogacionum.

94

DIMECRES DE LAS LETANIES

266. Fferia IIII rogacionum serà tochat axí com en lo diluns proppassat; la missa serà ferial de la vigília d'Ascenció, ab los vestiments axí és dit en lo dit diluns. E aperelleran sobre lo vestiari, per aquells qui feran la processó, los vestiments blanchs dels bells qui hi seran. E lo roder aporterà al cor XII capes de xemellot blanch e los XII bordons d'argent; e lo sotdiacha aporterà la Verònicha. Totes les altres coses y tochar y cerimònies se feran axí com ya és dit al dit diluns. E quant la processó serà pertide de la Seu, estogeran lo siri pesqual e no haxirà fins la nit de Sincogesma. En après metran los tepits sobre los grahons de l'altar maior e posseran a l'altar lo palis de l'Ascenció; e posseran sobre l'altar tot l'argent ut moris est, acceptat⁵³³ <ab> la veracreu. E feran aperellar als corradors y a l'altar tants siris com poran.

267. E quant la processó axirà del castell per entrar a la Seu, ferà encendre tots los siris; e entrant la dite processó a l'església, feran clars de tots los senys ensemps ab N'Anthoni. Aquesta processó entrarà a l'església per lo portal de Mar, per quant entre al castell; e per deuant la capella de Sant Bernat, tireran a l'altar maior e los preueras seguiran las creus; e per ço no entreran al cor. El bisbe ferà aquesta processó; quant haurà dit l'oració, derà la benedictió.

⁵³³ "acceptat": ratllat.

268. A las primeras Vespres de l'Ascenció, ans de tochar de morts, lenseran jonchs per l'església. E una hora après mig jorn, tocharan Ne Picabarayha per spay de miga hora; e quant serà acadade, feran clars de las quatre campanes, les tres acostumades he l'esquella de Tèrcia ab ellas; e quant hauran acadat tres trets dels dits clars, tocharan N'Aloy per bon toch. E quant serà acadat, feran la doble de las esquellas de Matines y la de Tèrcia, e doblaran fins que lo domer dirà la terça lissó de morts. E lo roder farà senyal ab la dite campane deuant lo cor y acaderan la dite doble e vegueran fins que lo roder los fasse senyal. E quant lo psalm de *Miserere* de Laudes de morts serà dit, lo dit roder farà senyal ab la dite campana e feran la doble dels senys, ço és del seny Migà e de N'Anthoni. E quant hauran doblat per spay de tres psalms, lo dit roder los farà senyal y acaderan la dite doble, e feran clars de tots los senys ab N'Anthoni ensemps; e lo dit Anthoni resterà darrer en acadar.

269. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capas y /f. 36v/ quatre bordons, ço és duas capes de domàs blanch per los dos canonges qui entoneran a las Vespres, ab los dos bordons dels domers, e duas capes de xemellot blanch, ab los bordons de pinyacles, per los primatxers qui entoneran ensemps ab los dits canonges. E altra capa de domàs blanch, ab lo respal·les de sede blancha, per lo canonge qui farà les Vespres. E si bisbe farà dites Vespres, vestir-s·a a la sacrastia ut moris est.

270. En aquestas Vespres, serà l'altar maior ornat de las relíquies, acceptat la veracreu, e al mig de l'altar posseran lo reliquiari del bisbe Bal·la, ab les spines, possat sobre un bell coxí. E en aquestas primeras Vespres y sagones, cremeran los quatorza siris de la senyora Burgesa, vulgarment dits de la bencalade, los quals cremeran tant quant dureran les Vespres e no més. E a l'altar maior, cremeran quatre lums, ço és quatre candelas de Matines, e quatre siris grosos vermells al cor; e tots los lentons del cor seran encessos.

271. E dit lo primer psalm de Vespres, lo ragent aportarà al cor duas capas de domàs blanch de las pus bellas per los canonges qui diran lo responsori de Vespres, e sobre les capes aportarà una tauayola de sede blancha per a possar sobre lo pheristol hon diran lo responsori. E deuant lo dit ragent anirà lo setmaner dels senys, qui aportarà los dos bordons dels cascauells per los dos canonges qui diran lo responsori. E a la sacrastia, seran aperellades tres capes de xemellot blanch per los domers per anar encensar; e quatre fedrins de l'altar, ab quatre siris vermells grosos encessos, acompanyeran los dits domers per anar al cor. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas e la caldereta d'argent serà aportade al cor per asperges. En aquesta nit, hi haurà *Salve, regina* après lo seny de perdó, per quant és goig⁵³⁴ de la Mare de Déu. Lo tochar del seny de perdó y dels clars, ramet-ho a las reglas generals del tochar N'Aloy.

⁵³⁴ *Goig de la Mare de Déu*: es refereix a la devoció dels set goigs de la Mare de Déu, que tenia un grup de misses que hi feien referència; una d'aquestes misses és la de l'Ascenció, que és un dels goigs de Maria [MM §522]; cfr. P. J. LLABRÉS I MARTORELL, *Els goigs de la Mare de Déu en el Missal mallorquí del 1506*. Mallorca 1992.

272. Per a Matines, tocharan a las duas horas y mitge ans del dia; lo tochar ramet a las reglas generals del tochar de N'Aloy. E durerà lo tochar per spay de mige hora. E quant hauran tochat N'Aloy, lo roder deuellerà del campanar e obrirà les portes de l'església, e lo lanter setmaner deuellarà e ensendrà les lànties y los lentons. E lo roder aportarà al cor quatre capas de xemellot blanch y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran. E un altre capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà Matines. E si canonge les ferà, aportar-li-han cape de sede blancha. E quan diran los psalms de Matines, los escolans y lanterns ensendran lo lantoner maior. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot blanch e dos bordons de fust per aquells qui diran lo dar- /f. 37r/ rer responsori. E quant diran lo darrer responsori, lo dit roder posserà al salamó set candelas blan-chas excesses per lo *Te, Deum*. Lo setmaner dels lanterns farà brasses per lo encensar. E en après pugaran tots per tochar Laudes; e a la sacrastia, seran apere-llades duas capes de xemellot blanch per los domers per encensar y quatre siris, los quals los lanterns són tinguts aportar per acompanyar los domers. E quant la verbeta serà dite, feran clars de tots los senys y N'Anthoni, qui doblerà ab lo seny Migà per unas quatre tirades; en après tocharan les batellades. E tochades Laudes, ten prest lo ragent farà aportar tot l'argent a l'altar maior, axí com és dit a las primeras Vespres. E quant les batallades hauran tochat, tocharan N'Anthoni per Prima. En aquest dia, no y haurà missa matinal dels escolans.

273. Per a la missa maior, quant les horas seran retudes, comensaran la doble de las duas esquellas, ço és l'esquella de Matines e de Tèrcia; e dobleran fins a la una hora de dia. E après poch spay, feran l'altra dobla del seny Migà e de N'Anthoni, e tocharà poch. E acadade, posseran a l'altar maior quatre lums, ço és quatre candelas per de Matines e per las horas, e per la missa posseran-hi quatre siris; e al cor, encendran per les horas y per la missa quatre siris, e tots los lentons del cor ut moris est. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot blanch e XII bordons d'argent. E més aportaràn al cor duas capas de domàs blanch per los canonges qui entoneran a la processó e una tauayola de sede blancha per lo feristol de la trona per lo euangeli; e un fadrí aportarà al feristol de la claustra una tauayola de sede blancha. E aperelleran sobre lo vestiari de la sacrastia los vesti-ments blancs dels millors per lo qui dirà la missa, ab sos companyons.

274. E a la processó, lo setmaner dels escolans dels senys aportarà la creu maior e los gualfanons maiors, e deuant la creu, dos fedrins de l'altar, ab canelobres de coura. E los de cor maior, ab domàtigues de xemellot blanch, ab los ymatges de Nostra Dona. Lo preuera, e lo diacha y sotdiacha, ab los dits vestiments; e lo preuera aportarà capa de domàs blanch de las bellas a la processó. E lo sotdiacha aportarà la Verònicha e dos fadrins de l'altar, ab domàtigues blanques, aniran deuant aquells de cor maior, ab canelobres d'argent, ab siris blancs excessos, per quant aquesta festa és una dels set goigs. En aquesta missa, lo custos ferà encendre los siris dels corradors de l'altar maior. E tochat *Sanctus*, feran doble de las esquellas maiors. E après dinar, dobleran lo seny Migà e N'Anthoni per Deo gracias.

275. Per a las saguones Vespres, tocharan axí com a las primeras Vespres e la luminària e totas les altres cosas, acceptat que no aporteran capas per dir lo responsori de Vespres, ans aquellas qui seruiren /f. 37v/ al responsori de las primeras Vespres, seruiran en aquestas Vespres per anthonar als canonges. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas.

276. En las octaues d'Ascenció, la missa dels escolans se dirà de rèquiem o de festa de III lissons, si n-i haurà; o d'altres octaues, s-i seran. E la missa maior serà de las octaues d'Ascenció; e en aquesta missa, s'aporterà lo lignum de IX Lissons, e diran lo *Credo*, e feran clars de IX lissons per la missa. E si en aquestas octaues haurà festa de IX lissons, lauors la missa maior serà de la festa, e la matinal, serà de las octaues d'Ascenció. E en lo disapte infra octauas,⁵³⁵ lo offici e la missa serà de Nostra Dona.⁵³⁶ <Les octaues no trauran los ciris>.

277. La festa de sant Yuo se celebra la dominica infra octabas ascensionis; és festa d'altar en la capella de Corpore Christi, la qual encortineran. E en l'altar maior, posseran lo palis de la Cena; e en l'altar de Corpore Christi, posseran lo palis de la passió descolorit. A las primeras Vespres, tocharan axí com a festa d'altar; e quant lo domer haurà dit lo capitulum, anirà a la sacrastia, acompanyat de l'escolà roder, e pendrà capa morade de xemellot per anar encensar per l'església ut moris est. E a l'altar de Corpore Christi, cremeran dos siriets e lo sacrista tremetrà un missal al dit altar per dir l'oració, per quant la processó del *Magnificat* axirà deuant la dite capella. Tot lo tocar serà fet axí com se conté en las reglas generals del tochar de festa d'altar. La missa missa (sic) matinal dels escolans se dirà a l'altar maior e serà de la dominica, ab casulle blanca, e los *Kyri*, *Gloria*, *Sanctus*, *Agnus* seran de IX lissons. E la missa maior serà de sant Yuo, ab los vestiments d'eschachats manors; e aquell qui dirà la missa, aportarà a la processó la capa d'eschachats e lo companyó aportarà l'altre capa d'eschachats; e lo sotdiacha aportarà lo lignum de IX lissons. E tochat *Sanctus*, tocharan l'asquella de Matines per *Agnus*.

278. Al cap d'octaues d'Ascenció, se farà en lo tochar e en tot així com a festa de IX lissons. E usseran vestiments blancs, e no-y haurà sinó una missa, axí com és ya en pràtica als altres dijous; emperò serà de l'Ascenció e no de Corpore Christi, per quant és missa de goig.

⁵³⁵ <Dit disabte, s-i ferà lo offici com en lo disabte de Pascho; no tocarà N'Antoni ny hi haurà ciris a n'el corredor>.

⁵³⁶ "Nostra Dona": ratllat.

⁵³⁷ <Nota que, a primeres Vespres de cap d'octaues d'Ascenció, toca N'Antoni; s-i fa eo modo que acustumen de fer quant fan de *Corpore Christi*>: ratllat.

279. Regla que, en la fèria VI ans de la vigília de Sincogesma, lo ragent ferà buydar la font dels bateigs e fer-las ben nateiar; e l'endemà, fer-les ha umplir d'ayguo ben neta. E ans que la buyden, lo ragent, ab una ampolla, pendrà de la dite ayguo, perquè, si hauia algun bateig, que tinguessen de l'ayguo beneyta. E lo diuenres sagüent, los escolans y lanterns encortineran lo cap de l'esglèsia ab los palis dels pus bells. E posseran a l'altar maior lo palis de las vigílies, ab los tauayolins; e posseran sobre los graons de l'altar maior los tepits maiors; /f. 38r/ e sobre los tapits, al peu de l'altar, metran la catifa maior. E sobre lo dit altar, posseran una línia de las miganes. E descobriran tot lo retaula maior, ab les cortines sobre lo dit retaule;⁵³⁹ e posseran a l'altar maior la cortineta de brochat. E si bisbe maior hi haurà, ferà aquest offici, per quant hi ha ser, sagons appar en la festa de Nadal, en cartes VI y VII.⁵⁴⁰

280. Lo disapta de Sincogesma,⁵⁴² a las horas retudes, tocharan N'Anthoni alt per spay d'unas XX tirades. E quant haurà acadat, feran clars de IX lissons e diran missa matinal de cor; e serà de Nostra Dona, axí com és acostumat als disaptes, e ab les luminàries e totas cosas; aquesta missa se diu per lo anniuersari. E quant lo preuera haurà alsat lo Corpus Christi, tocharan⁵⁴³ per Tèrcia;⁵⁴⁴ e tocharan fins que l'absolució de la dite missa serà feta. E quant hauran acadat, posseran tres lums a l'altar maior e diran horas; e quant les horas se diran, los lanterns aporteran al cor quatre siris vermells e no·ls encendran fins que hagen fet clars; emperò tots los lentons del cor seran encessos quant se diran les horas. E lo setmaner del campanar tindrà esment al tochar de las horas, ço és quant se dirà al cor lo responsori de Tèrcia, tocharan l'esquella de Prima; e quant diran lo responsori de Sexta, tocharan l'esquella d'ensaguonar; e quant l'haurà tochade, deuellera del campanar. E quant diran Nona, los qui hauran a fer lo offici, se vestiran a la sacrastia ab vestiments blancs de xemellot. E si canonge farà aquest offici, vestiran vestiments blancs⁵⁴⁵ de sede. E quant diran al cor lo responsori de Nona, axiran de la sacrastia per anar a l'altar maior, e los quatre fadrins de l'altar, ab domàtiques blanques, aniran deuant e los dos aporteran los canelobres d'argent manors, ab siris blancs encessos; e lo sotdiacha aporterà lo test. E quant les horas seran dites, los canonges comensaran de dir las prophacias alt a la trona, en aquell loch on s'acustuma dir les epístolas. E mentre que las prophacias se diran, lo roder

⁵³⁸ <Nota que, si en aquest die no·y haurà festa de nou lissons, la missa dels scolans serà de la dominica infra octavas ascensionis; los *Kiri*, de III lissons, sens *Credo*; e la missa maior serà de rèquiem>.

⁵³⁹ **add.** <lo qual retaule starà descubert fins passade la festa de Corpore Christi>.

⁵⁴⁰ <E si bisbe maior hi haurà, ferà aquest offici, per quant hi ha ser, sagons appar en la festa de Nadal, en cartes VI y VII>: ratllat.

⁵⁴¹ <Posaran la cortina de brocat a l'altar maior en la qual stà scrit: *Te ergo, quesumus*; y starà las tres festas>.

⁵⁴² CT ff. 109v-111r; MM 1.079-1.109; OAS ff. 117r-121v.

⁵⁴³ **add.** <N'Ensegonat y Ne Prime per l'ofici mayor y acabarà dos hores>.

⁵⁴⁴ <Fassan lo custos que sian duas hores quant comensaran hores, e per tant, lo acadar sia circa duas hores; altrement, sarà matí per a uigília>.

⁵⁴⁵ **add.** <Are violats>.

aporterà al cor duas capas de xemellot blanch,⁵⁴⁶ ab dos bordons de pinyacles, per la missa. E los escolans aperellaran detràs l'altar maior lo siri pasqual,⁵⁴⁷ ab lo banch e ab les barres ab què s'acustume de portar; e lo setmaner dels senys apere-llerà la creu maior, perquè a ell tocha d'aportar-le, ab capa de xemellot morat. E sien aperellades a la sacrastia quatra capas petites y quatre bordons de fust per los quatre fadrins de l'Almoyna qui hauran fer la processó, ab lo libre de las letanies. E quant la darrera prophacia se dirà, lo sotdiacha, acompanyat de dos fedrins de l'altar, anirà a la sacrastia e aporterà la setre d'argent de la crisme, ab lo vel⁵⁴⁸ blanch en què haurà aportat lo test, e posserà la dite setre sobre lo altar. E quant lo preuera hau- /f. 38v/ rà dit la darrera oració, los escolans aporteran lo siri pasqual ensemps ab los lents e la creu; après abdós fadrins deuant la creu, ab los canelobres de lautó, ab siris vermels encessos; en après aniran los quatre fadrins de l'Almoyna ab les dites capetas e bordons, los quals se posseran al primer grahó muntant a l'altar maior; e aquí, al dit grahó, comensaran les letanies e lo siri pesqual serà quasi deuant Sant Sebastià e la creu serà deuell lo lantoner maior. E quant los dits fedrins hauran dit *Sancte virgo virginum*, los preueras, ab processó feta, axiran del cor; saguint la creu e lo siri pasqual, tirerà la volta de la capella de Sant Bernat e la dite creu après. E la processó resterà aquí, quasi de la capella de Sant Pera fins a Sant Bernat; e los dits, deuellant de l'altar, se posseran al mig de la processó. E quant la dite processó serà assentade, lo preuera anirà a la font e passarà per lo mig de la processó, ab dos fedrins de l'altar maior, ab los canelobres d'argent, ab ciris blanchs cremants; e lo diacha aporterà la dite cetre d'argent ab un vel blanch a modo de reliquiari; e quant serà a la font, ferà la benedictió. E lo siri pasqual estarà alt sobre los ascalons de la dite font; e faent lo dit preuera la benedictió de l'ayguo, quant serà al loch que lo siri pescal s'haurà metre dins la font, los escolans pugeran sobre la vora de la dite font e metran lo dit siri dins la dita font. Poch temps ha que s'acustumaue pugar lo dit siri dins la font ab una grua feytissa, qui tenia lo peu dins lo cor e la curriola venia quasi enmig de la font, e l'altre curiola venia al cap del peu. E per la part del cor, ab una corda de cànem, pugauen-lo e deuellauen. E après, trahent lo dit siri de la font, tornar-la-n dins lo seu bastiment e acalar-la-n baix. E anans que lo preuera haurà possar de la crisme en l'ayguo, los lanters, ab duas gerras ben netes, pendran de la dite ayguo e tots los qui-n volran pendre; e quant caschú haurà pres, lo preuera, procehint la dite benedictió, posserà de la crisme en l'ayguo. E acadade la benedictió, un canonge, al mig de la processó, comensarà lo introhit de la missa e la processó se desferà. E dins lo cor, seran ya los setmaners, ab les capes y bordons, e alguns dels preueras, e rependran lo dit introit de la missa. E procehiran aquell molt espau, perquè lo preuera qui farà lo offici hage temps per anar a la sacrastia e mudar-se casulla. E quant la processó se desferà, lo preuera, ab sos ministres, aniran a la sacrastia ab lo siri pesqual deuant; e lo siri pasqual restarà a l'altar maior cremant al loch hon haurà acustumat estar a las festas de Pascho. E quant los escolans hauran possat lo siri, ten prest se'n pugeran al campanar per tochar clars de tots los senys, emsemps N'Anthoni, per rahó de la missa. E quant lo preuera axirà de la sacrastia per anar a l'altar maior per la missa, axirà quant diran al cor *Gloria* de l'introit. E dos fedrins de l'altar, ab los canelobres d'argent, /f. 39r/ e un altre fadrí, ab lo encenser, aniran deuant e lo sotdiacha aporterà lo test, lo qual test lo diacha aporterà quant anirà dir lo euangeli. Aquesta missa és de la vígília.

⁵⁴⁶ "blanch": ratllat; <vermel>.

⁵⁴⁷ **add.** <y cremaran solament a l'ofici mayor només>.

⁵⁴⁸ **add.** <e l'altre setra cathecuminum>.

281. Nota que, quant hauran aportat lo siri pasqual de la font a l'altar maior, apagar-la-n e metran-hi alt un siri xich blanch, lo qual se diu vulgarment "fiol", qui cremerà; e axís-s ferà cascun die fins lo disapta sagüent, dite la missa maior.

282. A las primeras Vespres de Sincogesma, posseran a l'altar maior lo palis d'En Giualseny o lo del Sant Sperit, lo qual sterà les tres festas al dit altar. E possaran sobre lo dit altar una línia de las bellas e lo bancal per possar l'argent. E possaran sobre lo dit altar tres coxins, los dos de brocat e la hu de vellut carmessí, lo qual sterà al mig dels dos per la veracreu. E sobre los coxins de brocat, sobre la hu posseran la túnicha de Ihesucrist, e sobre l'altre, les spines de Ihesucrist. Lo reliquiari de la camissa de Nostra Dona no-s trau sinó en les festas de Nostra Dona. E sia aportat tot l'argent, compost sobre lo dit bancal de l'altar maior, axí com és acostumat, exceptat los tres sobredits, que possaran sobre los coxins. E a cascun cap del bencal, posseran hun canelobre d'argent dels maiors, ab siris blanchs, los quals ensendran quant comensaran les Vespres. E en après ensendran los quatorze siris de la senyora Burguesa, los quals són dits vulgarment de la bancalade, e apagar-los-han dites que seran Vespres. E axí feran a las saguones Vespres, axí de l'argent com de la luminària. E ans que volran tochar Ne Picabarayha, lenseran jonchs per l'església e per la claustre. E a la una hora après mig jorn, tocharan Ne Picabarayha per spay de mige hora. E quant serà acadade, feran clars de las quatre campanes, ço és les tres acostumades e l'esquella de Tèrcia ensemps ab ellas; e acadats tres trets de clars, tocharan N'Aloy per bon tret. E quant serà acadat, dobleran les esquellas maiors, ço és l'esquella de Matines e la de Tèrcia, fins que lo domer dirà la terça lissó de morts. E lo roder ferà senyal e acaderan la dite doble; après vaguaran fins que hauran dit lo *Misserere* de Laudes de morts e lo roder ferà senyal e dobleran los dos senys, ço és lo seny Migà e N'Anthoni. Emperò si gent hi haurà per tochar, en loch del seny Migà, tocharà N'Eloy, e dobleran N'Aloy e N'Anthoni. E quant hauran acadat la dite doble, feran clars de tots los senys y campanes e N'Aloy, e N'Anthoni, si gent hi haurà. E lo maior seny resterà tostemps en lo acadar.

283. E quant los de morts se diran, lo roder aportarà al cor quatre capas y quatre bordons, ço és duas capes de xemellot vermell y los dos bordons de pinyacles per los dos primatxers qui antoneran a las Vespres, y dues capas de setí carmessí, ab los bordons dels cano[n]ges qui entoneran ab los dits primatxers. E un·altre capa de brochat carmessí e lo respal·les de carmessí per lo canonge qui ferà Vespres. E si hi haurà bisbe, vestir-s·a ab la dite capa /f. 39v/ a la sacrastia ut moris est. E al cor, ensendran tots els lentons e quatre siris vermells grossos, axí com és acostumat, e quatre lums a l'altar maior, ço és los dos siris dels dits canelobres d'argent e altres dos siris als canelobres grans de ferro, hu a cade part. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aportarà al cor duas capes de brocat carmessí, ço és la de don Johan Guarcia e de don Francischo, e l'escolà setmaner dels senys aportarà deuant lo ragent los dos bordons de cascauells; són dites

⁵⁴⁹ CT f. 111r.

capas y bordons per los canonges qui diran lo responsori. E quant lo sacrista aportarà les dites capas, aportarà una tauayola de carmessí per lo faristol ha hon diran lo dit responsori. A la sacristia, aperelleran tres capas de xemellot vermell per los domers per anar encensar y quatre siris vermells grosos per los fadrins qui acompanyeran los domers, y dos encensers per los dos escolans. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas e aporteran al cor la caldereta d'argent per dar asperges; e a las duas festas sagüents, per semblant.

284. E quant lo sol serà post, feran clars generals de tots los senys e N'Anthoni, e lo seny Migà resterà doblant e los altres acaderan. E quant aquesta doble serà acadade, tocharan N'Aloy per lo seny de pardó e encendran lo lantoner maior per la *Salve, regina* del vespre. E quant la *Salve, regina* serà dita, estogeran tot l'argent de l'altar maior.

106

MATINES DE SINGOGESMA

285. A las Matines, tocharan a las duas horas y mige a passar de matinade, axí com a las primeras Vespres. Emperò N'Aloy tocharà primer e après feran la doble de las esquellas maiors; e acadade la dite doble, feran l'altre doble del seny Migà e de N'Anthoni. E acadade dite doble, feran clars generals de tots los senys ensemps ab N'Anthoni, lo qual restarà darrer en lo acadar.

286. E quant tocharan les Matines, lo roder aportarà al cor quatre capas de xemellot vermell y quatre bordons d'argent radons per aquells qui entoneran, e una capa de vellut carmessí per lo domer qui ferà Matines. E si canonge ferà las dites Matines, aportaràn-li capa de setí carmassí. E lo lanter ensendrà tots los lentons del cor e los quatre siris del cor, e quatre lums a l'altar maior. E quant Matines seran comensades, los escolans y lanter ensendran lo lantoner maior; e en après aportaràn tot l'argent a l'altar maior, axí com ya és dit a las primeras Vespres; e los siris de la bancalade no cremen. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capas de xemellot vermell, ab los dos bordons d'argent de pinyacles, per aquells qui diran lo darrer responsori de Matines. E quant diran lo dit responsori, lo roder ensendrà set candelas blanques al salamó del cor per lo *Te, Deum, laudamus*. E quant acaderan la verbeta, après del darrer responsori, feran clars generals de tots los senys, e N'Anthoni e lo seny Migà resteran /f. 40r/ doblant, e los altres acaderan e dobleran per una stona; e quant hauran acadat, tocharan les betallades. E a la sacristia, aperelleran tres capas de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar al *Benedictus* e quatre siris, los quals los lanter aportaràn per acompanyar los domers; e dos escolans, ab los encensers. E quant hauran dites Laudes, après dit lo *Benedictus*, tocharan N'Anthoni per Prima. E nota que no sia donat a nigun preuera càlzer per a dir missa fins que l'offerta de la primera missa serà feta.

107

PER A LA MISSA MAIOR DE SINCOGESMA

287. Per a la missa maior, a las horas retudes, dematí dobleran les esquellas maiors, ço és la de Matines y de Tèrcia; durerà aquesta doble fins quant tocharà la una hora de dia. E quant aquesta doble se farà, los lanter aportaràn al cor la taule per possar les capas de brochat; e quant la dite taula serà aperellade, los escolans y

lanters aportaran totas les capas de brochat y d'altres bellas, e possar-les han sobre la dita taula. Emperò les duas capas de brochat, qui hauran seruit per aquells qui digueren lo responsori de las primeras Vespres, posseran sobre lo bancal del cor ha hon acustumen astar los libres, per quant los dos canonges qui feran la processó de la claustre, aportaran les dites duas capas, ab los bordons matexos en què hauran dit lo responsori de las primeras Vespres. E los escolans aportaran ten prest al cor XII capes de xemellot vermell e XII bordons d'argent per anthonar a la missa maior, e una tauayola de carmessí, ab los pins, al pheristol de la trona hon se dirà lo euangeli. E lo ragent ferà aportar per un fadrí altre tauayola vermella a la claustre per lo pheristol hon los canonges diran lo vers de la processó. E a la sacrastia, seran aperellats los pus bells vestiments vermells qui hi seran per aquell qui dirà la missa, e per lo diacha y sotdiacha; e duas domàtiques vermelles per los dos de cor maior qui aportaran los ymatges de Nostra Dona. E lo sotdiacha aportarà, anant a la processó e en après a l'altar maior, la Verònica, ab lo vultus Dei deuant,⁵⁵⁰ la qual Verònica lo diacha aportarà quant anirà a dir lo euangeli.

108

A LA PROCESSÓ DE SINCOGESMA⁵⁵¹

288. Acadades las horas, quant diran al cor *Vidi aquam*,⁵⁵² pertiran de la sacrastia lo preuera, ab capa de brochat carmessí, ab sos ministres, per anar a l'altar maior per donar asperges. E primer aniran los gualfanons maiors; après dos fedrins, ab domàtiques vermelles e canalobres d'argent, los manors, ab siris blanchs; e après l'ascolà setmaner dels senys, ab capa morade o blaue de xemellot, ab la creu maior; e deuant la creu e dels canelobres, aportaran lo siri pasqual; e tireran deuant lo cor quasi prop lo lantoner maior. E lo preuera, quant haurà dat asperges a l'altar maior, anirà al cor per dir l'oració; e deuant los de cor maior, aniran altres dos fadrins, ab domàtiques vermelles e los canelobres d'argent maiors, ab siris blanchs, per quant és hu dels set goigs de la /f. 40v/ Mara de Déu. E la caldereta d'argent serà ya aperellade al dit altar maior e après l'aportaran al cor. E quant seran al cor, lo preuera dirà l'oració axí com s'acustuma fer cascun diumenge. E tornant la processó a l'església, axint de la claustre, feran clars generals de tots los senys, ab N'Anthoni e N'Aloy, si gent hi haurà. E tochat *Sanctus*, doblaran les esquellas maiors, ço és de Matines y de Tèrcia. En aquest dia, no-y haurà absolució.

289. E après dinar, feran la doble del seny Migà e de N'Anthoni per Deo gracias.

290. Nota que, si en aquest dia, lo bisbe maior volrà fer seu, <com> ya és contengut lo modo en lo dia de Nadal, acceptat la diuersitat de las colors dels vestiments; en aquesta festa, usseran los vestiments vermells.

⁵⁵⁰ Aquest reliquiari té la cara de Jesús a una banda i, a l'altra, la de la Mare de Déu. Per això, segons les celebracions, se'n mostrava una o altra cara cap a davant.

⁵⁵¹ CT ff. 111v-112r.

⁵⁵² Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro, et quos pervenit aqua ista salvi facti sunt. És una antífona inspirada en Ez 47,8 [MM 12; OAS f. 6r; CAO 5.403].

291. A las saguones Vespras, tocharan axí com a las primeras Vespres; e l'altar aperellat de l'argent, e la bancalade, e la luminària e totas cosas axí com a las primeras Vespres, acceptat que les capes qui seruiren al responsori de las primeras, ab los bordons, seruiran en aquestas Vespres per antonar als canonges. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas.⁵⁵³

292. Regla general [que] quelseuulla festa qui vindrà en diumenge del cap d'octaues de Sincogesma fins a la festa de sant Miquell de satembra, o sia de III o de IX lissons, lo offici maior serà de la festa e la missa maior, per semblant. E la missa matinal serà⁵⁵⁴ dels escolans serà de la dominica: *Kyri, Gloria, Sanctus* dominicals.

[DIUMENGES I FÈRIES DESPRÉS DE PENTECOSTA]

293. A la feria secunda post Pentecoste, a las duas horas a passar, tocharan per Matines l'esquella apel·lade Philomena; e acadade, doblaran l'esquella de Prima e l'esquella d'enseguonar per una stona. E quant seran acadades, après, per poch spay, doblaran lo seny Pissà ab lo seny Migà. E acadade aquesta doble, feran clars dobles de totas les campanes ab lo seny Pissà e lo seny Migà. E sien encessos quatre lums a l'altar maior e quatre siris al cor ut assuetum est, e tots los lentons del cor.

294. E quant tocharan les Matines, lo roder aportarà al cor duas capas de xemellot vermell y dos bordons de fust per los primatxers qui entoneran a las Matines; e no cal aportar capes ni bordons per lo darrer responsori, ne candelas per lo salamó. E quant diran lo darrer responsori, feran clars dobles, ço és totas les campanes ab lo seny Pissà e lo seny Migà; e acadats los dits clars, tocharan les batallades; e tochades les betallades, tocharan lo seny Pissà per a Prima. E a la sacrastia seran aperellades duas capas de xemellot vermell per los domers per encensar a *Benedictus* y quatre siris per compenyar los domers, los quals siris los lanterns són tinguts aportar; y dos escolans, ab los encensers. Tota aquesta solemnitat se fa per honor de la festiuitat de la Sincogesma. En aquest dia, no·y haurà missa /f. 41r/ matinal dels escolans.

295. A la missa maior, tocharan a la una hora de dia les duas esquellas, ço és l'esquella de Prima e la de despertade; e doblaran fins a las duas hores de dia, per quant no·y haurà sermó. E acadade la dita doble, per poch spay après feran la doble del seny Pissà e del seny Migà; e acadade, encendran quatre lums a l'altar maior e quatre siris al cor, e tots los lentons del cor.

⁵⁵³ **add.** <Serà aportade la caldereta y salpasser d'argent al cor per asperges y les dues festes sagüents>.

⁵⁵⁴ "serà": ratllat.

296. E quant les horas se diran, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot vermell e XII bordons d'argent e una tauayola de sede vermella per lo pheristol de la trona hon se dirà lo euangeli. Lo qui dirà la missa, e lo diacha e sotdiacha, aporteran vestiments vermells dels migans, los quals vuy se diuhen de mossèn Sants. E quant aniran a l'altar maior per dir la missa, lo sotdiacha aportarà lo reliquiari del bisbe Bal·le, ço és aquell ha hon està lo crestayll qui serueix per lo Corpus Christi lo dia de Corpore Christi, lo qual reliquiari lo diacha aportarà quant anirà a dir lo euangeli. En aquest dia ne a l'altre sagüent, no·y haurà processó per la claustre, ne en la missa no·s·i dirà prosse, ne la tocharan. E quant hauran tochat *Sanctus*, dobleran las dues asquellas petites, ço és la de Prima e la d'ensaguonar. E après dinar tocharan lo seny Pissà per Deo gracias.

112

VESPRES SAGONES DE LA FERIA II POST PENTECOSTE

297. Per a Vespres saguones, una hora après migdia, tocharan Ne Picabarayha per spay de mige hora; e acadade, feran clars de tres campanes acostumades per tres trets. E quant hauran acadat, dobleran l'esquella⁵⁵⁵ de Prima e la d'ensaguonar fins que lo domer dirà la lissó de morts; e lo roder ferà senyal per acadar. E quant lo *Miserere* de Laudes de morts serà dit, lo roder ferà senyal y arrencharan la doble del seny Pissà y del seny Migà; e quant hauran acadat, feran clars dobles de totas les campanes ab lo seny Pissà e Migà. E quant los de morts se diran, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell, ab los dos bordons de pinyacles, per los dos primatxers qui entoneran a las Vespres, e altres duas capes de brochat carmessí, ço és l'una de misser Saluà e l'altre de mossèn Pera Lladó,⁵⁵⁶ ab los botons d'argent, ab los bordons dels domers per los canonges qui entoneran ab los primatxers. E més un·altre cape de brochat carmessí, ab lo respal·la de vellut carmessí <ab brots>, per aquell qui ferà les Vespres. E a la sacrastia, seran aperellades tres capes de xemellot vermell per los dos domers qui aniran encesar y quatre siris vermells, ab los quatre fadrins de l'altar per compenyar los dits domers; y dos escolans ab dos encensers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

113

FFERIA III POST PENTECOSTE

298. A la feria III post Pentecoste, per a las Matines, tocharan axí com ya és dit a la fèria II demunt dite; e en totas cosas axí com en las horas, missa, Vespres y Completas se farà així /f. 41v/ com a la fèria II pasade és contengut, acceptat que, a las Vespres, no·y haurà de morts,⁵⁵⁷ e en loch de Na Picabarayha, feran la doble de las esquellas de la de Prima e d'ensanguonar.⁵⁵⁸

299. Nota que entigament, en aquestas dues festes desús dites, ço és feria II et feria III post Pentecoste, canonges no acostumauen dir la missa maior ne feyhen lo offici. E en l'any mill CCCCLVIII, mossèn Dionís Monyos, canonge, comensà de

⁵⁵⁵ "dobleran l'esquella": ratllat; <tocaran Ne Bàrbara>.

⁵⁵⁶ "de misser Saluà; mossèn Pera Lladó": ratllat; <ara les morades>.

⁵⁵⁷ <Ja n·i ha>.

⁵⁵⁸ **add.** <Si, donchs, la fèria III no venia en a VI del mes, perquè a VII y ha ultra de Vidal de Blanca, o lo dimecres fos festa d'altar>.

fer Vespres en aquests dos dies; e d'aquella hora fins are, canonges la·n acostumat de fer.

114

FFERIA III, V, VI ET SABBATO POST PENTECOSTE

300. Fferia quarta, quinta, sexta et sabbato post Pentecoste, posseran lo palis de madò Alienor a l'altar maior, ço és lo palis barrat de vellut vermell e de vellut negre, tant quant serà bo; e quant no serà per a servir, possar-n·i han altre semblant, si n·i haurà, o de vellut vermell, lo qual palis sterà a l'altar fins la nit de Trinitat. E a cascun d'aquests quatre dies, tocharan axí a Matines, Laudes, Tèrcia, missa major e Vespres com a dia de IX lissons. E en aquests quatre dies, lo domer farà lo offici, axí de Matines com de Vespres, ab capa de xemellot vermell; e lo ragent farà aperellar dos canelobres de coura, ab siris vermells, e lo roder pendrà l'encenser, axí per *Benedictus* com per *Magnificat*. E dos fadrins de l'altar aportaran los dits canelobres a *Magnificat* per compenyar lo domer; e dos lanter pendran los dits canelobres al *Benedictus* de Laudes. E ans del domer comensar l'antíphona del *Benedictus*, los lanter seran a la porta del cor per acompenyar lo domer a l'altar maior per encensar; e ans que lo dit domer dirà l'antíphona de *Magnificat*, los dos fadrins, ab los canelobres, seran a la porta del cor per acompenyar lo domer a l'altar maior per encensar e tornar al cor.

301. Lo dimecres e lo diuenres se dirà missa dels escolans; e lo qui dirà la missa, aportarà la casulla de xemellot vermell. E serà aquesta missa del dia de Sincogesme, de IX lissons, ab *Gloria*, *Credo*, prophaci, *communicantes* axí com lo dia matex.

302. Nota que, en aquestas ferias III, VI et sabbato, són tempres, e tocharan les horas, per quant són dejunis; ço és quant diran lo responsori de Tèrcia, tocharan l'esquella de Prima. E quant se dirà lo responsori de Sexta, tocharan l'esquella d'enseguonar. E quant diran lo psalm de Nona, ço és *Principes*, feren clars de IX lissons. E en aquests dos dies, encara que no·y hage de morts, Tèrcia, Sexta y Nona se diran enans de la missa maior, per quant són dejunis; e tocharan les horas. E en aquests tres dies, feria III, VI et sabbato, no diran⁵⁵⁹ la prosa, sinó ten solament en lo dijous; e tochar-la·n ab l'esquella d'ensaguonar.

115

A LA MISSA MAIOR DE LAS DITES FÈRIES

303. A la missa maior d'aquests dies desús dits, quant diran les horas, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons d'argent radons; e los qui diran la missa, aportaran vestiments de xemellot vermell, e haurà-hi lignum /f. 42r/ de IX lissons y encens. E la missa serà de la fèria concurrent; e per semblant, en lo dijous. És ver que, en lo dijous, no·y haurà sinó una missa; no·y haurà missa dels escolans. E cascun dia posseran, al pheristol de la trona hon se dirà lo euangeli, tauayola vermella.

304. Lo diuenres, a Vespres, tocharan Na Picabarayha, per quant en lo disapta hi haurà anniuersari; e feren clars de morts e tocharan lo seny Migà com a die de IX

⁵⁵⁹ "diran": ratllat; <tocaran>.

lissons. E en lo disapte, de bon matí, a las horas retudes, tocharan N'Anthoni per bon tret, e quant hauran acadat, feran clars de IX lissons.⁵⁶⁰ E lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch e quatre bordons d'argent, ço és los dos dels disaptes y dos dels radons. E dir-s·a aquesta missa matinal de cor de Nostra Dona, ab òrguens e luminària, axí com als altres disaptes; e usseran vestiments blancs e lo lignum de IX lissons, e tot lo que s'acustuma aportar als altres disaptes. E quant lo preuera haurà leuat Déu en aquesta missa, tocharan lo seny Migà fins que l'absolució d'aquesta missa serà feta.⁵⁶¹ En après posseran tres lums a l'altar maior e diran les horas; e tochar-les han axí com ya és dit.

116

MISSA MAJOR DE LA VIGÍLIA DE TRINITAT

305. Per la missa maior, qui serà de la vigília, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons d'argent; e usseran los qui diran la missa vestiments vermells, aquells que hauran tenguts entre setmana.

117

LO DISAPTE DE LA FESTIUITAT DE TRINITAT⁵⁶²

306. Lo disapte de Trinitat, lo cap de l'església deu esser ornat de velluts y la capella alta de Trinitat serà ampeliade, ten honradament com poran, de drap de velluts. E en l'altar maior, posseran lo palis de vellut carmessí d'En Vidal Arnau, ab tres senyals. E en l'altar de la capella de Trinitat, posseran un palis bell de carmessí.⁵⁶³ E deuant l'altar maior posseran los tepits maiors. E sobre lo dit altar maior, posseran una línia de las bellas.⁵⁶⁴

307. E una hora après migdia, tocharan Ne Picabarayha per spay de mige hora; e acadade, feran clars, ço és tres trets ab les quatre campanes, ab les tres acustumades e ab l'esquella de Tèrcia. E acabats los dits tres trets, tocharan N'Aloy; e quant serà acabat, feran la doble de las esquellas maiors, ço és de l'esquella de Matines e de l'esquella de Tèrcia; e dobleran fins que lo domer dirà la terça lissó de morts; e lo roder ferà senyal e acaderan la dite doble. E quant lo *Miserere* de Laudes de morts serà dit, lo roder ferà senyal e arrencharan la doble del seny Migà e de N'Anthoni. E acadade aquesta doble, feran clars generals de tots los senys e N'Anthoni ensemps, e de N'Aloy, si volran, perquè a beniplàcit stà dels escolans tochar N'Aloy, perquè aquesta és la lur festiuitat.

308. E mentre que tocharan, lo roder aportarà al cor quatre capes, ço és, dues capas de xemellot vermell, ab los dos bordons de pinyacles, per los primatxers qui entoneran; e duas capas de setí carmessí, ab los dos bordons dels domers, per los canonges /f. 42v/ qui entoneran ab los dos primatxers. E per semblant, aportaràn al cor la cape de brocat carmessí de misser Saluà, ab lo respal·les de carmessí, per

⁵⁶⁰ **add.** <Per lo acabar de la present iornada, tocharan; regla en la sagüent carta>.

⁵⁶¹ **add.** <tocarà fins a duas ores>.

⁵⁶² <A 27 de maig 1611, per determinatió de l'il·lustre y molt reuerent Capítoll, per la incomoditat del loch, fonch determinat ca d'aquí al davant no s'encortine la capella de la Trinitat ni lo loch de l'ascala, ni pugen dones ni homes més auant en dita capella per la dita raó; y axí·s féu y posà per obre en la festa del present any 1611>.

⁵⁶³ <Are le posen lo tepit de don Joan Vich>.

⁵⁶⁴ **add.** <Treuran les relíquies>. **add.** <acceptat la verecreu; y posaran le curtina de brocat uella>.

lo canonge qui ferà Vespres. E si bisbe hi haurà, vestir-s·a la dite capa a la sacristia, ab sos ministres. E a l'altar maior, encendran quatre ciriets vermells o blanchs. E al cor seran encessos tots los lantons y quatre ciris grosos vermells ut moris est. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aportarà al cor duas capes de brocat carmessí, ço és la de mossèn Busquets e la de don Arnau de Marí; e sobre les capes, una tauayola de sede vermella, ab brots, per los qui diran lo responsori de Vespres. E deuant lo ragent aniran l'ascolà setmaner dels senys, ab los dos bordons de cascauells, per lo dit responsori. E a la sacristia, aperelleran tres capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar e quatre ciris vermells grosos, los quals los quatre fedrins de l'altar aportaran per acompanyar los domers; e dos escolans, ab los encensers. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas e aportaran al cor la caldereta d'argent per dar asperges.

118

A MATINES DE LA TRINITAT

309. Per Matines, ans de las sis horas de nit, tocharan N'Aloy per bon toch; e quant serà acadat, feran la doble ab les duas esquellas maiors, ço és la de Matines y la de Tèrcia. E acadade, feran la doble del seny Migà e de N'Anthoni; e acadats, feran clars generals de tots los senys, e N'Anthoni resterà darrer en lo acadar; per ço se deu comensar lo tocar a l'hora dite, perquè quant hauran tochat hi hage a passar tres horas.

310. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capas de xemellot vermell⁵⁶⁵ y quatre bordons de fust⁵⁶⁶ per aquells qui entoneran. E un altre capa de porpre vermella per lo domer qui ferà Matines. E si canonge les ferà, aportaran-hi capa de setí carmessí. E a l'altar maior, posseran quatre lums e encendran al cor tots los lentons y quatre ciris grosos ut assuetum est. E quant diran lo sagon nocturn,⁵⁶⁷ encendran lo lantoner maior e pugar-la·n. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell,⁵⁶⁸ ab dos bordons⁵⁶⁹ de fust, per aquells qui diran lo darrer responsori. E quant lo dit darrer responsori se dirà, lo roder posserà al salamó set candelas blanques encesses, per rahó del *Te, Deum laudamus*. E quant comensaran lo *Te, Deum*, feran clars de totas les campanas, e lo seny Migà e N'Anthoni resteran darrés en acadar, e doblaran per una stona. E après, si serà hora, tocharan les batellades e après tocharan N'Anthoni per Prima. E aperelleran a la sacristia tres capes de xemellot vermell per los domers, per anar encensar al *Benedictus*, y quatre siris vermells, los quals los lanterns aportaran per acompanyar los dits domers; e dos escolans aportaran los encensers.

311. En aquest dia, ne altre festa en què tocharà N'Aloy, ne en festa doble en què no·y hage altar, no·y haurà missa matinal.⁵⁷⁰

⁵⁶⁵ **add.** <Are blanchas>.

⁵⁶⁶ "de fust": ratllat; <d'argent>.

⁵⁶⁷ *Nocturn*: cadascuna de les tres parts de l'antic ofici de Matines, compostes de salms, lectures, responsoris i antífonas.

⁵⁶⁸ **add.** <Are blanques>.

⁵⁶⁹ **add.** <de pinyacles>.

⁵⁷⁰ <Fas memòria com lo reuerend Capítol, vist que en aquesta uigília atansa d'acabar la campana, feta l'absolució sagon diu demunt, axian matí, ordenaren que d'equí auant no acat lo seny Pisà <Migà> fins tocades duas hores; tocades duas ores, acabarà [e] exiran segons demunt sa conté; y asò fonc ordenat l'any 1518 lo darrer de max>.

312. /f. 43r / Per la missa maior, a las horas retudes, arrancharan la doble de las esquellas maiors, ço és de l'esquella de Matines y de la de Tèrcia, y dobleran fins a la una hora de dia. E quant hauran acadat, per un poch spay après, feran altre doble ab lo seny Migà e N'Anthoni, o de N'Anthoni e de N'Aloy, si gent hi haurà. E quant aquesta doble serà acadade, posseran quatre lums a l'altar maior, e encendran los lentons del cor y quatre ciris. Los lums de l'altar seran dos ciris blancs als àngels de l'altar y duas candelas de Matines per los canelobres de ferro.

313. E quant les horas se diran, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot vermell e XII bordons d'argent per los qui entoneran a la missa, e duas capas altres de brocat; aquellas qui hauran seruit a n'els canonges per lo responsori de las primeras Vespres, seruiran are per los canonges qui feran la processó de la claustre. E aporteran al pheristol de la trona la tauayola de carmessí, ab los pins, e lo ragent tremetrà per un fadrí una tauayola vermella a la claustre per lo pheristol. E a la sacrastia, aperelleran los pus bells vestiments de brochat carmessí qui y seran, per aquell qui dirà la missa, ab sos companyons; e dues domàtiques vermelles y los dos ymatges d'argent de Nostra Dona. E quant diran Nona al cor, vestir-s'an tots.

314. E quant volran anar a la processó, axint de la sacrastia, aporteran primerament los dos gualfanons maiors; après dos fadrins, ab los canelobres d'argent manors, ab ciris vermells; e après un escolà, ab la creu maior; e après dos fadrins de l'altar, ab domàtiques vermelles, si n-i haurà, ab los canelobres maiors d'argent; e après los dos jóuens de cor maior, ab los dits ymatges; après lo sotdiacha de la Verònicha, ab lo vultu deuant; e après lo preuera, ab sos ministres. Lo prosehír de l'anar a la processó ya és continuat detràs a la festa de Sincogesma. E quant la processó axirà de la claustre per entrar dins l'església, feran clars generals de tots los senys e N'Aloy ensemps. E quant lo preuera anirà a l'altar per dir la missa, aniran deuant les relíquies encensant, e deuant lo diacha auant a dir lo euangeli. E quant diran los *Agnus Dei*, tocharan les esquellas maiors. E après menjar, feran la doble del seny Migà e de N'Anthoni, o de N'Anthoni y de N'Aloy, per Deo gracias.

315. Per a sagones Vespres, lo tochar e totes les altres cosas se feran axí com a las primeras Vespres, acceptat que no y haurà capes al responsori de Vespres, ans aquellas capes qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres, seruiran en aquestas Vespres per los canonges qui entoneran a las Vespres. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas. E si l'endemà serà festa d'altar, quant lo *Magnificat* serà dit, al cor axiran ab un responsori deuant l'altar hon serà la dite festa.

316. Nota que, en l'any MCCCCLXIII, a III de juny, fonch ordenat per lo reuerent Capítol que les capes de brochat /f. 43v/ blau aportassen al cor per dir lo responsori, e açò per quant no n-i hauia de brochat carmessí. Are no s serua, per quant hi ha compliment de capas. Emperò les capes y bordons qui hauran seruit al respon-

sori de las primeras Vespres, seruiran als canonges a la processó de la claustre e a las saguones Vespres.

121

INFRA OCTABAS DE TRINITAT

317. Infra octabas de Trinitat, la missa maior serà de Trinitat, ab vestiments vermells e lo lignum de IX lissons. Si, donchs, festa de IX lissons o d'altar o doble no·y haurà, que en tal cas la missa maior serà de la festa, e la missa dels escolans, de Trinitat. E si la missa maior serà de Trinitat, la missa matinal serà de rèquiem o d'algun sant de III lissons, si n·i haurà.

122

PER LA FESTA DE CORPOCRIST⁵⁷¹

318. Per la festa de Corpore Christi,⁵⁷² encortineran lo cap de l'església de l'encortinament maior.⁵⁷³ E axí matex encortineran la capella de Corpore Christi; e las cortines del retaule de l'altar maior seran alsades totas sobre lo dit retaule; e a l'altar maior, posseran lo palis de la Cena Domini d'En Tries; e posseran deuant l'altar maior tots los tepits maiors, e sobre los tepits, posseran la catifa maior. E en l'altar de la capella de Corpore Christi, posseran un palis blanch de sede e una línia sobre lo dit altar. E sobre l'altar maior, posseran una línia de las més bellas. E una hora après mig jorn, tocharan Ne Picabarayha per spay de miga hora; e acadade, feran tres trets de clars de morts ab les quatre esquellas, les tres ordinàries; la quarte, l'esquella de Tèrcia, ensemps ab ellas. E acadat lo darrer tret, tocharan N'Aloy; e acadat, feran la doble de las esquellas maior, ço és la de Matines y la de Tèrcia; e dobleran fins que lo domer dirà la terça lissó de morts; e lo roder ferà senyal per acadar. E quant hauran dit lo *Miserere* de Laudes de morts, lo roder farà senyal e arrencharan l'altre doble ab N'Anthoni e lo seny Migà; e acadade aquesta doble, feran clars generals ab N'Anthoni ensemps, lo qual resterà darrer en acadar. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes, ço és duas de xemellot blanch, ab los dos bordons de pinyacles, per los primatxers qui entoneran, y dues de sede blancha, ab los bordons dels domers, per los canonges qui entoneran ensemps ab los primatxers. E un·altre capa de sede blancha, ab los cascays e lo respal·les de sede blancha, per lo canonge qui ferà les Vespres. E si hi haurà bisbe, vestir·s·a, ab sos ministres, a la sacrastia ab la dite capa de cascays, en lo modo que ya és dit ad longum al dia de Nadal. E a l'altar maior posseran quatre lums e al cor encendran tots los lentons y quatre siris ut moris est. E nota que, en aquesta festiuitat, no posseran l'argent a l'altar maior.

319. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo regent, vestit ab cape de xemellot blanch, aportarà al cor /f. 44r/⁵⁷⁴ duas capas de brochat burell, o si per temps n·i haurà, més bellas blanchas, perquè aquestas burellas s'aporten per fretura de blanchas; e sobre dites capes, aportarà una tauayola de sede blancha. E de-

⁵⁷¹ **add.** <Posaran la cortineta de brocat en la qual stà escrit: *Te ergo, quesumus*>.

⁵⁷² Per a tot el formulari del Corpus, CT ff. 119v-122r; 156r-156v.

⁵⁷³ <Nota que, tots temps que treuran la veracreu, encendran la bencalada>. **add.** <y quant serà goig, encara que no·s trega la veracreu>.

⁵⁷⁴ <A 8 de juny 1594, fonch determinat per lo molt reuerend Capítol que·s tragués totes les relíquies a primeres Vespres del Corpus ensemps en la veracreu, encare que no fase lo officii monsenyor reuerendíssimo>.

uant lo ragent, anirà lo escolà, ab los bordons de caschauells, per los canonges qui diran lo responsori de Vespres. E a la sacrastia, seran aperellades tres capas blan-chas per los domers qui aniran encensar y quatre ciris ut moris est. E a l'altar de Corpore Christi, cremeran dos ciriets mentra que diran les Vespres. E lo sacrista ferà metre al dit altar un missal, per quant la processó de *Magnificat* s'ha de fer deuant la dite capella. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per a Completes.

320. E quant hauran tochat⁵⁷⁵ comensades Completes, tocharan N'Aloy per Matines, e tocharan per unas cinquante tirades; e quant hauran acadat, un poch après tocharan lo doble maior de lo seny Migà y N'Anthoni per una stona. E après feran clars generals ensemps ab N'Anthoni, lo qual resterà darrer en acadar. E a l'altar maior, posseran un siri blanch a cascun àngel de l'altar maior e duas candelas largues als dos canelobres de ferro de l'altar maior, un a cade part de l'altar. E al cor, cremeran tots los lentons y los quatre ciris qui hauran ya cremat a las Vespres, perquè no·ls calrà apagar.

321. E quant les Completes se diran, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons d'argent per los qui entoneran a las Matines, e una capa de domàs blanch per lo domer qui ferà Matines. E si canonge ferà les Matines, aportar-li-han la cape de sede, ab les pinyes. E acadades les Completes, diran les Matines.

322. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot blanch, ab los dos bordons d'argent de pinyacles, per aquells qui diran lo IX responsori. E quant lo dit responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blan-chas⁵⁷⁶ al salamó del cor per lo *Te, Deum*; e après enceses las dites candelas, lo dit roder pujar-se'n·a al campanar per tochar Laudes.⁵⁷⁷ E quant comensaran lo *Te, Deum*, tocharan Laudes, ço és clars generals de tots los senys ensemps N'Anthoni e ab lo seny Migà, los quals dos senys resteran doblant e los altres acaderan. E a la sacrastia, seran aperellades tres capes blan-chas de xemellot per los domers per anar encensar al *Benedictus* y quatre ciris vermells grossos per acompanyar los domers, los quals ciris aportaran los fedrins de l'altar maior; e dos escolans, ab los encensers, steran aperellats a l'altar maior.

323. Acadades les Matines, lo ragent aperellerà en la sacrastia los vestiments per aportar lo Corpus Christi. E cunseran duas formes de las maiors, e agermenades y agualades, possar-les han dins lo cèrcol d'or, per manera que lo crucifixi de ca-dehuna forme resterà defora, a la vista. E los escolans aperelleran deuant l'altar maior los canelobres de misser Lorens Sarallí e lo bancal per possar los ciris de la Ciutat. /f. 44v/.

324. Quant hauran tochat al vespre lo anniuersari, tocharan N'Anthoni per bon tret, per rahó de la processó del dia de Corpore Christi.

⁵⁷⁵ "tochat": ratllat.

⁵⁷⁶ **add.** <Are ciris>.

⁵⁷⁷ <A 19 d'iuni <1604> ha determinat lo molt reuerend Capítol que d'equí avant dos minyons aporten deuant lo Santíssim Sagrament, <ab ses domàtigas>, les dos lanternas que aporten quant van a combregar algun malalt y que tots los dies de l'octaua facen canonges les Vespres, cabiscol y succentor, ab ses capes y bordons, iuntament ab dos primatxés, per la festiuitat del Santíssim Sagrament>.

325. Lo dia de Corpore Christi, a la una hora y mige a passar ans del dia, lo ragent ferà despertar los escolans. E la una hora a passar, ferà tochar les batallades e farà encendre lo lantoner major; e ferà aportar la custòdia adobade sobre l'altar maior; e farà aportar lo crestayll, en lo qual lo ragent haurà mes les formas, dins una bassina d'argent per a consegrar aquellas a la primera missa, las quals formes steran dins un cércol d'or.⁵⁷⁸ E lo ragent, a mige hora a passar, dirà o farà dir la missa de las batallades, e consegrerà, o farà consegrar, les dites formes stants dins lo dit cércol. E quant la dite missa serà dite, lo ragent posserà les dites formes astants dins lo cércol, y possar-les ha dins lo crestall. E posserà lo dit crestayll ab les dites hòstias al loch de la custòdia deputat per metra, per manera que estigue ben fort. E ten prest encendran los ciris qui hi són dedicats per a cremar.⁵⁷⁹ E quant lo Corpus Christi serà alt a la custòdia, estendran la cortineta de brocat qui stà deuant l'altar maior.

326. A mige hora ans del sol axit, tocharan N'Anthoni per bon tret per senyal de Prima, per ço que la Prima se comens lo sol axit, sagon mana la consueta. E encendran al cor tots los lentons y quatre ciris vermells grosos axí com s'acustuma. E quant Prima serà dite, los lanterns aporteran al cor la taula per possar les capes de brocat y altres bellas, axí com ya és acustumat. E quant la taule serà aperellade al cor, los escolans y lanterns aporteran les capas maiors e miganes qui seran bones e possar-les han sobre la dite taula. E per semblant, hi aporteran, al cor, XII capes de xemellot blanch per los qui entoneran a la missa maior e feran la processó, las quals XII capas posseran sobre lo bancal deuant lo pheristol maior; e XII bordons d'argent.

327. Per a la missa maior,⁵⁸¹ a la una hora y mige⁵⁸² de dia, comensaran la doble de las esquellas maiors, ço és la de Matines y la de Tèrcia, e tocharan per bona stona. E acadade dite dobla, per un poch spay feran l'altre doble del seny Migà e de N'Anthoni, per manera que a las duas horas y mige⁵⁸³ comensen les horas. E encendran al cor tots los lentons y quatre ciris ut moris est.

328. E quant se dirà la missa maior, lo[s] escolans aperelleran lo millor paualló que hi serà e XII astes per aportar lo paualló, lo qual paualló lo virei e los jurats aporteran; aquesta ordinació de l'aportar, tocha als jurats.

⁵⁷⁸ *Cércol*: vericle o rodó on es posen les formes consagraades a la custòdia entre dos vidres protectors.

⁵⁷⁹ **add.** <Ço és, los XII ciris de la bancata són de sant Bernat y han d'esser nous, los altres dels jurats y los de las dos bancatas qui stan al costat de l'altar dels dos beneficiats dels beneficis qui tenen la dita obligació>.

⁵⁸⁰ <Quant dirà lo senyor bisbe la confessió, lo subdiaca no tindrà la reliqa (sic) deuant lo senyor bisbe, per no star ab l'escane girade al Santíssim Sacrament; y lo senyor bisbe no encensarà sinó lo Santíssim Sacrament, y no la Verònica, com en los altres Aloys se fa>.

⁵⁸¹ MM 1.215-1.226.

⁵⁸² "y mige": ratllat.

⁵⁸³ "y mige": ratllat.

329. Quant diran Nona, en aquell psalm *Principes*, feran clars generals ab N'Anthoni, qui resterà darrer en acadar. E a la sacrastia, /f. 45r/ seran aperellats vestiments de brocat blanc, los més bells qui hi seran, per aquell qui dirà la missa e per lo diacha y sotdiacha. E quant aniran a l'altar per dir la missa, lo sotdiacha aportarà la Verònicha, ab lo vultu deuant.⁵⁸⁴

330. En aquesta missa, no-y van los de cor maior, ne per semblant no aniran a la processó,⁵⁸⁵ ne reliquiari algun no serà aportat a la processó, sinó sols lo Corpus Christi. E quant lo euangeli serà dit, feran doble maior de l'esquella de Matines y de la de Tèrcia, per rahó que les perròquies, ab lurs creus, vinguen. E tochat *Sanctus*, feran altre doble ab lo seny Pissà y ab lo Migà. E dita la missa, lo preuera, ab sos ministres e alguns canonges y preueras, entreran dins la sacrastia més dintre, ha hon lo ragent tindrà aperellat algun refrescament de coques, fruytes, vi blanc, per lo treball esdeuenidor de la processó, que axí és acostumat.

331. E quant los jurats seran vinguts a l'església, lo qui ferà la processó⁵⁸⁶ se vestirà capa blanca de brochat o dels cascays o de las burellas, aquella que més li plaurà.⁵⁸⁷ E quatre canonges se vestiran, ab domàtiques de brochat de las més bellas qui hi seran, per aportar lo Corpus Christi. E quant tots seran vestits, pugeran a l'altar maior; e quant seran a l'altar maior, lo ragent e un escolà pugeran ab ells e lo ragent ferà girar la custòdia e ferà metre les baules de la dita custòdia e los pius ben liguats y reforssats (sic), per manera que no fassen mouiment en lo aportar de la custòdia. E los XII preueras, ab les capes y bordons, aniran a l'altar maior, ha hon feran la primera stació, e lo preuera dirà l'oració de la dite stació. E quant hauran dita l'oració, posar-s-a al mig de l'altar, ajenollat ab sos ministres, e comensarà alta voce *Te, Deum, laudamus*; e prosehiran a la processó.

332. E és aquest l'orde de la processó: primerament aniran los gualfanons maiors; e après dos fadrins de l'altar maior, ab los canelobres d'argent manors, ab siris blancs encessos; après la creu maior de la Seu, la qual lo escolà setmaner dels senys aportarà; e après la creu de Sancta Eulària; e après la de Sancta Creu; e après la creu de Sant Jaume; e après la creu de Sant Miquell; e après la creu de Sant Nicholau; e après la creu de Sant Domingo y de Sant Francesch ensemps; e après la creu del Carme y la de Sant Agustí, ço és, de Nostra Dona del Socós. Los frares, ells matexos s'ordonen.

333. E quant lo Corpus Christi axirà per lo portal de l'església, tocharan N'Aloy. E axirà la dite processó per lo portal qui està deuant la casa del deguà, y quant seran al cantó de mossèn Eulessa, feran aquí la sagona stació, en un altar recoldat ab le paret del palau del senyor bisbe, lo qual altar lo beneficiat de Sant Pau⁵⁸⁸ té aperellar. E los escolans de la Seu acostumen-lo d'aperellar e encortinar d'alguns palis e posar sobre lo dit altar los tres ymatges d'argent de Nostra Dona; e lo be-

⁵⁸⁴ <No-s seruarà>//<A IIII de juny MDXV, lo reuerend Capítol determinà que d'aquí auant no-s fes nigu aperell de col·leció per serts bons respectes>.

⁵⁸⁵ Es tracta de la processó de les estacions.

⁵⁸⁶ Per al ritual de la processó del dia del Corpus, CT ff. 120r-121r; OAS ff. 127r-135v.

⁵⁸⁷ <Determinà lo reuerend Capítol que, en la processó, lo qui farà lo ofici aport la casulla ab què haurà dita la missa>.

⁵⁸⁸ La capella de Sant Pau està integrada, actualment, en el Museu Diocesà de Mallorca; està situada al costat mateix de la porta principal del palau episcopal, donant a la mar.

nificiat de Sant Pau dóna sis sous als dits escolans per lurs treballs. E deuant l'altar posseran /f. 45v/ un tepit.

334. E quant la processó serà de tornade, que feren la sissenca stació al rachó de la torra del castell, tocharan N'Aloy. E quant l'oració serà dita, procehiran hauant deuant lo portal del castell e entreran a l'església per lo portal de la Mar, e per la part de Sant Barnat, aniran a l'altar maior. E quant aquell qui ferà la processó, serà al corn de l'altar, faran aquí la setena e última stació. E dite l'oració, lo ragent des-enbiularà la custòdia e tornar-la-n en la manera que staue ans que la moguessen, per manera que lo poble pugue veura lo Corpus Christi. E sia recort al ragent que, en lo passar primer y darrer que-s farà de la custòdia, que sia passade per manera que, aquella part qui-s pot obrir per hon meten lo Corpus Christi e per hon lo trauen, sia deuers lo retaula de l'altar maior.⁵⁸⁹

125

A SAGONES VESPRES DE CORPOCRIST

335. A las saguones Vespres de Corpore Christi, tocharan axí als de morts com en tot l'alre (sic) com a las primeras Vespres. E aporteran al cor quatre capes per los qui entoneran y quatre bordons, ço és duas capas de xemellot blanch, ab dos bordons de pinyacles, per los primatxers, e las duas capas qui hauran seruit al sponsori de las primeras Vespres, ab los bordons de caschauells, per los dos canonges qui entoneran ab los primatxers; la luminària, a l'acustumat. E quant diran Vespres, posseran un pheristol, ab tauayola de sede blancha, quasi deuell lo lantoner maior, per quant la processó axirà deuant l'altar maior quant diran lo *Magnificat*. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completes. E la caldereta serà aportade al cor per asperges.

336. E quant les Completes seran dites, tots lo[s] canonges y tots los preueras aniran a l'altar maior. E si canonge ferà aquestas Vespres, quant haurà dit l'oració de Vespres, anirà a la sacrastia, ab sos companyons, e vestir-s-a ab camis, stola y la capa blancha que haurà vestide a las Vespres. E los XII preueras qui hauran tingudes las capas y bordons, seran a la sacrastia e pendran les matexas capas y bordons. E tots ensemps, ab lo canonge qui ferà lo offici, ab son companyó domer, e no altre personatge, per orde pugeran a l'altar maior.

337. E si bisbe ferà Vespres, no-s mourà de l'altar ab lo domer y ab lo primatxer companyons; ya serà aperellade la sua cadira alt prop l'altar, ha hon seurà mentre que diran Completes. E acadades Completas, los XII preueras demunt dits aniran a la sacrastia y pendran les capas y los bordons, e pugeran a l'altar maior. E sien aperellats a l'altar maior dos encensers e una bessina de las maiors d'argent, e lo pitxer d'argent e una tauayola; e sia possat al corn del dit altar. E al mig de l'altar, seran possats uns corporals e la capse d'argent daurade, ab una fiola dins, ha hon metran lo Corpus Christi quant lo hauran manifestat al poble. /f. 46r/

338. E quant los XII preueras, ab les capas y bordons, pugeran a l'altar maior, lo ragent, ab sobrepalís e stola, e un vel, pugerà ab ells al dit altar maior per deuellar

⁵⁸⁹ <Nota que, a les octaues del Corpus, y aurà lentoneret per les Matines y per lo euan-geli, 7 ciris per lo salemó per tota l'octaua; y no-y aurà ciris a n'el corrador ni de bax a ne-ls canelobres de ferro, si no com sarà Aloy>.

lo Corpus Christi de la custòdia; e possar-s·a detràs l'altar maior per esser prompte en lo deuellar lo dit Corpus Christi.

339. E quan tots seran ajustats, lo qui ferà lo offici se posserà ajenollat deuant l'altar maior e dirà alta voce *Te, Deum, laudamus*, e l'orgue pendrà l'altre vers. E quant hauran comensat lo *Te, Deum*, lo roder ferà senyal ab l'esquella de combrugar e tocharan N'Eloy. E per aquest tochar, los jurats donen deu sous als escolans. E quant lo *Te, Deum* serà dit, dos fedrins de l'Almoyna diran lo vers *Benedicamus Patrem et Filium*, etc., cum duplici *Alleluia*. E lo senyor bisbe o canonge dirà al corn de l'altar l'oració *de Trinitate*;⁵⁹⁰ e acadade, ferà lo lauament de las mans; e après anirà al mig de l'altar e estendran los corporals. E deuant l'altar serà possat un escabell e lo custos pugerà sobre l'altar, e ab molta reuerència, obrirà la custòdia, e ab lo vel en la mà, pendrà lo crestayll, e ab molta deuoció, possar-l·a sobre los dits corporals; e quant lo haurà possat, lo senyor bisbe o canonge pendrà lo encenser e encensarà lo Corpus. E quant lo haurà encensat, traurà lo Corpus, ab lo cércol d'or, del crestall; e quant lo haurà tret, tornarà encensar. En quant haurà encensat, pugerà sobre lo dit ascabell e pendrà ab la mà dreta lo Corpus Christi ensemps ab lo dit cércol e alserà lo Corpus tant alt com porà, ab suauitat, ad modum circuli. E quant serà per apossar-lo, stigue aperellade la dite capse d'argent hon lo metrà; e un domer, ab capa y stola, pendrà la dite capsa ab lo Corpus Christi, e ab dos lums deuant, possar-l·a al sacrari de Nostra Dona.⁵⁹¹ E quant lo bisbe o canonge alserà lo dit Corpus Christi, en aquell spay que l'alserà, a cade costat seu, encensaran dos preueras, ço és hu a cascun costat, fins quant haurà possat lo Corpus Christi. E nota que lo sércol d'or no·s leuerà del Corpus fins l'endemà, quant lo volran sumir a la missa de las batallades. E si bisba ferà aquesta cerimònia, quant lo Corpus serà astogat, darà la benedictió; e no derà benedictió a la fi de las Vespres, sinó en aquest loch desús dit.

340. Nota que, si per ventura en lo die de Corpore Christi pluuvia, que inpedís que la processó no·s pogués fer, axí com deuriem pertir per fer la processó per fora l'esglèsia, en aquella matexa hora la vogiran per la claustre, ab la custòdia, faent les stacions. E quant la creu serà deuant lo portal de la claustre qui hix deuant la capella de Sant Bernat, entrarà la dite creu ab la processó per lo dit portal, e passant deuant la capella de Sant Bernat, aniran a l'altar maior e posseran la custòdia sobre l'altar; e aquí sterà fins dites Completas, axí com és acostumat, e après feren la cerimònia axí com ya és dit demunt. E lo diumenge sagüent s'acustume de fer la processó. Si, donchs, en lo dit diumenga /f. 46v/ no serà la festa de sant Johan, que en tal cas la processó s'hauria a transportar a l'altre diumenge, axí com se féu en lo any MCCCCLXX, que feren la processó lo primer juliol any dit. E lo diumenge que feren la processó, se ferà en aquest orde.

⁵⁹⁰ Segurament, es tracta de la següent oració: *Placeat tibi, sancta Trinitas, obsequium seruitutis meae, et praesta ut hoc sacrificium, quod oculis tuae maiestatis indignus obtuli, tibi sit acceptabile, mihi que et omnibus pro quibus illud obtuli sit, te miserante, propitiabile* [MM 1.571; OAS f. 41v].

⁵⁹¹ La imatge de la Mare de Déu que ara presideix laatedral de Mallorca des de la capella de la Trinitat, és, seguint una antiga tradició, una marededéu sagrari, perquè en aquella època encara no era habitual reservar el Santíssim Sagrament en sagraris com els actuals. Aquesta figura de santa Maria és buida per dedins, té una porteta a un costat, i la cavitat on es dipositava l'eucaristia, té la coberta ornada amb un cel estelat pintat; cfr. G. LLOMPART-J. JUAN, "Las Vírgenes Sagrario de Mallorca", a BSAL 23 (1961-1967), pp. 177-192.

341. Primerament, lo custos aperellerà la custòdia lo diumenge dematí sobre l'altar maior, axí com pròpriament en lo dia de Corpore Christi, e un canonge dirà la missa maior. E quant hauran acadade Nona, diran al cor *Asperges me*, etc.; e lo domer qui serà companyó d'aquell qui dirà la missa, ab capa de domàs blanch, la qual aportarà essent companyó, pugerà a l'altar maior e donerà ayguo⁵⁹² a l'altar solitu modo, e tornar-se-n'ha a la sacristia. E lo lanter aportarà la caldereta d'argent al cor e un domer darà ayguo al cor axí com s'acustuma. E lo domer de la part d'hon serà lo cor, vestit ab capa blanca de xemellot, dirà l'oració *Exaudi*, axí pròpriament com als diumenges, e en aquell loch matex. En aquesta, se vestiran XII preueras, ab bordons, axí com en lo dia de Corpore Christi, e la missa serà *de Corpore Christi*, ab vestiments blanchs dels maiors. E quant la missa serà dita, pertirà la processó axí com en lo dia de Corpore Christi. E quant la processó serà tornade a la Seu, feta que serà la setena stació deuant l'altar maior, lo bisbe o aquell qui ferà la processó, farà lo lauabo e lo custos deuellerà lo Corpus axí com ya és dit en lo dia de Corpore Christi. E lo bisba o lo canonge, ab aquellas matexas cerimònies que ya és dit a la dite jornada, alserà lo Corpus e après serà possat al sacrari axí com ya és dit; e no-y haurà altre cerimònia. En l'any MCCCCLXX, lo reuerendíssimo senyor bisbe Francischo Farrer⁵⁹³ féu la processó e misser Nicholau Monyos, canonge, dix la missa.

126

REGLA

342. Nota que, entigament, los escolans enuelauen de la porta de la Seu fins a la casa del deguà, per quant era un carrer estret; e la sacristia paguaue los draps per enuelar, ço és lo loguer dels draps. E are, per quant és plasse, no·s pot enuelar, sinó de la casa de mossèn Joan Font <àlies *Roig*> e de mossèn Thomàs Casteyhó, tot una casa, fins la porta del Deguanat. E per ço s'acustume are que los escolans enuelen tot lo carrer del deguà fins lo front de la casa del cabiscol, emperò los confrontants del dit carrer són tinguts a dar los draps cossits e les cordes. Ffonch ordonat aquest enuelar en l'any mill CCCLXXVIII per lo bisbe de Malorques fra Pera Scisma, que de primer no·s s'envelaue gens.

127

REGLE

343. Nota que lo ragent és tingut a donar a n'el clauari de la Seu XII amits, XII camis, XII sinyells, X domàtiques y duas casulles, ço és una vermella per sant Pera e una blanca per sant Johan, e açò per los apòstols qui·s vestiran a la processó de Corpore Christi, e tots los inproperis de cadehú dels dits apòstols. E més és tingut lo dit custos donar a n'els sonadors /f. 47r/ qui soneran deuant lo Corpus, VIII amits, e VIII camis e VIII sinyells.

⁵⁹² *Donar aigua*: aspergir.

⁵⁹³ El bisbe de Mallorca Francesc Ferrer (1467-1475).

344. Nota que lo ragent, lo dia de Corpore Christi, ferà alzar totas les lànties qui stan deuant lo altar maior e deuant sant Sebastià, ben alt, e las lanternes, per ço que no fassen enbarch de la custòdia.

345. Regla per l'ordinació dels apòstols: en lo anar de la processó⁵⁹⁴ cadehú apor-terà lo seu martiri⁵⁹⁵ e anirà ab aquest orde, lo qual are s'acustuma. Primerament, deuant tots anirà sant Macià, ab domàtigue e ab la destral; après sant Symó, ab domàtigue e una creu; après sant Matheu, ab domàtigue e un punyal; après sant Barthomeu, ab domàtigue, e un coltell e un diable; après sant Phelip, ab domàtigue e creu; après sant Jaume manor, ab domàtigue e una canya ferla; après sant Thomàs, ab domàtigue y lansa; après sant Jaume maior, ab domàtigue, y bordó y capell; après sant Johan, ab casulle de xemellot blanch e una palma; après sant Andreu, ab domàtigue e ab la creu; après sant Pau, ab domàtigue de xemellot blanch e ab l'espasa; après l'apòstol sant Pera, ab casulle de vellut carmessí, ab la thiare⁵⁹⁶ e ab les claus. Lo cluari de la Seu té càrrech d'hauer aquests preueras e ordonar-los; e la sacrastia los té a donar tots los ornaments, acceptat les diademas. Entigament, l'orde de l'anar, era per lo contrari d'aquest orde que vuy és.

346. En l'any mill CCCCLXIII, fonch ordonat per lo reuerendíssimo senyor bisbe don Arnau de Marí,⁵⁹⁷ ab consentiment de l'honorable Capítol, que d'equí hauant les octaues de Corpore Christi sien solemnes, axí com a las octaues de Sincogesma; e serà fet cascun die IX lissons. E a las Matines y a las Vespres, lo domer ferà lo offici ab capa blancha de xemellot. E a las Matines, dos lanternes aniran al cor, ab siris vermells, per acompanyar lo domer quant haurà comensade l'antíphona de *Benedictus*. E a las Vespres, hi aniran dos fedrins de l'altar, ab los canelobres d'argent manors, per acompanyar lo domer quant haurà comensade l'antíphona de *Magnificat*.

⁵⁹⁴ La processó amb aquests personatges es va fer a la Seu fins als voltants del concili Vaticà II (1962-1965).

⁵⁹⁵ *Martiri*: insígnies o símbols identificatius de cada apòstol. Aquesta accepció no apareix al DCVB, però sí que hi designa les arma Christi. Per tant, a la consuetudina se li dóna aquest mateix significat per extensió.

⁵⁹⁶ *Tiara*: capell propi del Papa, fet de tela o de metall, en forma cònica i ornat amb coronas superposades, d'una a tres, i rematat per una creu.

⁵⁹⁷ El bisbe de Mallorca Arnau de Marí i de Santacília (1460-1464).

347. A la missa maior infra octauas Corporis Christi, quant se dirà Tèrcia, lo roder aporterà al cor quatre capes de xemellot blanch, ab los quatre bordons d'argent radons, per los qui entoneran a la missa; e una tauayola blancha per lo pheristol de la trona ha hon diran lo euangeli; e aporтерan lo lignum de IX lissons; e aporтерan per la missa los vestiments de xemellot blanch. E cascun dia de las dites octaues, hi haurà anniuersari per misser Arnau dictum *Mur*; e per ço feran l'absolució deuant lo seu vas. Lo bosser /f. 47v/ parteix cascun die als de morts un diner per lo dit misser Arnau dictum *Mur*, e un dobler a cade hora, ço és Matines, missa maior y a Vespres.

348. Lo disapta infra octauas Corporis Christi, tocharan per Tèrcia lo seny Migà, axí com als altres dies de las octaues; e açò per quant la missa maior serà de las octaues e no serà de Nostra Dona. En aquest disapte, après tochat lo anniuersari, se tochaue N'Anthoni, per rahó del sermó general qui·s feyha l'endemà, ço és lo diumenge. E en l'any mill cccc,⁶⁰⁰ fonch determanat que mudassen lo sermó al diumenge après de las octaues;⁶⁰¹ e açò per quant los órdenes dels frares fan la festiuitat de Corpore Christi en sos monestirs lo diumenge après la festa de Corpore Christi.⁶⁰² E la gent, per anar als monestirs, no ve nigú a la Seu per hoyr lo sermó; e per ço s'és mudat en l'altre diumenge. E en lo disapte de la dominica que·s ferà lo sermó, après tochar l'anniuersari, tocharan lo dit Anthoni, per rahó del sermó.

349. Lo diumenge infra octauas Corporis Christi, la missa matinal serà de la dominica, dels escolans, ab casulla verda; los *Kyri*, *Gloria*, *Sanctus* e *Agnus* se diran de IX lissons. E la missa maior serà *de Corpore Christi*, ab vestiments

⁵⁹⁸ <Nota que disapta, a VIII juny [de] 1520, lo reuerend Capítol determenà que de cetero se fes l'absolució de l'egregi misser Arnau dictum *Mur*, ab bordons y capes, sicut asuetum erat. E in omnibus al[iis] distribucionibus predicti doctoris>.

⁵⁹⁹ <Si la vigília de sant Joan se ferà in sabbato infra octauas Corporis Christi, se feran dos misses, la primera, de *Corpore Christi*; la segona, de la vigília de sant Joan>.

⁶⁰⁰ "CCCC": ratllat; <DX>.

⁶⁰¹ <E nota que, l'a[n]y 1516, fonch determenat per lo reuerent Capítol que d'equí auant açò no·s seruàs, sinó que, in dominica infra octauas Corporis Christi, se face lo sermó ut asuetum erat. E per manement del reuerent vicari general e official, yo, Gaspar Oliuar, preuere, custos, l'a[n]y present, he fete la present memòria>.

⁶⁰² En efecte, encara actualment, el dia del Corpus no hi pot haver altra processó de la festa a Palma que no sia la catedralícia; per això, ja al s. XVI, els monestirs traslladaven la seva al diumenge següent.

⁶⁰³ <Nota que, disapta, a VI de maig 1572, determinà lo reuerent Capítoll que lo diumenge après la festa de Corpore Christi, se fassa una missa matinal per tots los confreres, ab dotza capas y sermó, en dita missa, per certa deuota persona>. **add.** <Fa·s dite missa a lo offici maior; y no·y hi·a aquest die sinó una missa, ab la solemnitat ja dita; y toca N'Anthoni; acade a una hora de dia y diuen hores; y après la missa com les festes de sermó; après missa, se fa processó deuant lo castell>/f. 47r/<A les dominicas infra octauas sol·lemnes, a le processó, s'acustume tostemp aportar los qualfanons meiós>.

blanchs. E a la processó aporteran los gualfanons manors y la creu migane, e lo lignum de IX lissons, axí a la processó com a la missa e a l'euangeli; e açò per quant són octaues dobles axí com de Nostra Dona d'agost. E lo palis de porgatori se posserà lo disapte a l'altar maior.

134

CAP D'OCTAUES DE CORPOCRIST

350. Al cap d'octaues de Corpore Christi, tocharan per les primeras Vespres Ne Picabarayha; e après tres trets de clars de morts ab les esquellas acostumades. E quant los clars seran acadats, feran la doble de las dues esquellas petites, ço és la de Prima e la de despertade. E acadade dita doble, tocharan alt lo seny Pissà tot sol per unas XX tirades; e quant serà acadat, feran clars dobles ab totes les campanes, e lo seny Pissà y lo seny Migà.

351. E sien encessos quatre candelas a l'altar maior; e al cor, dos ciris vermells e la mitat dels lentons. E un palis blanc a l'altar maior; e deuant lo dit altar, un tepit. E lo retaule maior serà hubert, per manera que les finestras foranes restaran cubertes.

352. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor duas capas de xemellot blanc, ab los dos bordons d'argent de pinyacles, per los primatxers qui entoneran a las Vespres; y altre capa de xemellot blanc, ab lo respal·les comú, per lo domer qui ferà Vespres. E no·y haurà capes ni bordons per lo responsori. E canonges diran lo responsori e triunpheran l'antífona de *Magnificat*, per quant axiran al *Magnificat* deuant l'altar maior, axí com als altres dijous enfre any. Axí és astat ordenat per lo reuerent Capítol a VI de juny any mill CCCCLXXXVIII. E l'endemà, a la missa maior, sonen los òrguens. /f. 48r/

353. Més dit die ordenaren que, a qualseuol cap d'octaues de Nostra Dona qui vindrà en disapte, se ferà lo diuenres a Vespres, axí com és acostumat fer als altres diuenres infra annum per solemnitat de Nostra Dona. E tocharan N'Anthoni a Vespres e tota l'altre solemnitat, axí dels òrguens com de las altres cosas.

135

LOS VESTIMENTS PER LES DOMINICHAS⁶⁰⁴

354. Nota de tots los vestiments qui seruexen per las dominicas:

355. Primerament, en las dominicas de l'Aduent, s'entrecauien los vestiments, la hu diumenge d'una color y l'altre diumenge d'altre color, sagons ya és continuat en lurs jornades; e aporteran lignum.

356. De Nadal fins a la purificació de la Mara de Déu, si conuindrà a fer de la dominica, aporteran a la missa vestiments blanchs, e a l'altar maior, posseran palis blanc; e a la processó, aporteran lignum de IX lissons e la creu de IX lissons. E si la [dominica] LXX hi vindrà, ya és contingut a la sua jornada.

⁶⁰⁴ Respecte dels colors dels vestits litúrgics, s'ha de tenir present la disposició capitular de 1585 d'adoptar les normes del nou missal romà de 1570; vegeu l'anotació al f. 1r (n. 90, in nota).

357. De la Coresma, quant se ferà de la dominica, ya és contengut en son loch fins dominica in passione inclusiue.

358. De Pascho fins lo diumenge après de l'Ascensió inclusiue, usseran vestiments blancs sagons ya és contengut en son loch.

359. De la dominica après Corpocrist fins a la dominica de l'Aduent exclusiue, usseran vestiments verts y palis vert a l'altar maior.

136

EN QUINES DOMINICAS HAURÀ LIGNUM A LA PROCESSÓ

360. Nota que, del dia de Nadal fins lo dia de Nostra Dona de ffraber, e lo diumenge après de Nostra Dona, haurà lignum a las processons de las dominicas, ço és *lignum* de IX lissons.

361. De la dominica in albis fins lo diumenge après de l'Ascensió, haurà lignum a la processó, de IX lissons. E en la dominica infra octauas Corporis Christi. E en la dominica infra octauas assumptionis beate Marie.⁶⁰⁵

362. E en totas aquellas dominicas que hauran lignum a la processó, hi haurà domer companyó per aquell qui dirà la missa, fins que serà dite la confessió.

363. <Nota que, quant algune festa d'altar vindrà en diumenge, hi feran l'ofici de le festa, aportaran lignum a le processó, y a dita processó, aurà compenyó>. **add.** <E quant a le processó ha companyó, és fins a l'altar, dita la confessió. /f. 48v/

[REGLES COMUNES GENERALS]

137

REGLES DE L'OBLIGACIÓ DE LAS COSAS

QUE LO RAGENT DE LA SACRASTIA ÉS TINGUT A FER, E DELS ESCOLANS

364. Primo, lo ragent de la sacrastia és tingut que, quant algú volrà pendre possessió d'algun benefici, que no li sia dade sens que primer hage paguat o fet content, o contents, lo procurador e clauari de la Seu, o lo procurador dels vuytens, si en res los serà degut.⁶⁰⁶ E açò és obliguat lo ragent per lo jurament que presenta quant serà elegit; fonch ordenat per lo reuerent Capítol en l'any mill D y quatre.

365. Més tingut lo dit ragent, quant algú volrà pendre possessió d'algun benefici, fer-li pagar trenta sous, si serà per veguant; e si serà permuta, pagarà quinze sous; e si los dos beneficis de la permuta seran abdosos a la Seu, caschun pagarà quinze sous per si propri.⁶⁰⁷

⁶⁰⁵ **add.** <Et natiuitatis, le missa diran *de natiuitate*>.

⁶⁰⁶ Probablement, es tracta de l'anomenat "dret de capa", una donació en diners o en espècie que s'havia de fer quan es prenia possessió d'un benefici.

⁶⁰⁷ <Ço és, per cessum aut decessum; sa entén de permuta de beneficis que tenen suficient renda e no permuta ab benefici de perxa, que-s diu que, en tall cas, caschun que sia permuta, pagarà trenta sous>.

366. Més és tingut lo dit ragent cascun die, a las horas retudes, de perar lo seu despertador per les Matines, sagons lo offici requerrà.

367. Més és tingut lo sacrista, ab los escolans ensems, a la una hora de nit, fer la serca⁶⁰⁸ per l'església en aquesta manera: ço és que lo ragent astarà al cap del banch bax, deuant lo loch hon lo virey acustume asseura; e los tres escolans, ells mateixos s'ordenen. La hu va a l'altar maior e al cor, e al leginder,⁶⁰⁹ e la portelle-ta qui va deual lo cor; e l'altre pendrà per l'una part de l'església, y l'altre, per l'altre part; axí reguonexen tota l'esglàsia. En aquesta sercha, no·y són los lanter, per quant no mengem en casa del sacrista, perquè los escolans són tinguts a menjar en casa del sacrista.

368. Més quant la dite sercha serà feta, aniran tots a la sacristia. E lo ragent darà candelas al roder, aquellas que seran master per les Matines.

369. Primerament, si serà festa de III lissons, li derà candelas de III lissons, ço és dues per los àngels de l'altar maior e sinch candelas per lo cor; ço és quatre de III lissons per los feristols de las cadires e una de IX lissons per lo pheristol del mig del cor. E ab aquesta, hi embolicarà un tros de candela per a dir les lissons, per manera que, a festa de III lissons, li té a donar set candelas, sinch al cor e un tros per les lissons, y duas a l'altar.

370. Si serà festa de IX lissons, darà al dit roder candelas de IX lissons; ço és tres candelas per l'altar maior, dues per los àngels y una a la hun canelobra de ferro d'aquella part d'on serà lo cor; e sinch al cor. E una de III lissons, qui sterà enbolicade ab aquella del pheristol maior per a dir les lissons, per manera que seran nou candeles.

371. Si serà festa d'altar, darà lo ragent al roder candelas de IX lissons; ço és tres a l'altar maior y sinch al cor, y una per les lissons, axí com ya és dit demunt. Y duas a l'altar d'hon serà la festa, per manera que seran honse candelas.

372. Si serà festa doble en què sia festa /f. 49r/ d'altar, lo ragent darà al roder quatre candelas per l'altar maior; les restants, axí com és dit al capítol de festa d'altar, per manera que seran XII candelas.

373. Si serà festa doble que no sia festa d'altar, lo dit ragent derà deu candelas de IX lissons; ço és quatre a l'altar e sinch als feristols, e una per lo leginder, enbolicade ab le del pheristol maior.

374. Si serà die ferial de III lissons, lo ragent derà al dit roder sinch candelas de IX lissons, ço és dues per lo altar maior e sinch per los pheristols del cor, e un tros per lo leginder, enbolicat ab la candela del pheristol maior.

⁶⁰⁸ És el registre habitual de l'església, per veure si hi havia quedat algú amagat, si hi faltava algun objecte valuós o hi havia hagut algun tipus d'incidència.

⁶⁰⁹ *Leginder* (<*legendarium*) el llibre litúrgic que contenia les lliçons a la litúrgia hispànica; trobam aquí, doncs, un altre ressò d'aquest ús celebratiu abolit a Catalunya al s. IX. Aquest mot no apareix al DCVB ni al DECLLC.

375. Més derà lo dit ragent ab⁶¹⁰ al setmaner del canpanar, cascun vespre, una candela de III lissons per lo tochar de Matines.

376. Més és tingut lo dit ragent donar al lenter setmaner, cascun vespre, sinch trossos de candelas blanchas, per rahó del despertar dels escolans e de l'encendre de las lànties, y per fer foch.

377. Més és tingut lo dit ragent geura dins la sacrastia, en la cambre acostumade, ha hon tindrà lo despertador. E sobre aquesta cambre del ragent, està la cambre dels lanterers, a la qual cambre dels lanterers s'i entre per los corradors. E quant lo despertador haurà desperat lo dit ragent del seu lit, desperterà lo lanter setmaner, per quant la cambre del lanter està sobre lo lit del dit sacrista. E lo lanter anirà a la cambre dels escolans e desperterà l'ascolà qui serà setmaner, e donar-li-ha lum. E lo dit lanter haurà après ensendre les lànties; e lo dit escolà setmaner pugerà al campanar e tocharà lo primer tret per spay de cent tirades.

378. La cambre dels escolans està sobre lo portal petit de l'esglèsia, deuant la sacrastia, per ço que, si alguna necessitat ocorria de liurar algun sagrament, que sien promptes en hojr lo tochar de la porta de l'esglèsia. E per ço és de necessitat que tots tres escolans jaguen aquí, per alguna necessitat, si incorria.

379. Nota que,⁶¹¹ quant se dirà la missa dels escolans, lo ragent, y los escolans, y lanterers deuen esser presents a la missa. E si algun escolà mencharà, paguerà quatre diners; e lo lanter paguerà dos diners⁶¹². E si la missa serà de rèquiem ho de que-s vulla, lo setmaner dels escolans dirà l'epístola, e aperellerà lo libre e lo feristol.

380. Nota que, quant l'escolà pugerà a l'altar maior per encendre lum, o per posar palis a l'altar maior, o per qualseuolra altre cosa, no pugue anar sens sobrepallís, sots la pena ya taxade; axí mateix dels lanterers per aperellar l'altar.

381. Més és tingut lo sacrista, quant hi haurà festa semidúplex, o dobla manor o maior, o de N'Aloy, aportar al cor duas capes e una tauayola per lo responsori de las primeras <Vespres>, /f. 49v/ sagons le festiuitat requerrà. E lo dit ragent anirà ab capa de xemellot de la color que la festa pertenyerà. E deuant lo dit ragent anirà l'escolà setmaner dels senys, ab sobrepallís, aportant dos bordons pertanyents a la dite festa.

382. Més és tingut lo dit ragent donar o hauer dos preueras, o quatre, si master serà, per fer l'offerta a la missa, o misas, de l'altar maior, axí matinal com la maior, axí altes com baxes, per anar offerir lo poble. E aquests, anants offerir, aportaran capes de xemellot. E lo dit ragent darà a cadehú quatre diners; e d'aquests quatre preueras, los dos comensaran offerir als banchs deuant l'altar, hu a cade part; e los altres dos aniran al cor, e axint del cor, aniran per les donas.⁶¹³ Emperò si serà jornada d'alguna festiuitat que hi haurà XII capes, en què los dos domers tindran capa, lauors los dits dos domers feran l'offerta per lo cor e après per las donas. E lo ragent tremetrà al cor dos escolans, ab bessines d'argent e sto-

⁶¹⁰ "ab": ratllat.

⁶¹¹ <Vide cartas LVI unam regulam et retro cartas XLII>.

⁶¹² **add.** <Non est in usu>.

⁶¹³ És a dir, per la part de l'esglèsia reservada a les dones.

les. E quant los domers feran aquesta offerta, los preueras que lo dit ragent haurà emprats, no entreran al cor, sinó aniran per lo poble. E lo emprar dels preueras, dos o quatre, és ramès a la discreció del ragent, sagons lo poble qui hi serà.

383. Nota que totas les offertas qui·s feran per l'esglàsia per las missas de l'altar maior, axí altes com baxes, e de l'offerta qui·s fa al peu de l'altar per cossos, o per anniuersari, o per cos present, lo ragent és tingut a donar lo quart als domers. Axí matex, de l'offerta general qui s'acustume de fer lo dia dels defunts, que vulgarment se diu "lo dia de donar lo pa"; axí com dels diners com del pa, de tot hauran lo quart los domers, acceptat lo que offerran al peu de l'altar, que lo quart serà d'aquell qui dirà la missa o vulla; la missa serà alta o baxa. Dempto l'offerta dels cossos, que lo quart és dels domers, axí com ya en dit capítol se conté.

384. E sia memòria al dit ragent que, d'aquells diners que li seran donats per algun cos, o per algun anniuersari, o per cos present, lo quart dels diners qui s'offerirà, axí com ya és dit en lo capítol demunt, serà lo quart dels domers; e açò s'entén axí dels diners o de pa,; e lo residuum qui resterà en poder del dit ragent, és tingut a donar lo quart al clauari. E primerament és tingut lo dit ragent deduir-ne, dels dits diners o del pa, sis diners; ço <és> quatre diners al domer setmaner e dos diners en aquell qui aportarà la creu a l'absolució; o quatre pans al dit domer y dos pans en aquell qui aportarà la dite creu. E aquests <quatre> diners del domer setmaner se diu "dels paners".⁶¹⁴

385. Més és tingut lo dit ragent, e los escolans y lanter, mentre que diran Vespres,⁶¹⁵ seura en l'altar maior ab aquest orde: ço és lo dit ragent seurà en aquell loch ha hon lo preuera acustume asseura quant se diu la missa maior; e l'ascolà roder al seu costat, e lo lanter més entich après. /f. 50r/ E a l'altre part d'altar, seurà lo escolà més entich, e l'altre escolà al seu costat; e l'altre lanter après.

386. Més és tingut lo ragent de fer tochar lo anniuersari en aquesta manera: ço és quant faran IX horas de nit, tocharan l'esquella de l'anniuersari, tochade que serà la una hora de nit. E si feran XII horas de nit, tocharan la dite esquella de l'anniuersari a la una hora y mige de la nit. E si feran XV hores de nit, tocharan lo dit anniuersari a las duas horas de nit. E en los dies que no·y haurà anniuersari, no tocharan.⁶¹⁶ E si per uentura, als dies que no·y haurà anniuersari, y haurà de morts per algun confrare o per alguna deuoció, tocharan anans de Vespres, per una estona, Ne Picabarayha per senyal de morts; e quant serà acadade, tocharan Vespres sens fer clars de morts.

138

ASSÍ APPAR TOT L'ORDE DEL TOCHAR DE TOTS LOS OFFICIS,
E QUI ÉS TINGUT A TOCHAR⁶¹⁷

387. Primo, a las Matines d'alguna fèria o dia de III lissons. Lo escolà setmaner dels senys, après que lo lanter <lo> haurà despertat, lo dit escolà se'n pugerà al

⁶¹⁴ **add.** <Coram nobis>

⁶¹⁵ **add.** <de dominica, tant solement quant no·y aurà festa lo sendemà>.

⁶¹⁶ **add.** <Nota bene>.

⁶¹⁷ *Consueta del campanario de esta Santa Iglesia Catedral* (ACM, ms. 18.139); B. NI-GORRA I BARCELÓ, *Notes sobre els tocs de campana de nostra santa església catedral basilica*, a A. PASCUAL (coord.), *La Seu de Mallorca*, pp. 247-255.

campanar e tocharà l'esquella de Matines per cent tirades. E quant haurà acadat lo primer tret, l'escolà roder obrirà les portes de l'esglèsia. E quant lo primer tret serà acadat, immediament lo dit setmaner tocharà l'esquella de Tèrcia per cinquante tirades; e si offici manut de Nostra Dona hi haurà, tocharà dite esquella per sexante tirades. E hauent-hi offici manut, tochades les dites LX tirades, no tocharà més fins que lo roder li fasse senyal ab la campane de la claustre. E lo roder, acadat aquest darrer tret, encendrà una candela a l'altar maior, hauent-hi offici manut, en aquella part d'hon serà lo cor. E quant volran dir les lissons de Nostra Dona, lo dit roder ferà senyal ab la dite campane e lo setmaner ensequonerà ab l'esquella de despertade per X o XII tirades. E quant serà acadade, ferà clars de l'esquella de Tèrcia de dues bandes. E lauors lo roder posserà l'altre candela encessa a l'altre àngel. E quant diran la terça lissó de l'offici maior, lo roder ferà senyal e tocharan Laudes, ço és l'esquella d'ensaguonar, per X o XII tirades. E si serà hora, tocharan les betellades. E és de saber que les betallades se deuen tochar a la una /f. 50v/ hora a passar. E après tocharan l'esquella de Prima per senyal de Prima, per sinch o sis tirades. E immediament, tocharan Ne Picabayha, per sinch o sis tirades, per missa sagona. E si no·y haurà offici manut, après del sagon tret de Matines, ensequoneran e après, immediament, feran clars de l'esquella de Tèrcia. E quant los dits trets seran fets, lo roder posserà les dues candelas als àngells de l'altar maior. E tot aquest tochar desús dit farà lo setmaner dels senys tot sol. E nota que, al tochar de III lissons, lo setmaner tot sol és tingut a tochar.

139

MISSA MATINAL DE DIE DE III LISSONS

388. A la missa matinal de die de III lissons, quant lo sol volrà axir, lo setmaner dels senys ferà senyal de missa ab l'esquella de Tèrcia de dues bandes, e diran la missa dels escolans. E si serà diluns que no·y hage octaues, tocharan N'Anthoni baix, esuentant un poch, en loch de l'esquella de Tèrcia, per quant la missa matinal serà de cor per los confreres de l'obre; e acadat lo dit Anthoni, feran clars de rèquiem.

389. Nota que los clars de rèquiem se feran en aquesta manera: ço és que arrencharan primer lo seny Migà e après l'esquella de Matines, e l'esquella de Prima e Na Picabayha ensemps; e acaderan tots plaguats aquests clars, s'entenen per la missa.

140

MISSA MAIOR DE DIE DE III LISSONS

390. Per a la missa maior de dia de III lissons, tochade la una hora de die, lo escolà setmaner se'n pugerà al campanar e tocharà l'esquella de Tèrcia; e tocharà cent tirades. E tochant, lo escolà coadjutor pugerà al campanar, e acadant lo dit setmaner les dites cent tirades, lo dit coadjutor pendrà la dite campane, e sens acadar aquella, tocharà altres cent tirades. E lo dit setmaner tornerà reprendre la dita campane; sens acadar aquella, tocharà cinquante tirades, per manera que, entrecauiant los dits dos escolans, tocharan la dite campane sens acadar-la fins quant tocharan les duas horas de dia; e lauors acaderan. Si, donchs, no·y haurà algun cos d'alguna persona de bé, que detendrien o perlongarien un poch més lo acadar. E quant diran lo psalm de Nona, ço és *Principes*, fferan clars de rèquiem,

possat cars que hi hage hagude missa de confreres o altre missa de deuoció, perquè aquesta missa té esser de la fèria o de III lissons;⁶¹⁸ per rahó de l'anniversari, té hauer clars de rèquiem. E quant *Sanctus* seran tochars, tocharan l'esquella d'enseguonar per *Agnus* o per *Sexta*, pus vertaderament.

391. Nota que, lo escolà roder, tochade *Prima*, és tengut de netejar les canadellas⁶¹⁹ e humplir-las, e aperellar los vestiments, axí de la primera missa com de la missa maior; e mentre que la missa maior se dirà, no-s deu pertir de l'altar maior. E lo setmaner dels lanterers és tingut astar a la rode mentre que lo roder sterà a l'altar maior per donar recapte a las missas. E si serà diumenge o festa colent,⁶²⁰ tots los escolans són tinguts astar a l'altar maior tant quant la missa se dirà, sinó tant quant aniran a l'offerta.

141

VESPRES DE DIE DE III LISSONS

392. Per a las Vespres, tocharan Ne /f. 51r/ Picabarayha una hora après mig <die>, per spay de mige hora; e quant serà acadade, feran tres trets de clars de morts. E és a saber que, los clars de morts, se feran en aquesta manera: ço és que tocharan l'esquella de *Matines* e la d'enseguonar, e la de *Prima*, e arrencharan totes plaguades y acaderan totes plaguades. E aquests clars són tinguts a tochar lo escolà setmaner e lo escolà coadjutor; e lo setmaner tocharà les duas petites e lo coadjutor tocharà l'esquella de *Matines*. E quant hauran acadat los dits tres trets de clars, tocharan l'esquella de *Tèrcia* per Vespres; e tocharà fins que lo roder li ferà senyal. E quant lo domer dirà la terça lissó de morts, lo roder li⁶²¹ farà senyal e acaderà la dite campane; e quant serà acadade, sterà en uague fins quant lo psalm de *Miserere* de *Laudes* serà dit. E lo roder ferà senyal e aquell del campenar ensaçonarà ab l'esquella de despertade. E quant diran l'antífona *Omnis spiritus* de *Laudes*, lo roder farà senyal per acadar. E acadade, immediadament feran clars ab l'esquella de *Tèrcia* sols de duas bandes.

142

VESPRES DE III LISSONS

QUANT HI HAURÀ MANUT DE NOSTRA DONA

393. Quant en dites Vespres hi haurà offici manut de *Nostra Dona*, tocharan axí com demunt és dit. E quant los fedrins diran l'antífona de *Laudes* de morts, ço és *Omnis spiritus*, lo roder ferà senyal y acaderan l'esquella de *Tèrcia*. E quant los de morts seran dits, lo dit roder ferà senyal e ensequoneran ab l'esquella de despertade; e acadade, immediadament farà clars ab l'esquella de *Tèrcia* sols de duas bandes. Les matexas campanes qui tocharan per dites Vespres quant no-y haurà offici de *Nostra Dona*, tocharan les matexas quant hi haurà offici de *Nostra Dona* manut; sols disepteran en los spays del tochar.

⁶¹⁸ <Quant la missa matinal és de rèquiem, la maior és de la fèria o del sant de III liçons>.

⁶¹⁹ *Canadelles*: botelletes amb aigua i vi per consagrar a la celebració de la missa; s'usen també per netejar els vasos sagrats.

⁶²⁰ *Festa colent*: festa de guardar, és a dir, amb obligació d'anar a missa.

⁶²¹ "li": ratllat.

394. Als dies de IX lissons, és aquest l'orde de tochar a las primeras Vespres. Si de morts hi haurà, tocharan Ne Picabarayha una hora après mig jorn, per spay de mige hora. E quant serà acadade, lo escolà setmaner e lo coadjutor feran tres trets de clars ab les tres campanes, ço és l'esquella de Matines, de Prima y d'ensaguonar, e lo setmaner tocharà les dues petites, e lo coadjutor, l'altre. E quant hauran acadat los tres trets, lo dit setmaner y lo coadjutor arrencharan lo seny Migà e tochar-la·n esuentant per una stona, e après muntar-la·n fins que lo domer dirà la terça lissó de morts. E lo roder fer-los-ha senyal ten prest que lo domer comenserà dite lissó; he fet lo senyal, acaderan e steran en uague fins que lo roder los ferà senyal. E quant lo psalm de *Miserere* de Laudes de morts serà acadat, ferà senyal lo dit roder e aquells del campanar ensequoneran ab l'esquella d'ensaguonar; e tocharan fins que lo roder los ferà senyal. E quant los fadrins comensaran l'antífona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*, lo dit roder ferà senyal y acaderan; e quant serà acadade, feran clars de IX lissons en aquesta manera: Lo setmaner dels senys arrencharà Ne Pichabarayha e lo setmaner dels /f. 51v/ lanterns tocharà ten prest de la casa migane⁶²² l'esquella de Prima. E lo setmaner dels senys és tingut acalar-li la corda de la dite esquella; e lo coadjutor arrencharà l'esquella de Matines, e quant l'haurà arrenchade, lexar-l·a e anirà haiudar a n'el setmaner dels escolans qui menetgerà lo seny Migà; e los dos torchar-la·n e resterà darrer en lo acadar.

395. E si serà festa d'altar, o disapte, o dijous, en les primeras Vespres d'aquestes jornades, ço és lo diuenres per lo disapte, e lo dimecres per lo dijous, e lo disapte per lo diumenge, en aquestas Vespres tocharan N'Anthoni, ço és los dos escolans y los dos lanterns; sols resterà en l'esglèsia lo roder. E ensequoneran ab l'esquella de Matines, la qual tocharà lo setmaner dels lanterns; y acadade, feran clars en l'hora ya desús dite. E totas cosas feran sagonys ya és dit desús, e ab aquells matexos spays e senyals que ya en lo present capítol és dit.

396. E si serà festa d'altar, al vespre, quant lo sol serà post, feran doble de las esquellas maiors, ço és lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia e lo lanter setmaner tocharà l'esquella de Matines; e doblers fins quant <serà> hora de tochar lo seny per l'*Aue, Maria*.⁶²³ E acadade dite doble, tocharan N'Anthoni per lo seny de perdó. E aquesta matexa doble e los dits tochadors han a fer quant feran clars de Laudes.

⁶²² *Casa mitjana*: el cos intermedi de la torre del campanar de la Seu.

⁶²³ *Aue Maria gratia plena; Dominus tecum*: pregària mariana inspirada en l'escena evangèlica de l'anunciació de l'angel Gabriel a Maria (Lc 1,26-38). És el nucli de la pregària també mariana de l'*Angelus*, que s'introduirà posteriorment a la praxi devocional popular mallorquina. Consistia en tres invocacions i respostes tretes de l'esmentat text bíblic, combinades amb el rés de tres avemaries intercalades. Aleshores, del "toc d'avemaria", se'n dirà ja "tocar les avemaries", sobretot al migdia, en què servirà també per anunciar l'hora de dinar i d'acabar la feina del matí.

LA MANERA DEL DOBLAR DE DUAS CAMPANES

397. La manera del doblar de duas campanes o de dos senys és aquest: ço és que, de las duas campanes, la maior tocharà primer. E quant serà alta, tocharan l'altre, e axí doblaran; e quant a l'acadar, aquella qui primer haurà tochat, acaderà primer, e après acaderà l'altre; e axí és pròpiament dels senys.

LO TOCHAR PER MATINES DE IX LISSONS

398. Per a las Matines de IX lissons, despertat lo setmaner, axí com ya és dit, y vestit, pugerà al campanar e tocharà l'esquella de Matines per cent tirades. E mentre que aquest farà aquest toch, lo coadjutor se leuerà e pugerà al campanar; e lo roder obrirà les portes de l'església. E quant la dite esquella serà acadade, lo dit setmaner e lo coadjutor tocharan immediadament lo seny Migà per spay de sinquante tirades; e quant haurà acadat, vegueran fins que lo roder los ferà senyal, hauent-hi offici manut de Nostra Dona. E si no-y haurà offici manut de Nostra Dona, no vegueran en lo tochar, sinó quant haurà acadat lo dit seny Migà, enseguoneran e après feran clars de IX lissons, axí com ya és dit a las Vespres. E si hi haurà de Nostra Dona menut, quant lo seny Migà haurà acadat, vagueran fins que los tres psalms de Matines de Nostra Dona seran dits. E lo roder ferà senyal e enseguoneran ab l'esquella de despertade; e quant serà acadade, feran clars de IX lissons, axí com ya és dit. No és la differència del tochar ni de las campanes del dit offici quant hi haurà de Nostra Dona, o quant no n-i haurà, sinó en lo veguar après del seny Migà, axí com ya és dit.

399. E quant se dirà l'homelia, lo escolà setmaner dels senys e lo coadjutor, e lo lanter setmaner pugeran al campanar e tocharan clars de IX lissons, /f. 52r/ axí com ya és dit. E lo setmaner dels lanter tocharà en los dits clars l'esquella de Prima de la casa migane, axí ya és dit. E si serà festa d'altar, lo dit lanter pugerà alt al campanar e tocharà en los dits clars l'esquella de Matines, e pugar-l-a per fer la doble. E lo setmaner dels escolans l'exerà lo seny Migà que haurà tochat en los clars e pendrà l'esquella de Tèrcia per fer la doble ab l'esquella de Matines que lo lanter tocharà; e doblaran per spay de X o XII tirades. E l'esquella de Matines acaderà primera e après la de Tèrcia. E si serà hora, après tocharan les betallades e après l'esquella de Prima per senyal de Prima; e après Ne Picabayha per la missa sagona.

PER LA MISSA DELS ESCOLANS DE IX LISSONS

400. Per a la missa dels escolans, lo setmaner dels senys, a las horas retudes, tocharà l'esquella de Tèrcia de dues bandes; y si serà diumenge, tochar-l-a alta sinch o sis tirades. E si serà festa d'altar, diran la dite missa en l'altar hon serà dit sanct o sancta. Emperò si dite festa d'altar serà en diumenge, la dite missa dels escolans se dirà a l'altar maior e serà de la dominica.

401. Per a la missa maior de IX lissons, lo setmaner dels senys, a la una hora y mige de dia, tocharà lo seny Migà fins a las dues hores de dia. Si, donchs, no·y haurà⁶²⁴ just inpediment, no·y hi⁶²⁵ haurà d'algun cos; e tocharan lo dit seny baix per una stona a l'arrenchar. E si serà dijous, o disapte, o diumenge, en loch del seny Migà, tocharan N'Anthoni en lo modo e hora demunt dita; e quant hagen acadat aquest tret, comenseran les horas. E quant acaderan les hores, feran clars de IX lissons. E tochat *Sanctus*, tocharan l'esquella d'ensaguonar, la qual lo setmaner dels senys és tingut tostemps a tochar. E si serà en disapte, en què la missa sia stade de Nostra Dona, en loch de l'esquella d'enseguonar, tocharan lo seny Migà. E si serà en diumenge,⁶²⁶ en loch de l'esquella d'ensaguonar, tocharan l'esquella de Matines.

402. Regla infal·lible que, tostemps que tocharan N'Anthoni a Tèrcia, tocharan l'esquella de Matines per los *Agnus*; he si la missa serà de Nostra Dona, tocharan lo seny Migà per *Agnus*.

403. Nota que, quant tocharan N'Anthoni per Tèrcia, lo tocharan tres, ço és lo setmaner dels senys e lo coadjutor dels escolans, e lo coadjutor dels lanterers. L'altre lanterer resta baix per algunes necessitats de l'esglèsia; emperò quant tocharan lo dit Anthoni per Vespres, lo tocharan quatre; ço és los desús dits dos escolans y dos lanterers.

404. A las sagones Vespres de IX lissons, tocharan Ne Picabarayha axí com ya és dit a las primeras Vespres; y feran los tres trets de clars. E après lo setmaner dels escolans y lo coadjutor tocharan lo seny Migà fins quant lo domer dirà la terça lissó de morts; e lo roder fer-li-ha senyal y acaderà, e veguerà fins que lo psalm de *Miserere* de Laudes de morts serà dit /f. 52v/ e lo roder ferà senyal. E ensequoneran fins que lo roder los ferà senyal. E quant los fedrins diran l'antífona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*, lo roder los ferà senyal y acaderan; e après feran clars de IX lissons.

405. E si, en aquestas Vespres, hi haurà de Nostra Dona manut, lo dit seny Migà tocharà fins que los fedrins diran la dita antífona *Omnis spiritus*; e lo ensequonar se ferà acadat los de morts. E ensequoneran fins que lo domer dirà la capítula de Nostra Dona; e lo roder farà senyal per acadar. E quant hauran acadat, feran clars de IX lissons.

406. E si serà disapte, en loch del seny Migà, los dos escolans y los dos lanterers tocharan N'Anthoni. E quant en tal dia tocharan N'Anthoni, lo lanterer setmaner és

⁶²⁴ "no·y haurà": ratllat.

⁶²⁵ "hi": ratllat.

⁶²⁶ **add.** <o festa d'altar>.

tingut enseguonar ab l'esquella de Matines; y quant serà acadade, feran clars de IX lissons. E al vespre, ans del seny de perdó, per rahó del diumenge, feran la doble de l'esquella de Prima e de la d'enseguonar, la qual doble los dos escolans, ço és lo setmaner e lo coadjutor, són tinguts a fer. E après tocharan lo seny de perdó.

407. E tochat lo seny de perdó, tots los escolans y lanterns són tinguts esser a la *Salve, regina*, axí en los disaptas com en totes les hores que la *Salve, regina* se dirà.

150

TOCHAR A LAS PRIMERAS VESPRES DE SEMIDÚPLEX

408. A las primeras Vespres de festiuitat semidúplex, la qual serueix a cap d'octaues d'octaues solemnes, axí com dominica in albis, qui és cap d'octaues de Pascho; e lo cap d'octaues de Corpocrist; e lo cap d'octaues de Nostra Dona d'agost; e lo <cap d'>octaues de Tots Sancts, tocharan Ne Picabarayha e los tres trets de clars de morts ut moris est. E si hi haurà de morts, feran la doble de las esquellas, ço és de la de Prima e de la d'enseguonar, la qual doble lo setmaner dels senys e lo coadjutor dels lanterns feran. E tocharan dite doble fins que lo domer dirà la terça lissó de morts; e lo roder farà senyal y acaderan, y vagueran fins que lo roder farà senyal. E quant lo psalm de *Miserere* de Laudes de morts serà dit e lo roder ferà senyal. E lo dit escolà y lanter tocharan lo seny Pissà tot sol per spay de XXV tirades; e acadat, immediadement los dos escolans, ço és lo setmaner e lo coadjutor, y lo lanter coadjutor, feran clars dobles.

409. E diuhen-se clars dobles perquè, en les altres campanes ensemps, tocharan lo seny Pissà e lo seny Migà, lo qual seny Migà resterà darrer en lo acadar de tots.

410. E si en dites Vespres no·y haurà de morts, mige hora après que haurien a tochar Ne Picabarayha, arrencharan la doble de las esquellas desús dites, la qual tocharan per bon spay. Y quant serà acadade dite doble, tocharan lo seny Pissà e après feran clars, axí com ya és dit en lo present capítol. Entre tots aquests tochs, pendran terme de mige hora no hauer-hi de morts.

151

TOCHAR A LAS MATINES DE SEMIDÚPLEX

411. Per Matines, per lo dit semidúplex, quant lo setmaner dels senys serà vestit, pugerà al campanar e tocharà l'esquella de Matines per spay de cent tirades. E quant tocharà, /f. 53r/ lo coadjutor dels lanterns pugerà al campanar; e quant la dite esquella serà acadade, lo dit escolà e lo lanter feran la doble de las esquellas, ço és l'escolà tocharà l'esquella d'enseguonar y lo lanter tocharà l'esquella de Prima; y doblaran per spay de cinquante tirades. E acadade aquesta doble, los dits scolà y lanter tocharan lo seny Pissà per spay de X o XII tirades; e quant lo dit seny serà acadat, feran clars dobles, axí com ya és dit a las primeras Vespres. E lo lanter setmaner té esser en fer aquests clars; e és tingut de tochar l'esquella de Prima, e lo setmaner dels senys és tingut a calar-li la corde.

412. E quant diran l'homelia, los dos escolans y los lanterns pugeran al campanar e feran clars dobles per Laudes, axí com ya és dit. E tochats los dits clars, si serà

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

hora, tocharan les batallades; e tochades les batallades, tocharan lo seny Pissà per a Prima, lo qual lo setmaner dels senys tocharà tot sol.

152

MISSA MATINAL

413. Per a la missa matinal dels escolans, lo setmaner dels senys, a las horas retudes, tot sol tocharà l'esquella de Tèrcia alta; e aquesta missa serà de la dominica. En nigun altre cap de las dites octaues, no·y haurà missa matinal dels escolans, sinó en aquesta de Pascho, la qual és la dominica in albis.

153

TOCAR DE MISSA MAIOR SEMIDÚPLEX

414. Per a la missa maior de semidúplex, a la una hora de dia tochade, lo setmaner dels senys e lo coadjutor dels lanter arrencharan la doble de las esquellas, ço és l'esquella de Prima, la qual lo lanter tocharà, e l'esquella d'enseguonar, la qual lo escolà tocharà; e dobleran circa de tres quarts après la una hora. E quant aquesta doble serà acadade, après per poch spay, lo dit escolà y lanter tocharan lo seny Pissà tot sol alt per unas quinze tirades; e acadat, diran les hores.

415. E tornant la processó de la claustre dins l'església, feran clars dobles de totes les campanes ab los dos senys Pissà y Migà. E quant hauran tochat *Sanctus*, los dits escolà y lanter feran doble de las duas esquellas petites desús dites, ço és per *Agnus* o per Sexta. E après menjar, lo setmaner tocharà lo seny Pissà per Deo gracias o per Nona, que és pus propri dir.

154

TOCHAR A LAS SAGONES VESPRES SEMIDÚPLEX

416. A las sagones Vespres de semidúplex, fets los tres trets de clars de morts, tocharan axí com ya és contengut a las primeras Vespres del dit ofici semidúplex.

155

TOCHAR DE PRIMERAS VESPRES DE DOBLE MANOR

417. A las primeras Vespres de festa doble manor, tochade Na Picabarayha e los tres trets de morts ut moris est, lo lanter coadjutor tocharà l'esquella de Prima e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella d'ensaguonar; e dobleran fins que lo domer dirà la terça lissó de morts. E lo roder fer-li-ha senyal e acaderan; e après vegueran fins a tant que lo dit roder los ferà senyal. E quant lo *Miserere* de Laudes de morts serà dit, lo dit roder farà senyal. E lo coadjutor dels escolans arrencharà lo seny Pissà e lo escolà setmaner y lo dit lanter arrencharan lo seny Migà; e dobleran fins /f. 53v/ que los fadrins diran l'antífona de Laudes de morts, ço és *Omnis spiritus*; e lo dit roder fer-los-ha senyal e acaderan la dite doble. E acadade, feran clars dobles. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completas, lo qual lo dit setmaner dels escolans tocharà tot sol.

TOCAR PER MATINES DE DOBLE MANOR

418. Per a Matines de dobla manor, lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Matines per cent tirades; e acadade, lo coadjutor dels lanter tocharà l'esquella de Prima, e lo dit setmaner tocharà l'esquella d'ensaguonar; y doblaran per spay de cinquante tirades. E quant la dite doble serà acadade, après per poch spay, lo coadjutor dels escolans tocharà lo seny Pissà, e lo setmaner dels senys y lo dit lanter, lo seny Migà; y doblaran per spay de X o XII tirades. E acadade dite doble, feran clars dobles.

419. E quant diran l'homelia, los dits escolans y lanter feran clars dobles per Laudes. E si serà festa d'altar, feran doble de l'esquella de Matines e de la de Tèrcia, en aquesta manera: que, acadant les esquellas altres, aquestas dues restaran doblant. E nota que aquesta doble d'aquestas esquellas, ab los dits personatges matexos, feran ans de seny de perdó a festa d'altar. E quant serà hora, tocharan les batallades; e tochades, lo setmaner tocharà lo seny Pissà per a Prima.

MISSA MATINAL

420. Per a la missa matinal de doble manor, missa dels escolans, si serà festa d'altar, de bon matí, los dos escolans, ço és lo setmaner e lo coadjutor, doblaran los dos senys, ço és, lo seny Pissà e lo seny Migà. E si serà diumenge, lo setmaner tocharà l'esquella de Tèrcia, per quant la missa serà de la dominica; e dir-s·a a l'altar maior.

TOCAR PER MISSA MAIOR

421. Per la missa maior de doble manor, tochade la una hora de die, lo lanter coadiutor tocharà l'esquella de Prima, e lo escolà setmaner, l'esquella d'ensaguonar; e doblaran fins quasi a las duas horas de dia. E quant serà acadade, après per poch spay, los dos matexos doblaran lo seny Migà e lo seny Pissà per poch spay. E quant hauran acadat, diran les hores. E si aquesta festa doble serà en diumenge, quant la processó, axint de la claustre, entrarà en l'esglàsia, lo coadjutor dels escolans y los dos lanter feran clars dobles. E si no·y haurà processó, feran los dits clars quant diran lo psalm de Nona, ço és *Principes*, e lauors tocharan dos escolans y dos <lanter>. E quant hauran tochat *Sanctus*, los dos setmaners, ço és lo dels scolans y dels lanter, feran doble de las esquellas; lo lanter tocharà la de Prima, e l'escolà, la d'ensaguonar. E après mengar, lo setmaner dels senys tocharà lo seny Pissà per Deo gracias o per Nona.

VESPRES SAGONES

422. Per a las Vespres sagones de doble manor, tocharan Ne Picabarayha; e los tres trets feran la doble, axí com ya és dit a las primeras Vespres, e los matexos personatges. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completas.

160

TOCHAR A PRIMERAS VESPRES /f. 54r/ DE DOBLE MIGANE

423. A las primeras Vespres de doble migane, tochade Ne Picabarayha y los tres trets de morts, lo lanter coadjutor arrencharà l'esquella d'ensaguonar e lo setmaner dels senys, l'esquella de Matines; e dobleran fins que lo domer dirà la terça lissó de morts; e lo roder ferà los senyals acustumats a fer a festa doble manor. E acadade aquesta doble, los personatges matexos feran l'altre doble dels senys Pissà y Migà; e après feran clars dobles. E quant *Magnificat* serà dit, lo setmaner dels senys tocharà lo seny Pissà per Completes.

161

MATINES

424. Per las Matines de dobla migane, lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Matines per cent tirades; e quant serà acadade, lo lanter coadjutor tocharà l'esquella d'ensegonar e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Matines; e dobleran per spay de sinquante tirades. E quant hauran acadat, après per poch spay, lo scolà coadjutor tocharà lo seny Pissà, e l'escolà setmaner, ab lo lanter coadjutor, tocharan lo seny Migà, e dobleran per X o XII tirades; e quant hauran acadat, feran clars dobles.

425. E quant se dirà l'homelia, los dits personatges matexos feran clars dobles.

426. E si serà festa d'altar, feran doble axí pròpriament com és dit demunt en aquest matex loch a doble manor; e axí matex a Laudes e a Prima.

162

MISSA MATINAL

427. Per a la missa matinal de doble migane, tocharan axí com ya és dit en festa de doble manor en tot e ab los personatges matexos.

163

MISSA MAIOR

428. Per a la missa maior de doble migane, tochade la una hora de dia, lo lanter coadjutor arrencharà l'esquella d'ensaguonar, e lo setmaner dels senys, l'esquella de Matines; e dobleran circa a las duas horas de dia, si no-y haurà sermó. E si hi haurà sermó, acaderan a la una hora y mige; e quant hauran acadat, après per poch espay, lo coadjutor dels escolans tocharà lo seny Pissà e lo setmaner dels senys, ab lo dit lanter, tocharan lo seny Migà; e dobleran per X o XII tirades. E quant hauran tochat *Sanctus*, feran doble de las esquellas, ço és de la d'ensaguonar e de la de Matines, lo setmaner dels senys e lo setmaner dels lanter. E après menjar, lo setmaner dels senys tocharà lo seny Pissà per Deo gracias o per Nona.

164

VESPRES SAGONES

429. Per a las saguones Vespres de doble migane, tocharan axí com a las primeras Vespres. E après dit *Magnificat*, tocharan lo seny Pissà per Completes.

165

PRIMERAS VESPRES DE DOBLE MAIOR.
TOCHAR

430. A las primeras Vespres de doble maior, tochade Ne Picabarayha y los tres trets de morts, lo lanter coadjutor tocharà l'esquella de Matines e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia; e dobleran per spay de sinquante tirades. Y acadade, après poch spay, lo coadjutor dels escolans tocharà lo seny Pissà, e lo setmaner dels escolans, ab lo dit lanter, tocharan lo seny Migà; y dobleran per spay /f. 54v/ de X o XII tirades. E quant hauran acadat, feren clars dobles. E quant *Magnificat* serà dit, lo setmaner dels senys tocharà lo seny Pissà per Completas.

431. E ans del seny de pardó, quant lo sol serà post, los dos setmaners, ço és lo dels escolans y dels lanter, feren la doble de las esquellas, ço és lo lanter tocharà l'esquella de Matines, e l'escolà, l'esquella de Tèrcia, fins quant serà <hora> de tochar lo seny de pardó; e quant serà feta la dite doble, tocharan lo seny de pardó.

166

TOCHAR DE MATINES DE DOBLA MAIOR

432. Per Matines de doble maior, [serà] tochade per lo setmaner l'esquella de Matines per spay de cent tirades; e quant serà acadade, lo coadjutor dels lanter tocharà la dite mateixa esquella de Matines e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia; y dobleran per spay de sinquanta tirades. E acadade dita doble, per poch spay après, lo coadjutor dels escolans tocharà lo seny Pissà e lo setmaner, ab lo dit lanter, tocharan lo seny Migà; y dobleran per X o XII tirades, y acadat, feren clars dobles.

433. E quant se dirà l'homelia, feren clars dobles de Laudes y resterà la doble de las duas esquellas, axí com ya és dit en aquest loch mateix en la doble manor. E quant les batallades hauran tochat, tocharan lo seny Pissà per Prima.

167

TOCHAR DE MISSA MATINAL

434. Per la missa matinal dels escolans, los dos escolans tocharan lo seny Pissà y lo seny Migà. E si serà en diumenge, lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia alta, per quant la missa serà de la dominica; e dir-s-a a l'altar maior.

168

TOCAR DE MISSA MAIOR DE DOBLA MAIOR

435. Per a la missa maior, tochade la una hora de dia, lo coadjutor dels lanter tocharà l'esquella de Matines, la qual arrencharà primera e pugar-l-a. E lo setmaner dels senys arrencharà l'esquella de Tèrcia; e dobleran circa a las dues horas de die, si no-y haurà sermó; e si hi haurà sermó, acaderan a la una hora y mige de dia. E quant aquesta doble serà acadade, per poch spay après, feren l'altre doble, ço és lo coadjutor dels escolans tocharà lo seny Pissà e lo setmaner dels senys, ab lo coadjutor dels lanter, tocharan lo seny Migà; e aquesta doble feren alta, per quant és doble maior, e fer-s-a per X o XII tirades. En aquesta doble, en qualseuol dia que sia, hi haurà processó a la claustre. E axint la dite processó de la

claustre, entrant dins l'esglàsia, feran clars dobles. E quant hauran tochat *Sanctus*, feran la doble, ço és lo lanter setmaner tocharà l'esquella de Matines e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia. E après menjar, los dos escolans, lo setmaner e lo coadjutor, tocharan los dos senys; lo coadjutor tocharà lo seny Pissà, e lo setmaner, lo seny Migà, per Deo gracias o per Nona.

169

VESPRES SAGONES

436. Per a Vespres saguones de doble maior, tocharan axí com ya és dit a las primeras Vespres, ab los dits personatges; e per Completas, per semblant. /f. 55r/

437. Nota bene que, de qualseuolra doble qui·s farà totstamps, la pus petita campana o lo pus petit seny, se deu arrenchar primer; e quant serà alta, arrencharan l'altre campana o seny; e axí feran la doble. E lo qui primer tocharà, acaderà primer.

170

TOCAR DE PRIMERAS VESPRES DE FESTA DE N'ALOY

438. A las primeras Vespres de doble major de N'Aloy, quan Ne Picabarayha serà tochade, feran los tres trets de clars de morts, en los quals tres trets s·i ajustarà una campana, ço és l'esquella de Tèrcia, la qual lo setmaner dels lanter tocharà. En les altres diades ne festas, en aquests tres trets demunt dits, tocharan sols tres campanes; e en aquestas festiuitats de N'Aloy, tocharan quatre campanes. E quant los dits tres trets seran acadats, tocharan N'Aloy rahonablement; e quant serà aca-bat, lo coadjutor dels lanter arrencharà l'esquella de Matines e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia; e dobleran fins que lo domer dirà la terça lissó de morts, e lo roder fer-los-ha senyal per acadar. E quant lo *Miserere* de Laudes de morts serà dit, lo roder farà senyal. E lo coadjutor dels escolans tocharà lo seny Migà e lo setmaner dels senys, ab lo coadjutor dels lanter, tocharan N'Anthoni; e dobleran per spay de X o XII tirades. E quant tocharen la dite doble, lo roder e lo setmaner dels lanter pugeran al campanar; e acadade la dite doble, feran clars generals. En aquest tochar, s'ha de presumir que lo roder és tengut a fer los senyals, axí per lo acadar de las campanas com per lo arrenchar. E és de saber que, en aquesta doble, après tochat N'Aloy, lo setmaner dels lanter és tingut tochar l'esquella de Matines e pugar-le; e quant serà alte, donar-l-a a son com-panyó, e deuellar-se'n ha a l'església per dar rahó a las làntias e als lentons. E après és tingut en tornar-se'n pujar al campanar per ajudar tochar los clars generals. E quant lo *Magnificat* serà dit, los setmaners dels escolans y dels lanter tocharan N'Anthoni per Completas.

439. E ans del seny de pardó, tots los escolans y lanter feran clars generals e pugeran lo seny Migà e N'Anthoni, e dobleran-los; e los altres acaderan. E dobleran los dits seny Migà e N'Anthoni fins quant serà hora de tochar lo seny de perdó; e en lo acadar d'aquests dos, lo seny Migà acaderà primer. E quant tots dos seran acadats, tocharan N'Aloy per l'*Aue, Maria*.

171

MATINES

440. Per a las Matines de doble maior de N'Aloy, tots los escolans y lanterers pugeran al campanar e tocharan N'Aloy per bon tret. E quant serà acadat, feran la doble, ço és lo coadjutor dels lanterers tocharà l'esquella de Matines, e lo setmaner dels senys, l'esquella de Tèrcia; e doblaran per spay de sinquante tirades. E quant serà acadade la dite doble, lo coadjutor dels escolans tocharà lo seny Migà, e lo setmaner dels senys, ab lo coadjutor dels lanterers, tocharan N'Anthoni e doblaran per spay de X o XII tirades; y acadade dita doble, feran clars generals, ab tots los personatges dits. E quant se dirà lo darrer responsori, tots los escolans y lanterers /f. 55v/ feran clars generals. E en aquests clars, acaderan totas les campanes; sols refteran doblant lo dit seny Migà y N'Anthoni, per poch temps; e açò per Laudes. E quant les batellades seran tochades, lo setmaner dels senys, ab lo coadjutor dels lanterers, tocharan N'Anthoni per Prima.

172

<QUANT NO·Y HA MISSA D'ESCOLANS>

441. En aquestas festiuitats de N'Aloy, no·y haurà missa matinal dels escolans, acceptat lo dia de sanct Pera, y lo die de sanct Barnat, y lo die de Tots Sants, que en cascuna d'aquestas festiuitats se dirà missa matinal en lo altar propri de cascuna festiuitat. E en tals dies, lo coadjutor dels escolans <tocharà> lo seny Pissà e lo setmaner dels senys tocharà lo seny Migà; sols tocharan un poch de duas bandes.

173

TOCHAR DE MISSA MAIOR DE FESTA DE N'ALOY

442. Per a la missa maior, si hi haurà sermó, a las horas retudes, lo coadjutor dels lanterers tocharà l'esquella de Matines; e quant l'haurà pugade, lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia; e doblaran fins a la una hora de dia. E si no hi haurà sermó, no tocharan la dite doble fins a la una hora y mige de dia; e tocharan fins a las duas horas. E quant dite doble serà acadade, lo coadiutor dels escolans tocharà lo seny Migà, e lo setmaner dels senys e lo coadjutor dels lanterers tocharan N'Anthoni; y doblaran per unas X o XII tirades. E aquesta matexa doble tocharan après de la primera quant hi haurà sermó, ab les dites X o XII tirades.

443. E quant la processó de la claustre axirà de la dite claustre per entrar dins l'església, feran clars generals, axí com ya demunt és dit. E quant hauran tochat *Sanctus*, lo setmaner dels lanterers tocharà l'esquella de Matines e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia; y doblaran, per una stoneta, per *Agnus* o per *Sexta*. E après menjar, los dos escolans tocharan N'Anthoni e lo seny Migà, per *Deo gracias* o per *Nona*.

174

VESPRES SAGONES

444. Per a las saguones Vespres de doble de N'Aloy, tocharan axí com pròpiament en las primeras Vespres, e ab los dits personatges. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan per *Completas* N'Anthoni. /f. 56r/

TOCAR DE LAS HORAS

445. Regla general del tochar de las horas, axí en dies de dejuni com en temps de l'Aduent o de la Coresma. Primerament, quant serà dia de III lissons o de IX lissons, quant diran lo responsori de Tèrcia, lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Prima per set o vuyt tirades altes; e aquest toch és per Sexta. E quant diran lo responsori de Sexta, lo dit setmaner tocharà l'esquella de despertade per set o vuyt tirades; e aquest toch és per Nona.⁶²⁷

446. E si la missa serà de vigília o de fèria, quant diran lo psalm de Nona, ço és *Principes*, lo dit setmaner ferà clars de l'esquella de Tèrcia. E si la missa serà de IX lissons, ferà clars de IX lissons. E si serà festa doble, feran los clars dobles; e en aquestas festas dobles, tocharan a las hores lo seny Pissà. E en aquestas diades que tocharan les horas, no·s tocharà despertade ne Déu gràcias.

447. E si serà doble maior de N'Aloy, en cascuna hora, axí com demunt és dit, lo setmaner dels senys, e los coadjutors dels escolans y lanterns, tocharan N'Anthoni. E quant la processó de la claustre axirà de la dita claustre, entrant dins l'esglèsia, feran clars generals; e en aquests clars, lo roder és tingut ajudar a tochar, per quant lo setmaner dels senys és tingut aportar la creu a la dite processó. E aquestas festas maiors de N'Aloy tenen per priuilegi que, encare que toquen per les hores axí com és dit, tocharan, après tocat *Sanctus*, l'esquella de Matines, la qual lo coadjutor dels lanterns tocharà, e lo setmaner dels senys tocharà l'esquella de Tèrcia; y doblaran per set o vuyt tirades; e açò serà per *Agnus*. E après menjar, lo coadiutor dels escolans tocharà lo seny Migà, e lo setmaner dels senys e lo coadjutor dels lanterns tocharan N'Anthoni. E doblaran per set o vuyt tirades; e serà per a Déu gràcias.

TOCAR PER PROSSE

448. Quant hi haurà prosse, tocharan en aquesta manera: ço és que, en die de IX lissons, lo setmaner dels senys tocharà l'esquella d'ensaguonar. E si hauran tochat N'Anthoni, a Tèrcia tocharan l'esquella de Matines per la prossa.

TOCAR PER PROCESSIONS
ORDINÀRIES Y EXTREORDINÀRIES

449. Quant se farà alguna processó ordinària o extraordinària, o set goigs, al vespre o a la nit de tal festiuitat, feran clars anans que toquen lo seny de pardó; dich clars generals. E restaran N'Anthoni e lo seny Migà doblant fins que serà hora de tochar lo seny de perdó. Del modo de tochar los clars generals, ya és dit detràs en cartes LV. E après tocharan N'Aloy per l'*Aue, Maria*.

450. E l'endemà, per Tèrcia, doblaran les esquellas maiors per spay d'una hora; e quant serà acadade, per poch spay après, tocharan l'altre doble del seny Migà e de

⁶²⁷ <Los diumenges no·s tocan>.

N'Anthoni, axí com és dit en les festes solemnes. E quant diran *Principes*, feran clars generals.

451. E si feran alguna processó per necessitat de pluge, usseran los vestiments verts.

452. E si serà processó per gràcias, usseran vesti- /f. 56v/ ments vermells.

453. E si la processó serà per a peste, usseran vestiments morats.

454. E si la processó se ferà per alguna necessitat, los preueras qui aportaran los XII bordons, aniran ab sobrepalís, sens capas; e los canonges qui aportaran la relíquia ab lo bastiment, aportaran estolas entrecruades y collars, sens domàtignes e sens maniples.

455. E quant la processó serà per gràcias de qualseuolra alagria, los qui aportaran la relíquia, vestiran las més bellas domàtignes qui hi seran; e los qui feran la dite processó, aniran ab vestiments vermells dels més bells qui hi seran; e los XII preueras, ab los bordons y ab capes de xemellot vermells. E los lanterers, de bon matí, aperelleran al cor, per passar, les capas de brochat y d'altres bellas per aquesta processó.

456. E si algun diumenge volran fer alguna missa solemna de gràcias, tocharan al disapte vespra, axí com ya és dit demunt. E quant lo *Asperges* de la missa serà dit e l'oració al cor, axí com és custume a cascun diumenge, los XII preuaras (sic) qui s'hauran a uestir a la missa, se vestiran per la processó de la claustre. E lo preuera qui ferà la dite processó, al loch matex hon haurà dit l'oració, comenserà lo *Te, Deum, laudamus*. E cantant lo *Te, Deum*, vogiran la processó per la claustre. E quant seran al darrer claustro, los XII preuaras, ab los bordons, entoneran l'antíphona de gràcias, e dos fadrins de l'Almoyna diran lo vers *Benedicamus Patrem*,⁶²⁸ etc. E aquell qui ferà la processó, dirà l'oració de gràcias. E quant haurà dita l'oració, ell mateix entonerà l'antíphona *Te, gloriosus apostolorum*,⁶²⁹ etc.

457. E, si per alguna necessitat, se ferà alguna processó fora l'església, en la nit deuant, circa a las dues hores de nit, tocharan N'Anthoni per senyal de la processó.

178

REGLE PER MISSA MATINAL

458. Regla general que, tostamps que-s farà processó fora de l'església o quant diran los set goigs, no-y haurà missa matinal dels escolans, sinó ten solament la missa maior.

⁶²⁸ *Benedicamus Patrem, et Filium, cum Sancto Spiritu*: verset que es canta al final del *Te, Deum, laudamus*, abans de l'oració conclusiva [PU f. 92r].

⁶²⁹ *Te, gloriosus apostolorum chorus; te, prophetarum laudabilis numerus; te, martyrum candidatus laudat exercitus*: estrofa del *Te, Deum, laudamus*.

179

REGLA [QUE] EN TOTS LOS DISAPTES,
QUANT LO SOL SERÀ POST, FERAN DOBLE

459. Regla general que, en tots los disaptes de l'any, quant lo sol serà post, feran la doble de las esquellas petites, si no serà festa d'altar, la qual doble feran lo setmaner dels senys e lo coadjutor dels escolans. E si serà festa d'altar, doblaran les esquellas maiors, ço és l'asquella de Tèrcia e de la de Matines; e aquesta doble feran los dos setmaners, ço és dels escolans y dels lanterers.

180

REGLE DE LES DIADES
QUE N'ANTHONI TOCHARÀ A LAUDES

460. Regla dels dies que lo seny Anthoni és tingut a tochar a Laudes; són aquests totes les quatre dominicas de l'Aduent, si, donchs, la festa de la concepció de Nostra Dona o de l'expectació no vindrà en alguna de las ditas dominicas, per quant l'offici serà de la festa.

461. Axí matex, tocharan lo dit Anthoni lo diumenge de LXX, si, donchs, la festa de la purificació de Nostra Dona no serà en tal diumenge, que leurs l'offici serà de la /f. 57r/ purificació.

462. Axí matex, tocharan lo dit Anthoni lo diumenge de LX e de Quinquagesima, si, donchs, no·y vindrà festa alguna que inpedís dites dominicas.

463. Axí matex, tocharan lo dit Anthoni en totes les dominicas de la Coresma, si, donchs, la festiuitat de l'anunciació de Nostra Dona no era en alguna de las dites dominicas. En nigung altre temps, no tocharà.

181

AQUESTAS DOMINICAS SAGÜENTS
[SÓN] LES QUE N'ANTHONI TÉ A TOCAR A LAUDES

464. Les dominicas de l'Aduent.

465. La dominica de LXX, LX, L.

466. Las dominicas de Coresme, si los impediments demunt dits no·y seran.

182

ACÍ APPAR DEL MODO QUE·S TÉ A TOCAR
PER EXTREMAUNCIÓ⁶³⁰

467. Per lo tochar de la extremaunció comuna, lo setmaner dels senys ferà tres trets baxos ab lo seny Pissà.

468. Si serà home de condició, lo dit setmaner tocharà tres trets alts ab lo dit seny Pissà; axí com és dit d'homa, s'entén de dona, ab caschú d'aquests dos capítols.

⁶³⁰ Pel que fa al ritual de l'extremaunció, OAS ff. 55r-62v.

469. Si serà para o mara de canonge, o de preuera, lo setmaner tocharà tres trets alts ab lo desús dit seny Pissà.

470. Si serà preuera, diacha o sotdiacha, o simple beneficiat, lo dit setmaner tocharà tres trets alts ab lo dit seny Pissà; e quant lo darrer tret serà acadat, tocharà l'esquella de Tèrcia per un altre tret.

471. Si serà canonge, <coadiutor> o peborda, lo dit setmaner tocharà tres trets alts ab lo dit seny Pissà; y acadat, tocharà lo seny Migà per un altre tret. Si serà dignitat, lo dit setmaner tocharà tres trets alts ab lo dit seny Pissà; y quant lo darrer tret serà acadat, tocharà N'Anthoni per un tret.

472. Si serà bisba maior, lo dit setmaner tocharà tres trets alts de N'Anthoni; e quant lo darrer tret serà acadat, tocharan N'Aloy per un tret.

183

LO MODO DE TOCHAR PER ALBATS⁶³¹

473. Quant hi haurà algun albat comú, lo setmaner dels senys tocharà les dues esquellas, la de Prima e la d'ensaguonar, e tochar-les ha baxes, sols que donen de dues parts. E aporteran a la processó del dit albat la creu qui està a la rode, la qual se diu la creu dels albats, la qual aportarà /f. 57v/ aquell a qui lo sacrista la darà. E lo domer aportarà la capa y l'estola que acostuma a portar quant fa l'absolució après la missa maior. E lo escolà roder té càrrech d'acomenar lo salpasser e los ciris que aporten deuant la creu.

184

ALBAT CONUENTIAL

474. Quant hi haurà albat conuential d'alguna persona de bé, lo setmaner dels senys e lo escolà coadiutor tocharan les sobredites esquellas altes per tres trets. E aporteran la creu petita esmeltade, la qual està dins la sacristia, la qual entiguament seruia a les processons dels diumenges. E lo domer aportarà la capa de xemellot negre o de vellut negre, e stola negre. E lo roder té cà[r]rech de comenar lo salpasser e los dits ciris, e lo ragent comane la creu; e per absència del ragent, lo roder l'acomane.

185

ALBAT D'ESCLAU

475. Quant hi haurà algun albat d'esclau o esclau que sien d'adat de rebre los sacraments de Santa Mara Església,⁶³² lo setmaner e lo coadjutor dels escolans tocharan tres trets de las campanes, ço és la de Prima y la d'ensaguonar, y la de Matines; y tocharan com a clars de morts. E aporteran la creu qui serueix a l'absolució de III lissons, la qual està a la rode. E lo domer aportarà la capa y stola sagons ya és dit en los albats comú. E lo roder acomenerà lo salpasser y los ciris.

⁶³¹ <A 28 d'agost any 1528, fonch determenat per lo reuerend Capítol que, per qualseuulla albat o cos, lo domer y primatxer hagen de venir a la secrestia, tant per a vestir-se com per lo bordó>.

⁶³² És a dir, devers els set anys.

476. Quant hi haurà cos comú, tocharan tres trets de tres campanes, y de Ne Picabarayha;⁶³³ ço és lo setmaner dels senys tocharà lo seny Migà, lo coadjutor escolà, l'esquella de Matines, lo setmaner dels lanter tocharà l'esquella de Prima y Ne Picabarayha.⁶³⁴ E lo seny Migà arrencharà primer, après los altres, y acaderan ensemps. E un fadrí de cor manor,⁶³⁵ ab capa negra, és tingut aportar la creu manor de las tres maiors e los fedrins setmaners de l'altar major són tinguts aportar los canelobres de coura deuant la creu, ab siris vermells, e ab sobrepallissos. E lo primatxer aportarà hun bordó de fust.⁶³⁶ E lo domer, ab la stola y capa comuna, ab la qual acustume de fer l'absolució cascun dia. Lo lanter setmaner és tingut aportar lo salpasser. E si per cas se farà offici quant la processó del dit cos tornerà en l'esglàsia, feran un tret ab les dites campanes, per los matexos personatges, quant la processó entrarà per l'esglàsia. E si no s·i farà offici, no tocharan a la tornade.

477. Quant hi haurà cos conuential o quant feran cos present conuential, lo setmaner dels senys, de matinade, tocharà Ne Picabarayha quasi a las horas retudes, per tres trets, en senyal de cos conuential. E quant comensaran les horas, feran tres trets de quatre ca[m]panes; ço és lo setmaner dels senys tocharà lo seny Migà, e l'escolà coadjutor tocharà lo seny Pissà, e lo lanter coadjutor tocharà l'esquella de Matines, e lo setmaner dels lanter tocharà l'esquella de Prima. E en lo darrer tret dels tres, a la fi restaran les dues esquellas petites altes y doblaran per poch spay, la qual doble los dos /f. 58r/ setmaners són tinguts fer. E quant hauran doblat un poch, feran altre tret de totas les desús dites campanes, qui serà lo quart tret. E en aquest pertirà la processó, e a cascun dels desús dits trets, tocharan Ne Picabarayha, quant leixeran anar les campanes. E quant la processó tornerà, quant la creu serà ya quasi a la porta de l'esglàsia, feran altre tret ab les dites campanes, lo qual serà lo quint tret.⁶³⁷ E quant *Sanctus* seran tochars, quasi a la fi de la missa feran altre tret ab les dites campanes, que serà lo sissè tret. E nota que aquests tochs se feran sagon la condició de la persona defuncta, ço és o alts, o mediocres, o baxos. E quant se tocharan alts, se tocharà en aquesta manera: que feran lo hun tret alt, e l'altre, baix; e quant lo tret que feran baix serà per acadar, feran un poch d'esfors en lo tochar, e après lezar-la·n anar. E a la processó, lo joue de cor major, vestit ab camis e una tauayola al coll, aportarà la creu migane e dos fadrins de l'altar, ab camis y domàtiques negres, aportaran los canelobres de coura deuant la creu, ab ciris vermells. E lo primatxer, ab sobrepallís o ab la capa de dosos, aportarà lo bordó d'argent de rèquiem. E lo domer, ab diacha e sotdiacha, ab vestiments negres de vellut, anirà a fer la processó.

⁶³³ "y de Ne Picabarayha": ratllat.

⁶³⁴ "y Ne Picabarayha": ratllat.

⁶³⁵ *Cor menor*: els coristes ubicats als escons de la part baixa del recinte del cor o el lloc on se situaven els escolans i altres ministres auxiliars.

⁶³⁶ "fust": ratllat; <argent de rèquiem>.

⁶³⁷ <Lo modo y forma que·s té a seruar quant lo cos conuential se soterrarà en missa de rèquiem o en altra missa, stà notat en cartas CXVII en la fi d'aquest libre, en una ordinació per sepultura de canonges>.

478. E si lo defunct serà caualler, o gentilhom, o cap de capelle, o muller d'aquests staments, o ffills o filles, lo joue de cor maior, ab lo modo desús dit, aporterà la creu maior e los dos primatxers, ab capas negres, ab los bordons de pinyacles, entoneran. E lo dit primatxer, e lo diacha y lo sotdiacha, ab vestiments negres, feran la processó, o canonge, sagnons la condició del defunct.

479. E si serà ciudadà honrat o mercader honrat que sia estat en ragiment, hi aniran los dits entonadors,⁶³⁸ emperò amb la creu migane.⁶³⁹

480. E si lo cos serà confrare de sant Bernat o de l'obre, quant lo aportheran, lo pesseran per lo cor⁶⁴⁰ e feran l'absolució deuant l'altar maior. E quant l'absolució serà feta, lo qui aporterà la creu, la posserà darrera l'altar maior, ha hon ha ya loch dedicat. E en aquests confreres, en la missa, se ferà oferta general; ço és que lo cor anirà offerir al peu de l'altar maior.

481. E si no serà confrare de niguna de dites confraries, no passeran lo cos per lo cor, ne axí matex no s-i ferà oferta general, sinó que deuant l'altar maior posseran dos paners ab toualles, e un lanter, ab dos pans blancs e una liura de candelas blanques, las quals encendràn quant se dirà lo euangeli, offerràn los dits pans y candelas quant serà lo loch d'offerir.

482. E quant soterreran algun cos conuentual sens missa o après dinar, feran quatre trets ans de pertir; e en lo ters tret, feran la doble de las esquellas manors. E fet la doble, feran lo quart tret e la processó pertirà. E quant la processó tornarà ab lo cos, feran altre tret, e no més. Lo restant, ço és de la creu y dels vestiments, ya és dit demunt ab lo matex capítol.

188

SEPULTURE DE PREUERA, DIACHA O SOTDIACHA,
O SIMPLE BENIFICIAT

483. Per sapultura de preuera o de diacha, o de sotdiacha o de simple beneficiat, ten prest que serà finat, tocharan IX trets de las campanes ya dites en lo cos conuentual e los matexos personatges. E quant seran /f. 58v/ al vuytà tret, acadant-lo, resteran l'esquilla de Tèrcia y de Matines doblant per XV o per XX tirades, les quals los dos setmaners doblaran. E quasi a la fi d'aquesta doble, arrencharan les altres campanes y totas pleguades feran un tret axí com los altres trets; e aquest serà lo IX tret y acaderan.

484. E l'endemà, quant hauran tochat Tèrcia, feran tres trets ab les desús dites campanes; e en lo ters tret, arrencharan la doble de las esquellas de Matines y de Tèrcia, axí com ya és dit demunt. E quant hauran doblat, per poch spay arrencharan les altres campanes y acaderan totas pleguades; e ab aquest seran quatre trets. E leuors pertirà la processó e lo joue de cor maior, ab camis vestit e una tauayola al coll, aporterà la creu maior e dos primatxers, ab capes negres e ab los bordons de pinyacles, entoneran a la processó. E lo domer y lo diacha, y lo sotdiacha, aniran ab los vestiments de vellut negre, e hun lanter aporterà la calde-reta y lo salpasser d'argent. E quant la dite processó tornerà e la creu serà quasi a

⁶³⁸ **add.** <Nota. E si serà stat jurat, creu major>.

⁶³⁹ "migane": ratllat; "major"

⁶⁴⁰ <Ara no s-i pase per no hauer-hi loch>.

la porta de l'esglèsia, feran hun tret ab les desús dites campanes, e entrant a l'esglèsia, pesseran per lo cor e poseran lo cos dins lo cor, deuant lo portal qui mira a l'altar maior, deual lo lentoner del cor, ha hon lo lanter, dematí, ya hi haurà mes un tepit e les torretes o banchs per posar les entorxes. E quant lo cos serà possat e feta la primera absolució, aquell qui haurà aportat la creu, la posserà darrera lo pheristol maior del cor, ha hon ha ya una baule de ferro per posar la dita creu. E tocat *Sanctus*, quasi a la fi de la missa, feran altre tret ab les desús dites campanes per soterrar lo cos.⁶⁴¹

485. Nota que, la sepultura de para o mara de canonge, se farà pròpiament com a sepultura de preuera, acceptat que no tocharan los IX trets, sinó com a cos conuentual. Axí fonch ordenat en l'any mill CCCCLII per la mara de misser Saluà.

189

SEPULTURA DE CANONGE <Y DE COADIUTOR ETIAM SENS ORDES>⁶⁴²

486. Per sepultura de canonge, ten prest que serà finat, tocharan IX trets ab tots los senys, acceptat N'Aloy. E quant feran lo vuytà tret, quasi a l'acadament, resteran les esquellas, ço és la de Matines y la de Tèrcia, doblant per spay de XXV o XXX tirades; e quasi a la fi d'aquesta doble, arrencharan totes les altres campanes e feran lo darrer tret.

487. E l'endemà, tocharan axí pròpiament com demunt és dit a la sepultura dels preueras e aquells matexos personatges quant al tochar. És ver que, en tots los trets, tocharan N'Anthoni; en totes les altres cosas, axí com ya és dit a la sepultura de preuera. En la processó, hi haurà quatre entonadós, ço és dos canonges, ab capes de domàs negre, ab los bordons dels domers; y dos primatxers, ab capes de cotonina negre y ab los bordons de pinyacles. E aquests quatre entoneran a la missa y a l'absolució après la missa. Axí fonch ordenat per le sepultura del canonge Armadans, lo qual fonch soterrat dijous a II d'octubre any mill DXI; e fonch la missa de rèquiem. Enthonaren⁶⁴³ /f. 59r/ dos canonges e dos canonges <diuhen lo responsori a la trona>. Més ordenaren, lo die que lo dit canonge Armadans trespassà, que era lo primer d'octubre any mill DXI, que quant dirien de morts per cos de canonge, hun canonge digués la terça lissó de morts e altre canonge digués lo ters responsori de morts. E hun altre canonge hagués a dir la sissenca lissó de morts e altre canonge digués lo sissà responsori. E hun altre canonge hagués a dir la setena lissó e altre canonge digués lo setè responsori. E après dos canonges haguessen a dir baix, deuant lo pheristol maior, lo IX responsori, ço és *Libera*, e que aquests dos haguessen a dir lo vers ans de *Benedictus* e lo *Requiescant in pace* après dita l'oració. E axí's féu per los de morts del dit canonge Armadans.

⁶⁴¹ <Si lo preuera binificiat en la Seu, se dexarà sia satorrat fora de la Seu, axí com en cartes CXXV>.

⁶⁴² <Nota que, quant la dignitat o canonge, caualler o gentillhome, dexarà missa de rèquiem, quant se morrà, en lo cap d'octaues de sant Steua, trobaran com s'ha de fer>.

⁶⁴³ Segueix un text ratllat, impossible de llegir.

190

SEPULTURA DE PABORDE

488. Per sapultura de paborde, se farà axí com de canonge en totas cosas, acceptat que, en la missa, no entoneran canonges, ne diran lissons, ne responsori de morts.

191

PER SEPULTURA DE DIGNITAT

489. Per sapultura de dignitat, se farà axí pròpriament com de canonge; no hi hauia diferència sinó quant en lo entonar de la missa que, a dignitat, dos canonges entonauen a la missa, e per sepultura de canonge, no. E ara, per la sepultura del sobredit canonge Armadans, s'és ordonat que dos canonges antoneran a la missa e altres dos canonges diran lo responsori a la trona.

192

SEPULTURA DE BISBA DE GRÀCIA

490. Per sepultura de bisba de gràcia, se farà pròpriament axí com a sepultura de dignitat.

193

SEPULTURA DE VIREY

491. Per sepultura de virey, se farà com ya és dit a sepultura de dignitat.

194

SEPULTURA DEL BISBA MAIOR
QUANT MOR EN SON DIÒCESSI

492. Quant lo senyor bisbe maior morrà en la Ciutat, ten prest que serà passat d'aquesta vide, dos preueras lo vestiran com si hagués ha dir missa, ab vestiments simples d'alguna capella e ab anells de lautó en les mans, e mitra vella, e sendàlies vellas y guants, y crossa feta de cera. E quant serà nit, aportar-la-n deu preueras, ab lo lit dels cosos y ab lo drap de sant Bernat,⁶⁴⁴ a la Seu. E entreran per lo portal xich deuant la sacrastia, acompanyat dels parents y d'altres, axí com s'acustuma a fer als altres cosos; e feran l'absolució dos primatxers e soterrar-la-n.

493. E ten prest que serà passat, tocaran nou trets de tots los senys ab N'Aloy, e prenen diade per fer les obsèquies.⁶⁴⁵

494. E ans que soterren lo cos, hun pintor treurà ab guix la forma de la fasomia del dit bisbe, per rahó de la stàtua que tenen a fer.

⁶⁴⁴ *Drap de sant Bernat*: es tracta de la tela funerària de la confraria de sant Pere i sant Bernat amb què es cobrien els cossos dels confreres, semblant a la d'altres confraries. Aquest tipus de draps solien esser donatius de gran preu i s'usaven també per tapar els altars.

⁶⁴⁵ *Obsèquies o exèquies*: missa funeral i, per extensió, la resta de celebracions per un difunt.

495. L'endemà que lo cos serà sotarrat, en una cambra del palau, o en la sala, o en algun loch spayós, pererán un lit ab un bell cuber- /f. 59v/ tor e posserán sobre lo dit hun bestiment, axí com aquell ab què acustumen aportar Nostra Dona d'agost a la processó, e ab lo drap de sant Bernat sobre lo dit bastiment. E la stàtua serà possada sobre lo dit drap de sant Bernat e serà vestide la dite stàtua ab tunicel·la de vellut vert y sandàlies de seda, e ab casulla de brochat, e ab anells d'or, e ab la mitra maior y guants nous, e ab la crossa maior, e un coxí de vellut al cap.

496. E en los dies ans que feran les obsèques, cascun dia, quant Vespres seran dites, mentre que diran les Completes, feran tres trets de tots los senys ab N'Aloy. E quant hauran dites Completas, axirà la processó de la Seu, ab tots los canonges y preueras, ab la creu maior deuant; e axiran per lo portal maior de la volta de Mar, psalmegant submissa voce lo psalm de *Miserere mei Deus*, e aniran al palau, al loch hon serà la dita stàtua, e feran absolució. E anthoneran sis entonadors, ço és dos canonges, dos domers y dos primatxers, ab vestiments negras, ab bordons d'argent, ço és los primatxers, ab los bordons de pinyacles; e los domers, ab los lurs bordons; e los canonges, ab los lurs bordons. E un canonge o dignitat ferà la dita processó, ab diacha y sotdiacha, e companyó, ab vestiments negras, dient *Libera me, Domine*, etc. ut moris est.

497. E circa la dite stàtua esteran los parents y familiàs encapironats. E quant l'absolució serà feta, torneran a l'església per lo loch matex, psalmegant per lo modo matex. E aquest orde se tindrà cascun dia fins que feran les obsèques. E per semblant, en los dits dies, s'acustume que los frares y les monges, perticularment cadehú per si, aniran al palau per fer una absolució. Les perròquies no·y van, per quant la Seu representa totes les perròquies.

498. Lo dia ans de les obsèques, aniran per conuidar XII hòmens encapironats a cauall, ço és dos canonges y dos domers entinchs; dos primatxers entinchs; dos mestres en theologia, si n·i haurà, y dos agreduats, si n·i haurà; y dos preueras entinchs. E si no·y haurà mestres, aniran quatre preueras entinchs; e si no·y haurà mestres ni agreduats, aniran sis preueras entinchs.

499. E la nit de la diade de las obsèques, feran nou trets de totes les campanes ab N'Aloy, e feran lo capell ardent deuant la porta del cor, axí com ya és acustumat, e metran·hi hun lit condecant, ab un cubertor.

500. Lo dia de las obsèques, tocade Tèrcia, feran tres trets de totes les campanes ab N'Aloy, dient·se les horas. E en aquest temps que diran les horas, vindran les perròquies e los monastirs a la Seu, cadehú ab la sua creu, ut moris est a las processons. E acadades les dites hores, aniran ab processó totes les creus y las dels monestirs ab lur orde, axí com és acustumat en les processons en què acustumen anar les ordes. E axirà la dite processó per lo portal deuers la mar, cantant alta voce lo psalm, ço és *Verba mea*, etc.⁶⁴⁶ Dite, emperò, primerament l'antíphona *Dirige*⁶⁴⁷ per lo /f. 60r/ qui ferà la processó. E entoneran vuyt entonadors, ço és quatre canonges, dos domers y dos primatxers. E si bisbe hi haurà de gràcia, ferà la processó e dirà la missa; si no dignitat; si no hi haurà dignitat, lo més entich canonge.

⁶⁴⁶ [Ps 5,2] Verba mea auribus percipe, Domine; intellige clamorem meum...

⁶⁴⁷ [Ps 5,9] Dirige, Domine, Deus meus, in conspectu tuo viam meam.

501. E quant seran al palau, al loch hon serà l'estàtua, diran los entonadors alta voce *Subuenite, sancti Dei*, etc.⁶⁴⁸

502. E nota que, a cascun corn del bestiment hon està la dite estàtua, haurà una torreta, ab son siri gros negre cremant.

503. E quant l'absolució serà feta, tornant-se'n la dite processó a la Seu, axint del palau, aniran primerament las bancalades dels ciris anans de las creus, las quals aporteran bastaxos, e après les creus axí com acostumen anar per orde. E axint del palau, tireran deuers la casa de mossèn Alueronis e prenen la volta de la processó de l'Àngel. E l'estàtua deu esser ben liguade. E quant serà per axir del palau, tocharan N'Eloy ab tots los altres senys, e XII hòmens aporteran la dita estàtua sobre los musclos, ço és quatre jurats, quatre canonges y quatre cauallers. E al mig del bestiment de la dite estàtua, a cade part, anirà un home encapironat, e caschú aporterà un ventall de ploma de paguó y anirà ventant la dite estàtua.

504. E quant les creus, de tornade, seran deuant lo castell, tocharan N'Aloy ab totes les altres campanes, fins en tant que tota la processó serà dins la Seu. E entrant la processó dins la Seu, passarà per lo mig del cor ensemps ab l'estàtua, e après posseran la dita estàtua sobre lo lit, deuallo capell ardent, e les bancalades dels ciris, qui anauen deuant les creus, seran aposentades circa lo capell ardent.

505. E quant l'estàtua serà possade e l'absolució serà feta, axí com és de custume dels altres cosos, los matexos vuyt entonadors qui hauran entonat a la processó, antoneran a la missa. E quant l'offerta s'haurà a fer, lo ragent, ab altres preueras honrats, deran una candela blanca e un dobler a tots los qui seran a l'església, axí hòmens com dones, per offerir.

506. E quant la missa serà dite, los dits vuyt entonadors o xandres, si n-i haurà, feran l'absolució. E finide la missa, tocharan N'Aloy ab totes les altres campanes, en lo temps que les absolucions se feran. E quant serà feta l'absolució de la Seu, los frares, caschú per lur orde, ferà l'absolució; e fetas les absolucions, restarà l'estàtua e cadehú ibit ad propria.

507. L'endemà de las obsèques, tocharan N'Anthoni a Tèrcia; e quant les hores seran dites, feran clars generals ensemps ab N'Anthoni; e serà la missa de rèquiem, e los parents, amichs y emprats, y la família, seran presents a la missa. E baix de l'altar, al darrer escaló, a cade huna part sterà un home, ab un ciri gros negre, de pes de sis liures, ab gramalles, qui seran dos hòmens, ab dos ciris qui cremaran; e quant vindrà a l'offerir, aquests dos offeriran los dits ciris. E quant la missa serà dite, dos primatxers feran l'absolució /f. 60v/ ut moris est. Et anima eius requiescat in pace.

508. Nota que les perròquies tocharan cascun dia axí com ferà la Seu, e tants trets com la Seu, e en l'hora que tocharan a la Seu.

⁶⁴⁸ Subuenite, sancti Dei, occurrere, angeli Domini, suscipientes animam eius, offerentes eam in conspectu Altissimi [LU 1.765].

QUANT LO BISBA MAIOR MOR FORE LO SEU DIÒCESSI.
SEPULTURA

509. Quant lo dit senyor bisbe morrà fore l'ylla, sebude la noua certa, en la nit tocharan nou trets de totas les campanes ab N'Aloy; e les perròquies, per semblant. E quant hauran pressa jornada per a fer les obsèques, lo dia anans aniran a conuidar XII, axí com ya és dit demunt. E en aquella nit, feran nou trets ab totas les campanes e N'Aloy; e les perròquies, per semblant. E l'endemà, tochade Tèrcia, feran quatre trets de N'Aloy ab totas les campanes. E feran lo capell ardent ab una tombe cuberta de drap negre, ab los senyals del bisbe;⁶⁴⁹ e la luminària, axí com ya és dit. La missa serà de rèquiem, ab los dits vuyt entonadors; l'offerta general, axí com ya és dit. E quant la missa serà dite, feran les absolucions, axí com ya és dit.

LO MODO DE LAS OBSÈQUIES
PER LO SENYOR REY

510. A sepultura de rey, la nit que-s deuran fer les obsèques al castell, les quals lo procurador reyal és tingut a fer. Quant seran dites Completas a la Seu, tocharan nou trets de totas les campanes ab N'Aloy; e entre lo vuytè tret y lo nouè, feran una doble de N'Aloy ab N'Anthoni, acadades totas les altres campanes, la qual doble durerà per bon spay. E a la fi d'aquesta doble, feran lo darrer tret. Lo procurador reyal és tingut en fer fer la tonbe e les cosas necessàries per les obsèques.

511. Lo dia que feran les obsèques al castell, se farà lo offici de bon matí a la Seu, per manera que, a dues horas y mige, sia fet lo offici. E mentre que diran les horas, comenseran a tocar, N'Aloy ab totes les altres campanes, quatre trets spaciosos, per manera que, quant la processó axirà de la Seu, tocharan lo quart tret. E quant lo dit offici serà acadat, axiran totes les creus per lur orde, axí de las perròquies com dels monestirs, ab la processó, per lo portal de la volta de Mar, e tireran dret al castell, ab aquella mateixa orde que acostumen anar quant los frares van a las altres processons. E quant lo qui farà la processó, o sia bisbe o dignitat, vestit ab vestiments negres, ab sos companyons, serà fora de la Seu, entoneran alta voca l'antífona, ço és *Dirige*, e vuyt entonadors comenseran lo psalm de morts, ço és *Verba mea*, etc., e cantant, se n'entreran al castell. E seran aquests los entonadors: ço és dos canonges, ab lurs bordons; y dos domers, ab lurs bordons; y dos primatxers, ab los bordons de pinyacles; y dos preueras entincs, ab los bordons de rèquiem.

512. E quant tots seran al castell, lo qui haurà fet la processó posserà la capa e vestir-s-a casulle de vellut negra, per quant la missa serà de rèquiem; e los matexos vuyt entonadors, ab capes negres, anthoneran a la missa. /f. 61r/ En aquesta missa, hi haurà oferta general; e quant l'offerta serà feta, feran lo sermó. E acadade la missa, los dits antonadós feran l'absolució, o xandres, si n-i haurà; e feta aquesta absolució, le processó de la Seu, ab les perròquies, se'n torneran, psalmegant lo *Miserere*, submissa voce, a la Seu. E los monastirs resteran per fer absolucions.

⁶⁴⁹ *Senyals del bisbe*: les armes episcopals.

513. Nota que, quant los entonadors de la Seu feran l'absolució al castell, feran un toch de N'Aloy ab totes les altres campanes.

514. Nota que, d'aquestas obsèques qui·s fan al castell, lo sacrista de la Seu, ni los escolans, ni los lanterers no hauran res de la sere. Del tochar, ya seran paguats los escolans del procurador reyal.

515. Nota més hauant que, tostemps que lo procurador reyal haurà a fer algunes obsèques al castell, se tindrà aquest orde demunt dit.

516. L'endemà que seran fetas aquestas obsèques reyalas al castell, s'acustuma que los jurats fan fer altres obsèques en la Seu. Emperò açò és a beniplàcit dels dits jurats, en alegir jornade. E a la nit que hauran a fer les obsèques a la Seu, tocharan nou trets de totes les campanes ab N'Aloy, axí com ya és dit demunt. Los jurats tenen a fer encortinar lo cap de l'església de brunetas⁶⁵⁰, en aquell loch hon s'acustuma de fer lo encortinament dels palis a las festas solemnes. E tenen càrrech que fassen lo capell ardent deuant lo portal del cor e fer metre senyals reals,⁶⁵¹ axí per lo encortinament com per la tombe; e tenen donar recapte per la luminària. És de custume que la Ciutat y dóna cent ciris, y lo Capítol ne dóna vint-y-sinch, e los caps dels officis⁶⁵² donen la resta. E los dits jurats són tinguts en fer conuidar la gent per esser a las obsèques.

517. E quant Tèrcia serà tochade, a las dues horas de dia, feran quatre trets de totes les campanes ab N'Aloy, spayosos; e entre lo terç tret e lo quart, feran doble de N'Aloy ab N'Anthoni; e feta dite doble, arrencharan les altres campanes, e totes emsemp feran lo quart tret. E quant les horas seran dites, vestir-s'an al cor vuyt entonadors per anthonar a la missa y a l'absolució, axí com ya és dit demunt en la contraplage. La missa dirà bisba; e no hauent-hi bisba, dirà-la dignitat o canonge. Serà la missa de rèquiem e usseran vestiments negras.

518. Per l'offerta, los jurats són tinguts fer donar una candela blanca y dos diners per lo poble qui serà en l'església. Si volran dar candelas vermellas, està a lur voluntat, en donar candelas blanques o vermellas per offerir. E acustumen de donar una pessa d'argent per offerir a cascun official, axí com són lo virey, bal·le, jurats, ragent, vaguer, procurador reyal, mostefat, clauaris, cònsols, etc.

519. E quant la missa serà dite, la Seu ferà l'absolució ab los vuyt entonadors ya dits o xandres; e mentra que feran aquesta absolució, /f. 61v/ feran un tret de las campanes totes ab N'Aloy. E feta aquesta absolució, los entonadors e lo qui haurà dita la missa anar-se'n-an a la sacristia a despullar; e los monestirs feran lurs absolucions, axí com ya és dit.

520. Nota que, en aquestas obsèques e en les que·s fan al castell, lo (sic) Seu fa venir les perròquies, e los jurats, enpren los monastirs. E axís·s féu de don Alfonso, rey d'Aragó,⁶⁵³ com demunt és dit larguament, lo qual finà sos dies en la ciutat de Nàpols a XXVII de juny any mill CCCCLVIII. E axís·s féu del senyor príncep

⁶⁵⁰ *Bruneta*: roba de llana tenyida de color fosc.

⁶⁵¹ *Senyals reials*: les armes del rei.

⁶⁵² *Caps dels officis*: els dirigents de les confraries.

⁶⁵³ El rei Alfons V d'Aragó, el *Magnànim* (1396-1458).

d'Aragó, don Carles,⁶⁵⁴ lo qual acadà sos dies en la ciutat de Barcelona a XIII de noembre any mil CCCCLXI. E axí-s féu de la senyora regina d'Aragó, dona Johana,⁶⁵⁵ muller del rei En Johan d'Aragó, la qual passà d'aquesta vide en la ciutat de Tarragona a XXVII de ffabrer any mill CCCCLXXVII.⁶⁵⁶ E axí-s féu del rey d'Aragó, don Johan,⁶⁵⁷ lo qual complí sos dies en la ciutat de Barcelona a XVIII de janer any mill CCCCLXXVIII. E a III de fabrer del dit any, lo procurador reyal féu fer les obsèquies al castell; e lo diluns a VIII de fabrer, los jurats les feren fer en la Seu, les quals obsèquies totes se feren en la manera demunt dite.

521. Nota que, lo primer d'octubre any mill DXI, fonch feta una ordinació per les sepulturas dels canonges y del bisba major, y de dignitats y de pabordes, sagons appar deuant en cartes CXLVII.⁶⁵⁸ /f. 62r/

197

ACÍ APPAR LO MODO DE TOTA LA LUMINÀRIA
Y DE L'ENCESAR, Y DELS LANTONS

522. Primo, a las primeras Vespres de dia de III lissons, posseran un lum a l'altar maior, dic una candela vermella, en aquell àngel de la part d'on serà lo cor; e cremerà aquesta candela sola tant quant diran los de morts y de Nostra Dona manut, si n-i haurà. E quant volran comensar Vespres maiors, posseran a l'altre <part> de l'altar altre candela encesse, per manera que dos lums cremeran a l'altar major mentre que-s diran les dites Vespres maiors y les Completes.

198

MATINES DE III LISSONS

523. A las Matines de dia de III lissons, si hi haurà de Nostra Dona menut, posseran una candela encessa en l'altar maior, en aquell àngel d'on serà la part del cor. E quant feran clars, posseran a l'altre àngel del dit altar altre candela encessa, per manera que, a las Matines majors, cremeran dos lums a l'altar maior. E si no hi haurà manut de Nostra Dona, encendran les dues candelas plaguades per les dites Matines.

524. A las horas y a la missa matinal, y a la missa maior, encendran duas candelas a l'altar maior, axí com ya és dit.

525. A las Vespres sagones y als de morts, feren axí com ya és dit a las primeras Vespres.

526. En aquesta diade de III lissons, no-y haurà encens a nigunes Vespres, ni a Laudes, ne a la missa, si serà de rèquiem. E si la missa no serà de rèquiem, que sia de III lissons, en tal cas encensaran quant lo loch o aportarà en la missa sobre lo càlzer e deuant l'altar, y no més.

⁶⁵⁴ Carles, príncep de Viana i de Girona (1421-1461), fill del rei Joan II d'Aragó i de la reina Blanca de Navarra.

⁶⁵⁵ La reina Joana Enríquez (1425-1467), esposa del rei Joan II d'Aragó.

⁶⁵⁶ Aquesta data està equivocada; hauria de dir "mill CCCCLXVII" (1467).

⁶⁵⁷ El rei Joan II d'Aragó (1398-1479).

⁶⁵⁸ **add.** <dic 117>.

527. Nota que tostemps ha d'hauer encens a la missa, sinó quant serà de rèquiem, que lauors no n·i haurà.

199

A FESTA DE IX LISSONS

528. Per festa de IX lissons, als de morts, posseran una candela vermella encessa a l'àngel de l'altar maior, en aquella part d'on serà lo cor; y cremerà aquest lum a soles tant quant diran de morts e de Nostra Dona menut, si n·i haurà. E quant hauran tochat clars, posseran altre candela encessa a l'altre àngel del dit altar maior, e un·altre candela vermella encessa a un canelobre de ferro del dit altar maior, en aquella part d'on serà lo cor, per manera que, a l'altar maior, cremeran tres lums a las Vespres maiors y a las Completas; dos lums en aquella part d'on serà lo cor e un lum a l'altre part. E en aquesta mateixa manera se ferà a Matines, si hi haurà menut, e a las Vespres sagones. E si no·y haurà manut, ten prest encendran los tres lums, acceptat als de morts, que no cremerà sinó un lum. E a la missa, cremeran tres lums, axí matinal com a la maior, tostemps que serà de IX lissons.

529. E quant lo primatxer tornerà l'antífona de Vespres, lo escolà roder és tingut anar al cor per acompanyar lo domer a la sacrastia quant /f. 62v/ haurà dit lo capitulum. E quant seran a la sacrastia, lo roder vestirà al dit domer una capa sagons la diade o la festa requerrà. E quant al cor diran lo ympne, lo dit domer, ab dos fedrins de l'altar maior, ab sobrepallissos y ab dos canelobres de coura ab ciris vermells encessos,⁶⁵⁹ y lo roder, ab lo encenser y ab la barqueta de l'encens, puge-ran tots al grahó deuant l'altar maior, al pus alt, e lo domer, ajenollat, encenserà un poquet ajenollat; en après, leuar-s·a e escorerà deuant lo dit altar en aquell grahó hon se troberà de peus; e escorrent lo dit grahó encensant, finerà lo encensar en aquella part d'on serà lo seu cor, e après donarà lo encenser al dit roder. E si lo ympne serà gran, que ans que sia acadat los bestarà temps de rodar l'església, en tal cas, deuellant del dit altar maior, escoreran per aquella part d'on serà lo cor e vogiran encesant deuant les capellas; y [a]cabat lo ympne e comensat lo *Magnificat*, entreran tots al cor. E si lo ympne serà curt, que no bast al rodar de l'esglàsia, en tal cas, quant haurà encensat deuant l'altar maior, axí com ya és dit, deuelleran per lo modo ya dit e tireran dret al cor. E si lo càntich de *Magnificat* no serà comensat, lo dit domer, ab los fadrins e lo roder, detindran-se a la porta del cor, fora lo cor, fins que lo primatxer haurà entonat lo *Magnificat*; e lauors entre-ran tots al cor, e lo roder darà lo encenser a l'altre domer, lo qual encenserà per lo cor ut moris est.

530. E si lo domer, deuellant de l'altar per anar al cor, quant serà a la porta del cor, lo primatxer ya haurà entonat lo *Magnificat*, en cas tal lo dit domer no·s detindrà <gens> deuant lo portal de cor, sinó que entrarà dins lo cor, axí com ya és dit. E quant lo domer haurà encensat al cor, lo roder pendrà lo encenser e tornar-se-n'a-a la sacrastia tot sol. E quant lo domer haurà acadat les oracions, tornar-se-n'a, ab los dos fadrins dels canelobres, a la sacrastia per despullar-se.

531. E si aquesta diade serà festa d'altar o serà dimecres, que lo offici se fasse *de Corpore Christi*; o serà diuenres, que les Vespres sien de Nostra Dona, per rahó

⁶⁵⁹ <Are s'eportan d'ergent, y los ciris, blancs>.

del disapte, encensaran axí com ya és dit a l'altar major. E si serà festa d'altar, lo domer, deuellant de l'altar, ferà en manera que sia per lo loch hon deuellarà la contrapart del loch hon serà l'altar de la festa, per ço que, anant encensar, fasse una part de l'esglàsia; e en l'altre part de l'esglàsia, s'aturerà en la capella hon serà la festa. E lo ragent, al principi de las Vespres, farà aportar al dit altar un misal per a dir l'oració e dos ciris vermells, qui cremeran tant quant diran Vespres fins que l'oració serà dite.

532. E si aquesta diade serà dimecres o diuenres, axí com ya és dit, deuellerà lo domer de l'altar per la part d'on serà lo cor.

533. E en aquestas diades y a festa d'altar que hi hage processó fora lo cor, lo domer és tingut encensar a la processó, e no al cor; e lo roder és tin- /f. 63r/ aportar al cap de la processó lo encenser e donar-lo al domer coadjutor qui encensarà.

200

MATINES DE IX LISSONS

534. Per a las Matines, posseran tres lums a l'altar maior, axí com ya és dit a las Vespres. Emperò si hi haurà menut de Nostra Dona, tant quant durerà lo offici de Nostra Dona, cremerà una candela; e après, per lo offici maior, n'encendran dues, e seran tres, axí com ya és dit a las Vespres. E quant lo darrer psalm de Laudes serà per acadar, lo roder anirà al cor per acompanyar lo domer. E quant lo domer haurà dit lo capitulum, aniran los dos a la sacristia e lo roder vestirà la capa a n'el domer sagons la festa requerrà. E quant diran lo ympne, lo domer, ab la cape e dos lanterers deuant, ab ciris xichs encensos, e ab lo roder, qui aportarà lo encenser, pugeran tots a l'altar maior e lo domer encensarà, axí com ya és dit a las Vespres; e deuellaran per aquella part d'altar d'on serà la cor, per anar al cor. E si lo psalm de *Benedictus* serà comensat, entreran tots al cor e lo roder darà lo encenser a l'altre domer coadiutor, lo qual encensarà lo cor, axí com ya és dit a las Vespres. E quant haurà encensat, lo dit roder cobrerà lo encenser y tornar-se-n'a a soles a la sacristia. E quant lo domer haurà acadat les oracions, tornar-se-n'a, ab los dits lanterers, ab los lums, a la sacristia. E si lo psalm de *Benedictus* no serà comensat quant lo domer serà deuellat de l'altar, en tal cas lo dit domer, ab los lanterers e ab lo roder, se detindran deuant lo portal del cor fins que hauran comensat lo dit psalm, e en après entreran dins lo cor en la manera ya dite.

201

MISSA MAIOR

535. Per a la missa maior de IX lissons, si hi haurà lignum, quant lo preuera, ab sos ministres, aniran a l'altar per dir la missa, lo roder anirà encensant, deuant los fadrins qui aportararan los canelobres, fins que la confessió serà dite. E dita que serà la confessió, lo roder darà lo encenser a n'al diacha e lo diacha lo darà al domer qui dirà la missa. E lo domer encensarà un petit astant ajenollat, e après leuar-s-a de peus e escorrerà encensant deuant l'altar maior; e lo diacha sterà ajenollat a l'escaló més alt, quasi a la part deuant lo libre hon se comensa la missa, e lo domer donerà lo encenser al dit diacha. E lo diacha leuar-s-a de peus e encensarà fins l'altre part de l'altar deuers Sant Guabriel, e donarà lo encenser a un fadrí.

536. E quant lo diacha anirà a la trona per dir lo euangeli e aportarà lignum, lo roder és tingut anar deuant tots encensant e tornar deuant tots encensant en lo modo matex que·y serà anat. E quant lo diacha dirà lo euangeli, en aquell pas que lo cor dirà *Gloria tibi, Domine*,⁶⁶⁰ lo roder li darà lo encenser e lo dit diacha encenserà lo euangelister. E quant lo offertori⁶⁶¹ serà dit, lo diacha donerà lo encenser a n'al preuera. E lo preuera encenserà sobre lo càlçer e après, escorrent deuant l'altar, tornerà lo dit /f. 63v/ càlzer⁶⁶² al diacha en aquella matexa forme que és ya dit en lo principi de la missa. E lo diacha, escorrent lo altar, derà lo encenser als fedrins, axí com ya és dit en lo principi de la missa. E ten prest lo diacha, ab los fedrins ab lo encenser, aniran al cor per encensar; e quant seran al cor, lo diacha encenserà ut moris est.

537. E si en dite missa de IX lissons, no·y haurà lignum, tot se ferà axí com ya és dit demunt, acceptat que quant lo preuera anirà a l'altar per dir missa, no aporta encenser deuant, ne lo diacha, quant anirà a la trona, no aportarà lo encenser deuant ni a la trona.

538. E si serà en disapte, que la missa sia de Nostra Dona, tot se ferà axí com ya és dit en festa que·y haurà lignum, acceptat que, après de l'offertori, lo diacha no·s pertirà de l'altar, per rahó que los preueras steran ajenollats al cor per lo (sic) offerenda, qui serà *Recordare*,⁶⁶³ etc. Emperò après que seran leuats, lo diacha anirà al cor per encensar. E tostemps que en la missa hi haurà cos, o sermó, o cos present, o obsèquies conuentuals, no es custume que lo diacha vage al cor per encensar, axí en les misses de IX lissons com solemnes.

539. Nota que, tostemps que a la missa lo diacha anirà al cor per encensar, tostemps comensarà encensar als qui entoneran a la missa, e après en aquella part d'on serà lo cor, acceptat quant lo senyor bisbe maior serà present; lauors se ferà en la forme sagüent.

202
REGLA

540. Quant lo senyor bisbe maior serà present al cor quant se farà offici, quant lo diacha anirà al cor per encensar en la missa, quant serà al cor, acostar-s·a a la cadire del dit senyor bisbe e ajenollar-s·a al costat de la cadira, e tindrà lo encenser hubert en la mà esquerra e la cullereta plena d'encens en la mà dreita; e dirà *Benedicite*. E lo senyor bisbe, senyant, darà la benedictió sobre los encens; y dade la benedictió, lo diacha, bessant la mà del senyor bisbe, li darà la cullereta ab los encens e lo senyor bisbe lenserà los encens dins lo encenser. E lensat que haurà los encens, los fadrins pendran la cullereta e lo diacha encenserà al dit senyor bisbe, e bessar-li-ha la mà; e après lauar-s·a de peus e anirà encensar als entonadors de la missa. E si lo cor serà de la part del senyor bisbe, quant lo diacha haurà ensensat als entonadors, pugerà lo dit diacha a la dite part del senyor bisbe

⁶⁶⁰ *Gloria tibi, Domine*: resposta de l'assemblea després que el qui proclama l'euangeli n'hagi dit el títol, abans de començar la lectura del text corresponent.

⁶⁶¹ *Ofertori*: antífona que es cantava a la preparació d'ofrenes de la missa, generalment el verset d'un salm.

⁶⁶² "càlzer"; ratllat; <encenser>.

⁶⁶³ *Recordare, Virgo Mater, dum steteris in conspectu Dei* [MM 3.257].

per lo trench de las cadiras⁶⁶⁴ deuant la cadira del beneficiat de Tots Sants,⁶⁶⁵ e comenserà encensar a la cadira del sacrista e d'aquí escorrerà ut moris est. E si lo cor serà de la part de l'ardiacha, quant lo dit diacha haurà encensat als entonadors, anirà encensar a la cadira de l'ardiacha e prosehirà ut assuetum est.

203

REGLA

541. Nota que, quant lo senyor bisbe maior serà present al cor quant (sic) se ferà offici, quant lo sotdiacha deuellarà de la trona o quant haurà dit l'epístola al feristol maior del cor, pendrà lo epistoler dels <fadrins> e anirà deuant lo sitial del senyor bisbe, e posserà lo libre tenchat sobre lo dit sitial. E lo senyor bisbe posserà la mà sobre /f. 64r/ lo dit libre e lo sotdiacha besserà la mà del senyor bisbe; e bessade, pendrà lo libre e donar-l·a als fedrins e tornar-se'n·a a l'altar. Aquesta cerimònia se ferà en cascuna missa de l'altar maior, acceptat que no sia de rèquiem, que no s·i fa cerimònia alguna.

204

LUMINÀRIA DE FESTA SEMIDÚPLEX, E ENCENSAR

542. A festa semidúplex, a las primeras Vespres, pesseran (sic) quatre lums a l'altar maior, dos als àngels y dues candelas altres, ço és a caschú canelobre de ferro, hu a cade part d'altar. E si serà festa d'altar, pesseran dos lums a l'altar d'on serà la festa. E al cor, cremeran dos ciris vermells grosos als canelobres de ferro; e axí matex cremeran la mitat dels lantons del cor, ço és hu encès y altre no.

543. E quant lo ters psalm de Vespres serà dit, dos domers aniran a la sacristia per pendre capes, les quals lo sacrista haurà ya fetas aperellar sagons la festa requerrà. E los escolans vestiran los dits domers; e quant lo ympne se dirà, los domers, ab dos fedrins de l'altar deuant ells, ab hun ciri gros vermell encès, aniran al cor. E quant lo domer qui ferà lo offici haurà comensat l'antífona de *Magnificat*, aniran tots a l'altar maior, e dos escolans ya seran al dit altar, aperellats ab dos encensers. E quant los domers seran al dit altar maior, los escolans los deran los encensers, ço és lo hun encenser al domer qui ferà lo offici y l'altre encenser al domer del contrecor d'aquell qui ferà lo offici. E los dos encensaran deuant lo dit altar, escorrent cadehú per la sua part; y deuellant de l'altar, los dits domers encensaran vogint l'esglàsia. E si la processó per *Magnificat* serà axide del cor per anar en algun altar per festiuitat d'algun sanct, lauors, vogint l'esglàsia, comensaran encensar deuellant de l'altar per la contrapart de la capella d'on serà dita festiuitat del sant. E quant los domers seran juxta la capella, los dos qui hauran encensat l'altar maior, encensaran en lo dit modo matex l'altar del sant. E après l'altre domer pendrà lo encenser d'aquell qui ferà lo offici e los dos aniran encensar la processó dels preueras, comensant a n'als entonadors e après als caps, procehint harreu; e lo domer qui ferà lo offici resterà a l'altar del sanct o sancta per a dir l'oració. E si, en aquestas Vespres, la processó dels preueras no axirà del cor, los domers, deuellants de l'altar maior, pendran per aquella part d'on serà lo cor e vo-

⁶⁶⁴ *Lo trench de les cadires*: el passadís que hi havia entre el cadiram del cor per poder accedir a les fileres superiors.

⁶⁶⁵ Es tracta del prevere que tenia el benefici de celebrar a la capella de Tots Sants; devia tenir un escó fix assignat al cadiram del cor.

giran tota l'esglèsia e entreran al cor per lo portal deuant l'altar, e encensaran als entonadors y après al cor, acceptat que no·y sia lo bisbe maior.

544. Nota que, tostemps que lo bisba maior serà a qualseuolra hora de l'offici, tostemps los qui hauran encensar comensaran primerament al dit senyor bisbe e après als qui entoneran, axí a la missa com a las Vespres y Matines, y après al cor. Emperò lo dit senyor bisbe no beneeix los encens sinó a la missa, axí com ya és dit en la contracarta.

205

MATINES

545. /f. 64v/ A las Matines de festa semidúplex, posseran a l'altar maior quatre lums, ço és duas candelas vermellas als àngels de l'altar maior y dues altres als canelobres de ferro, una a cade part de l'altar. E al cor, cremeran dos siris vermells grosos a n'als canelobres de ferro e la mitat dels lantons, axí com ya és dit.

546. E quant lo ters psalm de Laudes serà dit, dos domers aniran a la sacristia e lo ragent haurà fet aperellar duas capes de xemellot sagons la festiuitat requerrà. E quant se dirà lo ympna al cor, los escolans vestiran les capes als dits domers e los dos lanterns, ab ciris cremants, acompanyeran los domers al cor. E quant los domers aniran al cor, dos escolans, ab los encensers y ab les barquetas, aniran a l'altar maior. E quant lo domer qui ferà lo offici haurà comensat l'antífona de *Benedictus*, aniran los tres domers, ab los lanterns deuant, ab los ciris encessos, a l'altar maior e encensaran axí com ya és dit a Vespres. E après los domers, y los dos escolans y lanterns aniran al cor, y los domers encensaran axí com ya és dit. E aquestas Matines no·s posseran candelas al salamó del cor.

206

LUMINÀRIA DE FESTA SEMIDÚPLEX

547. A las horas y a la missa maior, cremeran quatre lums a l'altar maior y dos ciris al cor, y la mitat dels lantoners, axí com ya és dit. E quant lo preuera anirà a l'altar maior per dir la missa, los quatre fadrins de l'altar se vestiran e la hu encensarà deuant e l'altre aportarà la barqueta; e los dos altres fadrins aportaran los canelobres d'argent. Aquests quatre fadrins són tinguts a uestir-se a totes festas dobles y a las missas dels goigs. E quant lo preuera haurà dite la confessió, lo fadrí darà lo dit encenser a n'al diacha, e lo diacha lo derà a n'al preuera, e lo preuera encensarà deuant l'altar, axí com ya és dit en cartes LXIII. E quant lo diacha anirà a la trona, un fadrí de l'altar maior encensarà.

207

VESPRES

548. Per a las sagones Vespres de festa semidúplex, los lums e lo modo de l'encensar se ferà tot axí com ya és dit a las primeras Vespres.

208

LUMINÀRIA PER FESTA DOBLE MANOR, E ENCENSAR

549. A las festas dobla menor, posseran quatre lums a l'altar maior y dos ciris al cor, y la mitat dels lantoners; e lo modo de l'encensar y tot se ferà axí com ya és dit a festa semidúplex, axí a las Vespres com a las Matines. Emperò, en aquestas dobles, encendran al darrer responsori de Matines set candelas al salamó del cor, blanques, per lo *Te, Deum*. E a las Vespres saguones, sia fet per semblant, axí com ya és dit demunt.

209

LUMINÀRIA DE FESTA DOBLE MAIOR

550. A la festa dobla maior, posseran quatre lums a l'altar maior, axí com ya és dit a las primeras Vespres de festa semidúplex, y quatre ciris grosos vermells al cor, ço és dos en los canelobres de /f. 65r/ ferro e los altres dos ciris al corredor sobre lo portal del cor; axí matex cremeran tots los lentons del cor.

551. E quant lo ters psalm de Vespres serà dit, los domers aniran a la sacrastia per pendre capes, les quals lo sacrista haurà fetes aperellar; e quant lo ympne se dirà, quatre fadrins de l'altar maior, ab sobrepallisos e ab ciris grosos vermells, acompenyeran los domers al cor. E los dos escolans aporteran los dos encensers a l'altar maior per encensar, axí com és ya dit en la festa semidúplex.

210

MATINES

552. Per a las Matines de festa doble maior, cremeran a l'altar maior los dits lums, y al cor, per semblant, axí com ya és dit a Vespres. E quant diran lo darrer responsori de Matines, lo roder és tingut a metre set candelas blanques enceses al salamó del cor, per rahó del *Te, Deum*. E per lo *Benedictus*, dos domers aniran a la sacrastia per vestir-se; e aniran en la forme dita en la contra dicta carta.

211

MISSA MAIOR

553. A las horas y a la missa maior de festa doble, cremeran a l'altar maior quatre lums, y al cor, quatre ciris y tots los lentons del cor, axí com és dit en les primeras Vespres del dit ofici. Lo modo de l'encensar, axí com és dit a festa semidúplex. En aquestas festiuitats, haurà processó a la missa per la claustre. En les altres dobles detràs dites, no·y haurà processó de la claustre, si, donchs, ya no serà en diumenge.

212

VESPRES SAGONES

554. Per a las saguones Vespres de festa doble major, se ferà, axí de la luminària com de l'encensar, axí com a las primeras Vespres és ya dit.

555. A festa doble maior de N'Aloy, a las primeras Vespres, cremeran quatre lums a l'altar maior y quatre ciris al cor, y tots los lentons del cor. E per encensar, aniran tres domers a la sacrastia; lo ragent aperellerà tres capes de xemellot, de la color que la festiuitat requerrà, per quant canonge acostume de fer aquestas Vespres, o bisbe de gràcia, si n-i haurà. Emperò si lo bisbe maior se vestirà en aquestas Vespres, lauors tots los quatre domers se vestiran; emperò no encensaran sinó los dos. E quatre fadrins, ab ciris grosos, acompenyaren los domers.

556. Quant lo reuerendíssimo senyor bisbe maior ferà les Vespres, los quatre domers, quant serà dit lo ters psalm de Vespres, són tinguts anar a la sacrastia per vestir-se, per compenyar lo senyor bisbe a l'encensar. E quant diran lo ympne, acompenyats dels quatre fedrins de l'altar, cadehú ab un ciri gros vermell, aniran al cor, e posar-s'an drets deuant lo senyor bisbe. E quant lo dit senyor bisbe aurà comensat l'antíphona de *Magnificat*, aniran tots a l'altar maior per encensar; e quant seran a l'altar maior, lo dit senyor bisbe, ab sos ministres y hun /f. 65v/ domer de l'altre cor, encensaran deuant l'altar maior ut moris est.⁶⁶⁶ Si serà festa d'altar, quant deuellaran de l'altar maior, tots ensemps deuellaran de la contrapart d'on serà l'altar de la festa del sant o sancta, e vogint l'esglàsia, encensaran dos domers <anants> deuant lo senyor bisbe; e encensaran fins a la capella de la festa, axí com és de custume en altres festas simples. E quant seran en la capella, lo senyor bisbe, ab sos ministres, se posseran deuant lo altar ab les spal·les deuers l'altar, e los dos domers, hu après l'altre, encensaran deuant lo senyor bisbe; e cadehú, acadant d'encensar, li bessarà la mà. E après los dits domers aniran encensar als entonadors e après al cor, axí com és dit. E si conuindrà que-s fassa la processó de *Magnificat* deuant l'altar maior, en tal cas, quant hauran encensat deuant l'altar maior, axí com ya és dit, deuellant de l'altar maior, lo senyor bisbe, ab sos ministres, ab dos domers e ab dos fedrins, ab los ciris, e hun escolà, ab lo encenser, deuellaran de l'altar maior per la part de la capella de Sancta Eulària e tireran per deuant l'altar de Sanct Sebastia, e un domer pendrà lo encenser e anirà encensant axí com és de custume. E los dos altres domers deuellaran de l'altar per la part de Sant Guabriel, ab los dos fadrins altres, ab los ciris, e un escolà, ab lo encenser, e quant seran deuant l'altar de Sant Honofre, la hun domer pendrà lo encenser e encensarà ut moris est. E encontrar-s'an tots ab lo senyor bisbe deuant la porta del cor deuers la claustre, e tots ensemps entreran dins lo cor; e pesant per mig de la processó, pugeran a l'altar maior. E quant tots seran alt a l'altar, lo senyor bisbe, ab sos ministres, se posseran deuant lo dit altar ab la care deuers lo poble, e los domers, hu après l'altre, encensaran ajennollats deuant lo senyor bisbe. E a l'acadament de l'encensar, cadehú li bessarà la mà, e après aniran encensar als entonadors e après al cor, axí com ya és dit. E si les Vespres s'hauran acadar al cor, que no hagen axir del cor, en tal cas lo senyor bisbe, ab sos ministres y dos domers, y dos fedrins de l'altar y un escolà, deuellaran de l'altar maior per la part de la capella de Sancta Eulària. E los dos domers altres, ab dos fedrins altres y un

⁶⁶⁶ <Aquesta custuma s'és leuada; ço és que lo senyor bisbe encensa soll lo altar, e roho-nabblament>.

escolà, ab lo encenser, tots deuellaran per l'altre part de l'altar, e encensant caschú per la sua part, axí com ya és dit, s'encontreran tots deuant lo portal del cor deuers la claustre e entreran tots dins lo cor; e caschú per la sua part de cor, acompenyeran lo dit senyor bisbe a la cadira hon ferà lo offici. E quant lo senyor bisbe serà a la cadira, los domers, ajenollats, hu après l'altre, encensaran lo dit senyor bisbe, axí com ya és dit, e après aniran encensar als entonadors, e après al cor. E aquesta mateixa cerimònia se ferà al bisba de gràcia, acceptat que no s·i vestiran sinó tres domers, e quant se depertirà, lo hun domer anirà ab lo senyor bisbe, y los altres dos domers, aniran de la part altre.

557. E si lo senyor bisbe maior serà present e bisbe de gràcia ferà lo offici, quant hauran encensat al dit senyor bisbe qui ferà lo offici, aniran al senyor bisbe maior, e après als entonadors, y après al /f. 66r/ cor. E nota que, tostemps que aniran encensar al senyor bisbe maior, en qualseuolra offici, tostemps deuen encensar ajenollats e bessar-li la mà.

215

MATINES

558. Per a las Matines a festa doble maior de N'Aloy, posseran a l'altar maior y al cor tots los lums y lantons, axí com és dit en las primeras Vespres. E tres domers, ab capes, e los lanters, caschú ab dos ciris, qui acompenyeran los domers al cor per encensar, axí com ya és dit. E si lo bisbe propri ferà lo offici, se vestiran quatre domers e, [a] lo salamó, se posseran set candelas.

559. Per a la missa maior y per les Vespres sagones, los dits lums, axí de l'altar com del cor, s·i posseran; lo encensar de la missa se ferà axí com és dit en la missa de la festa semidúplex. E lo encensar de las saguones Vespres se farà axí com ya és dit a las primeras Vespres.

560. Nota que, tostemps que·s vestiran quatre fadrins a l'altar, la hu encenserà anant a l'altar y a l'euangeli.

216

REGLA

561. Nota que, en aquestas festas dobles demunt dites, ço és semidúplex, etc., lo roder, anans que comensaran de morts, és tingut aportar al cor un barraguà e possar-l·a estès sobra lo bancal deuant lo pheristol maior, al qual bancal acostumen possar los libres; e açò per rahó de las capas que s·i hauran a possar. E axí matex tostemps que feran misas del[s] goigs de la Mara de Déu.

217

REGLA

562. Regla que, tostemps que·s farà processó dins l'esglàsia o fora l'esglàsia, ordinària o extreordinària, en què s'hagen a treura las capes de brochat, los lanters són tinguts, en tal diade que la processó se farà de bon matí, dites Matines, d'aportar al cor la taula de noguer tersiade, ab sos petges, e acentar-l·a quasi deuell lo salamó del cor, per larch, tirant lo un cap de taule enuers lo portal del cor y l'altre cap de taule quasi fix en lo bancal hon acostumen tenir los libres. E sobre la

dita taule, no s·i posse cosa niguna per cobrir-la, per quant ya de si matexa és gentil; entiguament s·i matia una taula velleta e possauen-hi demunt un theoris per cobrir-la. Té a seruir la dite taula per possar les capas de brochat y d'altres bellas per anar a la processó.

218

LES JORNADES QUE LOS TEPITS
S'ACUSTOMEN POSSAR DEUANT L'ALTAR MAIOR

563. Quant a las jornades en què s'acustume possar los tepits deuant l'altar maior és, a saber, que cascun disapte, a las primeras Vespres, los lanterers són tinguts possar deuant l'altar maior un tepit per larch, ço és lo un cap deuant l'altar, l'altre cap deuant fins lo darrer grahó, per rahó de la dominica. E per semblant manera a festa semidúplex e a festa doble manor, e a doble migane.

564. E a doble maior, són tinguts los dits lanterers possar deuant l'altar maior /f. 66v/ dos tepits.

565. E a doble de N'Aloy, són tinguts los lanterers possar deuant l'altar maior tres tepits, e axí matex tostempes que seran dels goigs.⁶⁶⁷

566. E a las sinch festes principals de l'any, ço és Nadal, Pascho, Sincogesma, Corpocrist, Nostra Dona d'agost, los escolans y lanterers són tinguts possar la catifa maior deuant l'altar sobre los dits tepits.

567. E en les vigílies de las quatre festes, ço és de Nadal, Pascho, Sincogesma, Nostra Dona d'agost, en las misas de las lurs vigílies, se posseran los dits tepits y catifa, per quant aquestas misas de las vigílies són solemnes.

568. E lo dia del Dijous Sant e Diuenres Sant, se deu possar un tepit axí com en lo diumenge.

219

LO MODO DEL RETAULE MAJOR:
COM SE DEU COBRIR E DESCOBRIR, Y QUANTE PART Y QUINES JORNADES

569. Lo retaule de l'altar maior és encortinat de cortines blaves, ab stelas d'or, las quals cortines, en festes de III lissons e missa de III lissons, tenen a cobrir y tepar tot lo altar. Emperò si en tal dia, per deuoció, s·i hauria de dir alguna missa votiu de IX lissons, és tingut lo roder, tant quant se dirà la missa, d'ob[r]ir lo retaule, en manera que sols se mostre lo ymatge de la Mara de Déu, ab un·altre ymatge a cascuna part de dite Nostra Dona.

570. E si serà festa de IX lissons, sterà lo dit retaule hubert en lo modo que ya és dit desús a missa votiu de IX lissons.

571. E si serà festa de qualseuolra doble, acceptat de N'Aloy, s'obrirà lo retaule, per manera que·s mostrarà la ymatge de Nostra Dona e los dos ymatges de cascun costat.⁶⁶⁸

⁶⁶⁷ **add.** <per necessitat>.

572. E si serà festa de N'Aloy que no sia de las sinch principals, serà hubert tot lo retaula deuant.

573. E quant a las sinch festas principals desús dites a la contrapart, lo dia anans de la vigília, quant Vespres seran dites, pugeran totas les cortines, axí deuant com detràs, sobre lo retaule e resterà axí hubert: quant a la festa de Nadal, fins passat lo dia dels Innoscens. E quant a la festa de Pascho, sterà descubert les tres festas. E quant a la festa de Sincogesma, sterà descubert fins pasade la festa de Corpocrist. E quant a la festa de Nostra Dona d'agost, lo dia solament.

574. Nota que, infra octauas de Nostra Dona, que seran III lissons, en la missa que feran de Nostra Dona, hobriran lo retaula axí com a festa de IX lissons, encare que l'offici sia de III lissons. E quant la missa serà dita, clouran lo retaule, per manera que lo ymatge de Nostra Dona se mostre soles. E axí matex se ferà en les octauas de la transfiguració.

220

LO MODO DE PLEGUAR Y DESPLEGAR
LES CORTINES DELS PILARETS DE L'ALTAR

575. Entorn de l'altar maior, per los costats sobre los pedrissos, ha dues cortines a cascuna part de l'altar, les quals se pleguen e s'estenen ab corioles y cordelletes.

576. E aquestas cortines, en missa de III lissons, estan tostemps pleguades. /f. 67r/ E a missa de IX lissons o de qualseuol doble, esteran al principi de la missa pleguades, e quant lo preuera haurà dit lo prophaci, un escolà és tingut d'estendre las dites cortines de l'una part y de l'altre. E quant lo preuera serà per leuar Déu. dient aquellas paraules *Benedictam, ratam, etc.*,⁶⁶⁹ lo dit escolà pleguerà les dites cortines. E quant *Sanctus* hauran tochat, lo dit escolà estendrà les dites cortines. E quant lo preuera haurà dit aquellas paraules *Per ipsum et cum ipso, etc.*,⁶⁷⁰ lo dit escolà pleguerà les dites cortines e resteran axí pleguades, que no s'estenen més en dite missa.

221

REGLA

577. Nota que, sobre lo padrís de l'altar maior, ha hon lo preuera qui diu la missa acostume seura, ha un trespuntí de tela blaue, lo qual lo lanter setmaner és tingut, cascun dia de IX lissons e de festas dobles, dematí aportar-lo al dit loch, e possar, sobre lo dit traspuntí, un palis dels vells o un theoris. E quant la missa serà dite, lo dit roder és tingut d'aportar-lo a la sacrastia. E a festa de III lissons, no s'i deu possar.

⁶⁶⁸ <Pràctica és que, a doble maior, se descubra tot lo retaula deuant com a festa d'Aloy>.

⁶⁶⁹ Benedictam, [adscritam], ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris [MM 1.551; OAS f. 38r]. Es tracta de la secció *Quam oblationem* del cànon romà, o pregària de consagració del pa i del vi, que es diu just abans de pronunciar les paraules de la consagració. Per això, la consuetudina diu "quant lo preuera serà per leuar Déu", que és el gest d'alçar l'hòstia consagrada que es fa després de pronunciar les paraules de la consagració del pa.

⁶⁷⁰ Per ipsum et cum ipso et in ipso, est tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus Sancti, omnis honor et gloria. Per omnia saecula saeculorum [MM 1.558; OAS f. 39r]. És la doxologia o lloança final de la pregària de consagració de la missa.

LES JORNADES QUE LO SACRISTA
ÉS TENGUT FER ENREMAR LA SEU

578. Los dies que la sacrastia té fer enremar l'esglàsia són aquests. Primerament, a la vigília de Nadal; anans de Vespres, los escolans y los lanterers són tinguts enremar de càrrix tota l'església e la claustre. La nit de la purificació de Nostra Dona; anans de Vespres, los escolans y los lanterers són tinguts enremar de càrrix l'església y la claustre.

579. Lo Diumenge dels Rams; quant se diran Matines, los escolans y los lenterers són tinguts d'enremar de càrrix l'església y fore l'església, per lo loch hon passarà la processó.

580. La vigília de Pascho; ten prest que les portes s'obriran de matinade, los escolans y los lenterers, ans de fer niguna cosa, són tingut[s] enremar de jonchs tota l'església y la claustre.

581. La vigília de Sincogesme; ans de Vespres, los escolans y los lenterers són tinguts enremar de jonchs l'esglàsia y la claustre.

582. La vigília de Nostra Dona d'agost; los dits escolans y lanterers, anans de Vespres, són tinguts enremar de murta l'església y la claustre. És veritat que los carnisers⁶⁷¹ acostumen de fer aportar la murta, per quant ells fan la festa.

LES JORNADES QUE L'ESGLÉSIA
DEU ESSER AGRANADE

583. Per a tenir l'església neta, és de notar com algunes diades hi ha que l'església deu esser agranada sens les capellas, y altres diades, ensemps ab les capellas.

584. Primerament, tres dies anans de Nadal, lo sacrista és tingut a fer agrenar l'església y les capellas, y la claustre; e pague sinch sous a n'al fosser per agrenar-ho tot.

585. Lo Diuenres Sant, lo dit ragent és tingut fer agrenar l'esglàsia y las capellas, y la claustre; e pague /f. 67v/ sinch sous per agrenar.

586. Lo diuenres anans de Sincogesma, lo custos és tingut fer agrenar l'esglàsia, capellas y la claustre; y pague sinch sous a n'al fosser.

587. Lo dit sacrista, dos dies anans de la festa de Nostra Dona d'agost, és tingut fer agrenar l'esglàsia, capelles y la claustre; e pague sinch sous al fosser.

588. Lo dit ragent, dos dies anans de la festa de Tots Sancts, és tingut fer agrenar l'esglàsia, capellas y la claustre; y pague sinch sous a n'al fosser.

⁶⁷¹ "carnissers": ratllat; <Ara los pintós>.

589. De las altres diades que s'a agrenar l'església sens las capellas, és tingut lo fossar en tenir l'esglàsia neta, e no n'ha res; e d'aquellas que tindrà hauer pagua, ya n troberan continuat en lo libre que lo sacrista aporta. E per ço, cascú qui tindrà aquest offici de ragent, sia curant en lo scriure les dites jornades.

224

REGLA PER LOS VESTIMENTS DE LAS MISSAS,
PER LOS PALIS PER DIUERSAS JORNADES

590. Regla per la diuersitat dels vestiments y dels palis.

591. Primerament, a dia de III lissons, posseran a l'altar maior un palis descolorit ab la pació. E si la missa serà de rèquiem, los vestiments seran negras.

592. De las octaues de Nadal fins a la purificació de Nostra Dona, en dia de III lissons, posseran a l'altar maior palis de sanct Johan de letres o altre en què sia lo ymatge de Nostra Dona enmig del palis. E a la missa dels escolans, vestirà la casulla sagons lo sant requerrà.

593. Per a festa de IX lissons, si serà màrtir e no tindrà palis propri, posseran a l'altar maior lo palis de Na Rogera, en lo qual ha enmig lo ymatge de Nostra Dona e dos senyals, en la hu ha una rosse, e en l'altre senyal, ha un peix. O altre palis vermell, ab tres senyals, dels manors. E los vestiments vermells.

594. Si serà festa de confessors,⁶⁷² posseran a l'altar maior un palis blau, si no n-i haurà de propri. E los vestiments morats.

595. Si serà festa de vèrgens y màrtir, posseran a l'altar maior palis vermell de tres senyals. E los vestiments vermells.

596. Si serà festa de vèrgens tantum,⁶⁷³ posseran a l'altar maior un palis blanch de xemellot o de cede, si no n-i haurà de propri.

597. Si serà festa d'apòstols o d'euangelistes, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí de N'Alegra, ab lo ymatge de Nostra Dona enmig, ab dos senyals d'ale, o altre semblant, si aquest no serà bo e si no n-i haurà de propri. E los vestiments de carmessí.

225

REGLA DELS PALIS QUI-S TENEN A POSSAR
PER LO DIE DELS DEFUNCTS

598. Regla per los palis qui deuen esser possats per las capellas per lo dia dels defuncts.

599. Primo, en l'altar maior, posseran lo pali de porgatori.

600. En l'altar de Sancta Eulària, lo palis del bisba Bal·le.

⁶⁷² *Confessor*: sant que ha patit persecució i vexacions, però sense arribar al martiri, és a dir, a la mort.

⁶⁷³ *Festa de verge tantum*: festa d'una verge no màrtir.

601. En l'altar de Sant Sebastià, lo palis nou de mossèn Salvador Sureda.
602. En l'altar de Sant Thomàs, lo palis de tres senyals d'En Serra. /f. 68r/
603. En l'altar de Sant Pera, lo palis de la ressurectió vella d'En Santmartí.
604. En l'altar de Sant Vicens, lo palis d'En Pesauila, lo qual lo procurador de sant Barnat té en guàrdia.
605. En l'altar de Sant Barthomeu, lo palis d'En Sorell de carmassí, ab la figura de sant Barthomeu.
606. En l'altar de Sant Guillerme, lo palis de carmassí d'En Vidal Arnau, ab tres senyals bells.
607. En l'altar de Sant Lorens, lo palis de carmessí de madò Lossa, ab dos àngels y dos senyals, la hu de Sala, l'altre de Lossa.
608. En l'altar de Sanct Climent, lo palis de carmessí de l'Almoyna.
609. En l'altar de Porguatori, lo palis de carmessí del bisba Gualiana.⁶⁷⁴
610. En l'altar de Sant Alex, lo palis de carmessí d'En Mas, ab tres senyals petits.
611. En l'altar de Sant Miquell, lo palis de vellut leonat de Na Juliana Candalera, ab lo ymatge de Nostra Dona enmig, e a l'una part sant Miquell, y a l'altre, sant Johan euangelista.
612. En l'altar de Sant Martí, lo palis de carmessí d'En Rosinyol, ab Nostra Dona y sant Martí.
613. En l'altar de Sant Honorat, lo palis de mossèn Rossell de carmessí.
614. En l'altar de Sant Barnat, lo palis de carmessí de madò Anglade, ab Nostra Dona y dos doctors, y ab sanct Barnat.
615. En l'altar de la Passió, lo drap vert d'En Quintana, ab la Passió y quatre euangelistas, hu a cade cap de la creu.
616. En l'altar de Nostra Dona, lo palis de N'Àgade Candalera, de xemellot blanch, ab lo ymatge de Nostra Dona.
617. En l'altar de Sant Cristòfol, lo palis de domàs leonat de N'Armangol, ab sanct Cristòfol enmig.
618. En l'altar de l'Àngel, lo seu palis matex.
619. A la capella de Na Companya, qualseuolra palis.

⁶⁷⁴ El bisbe de Mallorca Antoni de Galiana (1363-1375).

620. En l'altar de Sant Guabriel, prop de l'altar maior, lo pali de setí blanch, ab la salutació.⁶⁷⁵
621. En l'altar de Sant Honofre, lo palis de brocat vert de madò Tagamanent.
622. En l'altar de Sant Johan, lo pali de sant Johan de letres.
623. En l'altar de Corpocrist, lo palis de carmessí de la Cena.
624. En l'altar de Sant Matheu, lo palis d'Em (sic) Matheu Artús de carmessí, ab lo ymatge de sant Matheu y de sant Francesch.
625. En l'altar de Sant Andreu, lo palis de carmessí de N'Alegre, ab lo ymatge de Nostra Dona enmig e ab dos senyals d'ala.
626. En l'altar de Sancta Lúcia, lo palis major d'En Jouals, ab lo ymatge de la Passió enmig, e sancta Lúcia e sancta Magdalena.
627. En l'altar de Tots Màrtirs, lo palis de carmessí, ab tres senyals de leons.
628. En l'altar de Sancta Cecília, lo palis de Sanctacília, ab Déu lo Para enmig, e a l'una part, lo ymatge de Nostra Dona, e a l'altre part, sancta Cecília.
629. En l'altar de Sant Blay, un palis de domàs blanch, ab Nostra Dona enmig /f. 68v/ y dos senyals de barres, sagonés en lo retaula de mossèn Blay dictum *Pou*.
630. En l'altar de Sant Steua, posseran lo palis de carmessí, ab brots, de Na Gual.
631. En l'altar de Sancta Anna, un palis descolarit (sic), ab sancta Anna enmig y dos senyals de flor de liri.
632. En l'altar de Sanct Cosme e Sanct Demià, un palis descolorit de misser Vanrell, ab tres ymatges, ço és sant Cosme, sant Demià y sanct Julià.
633. En l'altar del Capítol, un palis, aquell que semblerà a n'al ragent.
634. En l'altar de Sancta Catherina, lo palis de carmessí dels xipellets,⁶⁷⁶ ab lo ymatge de Nostra Dona enmig, y sancta Catherina, a l'una part, y sant Johan euan-gelista, a l'altre part.
635. En l'altar de Sant Anthoni, lo palis de vellut blau d'En Rouira, ab Nostra Do-na enmig.

⁶⁷⁵ L'escena de la salutació o anunciació de l'àngel Gabriel a Maria (Lc 1,26-38).

⁶⁷⁶ *Xipellet* (< *xapellet*): lligall que cenyia el cap.

636. És tingut lo sacrista, en aquesta diada demunt dita, fer possar, per los altars principals ha hon més gent acustume de venir, de las més bellas casulles que hi seran, acceptat de las maiors.

637. <A XVIII de desembra de l'any MDXXVI, fonch determinat per lo reuerend Capítol que, en totes les vigílies d'apòstols o qualseuol altre festa que tenga vigília per manement de l'Església, y age dues misses. La primera, de l'offici comparent, y la major, de le vigília, encare que la festa sia en diuendres o·n en (sic) diumenge; dich assò per rahó del dijous o del dissapte. Y quant le festa serà en dilluns, lo dissapte se farà tot complidament axí com si fos entre semmane; dich les dues misses>. /f. 69r/

[SANTORAL]

227

ACÍ COMENSE LO SANCTORAL, ÇO ÉS LES COSAS PERTENYS
A LAS FESTAS DELS SANTS O SANCTES⁶⁷⁷

[Novembre]

228

PRIMO, SATURNÍ

638. Sanct Saturní és festa de IX lissons; no·y ha anniuersari si, donchs, no serà en disapte, per quant en tots los disaptes de l'any hi ha anniuersari. E en aquest dia, no·y haurà sinó una missa de cor, ço és la missa maior, la qual serà de la vigília de sant Andreu, e la missa dels escolans serà de sant Saturní. E si serà en disapte, no·y haurà missa dels escolans, sinó ten solament la missa maior, la qual serà de Nostra Dona. E si dite festa serà en diumenge, transportar-s·a al diluns, per rahó de la dominica, que serà de l'Aduent.

639. E quant feran lo offici del dit sant Saturní e la missa serà d'ell, usseran vestiments vermells, e per lo domer, capa vermella, per quant és màrtir. E a l'altar maior, posseran lo palis vermell d'En Roger; lo tochar e la luminària, de IX lissons. E quant la missa se ferà de la vigília de sanct Andreu, lo domer vestirà casulla vermella, e lo diacha y sotdiacha, ab camis ab paraments, sens domàtigues, e los dos fadrins de l'altar, ab camis.

⁶⁷⁷ Sobre les festes del santoral de la consuetud, vegeu: P. J. LLABRÉS I MARTORELL, "Els sants en el Missal mallorquí de 1506. Identitat, fonts i pervivència en el culte i en la pietat popular de Mallorca", a *Comunicació* 107 (2003), pp. 19-54.

640. A las primeras [Vespres] de sant Andreu, festa doble migane, posseran a l'altar maior lo palis de N'Alegre, ço és de carmessí, ab Nostra Dona enmig e senyal d'ales. E al seu altar, posseran un palis descolorit, lo qual se diu d'En Porsell. E sia encortinade la sua capella circa lo seu retaula. Lo tochar serà fet axí com ya és dit en les reglas generals de festa doble migane en cartes LIII e LIII. E quant diran de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons d'argent radons per aquells qui entoneran a las Vespres.

641. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent, ab capa de xemellot vermell vestit, aportarà al cor duas capes de xemellot vermell, y sobre les capes, una tauayola de seda vermella per lo responsori de Vespres. E l'ascolà setmaner dels senys, ab sobrepallís, anirà deuant lo dit ragent aportant dos bordons d'argent de pinyacles.

642. Los lums de l'altar y del cor, y los lentons, sia fet axí com ya és dit en las reglas generals de la luminària de festa semidúplex en cartes LXIII.

643. E sien aperellades a la sacrastia, quant diran Vespres, duas capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar e dos fadrins de l'altar, ab dos ciris vermells, per compenyar los domers; e dos escolans, ab encensers, axí com ya és dit en les reglas generals en cartes LXIII. E a l'altar del sant, seran possats, al principi de las Vespres, dos siriets e un missal per dir l'oració.

644. E sia aportade al cor una capa /69v/ de vellut de carmessí, ab lo respates vermell, per lo domer qui ferà les Vespres.

645. Per a las Matines de sant Andreu, tocharan axí com ya és dit en las reglas generals del tochar de doble migane en cartes LIII. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor tres capes, ço és una de seda carmesine velleta y dues de xemellot vermell, per los dos primatxers qui anthoneran, ab los bordons de fust; e la capa de carmessí velleta seruirà per lo domer qui ferà les Matines. E a l'altar maior e al cor cremeran los lums e lo lentoner, axí com ya és dit a primeras Vespres. E quant se dirà l'homelia, lo roder és tingut aportar al cor duas capes de xemellot vermell, ab dos bordons de fust, per aquells qui diran lo responsori. E dementra que lo dit responsori se dirà, lo dit roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E après feran clars de Laudes. E après tocharan les

⁶⁷⁸ <Die 3 martii 1546> // <Fonc determinat per lo reuerend Capítol que, lo die de sant Andreu, se fassa anniuersari per las ànimas defunctas dels mariners ab cos present. La sacrastia dóna entorxes y los mariners donan duas liuras de candelas blancas y trenta-dos sous, dels quals han los scolans y lanterns sinc sous; ha-y sermó. La nit abans tocan tres trets com sa patrica en lo anniuersari dels parayres. És se començat lo die de sant Andreu any 1546; fonc concedit a n'els mariners per lo reliquiari de las spines de Jesuchrist [que] han fet per llur deuotió>. **add.** <Per manament del senyor official i reuerend Capítol, lo custos té càrrec d'hauer canonges qui diguen la missa; y possen les sanctes spines en lo altar>.

batallades; e quant les batallades hauran tochat, tocharan lo seny Pissà per a Prima.

646. E quant lo seny Pissà haurà tochat o las horas retudes, feran doble de dos senys, ço del seny Pissà y Migà, los quals tocharan dos escolans, lo setmaner e lo coadjutor, sols de duas bandes, per senyal de la missa dels escolans, la qual se dirà a l'altar de sant Andreu ab casulla vermella. E si dite missa serà en diumenge, no·y haurà missa matinal, per quant dite festa s'haurà transportar al diluns, perquè és dominica de l'Aduent.

231

MISSA MAIOR DE SANT ANDREU

647. Per a la missa maior, a la una hora de dia, doblaran les esquellas e après l'altre doble, sagons ya és dit en las reglas generals en cartes LIII. E si hi haurà sermó, les duas dobles acaderan a la una hora y mige de dia. E si no·y haurà sermó, acaderan a las duas horas de dia. E quant hauran acadat, posseran quatre lums a l'altar maior. E quant diran lo responsori de Tèrcia, tocharan lo seny Pissà per Sexta. E quant diran lo responsori de Sexta, tocharan lo dit seny Pissà per Nona. E aquest tochar de las horas se ferà quant la festa de sant Andreu serà dins lo Aduent. E al cor, encendran dos ciris y la mitat dels lantons del lantoner del cor.

648. E quant diran les hores, lo roder és tingut aportar al cor sis capes de xemellot vermell e sis bordons d'argent, dos de pinyacles y quatre radons, per los qui entoneran a la missa. E és tingut lo dit roder possar una tauayola vermella al feristol de la trona hon se dirà lo euangeli. E sien aperellats los vestiments de <vellut> carmessí per la missa maior e una capa de vellut carmessí per lo companyó domer, lo qual és tingut acompenyar lo preuera qui dirà la missa fins dita la confessió.

649. E quant aniran a l'altar maior per dir la missa, aniran los quatre fadrins de l'altar maior, ab domàtiques vermelles, y lo sotdiacha aportarà lo lignum de la creu, ab lo crestell enmig radó, lo qual /f. 70r/ lignum lo diacha aportarà quant anirà dir lo euangeli. Lo modo de l'encensar ya és dit en las reglas generals de doble migane en cartes LIII. E quant Nona serà dita, quant diran *Principes*, tocharan clars dobles. E quant diran los *Agnus*, feran doble de las duas esquellas, ço és de la de Matines e d'ensaguonar. Emperò si la dite festa serà dins l'Aduent, no tocharan quant diran los *Agnus*.

232

VESPRES SAGONES DE SANT ANDREU

650. Per a Vespres sagones de sant Andreu, l'ecessa e lo tochar se ferà axí com a las primeras Vespres. E quant diran de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell, les duas qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres e duas altres, e los bordons qui hauran seruit a las primeras Vespres per antonar. E aportaran altre capa de vellut carmessí, ab lo respatles vermell, per lo domer qui ferà Vespres. Lo restant, com a las primeras Vespres.

[Desembre]

233

ENFRE LES OCTAUES DE SANT ANDREU

651. Enfre los (sic) octaues de sant Andreu, die de III lissons, si festa no·y haurà, posseran a l'altar maior lo palis descolorit de la passió.

234

SANCTA BÀRBARA

652. A la festa de sancta Bàrbara, festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Saluador Sureda. E en l'altar de Sancta Bàrbara, qui està deuant l'altar de sant Anthoni, posseran lo palis vermell de xipellets e encortinaran aquesta capella. E aquí axirà la processó de *Magnificat*, per quant és aquí la primera inuocació de sancta Bàrbara.⁶⁷⁹ E en aquest altar, se posseran dos lums y lo missal quant comensaran Vespres. E en l'altar de Sant Sebastià e de Sancta Bàrbara, posseran lo palis de domàs carmessí de mossèn Sureda, ab sancta Bàrbara enmig. Lo tochar e la luminària, ya és dit en las reglas generals de festa de IX lissons y d'altar. En la missa e en tot lo offici, usseran vestiments vermells, sagon appar a la fi del sanc-toral en cartes.

235

SANCT NICHOLAU⁶⁸⁰

653. A la festa de sanct Nicolau, serà festa d'altar; posseran al seu altar un palis descolorit, ab senyal de banyes de sero, y a l'altar maior, un palis de carmessí de mossèn Rossell, ab senyal de sinch rosses. E encortineran la sua capella. Lo tochar, axí com ya és dit en les reglas generals de festa de IX lissons y d'altar en cartes LI; e la luminària, axí com ya és dit en las reglas de la luminària en festas de IX lissons y d'altar en cartes LXII.

654. E ans de tochar Ne Picabarayha, aperelleran e orneran les tres cadiras del cor ha hon lo bisbe acustume fer lo offici, ço és encortinar-les de draps de vellut e fer-hi lo sitial; e posseran un tepit bax en terra estès, lo qual bestarà fins als peus de las cadiras baxes. E lo ragent és tingut aperellar lo vestiment per lo bisbató,⁶⁸¹ ço és una capeta de las millors e una tunicel·la petita; e si no·y haurà tunicel·la, pendran una domàtigue de las millors dels fadrins de l'altar e un camis /f. 70v/⁶⁸²

⁶⁷⁹ Segurament, es refereix a l'antífona del *Magnificat* on s'al·ludia santa Bàrbara. Ara bé, també podria tractar-se d'un *Magnificat* farcit o tropat que es cantava a l'ofici de la dita santa.

⁶⁸⁰ <Sermó lo die de sant Nicholau per mossèn Nicholau Armant, preuera; fa·l fer les al-moynes y dóna dos sous de subuentió a la sacrestia>. **add.** <Donon-se dos sous a la sacrestia per dit sermó>.

⁶⁸¹ <Dita cerimònia, en l'any 1549, lo reuerent Capítoll l'ha leuada>.

⁶⁸² <A XXII de setembre MDLXXV, fonch ordenat per lo molt il·lustríssim y reuerendíssim senyor don Joan de Vich y Manrich, <bisbe de Mallorca>, ensemps amb lo molt reuerent Capítol, que d'aquí auant la festa de la immaculada concepció de la Mare de Déu serà festa solemne com lo die l'assumtió de la Mare de Déu, y sien celebrades octaues solemnes, ab tota la matexa sole[m]nitat. Y més que los rectors de las parròchias, y lo Hospital General y lo de Sant Antoni de Pàdua, sien tinguts enviar un preuera a la missa pontifical com fan en les altres set diades. Y més stà ordenat que après de las Completas se faça processó /f. 71r/ general per la Ciutat, ab tota la solemnitat que·s fa lo die del Corpus. La processó pertirà de la isglésia dient lo *Te, Deum, laudamus*; quant seran deuant la casa del magnífich senyor mossèn Joanot Morey, diran lo hymne *Aue, maris*

net dels dits fadrins, e un hamit e un sinyel, e la mitra e la crossa; e tot açò pleguat farà aportar al cor, que estigue amagat en loch deuant hon seurà lo papa.

655. E més farà aperellar a la sacrastia tres capetes, ço és una per lo papa, ab camis y una domàtigue dels dits fadrins, e la tiara. Les altres duas capas seran per los companyons del papa.

656. E més farà aperellar la creu dels albats noua y dos canelobres de ferro. E a las sinch horas de dia, farà tochar Ne Picabarayha, e quant haurà tochat una stona, feran tres trets de clars de morts; e no tocharan més. E quant los tres trets seran tochats, posseran lum a l'altar maior e diran de morts. E quant comensaran les lissons de morts, lo papa pertirà de la sacrastia, ab sos ministres, ab la creu deuant, e anirà al cor, a la cadira que hauran encortinade. E quant lo terç responsori de morts serà dit, comensaran lo entramès del bisbató. E quant lo dit entramès serà acadat, lo papa, alta voce, comensarà lo *Te, Deum, laudamus*. E lo roder, ab la campana de la claustre, ferà senyal e los escolans tocharan N'Anthoni per sinch o sis tirades alt. E quant serà acadat, ensequoneran ab l'esquella de Matines per sinch o sis tirades; e quant serà acadade, feran clars de IX lissons. E si per uentura lo bisbató no serà aperellat, acadaran al cor tot lo offici de morts; e après feran lo entramès. E quant lo entramès serà fet, tocharan axí com ya és dit, emperò un poch cuytadet. E quant hauran acadat de tochar, diran Vespres.

657. E quant la cerimònia del bisbató serà feta, lo ragent haurà fet aperellar a la sacrastia quatre capetas y quatre bordons de fust per acompanyar lo bisbató. E quant lo *Magnificat* serà dit deuant la capella de Sant Nicholau, lo bisbató donarà la benedictió. E en après anar-se-n'a a la sacrastia e ab los fadrins aperellats, ab les capas, y altres fadrins y preueras, ab la dite creu y canelobres, aniran cantant ab processó feta ut moris est, a Sanct Nicholau nou.⁶⁸³

658. Lo domer qui ferà Vespres pendrà capa morade o eschachade.

236

MATINES

659. Per a las Matines de sanct Nicholau, tocharan axí com ya és dit en las regles generals de IX lissons y festa d'altar en cartes LI, per quant hi ha doble de las esquellas maiors a Laudes; y al vespre, en la nit, feran la matexa doble ans del seny de perdó. E quant seran fets clars a Matines, posseran tres lums a l'altar maior e dos lums a l'altar de Sant Nicholau. E quant la vuytena lissó se dirà, lo bisbató, ab sos companyons, seran aperellats ab capas y quatre fadrins altres, ab capas y bordons de fust, e dos capellans jóuens, ab hun ciri caschú encès, acom-

stella, y altres responsoris y hymnes de Nostra Senyora. Quant seran deuant lo portal de Sant Domingo, agenollats, diran l'antífona *Aue, regina caelorum* [CAO 1.542]; quant seran deuant lo portal del castell, diran *Salve, regina*. Deuant la porta de Sancta Eulàlia, se farà una stació, y deuant l'església de Sant Andreu, altre stació. L'última stació se farà a la Seu. Trauran lo reliquiari de la llet de Nostra Senyora. Més stà ordenat que d'aquí en auant /f. 71v/ cascun die après de las Completas, se façe commemoració de la concepció de la Mare de Déu. Antífona: *Tota pulcha es* [BM II 323v]. Vers: *In conceptione*. Oratió: *Deus, qui per immaculatam etc.*. **add.** <Vide santoral fol. CCXXIX^b>.

⁶⁸³ *Sant Nicolau nou*: l'actual església parroquial de Sant Nicolau de Palma, començada el 1304; B. MOREY CARBONELL, *Parroquia de San Nicolás de Bari. 700 años de andadura*. Palma 2003.

penyeran lo bisbató al cor <tots> ensemps. E lo bisbató, ab los dos companyons, aseuran-se a la cadira encortinade ha hon lo bisba acustume de fer lo offici. E posseran deuant lo dit bisbató un canelobre, ab un ciri de mige liure cremant, e posseran dos ciris als canelobres del cor y cremeran tant quant diran Laudes. E quant lo do- /f. 71r/ mer volrà dir la IX lissó, lo bisbató darà la benedictió, e los quatre fadrins, ab les capetas y bordons, diran lo IX responsori e la verbeta; e quant hauran acadade la verbeta, lo bisbató comenserà lo *Te, Deum* e ferà totas les Laudes ab los fadrins. E tocharan Laudes axí com ya és dit en las reglas generals de IX lissons. E dos fadrins aniran a la sacrastia per pendre capes per anar encensar a *Benedictus* y dos capellans jóuens los acompenyeran, ab dos siris, y altres dos capellans jóuens aporteran los encensers.

660. E si per dites Laudes no·y haurà fedrins, los preueras feran les Laudes axí com a festa de IX lissons; e lo domer qui ferà Laudes, quant haurà dit la capítula, anirà a la sacrastia e pendrà capa morade.

237

REGLA

661. Regla que, si dite festa de sant Nicholau vindrà en diumenge, se muderà al diluns sagüent. Emperò la cerimònia de fer lo bisbató, no resterà de fer al disapte. He feta la cerimònia, lo bisbató, ab los seus ministres, axí com ya és dit demunt, dit lo *Te, Deum*, se n'anirà per fer la dite processó a Sant Nicholau nou.

238

MISSA DELS ESCOLANS

662. Per a la missa dels escolans, a las hores retudes, tocharan l'esquella de Tèrcia de duas bandes; e dir-s·a al seu altar ab casulla morade.

239

MISSA MAIOR DE SANT NICOLAU

663. Per a la missa maior, a la una hora de dia, tocharan N'Anthoni per Tèrcia; e per semblant tocharan les horas, axí com ya és dit en les reglas generals, e feran clars de IX lissons quant diran *Principes*.

664. A la missa e al cor, usseran vestiments morats o escacats. E si s'haurà fer sagonas Vespres de sant Nicholau, lo domer aportarà capa morade.

665. E si en aquesta diade s'haurà fer Vespres de cap d'octaues de sanct Andreu, lo domer pendrà capa vermella e lauors posseran en l'altar maior lo palis d'En Porsell descolorit o altre vermell, si aquex no serà bo. E en aquest cap de dites octaues, no·y haurà de morts; és ver que l'endemà, anans de la missa maior, diran Tèrcia, Sexta y Nona, per quant toqueran les horas.

240

CONCEPCIÓ DE NOSTRA DONA

666. A la festa de la concepció de la Mara de Déu, festa de N'Aloy, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Sans. A las primeras Vespres, tocharan axí com ya

és dit en les regles generals del tochar de N'Aloy en cartes LV; e posseran l'argent a l'altar maior axí com a las altres festas de Nostra Dona. E sia encesa la bancalade y lo lantoner major. E lo cap de l'església serà encortinat.

667. E quant tocharan Ne Picabarayha, lo roder aportarà al cor quatre capas, ço és duas de domàs blanch ab pinyes, ab los dos bordons dels domers, per los dos canonges qui entoneran a las Vespres; e les altres duas capas seran de xemellot blanch, ab los dos bordons de pinyacles, per los dos pri- /f. 71v/ matxers qui entoneran ensemps ab los canonges. E un altre capa de domàs blanch de pinyes, ab lo respal·les de domàs blanch, per lo canonge qui farà Vespres, si no·y haurà bisba.

668. La luminària per l'altar maior e per lo cor, se ferà axí com ya és dit en les regles generals de la luminària en festas de N'Aloy en cartes LXV.

669. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aportarà al cor duas capas de domàs blanch de las més bellas per los canonges qui diran lo responsori de Vespres; e sobre les dites capas, aportarà una tauayola de domàs blanch per lo feristol hon diran lo dit responsori. E deuant lo dit ragent, anirà lo escolà setmaner dels senys, qui aportarà los dos bordons dels cascauells per los canonges qui diran lo responsori. E a la sacrastia, seran aperellades tres capas de xemellot blanch per los domers qui encensaran y quatre ciris grossos vermells per acompenyar los domers, los quals ciris los quatre fadrins de l'altar són tinguts aportar; e dos escolans qui aportaran los encensers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas. E sia aportade al cor la caldereta d'argent per asperges. E quant lo sol serà post, feran clars generals, e N'Anthoni e lo seny Migà restaran alts doblant fins que serà hora de tochar l'*Aue, Maria*; e quant la doble serà acadade, tocharan N'Aloy per *Aue, Maria*.

670. E al vespre, quant hauran tochat la dite *Aue, Maria*, diran la *Salve, regina* a l'altar maior, encare que no sia disapte.

241

PER MATINES

DE LA CONCEPCIÓ DE NOSTRA DONA

671. Per Matines, tocharan axí com ya és dit en les regles generals del tochar en festa de N'Aloy en cartes LV, e comensaran a tochar a las honsa horas de la nit. E quant tocharan, lo roder aportarà al cor quatre capas de xemellot blanch y quatre bordons de fust. E un altre capa de xemallot (sic) blanch de las millors per lo domer qui ferà Matines. E si canonge les ferà, aportaran-li capa de domàs blanch. E si bisba les ferà, ya és dit a las Matines de Nadal.

672. La luminària, axí de l'altar major com la del cor, ya és dit en les regles generals de festa de N'Aloy en cartes LXVI.

673. Quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capas de xemallot blanch y dos bordons de fust per los dos preueras qui diran lo dar[r]er responsori; e quant diran aquest responsori, lo roder metrà set candelas blanques⁶⁸⁴ al salamó

⁶⁸⁴ <Ha·y ciris de sant Bernat>.

per lo *Te, Deum*. E quant comensaran lo *Te, Deum*, faran clars generals ab tots los senys, e N'Anthoni e lo seny Migà restaran alt doblant un poch. E après tocharan les betallades, si serà hora; e quant hauran tochat les betallades, tocharan N'Anthoni per Prima. En aquest dia, no·y haurà missa matinal dels escolans, per rahó de la solemnitat.

242

PER LA MISSA MAIOR
DE LA CONCEPCIÓ DE NOSTRA DONA

674. Per a la missa maior, a las horas retudes, feran la doble de las campanas maiors fins circa a la una hora de dia. E après feran l'altre doble del seny Migà e de N'Anthoni fins tochade la una hora de [...]<= LXXII>.⁶⁸⁵ /f. 71a^r/

243

CONSTITUTIÓ FETA SOBRE LA FESTA
DE LA IMMACULADA CONCEPCIÓ DE LA MARE DE DÉU,
SENYORA Y PATRONA NOSTRA

675. En l'any MDLXXV, ha XXII de setembre, fonc ordenat y constituït, ab constitució perpètuament valedora, per lo il·lustríssim y reuerendíssim senyor don Joan Vich y Manrich, per la gràtia de Déu bisbe de Mallorcas, y per lo molt reuerend Capítol, que la festa de la Immaculada Concepció de la Mare de Déu, Senyora nostra, sie solemnizada com ha festa de patrona, ab ses octauas solemnes, y·s faça la solemnitat ab lo orde y modo següent.

244

Lo vuytè die ans de la festa

676. Lo vuytè die ans de la festa, repicaran totes las campanes per tres vegades; antes, emperò, de cade repicament, tiraran los mascles⁶⁸⁶ de la Seu y après sonaran las trompetas, y tan tost se tornerà ha repicar y se posarà bandera en senyal que el vuytè die après serà la ditte festa. Y quant la Seu repicarà esta vegada y todas las altres vegades, todas las parròchias y monestirs de monges respongan a la Seu; las parròquies repicant, y los monestirs, tocant.

245

Les primeres Vespres de la festa

677. A les primeres Vespres de la festa, tocada Ne Picaberalla, se façen tres trets o clars, com és de costum en les festas solemnes; antes, emperò, de cade tret, se repicarà una vegada, de manera que·s façen tres repicaments axí com se faran tres trets. Acadats los tres trets y tocat N'Aloy, y dites les Matines de morts, se diran les Vespres de la festa de la Immaculada Concepció, ab tota la solemnitat possible; los psalms y *Magníficat* se cantaran ha fals bordó, ço és un vers ha fals bordó, y

⁶⁸⁵ Entre els ff. 71 i 72 originals del còdex, s'hi ha inserit posteriorment un trifoli amb la constitució del bisbe Joan Vich i Manrique sobre la festa de la Immaculada Concepció (1575). Seguint la numeració moderna del còdex de la consuetat, a cada foli d'aquest trifoli, el numeram, respectivament, com a f. 71a, f. 71b i f. 71c, i s'indica en cada cas si se'n tracta del recto o del verso.

⁶⁸⁶ *Mascle*: canó de bombardarda (DCVB: 1451).

l'altre, ha cant pla. Farà les Vespres lo /f. 71a^v/ il·lustríssim y reuerendíssim senyor bisbe, y en se absèntia, la maior dignitat o canonge més antic.

246

Al vespre de la festa

678. Al vespre de la festa, entrade de nit, se faran alimàries en memòria del triumpho de la Immaculada Concepció de la Mare de Déu, Senyora y patrona. Posaran alt en lo campanar, ha vuyt parts, sos farons⁶⁸⁷ y faran tres repicaments, ab so de trompetas antes de cade repicament.

247

La missa maior

679. Ffarà la missa maior de pontifical⁶⁸⁸ lo il·lustríssim y reuerendíssim senyor bisbe, ab lo ritu y solemnitat que acostuma al die de Nadal y als altres dies consemblants, ab XII preueres, com és de costum; y en absèntia del dit reuerendíssim senyor, farà la missa la maior dignitat o canonge més antich.

248

Les segones Vespres

680. A les segones Vespres, se farà lo matex que s'és fet a les primeres, exceptat que, quant se farà lo segon tret, se començen ha dir las Matines de morts perqu'hi hage temps per la processó.

249

La processó

681. Acadades les segones Vespres y Completes, se farà la processó, que fonc instituïda en l'any MDLXXIII per lo il·lustre senat ecclesiàstic y secular; y fer-s'ha ab lo orde y modo següent. Aniran deuant los officis,⁶⁸⁹ ab ses luminàries, y penons y banderes, cadehú per son orde; y après totas les creus de la Seu y de les parròquies; y après los religiosos; y últimament lo clero, ab ses capes de brocat. Anirà la processó per lo matex loch que va la processó del Sanctíssim Cos de Jesuchrist. Farà la processó lo qui haurà dita la missa maior. Aportaran la relíquia de la let o camisa de Nostra Senyora Mare de Déu. Aniran deuant la relíquia tants xichs vestits com àngels, cadehú ab un attribut de Nostra Senyora. Y après de dits xichs, los /f. 71b^f/ los sons y après la relíquia. Fer-s'ha la processó conforme stà ordenada per dit il·lustríssim y reuerendíssim senyor don Joan Vich y reuerend Capítol. Quant la processó ixirà, tocarà N'Aloy y après faran tres repicaments; y lo matex se farà quant entrarà, ço és tocarà lo Aloy y faran tres repicaments.

682. <En lo any 1597, a 8 de decembre, die de la concepció de la Mare de Déu, essent custos lo reuerend mossèn Michel Genouard, preuere, lo il·lustríssim y reuerendíssim senyor don Joan Vich y Manrich, bisbe <de Mallorca> per la gràtia de Déu y de la Santa Sede Apostòlica, donà a la sacrestia de la Seu una figura de sant Vicent Ferrer d'argent, ab les armes del dit monsenyor il·lustríssim y reue-

⁶⁸⁷ *Faró*: fogatera per celebrar una festa (DCVB).

⁶⁸⁸ *Pontifical*: en aquest cas, missa solemne presidida pel bisbe.

⁶⁸⁹ *Els officis*: els gremis.

rendíssim, la festiuitat del quall sant se celebre a sinch de mars ab solemnitat de N'Aloy, fundat per dit il·lustríssim y reuerendíssim monsenyor en lo any 159[...], a [...] de [...].⁶⁹⁰ Nostro Senyor lo tinga sempre de se mà y ly li do de la seu gràtia, ab molta vida y salut, y en lo cel, la glòria. Amén. Amén.

250

[DONACIONS DEL BISBE JOAN VICH I MANRIQUE]

NOTA FETA PER LO REUEREND MOSSÈN GUILLEM SOTT, CUSTOS

683. En lo any MDLXXX, ha VII de decembre, dissapte de la Immaculata Concepció de la Mare de Déu, essent custos de la sacrestia lo reuerend mossèn Guillem Sott, preuere y beneficiat en ditta Seu, lo il·lustríssim y reuerendíssim senyor don Jon (sic) Vich y Manrich, per la gràtia de Déu y de la Sede Apostòlica, bisbe de Mallorques, donà ha ditta sacrestia de la present Seu un tepit ab les suas armas, lo qual vol seruesca ha totas les diades, en lo altar maior, que dit il·lustríssim y reuerendíssim senyor farà de pontifical, y tots los Aloys⁶⁹¹ del reuerend Capítol. Nostro Senyor ly do molta vida y en stat aumenta, com per tots del present Regna se desitja. Amén. Amén. /f. 71b^v/

684. Fas notta que Anthoni Vinyes, preuera, custos de le sacrestia de le Seu, lo any present que contam, 1586, com lo il·lustríssimo y reuerendíssimo senyor don Joan Vich y Manrich, per la gràcia de Déu y de la Sede Apostòlica bisbe de Mallorca, ha donat a la sacrestia de le Seu les cosas següents: Primo dos capas de domàs blanch, ab los fresos⁶⁹² de vellut blau, ab les capilles⁶⁹³ ab la figura de Nostra Senyora de la Concepció; més una capa de brocat noua, ab lo fres dont són los atributs de le concepció de le Mare de Déu, y ab la capilla ab la figura de le Mara de Déu de le Concepció y la figura del dit monsenyor reuerendíssimo agenollat, y en lo pontet hi ha un scut d'argent macís deurat ab les armas del dit monsenyor reverendíssimo; més una casulla y delmàticas del matex brocat molt ricas, ab dos stolas y tres maniples de tele d'argent brodats d'or y los collars de tele d'argent brodats de fil d'or; més un gramial de tele d'argent, ab una tauayola molt ricament brodat ab les armas del dit monsenyor reverendíssimo; més dos capas de vellut morat, ab los fresos de tele d'argent, ab les capilles del matex, ab les armas del dit monsenyor reverendíssimo; més un pali de tele d'argent, ab los caps o faldons de brocat blanch, ab son frontal ab la figura enmix de le concepció de la Mare de Déu, ab les armes de monsenyor reverendíssimo; les qualls cosas per ses diades ha donades a la sacrestia. Nostre Senyor li dona la sua gràcia, ab molta vida y salut, y en lo cel, la glòria. Amén. Amén. /f. 72r/⁶⁹⁴

⁶⁹⁰ [...]: en blanc.

⁶⁹¹ *Los Aloys*: festes de N'Eloi.

⁶⁹² *Fresos*: galons.

⁶⁹³ *Capilla*: peça en forma triangular amb la punta per avall, cosida devora el coll, que duen les capes pluvials.

⁶⁹⁴ Els ff. 71c-71d són en blanc.

PER LA MISSA MAIOR
DE LA CONCEPCIÓ DE NOSTRA DONA
[Continuació]⁶⁹⁵

685. [...] dia. E sia feta la luminària, axí de l'altar com del cor, axí com ya és dit en las reglas generals en cartes LXVI. E sien aperellats, per aquell qui dirà la missa, ab sos companyons, los vestiments de domàs blanch ab los cascays. E duas domàtiques de xemallot per los dos jóuens de cor maior.

686. E quant diran las horas, lo roder aportarà al cor XII capas de xemallot blanch y XII bordons d'argent per aquells qui enthoneran a la missa. E més és tingut lo dit roder aportar al cor duas capas de domàs blanch de las pus bellas, acceptat las dels cascays, e una touayola de domàs blanch a la trona per lo feristol hon diran lo euangeli.

687. En aquest dia, tocharan N'Anthoni per a cascuna de las horas, axí com ya és dit en cartes LVI. E ans que la processó hisque de la sacrastia, lo ragent tremetrà un fadrí a la claustre ab una touayola de xemellot blanch per lo feristol de la claustre.

688. E a la processó de la claustre, aniran los dos fadrins de cor manor, ab los gualfanons maiors, e après dos fadrins de l'altar, ab domàtiques blanques, ab los canelobres de lautó e siris blanchs, si n-i haurà; e après un escolà, ab capa blancha, ab la creu maior. E a la fi de la processó, aniran dos fadrins de l'altar major, ab domàtiques blanques e ab los canelobres d'argent e ciris blanchs; e après los fadrins de cor maior, ab domàtiques de xemallot blanch, ab los ymatges de Nostra Dona; en après lo sotdiacha, ab la Verònicha, ab la fas de Nostra Dona deuant; en après lo preuera qui dirà la missa, aportarà una capa de domàs blanch ab los cascays, ab sos companyons. E quant la processó tornarà dins l'església, axint de la claustre, feran clars generals, e N'Anthoni resterà darrer en acadar.

689. E quant diran la missa, encendran los ciris dels corradós de l'altar e los ciris del corrador del cor dels canoges. E quant *Sanctus* seran tochats, feran doble de las esquellas maiors per *Agnus*; e acadade l'absolució, tocharan Deo gracias per la solemnitat de la festa, encare que toquen les horas.

PER VESPRES SAGONES DE LA CONCEPCIÓ DE NOSTRA DONA

690. Per a les Vespres saguones, tocharan axí com a las primeras Vespres; e la luminària y capas, y totas cosas, acceptat que no aportaràn al cor capas per lo responsori de Vespres.

⁶⁹⁵ Represa del text començat al f. 71v, n. 674.

691. A la festa de sancta Eulària Mèrita,⁶⁹⁷ festa de N'Aloy, tocharan axí com ya és dit en las reglas generals de N'Aloy en cartes LV. Posseran a l'altar maior lo palis de vellut vert del bisba Bal·la, e quant no serà bo, possar-hi han un palis vermell. E al seu altar, posseran lo palis d'En Jouals, ab tres senyals, o altre vermell. E encortineran⁶⁹⁸ fora la capella ab palis de velluts, e dins la capella, ab cortines. /f. 72v/

692. E quant diran de morts, lo roder és tingut aportar al cor quatre capas vermelles, ço és duas de satí carmessí per los canonges qui entoneran, ab los dos bordons dels domers, y duas capas de xemallot vermell, ab los bordons de pinyacles, per los primatxers qui entoneran ab los dits canonges. E més és tingut aportar lo dit roder al cor una capa de brochat carmassí, ab lo respal·les de vellut vermell, per lo canonge qui ferà les Vespres, si bisbe no·y haurà. E si hi haurà bisba, vestir-s·a a la sacrastia ab la dite capa de brocat, e sos companyons, ab capas de xemallot vermell.

693. L'encessa o luminària, axí de l'altar maior com del cor, se ferà axí com ya és dit en las reglas generals en cartes LXV.

694. E quant los de morts se diran, lo ragent o algun escolà aportarà a l'altar de Sancta Eulària les relíquies de dita sancta Eulària, ço és lo cap d'argent e las taules, e possar-les han sobre lo dit altar, ab un coxí deuall; e dos ciris cremeran contínuament essents las relíquies a l'altar. E quant *Magnificat* serà dit, stogeran les dites relíquies.

695. E quant lo primer psalm de Vespres serà acadat, lo ragent aportarà al cor dues capas de <satí> carmessí, ab los dos bordons dels canonges los manors, los quals bordons lo escolà és tingut aportar deuant lo dit ragent. E sobre les capas, aportarà una tauayola de vellut vert, perquè lo dit bisba Bal·la la féu fer, e açò per los canonges qui diran lo responsori de Vespres. E quant diran Vespres, sien aprellades a la sacrastia tres capas de xemallot vermell y per los domers qui aniran encensar, e quatre fadrins de l'altar, ab ciris grosos, qui acompenyeran los dits domers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completes. E aportaran al cor la caldereta d'argent per lo asperges.

696. Per a las Matines, a las quatre horas a passar de matinade, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals de festa de N'Aloy en cartes LV. E quant tocharan les Matines, lo roder és tingut aportar al cor quatre capas de xemallot vermell y quatre bordons d'argent radons, per quant lo dit bisba⁶⁹⁹ los ha fets fer, e açò per

⁶⁹⁶ <Nota que lo cluari és tingut a donar per a tocar N'Eloy a n'els scolans 7 liures, II sous, segós apar en lo libre de mossèn Rabasa>

⁶⁹⁷ *Santa Eulària Mèrita*: santa Eulària de Mèrida (*Eulalia emeritensis*).

⁶⁹⁸ **add.** <E ferà encortinar tot lo cap de l'església com a les altres festas d'Aloy. Ita determinatum fuit ab honorabili Capitulo die veneris XII desembris anno 1521>.

⁶⁹⁹ És a dir, el bisbe Berenguer Batle.

entonar a las Matines. E més és tingut lo dit roder aportar al cor una capa de porbre⁷⁰⁰ per lo domer qui ferà Matines o capa de carmessí per canonge, si ferà les Matines. E quant se dirà l'homelia, lo dit roder és tingut aportar al cor duas capas de xemallot vermell, ab los dos bordons d'argent de pinyacles, per los dos preueras qui diran lo IX responsori. E quant aquest responsori se dirà, lo roder posserà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E quant comensaran lo *Te, Deum*, feran clars generals, e lo seny Migà y N'Anthoni restaran alt, e doblaran una stona; e quant hauran tochat les betallades, tocharan N'Anthoni per Prima. E quant diran Laudes, lo ragent ferà aperellar a la sacrastia tres capas de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar a *Benedictus*, e los dos lenters, cadehú ab dos ciris cremants, acompanyeran los dits /f. 73r/ domers, e dos escolans, ab los encensers. En aquest dia, no·y haurà missa matinal dels escolans, per quant és festa solemna.

255

MISSA MAIOR DE SANCTA EULÀRIA MÈRITA

697. Per a la missa maior, tocade la una hora de dia, tocharan les dobles, axí com ya és dit en les reglas generals de N'Aloy en cartes LV; e tocharan les horas axí com ya és dit en la festa de la concepció de Nostra Dona. E quant les horas se diran, lo custos ferà aportar les relíquies de sancta Eulària al seu altar e aportar-hi han dos ciris (sic), que cremeran tant quant les relíquies steran a l'altar. E lo roder aportarà al cor XII capas de xemellot vermell y morades, e XII bordons d'argent per aquells qui entoneran a la missa maior. E més és tingut lo roder aportar al cor aquellas duas capas y bordons qui hauran seruit als canonges per dir lo responsori de las primeras [Vespres] a per los dos canonges qui feran la processó; e és tingut aportar a la trona una tauayola de vellut carmassí o la de vellut vert, si serà bona, per quant lo bisba Bal·le la féu fer. La luminària de l'altar maior y la del cor se ferà axí com és contingut en les reglas generals de la luminària de festa de N'Aloy en cartes LXVI. Lo qui dirà la missa, ab sos ministres, usseran vestiments vermells dels migans e no·y haurà en aquesta processó los jóuens de cor maior; en loch d'aquests dos, aniran dos preueras,⁷⁰¹ ab camis y stolas, ab capas verdas de vellut, los quals aportaràn les relíquies de sancta Eulària. E en aquesta processó, los fadrins de cor manor, ab capetas, aportaràn los gualfanons migans; e après dos fadrins de l'altar, ab domàtiques vermelles e los canelobres de coura ab ciris vermells; e après l'escolà, ab capa de xemellot blau, aportarà la creu maior. E quant aniran a la processó, tots passaran darrera l'altar maior per passar deuant la capella de Sancta Eulària. E quant lo qui ferà la processó, ab sos ministres, los dits dos preueras, ab les dites capas, entreran dins la capella de Sancta Eulària e pendran les dites relíquies. E primer d'aquests aniran dos fadrins de l'altar, ab domàtiques vermelles, ab los canelobres d'argent, ab ciris vermells; e après lo preuera qui aportarà les taules; e après aquell qui aportarà lo cap; e caschú aportarà hun mandil. E après anirà lo sotdiacha, ab lo reliquiari del bisba Bal·la, ço és lo reliquiari del crestall ab los dos àngels. Lo bosser és tingut emprar aquests dos preueras y pagar-los. E ans que la processó pertescha, lo custos farà aportar a la claustre una tauayola vermella.

⁷⁰⁰ *Porbre*: porpra.

⁷⁰¹ **add.** <un de cade chor>.

698. E quant la processó axirà de la claustre, entrant en l'esglàsia, feren clars generals; e la processó tornerà a la sacrastia per lo loch com acostume en les altres processons.

699. E quant la processó serà feta, lo preuera pendrà casulla e tots ensemps, axí com seran anats a la processó, per lo loch acostumat de cascun die, pugeran a l'altar maior. E los dos preueras, ab les relíquies, possar-s-an deuant l'altar axí com acostumen de fer los jóuens de cor maior; e feta la confessió, lo preuera adorarà les dites relíquies. E quant /f. 73v/⁷⁰² haurà adorat, los dits preueras aporteran les dites relíquies al dit altar de Sancta Eulària e resteran aquí, ab dos lums, fins que la missa major serà dita; e après hun escolà tornerà les relíquies a la sacrastia. E quant *Sanctus* hauran tochat, feren doble de las esquellas maiors. E quant tot lo offici serà acadat, tocharan N'Anthoni e lo seny Migà per Deo gracias o per Nona.

256

VESPRES SAGONES

700. Per a las sagonas Vespres de sancta Eulària, se ferà axí com és ya dit en las primeras Vespres, axí en lo tochar com en la luminària, com en totas les altres cosas, acceptat que no aporteran capas al cor ni bordons per dir lo responsori, ans aquellas capas y bordons qui hauran seruit a las primeras Vespres per lo responsori, seruiran en aquestas Vespres per los dos canonges qui entoneran.

257

SANCTA LÚCIA

701. A la festa de sancta Lúcia, festa de IX lissons y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis d'En Jouals lo maior, en lo crucifixi enmig, e a l'una part sancta Magdalena, e a l'altre part, sancta Lúcia. E a l'altar de Sancta Lúcia, posseran lo palis descolorit de sancta Magdalena e sancta Lúcia. Lo tochar y la luminària se ferà axí com ya és dit en las reglas generals de festa de IX lissons y d'altar. E usseran vestiments vermells, axí en l'altar com en lo cor.

258

EXPECTACIO PARTUS⁷⁰³

702. A la festa de l'expectació del part de Nostra Dona, que serà lo vuytà dia ans de Nadal, festa solemna de N'Aloy, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Sans, ço és Nostra Dona de Gràcia, ab quatre títols de Ihesús. Lo cap de l'esglàsia serà encortinat. Lo tochar se ferà axí com a festa de N'Aloy, sagonés és contengut en cartes LV. La luminària se ferà axí com ya és dit en las reglas generals de la luminària en cartes LXV.

⁷⁰² <Note que, ha 13 de desembre 1581, foch determinat per lo molt reuerend Capítoll que d'equí auant, quant se treuran les relíquies en lo altar maior per alguna solennitat d'alguna feste, se posen sens cubrir ab los vels, axí com altres vegades s'acostumauen de cubrir. Y més fonch determinat dit die que, lo die de la Sanctíssima Trinitat y lo die de Tots Sancts, se treguen dites relíquies, encare que lo bisbe no fasse de pontifical>.

⁷⁰³ <Nota que, en le festa d'Expectatio partus, le secrestia dóna lum a n'el cor y a l'eltar mayor, y los de fehadós dóna l'oli per lo lentoner mayor>.

703. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capas, ço és duas [de] domàs blanch, ab serafos,⁷⁰⁴ per los canonges qui entoneran, e los bordons dels domers per los dits canonges, y duas capas de xemallot blanch, ab los dos bordons de pinyacles, per los primatxers qui entoneran ensemps ab los canonges. E una capa altre de domàs blanch, ab serafos, e lo respal·les de domàs blanch per lo canonge qui ferà Vespres, si bisba no·y haurà. Si bisbe serà present, vestir-s·a a la sacrastia ab le desús dite capa per lo canonge. E quant diran lo primer psalm de Vespres, lo ragent, vestit ab capa de xemellot blanch, aportarà duas capas de sede blancha, ab cascays, al cor; e sobre les capas, una tauayola de domàs blanch; e lo escolà anirà deuant lo ragent aportant los dos bordons de caschauells per los canonges qui diran lo responsori de Vespres. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completes. E aportaràn la caldereta d'argent al cor per asperges.⁷⁰⁵

259

MATINES DE L'ESPECTACIO PARTUS

704. Per a las Matines, tocharan axí com ya és dit en las reglas generals de N'Aloy en cartes LV. E quant /f. 74r/ tocharan, lo roder és tingut aportar al cor quatre capas de xemallot blanch y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines.

705. La luminària, axí de l'altar major com del cor, se ferà axí com se conté en las reglas generals de la luminària en festas de N'Aloy en cartes LXVI. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capas de xemallot blanch y dos bordons de fust per aquells qui diran lo IX responsori. E quant aquest responsori se dirà, lo roder posserà set candelas blanques encesses al salamó per lo *Te, Deum*. E lo custos ferà aperellar a la sacrastia tres capas de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar al *Benedictus* y quatre ciris per acompenyar los domers.

706. E quant comensaran lo *Te, Deum*, feran clars generals de Laudes ab tots los senys, e N'Anthoni e lo seny Migà resteran alts doblant hun poch, e après tocharan les betallades, si serà hora. E en après tocharan N'Anthoni per Prima. Lo modo de l'encensar, axí com ya és dit en les reglas generals en cartes LXVI.

260

MISSA MAIOR

707. Per a la missa maior, si no·y haurà sermó,⁷⁰⁶ comensaran a la una hora de dia la doble, axí com ya és dit en las reglas generals del tochar en festa de N'Aloy en cartes LV. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor XII capas de xemallot blanch y dotza bordons d'argent per aquells qui entoneran a la missa, e una tauayola de domàs blanch per lo feristol de l'euangeli. E quant diran les horas, tocharan N'Anthoni per les horas, axí com ya és dit en cartes LVI. Si, donchs, la dita festa no serà en diumenge, que en tal dia no tocharan per les hores. E més és tingut lo dit roder, mentra que les horas se diran, aportar al cor les duas capas de

⁷⁰⁴ *Serafos*: serafins.

⁷⁰⁵ **add.** <Salve>.

⁷⁰⁶ <Nota que, a n'aquesta festa, no auia sermó abans, si, donchs, algune persona, per deuoció, no·l feya fer. E per ço diu la regle demunt continuade "si no aurà sermó"; are hi a sermó forsat; y per ço comensaran a tocar a les hores retudes y acadaran a una hora de dia>.

domàs blanch qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres, per los dos canonges qui feran la processó de la claustre.

708. La luminària de l'altar maior y del cor se ferà axí com és dit en las reglas generals en cartes LXVI. E lo qui dirà la missa usseran (sic) los vestiments de domàs blanch, ab los cascays, ab sos companyons. E los dos jóuens de cor maior vestiran domàtigues de xemallot blanch, ab los ymatges de Nostra Dona. E lo sotdiacha aporterà a la processó la Verònicha, ab la fas de Iesucrist deuant. E ans que la processó pertescha, lo custos tremetrà una tauayola blancha al feristol de la claustre. Los quatre fedrins de l'altar vestiran domàtigues blanques. Lo restant de tota la processó, axí de la creu com de las altres cosas y del tochar, se ferà axí com ya és dit a la festa de la concepció de Nostra Dona en cartes LXXII, acceptat que los ciris dels corradors ni dels canonges no cremeran, ni a l'altar major no s-i posserà l'argent.

709. E tochat *Sanctus*, feran la doble de las esquellas maiors per *Agnus* o per Sexta. E quant la missa serà dita, feran la doble del seny Migà e de N'Antoni per Deo gracias o per Nona.

261

VESPRES SAGONES

710. Per a las saguones Vespres, tocha- /f. 74v/ ran axí com a las primeras Vespres, e la luminària axí com ya és dit a las primeras Vespres. E aporтерan al cor les capas, axí com ya és dit a las saguones Vespres de la concepció de Nostra Dona en cartes LXXII.

711. Lo lantoner maior és tingut a cremar en aquesta festa e la Mercaderia⁷⁰⁷ és obliguade de pagar l'oli.

712. Axí matex, lo procurador de la caixa és obliguat a pagar als escolans y linters nou sous; ço és sinch sous per tochar N'Aloy y quatre sous per lo encortinar. E lo qui té càrrech de la mercaderia, és tengut pagar los escolans per lur treball.⁷⁰⁸

262

VIGÍLIA DE SANT THOMÀS⁷⁰⁹

713. A la vigília de sant Thomàs, haurà duas misas de cor; la primera serà de bon matí, de l'anniuersari; la maior serà de la vigília. E aquell qui dirà la missa de la vigília, aporterà casulla de xemellot vermell. E lo diacha y sotdiacha, ab camis ab

⁷⁰⁷ *Mercaderia*: el gremi de mercaders.

⁷⁰⁸ **add.** <Y la caixa paga la cera com a les altres festes>.

⁷⁰⁹ <Fonch determinat per lo reuerend Capítol a XVIII da dasebra (sic) de l'any 1526 que, tostemps que la vigília de sant Thomàs vindrà en dijous, hi age duas misses: la primera, de le vigília; la major, de les absolucions generals, per rahó de la solemnitat de Nadal. Lo mateix serà com serà en diumenge la festa del dit sant. Lo dissapta, encara que sia extra tempora, y aurà dues misses: la primera, de Nostra Dona; la major, de la vigília, y axí serà de tots los altres sançts qui tenen vigília> // <A XX de dasembra de l'any MDXXVII, fonch determinat per lo reuerend Capítol que de cetero la festa de sençt Tomàs sia festa de N'Aloy, per lexa y deuoció de mossèn Baltasar Thomàs, quondam, y axí fonch comensat. Fa-s axí com a les festes d'Aloy de sençt Bernat. Lo reuerend procurador del reuerend Capítol paga le luminària dels ciris del cor y vuyt quartins d'oli per los lantons, y vint sous a le sacrastia per [...]>.

paraments, sens domàtiques. E si la festa de sant Thomàs serà en diumenge o en diluns, lo dissapte anans no·y haurà sinó una missa, la qual serà de Nostra Dona. Emperò si lo disapte serà die de tempres, lauors hi haurà duas missas de cor: la primera, dematí, serà de Nostra Dona, ab vestiments blancs; l'altre missa, que serà la major, serà de les trempes, per ço que hi haurà professias. Axí fonch ordenat per lo reuerent Capítol en l'any mill CCCCLXI, que lo dia de sant Thomàs fonch en diumenge. E si la dite vigília vindrà en algun die de las trempas, hi haurà duas missas: la primera serà de l'anniuersari; l'altre, que serà la maior, serà de las trempes. E en tal missa, lo domer aportarà la casulla de cotonina blanca, e lo diacha y sotdiacha, ab camis sens paraments, que en axí ha regla a la consueta de cor, a la festa de sanct Matheu.

263

PRIMERAS VESPRES

714. A las primeras Vespres de sant Thomàs, festa doble migana⁷¹⁰ y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de vellut carmessí, ab tres senyals de Serra. E en lo seu altar, lo palis de vellut vert, ab senyal de Serra, ab la figura de sant Pera y de sant Thomàs. E sie encortinade la sua capella ut moris est.⁷¹¹ E tocharan a las dites Vespres, axí com ya és dit en las reglas generals del tochar en festa doble migane⁷¹² en cartes LIII. La luminària o encessa, axí de l'altar maior com del cor, se ferà com ya és dit en les reglas generals de la luminària en festa doble major en cartes LXIII.⁷¹³ E quant diran de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons d'argent radons per aquells qui entoneran a las Vespres. E una capa de vellut vermell, ab lo respal·les de pampolat,⁷¹⁴ per lo domer qui ferà Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo custos aportarà al cor duas capas de xemellot⁷¹⁵ vermell per a dir lo responsori de Vespres; y sobre las capas, una tauayola vermella per lo pheristol hon se dirà lo responsori. E deuant lo dit custos anirà l'escolà setmaner, qui aportarà los dos bordons d'argent de pinyacles.⁷¹⁶ E és tingut lo dit custos fer aperellar a la sacrastia dues capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar /f. 75r/⁷¹⁷ e dos fadrins, ab ciris grosos vermells, per acompenyar los domers; y dos escolans, ab los encensers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà⁷¹⁸ per Completes.

715. E si dite festa vindrà en diumenge, se transporterà al diluns, per rahó de la dominica de l'Aduent.

⁷¹⁰ "doble migane": ratllat; <major de N'Aloy>.

⁷¹¹ **add.** <Sia ancortinat lo cap de l'asglésia>.

⁷¹² "en festa doble migane"; **add.** <de N'Aloy>.

⁷¹³ <Pagarà la luminària, sia axí de cere com d'oli, lo reuerend Capítol, axí com acustume sent Bernat en semblants festes>.

⁷¹⁴ *Pampolat*: tela estampada amb pàmpols o figures de fullatge.

⁷¹⁵ "xemellot": ratllat; <brocat>.

⁷¹⁶ "de pinyacles": ratllat; <de canonges>.

⁷¹⁷ <Notta que, lo die de sant Thomàs, no·y hauia sermó. Ara, d'equí al deuant, hi haurà sermó dita diade, instituït per certa deuota persona; comensarà lo present any 1587; té càrrech de dit sermó les almoynes; farà acabar lo custos ha una hora de dia>.

⁷¹⁸ "Pissà": ratllat; <N'Anthoni>.

716. Per a las Matines de sant Thomàs, tocharan axí com ya és dit en las reglas generals de doble de migana⁷¹⁹ en cartes LIII. La luminària, axí com a festa semidúplex,⁷²⁰ axí de l'altar com del cor, en cartes LXIII. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor duas⁷²¹ capes de xemellot vermell, ab los bordons de fust per los qui entoneran, e un altre capa de pampolat per lo domer qui ferà les Matines. E quant l'homelia se dirà, lo roder aportarà al cor duas capas de xemellot vermell y dos bordons de fust per aquells qui diran lo darrer responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo dit roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum, laudamus*. E quant lo dit responsori se dirà, feran clars dobles ab totas les campanes e resteran darreras en acadar l'asquella de Matines y de Tèrcia doblant, per quant és festa d'altar. E a la sacrastia, seran aperellades duas capas de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar al *Benedictus*, y dos lanter, ab un ciri⁷²² cremant caschú, per acompanyar los domers; y sien aperellats dos escolans, ab los encensers.

717. E quant la missa de las batallades serà dite, quant las horas seran retudes, feran doble de dos senys, ço és del seny Migà y del seny Pissà, per senyal de missa matinal,⁷²³ la qual lo beneficiat és tingut a dir en lo altar de sant Thomàs. E si dite festa serà en diumenge, en desús dite hora tocharan l'esquella de Tèrcia; e la missa se dirà en l'altar maior; e lo domer té a dir lauors:

718. Per a la missa maior de sant Thomàs, tocharan a la una hora de dia, axí com ya és dit en les reglas generals de doble migane⁷²⁵ en cartes LIII. La luminària, axí com ya és dit en la festa de sant Andreu en cartes LXVIII. E de totas cosas, axí de las capes y bordons, y dels vestiments, com del lignum, com de totas les altres cosas, axí com pròpiament a la festa de sant Andreu.⁷²⁶ E en aquest dia, no tocharan los *Agnus ne Deo* gracias, per rahó que tocharan les horas.

719. Per a las saguones Vespres de sant Thomàs, se tocharà e feran totas cosas axí com a las primeras Vespres, acceptat que no aportaran al cor capes ni bordons per lo dir del responsori, ans aquellas capas qui hauran seruit per a dir lo responsori a las primeras Vespres, seruiran en aquestas Vespres per los setmaners qui entoneran.

⁷¹⁹ "migana": ratllat; <N'Aloy>.

⁷²⁰ "semidúplex" ratllat; <N'Aloy>.

⁷²¹ "duas": ratllat; <quatre>.

⁷²² "un ciri": ratllat; <dos ciris>.

⁷²³ <No·y ha missa matinal, per rahó de la solemnitat>.

⁷²⁴ <Los fadrins de cor major se vestiran per rahó de le processó, y los de cor menor, portaran los ganfanons menors>.

⁷²⁵ "migane": ratllat; <major>.

⁷²⁶ "Andreu": ratllat; <Christòphol>.

720. Per la festa de sanct Steua, a las saguones Vespres de Nadal, lo ragent ferà aportar per lo roder vuyt capes al cor per vuyt preueras qui /f. 75v/ tenen acompenyar sant Steua, ço és d'aquellas capas que los preueras acostumauen aportar quant se feyhen processons generals, capas velletas de vellut carmessí e de pampolat, e d'eschachat, de las que millors seran. E més lo ragent ferà aperellar a la sacrastia una domàtigue de vellut carmassí e hamit, camis y sinyell, e la testa de sant Steua. E lo bosser té cà[r]ech d'hauer un diacha, o preuera, si no·y haurà diacha, qui·s vestirà per sant Steua; e dar-li-ha un cruat per sos treballs. E quant lo dit sant Steua anirà al cor y a la processó, aportarà un ciri de III unces blanch e un profassonal xich. E lo ragent ferà aperellar hun paualló dels majors, lo pus flach, lo qual quatre preueras aportaran, ab capas de xemellot vermell o morat; e més ferà aperellar duas capes de xemellot vermelles per dos preueras qui acompenyarán lo dit sant Steua, e dos ciris xichs vermells, hu per caschú dels dits preueras. E més aperelleran a la sacrastia tres capas de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar y quatre ciris grosos, ab los quatre fadrins de l'altar, per acompenyar los domers.

721. E quant al cor torneran l'antíphona de *Magnificat*, lo dit sanct Steua pertirà de la sacrastia e anirà deual lo paualló, e dos preueras al costat, axí com ya és dit, e las trompes deuant, anirà al cor e saguirà la processó. E anant a la capella de Sant Steua, aniran ab aquest orde: ço és que, après dels canonges, aniran vuyt preueras vestits ab las vuyt capas que demunt és dit; e après anirà lo dit paualló, ab sant Steua e ab los dos preueras deual lo paualló; e après los quatre fadrins de l'altar, ab los ciris; e après los domers; e après aquell qui ferà les Vespres. E aniran a l'altar de Sant Steua, en lo qual altar cremeran dos ciriets vermells, e serà possat lo misal. E quant la processó serà deuant la dita capella, los dits vuyt preueras diran lo vers del responsori que canteran e lo *Benedicamus*, en un pheristol que serà possat deuant la capella, ab una touayola vermella.

722. E quant seran al dit altar de Sanct Steua, lo dit sanct Steua se posserà deuant lo dit altar, ab la cara deuers lo poble, e lo paualló sterà estès tant quant tindrà lo dit altar. E los domers encensaran deuant sant Steua e escorreran encensant la capella; e après encensaran los preueras qui steran al pheristol; e après al cor de la processó ut moris est.

723. E quant lo *Benedicamus* serà dit, los entonadors comensaran la *Salve, regina*, e tota la processó anirà a la volta de l'altar maior ab aquell matex orde que seran axits del cor; e deuant lo cor fins a l'altar maior, resterà la processó ordenade. E lo sant Steua, ab lo paualló, ab tots sos companyons, y los domer[s], e aquell qui ferà la processó, tots se'n pugeran a l'altar maior; e lo dit sanct Steua asterà al mig de l'altar maior, ab la cara girade deuers lo poble. E acadade la

⁷²⁷ <Nota com, an l'any 1602, comensà eser Aloy sant Esteua; sant Bernat dóne lum; y aura·y *Salve*, y sant Bernat dóne candelas per le *Salve*, perquè és Aloy de sant Bernat, lo qual a fet lo senyor canonge Tefoya; nostro Senyor li aumenta le deusió y lo tingue ab se gràtie>||<A las Vespres primeras de sant Steue, aportaran capes vermelles per lo qui farà Vespres y los primatxers, y succentor etc.; altres, que aporten capas y bordons per canonges qui diran lo vers>||<*Salve*, y sant Bernat paga les candelas dels músich[s]>.

Salve, regina, dos /f. 76r/ fadrins de l'Almoyna diran lo vers *Post partum*,⁷²⁸ etc., e los preueras diran l'oració; ço és *Deus, qui salutis*.⁷²⁹ E si hi haurà bisbe, darà la benedictió al mig de l'altar maior.

724. Nota que, quant lo preuera haurà dita l'oració a l'altar de Sant Steua, hun lanter és tingut de pendre lo missal e aportar-lo a lo altar major.

725. E quant feran la commemoració de sant Steua, tocharan N'Anthoni per Completes o N'Aloy, si volran. E sia aportade al cor la caldereta d'argent per lo asperges.

726. E quant lo sol serà post, feran la doble de las esquellas maiors, axí com a las altres festas d'altar.

268

MATINES

727. Per a las Matinas de sant Steua, a las honze horas de nit, tocharan axí com ya és dit en las reglas generals, no de N'Aloy, sinó de las maiors, en cartes LIII. E sien possats al cor y a l'altar maior los lums, axí com ya és dit en las reglas generals de la luminària de dobla major en cartes LXV. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capas de xemallot vermell y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran, e un altre capa de porpre vermella per lo domer qui ferà les Matines. E més és tingut lo dit roder aportar al cor dotza ciris blancs, de mige liure caschú, per los XII preueras qui diran lo inuitatori.

728. E quant se dirà lo inuitatori, s'acustumaue en temps passat, e axí és possat en la consueta, que lo qui era sant Steua se vestia a Matines a la sacrastia, quant lo inuitatori se deya, axí pròpriament com és dit a las primeras Vespres. E quant lo ters psalm del primer nocturn se deya, lo dit sant Steua, ab tots sos ministres, pertia de la sacrastia e anaue cantant alguna cansó de la Mara de Déu, pugant-se'n al laginder,⁷³⁰ e deya la primera lissó. E quant hauia dita la lissó, deuellau-se'n, e cantant, tornaua-se'n a la sacrastia per despullar-se. Are no·s preticha gran temps ha; e axí·s pretichaua de sant Johan en la sua festa. E quant se dirà l'homelia, lo roder és tingut aportar al cor duas capas de xemellot vermell e dos bordons de fust per lo IX responsori; e quant diran lo dit responsori, lo roder posserà set candelas blanques encesses al salamó per lo *Te, Deum*. E quant diran lo IX responsori, faran clars dobles axí com a festa d'altar. E sien aperellades a la sacrastia duas capas de xemellot vermell per los domers per encensar al *Benedictus*, y dos lanterns, ab quatre ciris, per acompenyar los domers, y dos escolans, ab los encensers. E quant les batallades hauran tochat, tocharan lo seny Pissà per Prima.

729. Nota que, entigament, s'acustumaue que, quant deyhen la IX lissó, lo dit sant Steua, vestit axí com ya és dit a l'inuitatori, anaue al cor e possau·s detràs lo pharistol maior, e comensaua lo *Te, Deum*; e ten prest que l'hauia comensat, se'n tornaua a la sacrastia per despullar-se.

⁷²⁸ Post partum, Virgo, inuolata permansisti; Dei Genetrix, intercede pro nobis [PU f. 9r].

⁷²⁹ Deus, qui salutis aeterne beatae Mariae virginitate fecunda humano generi praemia praestitisti. Tribue, quaesumus, ut ipsam pro nobis intercedere sentiamus, per quem meruimus auctorem vitae suscipere, Dominum nostrum Iesum Christum, filium tuum [MM 3.277].

⁷³⁰ *Lleginder*: en aquest cas, lloc on es proclamen les lectures.

269

REGLA

730. En aquestas tres festiuitats, ço és sant Steua, sant Johan, los Innoscens, no·y haurà missa matinal dels escolans. /f. 76v/

270

MISSA MAIOR

731. Per a la missa maior de sant Steua, tocharan a las horas retudes la doble de las esquellas maiors per bon spay; en après, l'altre doble del seny Pissà y del seny Migà, per manera que les duas dobles acadaran a la una hora de dia. E a l'altar maior, encendran quatre lums, y al cor, encendran quatre ciris y tots los lentons. E mentre que diran les horas, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot entre vermellas y morades, y XII bordons d'argent. E duas capes de satí carmassí⁷³¹, l'una de cascays, l'altre ab los botons d'argent, per los dos canonges qui entoneran a la processó de la claustre. E las vuyt capas qui hauran seruit als vuyt preueras de las primeras Vespras, qui anauen deuant sant Steua; e per semblant, en aquesta processó de la claustre, aniran al loch matex ab les matexas capes, las quals lo primatxer té cà[r]ech de comenar-les. E sien aperellats a la sacrastia los vestiments de brochat carmessí⁷³² per aquell qui dirà la missa y sos ministres.

732. E a la processó de la claustre, aporteran los gualfanons maiors e dos fadrins de l'altar maior, ab los canalobres d'argent; e la creu maior; e en après dels canonges, sant Steua, ab lo paualló, ab sos companyons; e après altres dos fadrins de l'altar maior, ab canalobres d'argent; y tots quatre fadrins aporteran domàtigues vermellas o blaves, o morades, si n·i haurà. E après aniran los jóuens de cor maior, ab domàtigues vermellas, ab los ymatges de Nostra Dona; après lo sotdiacha, ab lo reliquiari del bisbe Bal·le, ab lo crestayll; e posseran dins lo dit crestayll un os de sant Steua guornit d'argent⁷³³; e après lo preuera y lo diacha, e lo domer companyó, ab capa de vellut vermell, ab lo gremial de brochat. E quant la processó axirà de la claustre, entrant a l'església, tocharan clars dobles.

733. E ans que la processó pertescha de la sacrastia, lo roder és tingut metra la tauayola de carmessí, ab los pius d'or, al faristol de la trona per lo euangeli. E lo ragent és tingut tremetre una tauayola vermella al pheristol de la claustre.

734. E quant lo sotdiacha anirà a la trona per dir l'epístola, aportarà un ymatge d'argent de Nostra Dona, ab un vel vermell, sens lum. E deuellarà de l'altar maior per la part de Sancta Eulària e passarà deuant l'altar de Sant Sebastià y deuant la capella de Sant Bernat, e entrarà al cor per lo portal deuant, e tirarà per lo cor de la part del senyor bisbe, e pugar-se'n·a a la trona. E las trompes y sant Steua, ab lo paualló, ab sos companyons, aniran deuant lo dit sotdiacha. E quant deuellarà de la trona, pendrà per lo cor de l'ardiacha e axirà per lo portal hon serà entrat, e tirarà per deuant la taula del pa beneyt e per deuant Sant Honofre, e pugerà a l'altar maior per la part de la capella de Sant Guabriell. E sant Steua, ab lo paualló y sos companyons, ab les trompes, res- /77r/ teran baix, deuant lo banch hon seuen los hòmens d'honor. E lo diacha deuellarà per aquexa part ab lo lignum, lo

⁷³¹ "carmassí": ratllat; <are·s les moncades (sic) de brocat>.

⁷³² "brochat carmessí": ratllat; <valut [b]rodat carmesí>.

⁷³³ **add.** <Verònica>.

qual haurà aportat a la processó lo sotdiacha. E tirarà per deuant Sant Honofre e per la part de la taula del pa baneyt, e entrarà al cor per lo portal de la claustre, e per deuant lo cor de l'ardiacha, pugerà a la trona. E quant deuellera de la trona, passarà por lo cor del senyor bisbe e axirà per la porta del cor per hon serà entrat, e voguirà per deuant la capella de Sanct Barnat, e tirarà a l'altar major; e quant seran al grahó de l'altar, lo dit sanct Steua, ab les trompes e ab sos companys, se n'aniran a despullar, per detràs l'altar, a la sacrastia.

735. E quant *Sanctus* seran tochats, feran doble de las asquellas maiors, ço és de la de Tèrcia y de la de Matines, e açò per *Agnus* o per Sexta. E quant tot lo offici serà acadat, feran la doble del seny Pissà y del seny Migà per Deo gracias o per Nona.

736. En aquest dia e en lo dia de sant Johan, haurà absolució.

271

VESPRES SAGONES

737. Per a las saguones Vespres de sant Steua, tocharan axí com és contingut en las reglas generals de festa de doble maior en cartes LIII; en aquest dia, hi haurà de morts. E quant tocharan, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell, ab los dos bordons d'argent de pinyacles, per los dos primatxers per entonar, e duas altres capes, ço és la capa de mossèn Pera Ladó, ab los botons, e l'altre de misser Saluà; e los dons (sic) bordons dels canonges. E un altre capa de brochat carmessí e lo respal·les de carmassí per aquell qui ferà les Vespres, aquella que ell matex alagirà.

738. E la luminària, axí de l'altar com del cor, se ferà axí com a las primeras Vespres. E a l'altar de Sant Johan, metran lo palis seu, ço és de sant Johan, ab letras entorn. E encortineran la capella de Sant Johan ut moris est, e posseran dos lums al dit altar de Sant Johan e un missal per dir l'oració. E lo ragent tremetrà una ta-uayola de sede blancha al pheristol hon diran lo vers e lo *Benedicamus*.

739. E quant diran Vespres, lo roder aportarà al cor vuyt capes de xemallot blanch per los vuyt preueras qui aniran deuant sant Johan a la processó, axí de *Magnificat* com a la processó de la claustre. E sien aperallades a la sacrastia tres capes de xemallot vermell per los domers qui aniran encensar y quatre ciris, los quals los quatre fadrins de l'altar aportaràn [per] acompanyar los dits domers.

740. A la sacrastia, se vestiran dos preueras, la hu per sant Johan baptiste, vastit ab camis y hamit, ab una esclauina negra palossa,⁷³⁴ senyit ab una corda d'espert, descals ab esperdenyes, lo qual aportarà ab lo bras esquerra un anyell ab diadema, e ab la mà dreita, aportarà la creu dels albats conuentuals; e ab la creu, serà liguat un títol que dirà: *Ecce Agnus Dei*,⁷³⁵ e una penitència⁷³⁶ de pilotes de mar. L'altre /f. 77v/⁷³⁷ preuera se vestirà per sant Johan euangelista, lo qual anirà vestit ab ca-

⁷³⁴ El fet que es prescriguí que l'esclauina de sant Joan baptista ha d'esser pelosa és, sens dubte, perquè els textos del Nou Testament diuen que anava vestit amb pells (Mt 3,4; Mc 1,6).

⁷³⁵ cfr. Jn 1,29.

⁷³⁶ *Penitència*: mena de rosari.

⁷³⁷ <A le festa de sant Joan Avengalista, és Aloy; aurà y *Salue*. Sant Bernat dóne les candeles y ciris per le *Salue*. A primeres Vespres de sant Joan, lo custos aportarà le relíquie de sant

sulla de xemallot blanch, ab un vel blanch de sede deuant la cara e ab diadema. E ab la mà esquerra, aportarà una palma e hun libret; e en la mà dreta, aportarà hun ciri xich blanch. Los quals preueras lo cluari té càrrech d'emprar-los y de pagar. E aquests dos aniran deual lo paualló, axí com ya és dit de sant Steua. E en lo anar deual lo paualló, sant Johan baptista anirà primer, vestit axí com ya és dit, a aportarà màschare; e après anirà sant Johan euangelista, vestit axí com ya és dit, e aportarà a cascun costat un preuera, ab capa de xemallot blancha e un ciri blanch xich. E aniran al cor en aquella manera e hora que és dit de sant Steua; e axí en les Vespres com en la missa, com en l'epístola e euangeli. E après, dita l'oració a l'altar de Sant Johan, aniran ab la *Salve, regina* a l'altar maior, axí com ya és dit de sant Steua. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completas e aportaran la caldereta d'argent al cor per asperges. E quant lo sol serà post, feran la doble de las esquellas maiors axí com a las altres festas d'altar.

272

MATINES [DE SANT JOHAN]

741. Per a las Matines de sant Johan, tot se ferà axí pròpriament com a las Matines de sant Steua, axí del tochar com de la luminària, e totes les altres cosas, acceptat de las colors dels vestiments y de las capas, que en aquesta festiuitat tot serà blanch. E quant Laudes seran acadades, tocharan lo seny Pissà per a Prima.

273

MISSA MAIOR DE SANT JOHAN

742. Per a la missa maior, tocharan en aquella hora e en aquell modo que ya és dit en la festa de sant Steua. E sien aportades al cor XII capas de xemallot blanch, ab los XII bordons d'argent. E duas capas de domàs blanch, ab les pinyes,⁷³⁸ per los dos canonges qui feran la processó de la claustre. E lo qui ferà la missa, ab sos ministres, aportararan los vestiments de domàs blanch dels migans.

743. E a la processó, aniran axí com ya és dit a la processó de sant Steua, e ab los vuyt preueras deuant lo paualló de sant Johan, ab capes de xemallot blanch. E lo sotdiacha aportarà la Verònicha, ab la fas de Ihesucrist deuant. E ans que la processó pertescha, lo ragent tremetrà una tauayola de sede blancha al feristol de la claustre. E lo roder aportarà a la trona la tauayola de vellut blanch, ab títols entorn e rosas d'or, per lo feristol hon se dirà lo euangeli. E del modo de l'anar a l'epístola e a l'euangeli, axí pròpriament se ferà com ya és dit de sant Steua.

744. E quant *Sanctus* seran tochats, doblaran las esquellas maiors per *Agnus*. E quant l'absolució serà feta, tocharan lo seny Pissà e lo seny Migà per Deo gracias.

Joan a le sue capelle, que és Corpuscristo, com començerà lo primer salm de Vespres; y dites Completas, la tornarà a le secrestie>//<Nota que, a segones Vespres de Nedat, y aurà capes per lo verset, per eser Aloy sant Esteua, y a segones Vespres de sant Esteua. N-i aurà tenbé per sant Joan, per esser Aloy <de> sant Joan>//<Nota que, a 22 de decembre 1604, determinà lo molt reuerend Capítol que lo die dels Innocens se tocan les campanes com Aloy>.

⁷³⁸ "de domàs blanch, ab les pinyes": ratllat; <les que han seruit lo dia de Nadall>.

745. Per las saguones Vespres de sant Johan, si serà aquesta festa en diuenres, tocharan de morts, per rahó del disapta, que tostemp hi ha anniuersari. De las altres cosas, axí del tochar com de la luminària, e tot lo restant, se ferà axí com a las Vespres /f. 78r/ de sant Steua, acceptat que, al *Magnificat*, no axiran del cor ne faran personatges alguns per anar al cor. E quant tocharan, lo roder aportarà al cor duas capes de xemallot blanch, ab los bordons d'argent de pinyacles, per los primatxers per anthonar, e duas altres capes de domàs blanch de pinyes, ab los dos bordons dels canonges, per los canonges qui enthoneran ensemps ab los primatxers. E un altre capa de domàs blanch de pinyes, ab lo respal·les de domàs blanch, per lo canonge qui ferà Vespres. E lo ragent farà aperellar a la sacrastia tres capes de xemallot blanch per los domers qui aniran encensar y quatre fadrins, ab quatre ciris, per acompenyar los dits domers.

746. E quant les Vespres seran dites, lo bisbató serà ya vestit a la sacrastia, ab capa y mitra, assegut en una cadira, ab respal·les, de las entigues, ben enremada de murta. E los primatxers són tinguts aportar-lo al cor e pugar-lo a la trona, o quatre canonges. E quant serà alt a la trona, pertirà las suas rendes,⁷³⁹ ab rims e alagria, per rahó de las festas. E quant haurà fet lo pertiment, deuellerà de la trona e asseurà's a la cadira maior; e los fadrins feran las Completas; e tocaran lo seny Pissà per Completas.

747. A les Matines de la festa dels Innocens, dobla manor, tocharan axí com ya és dit en las reglas generals de doble manor en cartes LIII. E quant tocharan Matines, lo roder és tingut aportar al cor duas capas de xemallot vermell e dos bordons de fust. E si lo bisbató hi serà, ferà les Matines a la cadira ha hon lo bisba acostume de fer lo offici ab les cadiras encortinades. E lo bisbató, ab capa y mitra, e dos fadrins, ab capes, per companyons del dit bisbató, ab un canalobre deuant, ab un ciri xich cremant. E si hi haurà fedrins, aportaran duas capes xiques, ab los bordons de fust, e los fadrins entoneran.

748. E si no·y serà lo bisbató, lo domer ferà les Matines ab capa de porpre vermella e los primatxers entoneran. E lo roder és tingut aportar al cor XII ciris blanchs per lo inuitatori. La luminària, axí de l'altar maior com del cor, se farà axí com ya és dit en las reglas generals de doble manor en cartes LXIII.

749. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemallot vermell, ab dos bordons de fust, per lo IX responsori; e si fadrins feran lo offici, diran lo dit responsori ab capas xiques. E quant aquest responsori se dirà, lo roder

⁷³⁹ *Rendes*: segurament, es tracta de les distribucions per als assistents a l'ofici.

⁷⁴⁰ <A Matines dels Ignosens, portaran le benqueta al cor y cremaran le mitat dels lentons y dos ciris; y escolà manor portaran (sic) al cor dos capes morades y une per lo domer, y dos bordons de fust. Y quant diran le setene lisó, aportaran dos bordons y dos capes morades. Y no·y aurà candelas per lo selemó, perquè no té de lum; y dos encensés y 2 ciris per acompenyar. Y no·y aurà doble d'*Aue, Marie*. Le misse mayor acaderà a une ore de die, per lo sermó; y a le prosesó de le claustre, no·y aurà *Maries*>.

posserà a n'al salamó set candelas blanchas encesses per lo *Te, Deum*. E quant diran la verbeta del dit responsori, tocharan clars dobles; emperò no·y haurà doble ne, a la nit, no·y haurà doble, perquè no és festa d'altar, si, donchs, dite festa no serà en diumenge que, per rahó de la *Salve, regina*, hi haurà doble. E lo custos ferà aperellar a la sacrastia duas capas de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar, y dos lanterns, ab dos ciris, per acompanyar los dits domers, e dos escolans, ab los encensers. E si fadrins feran lo offici, se vestiran dos fadrins per encensar. E tochades les batallades, tocharan lo seny Pissà / f. 78v/ per a Prima.

276

PER A LA MISSA MAIOR DELS INNOCENS

750. Per a la missa maior del dia dels Innocens, tocharan a la una hora de dia, axí com ya és dit en las reglas generals de dobla manor en cartes LXIII. A l'altar maior, cremeran quatre lums. E al cor, cremeran la mitat dels lantons y quatre ciris; ço és dos als canalobres de ferro y dos al corrador del cor, per quant en aquest dia se ferà processó per la claustre. E quant la processó serà tornade de la claustre, apaguaran los dos ciris qui cremeran al corrador del cor, que sols s'imeten per la processó sòliament. E sien aperellats a la sacrastia los vestiments de vellut carmassí⁷⁴¹ per aquells qui diran la missa.

751. E quant diran les horas, lo roder és tingut aportar al cor XII capes xiques, si besteran; si no, mesclar-n'i han alguna de las vellas grans, y XII bordons de fust per los XII fadrins qui entoneran a la missa.

752. E a la processó,⁷⁴² aportaran los gualfanons manors e los canelobres d'argent, e la creu migana. En aquestas cosas, són tinguts los canonges d'aportar-les. Lo bisbató se vestirà capa y mitre, ab dos fadrins per companyons, ab capes xiques, ab crossa y gramial; e aquests tres aniran deuant lo sotdiacha. E lo dit sotdiacha aportarà lo lignum, ço és la creu de festas dobles en lo crestayll enmig; e après aniran aquell qui dirà la missa, ab companyó e ab lo diacha, ab lo gremial. E quant la processó, axint de la claustre, entrarà en l'església, feran clars dobles. E quant hauran tochat *Sanctus*, feran doble de las esquellas manors per *Agnus*. E quant lo offici serà dit, tocharan lo seny Migà tot sol per Deo gracias.

277

SAGONES VESPRES DELS INNOCENS

753. Per a las saguones Vespres dels Innocens, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals de dobla manor en cartes LIII. E la luminària, axí de l'altar maior com del cor, axí com és dit en las reglas generals de doble manor en cartes LXIII. E quant tocharan Vespres, lo roder aportarà al cor duas capas de xemallot vermell, ab los dos bordons de pinyacles, per los primatxers qui entoneran. E una capa de vellut vermell, ab lo respal·les de vellut vermell, per lo domer qui ferà Vespres. E lo ragent ferà aperellar duas capes xiques per dos fadrins qui aniran encensar en loch dels domers, y dos preueras, ab hun ciri caschú, qui acompanyeran los dits fadrins; y dos altres preueras jóuens qui aportaran los encensers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

⁷⁴¹ "vellut carmassí": ratllat; <xemellot vermell>.

⁷⁴² **add.** <A la processó, no·y a Maries>.

754. A la festa de sant Thomàs,⁷⁴⁴ festa de IX lissons, per a las Matines, tocharan axí com a festa de IX lissons, s'agons ya és dit en cartes LI. E la luminària, s'agons ya és dit en las reglas generals de la luminària de festa de IX lissons en cartes LXII. Lo roder és tingut aportar al cor una capa de xemellot vermell per lo domer qui ferà les Matines.

755. Quant diran les horas, lo roder aportarà al cor quatre capas de xemellot vermell y quatre bordons d'argent radons; e usseran los vestiments vermells. E lo sotdiacha, quant anirà a l'altar, aportarà lo lignum /f. 79r/ de IX lissons. Serà la missa maior del sanct; e la missa matinal dels escolans, serà de la natiuitat de Ihesucrist. Tot lo tochar, de IX lissons, s'agons ya és dit en las reglas generals en cartes LII.⁷⁴⁵

756. Nota que, quant lo dia de la circuncisió serà passat, lo domer ferà son offici, axí de Vespres com de Matines, ab la sua capa negra forrada de dossos.

757. Si lo cap d'octaues de sanct Steua y de sant Johan, y dels Innocens, vindrà en disapte, la missa maior serà de Nostra Dona, ço és *Vultum tuum*. Y lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanc y quatre bordons d'argent, los dos acostumats dels disaptes, los altres, radons, per entonar a la missa; e una tauayola blanca a la trona; e los vestiments blancs.

758. Al cap d'octaues de sant Steua, posseran a l'altar maior lo palis de Na Tarina de vellut blau, ab los ymatges de sant Steua y de sant Lorens; e quant no serà per seruir, possar-hi han algun palis vermell que sia bo.

759. La missa matinal dels escolans serà de Nostra Dona, ço és *Vultum tuum*, ab casulla blanca. *Kyri*, *Glòria*, *Sanctus* e *Agnus* de IX lissons. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons radons d'argent per los quatre entonadors de la missa maior. E usseran vestiments vermells, y a la trona, tauayola vermella, e lo lignum de IX lissons. E no-y haurà *Credo* en aquesta missa, qui serà de sant Steua.⁷⁴⁶

⁷⁴³ Es tracta de la festa del màrtir sant Tomàs de Canterbury (1118-1170).

⁷⁴⁴ <Quant la festa de s'ent Thomàs vindrà en dissapte, no-y haurà sinó una missa, le qual serà de Nostra Dona, en aquest modo, id és que lo introit dirà *Puer natus est*. Los *Kyris* y le *Gloria* de Nostra Dona, cum versibus. L'oració del dia de Nadal: *Concede*. L'epístola: *Apparuit gratia Dei*. Euangeli: *Pastores loquebantur*. Prosa: *Letabundus*. *Sanctus* de Nostra Done. Totes les altres coses, com lo dia de Nadal. Sonerà l'orgue>.

⁷⁴⁵ <Nota que la missa se fasse segons le diade requerrà>.

⁷⁴⁶ <Nota que uses ver[mell]; com hi ha lignum, hi ha *Credo*>.

281

CAP D'OCTAUES DE SANT JOHAN

760. Al cap d'octaues de sant Johan, posseran a l'altar maior lo palis de sant Johan descolorit, ab letres⁷⁴⁷ entorn, ab Nostra Dona y sant Johan enmig. Usseran vestiments blanchs e quatre capes de xemellot blanch al cor, y quatre bordons d'argent radons. E aporteran a la missa lo lignum de IX lissons e haurà *Credo* en aquesta missa. E la missa matinal serà de Nostra Dona, axí com és dit a la festa de sant Steua.⁷⁴⁸

282

CAP D'OCTAUES DELS INNOCENS

761. Al cap d'octaues dels Innocens, posseran a l'altar maior hun palis vermell dels flachs, lo de Na Rogera, o altre semblant. Lo roder aporterà al cor quatre capes xiques y quatre bordons de fust per los quatre fadrins qui entoneran a la missa maior. E usseran vestiments vermells⁷⁴⁹ e aporteran lo lignum de IX lissons; e no·y haurà *Credo* en la missa. La missa matinal se ferà axí com és dit en lo cap d'octaues de sant Steua.

283

REGLA

762. Nota que, si cas serà que, en lo cap d'octaues de sant Steua o de sant Johan, o dels Innocens, haurà algun cos⁷⁵⁰ de dignitat o de canonge, o de preuera o de caualler, o gentilhom o algun cap de capelle de la Seu, o ciutedà entich o ciutedà honrat, en tal cas la missa maior serà de rèquiem, e la missa dels escolans, serà del /f. 79v/ cap de las octaues concorrent, acceptat que no sia en diumenge, que no·s pot dir missa de rèquiem, sinó del que lo offici requerrà. Axí fonch fet en l'any MCCCCLI, al cap d'octaues de sant Johan, que soterraren lo honrat En Barthomeu Rey, marcader e jurat; feran la missa de rèquiem. E al cap de las octaues dels Innocens, soterraren la mara de misser Saluà, canonge, e fonch la missa de rèquiem.

284

SANT SILUESTRE Y COLOMA⁷⁵¹

763. A la festa de sant Siluestra y sancta Coloma, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de vellut blau o de morat. E en lo seu altar, posseran lo palis de l'Àngel e la sua capella serà ben empaliade.

764. En la nit de la dita festa, circa a las duas horas de nit, tocharan N'Anthoni, per rahó de la processó de la conquesta d'aquesta ciutat.

⁷⁴⁷ "de sant Johan descolorit ab letres": ratllat; <de Na Juliana>.

⁷⁴⁸ **add.** <ço és, en lo cap d'octaues>.

⁷⁴⁹ <En la missa maior de cap d'octaues dels Innocens, sempre treuran vestiments vermels>.

⁷⁵⁰ Es refereix a una missa de difunts.

⁷⁵¹ <Sant Siluestre és doble menor; no·y aurà lum al cor ni lentoner lo disapta a Vespres; tocharà N'Entònie per le prosesó; y desteperan l'empeliade y posaran los tepits, so és los dos ordinariis y lo de mossèn Asol al mix; y quant la prosesó sarà fore, treuran totes les relíquies y la verecreu y cortineta mayor> // <Lo beneficiat pose lum a la capelle y missal>.

765. A las primeras Vespres, tocharan axí com ya és dit en las reglas generals de IX lissons y d'altar en cartes LXII. E la luminària, en cartes LXII. E quant volran dir lo *Magnificat*, axiran ab processó feta deuant la capella de l'Àngel; axí fonch ordenat en l'any MCCCCLXI. Usseran vestiments vermells o morats.

766. Nota que, per rahó de la processó y del sermó que s ferà al payró lo dit die per la conquesta d'aquesta ciutat, és de necessitat que lo dia d'aquesta festa, de bon matí, lo dit payró sia encortinat ab tres cortines d'aquellas que misser Sala, canonge, ha fetas fer per encortinar lo cap de la Seu. E aportar-hi han hun cobribany del Capítol, lo qual posseran sobre lo padrís del dit payró, ha hon los canonges acostumen asseura; e una taula, ab un drap de palis entorn, a modo d'altar, e un altre palis sobre la dite taula, ha hon posseran les relíquies, e las capas de brochat. E si bisbe ferà aquesta processó, aporteran al dit payró la cadira del senyor bisbe, ab la cuberta y dos coxins. E deuell la taula, posseran hun tepit. E entorn de la trona, posseran un palis de vellut vert. E aquest parell e encortinament són tinguts a fer lo escolà coadjutor e lo lanter coadjutor; e tenen hauer hun traginer qui u aport e qui u torn a la sacrastia, e lo sacrista és tingut a pagar-ho.

285

A LA MISSA MAIOR DE SANT SILUESTRA Y SANCTA COLOMA

767. Per a la missa maior del dia de sanct Siluestre y sancta Coloma, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals de festa de IX lissons y d'altar en cartes LII. E quant a la luminària, ya és dit en las reglas generals en cartes LXIII. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor quatre capas de xemellot morat y quatre bordons d'argent, dos dels pinyacles y dos radons, e los qui diran la missa usseran los vestiments morats o eschachats. E quant lo euangeli serà dit, feran doble de las esquellas majors fins que comensaran lo prophasi, per rahó de les perròchies. E quant hauran leuat Déu, doblaran lo seny Migà e lo seny Pissà, e no tocharan /f. 80r/ *Agnus*, per rahó d'aquesta doble. E mentre que la missa se dirà, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot, ço és vuyt vermellas y quatre morades, e XII bordons. E quant la missa maior serà dite, lo senyor bisbe, o aquell qui ferà la processó, se vestirà a la sacrastia ab los vestiments de brochat carmessí del més bell que hi serà, e lo sotdiacha aportarà la Varònicha, ab la fas de Ihesucrist deuant. E los dos jóuens de cor maior vestiran les domàtiques vermellas e aportararan los ymatges de Nostra Dona.⁷⁵²

768. E de bon matí, los lanter aperelleran la taula a l'altar⁷⁵³ al cor, per metra les capas de brochat; e quant diran lo offici, los escolans y lanter aportararan les capas de brochat y les altres bellas a la dite taula.

769. E quant l'absolució serà feta, pertirà la processó. E si dite festa serà en diumenge, quant l'absolució serà feta, los XII preueras qui hauran anar a la processó per entonar, se vestiran e comensaran al cor *Asperges me*, etc. E lo qui ferà la processó, ab sos companys, axiran de la sacrastia e pugeran a l'altar maior e deran asperges. E après aniran al cor e lo qui ferà la processó dirà l'oració darrera lo pheristol maior, axí com s'acustuma als diumenges. E dite l'oració, los XII pre-

⁷⁵² **add.** <Los de chor menor porteran los galfanons maiors>. **add.** <E los jurats són tinguts a dar quatre ciris blancs, de pes d'una liura quiscú, per acompanyar la creu y la Verònica, ab las Marias>.

⁷⁵³ "a l'altar": ratllat.

ueras, ab les capas y bordons, comensaran les letenies, e prosehint, tireran a la processó.

770. E si dite festa no serà en diumenge, feta l'absolució, lo qui ferà la processó, ab sos ministres, pugeran a l'altar maior, e quant hi seran, los XII capes comensaran al cor les letenies e prosehiran.

771. E quant la processó pertirà de la Seu e tornerà a la Seu, tocharan N'Aloy, que axí fonch ordenat per lo honorable vicari y Capítol en l'any mill CCCCLXXVII. E los jurats són tinguts fer donar deu sous als escolans.

772. E quant la processó serà al dit payró, tochades les sinch horas de dia, lo custos ferà tochar Vespres e no·y haurà de morts. E doblaran les esquellas petites; e quant seran acadades, feran la doble del seny Migà y del seny Pissà; e quant serà acadade, feran clars dobles.

773. E a l'altar maior, serà mes lo palis del bisbe Bal·le e un tepit.

774. E quant tocharan Vespres, aporteran al cor duas capas de xemellot blanch y dos bordons de fust per a las Vespres. E altre capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà Vespres.⁷⁵⁴

775. E encendran quatre lums a l'altar maior per a las Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo custos aportarà al cor duas capas de xemellot blanch y dos bordons de fust per los preueras qui diran lo responsori de Vespres, e una tauayola de xemellot blanch per lo feristol hon diran lo dit responsori. E a *Magnificat*, se vestiran dos preueras per encensar, ab capas de xemellot blanch, ab dos fedrins, ab ciris, qui·ls acompanyeran. Tot lo restant se ferà axí com ya és dit a la festa de Ninou, a las primeras Vespres, en cartes VIII. E si per pluge, lo sermó no·s porà fer al payró, en tal cas ya és dit a la festa de Ninou. /f. 80v/⁷⁵⁵

[Gener]

286

SANT JULIÀ

776. A la festa de sant Julià, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior hun palis descolorit, ab la figure de sant Cosma y Demià. E al seu altar, posseran hun palis descolorit. La sua capella encortineran ut moris est. Lo tochar e la lumina·ria, ya és dit en les regles generals de consemblant diade. La missa maior serà de sant Julià, e los qui officiaran, tots usseran de vestiments vermells.

⁷⁵⁴ <Per determinació del molt reuerend Capítol, feta en lo mes de decembre de l'any 1603, és que, en lo cap d'octaues, se face en lo tocar ores y lums com en lo mateix dia d'octaues>.

⁷⁵⁵ <An lo any 1591, foch determinat per lo molt reuerend Capítol aportàs lo custos, quant dirian de morts, lo Iesuset en lo altar maior, ab dos canalobres d'argent y lo [...], y stigués fins totes las Completes> // *Salue* // <A XIII de ianer, se fa offici *de nomine Iesu*, doble manor, ab vestiments blanchs; pali com lo dia de la circuncisió. Comensà dita festa en l'any 1544; pali En Sans>. **add.** <Are com festa d'Aloy, fer-se com a la festa de transfiguració; és per mossèn Joan Ciulla; comensà en l'any 1550>. **add.** <bordons de cascauells y *Salue*>.

777. La missa matinal dels escolans serà tingut a dir lo beneficiat al seu altar, ab casulla vermella.

778. En l'any mill sinc-cents y quatre, fonch ordenat per lo reuerent Capítol que l'endemà de sant Julià sia celebrat en la present Seu hun anniuersari⁷⁵⁶ per ànima del canonge Gaspar Listó,⁷⁵⁷ lo qual, per se gran y feruent deuoció que tenia a la intemerada Mare de Déu, féu hereua l'obre de la dite Seu, sasons per son darrer testament ha aperegut, lo qual anniuersari volen que sia fet axí com lo anniuersari dels parayres, qui s'acustume de fer en maig, ab cos present. E la sacrastia és tingude de possar quatre entorxes o quatre ciris grosos vermells, e lo custos darà a cascun canonge e preuera, e beneficiat e fadrins, ab sobreballís, una candela blanca per offerir. Et erit perpetuum duraturum.

287

SANT HONORAT

779. A la festa de sant Honorat, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar major lo palis bell de carmassí de mossèn Rossell. E al seu altar, un palis de vellut blau petit, ab la figura de sant Jordi y de sant Johan Batista. E la seua capella sia encortinada ut moris est. La missa major serà de sant Honorat. Usseran vestiments morats. Lo tochar e la luminària, ya és dit en les reglas generals de consemblant festa.

780. La missa matinal dels escolans se dirà al seu altar, e los beneficiats són tenguts a donar rahó al qui dirà la missa; e aporterà casulla morade.

288

SANT ANTHONI DE VIANES⁷⁵⁸

781. A la festa de sant Anthoni de Vianes, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Spanyol, y al seu altar, hun palis descolorit ha hon són les figures de sant Bernat y de sant Anthoni. E la sua capella sia encortinade ut assuetum est. La missa maior serà del dit sant Anthoni. Usseran vestiments morats. Lo tochar y la luminària, ya és dit en las reglas generals de consemblant festa.

782. La missa matinal dels escolans serà del dit sant Anthoni; dir-s·a al seu altar, ab casulla morade; e los beneficiats són tingut hauer aquell qui dirà la missa.⁷⁵⁹

⁷⁵⁶ <Nota que, aquest anniuersari, no s'és acustumat de fer, jatsia sia assí continuat>.

⁷⁵⁷ **add.** <A primeres Vespres>.

⁷⁵⁸ <Per determinació del reuerend Capítol, a suplicació del venerable consell de sant Pera y sant Bernat, fonch determinat [que] lo dia de sant Antoni fos dobla d'Aloy per lo reuerendíssimo senyor Antoni Serdà, cardinal, y lo reuerend mossèn Gabriel Serdà, sacrista y canonge, quondam, y del[s] seus; paga la confraria oli y le sera com als altres Aloys; més paga vint sous per subuensió y vint sous per l'offerta de l'aniversari; se fa solenna lo mateix dia y mes; per lo dret dels antorxas y siris [que] creman en dit conuental, paga per concòrdia sis liures y deu sous; comensà-s en l'any 1549>. **add.** <A les primeres Vespres, vuit lissons de morts, Matines [...]>.

⁷⁵⁹ **add.** <Capes a segones Vespres per la prosesó>.

783. A la festa de sant Sebastià, festa doble maior de N'Aloy, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Sureda, lo nou, ab les figures de sant Martí y de sancta Bàrbara, y de sant Sebastià. Lo cap de l'església serà encortinat de velluts, axí com és de custume en festa anyal. E en lo altar de Sant Sebastià, posseran lo palis de mossèn Saluador Surede /f. 81r/⁷⁶⁰ de vellut vert, ab los canastells, e al mig, de vellut carmessí, ab lo ymatge de sant Sebastià. Lo tochar de las primeras Vespres se farà com ya és dit en las reglas generals del tochar de festa de N'Aloy en cartes LV. La luminària se ferà axí com ya és dit en las reglas generals de la luminària de festa de N'Aloy en cartes LXV. Emperò los jurats són tinguts a dar los ciris, ço és dos ciris blanchs per los àngels de l'altar maior y dos altres semblants per los canelobres d'argent,⁷⁶¹ caschú de pes d'una liura, e quatre ciris grosos vermells per lo cor. La mercadaria és tingude donar recapta al lantoner maior.

784. E quant diran de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes, ço és duas de xemellot vermell per los primatxers per entonar y duas de satí carmessí per los canonges qui entoneran ensemps ab los primatxers; e quatre bordons d'argent, dos dels pinyacles y los dos dels domers. E un altre capa de brocat carmessí, ab lo respalles de carmessí, per lo canonge qui ferà Vespres. E si bisba ferà Vespres, vestir-s-a a la sacrastia ab la dite capa e ab sos companyons, axí com és contengut a la fi del sanctoral.

785. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo custos aportarà al cor dues capes de brochat⁷⁶² carmessí e una tauayola de carmessí, e dos bordons dels canonges, los quals dos bordons l'escolà aportarà deuant lo dit custos. Tot lo altre tochar se ferà axí com ya és dit en las reglas generals.

786. Per Matines de la festa de sant Sebastià, lo tochar se ferà axí com ya és dit en las reglas generals de festa de N'Aloy en cartes LV. E la luminària e lo encensar, axí com ya és dit en les reglas generals en cartes LXVI. E quant tocharan Matines, lo roder és tingut aportar al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines, e una capa de vellut carmessí per aquell qui ferà Matines, si serà canonge; e si domer les ferà, aportarà cape de porpre vermella. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per lo IX responsori y set candelas blanques per lo salamó per lo *Te, Deum*. E a la sacrastia, seran aperellades tres capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar. Lo restant del tochar e de l'encessa, ramet-ho a las reglas generals.

⁷⁶⁰ <Dóna sant Bernat nou ciris per lo salamó de primeres Vespres fins a les segones per la festiuitat del gloriós sant Antonio de Vianes>.

⁷⁶¹ Al marge superior del foli: **add.** <Y dos altres semblants qui cremeran en lo altar de sant Sebastià per la sua relíquia; lo regent o algun scholà lo aportarà en lo seu altar, quant se diran los de mors. E après que dits dos ciris hauran seruit, lo regent dar-los-ha a l'àngel>.

⁷⁶² "brochat": ratllat; <setí>.

⁷⁶³ <A XII de jener fou determinat per lo reuerend Capítol que d'equí auant se fessen Completes la nit de la feste de sant Sabestià a la capila noua, a huna hora a passar, ab tot aquell orde y farma (sic) que-s fa la nit de sant Pere y de sant Bernat. MDXXXI>.

787. Per a la missa maior de sant Sebastià, feran las dobles de bon matí, axí com ya és dit en las reglas generals, per rahó del sermó. La luminària, axí de l'altar maior com del cor, ya és dit en las reglas generals en cartes LXVI. E quant /f. 81v/ diran las horas, lo roder aportarà al cor XII capas de xemellot vermell e XII bordons d'argent per aquells qui entoneran a la missa maior. E duas capes de brochat carmessí per los canonges qui entoneran a la processó, e una tauayola de vellut carmessí per la trona. E lo custos ferà aportar una tauayola vermella al feristol de la claustre.

788. E a la processó, aporteran los gualfanons maiors y la creu maior; e lo sotdiacha aportarà lo reliquiari del bisbe Bal·la, ab lo crestall enmig, e dins lo crestall, metran huns ossets⁷⁶⁴ de sant Sebastià, los quals estan dins un cendat vermell, ab un títol qui diu: *de sant Sebestià*. E aquell qui dirà la missa e sos companyons, usseran vestiments de brocat carmassí; los jóuens de cor maior vestiran domàtigues morades, ab los ymatges de Nostra Dona. E quant *Sanctus* serà tochat, tocharan la doble de las esquellas majors per *Agnus*; e après menjar, tocharan N'Anthoni e lo seny Migà per Deo gracias.

789. A las saguones Vespres de sant Sebastià, lo tochar e la luminària se ferà axí com ya és dit a las primeras Vespres. E las capas qui hauran seruit al responsori de las primeras [Vespres], seruiran per enthonar a n'els canonges en aquestas Vespres. E quant *Magnificat* serà dit al cor, axiran ab hun responsori, ab processó feta, deuant la capella de Sancta Agnès; e aquí los domers encenseran, axí com ya és dit en las reglas generals en cartes LXVI. E sia aportade una tauayola vermella al feristol deuant la dita capella de Sant·Agnès; y al seu altar, cremeran dos ciris. E lo missal serà aperellat al corn de l'altar per dir l'oració.

790. En l'any mill CCCCLI, a suplicació dels magnífichs jurats de la ciutat, fonch ordenat per lo honorable Capítol que la dite festa de sant Sebastià se solemnizàs e que tochàs N'Aloy. E per ço, los jurats són tinguts a donar quatre ciris vermells, qui han de cremar en tots los officis al cor.⁷⁶⁵ E quatre ciris blancs, de pes d'una lliura cadehú,⁷⁶⁶ ço és dos per los àngels de l'altar maior y dos per los canelobres d'argent. E més són obligats los dits jurats, per la dita festiuitat, donar quatre lliures al cluari de la Seu, de las quals quatre lliures lo dit cluari és tingut de donar vint sous al ragent de la sacrestia, los quals vint sous lo ragent distribuex per necessitat o ops de la sacrestia,⁷⁶⁷ ço és sinch sous per los escolans y lanterers per tochar N'Aloy, e quatre sous per lo encortinar, e hun sou als lanterers per estendra la murta; lo restant, per master de la sacrestia. E en la nit de la dite festa, se farà *Salve, regina* al dit altar de Sant Sebastià. E si serà la festa en diumenge, en lo disapta après que hauran dit la *Salve*, /f. 82r/ *regina* a l'altar maior, ne diran altre a l'altar de sant Sebastià, sense òrguens.

⁷⁶⁴ "ossets": ratllat; <una setgeta qui stà dins la capsa de les relíquies>.

⁷⁶⁵ **add.** <Y reben a la sacrestia así>.

⁷⁶⁶ <Idem>.

⁷⁶⁷ <No-s pretica, per com los jurats los paguen segons tocan Aloy>.

791. E nota que, en <lo> reliquiari petit qui·s diu de sant Blay, lo qual és de crestayll, lo ragent posserà en lo dit reliquiari hun trosset de costella de sant Sebastià e hun ferro de la sageta, lo qual reliquiari se deu aportar a las primeras Vespres al dit altar de sant Sebastià. E starà aquí les dites Vespres fins que serà dita la *Salve, regina*, e l'endemà, a la missa e a las saguones Vespres. E un preuera, ab capa de xemellot morat, ab una stola, sterà ab lo dit reliquiari per adorar al poble.

792. Nota que, a XXVIII de janer any mill CCCCLXIII, lo magnífich mossèn Salvador Sureda, maior en dies, donà a la sacrastia lo palis de vellut vert, ab los canastells, e enmig, de vellut carmassí, lo ymatge de sant Sebastià.

293

SANCTA AGNÈS

793. A la festa de sancta Agnès, doble maior y festa d'altar, tocharan en tot lo seu offici axí com és ya dit en las reglas generals de doble maior en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXV. E posseran a l'altar maior lo palis del bisba Gualiana, e al seu altar, hun drap de paciò descolorit. E encortineran la sua capella ut moris est. Usseran vestiments vermells. En aquesta [festa], hi haurà processó ordinària per la claustre, ab los gualfanons manors e la creu migana; y lo sotdiacha aportarà lo reliquiari dels apòstols. Les sagones Vespres seran de sancta Agnès; e quant hauran dit lo *Magníficat* al cor, axiran après ab hun responsori a l'altar de Sant Vicens. La manera del portar de las capes, se dirà a la fi del sanctoral en cartes CXII.

294

SANT VICENS⁷⁶⁸

794. La festa de sant Vicens, doble maior y festa d'altar, axí com sancta Agnès, posseran a l'altar maior hun palis de carmassí, ab tres senyals, hon ha barres grogues hi vermellas. E al seu altar, lo palis de madò Pessauila de domàs leonat, ab lo ymatge de sancta Eulàlia, lo qual palis la caixa de sant Bernat té en custòdia. Tocharan en tot lo offici axí com ya és dit en les reglas generals del tochar en festa doble maior en cartes LIII. E la luminària, axí com és dit en cartes LXV. En aquesta festa, haurà processó de la claustre ans de la missa, axí pròpiament com és dit de sancta Agnès. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes se dirà a la fi del sanctoral en cartes CXII.

295

SANT THIMOTEU

795. A la festa de sant Thimoteu, festa de III lissons, IX antíphones, lo palis de l'altar maior serà saguons ya és dit en cartes LXVII. La missa dels escolans serà de dite festa, ab casulla vermella. E la missa maior serà de rèquiem; lo tochar, ya és dit en las reglas generals en cartes L, /f. 82v/ e la luminària, en cartes LXII.

⁷⁶⁸ Es tracta de la festa del diaca sant Vicenç de Saragossa, màrtir a València el 304.

796. A la festa de la conuersió de sant Pau, quant serà infra ebdomadam, festa de IX lissons e no d'altar, posseran a l'altar maior lo palis d'En Tries, ab la Cena Domini. Los escolans encortineran l'església de Sant Pau, qui està fixa amb lo palau; encortinar-la·n de palis de vellut. E lo beneficiat de la dite capella és tingut a pagar sis sous als dits escolans per lo treball de l'encortinar e hun sou al ragent per sos treballs; és per tot set sous. E posseran a l'altar de la dite capella lo palis del bisbe Gualiana. E diran dematí missa alta a la dite església, ab vestiments blanchs. E en la Seu, no·y haurà missa matinal dels escolans. La missa maior serà de sant Pau; usseran tots los vestiments blanchs; lo tochar se ferà axí com ya és dit en las reglas generals de festa de IX lissons simples e no d'altar en cartes LI. La luminària e lo encensar, ya és dit en las reglas en cartes LXII et LXIII.

797. Nota que, lo diumenge après la conuersió de sant Pau, se ferà festa solemna de sant Pau e tocharà N'Aloy. E festiuar-se axí a las primeras Vespres, Matines e la missa, e a sagonas Vespres, axí com ya és dit a la festa de sant Sebastià en cartes LXXXI, e ab aquells vestiments. E a la processó, lo sotdiacha aportarà lo lignum dels apòstols⁷⁷¹ en lo crestall enmig, en lo qual crestayll posseran una relíquia de sant Pau. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en las reglas generals de festa de N'Aloy en cartes LV. E la luminària e encensar, axí com ya és dit a las reglas generals de la luminària de festa de N'Aloy en cartes LXV e LXVI. E en aquesta festiuitat, encortineran la capella de Corpocrist, e per semblant, encortineran lo cap de l'esglàsia, axí com s'acustume en festa de N'Aloy. E aquesta festiuitat se fa per lo venerable mossèn Pau d'Olessa, preuera, lo qual lexà diuuyt liures de renda sobre los frares de Cartoxa.⁷⁷² E axí·s féu en l'any mill CCCCLIII.⁷⁷³

798. E si la dominica sagüent après la festa de la conuersió de sant Pau serà dominica LXX, la dita solemnitat se trasportarà a la dominica LX; e si aquesta dominica LX serà inpedide, lauors la solemnitat se farà lo dia que serà la festa; que axí·s féu en l'any mill DX. E en aquell dia que·s ferà la solemnitat, encortineran la capella de Corpore Christi.

⁷⁶⁹ <An l'any MDXXXII, determinà lo reuerend Capítol que si la feste de la conuersió de sant Pau vindrà en digous o en disabte, la missa major sie de la conuersió de sant Pau e no *de corpore Christi* ni de Nostra Dona> // <A le conuertió de sant Pau és Aloy y axiran a *Magnificat* a la capella de Corpuscris[t]; posaran lo pali dels Reys, ab què és sant Pau; treuran blanc>.

⁷⁷⁰ <Nota que lo custos ha hun real per portar les capes de brocat per lo respons, segós apar en lo libre de distribusions de sanct Bernat> // <E acostuma lo procurador maior de sant Pere e sant Bernat donar vuyt quarters d'oli per lo lentoner maior; axí és notat en lo libre de las distribucions menat per lo dit procurador>. **add.** <y los siris del cor y del (sic) missa>.

⁷⁷¹ "dels apòstols": ratllat; <lo reliquiari del bisbe Batle>.

⁷⁷² Es tracta de la comunitat monàstica de la cartoixa de Valldemossa, suprimida a la desamortització de Mendizábal de 1835. Fou fundada el 1399 i era l'únic monestir cartoixà de Mallorca; C. BAUÇÀ DE MIRABÒ GRALLA, *La Real Cartuja de Jesus de Nazaret de Valldemossa: Formación y evolución de su patrimonio histórico-artístico*. Palma 2008.

⁷⁷³ **add.** <E ussen vestiments vermel[ls] en la festiuitat del diumenge>.

[Febrer]

298

PURIFICACIÓ DE LA MARA DE DÉU⁷⁷⁴

799. La festa de la purificació de la Mara de Déu, festa de N'Aloy, posseran a l'altar maior lo palis d'En Bernat Sala, ab lo misteri de la festa.⁷⁷⁵ Tocharan axí a las primeras Vespres com a Matines, e a la missa maior, e a las saguones Vespres; e tot axí com ya és dit en las reglas generals de N'Aloy en cartes LX. E lo cap de l'església serà encortinat, axí com ya és dit en altres semblants festas. E dematí, lenseran càrrix per l'església e per lo loch hon haurà a pessar la processó.

800. E a las primeras Vespres, posseran /f. 83r/ l'argent a l'altar maior, axí com és dit a la festa de la concepció de Nostra Dona en cartes LXXI; e la bancalade creme-rà. L'altre luminària se ferà en tot axí com ya és dit en la dite festa de la concepció, axí en la missa com en totas les altres horas.

801. En totas cosas, axí dels vestiments com dels bordons, se ferà axí com ya és dit en la dite festa de la concepció de la Mara de Déu.

802. A las duas horas de nit de la dite festa, tocharan N'Anthoni, per rahó de la processó de l'endemà.

803. A la missa maior, aporteran los més bells vestiments de brochat blanch.

804. E quant diran les horas, lo custos és tingut traure lum nou d'hun foguer ab una candela; e aquell qui dirà la missa major, és tingut beneir lo dit lum dins la sacrastia. E quant hauran anar a fer la benedictió de la sera, aporteran hun ciri, de pes d'una lliura, encès del dit lum. E dos fedrins de l'Almoyna, ab domàtiques blanques de sede, ab un ciri blanch caschú gros, de pes de sis lliures cadehú,⁷⁷⁶ encessos del dit lum beneyt, aniran deuant aquell qui ferà la benedictió, tots ensem al cor. E quant seran al cor, los fadrins aniran la hu deuant la cadira del senyor bisbe, y l'altre, deuant la cadira de l'ardiacha, per dir lo *Venite*.⁷⁷⁷ E lo qui haurà fer la benedictió, pugerà ab sos ministres alt a la trona per fer la dite benedictió. E lo sotdiacha aportarà la Verònicha, ab la fas de Nostra Dona deuant, e los de cor maior, ab domàtiques blanchas, aporteran los ymatges de Nostra Dona. E al feristol de la trona ha hon se ferà la benedictió, haurà una tauayola de brochat blanch. E si dite festa serà en diumenge, quant axiran de la sacrastia per anar al cor, primerament pugeran a l'altar maior e doneran asperges; e en après aniran al cor, e possar-s'an detràs lo feristol maior. E lo qui ferà lo offici, dirà l'oració axí com és custuma cascun diumenge; e dita l'oració, pugerà a la trona per fer la benedictió de la sera. E feta la benedictió, vogiran [ab] processó, axint per lo portal deuant la casa del deguà, e deuant lo castell, entreran a la Seu per lo portal de Mar. E quant entreran en l'església, feran clars dobles.

⁷⁷⁴ És la festa de la Mare de Déu de la Candelera, popularment anomenada així per les candeles que s'hi beneeixen [CT f. 177r; MM 1.754-1.774; OAS ff. 79r-88r].

⁷⁷⁵ És a dir, una representació iconogràfica de la significació de la festa.

⁷⁷⁶ **add.** <los quals dóna la caixa de sant Bernat>.

⁷⁷⁷ *Venite et accendite aptantes lampadas vestras; ecce sponsus venit, exite obuiam ei* [CT f. 177r; MM 1.759; OAS f. 83v].

805. E en aquest dia, ans de la processó, no-s pot dir missa baixa, per rahó de la benedictió.⁷⁷⁸

299

VESPRES SAGONES DE LA PURIFICACIÓ DE NOSTRA DONA

806. A las saguones Vespres, se ferà en totes cosas axí com ya és dit en las saguones Vespres de la concepció de Nostra Dona.

300

REGLA

807. Quant lo senyor bisba ferà la benedictió de la sera,⁷⁷⁹ la trona serà encortinade d'hun palis blanch de sede; e si altri ferà aquesta benedictió, no s'encortinerà. E lo bisba ferà la benedictió ab ciri de duas lliures. Aquesta benedictió és en lo pontifical que lo bisbe acostuma emprar en cartes LVIII. En l'any mill CCCCLVIII e mill CCCCLXII, misser Jordi Gual, deguà y canonge, féu /f. 83v/ aquesta benedictió e la trona no fonch encortinade.

301

ENFRE LAS OCTAUES DE LA PURIFICACIÓ

808. Enfre octaues de la purificació de Nostra Dona, la missa maior serà de Nostra Dona, e haurà lignum y *Credo*. Usseran vestiments blanchs. E la missa matinal serà de festa de III lissons, si n-i haurà, o de rèquiem. E si hi haurà festa de IX lissons, la missa major serà de la festa, y la missa matinal dels escolans, serà de Nostra Dona.

302

SANT BLAY

809. A la festa de sant Blay, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí, ab tres senyals de leó. E a l'altar de Sanct Blay, hun palis de carmassí dels migensers. E sia encortinade la sua capella ut assuetum est. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en las regles generals de festa de IX lissons y d'altar en cartes LI e LII; e la luminària se ferà axí com ya és dit en cartes LXII e LXIII.

810. E a las primeras Vespres, lo custos ferà aperellar, deuant la capella de Sant Blay, una tauleta, e sobre la taule, posseran un palis de vellut, e deual la taula, posseran un tepit. He haurà un preuera, ab capa de xemellot vermell e ab lo reliquiari de sant Blay, dins lo qual haurà una relíquia de sant Blay; ferà adorar lo poble, e sobre la dita taula, haurà una bassina d'argent e hun canalobret d'argent, ab un ciriet cremant.

⁷⁷⁸ <Nota que, en l'any 1572, determinà lo reuerend Capítol que d'equí al deuant <no> puguen dir missa, les priuades, fins a que se fasse la benedictió.>

⁷⁷⁹ <Quant lo senyor bisbe fa la benedictió, s'encortine le trone; faent altre benedictió, si és canonge o dignitat, no s'encortine dita trone.>

811. La missa matinal se dirà a l'altar de Sant Blay; serà la missa dels escolans. E lo qui dirà la missa, ferà la benedició⁷⁸⁰ del pa e del vi, fruyta, sere y cotó; e de cascuna cosa que beneirà, la sacrastia és tengude <auer> de tot se porció. E per semblant, se farà dite benedició en misas baixes; totas cosas se poden beneir. Las saguones Vespres seran de sant Blay si, donchs, ya no era en disapta.

303

SANCTA ÀGATHA

812. A la festa de sancta Àgatha, festa de IX lissons simples, possseran a l'altar major lo palis de Na Rogera, ab la figura de Nostra Dona enmig e ab dos senyals, en la hu una rossa, e en l'altre, hun peix. Usseran vestiments vermells. Tocharan en tot axí com ya és dit en las regles generals de festa de IX lissons en cartes LI he LII. La luminària y encensar, axí com ya és dit en las reglas generals en cartes LXII he LXIII. La missa dels escolans serà de Nostra Dona, ço és *Suscepimus*.⁷⁸¹

304

[SANCTA ESCOLÀSTICA]

813. <A la festa de sancta Scolàstica, festa de IX lissons, vestiments blancs, perquè és verge>.⁷⁸²

305

SANCTA EULÀRIA,
COS SANT DE BERCELONA⁷⁸³

814. La festa de sancta Eulària, cos sanct de Barcelona, festa doble manor, posseran a l'altar maior lo palis de carmassí bell de mossèn Rossel, ab la sua figura ajenollat al peu de Nostra Dona. E lo retaula de l'altar maior se descobrirà tot. E deuant l'altar maior, posseran hun tepit; lo tochar se ferà axí com ya és dit en las regles generals de doble manor en cartes LIII. E la luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals de doble manor en cartes LXIII.

815. E quant tocharan a las primeras Vespres, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y /f. 84r/ quatre bordons d'argent, los radons, per los qui entoneran a las Vespres; e una capa de vellut carmessí, ab lo respal·les vermell, per lo domer qui farà Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo custos aportarà al cor dues capes de xemellot vermell de las millors e una tauayola vermella; e l'escolà, deuant lo dit custos, aportarà los bordons d'argent de pinyacles per los preueras qui diran lo responsori de Vespres. A la sacrastia, seran aprellades duas capes de xemellot vermell per los dos domers qui aniran encensar e dos fadrins de l'altar maior, ab un ciri encès cadehú, per acompanyar los domers. Lo modo de l'encensar ya és dit en cartes LXIII. E quant haurà lo domer comen-

⁷⁸⁰ [MM 1.781-1.784; OAS ff. 88v-90r].

⁷⁸¹ [Ps 47,10-11] *Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templo tui. Secundum nomen tuum, Deus, ita et laus tua in fines terrae, iustitia plena est dextera tua* [MM 1762].

⁷⁸² <En l'any MDXXXII, fonch determinat per lo reuerent Capítol que de cetero la festa de sancta Scolàstica sia festa d'altar y tinga primeras Vespres; y exiran a *Magnificat* en lo altar de Sant Pere>.

⁷⁸³ Aquesta festa és la del cos de la màrtir santa Eulàlia conservat a la cripta de la catedral de Barcelona.

sade l'antíphona del *Magnificat*, los preueras, ab processó feta, axiran deuant l'altar maior. Axí fonch ordenat per lo reuerent Capítol en l'any mill D e hu.

306

MATINES

816. Per a las Matines de la dita sancta Eulària, tocharan axí com ya és dit en les dites regles generals en cartes LIII. Lo roder aportarà al cor, quant tocharan les Matines, duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per entonar a las Matines, e una capa de porpre per lo domer qui ferà Matines, y XII ciris blanchs per lo inuitatori. E la luminària y encensar se ferà axí com ya és dit a las regles generals de doble manor en cartes LXIII. E quant l'homelia se dirà, lo dit roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell, ab dos bordons de fust, per aquells qui diran lo IX responsori. E quant diran aquest responsori, lo roder posserà set candelas blanques encesses al salamó per lo *Te, Deum, laudamus*. No·y haurà missa matinal dels escolans. La missa maior serà de sancta Eulària; la luminària, ya és dit en les regles generals en cartes LXIII; lo lignum, dels apòstols. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor sis capes de xemellot vermell e sis bordons d'argent, quatre radons y dos de pinyacles. Usseran vestiments vermells per la missa e una tauayola vermella per lo feristol de la trona. En aquesta festa, no·y haurà processó si, donchs, no serà en diumenge; e en tal cas, ya·s dirà a la fi del sanctoral en cartes CXIII.

307

VESPRES SAGONES

817. Per a las saguonas Vespres de sancta Eulària, se ferà axí com a las primeras Vespres, acceptat que lo ragent no aportarà capes al cor, perquè no·y són manaster.

818. Nota que, si la dite festa de sancta Eulària serà en la Coresma, la missa primera de cor serà de sancta Eulària e la missa maior serà de la fèria. He si dite festa vindrà al primer dia de Coresma, se transportarà l'endemà, que serà dijous. E si dite festa vindrà lo diumenge Quinquagesime, se transportarà al diluns sagüent e en aquell any, no·y haurà octaua, per quant sant Valentí serà lo dimars de Carnestoltes; e lo offici serà de sant Valentí.⁷⁸⁴

308

SANT VALENTÍ

819. /f. 84v/ A la festa de sant Valentí, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí de Na Rogera o altre semblant. E en l'altar de Sant Valentí, posseran lo palis ha hon és la figura de Nostra Dona y de sant Anthoni, y de sant Banet. E sia encortinade la sua capella ut moris est. Lo tochar se farà axí com ya és dit en las regles generals de festa de IX lissons y d'altar en cartes LI e LII. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXII he LXIII. Usseran vestiments vermells. La missa dels escolans se dirà al seu altar e la missa maior serà, per semblant, de la festa.

⁷⁸⁴ <Nota que, si la festa de sancta Eulària serà post LXX et infra octauas, s'esdeuendrà que la missa maior s'hage dir de las octauas; en tal missa, no·s dirà *Gloria in excelsis* ni *Alleluia*; e les lissons, ferials>.

820. A la cadira de sant Pera, festa de IX lissons simple, posseran a l'altar major lo palis de vellut vert ab lo imatge de sant Pera enmig. E encara que no sia festa d'altar, posseran a l'altar de Sant Pera hun palis descolorit ab lo ymatge de sanct Pera, ab las senyals de sant Martins. Tocharan axí com ya és dit en les reglas generals de festa de IX lissons en cartes LI e LII. La luminària, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXII e LXIII.

821. La missa matinal dels escolans se dirà a l'altar de Sant Pera, encare que no sia festa d'altar.⁷⁸⁵ E la maior, serà de la dite festa, e usseran vestiments morats e lo lignum de IX lissons. E si dite festa serà en la Coresma, la missa matinal serà de cor de la dite festa, ab los dits vestiments e lignum. E si serà en disapte de Coresma, la primera missa serà de Nostra Dona, e la major, de la fèria; en qualsevolra die que vindrà de Coresma, la missa serà de la fèria. E venint en disapte, per aquell any no·y haurà missa de la dite festa.

822. A la festa de sant Macià, festa doble migane, en la vigília, ha tostemp duas missas, essent emperò de carnal⁷⁸⁶ sagons les altres vigílias dels apòstols. La primera, serà de rèquiem, e la maior, de la vigília, ab la casulla vermella, e lo diacha y sotdiacha, ab camis ab peraments. E si vindrà en disapte, no·y haurà sinó una missa, ço és de Nostra Dona.⁷⁸⁷ E en l'altar maior, posseran lo palis de carmessí de N'Alegre, ab la figura de Nostra Dona enmig y dos senyals, ab una ale en cascun senyal. E a l'altar de Sant Macià, posseran lo palis de carmassí, ab tres senyals petits, senyal de Mas. E sia encortinade la capella.

823. Lo tochar se farà axí com ya és dit en las regles generals de doble migane en cartes LIIII. La luminària se farà axí com ya és dit en las regles generals de la luminària de doble manor en cartes LXIIII.

824. E a las primeras Vespres, lo roder aportarà al cor, quant tocharan Vespres, quatre capes de xemellot vermell y los quatre bordons d'argent radons per aquells qui ento- /f. 85r/⁷⁸⁸ neran a las Vespres, y un·altre capa de carmassí, ab lo respal·les vermell, per lo domer qui farà Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aportarà al cor duas capes de xemellot vermell e una tauayola vermella; e l'escolà [anirà] deuant lo dit ragent, ab los dos bordons de pinyacles, per aquells qui diran lo responsori de Vespres. A la sacrastia, seran aperellades duas capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar y dos

⁷⁸⁵ La festa de la càtedra de sant Pere no era festa d'altar, perquè no tenia cap altar dedicat a la Seu; en canvi, sí que en tenia sant Pere; per això, la seva festa era d'altar.

⁷⁸⁶ *Festa de carnal*: dia en què es podia menjar carn segons les prescripcions litúrgiques.

⁷⁸⁷ <La vigília de senct Matià aurà dues misses en qualseuol dia que sia, per ordinatió del reuerend Capítol>.

⁷⁸⁸ <Lo anniuersari dels reys, prínceps y casa reyal se celebre lo endemà de sant Macià y la missa és de *Spiritu Sancto*>. **add.** <Y are la missa se fa de rèquiem per esser mort l'emperedor; y lo custos conuidarà dos canonges per la missa y euangeli>.

fadrins, ab ciris, qui acompenyeran los domers. Lo encensar ya és dit en las reglas generals.

311
MATINES⁷⁸⁹

825. Per a las Matines de sant Macià, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals en doble migane en cartes LIII, e la luminària, en festa semidúplex en cartes LXIII. E quant tocharan Matines, lo roder és tingut aportar al cor XII ciris blancs per lo inuitatori y⁷⁹⁰ duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines; e una capa de porpre per lo domer qui ferà Matines. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per aquells qui diran lo IX responsori. E quant lo dit responsori se dirà, lo roder és tingut a posar set candelas blanques encesses al salamó per lo *Te, Deum*.

312
MISSA MAIOR⁷⁹¹

826. Per a la missa maior de sanct Macià, se tocharà així com ya és dit en les reglas generals en cartes LIII. E mentre que les horas se diran, lo roder aportarà al cor sis capes de xemellot vermell y sis bordons d'argent, quatre radons y los dos de pinyacles, per aquells qui entoneran a la missa. La luminària se ferà axí com ya és dit en las reglas generals en festa semidúplex en cartes LXIII. Lo qui dirà la missa y sos companyons, usseran vestiments vermells; y lo sotdiacha aportarà, quant aniran a l'altar maior, lo lignum dels apòstols. En aquesta festa, no·y haurà processó a la claustre si, donchs, no serà en diumenge; en tal cars, n·i haurà, sasons ya és continuat a la fi del sanctoral en cartes CXIII. En aquesta festa, hi deu hauer sermó.

313
VESPRES SAGONES

827. Per a las saguones Vespres de sant Macià, se ferà en tot axí com a las primeras Vespres, acceptat que no s·i aportaran capes per lo responsori. Si la dite festa de sant Macià vindrà en la Coresma, a las hores retudes, de matinade, doble ran les esquellas, la d'ensaguonar e la de Matines, per aspay de XXX o XXXX tirades; e quant hauran acadat, feran la doble dels dos senys, del seny Pissà y del Migà, per poch spay. E après feran clars dobles e diran la missa primera de sant Macià, ab los vestiments vermells, axí com ya és dit. E en après diran les horas, /f. 85v/ e a cascuna de las horas, tocharan lo seny Pissà; e après feran clars de l'esquella de Tèrcia per la missa maior, qui serà de la fèria. E si dita festa vindrà en lo primer die de Coresme, se transporterà a l'endemà. E lauors, al primer die de Coresma, quant comensaran Nona, feran la doble de l'esquella d'ensaguonar y de l'esquella de Matines per X o XII tirades només; y acadade, feran l'altre doble del

⁷⁸⁹ <Aloy nou de mossèn Joan Anglès, mercader, any 1608>.

⁷⁹⁰ "XII ciris blancs per lo inuitatori y": ratllat.

⁷⁹¹ <[La] processó [de sant] Macià se farà a la missa major; la missa matinal, de la fèria; y asò se farà quant lo senyor bisbe fa lo sermó y canonge diu la missa major del sant> // <Nota que lo dia de sant Macià se ferà la missa matinal del sant y la missa maior de le fèria; y sermonant monsenyor reuerendíssimo, la missa matinal serà de le fèria [...]>.

seny Pisà y del seny Migà per set o vuyt tirades. Y acadade, feran clars dobles, per manera que, en lo temps que diran Nona, tot sia tochat, per rahó de las primeras Vespres de sanct Macià, qui s'an a comensar ten prest acadade Nona. E mentre que les horas se diran, posseran a l'altar maior lo palis demunt dit e lo roder aporterà al cor les desús dites quatre capes, ab los bordons, y la cape y lo respal·les per lo domer. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aporterà al cor les duas capes y la tauayola, axí com ya és dit, per lo responsori, y los dos bordons de pinyacles. Los lums y lo encensar, ya és dit. A Completes, tocharan lo seny Pissà tot sol. E si dite festa vindrà en altre dia de la Coresma, fora lo primer dijous, se tendrà aquest orde en lo tochar: ço és que, quant lo euangeli de la missa maior serà dit, feran la doble de las esquellas ya dites, e dobleran fins que lo profaci se dirà. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran l'altre doble dels dos senys ya dits; y acadade, feran clars dobles. E aquest orde se tindrà en la festa de sancta Eulària y de sant Gregori, y de sant Ambròs, venint en la Coresma, fore lo primer dijous de Coresma; dich en lo tochar.

[Març]

314
SANT THOMÀS D'AQUÍ

828. A la festa de sant Thomàs d'Aquí, festa de IX lissons y d'altar, posseran lo palis de brochat d'En Pera Matheu. E a l'altar de Sant Thomàs, lo palis de carmessí de xipellets. E encortineran la sua capella axí com és de custuma. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en las regles generals de festa de IX lissons y d'altar en cartes LI e LII. La luminària, axí com ya és dit en les regles generals en semblant festa en cartes LXII e LXIII. E lo domer pendrà capa de xemellot morat per anar encensar. Per la missa, usseran vestiments eschachats, lo maior o lo manor, lo que volran.

315
REGLA

829. Nota que, a dos del mes de marts any mill D y dos, fonch determenat per lo reuerent Capítol que, de la festa de sant Thomàs y de sanct Domingo, se fes festa d'altar, perquè nouament se n'a fet retaule en l'altar de Sancta Catherina.

316
<SANT GREGORI>⁷⁹²

830. <La festa de sant Gregori, festa doble menor, toquen les squelles menors. Axiran a Sancta Eulàlia. Usen vestiments morats>.

317
SANT PACIÀ

831. A la festa de sant Pacià, festa de IX lissons, en aquesta festa, hi haurà anniuersari del discret En Johan Genís, notari. Posseran a l'altar maior lo palis de

⁷⁹² L'annotació sobre la festa de sant Gregori és un afegit posterior, encara que ja és esmentada en el cos principal de la consuetud.

vellut blau de Na Fustera. Usseran vestiments morats a la missa e la cape per lo domer. Per semblant, lo tochar se ferà axí com ya és dit en consemblant festa en /f. 86r/ cartes LI e LII. E la primera missa serà de sant Pacià, encare que sia de Coresma, que axí fonch determenat per lo reuerent Capítol en l'any mill CCCCLVII, que entiguament se deyha dels escolans, encare que fos de Coresma.

318

SANT BENET

832. A la festa de sant Benet, festa de IX lissons y d'altar,⁷⁹³ posseran a l'altar maior lo palis de vellut blau de N'Oliuer. E al seu altar, hun palis descolorit; encortineran la sua capella. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en consemblant festa en cartes LII e LII; la luminària, en cartes LXII e LXIII. Usseran vestiments morats, e per la missa, vestiments eschachats maior o manor; lo que volran. La primera missa serà de sant Benet e la missa maior serà de la fèria.

319

SANT GUABRIEL⁷⁹⁴

833. A la festa de sanct Guabriel, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de setí blau ab la salutació a la Mara de Déu, e al seu altar, lo palis de xemellot blanch de la Candalera; encortineran la sua capella ut assuetum est. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les reglas generals de consemblant festa en cartes LI e LII. La luminària, per semblant, en cartes LXII e LXIII. La primera missa serà de sant Guabriel, ab vestiments blanchs; la missa maior serà de la fèria.

320

<SANT JOSEPH>⁷⁹⁵

834. <Lo reuerend Capítol determinà l'any pessat, so és l'any 1521, que d'equí auant, a XVIII die de mars, fos festa doble <manor> del gloriós sanct Joseph; axirran a Sanct Gregori. Usaran vestiments blanchs; toquen les squellas manós>.

321

LA FESTA DE L'ANNUNCIACIÓ DE LA MARA DE DÉU

835. A la festa de l'annunciació de la Mara de Déu, doble maior de N'Aloy, quant aquesta festiuitat vindrà en la Coresma, si dite festa no serà en diluns, a las primeres Vespres, quant serà dita l'epístola de la missa de la fèria, tocharan N'Aloy. E quant lo euangeli de la dite missa serà dit, feran la doble de las squellas majors fins que lo prophaci de la dite missa serà dit. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran la doble del seny Migà y de N'Anthoni; e acadade aquesta doble, feran clars generals.⁷⁹⁶ E mentre que aquesta missa de la fèria se dirà, lo roder aportarà al cor qua-

⁷⁹³ "IX lissons": ratllat; <are dobla>.

⁷⁹⁴ <Quant la festa de sant Gabriel se celebrarà l'endemà de sant Vicens Ferrer, no tindrà primeres Vespres; y après de les segones Vespres de sant Vicens, exirà la processó deuant la capella de Sanct Gabriel, ab lo respons *Gaude, Maria virgo* [CAO 6.759]; y al feristel (sic) cantaran la sua antíphona pròpria de *Magnificat*; fon determinat per lo reuerend Capítol en l'any 1543>.

⁷⁹⁵ Anotació afegida posteriorment a la consuetud (1522).

⁷⁹⁶ <Nota que, quant fan lo sermó a la missa lo die de Nostra Senyora, per la missa matinal de fèria, se toca N'Anthoni>.

tre capes, duas de xemellot blanch per los primatxers y duas de domàs blanch per los canonges qui entoneran ensemps ab los primatxers; y quatre bordons d'argent, dos de pinyacles y los dos dels domers, e un altre capa de domàs blanch, ab lo respalles de domàs blanch, per lo canonge qui ferà les Vespres. Emperò si hi haurà bisbe,⁷⁹⁷ se vestirà a la sacrastia ab la dite capa y sos ministres.

836. E quant diran les hores, los lanterers són tinguts metre los tres tepits deuant l'altar maior. E quant la missa maior s'acaderà, los dos escolans són tinguts posar a l'altar maior lo palis de don Luís de Prades.⁷⁹⁸ E al cor, cremeran quatre ciris grosos vermells y tots los lentons del cor. E a l'altar, cremeran quatre lums. E quant lo primer psalm de Vespres se dirà, lo ragent aportarà al cor duas capes de domàs blanch e una tauayola de domàs blanch, ab brots, e lo escolà, deuant lo dit ragent, apor- /f. 86v/ tarà los dos bordons dels cascauells per los canonges qui diran lo responsori de Vespres. E lo dit ragent ferà aperellar a la sacrastia tres capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar, e quatre ciris blancs⁷⁹⁹ vermells per acompanyar los domers, y dos escolans, ab los encensers. En aquestes Vespres, lo ragent no sterà a l'altar fins a les Completes, ne lo ragent, ab los escolans, no seuran a l'altar maior. E si dite festa vindrà en diluns, lo diumenge, quant diran los de morts, aportaran l'argent a l'altar maior, e quant diran Vespres, la bancalade cremerà. E lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals de comsemblant festa en cartes LV.

322

COMPLETES

837. Per a las Completas de l'annunciació de la Mara de Déu, quant serà en la Coresma, mentre que tocharan Ne Picabarayha, lo custos ferà aportar tot l'argent⁸⁰⁰ a l'altar maior e lo reliquiari de la camissa de Nostra Dona starà al mig de l'altar sobre un coxí de brochat. E quant hauran fet lo[s] tres trets de clars, encendran hun lum a l'altar maior e comensaran de morts. E quant les lisons de morts se diran, lo roder ferà senyal e errencharan N'Aloy e tocharà per bon tret; e quant hauran acadat de morts, diran Completes solemnement. A l'altar maior, cremeran quatre lums y la bancalade. E al cor cor (sic), cremeran quatre ciris grosos vermells y tots los lentons del cor. E quant deran asperges, encendran los ciris del salamó.

323

MATINES

838. Per a las Matines, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de comsemblant festa en cartes LV; e quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran, e altre cape de xemellot blanch per lo domer qui ferà Matines o de domàs blanch, si canonge ferà Matines. E al cor, cremeran quatre ciris e tots los lentons del cor, y a l'altar, quatre lums.

⁷⁹⁷ **add.** <E lo qui dirà la missa>.

⁷⁹⁸ El bisbe de Mallorca Lluís de Prades i d'Arenós (1390-1403 i 1407-1429).

⁷⁹⁹ "blanchs": ratllat.

⁸⁰⁰ "l'argent": ratllat; <lo argent>.

839. E mentre que diran la quarta lissó de Matines, encendran los lentons del lan-toner maior. E quant lo hauran pugat, aportheran l'argent a l'altar maior anans de Laudes. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportherà al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per dir lo IX responsori. E quant lo dit responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salomó per lo *Te, Deum*; e quant se dirà la verbeta, feran clars generals per Laudes. E lo ragent ferà aperellar tres capas de xemellot blanch a la sacrastia per lo[s] domers qui encensaran e los dos lanterns aportheran dos ciris encessos cadehú per acompenyar los domers.

324

MISSA MAJOR

840. Per a la missa maior de l'annunciació de la Mara de Déu, a las horas retudes, tocharan la doble de las esquellas maiors per spay d'una hora; e quant serà acabade, feran l'altre doble dels senys, ço és del seny Migà e de N'Anthoni. E quant serà acadade, posseran quatre lums a l'altar maior e quatre ciris ver- /f. 87r⁸⁰¹ mells al cor e encendran tots los lentons del cor. E quant diran les horas, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals en cartes LVI. E lo roder serà tingut aportar al cor XII capes de xemellot blanch e XII bordons d'argent per entonar a la missa, e duas capes de domàs blanch per los canonges qui entoneran a la processó de la claustre, e una tauayola de sede blancha, ab los brots, per lo feristol de la trona. E lo custos tremetrà una tauayola blancha de sede per lo feristol de la claustre. E quant les horas seran dites, feran la processó sagon se conté a la fi del centoral en cartes CXIII. E usseran vestiments blancs per la missa maior, dels maiors, e lo sotdiacha aportherà la Verònicha, ab Nostra Dona deuant. En aquesta missa, cremeran los ciris dels canonges e los ciris dels corradors de la sacrastia. E quant lo sermó serà fet, tocharan N'Aloy per Vespres. E quant *Sanctus* seran tochats, feran la doble de las esquellas fins que diran los *Agnus*; e acadats, feran doble del seny Migà y de N'Anthoni per poch spay e après clars generals. E aquell qui dirà la missa, quant la missa serà acadade, comenserà axí, vestit ab la casulla, al corn de l'altar maior, les Vespres, dient: *Deus, in adiutorium meum*, etc., e après anar-se'n-a a la sacrastia e despullar; e après anirà al cor e vestir-s-a la cape de domàs blanch qui serà ya aperellade, ab lo respal·les de sede blancha. E si bisbe dirà aquesta missa, après d'acadade la missa no derà benedictió, sinó que comenserà aquí, a l'altar maior, Vespres, dient: *Deus, in adiutorium*, etc., e anar-se'n-a a la sacrastia e posserà la casulla e posserà capa; e sos compayons pendran capes blanques, e ab los quatre fedrins de l'altar, ab ciris encessos, aniran al cor a la sua cadira, que ya serà empaliada.

841. En aquestas saguones Vespres de l'annunciació de la Mara de Déu, tocharan axí com ya és dit a las primeras Vespres. L'encessa y tot se ferà axí com ya és dit en las primeras Vespres, acceptat que no s-i aportherà capes per lo responsori e lo ciris de la bancalade no cremeran en aquestas Vespres. E quant comensaran les lissons de morts, lo roder ferà senyal e tocharan N'Aloy per bon tret per Completes. E en aquestas Completes, l'altar maior serà ornat de l'argent axí com ya és dit en las primeras Completes; e la bancalade cremerà, e los quatre ciris del cor y tots los lentons del cor, e los ciris del salamó per la *Salve, regina* de las Comple-

⁸⁰¹ <A 4 de jener de 1586, foch determinat per lo reuerend Capítol que fos scrit en la consueta que d'equí al deuant se celebra a 2 d'abril la festiuitat de sant Francesch de Paula, dúplex, ut in communi confessoris non pontificis, com axí s'haia menat, ab son motu propri, lo molt Sanct Pare Papa Sixto, ara beneuenturadament regnant>. Es refereix al papa Sixte V (1585-1590).

tes. E la caldereta d'argent serà aportada per asperges; e per semblant, a las Completas primeras.

325

REGLA

842. Nota que, en qualseuolra die de la Coresma que serà la festa de l'annunciació de la Mara de Déu, no·y haurà sinó una missa cantade, ço és de la dite festa, si, donchs, ya no serà en lo Dimars o Dimecres Sant, que·y haurà missa de fèria, per rahó del passi; e la missa primera serà de la fèria, de bon matí; e la maior, serà de l'annunciació de Nostra Dona.

843. En l'any mill CCCCLXI, foch determenat per lo reuerent Capítol que, en lo /f. 87v/⁸⁰² dia de l'annunciació de la Mara de Déu, sia mostrade la veracreu a las primeras Vespres y a las saguones. E après s'és ampliat que·s mostre a qualseuolra festa de IX lissons, o d'altar o doble, acadades les Vespres.

326

REGLA PER LA FESTIUITAT
DE L'ANNUNCIACIÓ DE NOSTRA DONA

844. Nota que, dimars a x de mars any mill D y sinch, lo reuerent Capítol determenà que, quant la festa de l'annunciació de la Mara de Déu vindrà del Dijous Sant fins a la festa de l'Àngel inclusiue, se transporterà l'offici e la solemnitat al diumenge après l'Àngel custodi; en aquest any, la festiuitat de la dite festa fonch al dimars de Pascho. Entiguament, quant la transportauen, se transportaue l'endemà de la festa de l'Àngel, si dite jornade no era impedide d'alguna festa doble, que en tal cas transportauen la dite festiuitat de Nostra Dona. E per esquiar aquesta transportació, e no resmenys que lleuaue les saguones Vespres de la festa de l'Àngel, la·n transportade al diumenge sagüent, axí com ya és dit, e és venerade e més festiuade, per quant lo poble tot fa festa en tal die. E tostemp que la dite festiuitat se ferà de carnal, feran lo tochar e l'encesse, e los vestiments y totes les altres cosas axí com a las altres festas de Nostra Dona. E tostemp que aquesta festiuitat se ferà en lo diumenge axí com és dit, lo dijous⁸⁰³ anans feran de sanct Guabriel.

327

SANT AMBRÒS

845. A la festa de sanct Ambròs, festa doble manor y d'altar, tocharan en tot així com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII. Posseran a l'altar major lo palis dels doctors de madò Anglade, e al seu altar, la caxa de sant Bernat ne té càrrech, e de l'encortinar de la capella y de la missa; de tot. Usseran a la missa vestiments morats o blaus; aporteran lo lignum dels apòstols. L'ecessa,

⁸⁰² <A 5 d'abril, Aloy de sant Vicent Farrer, per anniuersari solemna per lo reuerendíssim senyor don Joan Vich y Manrich, bisbe; comensà lo Aloy a 1591, y lo anniuersari, 1592>//<Per determinasió del reuerent Capítol, a suplicatió del venerable consell de sant Pere y sant Bernat, és stada admesa la festa de Nostra Dona de Cura; serà dobble major d'Aloy. Celebrar·s·a en la quarta dominica post Pascha inclusiue; comensà en l'any MDXXXVIII; fa·s lo ofici com stà en la consueta del cor, ut latius est videre; lo custos, de palis, capes y vestiments, ferà com en la ffeita de la visitatió> **add.** <fo. 92>//<Quant feran II vespres d'Aloy, capas al cor a *Magnificat*, dic ut moris est>.

⁸⁰³ "dijous": ratllat; <diuenres>.

axí com és dit en les regles generals de l'encessa en consemblant festes en cartes LXIII. Les capes, per Matines; missa, Vespres, és continuat a la fi del sanctoral en cartes CCII.

[Abril]

328
SANT JORDI⁸⁰⁴

846. A la festa de sant Jordi, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis del bisbe Gualiana, e al seu altar, lo palis que tenen a Porguatori; e sia encortinade la sua capella. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en las regles generals del tochar de consemblant festa en cartes LI, e l'encessa, en cartes LXII e LXIII. Lo modo de las vestidures seran vermelles; lo ussar de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

329
SANT MARCH⁸⁰⁵

847. A la festa de sant March, festa doble migane y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de brochat vert de la dona Pareta Tagamanent, lo qual donà a la sacrastia a XXIII d'abril any mill CCCCLXIII, la nit de sant March. E al seu altar, posseran lo palis de vellut vert de N'Arís⁸⁰⁶ Ferrandis, ab barres grogues y vermelles, e encortine- /f. 88r/⁸⁰⁷ ran la sua capella. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LI. Usseran vestiments vermells. L'encessa se ferà axí com ya es dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LXII e LXIII. Lo modo de las capas y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

⁸⁰⁴ **add.** <Aloy>.

⁸⁰⁵ <Nota que, lo disapta vespre de sant Marc, tocan le prossesó y lo s'endemà acaban a une ore y mitja de die; y no desteperan l'encortinade; y tocan N'Eloy quant la prosesó entrarà y axirà. Y treuran per le prossesó los uestiments morats y les 12 capes morades y uerdes; aurà y cor mejor y lo subdiacha aportarà le Verònica; y aniran totes les paròquies y tots los frares; y asò de tocar N'Eloy y anar frares s'és comensat en l'any 1602> // <Per a le processó de les laternes per lo dia de sant March, se traen les vestiments de velut carmessí majors y la Verònica, y les dos Maries per los de cor major. La missa diuen canonges; aporten la creu de les dobles per a l'euangeli. Tocan lo vespre antes N'Entoni per asenyalar la professó; a le dita professó, aporten 12 bordons y capes de ximelot vermell y los canelobres de campanetes; no tocan quant ix la dita professó, sinó [que], quant torneran, feren clars dobles>.

⁸⁰⁶ *Arís*: nom de pila sols registrat com a llinatge al DCVB i no a Mallorca. No apareix al DECLLC.

⁸⁰⁷ <Per determinatió del reuerent Capítol, se fa anniuersari solemne per la majestat del rei Filip a dos de maig, per certe relaxatió de primas [que] féu a n'el clero. Fa-s la missa *de Spiritu [Sancto]*. Lo custos conuidarà canonges per dir la missa y euangeli. La sacrestia fa quatre entorxes grosses cubertes de cere noua; lo procurador del senyor bisbe pague un scut, y lo procurador del reuerent Capítol, un altre per subuenció de la sacrestia per l'offerta, de la qual no hi a quarta per los domers ni per lo clauari; de les dites tres liures que done lo custos, vuit sous a n'els escolans per lo treball del tocar etc.; tocan per la missa matinal>. **add.** <N'Anthoni>. **add.** <Los clars seran majors com si era Aloy>. **add.** <Rèquiem per determinatió de Capítol feta a 5 de maig 1599>.

330

SANT VIDAL

848. A la festa de sant Vidal, festa de III lissons, posseran a l'altar maior los palis d'En Vidal Arnau de carmessí, ab los tres senyals majors de laons, ab una barra a trauers. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en las reglas generals del tochar en consemblant festa en cartes L; la luminària, en cartes LXII.

331

SANT PERA MÀRTIR⁸⁰⁸

849. A la festa de sant Pera màrtir, festa de IX lissons, posseran a l'altar major lo palis de carmessí ab sant Pera màrtir. Lo tochar serà fet axí com ya és dit en les reglas generals del tochar en consemblant festa en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII e LXIII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

[Maig]

332

SANT PHELIP Y SANT JAUME

850. A la festa de sant Phelip e sanct Jaume, festa doble migane y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí de N'Alegra, ab la figure de Nostra Dona enmig y ab dos senyals d'hale. E al seu altar, posseran lo palis d'En Porsell descolorit e sia encortinade la sua capella. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les reglas generals del tochar en consemblant festa en cartes LIII; la luminària, en cartes LXIII. Usseran vestiments vermells; lo lignum, dels apòstols. Lo modo de las capes y dels bordons, axí a Matines com a la missa maior y Vespres, se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

333

INUENCIÓ DE LA VERACREU⁸⁰⁹

851. A la festa de la inuenció de la veracreu,⁸¹⁰ festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de vellut vert ab una creu d'or enmig y moltes

⁸⁰⁸ Predicador i inquisidor de l'orde dominicà, natural de Verona, assassinat el 6 d'abril de 1252 per un sicari, probablement contractat per heretges càtars. Trobam la seva festa a nombrosos missals medievals i, a Mallorca, la devoció que va tenir, testimoniada per la iconografia conservada, degué esser difosa pels seus germans d'orde. En aquest sentit, notau que la consuetat atorga a la seva festa una de les més altes categories litúrgiques (festa de IX lliçons).

⁸⁰⁹ Aquesta festa (3 de maig), procedent de la tradició litúrgica de les Gàl·lies, commemora la trobada ("invenció") de la creu de Jesús a Jerusalem per part de santa Helena, la mare de l'emperador Constantí, segons la llegenda de Joan Ciríac; és l'anomenada "creu de maig" o "creu verda", que encara perdura a pobles de Mallorca com, per exemple, a Selva, i s'hi beneïen els fruits i els termes [MM 1.929-1.938; OAS ff. 121v-125v]. No s'ha de confondre amb la festa de l'exaltació de la santa creu (14 de setembre), que procedeix de la tradició litúrgica de l'església de Jerusalem.

⁸¹⁰ <En aquest die se comensa a tocar despertade; vege's CCII cartes>//<Lo present die Aloy, y après dinar, possessó solemna de la veracreu y pasará per ont passa la del Santíssim Sagrament; y lo custos, comensant les hores, treurà la veracreu y sant Bernat aportarà 12 ciris; y après lo offici, stogar-l·a. Y quant acadará los clas de Vespres, tornar-l·a treura y starà en lo altar fins fasen la processó>.

flors de liri escampades per lo dit palis. E a l'altar de la passió de la claustre, posseran altre palis de vellut vert de la passió e sia encortinade la dite capella de la Passió ut moris est. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LI. Usseran vestiments verts. La luminària se farà axí com ya és dit en les regles generals de la luminària de consemblant festa en cartes LXII e LXIII. Lo modo de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.⁸¹¹

334
REGLE

852. E si dite festa [de la] inuenció vindrà anans de la ascensió, la missa dels escolans se dirà a l'altar de la passió, de la festiuitat, ab casulla verde. E si la missa maior serà *de resurrectione*,⁸¹² ab vestiments blanchs en la missa ten solament. E si dite festa vindrà /f. 88v/⁸¹³ après de la festa d'ascensió de Maria, les dites duas misas seran de la dite festiuitat, ab los vestiments verts.

335
L'APPARICIÓ DE SANT MIQUELL⁸¹⁴

853. A la festa de l'aparició de sanct Miquel,⁸¹⁵ festa de IX lisons y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de setí blau de mossèn Cabanes, e al seu altar, hun palis petit blau, ab lo ymatge de sant Jordi e de sant Johan. E sia encortinade la sua capella. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LI. Usseran vestiments blanchs. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LXII e LXIII. Lo modo de les capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

336
SANT URBÀ⁸¹⁶

854. A la festa de sant Urbà, festa de IX lisons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de Na Rogera de carmessí, e al seu altar, un palis descolorit; e sia encortinade la sua capella. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals del tochar de consemblant festa en cartes LI. La luminària, en cartes LXII e LXIII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y dels bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

⁸¹¹ <Nota que, per lo respons, ha de traure los bordons de cascauells>.

⁸¹² **add.** <Cum organis>.

⁸¹³ <Lo 5 de maig, disapte de sant Johan ante portam latinam, posaran lo pali dit Na Candalera y [a]xiran a *Magnificat* en lo altar maior; aparalaran vermel[I]> // <Anniuersarium regum omnium et principum et domus regie celebratur post festum sancti Bernardini et ffit missa *de Spiritu Sancto*. Et est sanctus Bernardinus die XX mensis maii, et custos sacristie inuitauit duos canonicos pro missa et euangelio>.

⁸¹⁴ La festa de l'aparició de l'arcàngel sant Miquel al mont Gàrgano, on els longobards derrotaren els sarraïns, i atribüiren la victòria a l'arcàngel.

⁸¹⁵ <*Salue-Salua*; lo pali d'En Losa y sancta Àgata. Aquesta festiuitat fa Aloy solemnna, lo qual ha fet solemnizar lo molt reuerend Miquell de Pachs, canonge, y que és comensat en lo present any 1584; Nostro Senyor li dóna la sua gràcia. Amén>.

⁸¹⁶ <Uer fugat Urbanus>; vegeu el calendari litúrgic del MM i de l'OAS del mes de maig.

337

SANT GUILLERM

855. A la festa de sant Guillerme, festa de IX lissos y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de vellut blau de Na Fustera. E al seu altar, lo palis qui haurà fer nit a l'altar de Sant Urbà a la sua festa. E sia encortinade la sua capella ut assuetum est. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals en consemblant festa en cartes LI; e la luminària, en cartes LXII e LXIII. Usseran vestiments morats. Lo modo de las capes y dels bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

[Juny]

338

SANT HONOFRE⁸¹⁷

856. A la festa de sant Honofre, festa de IX lissos y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de vellut blau de N'Oliuer, e al seu altar, lo palis vert de madò Tagamanent; e sia encortinade la sua capella. La luminària⁸¹⁸ se ferà axí com ya és dit en les regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LI; e la luminària, en cartes LXII e LXIII. Usseran vestiments morats. Lo modo de las capes y dels bordons se conté en la fi del sanctoral en cartes CXII.

857. En l'any mill CCCCLIII, fonch ordenat per lo reuerent Capítol que d'equí hauant la festa de sant Honofre sia festa de IX lissos, per ço com en la Seu n'a altar, perquè hagués lo priuilegi de festa d'altar.⁸¹⁹

339

SANT BARNABÉ

858. A la festa de sant Barnabé, doble migane y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí de l'Almoyna, e al seu altar, lo palis de vellut vert, ab tres senyals de barres grogues y ver- /f. 89r/ mellas de N'Harís Ferrandis. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII. E la luminària se ferà sagon les regles generals de la luminària de consemblant festa en cartes LXIII de doble manor. Usseran vestiments de vellut carmessí e lo lignum dels apòstols a la missa. Lo modo de las capes, axí de Matines, com de la missa, com de Vespres, e dels bordons, se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

340

SANT ANTHONI DE PÀDUA

859. A la festa de sant Anthoni de Pàdua, festa de IX lissos y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de vellut blau de N'Oliuer, e al seu altar, lo palis blau de mossèn Rouira; e encortineran la sua capella ut moris est. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals del tochar de consemblant festa en cartes LI; e la luminària, en cartes LXII e LXIII. Usseran vestiments morats o eschachats a la

⁸¹⁷ <Té sermó>.

⁸¹⁸ "La luminària": error del copista; <Lo tochar>.

⁸¹⁹ **add.** <Sant Honofre té sermó>.

missa. Lo modo de las capes y dels bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

341

VIGÍLIA DE SANT JOHAN BAPTISTA⁸²⁰

860. A la vigília de la natiuitat de sanct Johan Batiste, haurà duas missas de cor: la primera serà de l'anniuersari e tocharan a las horas retudes l'esquella de Tèrcia per bon tret; e quant serà acadade, feran clars de rèquiem, e quant hauran acadat, diran la dite missa de l'anniuersari. E quant aquesta missa serà dita, tocharan l'esquella de Tèrcia per la missa maior, la qual serà de la vigília, ab casulla blanca, e lo diacha e sotdiacha, ab camis ab paraments. E tocharan a las hores axí com ya és dit en les reglas generals en cartes LVI, per quant és vigília. E si dite vigília vindrà en dijous o en disapte, tostemp haurà duas missas en aquesta manera: que si serà en dijous, la primera missa serà *de Corpore Christi* e tocharan N'Anthoni y clars de IX lissons. E si serà en disapte, la primera missa serà de Nostra Dona e tocharan N'Anthoni y clars de IX lissons. E si la festa de sant Johan serà en diluns, la vigília serà al disapte e no·y haurà sinó una missa, e serà de Nostra Dona.⁸²¹

861. Nota que, si la vigília de sant Johan o de sant Pera vindrà al cap d'octaues de Corpore Christi, la primera missa serà *de Corpore Christi* e la missa maior serà de la vigília. Axí fonch ordenat per lo reuerent Capítol a XXII de juny any mill CCCCLXXXVI.

342

LA NATIUITAT DE SANT JOHAN BAPTISTA

862. A la festa de la natiuitat de sanct Johan Batiste, festa de N'Aloy y d'altar, posseran a l'altar major lo palis vert del bisbe Bal·le, e deuant lo dit altar, posseran tres tepits e encortineran lo cap de l'església. E a l'altar de Sant Johan, posseran lo palis descolorit ab la figura de sant Johan y altres ymatges, ab letres entorn; e la sua capella s'encortinerà. E ans de comensar Vespres, lo custos ferà aportar lo ymatge de sant Johan sobre lo altar seu,⁸²² e dos lums cremeran al dit altar. Lo tochar de las primeras Vespres se ferà axí com ya és dit en les regles generals del tochar de festa de N'Aloy en cartes LV. La luminària axí·s ferà com /f. 89v/ ya és dit en las regles generals e la luminària e encensar en consemblant festa de N'Aloy en cartes LXV.

863. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes, ço és dues de xemellot blanc per los primatxers qui entoneran a las Vespres e dues de domàs blanc, ab les pinyes, per dos canonges qui entoneran ab los dits primatxers, e quatre bordons d'argent, los dos de pinyacles y los dos dels domers. E un·altre capa de domàs blanc, ab serafos, ab lo respal·les de domàs blanc per lo canonge qui ferà les Vespres. E si bisba hi haurà, vestir·s·a a la sacrastia, axí com se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII.

⁸²⁰ <Si la vigília de sant Joan se ferà in sabbato infra octaues Corporis Cristi, haurà dos misses: la primera, de les octaues; la segona, de la vigília>.

⁸²¹ <Stà determinat per lo reuerend Capítol sien ditas duas missas de chor, a 19 desembre 1526; atràs en cartes 68>.

⁸²² **add.** <Treurà la relíquia lo custos en lo altar de [Corpore] Christi>.

864. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo custos aportarà al cor dues capes de domàs blanch, la una dels cascays, l'altre dels serafos, e una tauayola de domàs blanch; e l'escolà, anant deuant lo custos, aportarà los dos bordons dels canonges, tot per los dos canonges qui diran lo responsori de Vespres. E lo ragent ferà aperellar a la sacrastia tres capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y quatre fadrins de l'altar major, ab quatre ciris grosos vermells, qui acompanyeran los dits domers; e dos escolans, ab los encensers, qui seran aperellats als grahons de l'altar maior.

343

MATINES

865. Per a las Matines de la natiuitat de sant Johan Batiste, tocharan axí com ya és dit en les regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LV. En aquesta festa, encendran lo lantoner maior; tota l'altre luminària se ferà com ya és dit en las regles generals en cartes LXVI; e la caxa pagua tota la luminària e del lantoner maior. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons de fust. E un altre cape de xemellot blanch per lo domer qui ferà Matines; e si canonge ferà les Matines, aportaran capa de domàs blanch. E quant se dirà l'homelia, lo dit roder aportarà al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per aquells qui diran lo darrer responsori. E quant aquest responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salám per lo *Te, Deum, laudamus*. E après feran clars per Laudes doblant un poch lo seny Migà e N'Anthoni. E lo ragent ferà aperellar a la sacrastia duas capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y dos lanterns, ab dos ciris cadehú, per acompanyar los domers; e dos escolans, ab los encensers, qui seran aperellats als grahons de l'altar maior. E quant les betallades hauran tochat, tocharan N'Anthoni per Prima.

344

MISSA MAIOR

866. Per a la missa maior de la natiuitat de sant Johan Batiste, tocharan a la una hora e un quart de dia, axí com ya és dit en les re- /f. 90r/ gles generals de consemblant festa en cartes LV. E acaderan a las duas horas de dia, per quant no·y ha sermó. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot blanch e XII bordons d'argent per los preueres qui entoneran a la missa. E duas altres capas de domars (sic) blanch per los canonges qui entoneran a la processó de la claustre; e més aportarà lo dit roder una tauayola de domàs blanch al feristol de la trona per lo euangeli. E lo ragent tremetrà una tauayola de sede blancha al feristol de la claustre.

867. E a la processó, aportaran los gualfanons migans e la creu maior los jóuens de cor maior, ab domàtiques blanques, ab los ymatges de Nostra Dona, e lo sotdiacha aportarà lo ymatge de sant Johan per lignum. Usseran vestiments blanchs dels bells. Lo tochar de la processó ya és dit en cartes LV. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran la doble de las esquellas maiors per *Agnus* o per Sexta. E a las sis hores tochades, tocharan lo seny Migà e N'Anthoni per Deo gracias.

868. Per a las saguones Vespres de la natiuitat de sant Johan Betiste, lo tochar y totas cosses, e tota la luminària, se ferà axí com a las primeras Vespres, acceptat que no aportaran capes al cor per lo responsori, ans aquellas qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres aportaran al cor, per los canonges qui entoneran en aquestas Vespres; les capes dels domers per encensar y los ciris, tot se farà axí com ya és dit a las primeras Vespres. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completes. E la caldereta d'argent serà aportade al cor per asperges.

869. Aquesta festiuitat de sant Johan entiguement no tochauen Aloy, sinó que era doble maior. E lo venerable mossèn Johan Pallisser, preuera y rector de Censellas, supplichà lo reuerent Capítol que, en aquesta ten gran festa com és de sant Johan, que·ls plesqués fer tochar N'Aloy; e fonch atorguat per lo reuerend Capítol e lo dit Johan Pellisser lexà renda per tot lo master d'aquesta festiuitat; e per ço la caixa és tingude affer tota la luminària e del lantoner maior, e tota l'altre.

870. Regle que, quant la festa de la natiuitat de sant Johan Batista vindrà en lo dia de Corpore Christi, la festa de Corpore Christi se ferà en lo matex dia ab tota la solemnitat. E la festa de sant Johan serà transportade en lo diumenge sagüent immediadement. E açò fonch ordenat en l'any mill CCCCLI, perquè en aquest dit any se saguí que fonch tot en una jornada, e feren la festa de sant Johan e transportaren la festa de Corpore Christi; e per ço·s féu l'ordinació demunt dite.

871. /f. 90v/ A la vigília de sant Pera y de sant Pau, haurà duas missas de cor: la primera serà de rèquiem e tocharan a las hores retudes l'esquella de Tèrcia per XXV tirades vel circha après feren clars de rèquiem e diran la dite missa. E quant aquesta missa serà dite, tocharan Tèrcia, axí com és acostumat als altres dies, fins a las dues horas de dia. E quant diran les hores, tochar<an> aquellas hores axí com ya és dit en les reglas generals del tochar en cartes LVI, e feren après clars de l'esquella de Tèrcia. La missa maior serà de la vigília, ab la casulle vermella, e lo diacha y sotdiacha, ab camis ab paraments. Aquesta vigília haurà tostemps duas misas, axí com és dit en la vigília de la natiuitat de sant Johan Batiste, que axí·s ferà pròpriament en aquesta vigília, com és contengut en la dite vigília de sant Johan en cartes LXXXIX en tot larguament.

⁸²³ <A sant Pere, Aloy, treuran totes les relíquies, acceptat le verecreu. Posaran le cortina de brocat vella; treuran brocat vermell, so és per lo uerset les dos capes germanes de le capa del bisbe Arnedo y une de les noues per lo qui dirà les Vespres; no·y aurà *Salue*. Dites Vespres, estogeran les relíquies; per lo euangeli, portaran le Verònica; treuran los vestiments de brocat vermell mayors y bordons de canonges; aurà·y nou lisons de mors, y a segones Vespres, yxiran a *Magnificat* a Corpuscris per le commemoratió de sant Pau, que·s doble mayor; y no·y aurà la missa a n'el cor>//<Per dit sant Pera, poseran 3 tepits, lo de monsenyor al mitx y los altres dos, en Pelut y en Cabiscol; y poseran lo pali del senyor canonge Garau amb qui és sant Garau>.

872. A las primeras Vespres de sant Pera y de sant Pau, festa doble maior y de N'Aloy, festa d'altar, encortineran lo cap de l'esglàsia e posseran lo palis de carmessí de madò Calafata, lo maior; e posseran tres tepits deuant l'altar maior. E a l'altar de Sant Pera, posseran lo palis de la resurrecció vella de Santmartí. Lo procurador de la caxa té càrrech de fer encortinar la capella de Sant Pera. E quant tocharan Ne Picabarayha, aporteran tot l'argent a l'altar maior,⁸²⁴ axí com és acostumat a las altres jornades; e quant l'argent tot serà en l'altar, starà al mig lo reliquiari del bisba Bal·le, ab lo crestayll enmig; e lo ragent haurà mes dins lo crestell dos ossos, la hu de sant Pera, l'altre de sant Pau. E quant feran la processó de la claustre, lo sotdiacha aporterà aquest reliquiari e lo diacha lo aporterà a l'euangeli. En aquesta festa, no cremeran la bancalade de la senyora <Burgasa>, encare que l'argent sia possat en l'altar. Lo tochar se ferà axí com és dit en las regles generals de festa de N'Aloy en cartes LV. Emperò N'Aloy no tocharà fins que diran la quarta lissó de morts, e açò per quant se diuhen tots tres nocturns de <IX lissons> de morts. E quant N'Aloy serà acadat, feran la doble de las esquellas majors fins a la setena lissó e dites esquellas après steran acadades fins quant diran lo psalm de *Miserere mei* de Laudes de morts; y lo roder ferà senyal, e feran la doble del seny Migà y de N'Anthoni; e quant haurà acadat, feran clars generals.

873. E quant diran los de morts, lo roder aporterà al cor quatre capes, ço és duas de xemellot vermell y altres duas de setí carmessí planes, y quatre bordons d'argent, ço és los dos dels domers y los dos dels pinyacles. E un altre capa de brochat carmessí, ab lo respal·les de carmessí, per lo canonge qui ferà Vespres. E si hi haurà bisbe, se vestirà ab la dite capa de brochat dins la sacrastia, ab sos companyons, axí com se conté a la fi del sanctoral /f. 91r/ en cartes CXIII.

874. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo custos aporterà al cor duas capes de brochat carmessí⁸²⁵ de mossèn Jornet e de mossèn Pere Lladó, e una tauayola de carmessí; e l'escolà, anant deuant lo dit custos, aporterà los dos bordons dels canonges per dir lo responsori. La luminària se ferà axí com és contingut en las reglas generals de la luminària e encensar en festa de N'Aloy en cartes LXV. E la caxa és tingude pagar tota la luminària, axí dels ciris com dels lantons.

875. E quant diran Vespres, lo ragent farà aperellar a la sacrastia tres capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar e quatre ciris, ab los fadrins de l'altar ab los dits ciris, per acompanyar los domers, y dos escolans, ab los encensers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas. Lo restant del tochar, ramet-ho a las regles generals en cartes LV.⁸²⁶

876. E a mige hora de dia a passar, tocharan N'Anthoni per spay de XXX tirades vel circha, per rahó de las altres Completas qui s'acustumen de dir a la capella de Sant Pera. E lo roder és tingut aportar a la dite capella una <cape> de carmessí per

⁸²⁴ **add.** <Exceptat la veracreu, las spinas, la túnica y la camisa de Nostra Dona. Lo matex serà fet a Matinas en son loch la missa y a segonas Vespres>. **add.** <Ara se treuran totas les relíquies, fore la verecreu, com las altres festivitats>.

⁸²⁵ <Are de satí carmasí>.

⁸²⁶ **add.** <Y estoieran les relíquies>.

lo canonge qui ferà dites Completas e la caldereta d'argent per donar asperges. E après de las Completas, diran la *Salve, regina*.

349

MATINES

877. Per a las Matines de sant Pera y sant Pau, lo tochar se ferà axí com ya és dit en las regles generals en cartes LV. La luminària e encensar, axí com és dit en les regles generals en cartes LXVI. E quant tocharan a las Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines, e un altre capa de porpre vermella per lo domer qui farà Matines. E si canonge farà les Matines, aportarà-li capa de carmessí. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per lo darrer responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo roder posserà set candelas blanques encesses al salamó per lo *Te, Deum*. E après feran clars per Laudes, doblant un poch lo seny Migà y N'Anthoni; e lo custos ferà apellar tres capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar, e los dos lanterns qui acompanyeran los dits domers, cadehú ab dos ciris. E quant hauran tochat les batallades, tocharan N'Anthoni per Prima. E a las hores retudes, feran doble dels senys per senyal de <missa matinal>.

878. En aquesta festiuitat, los consallers y altres preueras diuhen una missa matinal, ab òrguens, de sant Pera en lo altar del dit Sant Pera e la caxe perteix certa porció, e lo ragent y los escolans tenbé hi són e han de la dite porció. E a las hores retudes, de matnade, doblaran lo seny Pissà e lo seny Migà /f. 91v/⁸²⁷ per poch spay, e no tocharan clars. E usseran vestiments de vellut vermell, los quals lo custos ferà aportar a la capella de Sant Pera. E feta aquesta doble primera, ten prest arrancharan l'altre doble per la missa major, axí com ya és dit en las regles generals, e acaderan a la una hore de dia, per rahó del sermó. E quant les horas se diran, lo roder aportarà al cor XII capes vermelles de xemellot y XII bordons d'argent per aquells qui entoneran a la missa. E dues capes de brochat⁸²⁸ carmessí, aquellas qui hauran seruit per lo responsori de las primeras Vespres, per los canonges qui feran la processó a la claustra. E lo dit roder aportarà una tauayola de carmessí per lo feristol de la trona e lo ragent tremetrà altre tauayola de sede vermella a la claustra per lo feristol. E usseran vestiments de brochat carmessí per la missa. E a la processó de la claustra, aportaràn los gualfanons migans e la creu maior, e los dos jóuens de cor maior vestiran domàtiques morades, ab los ymatges de Nostra Dona. Lo sotdiacha aportarà lo reliquiari del bisbe Bal·le,⁸²⁹ ab les duas relíquies de sant Pera y de sant Pau. E lo preuera qui ferà la processó aportarà la capa de brochat en la qual haurà fet Vespres lo dia passat, o altre, si volrà. E quant *Sanctus* hauran tochat, tocharan la doble de las esquellas maiors per *Agnus*. E a las sis hores de dia, tocharan N'Anthoni e lo seny Migà per Deo gracias.

⁸²⁷ <A les octaves y cap d'octaves de sant Pere, posaran lo palis de le quedira de sant Pere anomanat En Serra>.

⁸²⁸ "brochat": ratllat; <setí>.

⁸²⁹ <Are le Verònica>.

879. Per a las saguones Vespres de sant Pera y sant Pau, lo tochar e l'encessa, y totes les altres cosas, se feren axí com a las primeras Vespres, acceptat que no aportaran capas al cor per lo responsori de Vespres, ans aquelles capes qui hauran servit al responsori de las primeras Vespres, serviran per anthonar als canonges en aquestas Vespres.

880. En aquestas Vespres, serà encortinade la capella de Corpore Christi per solemnizar la festiuitat de sanct <Pau>; e posseran a l'altar de Corpore Christi lo palis descolorit de la passió, e dos ciriets e hun missal, perquè la processó de *Magnificat* axirà deuant la dite capella en aquestas Vespres. E lo ragent farà aportar una tauayola vermella per lo feristol qui serà possat deuant la dite capella. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas. E a l'horabaxe, ans del seny de perdó, feren la doble de las esquellas per la festiuitat de sant Pau.

881. Nota que, en l'any mill CCCCLIII, lo reuerent Capítol, ha honor y reuerència dels caps dels apòstols mossènyer sant Pera y sant Pau, ordenà que fos fet festa solemna de N'Aloy, perquè entigament se feyha doble maior e no de N'Aloy. E en l'any mill CCCCLXXX, a suplicació de misser Pera Gual, canonge y ardiacha de la present <Seu>, fonch ordenat que d'equí hauant, en la desús dita festiuat (sic), lo argent fos possat a l'altar maior, axí com és de custume a las festas anyals. Emperò los ciris de la bancalade <no cremen>; e per ço, lo dit misser Pera Gual lexà hun ultre molt gran en aquesta festiuitat, /f. 92r/, lo qual ultre la caxe de sant Bernat és tingut pertir.

882. E la caxa és tingude, en aquesta diade, pagar tota la luminària, axí dels ciris com dels lantoners, e lo procurador maior de la dite caxa dóna als escolans tretza sous, ultre la porció que·ls dóna de N'Aloy.

883. Al dia de la commemoració de sant Pau, festa de IX lissos⁸³⁰ y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de la scena Domini,⁸³¹ e al seu altar, lo palis de la passió descolorit. Usseran vestiments vermells. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals del tochar de semblant festa en cartes LI; e la luminària, en cartes LXII e LXIII. Lo modo de las capes y dels bordons se conté a la fi del sanc-toral en cartes CXII.

884. La missa se dirà al dit altar.

⁸³⁰ "de IX lissos": ratllat; <doble mayor, y no cremeran ciris ne lentoner a n'el cor>.

⁸³¹ "scena Domini": ratllat; <dels reys a ont és sant Pau>.

352

ENFRE OCTAUES DE SANT JOHAN⁸³²

885. Infra octauas de sant Johan e de sant Pera, la missa matinal dels escolans serà de las octaues, e la missa maior, serà de rèquiem o de festa de IX lisons, si n-i haurà.

353

AL CAP D'OCTAUES DE SANT JOHAN

886. Al cap d'octaues de sant Johan, die de doble manor, tocharan axí com ya és dit en las regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LI. E posseran a l'altar maior lo palis de sant Johan de letres e usseran vestiments blanchs; e la luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXII e LXIII. Lo modo de las <capas> y dels bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

[Juliol]

354

VISSITACIÓ DE NOSTRA DONA

887. A la festa de la visitació de la Mara de Déu, festa doble maior de N'Aloy, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Sans e tres tepits deuant lo dit altar maior. Lo retaule de l'altar maior serà tot hubert; sols sterà tanchat un escassament de cadehuna part.⁸³³ Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LV. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXV.

888. E quant los de morts se diran, lo roder aporterà al cor quatre capas, <dues> de xemellot blanch <y dues de domàs blanch per los entonadors>, y quatre bordons d'argent, dos <de pinyacles per los primatxers y los dos dels domers>. E un altre capa de domàs blanch e lo respal·les <de domàs blanch> per lo canonge qui ferà les Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aporterà al cor duas capas de <domàs> blanch e una tauayola de sede blancha. E l'escolà, anant deuant lo dit ragent, aporterà los dos bordons d'argent dels canonges⁸³⁴ per aquells qui diran lo responsori de Vespres, e axiran deuant l'altar maior per *Magnificat*. E a la sacrastia, seran aperellades <tres> capas de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y <quatre> fadrins de l'altar maior, caschú ab hun ciri vermell encès, acompanyeran los dits domers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan seny Pissà⁸³⁵ per Completa[s].⁸³⁶

⁸³² <Fonc determinat per lo reuerend Capítol que, infra octauas de sant Johan, la missa maior sie de sant Johan, IX lisons, axí com stà en la consueta del chor, excepto diious y dissapta, de *Corpore Christi ut de beata Maria*>.

⁸³³ <sols resterà tanchat un escassament de cadehuna part>: ratllat.

⁸³⁴ "dels canonges": ratllat; <de cascauells>.

⁸³⁵ "seny Pissà": ratllat; <N'Anthoni>.

⁸³⁶ **add.** <Salue>.

355

MATINES

889. Per a las Matines de la dite vissitació, lo tochar ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LVI; e la luminària, /f. 92v/ en cartes LXV. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons de fust per los qui entoneran. E un altre capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà les Matines.⁸³⁷ E quant se dirà l'homelia, lo roder és tingut aportar al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per aquells qui diran lo IX responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E a la sacristia, aperelleran duas capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y dos lanterns, ab ciris, qui ls acompanyeran. Tot lo restant del tochar ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LV.

890. En aquesta festa, no·y haurà missa matinal alta.

356

MISSA MAIOR

891. Per la missa maior, tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LV. La luminària, axí com ya és dit en cartes LXV. E quant diran hores, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot blanch y XII bordons d'argent, los quatre radons y los dos de pinyacles⁸³⁸. En aquesta festiuitat, haurà processó per la claustra; los gualfanons manors y la creu maior; no·y⁸³⁹ aniran los fadrins de cor maior. Lo sotdiacha aportarà lo lignum, ço és lo reliquiari de festa doble.⁸⁴⁰ Us-seran vestiments blanchs. Lo residuum del tochar ya és dit en cartes LV. Lo modo de la processó se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

357

VESPRES SAGONES

892. Per a las saguones Vespres de la visitació de Nostra Dona, se ferà tot axí com a las primera[s] Vespres, acceptat que no aportaran capes per lo responsori de Vespres.

893. En l'any mill CCCCLXI, fonch ordenat aquest ofici com a festa d'altar. E en l'any mill CCCCLXV, fonch ordenat que·s fes com a festa doble maior.⁸⁴¹

894. Nota que, aquesta festa de la visitació de Nostra Dona, haurà octaues e la missa maior serà cascun dia de las octaues de Nostra Dona, dich de la visitació; e la missa dels escolans serà de sant Pera.

⁸³⁷ **add.** <E si canonge farà Matines, aportaran capa de domàs blanc e encendran lo lantoner com serà hore>.

⁸³⁸ "los quatre radons y los dos de pinyacles": ratllat.

⁸³⁹ "no·y": ratllat.

⁸⁴⁰ "lignum, ço és lo reliquiari de festa doble": ratllat; <Verònica>.

⁸⁴¹ **add.** <E en l'any mil D y tretse, fonc feta festa de N'Aloy>.

895. A la festa de sant Cristòfol, festa de N'Aloy y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de domàs leonat de n'Armangol; e deuant l'altar maior, posseran tres tepits y lo cap de l'església serà encortinat. E al seu altar, posseran lo palis de vellut carmessí de brots y la capella serà encortinade. Lo tochar y la luminària, e los vestiments, tot se farà axí com a la festa de sant Sebastià. Emperò lo lignum serà lo reliquiari de sant Blay, e leuar-n-an les relíquies de sant Blay y metran-hi un os de sant Cristòfol. La processó de la claustre se farà tot axí com a la festa del dit sant Sebastià y tot lo restant de la festa. La caxa de sant Bernat és tingude de pagar tota la luminària.

896. Aquesta festa de sanct Cristòfol entiguament era festa de IX lissons y festa d'altar; e per deuoció d'hun preuera apel·lat Cristòfol Basses, lo qual féu hereua la caxa e lexà prou renda per aquesta festiuitat, que tocassen N'Aloy; e axí-s féu, ab consen- /f. 93r/ timent del reuerent Capítol. E per ço, la caxa és tingude pagar la luminària y la distribució.

897. A la festa de sancta Margalide, festa doble manor⁸⁴² y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de domàs leonat de n'Armangol, e al seu altar, lo palis de vellut blau d'En Rouira; encortineran la sua capella ut moris est. Tocharan per les Vespres primeras axí com ya és dit en les reglas generals de consemblant festa en cartes LIII. La luminària se farà axí com ya és dit en les reglas generals de la luminària en consemblant festa en cartes LXIII. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons d'argent, los radons, per aquells qui entoneran a las dites Vespres. E un·altre capa de vellut carmessí, ab lo respal·les de pampolat, per lo domer qui farà Vespres. E quant se dirà lo primer psalm de Vespres, lo custos aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y una tauayola vermella; e l'escolà, anant deuant lo dit custos, aportarà los dos bordons de pinyacles, tot per aquells qui diran lo responsori de las dites Vespres.

898. Per a las Matines de sancta Margalide, tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXIII. E quant tocharen les Matines, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per aquells qui entoneran a las dites Matines. E un·altre capa de porpra per lo domer qui farà les Matines. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per lo darrer responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum, laudamus*. Lo residuum del tochar ya és dit en les regles generals en cartes LIII.

⁸⁴² "doble manor": ratllat; <Ara, per orde del molt reuerend Capítol, toca N'Antonio com a feste d'eltar y ixan a *Magnificat* a la sua capella>.

361

MISSA MAIOR DE SANCTA MARGALIDE

899. Per a la missa maior, tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXIII. E quant les hores se diran, lo roder apor-
terà al cor sis capes de xemellot vermell, ab sis bordons d'argent, quatre radons y
los dos de pinyacles. E en la missa, aportaran los vestiments de vellut carmessí o
los de xemellot nous; lo lignum, dels apòstols.⁸⁴³

362

VESPRES SAGONES

900. Per a las saguones Vespres de sancta Margalide, se ferà en totas coses axí
com a las primeras Vespres, acceptat que no aportaran al cor capes ni bordons per
lo responsori. E aquellas capes qui hauran seruit al responsori de las primeras
Vespres, seruiran en aquestas Vespres per los preueras setmaners qui entoneran.

901. En l'any mill CCCCLVIII, per suplicació del magnífich mossèn Guabriel
Serdà, canonge y sacrista de la present Seu, fonch determenat per lo reuerent
Capítol que de cetero la festa de sancta Margalide fos festa doble manor, axí com
de sancta Eulària, he que hagués octaues. /f. 93v/

363

SANT ALEX⁸⁴⁴

902. A la festa de sant Alex, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar major
lo palis de mossèn Sala de brocat argentat mentre que serà bo; si no, hun blau. E
al seu altar, un palis de carmessí petit de tres senyals; e encortineran la sua cape-
lla. Tocharan axí com ya és dit en les reglas generals del tochar en consemblant
festa en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII e LXIII, Usseran vestiments morats.
Lo modo de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

364

SANCTA PRAXEDIS⁸⁴⁵

903. A la festa de sancta Praxedis, festa de N'Aloy y d'altar, posseran a l'altar
maior lo palis <de sant Cristòfol vermell>⁸⁴⁶ de n'Armangol. Lo cap de l'església
s'encortinerà. Al seu altar, posseran lo palis de vellut blau de mossèn Rouira e la
seua capella s'encortinerà ut moris est. Tocharan a las primeras Vespres axí com

⁸⁴³ "Lo lignum, dels apòstols": ratllat; <Lo reliquiari de sant Blay, ab la costella de santa
Margarita dins>.

⁸⁴⁴ <Per manement del reuerent Capítol, enmateren le diade de sant Aleix un sermó per le-
xa del reuerent mestra Antonio Garrell, teòlec, quondam; y com vindrà en dia faner, que's fassa lo
diumenge següent. Paga a la sagrastia un sou per subuenció y paga dita caritat les almoines>.

⁸⁴⁵ <Y nota que sant Bernat <dóna> lums sols per lo altar maior y per lo chor; le sacrestia
dóna oli per compte dels difenedors>. **add.** <Y posseran a l'altar mayor le cortine de brocat
cel> // <Lo diumenge après santa Praxedis, si no serà impedit, si no lo diumenge après, se ferà anni-
uersari, per determinatió del reuerent Capítol, per los honrats de perayres, en la matexa forme i so-
lempnitat que se fa lo primer diumenge de maig, per los dit[s] perayres. La sacrastia dóna las en-
torxes com allí stà continuat, y dit ofici és obligat pegar y donar com allí stà continuat, al qual me
refir. Comensà en lo any 1574; serà la missa de la diade en què caurà>. **add.** <retro fo. 35>.

⁸⁴⁶ Text ratllat il·legible.

ya és dit en les regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LV, e la luminària, en cartes LXV.

904. E quant los de morts se diran, lo roder és tingut aportar al cor quatre capes, de xemellot vermell dues, y altres dues de satí carmessí,⁸⁴⁷ y quatre bordons d'argent, los dos dels domers y dos dels pinyacles. E altre capa de brochat carmessí e lo respal·les de carmessí, per lo canonge qui ferà les Vespres. E si bisbe hi haurà, se vestirà a la sacrastia ab sos ministres. E quant lo primer psalm de Vespres se dirà, lo ragent aportarà al cor dues capes de brochat carmessí, ab una tauayola de carmessí; e un escolà, anant deuant lo ragent, aportarà los bordons dels canonges, tot per los qui diran lo *Magnificat*, tocharan N'Anthoni per Completes.

365

MATINES DE SANCTA PRAXEDIS

905. Per a las Matines, tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LV. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran a las dites Matines. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXVI. E altre capa de las vermellas entigues per lo domer qui ferà les Matines. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per lo darrer responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E après feran clars de Laudes, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LV.

366

MISSA MAIOR

906. Per a la missa maior de sancta Praxedis, quant la una hora de dia serà tocharde, arrancharan la primera doble y tocharan per bon spay; e après tocharan l'altre doble, per manera que les duas dobles acaderan a las duas horas de dia. Tocharan les dites dobles sagons ya és dit en las reglas generals en cartes LV. E quant les hores se diran, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot vermell, si compliment n·i haurà; si no, algunes de las morades, ab los XII bordons d'argent. E lo dit roder és tingut posar una tauayola de vellut carmessí al feristol de la trona; e lo ragent treme- /f. 94r/⁸⁴⁸ trà altre tauayola vermella al feristol de la claustre per la pro-

⁸⁴⁷ <Are es treu blanc; so és les dos capes per lo uerset, de tele d'ergent, y per lo qui farà Vespres, le de tele d'or>.

⁸⁴⁸ <En l'any MDXII, a [...] de juliol, fonch ordenada processó per lo reuerent Capítol a supplicació dels magnífichs jurats de la Siutat, la [qual] s'hagués <a fer> cascun any [lo] die de la gloriosa sancta Praxedis, en l'hora, fo[rma] y manera següent. Lo dia de sancta Praxedis, a Completa[s], seran aperellades al cor totas las capes de broquat, axí com és acu[st]u[mat], per los canonges; y XII capes de xamellot vermell, ab XII bordons per los XII preueres acustumats anar en semblants processons; y vestit que sien tots, lo senyor bisbe o lo canonge qui haurà fetas les Vespres, ab diacha y sotdiacha vestits dels ves[ti]ments maiors [de] broquat carmesí, ab son compan[yó] vestit ab capa de vellut vermell, y quatre canonges, vestits ab ca[pes] y dalmàtiques de les belles, axiran de la sacristia e al cor comensaran a can[ta]r *Regnum mundi* [CAO 7.524] y axí, pro[ces]jonalment, axiran per la p[or]ta del cor dauant lo altar maior. Lo setmaner se [...] aporta la creu maior y dos fadrins de l'altar, vestits ab camis y dalmà[ti]gues, anirant dauant ab [dos] canalobres, ab canalobres, ab dos ciris, que acustumen de donar los parayres; y passant dauant la capella de Sant Bernat, per lo portal de Mar aniran al castell a pendre lo cors sant. Y pres aquell, aportar-la·n los quatre canonges sot[s] lo pauelló y faran la [processó] de l'Àngel, ab les stacions y

cessó. E aperelleran los vestiments de brochat carmessí per los qui diran la missa. E lo roder és tingut aportar al cor duas capes de brochat carmessí, aquellas qui hauran per lo responsori de las primeras Vespres, per los canonges qui entoneran a la processó de la claustre.

907. A la processó de la claustre, aportheran los gualfanons migans e dos fadrins de l'altar, ab domàtiques vermelles, ab los canelobres de lautó y la creu maior, y dos altres fadrins de l'altar, ab domàtiques vermelles, ab los canelobres d'argent, qui aniran deuant les relíquies, e los dos jouens de cor maior, ab los ymatges de Nostra Dona. Lo sotdiacha aportherà lo reliquiari del bisbe Bal·le, ab los papaguays e ab los dos àngels. E axint la dite processó de la claustre, entrant en l'asglésia, feran clars clars generals.⁸⁴⁹ E quant *Sanctus* seran tochars, feran la doble de las esquellas maiors per Sexta o per *Agnus*. E quant tocharan les sis horas de die, feran la doble del seny Migà e de N'Anthoni per Deo gracias.

367

VESPRES SAGONES

908. Per a las saguones Vespres de sancta Praxedis, tocharan axí com ya és dit a las primeras Vespres; e la luminària, per semblant. E quant los de morts se diran, lo roder aportherà al cor quatre capes per entonar, duas de xemellot vermell per los primatxers e duas de brochat carmessí, aquellas qui hauran seruit per los responsori de las primeras Vespres, per los canonges qui entoneran en aquestas Vespres; y quatre bordons d'argent, ço és los dos qui hauran seruit al dit responsori per las primeras Vespres e los dos dels pinyacles per los primatxers. E altre cape de brochat carmessí, ab lo respal·les de vellut carmessí, per lo canonge qui ferà les Vespres. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completes. E acabades Vespres dins lo cor, axiran ab hun responsori deuant l'altar de sancta Magdalena.

909. Nota que la caixa de sant Barnat, en aquesta festiuitat de sancta Praxedis, és tingude a donar los quatre ciris que cremen al cor y dos ciris blancs per l'altar maior; e altres dos ciris blancs per los canelobres, per la missa. E la mercaderia és tingude de pagar l'oly dels lantons.

368

SANCTA MAGDELENA⁸⁵⁰

910. A la festa de sancta Magdalena, festa doble manor y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis d'En Joualls de carmessí, ab la passió enmig, y sancta Lúcia y sancta Magdalena. E al seu altar, posseran un altre palis d'En Jouals descolorit, ab dos ymatges, ço és de sancta Magdalena y de sancta Lúcia, ab dos senyals de Jouals. E la sua capella sia encortinade. Lo tochar serà fet axí com ya és dit en les

cantories ordenades en la consuetud del cor. Dauant lo cors sant, aniran altres dos fadrins de l'altar, ab dalmàtiques, ab canalobres d'argent y ciris blancs que donen los parayres. L'ordenació del pauelló y altres luminàries, remet als magnífichs jurats>.

⁸⁴⁹ **add.** <Salue>.

⁸⁵⁰ <9 lisons de morts> // <Nota. Per lo part, a la professó, tele d'ergent y domàs blanc; per la professó, Ne Torrella y capas de tela d'or> // <Santa Magdalena entre en conmemoretió y nou lisons de mors>. **add.** <Y quant diran los de mors, lo custos aportarà le relíquia de santa Magdalena a le sue capella, sobre un altaret; y aurà 9 lisons de mors y *Salue*>. **add.** <Y dita relíquia nos-treu sinó a les primeras Vespres>.

regles generals del tochar en consemblant festa en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXIII. E quant diran de morts, lo roder és tingut aportar al cor quatre capes de xemellot vermell per aquells qui entoneran a las Vespres y quatre bordons d'argent radons. E un altre capa de vellut carmessí, ab lo res- /f. 94v/ pal·les de pampolat, per lo domer qui ferà Vespres. E quant se dirà lo primer psalm de Vespres, lo ragent aportarà al cor duas capes de xemellot vermell e una tauayola vermella; e hun escolà, deuant lo sacrista, ab los bordons de pinyacles, per aquells qui diran lo responsori de Vespres.⁸⁵¹

369

MATINES DE SANCTA MAGDELENA

911. Per a les Matines, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LVIII; la luminària, en cartes LXIII. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per entonar. E un altre cape de porpre per lo domer qui ferà les Matines. E quant l'homelia se dirà, lo dit roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per aquells qui diran lo IX responsori; e quant lo dit responsori se dirà, lo dit roder és tingut encendre set candelas al salamó per lo *Te, Deum, laudamus*. En après feran clars generals per Laudes e lo ragent farà apere-llar a la sacristia duas capas de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar, y dos lanter, ab un ciri cadehú, qui acompenyeran los domers; e dos escolans, ab los encensers.

912. E si dite festa no serà en diumenge, a las hores retudes, feran la doble del seny Pissà y del seny Migà per senyal de la missa dels escolans, qui s dirà a l'altar de dite festa, la qual missa los beneficiats són tinguts en donar recapte qui la dirà. E si dite festa serà en diumenge, a l'hora desús dita, tocharan l'esquella de Tèrcia per senyal de missa matinal dels escolans, la qual tunc se dirà a l'altar maior; e lo domer és tingut lauors dir-la. E serà la dite missa de la dominica concurrent.

370

MISSA MAIOR DE SANCTA MAGDELENA

913. Per a la missa maior, comensaran a la una hora de die le doble, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LIII; y dureran les dites dobles fins a las duas hores de dia. E quant les hores se diran, lo roder és tingut aportar al cor sis capes de xemellot vermell y sis bordons d'argent, quatre radons y los dos de pinyacles, per aquells qui entoneran a la missa. E lo dit roder és tingut possar al feristol de la trona una tauayola de vellut vermell. E usseran per la missa los vestiments de vellut carmessí y lo lignum dels apòstols;⁸⁵² e quant Nona⁸⁵³ serà dite, feran clars generals per la missa. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXIII. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran la doble de las esquellas manors per a Sexta. E a las sis hores de die, tocharan lo seny Pissà per Deo gracias. E si dite festa vindrà en diumenge, se farà processó per la claustre, axí com se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII.

⁸⁵¹ <Aloy per deuotió de la il·lustre senyora Elisabet Sant Joan. *Salue*. Treuran blanc com [a] altres Aloys; y aurà y 9 lisons de mors y *Salue*>.

⁸⁵² "lignum dels apòstols": ratllat; <son reliquiari>.

⁸⁵³ "Nona": error del copista; <Tèrcia>.

371

VESPRES SAGONES

914. Per a las saguones Vespres de sancta Magdalena, tot se ferà axí /f. 95r/ com a las primeras Vespres, acceptat que no·y haurà capes ni bordons per lo responsori de Vespres. E per los entonadors d'aquestas Vespres, aportaran quatre bordons, los dos de pinyacles y dos radons. Tot lo restant, axí com ya és dit a las primeras Vespres.

372

VIGÍLIA DE SANT JAUME

915. A la vigília de sanct Jaume, hi haurà dues misas de cor. Lo tochar ya és dit en les regles generals, e la luminària, per semblant. La primera missa serà de l'aniuersari, de rèquiem. La maior, serà de la vigília, ab casulle vermella; lo diacha y sotdiacha, ab camis ab paraments. E si dite vigília serà en disapte o en dijous, no·y haurà sinó una [missa],⁸⁵⁴ ço és de Nostra Dona, si serà en disapte; o *de Corpore Christi*, si serà en dijous. Emperò en qualseuolra dia que serà, tostemps tocharan les hores, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LVI. E si la missa serà de la vigília, tocharan l'esquella de Tèrcia per senyal de missa; e si serà de Nostra Dona o *de Corpore Christi*, feran clars de IX lissons per senyal de missa.

373

LA FESTA DE SANT JAUME⁸⁵⁵

916. A la festa de sant Jaume, doble major⁸⁵⁶ y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Adarró de carmessí, ab tres senyals, ab armes de barres grogues y vermelles, no lo maior, mes lo sagon. E al seu altar, posseran lo palis de setí blau de N'Anna o altre de vellut descolorit, ab sancta Anna enmig; e sia la sua capella encortinade. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXV. Lo retaule e dels tepits, en cartes LXVI. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre⁸⁵⁷ capes de xemellot vermell y quatre⁸⁵⁸ bordons d'argent radons⁸⁵⁹ per aquells qui entoneran.⁸⁶⁰ E una capa de vellut carmessí⁸⁶¹ e lo respal·les de pampolat per lo domer qui ferà Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres se dirà, lo custos aportarà al cor dues capes de xemellot vermell⁸⁶² e una tauayola de sede vermella, ab brots;⁸⁶³ e un escolà anirà deuant lo dit custos aportant los dos bordons de pinyacles⁸⁶⁴ per

⁸⁵⁴ <Etiam hi aurà dues misses> // <En qualseuol dia que sia le festa de sent Jaume, a la vigília, aurà dues misses>.

⁸⁵⁵ <Per determinació del reuerent Capítol, a supplicació del venerable consell de sanct Pera y sanct Bernat, la festa de sanct Jaume és festa dobbla major de N'Aloy; comensà en l'any 1539. Les segones Vespres són de sancta Anna, prout asuetum est fieri. La caxa dóna oli, quatre ciris vermelles per lo chor y quatre ciris per lo ablat, blanchs, com es practica>.

⁸⁵⁶ **add.** <de N'Aloy>.

⁸⁵⁷ "quatre": ratllat; <dos>.

⁸⁵⁸ "quatre": ratllat; <dos>.

⁸⁵⁹ "radons": ratllat; <pinyacles y dos de domers>.

⁸⁶⁰ **add.** <que seran dos canonges>.

⁸⁶¹ "vellut carmessí": ratllat; <dos capes de setí carmessí y per lo qui ferà Vespres, capa de setí, ab cascans>.

⁸⁶² "xemellot vermell": ratllat; <setí carmessí>.

⁸⁶³ "de sede vermella, ab brots": ratllat; <vellut, ab pins>.

⁸⁶⁴ "pinyacles": ratllat; <canonges>.

aquells qui diran lo responsori. E a la sacrastia, aperelleran duas capes de xemellot vermell per los domers qui encensaran e dos⁸⁶⁵ fadrins de l'altar, caschú ab hun cirri, qui acompenyeran los dits domers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà⁸⁶⁶ per Completas. Al vespre, ans del seny de perdó, feran la doble de las esquellas maiors per senyal de festa d'altar.

374

MATINES DE SANT JAUME

917. Per a las Matines, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de doble maior en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXV. E quant Matines se tocharan, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran. E una capa de porpre per lo domer qui ferà les Matines. E /f. 95v/ quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per lo IX responsori. E quant lo dit responsori se dirà, lo roder posserà set candelas al salamó per lo *Te, Deum* e faran clars per Laudes. Y lo ragent farà aperellar duas capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar; y dos lanterns, ab ciris, qui acompenyeran los dits domers.

918. E si dite festa no serà en diumenge, a las hores retudes, feran doble dels senys, ço és lo seny Pissà y lo seny Migà per poch spay, per rahó de la missa matinal dels escolans, qui·s dirà a l'altar de la dite festa; la qual missa los beneficiats són obliguats en dir-la o fer-la dir. E si dite festa serà en diumenge, a l'hora matexa desús dita, tocharan l'esquella de Tèrcia per senyal de la missa matinal dels escolans, la qual se dirà a l'altar maior, e dir-l·a lo domer; e serà la missa de la dominica.

375

MISSA MAJOR

919. Per a la missa maior de sant Jaume, comensaran a tochar a la una hora de dia, axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII; e si hi haurà sermó, acaderan les dues dobles a la una hora y mige de dia. E si no·y haurà sermó, acaderan a las duas horas de dia. En aquesta festa, haurà processó per la claustre, sagons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII. Aportaran lo lignum dels apòstols.⁸⁶⁷ E quant les hores se diran, lo roder aportarà al cor sis capes de xemellot vermell y sis bordons d'argent, quatre radons y los dos de pinyacles, e una tauayola de carmessí per lo feristol de la trona; e lo custos tremetrà al feristol de la claustre un·altre tauayola vermella. Usseran los vestiments de vellut carmessí; la luminària, axí com ya és dit en cartes LXV. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran la doble de las esquellas maiors per Sexta. E a las sis hores, feran la doble del seny Pissà y del seny Migà per Deo gracias o per Nona.

⁸⁶⁵ "dos": ratllat; <quatre>.

⁸⁶⁶ "lo seny Pissà": ratllat; <N'Anthoni>.

⁸⁶⁷ "lignum dels apòstols": ratllat; <reliquiari del bisbe Batla, ab una relíquia de sant Jaume>.

376

VESPRES SAGONES⁸⁶⁸

920. Per a las saguones Vespres de sant Jaume, tot se ferà axí com a las primeras Vespres, axí en lo tochar, y en la luminària, y les altres cosas, acceptat que no aportaran capes ni bordons al cor per lo responsori. E lo sacrista tremetrà una ta-uayola de sede blancha al feristol qui serà possat deuant la capella de Sancta Anna per la commemoració de sancta Anna. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pisà per Completes. E al vespre, ans del seny de perdó, feran doble de las esquellas maiors per la festa de sancta Anna.

377

SANCTA ANNA⁸⁶⁹

921. A la festa de sancta Anna, doble manor⁸⁷⁰ y festa d'altar; aquesta festa no⁸⁷¹ haurà primeras Vespres. Posseran al seu altar lo palis qui y està lo dia de sant Jaume; e sia encortinade la sua capella. E a l'altar maior, posseran lo palis descolorit ab sancta Anna enmig e dos senyals, e ab cascun senyal, ha dues flors de liri.⁸⁷²

922. Per a las Matines, tocharan axí com /f. 96r/ ya és dit en las regles generals del tochar de consemblant festa en cartes LXIII. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per aquells qui entoneran a las dites Matines, e una capa altre de xemellot blanch per lo domer qui farà les Matines. E quant se dirà l'homelia, lo roder és tingut aportar al cor dues capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per lo IX responsori. E quant aquest responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E après feran clars dobles de las esquellas maiors. E lo ragent ferà aperellar a la sacrastia dues capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y dos lanterers qui ls acompanyeran, ab un ciri caschú.

923. A la missa matinal, a las hores retudes, doblaran los dos senys, ço és lo Migà y Pissà, per la missa matinal dels escolans, la qual se dirà al seu altar per los beneficiats, axí com ya és dit en tot a la festa de sancta Magdalena en cartes XCIII.

378

MISSA MAJOR

924. Per a la missa maior de sancta Anna, a la una hora de dia, comensaran la doble, axí com ya és dit en consemblant festa en cartes LIII, y acaderan la saguona doble a la[s] dos horas de die. La luminària se ferà axí com ya és dit en cartes

⁸⁶⁸ <Aquestas Vespres no-s fan ara, per quant sancta Anna és festa de N'Aloy; hi ha primeras Vespres>.

⁸⁶⁹ <En l'any MDXXIII, fonch concedit al venerable consell de sant Bernat, per lo reuerend Capítoll, que d'equí auant, per deuoció del venerable mossèn Anthoni Custurer, quondam, que d'equí <auant> se fes festa solempna maior e thocàs N'Aloy lo dia de sancta Anna; e per so sant Jaume no haurà primeras <sagones> Vespres, mes seran de sant Jaume> // <La caxa dóna oli, lum, com a les semblans festes; ço és quatre ciris vermells al chor y quatre ciris blanchs a l'altar; y dóna vint sous a le sacrestia per subuentió>.

⁸⁷⁰ **add.** <d'Aloy>.

⁸⁷¹ "no": ratllat.

⁸⁷² **add.** <Diran IX lissons de morts>.

LXIII. E quant les hores se diran, lo roder aportarà al cor sis⁸⁷³ capes de xemellot blanch e sis⁸⁷⁴ bordons d'argent, dos de pinyacles y quatre radons.⁸⁷⁵ Usseran los vestiments de xemellot⁸⁷⁶ blanch per la missa e lo lignum dels apòstols.⁸⁷⁷ E lo roder és tingut aportar al feristol de la trona una tauayola de xemellot blanch. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran la doble de las esquellas manors per Sexta. E a las sis hores de die, tocharan lo seny Pissà⁸⁷⁸ per Deo gracias.

925. E si dite festa serà en diumenge, haurà processó a la claustre, axí com se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII.

379

VESPRES SAGONES

926. Per a las saguones Vespres de sancta Anna, tocharan axí com ya és dit en las regles generals en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXIII. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons d'argent, dos de pinyacles y dos radons.⁸⁷⁹ E una capa de domàs blanch e lo respal·les de pampolat per lo domer qui ferà les Vespres. Y a la sacrastia, aperelleran dues capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y dos fadrins de l'altar maior, ab ciris, qui acompanyeran los dits domers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

380

CAP D'OCTAUES DE SANT JAUME

927. Al cap d'octaues de sant Jaume, festa de IX lissons, posseran a l'altar maior lo palis de Na Rogera o altre vermell. Tocharan axí com ya és dit en las regles generals de IX lissons en cartes LI; la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells.

[Agost]

381

SANT PERA⁸⁸⁰ Y SANT PHELIU⁸⁸¹

928. A la festa de sant Pera⁸⁸² y sanct /f. 96v/ Pheliu, festa de IX lissons⁸⁸³ y no d'altar, posseran a l'altar maior lo palis descolorit ab lo ymatge de sant Pera e altre descolorit a l'altar de Sanct Pera. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals

⁸⁷³ "sis": ratllat; <dotza>.

⁸⁷⁴ "sis": ratllat; <dotza>.

⁸⁷⁵ "dos de pinyacles y quatre radons": ratllat.

⁸⁷⁶ "xemellot": ratllat; <domàs>.

⁸⁷⁷ "lo lignum dels apòstols": ratllat; <la Verònica>.

⁸⁷⁸ "Pissà": ratllat; <Migà y N'Anthoni>.

⁸⁷⁹ "radons": ratllat; <dels cascauels>.

⁸⁸⁰ Festa de les cadenes de sant Pere apòstol.

⁸⁸¹ Festa de sant Feliu de Girona, màrtir (s. IV).

⁸⁸² <Ad vincula sancti Petri, doble manor, posaran lo pali de le cadire de sant Pere del se-nyor canonge Garau y treuran blanch; y axiran a *Magnificat* a sant Pere>//<A la festa de Nostra Senyora dels Àngels, Aloy, aurà y *Salve*; pali de mossèn Sants>//<A la festa de Nostra de le Neu, Aloy, posaran lo pali d'En Sants; aura y *Salve*, sens música ni orga>//<Nota que, a primeres Vespres de Nostra Senyora de la Neu, feran 9 lissons de morts>.

⁸⁸³ "IX lissons": ratllat; <doble>.

de festa de IX lissons en cartes LI; la luminària, axí com ya és dit en festas de IX lissons en cartes LXII. E usseran vestiments morats, axí en la missa com la capa per lo domer per a dir les oracions a las Vespres. Lo modo de las capes y bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

382

REGLA

929. Aquesta festa de sant Pera y sant Pheliu, e la festa de la inuenció de sant Steua, han missa matinal dels escolans, cadehuna en son altar, encara que no sien festas d'altar,⁸⁸⁴ e los beneficiats són tinguts dar recapte a la missa. E si aquestas dues festas demunt dites seran en disapte o en dijous, no hauran missa matinal ne missa maior, perquè en disapte la missa maior serà de Nostra Dona, e lo dijous, serà de *Corpore Christi*.⁸⁸⁵

383

INUENCIÓ DE SANT STEUA⁸⁸⁶

930. A la festa de la inuenció de sant Steua, festa de IX lissons y no d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Sans, ab un ymatge de Nostra Dona enmig, e sant Steua e sancta Catherina. E a l'altar de Sant Steua, posseran un palis vert o descolorit. Tocharan axí com ya és dit en las regles generals de IX lissons en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII. De la missa matinal, ya és dit demunt ab una regla de sant Pera y sant Pheliu.

384

SANT SIXTI

931. La festa de sant Sixti, episcopi, Felicissimi, Agapiti, Justi et Pastoris, màrtirs, festa de IX lissons. Aquesta festa és transportade a quatre d'agost, per rahó de la transfiguració,⁸⁸⁷ qui·s fa a sis d'agost, en la jornada que los dits màrtirs eran. Posseran a l'altar maior lo palis de carmessí de brots. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de festa de IX lissons en cartes LI, e la luminària, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXII. Usseran vestiments vermells en tot. Lo modo de las capas y bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

⁸⁸⁴ Aquestes festes no eren d'altar perquè els sants respectius no devien tenir un altar dedicat a la Seu, però que sí que estaven segurament representats en el retaule d'algun altar; per això, la consuetudina diu que les respectives misses s'han de celebrar "cadehuna en son altar". D'altra banda, s'ha de tenir en compte que "festa d'altar" és una categoria litúrgica, i com a tal, depenia de la concessió d'aquest grau per part del Capítol catedralici, independentment que el sant tingués un altar dedicat a la Seu.

⁸⁸⁵ <Are res del demunt dit no és per lo die de sanct Pere e Phelip, perquè tal die hi ha missa de cor; vide isto loco si, donchs, no venia en diumenga>//<Lo sendemà de sanct Pere e sanct Phelip se fa feste solemne de Nostra Dona dels Àngels, a despeses de la confreria de sanct Pere e Bernat, so és feste de N'Aloy; e per ço, oli, ciris, etc.; tot ho dóna la dita confreria, e pagua vint sous a le sacrestia per subuentió. Fa·s tot lo offici sicut in die annuntiationis beate Marie; e per ço, useran vestiments e capes, e totes coses, sicut illo die; vide latius in consuetudina in choro>.

⁸⁸⁶ Es tracta de la festa de la llegendària trobada del cos de sant Esteve.

⁸⁸⁷ Es refereix a la festa de la transfiguració del Senyor.

385

SANT DOMINGO

932. A la festa de sant Domingo, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis blau o de Na Fustera o de N'Oliuer. E al seu altar, lo palis de xipelets; e encortineran la sua capella ut moris est. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LI. La luminària, axí com ya és dit en festa de IX lissons y d'altar en cartes LXII. Usseran vestiments morats. Lo modo de las capes y bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

386

TRANSFIGURACIÓ⁸⁸⁸

933. A la festa de la transfiguració del Senyor,⁸⁸⁹ doble manor,⁸⁹⁰ posseran a l'altar maior lo palis maior d'En Capó mentre que serà bo, y /f. 97r/⁸⁹¹ defallint aquest, possar-hi han palis de domàs blanch. E al seu altar, posseran palis de xemellot blanch e encortineran la sua capella ut assuetum est.⁸⁹²

934. A las primeras Vespres, tocharan, fets los clars de morts, N'Anthoni⁸⁹³ alt per X o XII tirades; e quant haurà acadat, feran la doble de las esquellas maiors, ço [és] de la de Matines y de la de Tèrcia. E quant lo domer dirà la terça lissó de morts, acaderan la dite doble. E quant lo psalm de *Miserere* de Laudes de morts serà acadat, arrencharan la doble del seny Pissà⁸⁹⁴ y del seny Migà, e acaderan aquesta doble fins que diran l'antíphona de morts, ço és *Omnis spiritus*. E quant serà acadade, feran clars generals de tots los senys ab N'Anthoni; e aquest orde matex tocharan a las saguones Vespres.

935. E quant diran de morts, lo roder⁸⁹⁵ és tingut aportar al cor dos⁸⁹⁶ ciris grossos vermells qui cremeran als canelobres⁸⁹⁷ e encendre la mitat de⁸⁹⁸ los lantons del cor. E a l'altar major, cremeran quatre lums a las Vespres y dos a l'altar de la festa. E lo roder és tingut aportar al cor quatre⁸⁹⁹ capes de xemellot blanch⁹⁰⁰ y quatre bordons d'argent radons,⁹⁰¹ e una cape de domàs blanch, ab lo respal·les de

⁸⁸⁸ **add.** <Nostra Senyora de la Neu>.

⁸⁸⁹ <Nota que, lo dia de la transfiguració, per determinació del molt reuerent Capítol, s'han de traure las relíquias, acceptat la santa veracreu>//**add.** <y no·y aurà *Salua*, sinó com vindrà en diumenge>; ratllat//**add.** <y ay *Salua* (sic) noua per mossèn Saluador Cladera, preuera>.

⁸⁹⁰ "manor": ratllat; <maior y de N'Aloy>.

⁸⁹¹ <Nota que, per deuotió de mossèn Anthoni Lisó, preuere, acustumen de cremar nou ciris fets de grum, los quals tramet lo procurador de Sant Pere, estant he punt a le sacrastia; e són posats en lo salomó del cor, e creman a primeras Vespres, <Completes>. E són encessos al principi de Matinas e creman fins a Prima inclusiue; e a lo offici maior, són apagats quant fan lo sermó. E après acabat lo sermó, tornen-los encendre e creman per tot lo offici. E axí matex per segones Vespres, comensant al principi fins a la fi, e a les Completes>.

⁸⁹² **add.** <Encortinaran lo cap de l'asglésia>.

⁸⁹³ "N'Anthoni": ratllat; <Aloy>.

⁸⁹⁴ "Pissà": ratllat; <Anthoni>.

⁸⁹⁵ "roder": ratllat; <lanter>.

⁸⁹⁶ "dos": ratllat; <quatre>.

⁸⁹⁷ **add.** <que done sanct Barnat>.

⁸⁹⁸ "la mitat de los": ratllat; <dos als corredors e>.

⁸⁹⁹ "quatre": ratllat; <dues>.

⁹⁰⁰ **add.** <y dues de domàs>.

⁹⁰¹ "radons": ratllat.

pampolat, per lo domer⁹⁰² qui ferà Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo custos aportarà al cor duas capes de xemellot⁹⁰³ blanch e una tauayola blancha; e l'ascolà, deuant lo dit custos, aportarà los dos bordons d'argent de pinyacles⁹⁰⁴ per dir lo responsori de Vespres. E lo ragent ferà aperellar a la sacrastia duas capes de xemellot blanch per los domers qui encensaran y dos fadrins de l'altar maior, ab ciris, per acompenyar los dits domers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà⁹⁰⁵ per Completes. E al uestre, ans del seny de perdó, feran la doble de las esquellas maiors, per quant és festa d'altar.

387

MATINES

936. Per a las Matines de la transfiguració, lo primer toch tocharà la Philomena⁹⁰⁶ a l'acustumat, e quant serà acadade, feran la doble de las esquellas petites, ço és de la de Prima e de la d'ensaguonar; e quant hauran acadat, feran la doble del seny Pissà⁹⁰⁷ y del seny Migà; e quant serà acadade, feran clars dobles. E quant tocharan, lo roder aportarà al cor dues⁹⁰⁸ capes de xemellot blanch y dos⁹⁰⁹ bordons de fust per entonar, e un altre capa de xemellot blanch⁹¹⁰ per lo domer qui ferà les Matines; e cremeran al cor y a l'altar la luminària dite ya en les primeras Vespres. E quant l'homelia se dirà, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per lo IX responsori.⁹¹¹ E quant lo dit responsori se dirà, lo roder és tingut encendre set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*, e après sien fets clars dobles per Laudes. E a la sacrastia, aperelleran duas capes de xemellot blanch per los domers per encensar y dos lanterns, ab <quatre> ciris, per acompenyar los dits domers. E quant los clars de Laudes seran fets, doblaran les duas esquellas, ço és l'esquella de /f. 97v/ Matines y la de Tèrcia, per quant és festa d'altar. E tocharan lo seny Pissà per Prima.

937. E si per temps, en lo altar de la Transfiguració, hi hagués benefici, la missa dels escolans matinal se dirà al dit altar, e lo beneficiat dirà la missa o la farà dir. E si dite festa serà en diumenge, tocharan l'esquella de Tèrcia per senyal de missa matinal dels escolans, e lauors dir-s-a a l'altar maior per lo domer; e serà de la dominica.⁹¹²

388

MISSA MAIOR DE LA TRANSFIGURACIÓ

938. Per a la missa maior, a la una de dia, arrancharan⁹¹³ les esquellas maiors, ço és la de Matines y de Tèrcia, y doblaran circa mige hora; y quant serà acadade, feran l'altre doble del seny Pissà y del seny Migà, e doblaran per poch spay. E al

⁹⁰² "domer": ratllat; <canonge>.

⁹⁰³ "xemellot": ratllat; <domàs>.

⁹⁰⁴ "pinyacles": ratllat; <cascauels>.

⁹⁰⁵ "Pissà": ratllat; <N'Anthoni>.

⁹⁰⁶ "la Philomena": ratllat; <N'Aloy>.

⁹⁰⁷ "Pissà": ratllat; <N'Anthoni>.

⁹⁰⁸ "dues": ratllat; <quatre>.

⁹⁰⁹ "dos": ratllat; <quatre>.

⁹¹⁰ **add.** <o de cede>.

⁹¹¹ <Stà impedit per los IX ciris de mossèn Anthoni Lisó, preuere>.

⁹¹² <Are és feste de N'Aloy; fa-s sermó y per so no-y ha missa matinal en nigu temps>.

⁹¹³ <Comensaran a tocar a les hores retudes, per rahó del sermó>.

cor, seran mesos quatre ciris grosos vermells, axí com és de custume; e los dos ciris qui esteran al corrador del cor no cremeran sinó ten solament tant quant diran les hores, per rahó de la processó, y los dos altres ciris dels canelobres del cor cremeran en tot lo offici; axí matex cremeran la mitat dels lantons del cor. E quant diran les hores, lo roder aportarà al cor sis⁹¹⁴ capes de xemellot blanch y sis⁹¹⁵ bordons d'argent, quatre radons y los dos de pinyacles, e una tauayola de sede blancha per lo feristol de la trona; e lo sacrista tremetrà un altre tauayola blancha al feristol de la claustre. E usseran vestiments blanchs.

939. A la processó de la claustre, aporteran los gualfanons manors y la creu migane, e lo lignum dels apòstols.⁹¹⁶ E axint la dite processó de la claustre, entrant en l'església, feran clars dobles ensemps ab N'Anthoni. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran la doble de l'esquella de Matines y de la de Tèrcia per *Agnus* o per Sexta. E en l'altar maior, cremeran quatre lums. E a las sis hores de dia, tocharan lo seny Pissà per Deo gracias o per Nona.

389

VESPRES SAGONES

940. Per a les saguones Vespres de la transfiguració, tocharan axí com ya és dit a las primeras Vespres, e la luminària y totas coses, axí com ya és dit a las primeras Vespres, acceptat que no aporteran al cor capes per lo responsori de Vespres; e las capes qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres, seruiran per los setmaners qui entoneran en aquestas Vespres. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

390

ENFRE OCTAUES DE LA TRANSFIGURACIÓ⁹¹⁷

941. En los dies infra octauas transfiguracionis fins lo dia de sant Lorens, serà la missa maior de la transfiguració e haurà lignum a la missa; e usseran vestiments blanchs. En aquestas octaues, ha tants perdons⁹¹⁸ quants n'a en les octaues de Corpore Christi; per ço·s diu la missa maior de las octaues; e la missa matinal serà del sant concurrent o de rèquiem, si no·y haurà sant.⁹¹⁹

942. Nota de l'ordinació de la festiuitat de la transfiguració, per què·s fa. Lo Sant Pare Calixtus ters⁹²⁰ manà que, per tota la Cristiandat, sia celebrade la dite festa, per quant en aquesta diade lo rey d'Ungria obtengué gran victòria del Gran Turch

⁹¹⁴ "sis": ratllat; <dotza>.

⁹¹⁵ "sis": ratllat; <dotza>.

⁹¹⁶ **add.** <Lo lignum del bisba Bal·le o la Verònica>.

⁹¹⁷ <Nota que, quant lo cap de les octaues de tran[s]figuració vindrà en dissapte, la missa major serà de transfiguració. Assò fonch determinat per lo reuerend Capítol a XXVII de noembre de l'any 1521, per lo dupte de le misse de Nostra Senyora de [la] Presentació, que lo cap d'octaues uenia en dijous; y per leuar tants duptes, fonch determinat ut supra. I axí és notat en dit cap d'octaues de Nostra Dona>. **add.** <Axí matex serà festa solemne y tocarà N'Anthoni; haurà sols òrguens>. **add.** <N'Anthoni tocarà>.

⁹¹⁸ *Perdons*: les indulgències que es podien obtenir durant les octaves.

⁹¹⁹ **add.** <Sabbato infra octauas transfiguracionis fiet assumptionis beate Marie; in feria 5, fiat transfigurationis>.

⁹²⁰ Es tracta del valencià Alfons de Borja, papa entre 1455-1458, oncle de Roderic de Borja, que fou papa amb el nom d'Alexandre VI (1492-1503).

sobre un pont⁹²¹ qui s'anomene lo Dinubi;⁹²² e fonch a VI d'agost any mill CCCCLVII. /f. 98r/ E donà tantes indulgències en aquesta diade e en les suas octaues, axí com pròpriament en lo die de Corpore Christi e en les suas octaues. Fonch feta la bul·le datus Rome, apud sanctum Petrum, anno incarnationis Domini MCCCCLVII, VIII ydus augusti. E fonch publicade en la Seu de Malorques a VII de janer any mill CCCCLVIII. En aquest any, fonch dite festa en diumenge; feren gran festiuitat e entonaren a la missa XII preueras, ab capes y bordons, com a festa solemne; e encortinaren lo cap de l'església e tocharan N'Aloy. E d'equí hauant se n'ha fet doble manor.

391

VIGÍLIA DE SANT LORENS⁹²³

943. A la vigília de sant Lorens, haurà duas misas, encare que la festa sia en diumenge o en diuenres. La primera missa serà de la transfiguració, e serà missa de cor; e la maior, serà de la vigília, ab la casulle vermella, e lo diacha e sotdiacha, ab camis. E si dite vigília serà en dijous, la primera missa serà *de Corpore Christi*, e la maior, de la vigília, axí com ya és dit. E si dite vigília serà en disapte, la primera missa serà de Nostra Dona, e la maior, de la vigília. E tocharan les hores axí com ya és dit en les regles generals del tochar de las hores en cartes LVI. E si dite vigília serà en disapte o en dijous, tocharan a Tèrcia lo seny Migà, e a las hores, les esquellas acostumades; e a clars de missa, tocharan l'esquella de Tèrcia de dues bandes. E en aquestas diades, no tocharan despertade. E si la festa de sant Lorens serà en diluns, en lo disapte que serà la vigília, no·y haurà sinó la missa maior, qui serà de Nostra Dona; no·y haurà missa de la vigília.

392

SANT LORENS⁹²⁴

944. A la festa de sant Lorens, festa doble⁹²⁵ y festa d'altar, posseran a l'altar major lo palis de vellut blau de Na Terina⁹²⁶ ab la figure de sant Lorens y de sant Steua; e deuant lo dit altar, posseran dos tepits. E al seu altar, posseran lo palis morat de Na Terina e encortineran la sua capella ut moris est. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII. E la luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LXV. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons d'argent, los radons, e una cape de vellut carmessí, ab lo respal·les de pampolat, per lo domer qui farà Vespres. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aportarà al cor duas capes de xemellot vermell e una

⁹²¹ "pont": ratllat; <riu>.

⁹²² Es tracta de la batalla de Belgrad, on el soldà Mahomet II de Constantinoble fou derrotat per l'exèrcit combinat cristià dirigit pel rei d'Hongria Joan Hunyadi, els dies 21-22 de juliol de 1456; la notícia arribà a Roma justament dia el 6 d'agost, festa de la transfiguració; per això, el Papa l'estengué a tota la Cristiandat. Notau que la consuetudiu, erròniament, que la batalla s'esdevingué el 6 d'agost de 1457.

⁹²³ <Festa de N'Aloy en l'any 1519>.

⁹²⁴ **add.** <Sant Lorens té sermó>.

⁹²⁵ **add.** <maior>. **add.** <de N'Aloy. Misa>.

⁹²⁶ <A sant Lorens, és Aloy del bisbe Arnedo; posen lo pali de N'Aderó. Treuran per Vespres le capa del bisbe Arnedo de brocat vermell y los uestiments de brocat uermel nous, los quals se són pagats de dinés del bisbe Arnedo, per la mise mejor. Infra octaues, lo matex pali; y dominica infra octaues, trauran vermell>.

tauayola vermella per los qui diran lo responsori; e l'escolà aportarà deuant lo ragent los dos bordons de pinyacles. E sien aperellades dues capes de xemellot vermell per los domers qui encensaran y quatre fedrins de l'altar, ab ciris, qui acompanyaran los domers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

393

MATINES

945. Per a las Matines de sant Lorens, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals de semblant festa en cartes LIII; la luminària, axí com ya és dit en cartes LXV. E quant /f. 98v/ tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons de fust per los qui entoneran, e altre capa de porpre vermella per lo domer qui ferà les Matines. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot vermell y dos bordons de fust per lo IX responsori; e quant aquest se dirà, lo roder encendrà set candelas al salamó per lo *Te, Deum* e feran clars, axí com ya és dit en les reglas generals en cartes LIII.

946. E a las hores retudes, feran senyal de missa matinal dels escolans ab los dos senys, ço és lo seny Pissà e lo seny Migà, e diran la missa al seu altar per los beneficiats. E si dite festa serà en diumenge, feran senyal de missa matinal ab l'esquella de Tèrcia e diran la missa a l'altar maior per lo domer; e serà dite missa de la dominica.

394

MISSA MAIOR

947. Per a la missa maior de sanct Lorens, a la una hora de dia, arrancharan la doble axí com és contengut en les reglas generals en cartes LIII. E si haurà sermó, acaderan les dues dobles a la una hora y mige de dia; he si no-y haurà sermó, acabaràn a las duas horas de dia. En aquesta festa, se ferà processó per la claustre, axí com se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII. La luminària se ferà axí com ya és dit en les reglas generals de consemblant festa en cartes LXV. E quant les horas se diran, lo roder aportarà al cor sis capes de xemellot vermell e sis bordons d'argent, quatre radons y dos de pinyacles. Usseran vestiments vermells de carmessí. A la processó de la claustre, aportaran los gualfanons manors y la creu migana, e lo lignum dels apòstols, ab un os de sant Lorens enmig lo crestall. Lo roder és tingut aportar a la trona una tauayola vermella. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran doble de las esquellas maiors per *Agnus* o per *Sexta*. E a las sis horas de dia, tocharan doble dels senys.

395

VESPRES SAGUONES

948. Per a las Vespres saguones de sant Lorens, se ferà tot, axí en lo tochar com en les altres cosas, com a las primeras Vespres, acceptat que no aportaran capes ni bordons al cor per lo responsori, ans aquelles capes qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres, seruiran en aquells setmaners qui entoneran en aquestas Vespres. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

949. A la festa de sancta Clara, festa de IX lissos e no d'altar, posseran a l'altar major lo palis de xemellot blanch. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments blanchs. Lo modo de las capes y dels bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

950. A la vigília de Nostra Dona d'agost, haurà dues misas. E a las hores retudes, tocharan l'esquella de Tèrcia per XV o XX tirades; après feran clars /f. 99r/ de rèquiem⁹²⁷ per la primera missa de cor, qui serà de rèquiem. E après, a la una hora de dia, feran doble de las esquellas manors, ço és de l'esquella de Prima e de la d'ensegonar, fins a las duas hores de die; e quant serà acadade, feran altre doble del seny Pissà y del seny Migà per poch spay. E après comensaran les horas e tocharan lo seny Pissà per cade hora; e quant diran lo psalm de Nona, ço és *Principes*, feran clars dobles de totes les campanes, acceptat N'Anthoni. E ans de la missa primera, posseran a l'altar maior lo palis de las vigílias, ab los tauayolins e los tres tepits, e la catifa maior, e tot lo retaule hubert d'alt a bax; e tot assò s'acustume fer lo vespre ans de la vigília.

951. E quant diran les hores, lo roder aportarà al cor, per la missa maior, dues capes de xemellot blanch y los dos bordons d'argent de pinyacles, e al feristol de la trona, una tauayola de listes blancha y blave de mossèn Surede. E en aquesta missa maior, cremeran al cor quatre ciris y tots los lentons, y a l'altar maior, quatre lums. Serà aquesta missa de la vigília e usseran vestiments blanchs, no dels maiors ne dels manors, mas dels migans. Lo diacha y sotdiacha aportaran domàtiques e los fadrins de l'altar aportaran los canelobres d'argent; e aportaran lo test. E quant *Sanctus* hauran tochat, no tocharan campane niguna ne, per semblant, no-y haurà absolució après d'aquesta missa, ne tocharan per Deo gracias.

952. E si dita vigília serà en diumenge, tocharan axí com ya és dit per Tèrcia, emperò no tocharan a las hores. E al disapte, no-y haurà sinó una missa, la qual serà de Nostra Dona infra annum. E la missa matinal del diumenge serà de la dominica, e serà dels escolans. E la maior, serà de la vigília, e la processó de la claustre se ferà solemna, ab los gualfanons manors e ab le creu migane. E dos primatxers sens capes, ab los bordons d'argent de pinyacles, entoneran a la processó y lo sotdiacha aportarà lo test; e axint la dite processó de la claustre per entrar a l'església, feran clars generals. E al cor, cremeran quatre ciris y tots los lentons del cor, y quatre lums a l'altar maior. E los dos setmaners entoneran al cor, ab capes blanques de xemellot, ab los bordons de pinyacles, e ab los vestiments desús dits. E axí fonch ordenat per lo reuerent Capítol a XII d'agost any mill CCCCLXIII.⁹²⁸

⁹²⁷ <Si la solemnitat sarà en diumenge, diran lo dissapta duas misas, la primera de Nostra Senyora infra annum, e la maior, de la vigília>.

⁹²⁸ <Vuyt dies antes de Nostra Senyora, posaran bandera, y rapicaran N'Aloy y totas las campanes>.

953. Per a las primeras Vespres de l'assumpció de la Mara de Déu, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de festa de N'Aloy en cartes LV, solemnement. Posseran a l'altar major lo palis d'En Ribes, àlies *s'Oller*, ab l'assumpció e ab los senyals de dit Ribes. E l'altar maior serà ornat d'una bella línia y de tot l'argent,⁹²⁹ ab la veracreu enmig. E quant tocharan la Picabarayha, lo roder aportarà al cor quatre capes blanques per los qui entoneran, ço és dues de xemellot per los primatxers y duas de domàs per los canonges, y quatre bordons d'argent, los dos dels domers y dos dels pinyacles. E un altre capa de domàs blanch dels cascayhs, ab lo respalles de domàs blanch, per lo canonge qui ferà Vespres. /f. 99v/. E si hi haurà bisbe, vestir-s'a a la sacrastia, axí com ya és dit, e aportarà la dita capa de domàs blanch dels cascays, e ab lo gramial de brochat. E la luminària cremerà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXV. E la bancalade de la senyora Burguesa cremerà.

954. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aportarà al cor duas capes de brochat burell e una tauayola de cede blancha, e un escolà, deuant lo dit ragent, aportarà los dos bordons de cascauells, tot per lo responsori de Vespres. E dit que serà lo *Magnificat*, tocharan N'Anthoni per Completes. E a la sacrastia, aperelleran tres capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y quatre fedrins de l'altar maior, ab ciris, qui acompenyeran los domers.

955. E quant les Completes seran acadades, los escolans són tinguts aperellar, deuant la porta del cor deués l'altar maior, lo lit de Nostra Dona sobre lo carner dels canonges. E quant les hores seran retudes, feran clars generals e la doble maior del seny Migà i de N'Anthoni.⁹³⁰ E encendran los lentons del lantoner maior per la *Salve, regina* del vespre. E tocharan N'Aloy per l'*Aue, Maria*.

956. Per a las Matines de l'assumpció de la Mara de Déu, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de N'Aloy en cartes LV, ten solemnement com poran; e la luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals de N'Aloy en cartes LXVI. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons d'argent radons per aquells qui entoneran. E una capa de domàs blanch, ab pinyes, per lo canonge qui ferà Matines. E aportaràn lo argent a l'altar maior, axí com és ya dit a las Vespres. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons d'argent de pinyacles per lo IX responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo roder és tingut encendre set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E ans de Laudes, encendran los lentons del lantoner maior. E quant lo darrer responsori se dirà, tocharan a la fi de la verbeta clars generals ab tots los senys, e dobleran lo seny Migà y N'Anthoni, per poch spay, per Laudes. E a la sacrastia, seran aperellades tres capes de xemellot

⁹²⁹ "l'argent": ratllat; <lo argent>.

⁹³⁰ **add.** <A la una ora a pasar, tocharan N'Entoni per Completes>.

blanch per los domers qui encensaran e los dos lanterers, caschú ab dos ciris, qui acompenyeran los dits domers; y dos escolans, ab los encensers.

957. E quant los escolans seran deuellats del campanar, tochades Laudes, pendran lo ymatge de Nostra Dona qui serà aperellade dins lo capítol⁹³¹ sobre un lit, ab lo drap de sant Bernat; e sobre lo lit que los escolans hauran aperellat en la nit sobre lo carner dels canonges, posseran lo cubertor de domàs groch que En Jofre donà a la sacristia; e sobre aquest cubertor, posseran lo dit ymatge de Nostra Dona ensemps ab lo drap de sant Bernat e ab /f. 100r/ lo bestiment; e a cascun corn de lit, posseran un canelobre de ferro dels grans, e a cascun canelobre, possaran quatre ciris blancs. E vestir-s'an honse preueras per apòstols, ab camis y domàtiques, acceptat sant Johan, qui aportarà casulla blanca, ab una palme en la mà. E al costat del dit lit, metran un blanch⁹³² a cade part; e sobre los dits banchs, un cobribanch a cadehú.

958. E quant los Laudes se diran, lo custos farà aperellar a la sacristia dues capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y los dos lanterers, ab dos ciris cadehú, qui acompenyeran los dits domers. E tochades les batallades, tocharan N'Anthoni per Prima.

400

MISSA MAJOR DE L'ASSUMPCIÓ

959. Per a la missa maior, a las hores retudes, comensaran la doble de las esquejllas maiors fins a la una hore de dia; e quant serà acadade, per poch spay feran l'altre doble del seny Migà y de N'Anthoni. La luminària, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXVI. E mentre que tocharan Tèrcia, los lanterers són tinguts aportar al cor la taule per possar les capes de brochat y d'altres bellas, les quals los escolans y lanterers són tinguts aportar-les ten prest. E XII capes de xemellot blanch per entonar a la missa y XII bordons d'argent, e una tauayola de brochat blanch per lo pheristol de la trona. E lo ragent és tingut tremetre una tauayola blanca al feristol de la claustre.

960. A la processó de la claustre, aportaran los gualfanons maiors e los canelobres d'argent deuant la creu, e la creu maior. En aquesta processó e en aquella après Vespres, no·y aniran los jóuens de cor maior, per rahó de la figure de la Mara de Déu que s'aporta en dites processons. Lo qui farà la processó qualseuulla o la de dematí de la claustre, o de la d'après Vespres, aportarà la cape de brochat burell. E a la missa, aportaran los vestiments maiors de brochat blanch, e lo sotdiacha aportarà, a cadehuna de las processons, la Verònica; e deuant lo dit sotdiacha, aniran dos fedrins de l'altar, ab los canelobres maiors d'argent, e los x⁹³³ apòstols aportaran la figura de Nostra Dona, e sant Johan, en la palma alta, anirà deuant la dite figura e no aportarà.

961. E axint la dite processó de la claustre,⁹³⁴ entrant en l'església, feran clars clars generals de tots los senys ab N'Aloy, si hi haurà gent. E en aquestas proces-

⁹³¹ *Capítol*: en aquest cas, la sala capitular o de reunió dels canonges.

⁹³² "blanch": error del copista per "banch".

⁹³³ "x"; segurament, error de l'escrivà: "xii".

⁹³⁴ <Nota que, per le prosesó de le claustre ni le prosesó d'après de Vespres, no·y aurà Marias, sinó lo subdiacha aportarà le Verònica en totes dos prosesons>.

sons, los canonges vestiran capes de brochat e alguns preueras, ab les altres capes. En aquesta missa, cremeran los ciris dels corradós de la sacrastia e los ciris dels canonges. E quant *Sanctus* seran tochats, feran la doble de las esquellas maiors per *Agnus*. En aquest dia, no·y haurà absolució. E a las sis hores de dia, feran la doble del seny Migà y de N'Anthoni per Deo gracias.

401

VESPRES SAGUONES

962. Per a las Vespres saguones de l'/f. 100v/ assumpció de la Mara de Déu, quant les set horas de dia seran tochades, tocharan per Vespres, axí com a las primeras Vespres, solemnement. E quant diran de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes, duas de xemellot blanch per anthonar als primatxers y duas de brochat burell per los canonges qui entoneran; y quatre bordons d'argent, los dos dels cascauells y los dos dels pinyacles. E una capa de domàs blanch, ab los cascays, ab lo respal·les de domàs blanch, per lo canonge qui ferà Vespres. E si bisbe les ferà, vestir-s·a a la sacrastia, axí com ya és [dit], ab aquesta matexa capa. Lo argent serà aportat a l'altar major, axí com ya és dit a las primeras Vespres; e la bancalade cremerà, e la luminària tota, axí com ya és dit a las primeras Vespres. E quant *Magnificat* serà dit, feran doble de las esquellas maiors, ço és de la de Tèrcia e de la de Matines, per X o XII tirades; e quant serà acadade, feran l'altre doble del seny Pissà y del seny Migà.

963. E quant diran Completes, los escolans y lanterers aportararan al cor totes les capes de brochat y d'altres bellas, y les XII capes de xemellot blanch per aquells qui entoneran a la processó; y los XII bordons d'argent. E lo qui haurà a fer la processó, ab sos companyons, aniran-se a uestir a la sacrastia; e quant tot lo offici serà acadat, los qui hauran a fer la processó, pugeran a l'altar maior. E tots los canonges y agreduats, y preueras entichs, se vestiran les capes, e aquells XII qui hauran entonar, vestiran les capes y pendran los bordons y comensaran ajenollats al cor lo ympne *Aue, maristella* (sic); e procehint, axiran per lo portal deuant la cassa del deguà; e quant la figura de Nostra Dona axirà de l'església, tocharan N'Aloy. E quant la processó serà tornade, posseran lo ymatge entre l'altar maior e lo retaula, baix, en manera que no·s mostra; e tornant dite processó, no tocharan N'Aloy.⁹³⁵

964. En l'any mill CCCCLVI, a XI d'agost, per raquesta del magnífich mossèn Francí d'Arill, regent tunc temporis la guouernació de Malorques, e dels honorables jurats de la Ciutat, fonch determenat per lo reuerent Capítol que·s fes processó per la solemnitat de l'assumpció de la Mara de Déu. Per instiguadós e ordenadós d'aquesta solemnitat, foren elegits, per part dels jurats, lo honorable En Jaume Rosinyol, ciutedà, y Anthoni Negre e Barthomeu Fabrer, mercaders; y per part del Capítol, foren elegits dos canonges, lo honorable mestre Johan Umbert e mossèn Nicholau Montalt, canonges. E aquests ordenaren lo modo de la processó, axí com ya és dit e vuy se preticha. E en lo primer any, no aportararan relíquia alguna, perquè apparia que, puy Nostra Dona era aquí, no·y freturaue relíquia. E en l'any mill CCC /f. 101r/ LVII, apparagué que aquesta figura era stàtua, que millor cosa seria s·i aportàs algune relíquia; e aportaren-hi la Verònica. E en l'any mill

⁹³⁵ **add.** <La confraria de Nostra Dona té donar una liura d'encens per los fadrins qui encensan deuant lo image de Nostra Dona>.

CCCCLVIII, feren aportar les spines. E après s'és determenat que s·i aportàs la Verònicha; e axí s'és preticat fins lo dia de vuy.

402

ENFRE LES OCTAUES DE L'ASSUMPCIÓ

965. Infra octaues de l'assumpció de la Mara de Déu, lo domer ferà lo offici, axí Vespres com Matines, ab capa de xemellot blanch, sens respal·les. E la missa dels escolans serà de festa de III lissons, si n·i haurà; si no n·i haurà, serà de rèquiem. E la missa maior serà de Nostra Dona e entoneran a la missa ab quatre capes de xemellot blanch, ab los quatre bordons d'argent radons. E al dissapte, entoneran ab les dites capes y los dos bordons dels disaptes y dos dels radons. E si la missa maior serà de sant Luís o de sancta Elena, la missa matinal dels escolans serà de las octaues de Nostra Dona.

403

DOMINICA ENFRE OCTAUES D'ASSUMPCIÓ

966. Dominica infra octaues assumpcionis, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals, e la luminària, per semblant. E a la processó de la claustre, aporteran los gualfanons manors e la creu migane, e lo lignum de IX lissons, encare que la consueta del cor digue la creu maior; leuors no·y hauia maior creu, que era aquesta, e après han feta la maior; e per semblant, en aquell temps, no·y hauia reliquiari, e per ço aportauen lo test. Are hi ha reliquiari, e per ço s'és mudat.

404

CAP D'OCTAUES DE SANT LORENS

967. Al cap d'octaues de sant Lorens, tocharan axí com ya és dit en les reglas generals de IX lissons en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells; lo domer ferà lo offici, axí de Vespres com de Matines, ab capa de xemellot vermella. E a la missa maior, entoneran ab quatre capes de xemellot vermell e quatre bordons radons.

405

SANCTA ELENA

968. A la festa de sancta Elena, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de vellut blau o de mossèn Sala de brochat burell, y al seu altar, lo palis descolorit de la passió; e encortineran la sua capella axí com s'acustume. Usseran vestiments morats; lo domer ferà Vespres y Matines ab cape de xemellot morade. Lo tochar, axí com ya és dit en les reglas generals de consemblant festa en cartes LI; la luminària, en cartes LXII. A la missa, entoneran ab quatre capes morades y quatre bordons, dos de pinyacles y dos radons.

406
SANT LUÍS⁹³⁶

969. A la festa de sant Luís, festa de IX lissons, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí d'En Pematheu.⁹³⁷ Usseran vestiments morats; lo domer ferà lo offici, axí de Vespres com de Matines, ab capa de xemellot morade. A la missa, entoneran ab quatre capes y quatre /f. 101v/ bordons d'argent radons. Lo tochar, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII.

407
SANT BERNAT

970. A la festa de sant Bernat, doble de N'Aloy, lo tochar, axí com ya és dit en les regles generals de N'Aloy en cartes LV. Posseran a l'altar maior lo palis d'En Spanyol, e a l'altar de Sant Bernat, lo palis de madò Anglade. Als primers de morts, no tocharan N'Aloy fins que diran la terça lissó de morts, per quant diran IX lissons de morts; e quant N'Aloy haurà tochat, feran la doble axí com ya és dit.

408
PRIMERAS VESPRES

971. Per a las primeras Vespres de sant Barnat, quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot blanch per los primatxers qui entoneran a las Vespres y duas capes de domàs blanch per los canonges, y quatre bordons d'argent, los dos dels domers y los dos dels pinyacles. E un altre capa de domàs blanch de pinyes per lo canonge qui ferà vespres, ab lo respal·les de domàs blanch. E si hi haurà bisbe, vestir-s·a a la sacrastia ab la dite capa. E quant lo primer psalm se dirà, lo ragent aportarà al cor dues capes de domàs blanch, la una de cascays, ab se companyona, e le tauayola de domàs blanch; e l'ascolà, anant deuant lo dit ragent, aportarà los dos bordons d'argent dels canonges, tot per lo responsori de Vespres. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completes.

972. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals de festa de N'Aloy en cartes LXV, e la luminària, axí de la cera com dels lantons maiors y manors, la caixa de sant Bernat és tingude a pagar. E a l'horabaxa, circa mige hora a passar, tocharan N'Anthoni per bon toch per senyal de Completas de sant Bernat, las quals s'acustumen a dir a la capella de Sant Bernat. E quant lo sol serà post, feran la doble per la *Salve, regina* qui·s dirà a l'altar de Sant Bernat.

409
MATINES

973. Per a las Matines de sant Bernat, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de N'Aloy en cartes LV. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines. E una capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà Matines; he si canonge les farà, aportar-li-han cape de domàs blanch. E quant se

⁹³⁶ Festa del bisbe sant Lluís de Tolosa (1274-1297), parent del rei sant Lluís de França.

⁹³⁷ "Pematheu": segurament, "Pere Matheu".

dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per lo IX responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E quant les betellades seran tochades, tocharan N'Antoni per a Prima.

974. A las horas retudes, de matinade, feran doble del seny Pissà y del seny Migà per poch spay, per senyal de missa matinal, la qual se dirà a l'altar de Sanct Barnat, ab òrguens. E lo procurador de la caxa perteix certa porció, e lo ragent y los escolans són presents he han de la dite distribució.

410

MISSA MAIOR

975. Per a la missa maior de sant Bernat, quant hauran acadade la doble de la primera missa, ço és de la missa matinal, arrencharan la doble per la missa maior, axí com és contengut en les regles generals del tochar de N'Aloy en cartes LV, e acaderan les duas dobles a la una hora de dia, per rahó del sermó. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXV. E quant les hores se diran, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot blanch y XII bordons d'argent per entonar entonar a la missa, y dues capes de domàs blanch per los canonges qui entoneran a la processó de la claustre, e una tauayola de domàs blanch per lo feristol de la trona. Lo ragent tremetrà altre tauayola blanca al feristol de la claustre.

976. A la processó, aporteran los gulfanons maiors y la creu maior, y lo reliquiari de sant Bernat. Usseran vestiments blanchs dels bells per la missa. E quant *Sanctus* hauran tochat, feran doble de las esquellas maiors per *Agnus*. E a las sis hores de die, feran doble del seny Migà y de N'Anthoni per Deo gracias.

411

VESPRES SAGONES

977. Per a las saguones Vespres de sant Bernat, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LV; no·y haurà de morts si, donchs, ya la festa no serà en diuenres, per rahó del disapte.

978. Nota que, al disapte enfre les octaues de sant Barnat, feran de morts, per rahó de l'anniuersari qui·s ferà al diumenge per los confreres de sant Barnat. E en lo diumenge, tant quant se dirà la missa maior, lo palis de porguatori sterà a l'altar major e no més. E al disapte, circa a las dues horas de nit, feran tres trets de tots los senys ensemps ab N'Anthoni, per rahó del dit anniuersari. Axí és estat ordenat per lo reuerent Capítol en l'any mill CCCCLXVI. E la missa maior serà sagons la jornada requerrà; e canonge acustume dir aquesta missa. E quant la missa maior serà acadade, lo qui haurà dit la missa y sos ministres se despulleran a l'altar maior le casulle e les domàtiques, e vestir·s·an los vestiments de vellut negre per fer l'absolució. E mentre que l'absolució se ferà, feran clars de tots los senys e aporteran al cor duas capes de xemellot negre per los primatxers qui entoneran a l'absolució.

979. Nota que, en l'any mill CCCCLII, en les octaues de Nostra Dona, ço és de l'assumpció, en la missa maior, feren les obsèques de la muller d'En Guitart, fille

de mossèn Johan Surede, la qual soterraren la nit de Nostra Dona; e la missa fonch de l'assumpció de la Mare de Déu.

412

CAP D'OCTAUES DE L'ASSUMPCIÓ

980. Al cap de las octaues de l'assumpció de la Mara de Déu, a las primeras Vespres, fets clars de morts, feran la doble de las esquellas manors; e quant serà acabade, a la hora degude, tocharan lo seny Pissà tot sol; e acadat, feran clars de tots los senys, ço és Pissà y Migà. Al cor, cremeran dos ciris y la mitat dels lantons. E a l'altar maior, cremeran quatre lums; e a l'altar maior, serà possat palis /f. 102v/ de domàs blanch e un tepit deuant l'altar maior. E sien aportades al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons de pinyacles per los primatxers qui entoneran a las Vespres, e una capa de domàs blanch, ab lo respal·les de pampolat, per lo domer qui ferà les Vespres. E a la sacrastia, aperelleran dues capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar y dos fadrins, ab dos ciris, qui acompenyeran los dits domers. E quant *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pissà per Completes. En aquestas Vespres ni a la missa, no tocharan los òrguens.

413

MATINES

981. Per a las Matines de cap d'octaues de l'assumpció de la Mara de Déu, tocharan axí com ya és dit en consemblant festa en cartes LII, e la luminària, en cartes LXII. E quant tocharan les Matines, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot blanch y dos bordons de fust per los qui entoneran a las Matines, e altre capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà les Matines; no·y haurà capes ni bordons per lo IX responsori ni candelas al salamó. E quant se dirà lo IX responsori, feran clars dobles ab los dos senys Pissà y Migà; e tochades les batallades, tocharan lo seny Pisà per Prima. E a la sacrastia, aperelleran duas capes per los domers qui aniran encensar y dos lanterns, ab dos ciris.

982. En aquesta dia, no·y haurà missa matinal dels escolans si, donchs, ya no serà en diumenge; que si serà en diumenge, a las horas retudes, tocharan l'esquella de Tèrcia per senyal de la missa dels escolans; e serà la missa de la dominica.

414

MISSA MAIOR

983. Per a la missa maior del cap d'octaues de l'assumpció de la Mara de Déu, tocharan per Tèrcia doble de las esquellas manors e après lo seny Pissà tot sol. E quant diran les hores, lo roder aportarà al cor VI capes de xemellot blanch e sis bordons, los quatre radons y dos de pinyacles, per entonar a la missa, e una tauayola blancha al feristol de la trona. E quant *Sanctus* hauran tocat, feran doble de las esquellas petites per *Agnus Dei*. E si serà en diumenge, feran processó per la claustra e aportararan los gualfanons manors y la creu migane, e lo lignum dels apòstols.

984. Per a las Vespres saguones del cap d'octaues de l'assumpció de la Mare de Déu, tocharan axí com a las primeras Vespres, e tot lo restant se ferà axí com és dit a las primeras Vespres.

985. Diuenres a v de juny mill CCCCLXXXVIII, fonch ordenat per lo reuerent Capítol que d'equí hauant si lo cap d'octaues de l'assumpció de la Mara de Déu serà en disapte, a las primeras Vespres, dos canonges diran al cor lo responsori de Vespres. E que la processó, quant diran lo *Magnificat*, hisque deuant l'altar maior, e soneran los òrguens. E l'endemà, a la missa maior, soneran los òrguens. Aquesta regla mateixa fonch feta per lo cap de las octaues de Corpore Christi.

986. Nota. Ordinació⁹³⁸ feta per lo reuerent /f. 103r/ Capítol per causa de la missa matinal de l'assumpció de la Mare de Déu, la qual lo discret mossèn Arbona, preuera, laxà que fos dite lo dia de l'assumpció de la Mara de Déu, cosa molt in-pertinent en tal diade, e per ço lo reuerent Capítol ordenà axí.

987. A reuerendis canonicis in capitulo ut moris est congregatis, fuit determinatum et conclusum, ex attento quod illa missa matutinalis quam anno quolibet in festo assumptionis beatissime virginis Marie celebrabatur in Ecclesie Maioricensi, celebrari et dici non potuit cum illa quietudine quam decet; deinde dicatur et celebretur in dominica infra octauas anno quolibet, si tunc non fuerit inpedita. Si autem inpedita fuerit, celebretur tunc in capite octauarum, et si caput octauarum fuerit inpeditum, celebretur aliqua die infra octauas non inpedita, et erit missa maior cum illa solemnitate que dicitur in die assumptionis; tunc dicitur per ebdomadarium.⁹³⁹

988. A la vigília de sant Barthomeu, haurà duas missas de cor, la primera serà de rèquiem de l'anniuersari. La maior, serà de la vigília, ab casulla vermella; lo diacha y sotdiacha, ab camis de paraments. E si dite vigília serà en disapte, no-y haurà sinó una missa, ço és la maior, e serà de Nostra Dona. E si serà en dijous, no-y haurà sinó una missa, ço és la major, e serà de *Corpore Christi*.

989. A la festa de sant Barthomeu, festa de N'Aloy, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí de sant Barthomeu, y al seu altar, lo palis de vellut vert del rector de Sóler, ab Nostra Dona, sancta Catherina y sant Barthomeu. Tochar e totas les altres cerimònies e despeses, axí com a la festa de sant Pera, axí de la cera y oli, e les porcions dels escolans, e los vestiments, acceptat que no treuran l'argent a l'altar major; e als morts de las primeras Vespres, feran IX lissons.

⁹³⁸ <Missa de mossèn Garau Arbona>.

⁹³⁹ **add.** <Non fit>.

⁹⁴⁰ <Nota. A la vigília de s'ent Barthomeu, aurà dues misses en quaseuol dia que sia; està notat largament en la vigília de s'ent Andreu>.

990. Nota que, l'endemà de sant Barthomeu, se dirà la missa maior de sant Barthomeu,⁹⁴¹ ab òrguens, per la natiuitat de misser Arnau, dictum *Mur*; emperò si serà disapte, la missa serà de Nostra Dona.

418
SANT AGUSTÍ⁹⁴²

991. A la festa de sant Agustí, festa doble manor y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de madò Anglade. Sant Bernat hi és tengut en dar-hi recapte e encortinar per semblant. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de conssemblant festa [en cartes] LIII; la luminària, en cartes LXIII. Aquell qui dirà la missa, ab sos companyons, aportaran los vestiments escacats, major o menor, e les capes per lo cor seran morades. Lo modo de las capes y dels bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

419
SANT JOHAN DEGOLLACI⁹⁴³

992. A la festa de sant Johan Degollaci,⁹⁴⁴ /f. 103v/ festa de IX lissons y d'altar de poch temps ensà, posseran a l'altar maior lo palis de sant Johan de letres⁹⁴⁵ o altre de carmessí.⁹⁴⁶ Lo tochar ya és dit en les regles generals en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells, per rahó del martiri. E axiran al *Magnificat* de las primeras Vespres, ab processó, deuant l'altar maior. Lo modo de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.⁹⁴⁷

[Setembre]

420
SANT GUILL⁹⁴⁸

993. A la festa de sant Gill,⁹⁴⁹ festa doble major de N'Aloy, posseran a l'altar major lo palis del bisba Bal·le, y al seu altar, hun palis de Na Fustera;⁹⁵⁰ e sia encortinade la seua capella. Tocharan axí com ja és dit en les regles generals de

⁹⁴¹ <Tocaran N'Antoni; bordons de pinyaclas; Aloy; missa mayor lo endemà, de sant Barthomeu>.

⁹⁴² <Sant Agustí, Aloy, posaran lo pali del senyor canonge Garau, a ont é[s] sant Garau; le sacrestia dóna lum a la *Salve* y a n'el cor, y ciris, perquè los anniuersaris donan 6 sous a le sacrestia>.

⁹⁴³ És la festa de la degollació de sant Joan baptista, que se celebrava ja en el s. V a Jerusalem.

⁹⁴⁴ <Aloy; aportaran a le processó y a l'offici major la figura de sant Joan>.

⁹⁴⁵ "de letres": ratllat.

⁹⁴⁶ "Dit bisbe Bal·la, de uellut vert": ratllat. **add.** <Are pali del senyor canonge Cal·lar, ab què és sant Joan y santa Ffe>.

⁹⁴⁷ <[L]es Vespres de cap d'octaues de sant Gill, faran senyal de Na Picabaralla de mors, sens clas are, he totas quant no se'n fa menció en la taula dels anniuersaris>. **add.** <A XXV d'agost sarà encare que sia cap d'octaues>.

⁹⁴⁸ Es tracta de sant Egidi de Provença, un dels sants amb més devoció a la pagesia mallorquina; n'hi ha prou a tenir en compte que la seva festa té la màxima categoria litúrgica [MM 2.448-2.451].

⁹⁴⁹ <En aquesta festa, la sacrestia dóna la cera que sant Bernat no·y és tingut per lo reuerent Capítol hauer-la admesa d'aquexa manera>.

⁹⁵⁰ "y al seu altar, hun palis de Na Fustera": aquesta frase, per una distracció de l'escrivà, està escrita dues vegades; la segona vegada, està ratllada.

N'Aloy en cartes LV, e la luminària,⁹⁵¹ en cartes LXV. E quant diran de morts, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot blau per entonar los primatxers a las Vespres y dues capes, ço és la capa de las tiares e la capa de misser Sala, per los canonges qui entoneran ab los primatxers; y quatre bordons d'argent, los dos dels domers y los dos dels pinyacles.

994. [a]⁹⁵² E més aportarà lo dit roder al cor una capa de vellut blau, ab lo respal·les vermell, per aquell qui ferà les Vespres, si bisbe no·y haurà. E si bisbe hi haurà, se vestirà a la sacrastia ab le dite capa; e sos companyons, la hu aportarà la capa de pampolat dels combreguars, y l'altre, aportarà sa companyona.

995. [b] E quant diran lo primer psalm de Vespres, lo ragent aportarà al cor duas capes de brochat blau e una tauayola blaua per lo responsori; e hun escolà, deuant lo ragent, aportarà los bordons dels canonges.

996. [c] E a la sacrastia, aperelleran tres capes de xemellot blau, si n·i haurà, o morades, per los domers qui encensaran y quatre fadrins de l'altar major, ab ciris encessos, qui acompanyeran los domés. E a *Magnificat*, axiran ab processó feta deuant la capella sua; e quant *Magnificat* serà dit, tocharan N'Anthoni per Completas e aportararan al cor la caldereta d'argent per asperges.

421

MATINES

997. Per a las Matines de sant Gill, tocharan axí com ya és dit en cartes LV, e la luminària, en cartes LXVI. Quant tocharan les Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot morat y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran, e una d'escachat per lo domer qui ferà Matines; e si canonge les ferà, aportar-lihan cape de sede blaua. E quant l'homelia se dirà, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot morat y dos bordons de fust per lo IX responsori; e quant aquest responsori se dirà, lo roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E lo sacrista ferà aperellar a la sacrastia duas capes de xemellot blau per los domers qui encensaran y dos lan- /f. 104r/ ters, qui aportararan dos ciris caschú, per acompanyar los domers. E quant lo darrer responsori se dirà, feran clars generals, e lo seny Migà y N'Anthoni doblaran un poch. E quant les betellades hauran tochat, tocharan N'Anthoni per Prima.

422

MISSA MAJOR

998. Per a la missa maior de sanct Gill, comensaran la doble a la una hora de die y doblaran axí com ya és dit en cartes LV, e acaderan les duas dobles a las dues horas de dia.⁹⁵³ La luminària se ferà axí com ya és dit en cartes LXVI. E quant les

⁹⁵¹ <En qualseuol dia sia, hi ha lantoner per dexa [que] ha fet lo senyor Raphel Albertí, canonge, any 1603>.

⁹⁵² L'escrivà es degué equivocar d'orde de paràgrafs quan va escriure el text; per això, després numerà amb lletres els tres paràgrafs següents per indicar-ne l'orde correcte de lectura; és a dir, el paràgraf que està marcat amb una "a", s'ha de llegir primer que el que està assenyalat amb una "b". Nosaltres transcrivim el text en l'orde en què hauria d'haver estat correctament escrit, però hi conservam les dites lletres d'ordenació talment on estan senyades al manuscrit.

⁹⁵³ **add.** <Quant serà en diumenge, se farà sermó y per ço acadaran a una hora>.

hores se diran, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot, entre verdes y morades, y XII bordons d'argent per entonar a la missa, e duas capes de brochat blau per los canonges qui entoneran a la processó; e una tauayola de sede blaue per lo feristol de la trona. E lo sacrista tremetrà a la claustre altre tauayola. E los qui diran la missa maior, usseran vestiments de vellut blau.⁹⁵⁴

999. A la processó de la claustre, aporteran los gualfanons manors y la creu maior, y lo reliquiari del bisbe Bal·le. Los jóuens de cor maior aporteran domàtiques morades, ab los ymatges de Nostra Dona. E quant la processó axirà de la claustre, entrant en l'església, feran clars generals; e quant *Sanctus* hauran tochat, dobleran les esquellas maiors per *Agnus*. E a las sinch hores y mige de dia, dobleran lo seny Migà y N'Anthoni per Deo gracias.

423

VESPRES SAGONES

1000. Per a las saguones Vespres de sant Gill, lo tochar y la luminària, axí com ya és dit a las primeras Vespres. E lo roder aportarà al cor duas capes de brochat blau per los canonges qui entoneran a las Vespres ensemps ab los primatxers, ab los bordons dels canonges; tot lo residuum se ferà axí com ya és dit a las primeras Vespres.

424

LA NATIUITAT DE LA MARA DE DÉU

1001. A la natiuitat de la Mare de Déu, festa doble maior de N'Aloy, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Sants;⁹⁵⁵ lo tochar y l'encesse, se ferà axí com és dit a la festa de l'assumpció de la Mare de Déu en cartes XCVIII. E per lo responsori de Vespres primeras, lo ragent aportarà al cor les duas capes de domàs blanch, l'una de cascays, l'altre ab sancta Catherina al capiró; les altres cosas, axí de vestiments com l'argent a l'altar, y los ciris de la bancalade, tot se ferà axí com ya és dit a la festiuitat de l'assumpció de la Mara de Déu.⁹⁵⁶

1002. Nota que las octaues de la natiuitat de la Mara de Déu⁹⁵⁷ no són dobles⁹⁵⁸ axí com les octaues de l'assumpció. Emperò posseran palis blanch a l'altar maior, e en lo retaule, se descobrirà sols la figura de Nostra Dona, si festa de IX lissons no-y haurà; e la /f. 104v/ missa dels escolans serà de rèquiem o de festa de III lissons, si n-i haurà. E la missa maior serà de Nostra Dona, ab vestiments blanchs, he haurà lignum a la missa. E si lo cap d'octaues vindrà en algun die dels trempes,

⁹⁵⁴ **add.** <Si n-i ha, o morats>.

⁹⁵⁵ "de mossèn Sants": ratllat; <de la natiuitat de Nostra Senyora de la muller de mossèn Alfonso Torrella>//<Est any 1604, se són comensades Matines de dia, ab son anniuersari solemna y sermó per ànima de mossèn Steua Jordi, aseunador; le dominica infra octauas y tote l'octaua hi ha lentoneret a n'el chor>.

⁹⁵⁶ **add.** <Excepta que no-s trau la veracreu>.

⁹⁵⁷ <Note que tote l'octaue està destapade l'encortinada, y los tepits, com Aloy ordinari, estiran a l'altar major>//<Aquest any de 1620, s'an ditas Matines solemnes tota l'octaua a n'al chor per la senyora Macarona, jermana de monsenyor reuerendíssim don fray Simon Bausà>.

⁹⁵⁸ *Octava doble*: la festa que dura vuit dies. Aquí s'especifica que la nativitat de la Mare de Déu és simple; per tant, és una festa que, al cap de vuit dies, en té una altra de commemorativa.

la missa matinal serà de las trempes, missa de cor; e la missa maior serà de Nostra Dona propter priuilegium.⁹⁵⁹

425

EXULTACIÓ DE LA VERACREU⁹⁶⁰

1003. A la festa de l'exultació de la veracreu,⁹⁶¹ festa de IX lissons y no d'altar,⁹⁶² posseran a l'altar maior lo palis⁹⁶³ vert, ab les flors de liri, e al cap de las octaues per semblant. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments verts. Lo modo de las capes y dels bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.⁹⁶⁴

1004. Aquesta festa haurà octaues simples.⁹⁶⁵

426

[SANT RAFEL]⁹⁶⁶

1005. <A le festa de sant Raphel, és Aloy; poseran lo palis d'En Lose a ont és sant Miquel; celebre's dita festa en dijous y axiran a *Magnificat* a Sancta Cicília.>

427

TREMPES

1006. Als tres dies de las trempes, ço és lo dimecres, lo diuenres, lo disapte, hi haurà duas missas de cor: la primera serà de l'anniuersari, y la maior, serà de las trempes; e en aquesta missa, lo domer vestirà casulla blanca de cotonina, e lo diacha y sotdiacha, ab camis sens paraments. Acceptat que lo cap de las octaues de la natiuitat de Nostra Dona no sia en algun d'aquests tres dies, que lauors la missa matinal serà de las trempes e la missa maior serà de Nostra Dona.⁹⁶⁷

428

VIGÍLIA DE SANCT MATHEU

1007. A la vigília de sant Matheu, no-y haurà missa matinal de cor,⁹⁶⁸ per quant no-y ha anniuersari. La missa matinal serà dels escolans e dir-s-a de la veracreu de IX lissons. E la missa major serà de la vigília de sant Matheu, ab casulle vermella,

⁹⁵⁹ <Lo dia de Nostra Senyora s'estoyaren les relíquies après Completes>. Segueix una interpolació ratllada en llatí, de difícil lectura, sembla que referida al privilegi de la celebració de la missa major de Nostra Dona en el cap de les témpores.

⁹⁶⁰ <A Santa Creu, és doble manor; no-y aurà lum al cor; pali d'En Jouals; y axiran a *Magnificat* a Nostra Senyora; treuran vermell>.

⁹⁶¹ <En la festa de l'exaltació de la santíssima veracreu és Aloy per lo reuerend senyor Guillem Andreu, preuere y canonge; comensà en lo any 1611. A la missa major, en comensar hores, se trau la sanctíssima veracreu y stà en lo altar major tot lo offici>.

⁹⁶² "festa de IX lissons y no d'altar": ratllat; <doble manor>.

⁹⁶³ **add.** <d'En Jouals>.

⁹⁶⁴ <Nota que, en aquesta missa, hi haurà lignum, per quant hi ha [...]>: interpolació ratllada.

⁹⁶⁵ *Octava simple*: la festa que, al cap de vuit dies, en té una altra de commemorativa.

⁹⁶⁶ Inserció tardana a la consuetud.

⁹⁶⁷ Al marge, hi ha dues interpolacions ratllades, amb lletra distinta, de difícil lectura.

⁹⁶⁸ <Are hi aurà missa matinal de cor, per determinació del reuerend Capítol; largament stà notat [a] la vigília de sant Andreu>.

e lo diacha e sotdiacha, ab camis ab paraments. E si dite vigília serà en disapte, hi haurà dues missas de cor: la primera serà de Nostra Dona, la maior, de las trempes.⁹⁶⁹

429

SANT MATHEU

1008. A la festa de sanct Matheu, festa de doble migana⁹⁷⁰ axí com de sanct Macià, y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis d'En Matheu Artús, y al seu altar, un palis barrat vert descolorit, ab un ymatge de Nostra Dona enmig; e encortineran la sua capella. Usseran vestiments vermells. Lo tochar y l'encesse, y de las capas e totas les altres cosas y cerimònies, se ferà axí com de la festa de sanct Macià, sagons appar en cartes LXXXIII.⁹⁷¹

430

SANCTA TECLA

1009. A la festa de sancta Tecla, festa de IX lissos y d'altar, posseran a l'altar major lo palis de Na Rogera o aquell de carmessí de brots, y al seu altar, lo palis de madò Pessauila, lo qual lo procurador de la caxa de sant Bernat té en comande. E encortineran la sua capella ut moris est. Lo tochar, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LI, e la /f. 105r/ luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Diran la missa matinal al seu altar si, donchs, no serà en diumenge; en tal cars, se dirà a l'altar maior per lo domer ut assuetum est. E si dite festa vindrà en disapte que serà trempes, haurà duas misas de cor: la primera, serà de sancta Tecla, e la maior, serà de las trempes. E si vindrà en altre die de las trempes, no·y⁹⁷² haurà sinó⁹⁷³ una missa, ço és de sancta Tecla; e a l'altar maior, se dirà missa baxa de las trempes.⁹⁷⁴

431

SANT COSME Y SANT DEMIÀ

1010. A la festa de sant Cosme e sant Demià, festa de IX lissos y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis descolorit de sant Cosme y Demià, e al seu altar, altre palis descolorit de la passió o qualseuolra altre. Lo tochar e la luminària, axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII. E encortineran la sua capella ut moris est.⁹⁷⁵

⁹⁶⁹ **add.** <Si serà en dijous, axí com a sant Saturní e sanct Bernat>.

⁹⁷⁰ <Aloy de sant Mateu>.

⁹⁷¹ **add.** <Sermó en dita festa de sant Matheu, nouament ordenat; paga la caxe de sant Bernat>.

⁹⁷² "no·y": ratllat.

⁹⁷³ "sinó": ratllat.

⁹⁷⁴ "missa baxa de les trempes": ratllat; <missa de santa Tecla, y la major, de les trempes per d'anniuersaris del reuerend Capítoll>.

⁹⁷⁵ **add.** <A·y sermó; pague'l los aniuersaris>.

1011. A la festa de sant Miquell, festa doble maior <de N'Aloy> y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de madò Losse, y al seu altar, lo palis de mossèn Cabanes. E encortineran la sua capella axí com és acustumat. E posseran deuant l'altar maior dos⁹⁷⁶ tepits e descobriran lo rataule de l'altar maior; sols restaran los ymatges forans cuberts. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes⁹⁷⁷ de xemellot blanch⁹⁷⁸ y quatre bordons d'argent radons.⁹⁷⁹ E una capa de domàs blanch, ab lo respal·les de pampolat, per lo domer⁹⁸⁰ qui ferà Vespres. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LXV. E quant lo primer psalm de Vespres se dirà, lo ragent aportarà al cor duas capes de xemellot⁹⁸¹ blanch e una tauayola blancha; e un escolà [anirà] deuant lo dit ragent, ab los dos bordons de pinyacles,⁹⁸² per lo responsori de Vespres. E dit lo *Magnificat*, tocharan lo seny Pissà per Completes. E a la sacrastia, seran aperellades duas capas de xemellot blanch per los domers per encensar y quatre fadrins de l'altar maior, en quatre ciris encessos, acompeyeran los dits domers.

1012. Per a las Matines de sant Miquell, tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LIII. E quant tocharan Matines, lo roder és tingut aportar al cor quatre capes de xemellot blanch y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran. E un altre capa de xemellot blanch per lo domer qui ferà les Matines. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXV. E quant l'homelia se dirà, lo roder aportarà al cor dues capes de xemel- /f. 105v/⁹⁸³ lot blanch y dos bordons de fust per lo IX responsori e lo roder encendrà set candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. E quant lo responsori serà dit, tocharan clars dobles e feran doble de las esquellas maiors, per quant és festa d'altar. E acadade Prima, feran l'absolució deuant Sancta Catherina per mossèn Punter, e aquesta absolució està a càrrech de l'obrer. E a las hores retudes, feran senyal de missa matinal dels escolans ab los dos senys, la qual se dirà al seu altar, e dir-l-a la (sic) beneficiat o ferà dir. E si serà diumenge, se dirà en l'altar maior per lo domer, e serà de la dominica. E lauors, per senyal de dite missa, tocharan l'esquella de Tèrcia.

⁹⁷⁶ "dos": ratllat; <tres>.

⁹⁷⁷ **add.** <dos>.

⁹⁷⁸ **add.** <y dos de domàs blanch>.

⁹⁷⁹ "radons": ratllat; <de domer[s] y dos de pinyacles>.

⁹⁸⁰ "domer": ratllat; <canonge>.

⁹⁸¹ "xemellot": ratllat; <domàs>.

⁹⁸² "pinyacles": ratllat; <canonges>.

⁹⁸³ <Lo die de sant Iheroni, Aloy del senyor canonge Garau, pali de le quedire de sant Pe-
re, blanc. Capes. Sant Garau aurà·y músique y *Salue*. Sant Bernat dóna les candeles per le *Salue*>.

1013. Per a la missa maior de sant Miquell, a la una hora de dia, comensaran la doble, axí com ya és dit en les reglas generals del tochar en cartes LIIII, e acaderan les duas dobles a las duas horas de dia. E si hi haurà sermó, acaderan les dues dobles a la una hora y mitge de dia. E quant diran les horas, lo roder aportarà al cor sis⁹⁸⁴ capes de xemellot blanch e sis⁹⁸⁵ bordons d'argent, dos dels pinyacles y quatre radons,⁹⁸⁶ e una tauayola de sede blancha per lo feristol de la trona. E lo sacrista tremetrà altre tauayola blancha al feristol de la claustre. La luminària se ferà axí com ya és dit en cartes LXV.⁹⁸⁷

1014. A la processó de la claustre, aporteran los gualfanons manors y la creu migane.⁹⁸⁸ Usseran vestiments blanchs dels bells. Lo sotdiacha aportarà lo lignum dels apòstols,⁹⁸⁹ no·y haurà los jóuens de cor maior. E tochat *Sanctus*, feran doble de las esquellas maiors per *Agnus*. E a las sis hores de dia, feran doble dels dos senys per Deo gracias. Lo restant se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII.

1015. Per a las saguones Vespres de sant Miquell, se feran de sant Miquell, qui seran las primeras Vespres de sanct Iherònim.⁹⁹⁰ Emperò la festa de sanct Iherònim serà doble manor e, per la solemnitat de la festa de sant Miquell, se feran aquestas Vespres axí com de festa doble maior, ço és en lo tochar e ab los ciris del cor. E quant diran de morts, lo roder aportarà al cor quatre capes⁹⁹¹ de xemellot blanch y quatre bordons d'argent radons⁹⁹² per aquells qui entoneran a las Vespres. E una capa d'escachat y lo respal·les de pampolat per lo domer⁹⁹³ qui ferà Vespres. E quant diran lo primer salm de Vespres, lo custos aportarà al cor dues capes de xemellot morat, ab una tauayola d'escachat, e l'escolà aportarà, deuant lo dit custos, los dos bordons de pinyacles per lo responsori de Vespres.⁹⁹⁴ E a la sacrastia, seran aperellades dues⁹⁹⁵ capes de xemellot blanch per los domers qui aniran encensar, o de xemellot morat, si n·i haurà; e quatre fadrins de l'altar maior, ab ciris encessos, qui acompanyeran los domers. Lo residuum del tochar se ferà axí com ya és dit en les reglas generals en cartes LIIII.

1016. E en aquestas Vespres, posseran a l'altar maior lo palis de madò Anglade. E quant *Magnificat* serà /f. 106r/ dit, tocharan lo seny Pissà per Completes.

⁹⁸⁴ "sis": ratllat; <dotza>.

⁹⁸⁵ "sis": ratllat; <dotza>.

⁹⁸⁶ "dos dels pinyacles y quatre radons": ratllat.

⁹⁸⁷ <Nota que sanct Bernat done sinch sous de subuenció>.

⁹⁸⁸ "migane": ratllat; <maior>.

⁹⁸⁹ "dels apòstols; no·y": ratllat; <del bisba Bal·le>.

⁹⁹⁰ "qui seran las primeras Vespres de sanct Iherònim": ratllat.

⁹⁹¹ **add.** <dos de domàs blanc y dos>.

⁹⁹² "radons": ratllat; <dos de canonges y dos de primaxés>.

⁹⁹³ "domer": ratllat; <canonge>.

⁹⁹⁴ "E quant diran lo primer salm de Vespres, lo custos aportarà al cor dues capes de xemellot morat, ab una tauayola d'escachat, e l'escolà aportarà, deuant lo dit custos, los dos bordons de pinyacles per lo responsori de Vespres": ratllat.

⁹⁹⁵ "dos": ratllat; <tres>.

1017. Per a las Matines de sant Iherònim, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de doble manor en cartes LIII. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot morat y dos bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines. E una capa escachade per lo domer qui ferà les Matines. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals de festa doble manor en cartes LXIII. E quant l'homelia se dirà, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot morat, ab los bordons de fust, per lo IX responsori. E a la sacrastia, apelleran dues capes de xemellot morat per los dos domers qui aniran encensar; y dos lanter, ab un ciri cadehú, acompenyaran los dits domers.

1018. E si dite festa vindrà en diumenge, feran processó, ans de la missa maior, per le claustre, axí com se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII.

1019. A la missa maior, tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LIII; la luminària, en cartes LXIII. Usseran vestiments vermells⁹⁹⁶ e lo lignum dels apòstols. Lo modo de las capes y dels bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

[Octubre]

1020. A la festa de la consecració de l'altar, festa de IX lissons, posseran a l'altar major hun palis de xemellot blanch. Usseran vestiments blanchs; no·y ha⁹⁹⁸ anniuersari.⁹⁹⁹ Tocharan¹⁰⁰⁰ axí com ya és dit en les regles generals de festa de IX lissons en cartes LI; la luminària, en cartes LXII. E a la missa maior, aporteran lo lignum de IX lissons. E si dite festa serà en disapte, la missa maior serà de Nostra Dona; e si serà en dijous, la missa maior serà *de Corpore Christi*. Aquesta festa té octaues simples e lo cap de las octaues serà de III lissons; la missa maior serà de rèquiem e la missa dels escolans serà de la consecració de III lissons. E si serà en diumenge,¹⁰⁰¹ la missa dels escolans serà de la consecració, e la maior, serà de la dominica.

⁹⁹⁶ "vermells": ratllat; <morats>.

⁹⁹⁷ Es refereix a l'altar major de la Seu.

⁹⁹⁸ "no·y ha": ratllat; <ha·y>.

⁹⁹⁹ **add.** <Y de morts lo disapta per mossèn Antoni Moragues, preuere y lo [ende]mà hi ha anniuersari>.

¹⁰⁰⁰ <Feran senyal de Ne Picaba[ra]lla per de morts, sens clars, perquè no·y haurà anniuersari; açò s'és scrit per manement del reuerend Capítol>.

¹⁰⁰¹ <Quant serà en dimecres, no tocaran N'Entoni, perquè tindrà segones Vespres; y tocarà lo seny Mitjà>.

438

SANT FRANCESCH¹⁰⁰²

1021. A la festa de sanct Francesch, doble manor y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis d'En Matheu Artús, y al seu altar, lo palis vert barrat descolorit. E encortineran la sua capella.¹⁰⁰³ Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de doble manor en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXIII. Usseran vestiments morats e lo lignum dels apòstols. Les altres cerimònies, axí com és dit a la festa de sant Jerònim. Lo modo de las capes y bordons, axí per Matines, Vespres primeras y saguones, y la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

439

SANT LUCH¹⁰⁰⁴

1022. A la festa de sanct Luch,¹⁰⁰⁵ doble /f. 106v/ migane¹⁰⁰⁶ y festa d'altar,¹⁰⁰⁷ posseran a l'altar maior lo palis de N'Alegre, y al seu altar, hun palis descolorit. E encortineran la sua capella ut assuetum est. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de doble migane en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXIII. Us-seran vestiments vermells; lo lignum de IX lissons a la missa. Lo modo de las capas y bordons, axí de Vespres, com de Matines y e la missa, y de las saguones Vespres, se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

440

HONSE MÍLIA VÈRGENS

1023. A la festa de las honze mília vèrgens, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de mossèn Sarallí de tripa,¹⁰⁰⁸ lo maior, y al seu altar, lo menor, mentre que seran¹⁰⁰⁹ bons; y quant no poran seruir, possar-hi han palis de carmessí. Lo tochar, axí com ya és dit en les regles generals de IX lissons en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capas y bordons a la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

441

TRANSLACIÓ DE SANCTA EULÀRIA¹⁰¹⁰

1024. A la festa de la translació de sancta Eulària, festa de IX lissons,¹⁰¹¹ tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LI; la lu-

¹⁰⁰² <Sermó; fa les almoynes>//<A sant Francesch, Aloy, pali del senyor canonge Cal-lar; treuran blanc y [a]xiran a *Magnificat* a Corpus Christi>.

¹⁰⁰³ <Banderes>.

¹⁰⁰⁴ **add.** <Sermó en la present festa>.

¹⁰⁰⁵ <Per manement del reuerend Capítol, edmateren lo diade de sant Luch un sermó per lexa del reuerend mestra Antoni Garrell, teòlec, quondam; paga a la sagrastia un sou per subuenció y paga dita caritat les almoynes>.

¹⁰⁰⁶ "migane": ratllat; <maior>.

¹⁰⁰⁷ <Sermó en dita festa de sant Luch nouament determinat; pagua sant Bernat; comensà en l'any 1537>. **add.** <Pagan les almoynes hun sou per subuenció>.

¹⁰⁰⁸ *Tripa*: teixit de llana o d'espart semblant al vellut (DCVB).

¹⁰⁰⁹ "de mossèn Sarallí de tripa, lo maior, y al seu altar, lo menor, mentre que seran": ratllat; <de la senyora Gual, de brots, y al seu altar, lo qui té càrech de la capella de la clastra, ne té ànsia de tot>.

¹⁰¹⁰ És la festa commemorativa del trasllat del cos de santa Eulària de Barcelona a la catedral d'aquesta ciutat.

minària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII. Posseran a l'altar major lo palis de mossèn Rossell.

1025. Aquesta festa haurà octaues simples.

442

INNUMERABILIMUM MARTIRUM

1026. A la festa innumerabilium martirum, festa de IX lissons, posseran a l'altar major lo palis de Na Rogera o altre vermell. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LI; la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

443

VIGÍLIA DE SANT SYMÓ E JUDES

1027. A la vigília de sanct Symó e Judes, hi haurà duas missas de cor: la primera, serà de rèquiem; e la major, serà de la vigília, ab casulle vermella; diacha y sot-diacha, ab camis de paraments. E si dite festa serà en diumenge o en diluns, lo disapte no ha¹⁰¹² haurà sinó una missa,¹⁰¹³ la qual serà de Nostra Dona.¹⁰¹⁴ Emperò les hores se tocharan axí com ya és dit en cartes LVI.¹⁰¹⁵

444

VESPRES

1028. Per a las Vespres de sant Symó e Judes, festa de doble migane¹⁰¹⁶ y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí de <N'Aderró>, ab la figura de Nostra Dona enmig y ab dos senyals d'ala; y al seu altar, lo palis de setí blau de N'Anna. E serà encortinade la sua capella ut moris est. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de doble migane¹⁰¹⁷ en cartes LIII, axí en les primeras Vespres com a las Matines y Laudes, missa matinal y maior, e Vespres saguones. La luminària, per tot ya /f. 107r/ és dit en les regles generals en cartes LXIII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las [capes] y bordons de tots los officis se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

445

VIGÍLIA DE TOTS SANTS

1029. A la vigília de Tots Sancts, haurà duas missas de cor en qualseuolra die que vingue, acceptat quant lo dia de Tots Sants serà en diluns,¹⁰¹⁸ que lauors al disapte

¹⁰¹¹ <Serà lo retaule destapat tot, perquè se veja la figure de santa Eulàlia com en lo die de santa Bàrbara>.

¹⁰¹² "no ha": ratllat.

¹⁰¹³ "sinó una missa": ratllat; <dues mises>.

¹⁰¹⁴ "la qual serà de Nostra Dona": ratllat.

¹⁰¹⁵ **add.** <E encare que dita festa sia en diumenge o en diluns, o qualseuol altre dia, aurà dues misses>. **add.** <Aurà y sermó per lexa de sant Bernat>.

¹⁰¹⁶ "migane": ratllat; <major>.

¹⁰¹⁷ "migane": ratllat; <maior>.

¹⁰¹⁸ <Nota que, per le vigília de Tots Sancts, quant serà en diluns, troberàs regul·la en cartes LXVIII, columpna 1ª>.

no·y haurà sinó la missa de Nostra Dona. En qualseuolra altre dia, la primera missa serà del cap d'octaues de sant Symó e Judes, e la maior, de la vigília, ab casulla vermella; diacha y sotdiacha, ab camis ab paraments. E si serà en disapte, la primera serà de Nostra Dona, e la maior, de la vigília. E si serà en dijous, la primera missa serà *de Corpore Christi*, e la maior, de la vigília. E tocharan les horas axí com ya és dit en cartes LVI.

[Novembre]

446

LA FESTA DE TOTS SANCTS¹⁰¹⁹

1030. A la festa de Tots Sancts, festa de doble maior de N'Aloy y festa d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de Tots Sants, e al seu altar de Tots Sants, lo palis de Na Rogera. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de N'Aloy en cartes LV. La luminària, axí com és dit en cartes LXV. E quant tocharan Vespres, lo roder aportarà al cor duas capes de carmessí per los canonges qui entoneran a las Vespres y duas capes de xemellot vermell per los dos primatxers qui entoneran ab los canonges; y quatre bordons d'argent, dos de pinyacles y dos dels domers. E una capa de brochat carmessí, ab lo respal·les de carmessí, per lo canonge qui ferà les Vespres; e si hi haurà bisba, vestirà la dite capa, e vestir-s·a a la sacrastia ab sos ministres. E quant lo primer psalm de Vespres se dirà, lo ragent aportarà al cor dues capes de brochat carmessí e una tauayola de carmessí; e l'escolà, deuant lo dit ragent, aportarà los dos brodons dels canonges.¹⁰²⁰ E a la sacrastia, haurà aperellades tres capes de xemellot vermell per los domers qui aniran encensar y quatre fadrins de l'altar maior, ab ciris, qui acompenyeran los domers.¹⁰²¹

447

MATINES

1031. Per a las Matines de Tots Sants, tocharan axí com ya és dit en les regles generals de N'Aloy en cartes LV, e la luminària, en cartes LXVI. E quant tocharan Matines, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons de fust¹⁰²² per aquells qui entoneran. E una cape de vellut carmessí per lo domer qui ferà Matines. E quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capas de xemellot vermell y dos bordons de fust¹⁰²³ per lo darrer responsori. E si canonge ferà aquestas Matines, aportarà al cor una capa de satí carmassí. E a la sacrastia, seran aperellades dues capes de xemellot vermell per los domers qui encensaran y dos lanterns, caschú ab dos ciris encessos, qui acompenyeran los dits domers. E quant lo IX responsori se dirà, lo roder encendrà set /f. 107v/ candelas blanques al salamó per lo *Te, Deum*. Lo tochar per Laudes ya és dit en les regles generals en cartes LV; e per Prima, per semblant.

¹⁰¹⁹ <Note que, si lo senyor bisbe ferà lo offici, treuran les relíquies ab la verecreu y cremerà la bancalade; y poseran tots los tepits y la curtineta de brocat blanch. Y si lo bisbe no ferà lo offici, treuran les relíquies, **add.** <acceptat la verecreu>, y no cremeran la bancalade>.

¹⁰²⁰ "canonges": ratllat; <de cascauells>.

¹⁰²¹ <Note que la festa de Tots Sans ha de fer doble major ab N'Antoni y Ne Bàrbera; y treuran los vestimens del bisbe Vich, y a Metines, bordons d'argent>.

¹⁰²² "fust": ratllat; <argent>.

¹⁰²³ "fust": ratllat; <argent>.

1032. Per a la missa maior de Tots <Sants>, tocharan de bon matí, axí com ya és dit en les regles generals en cartes LV, e acaderan les duas dobles a la una hora y mige de dia, per rahó del sermó. La luminària se ferà axí com ya és dit en les regles generals en cartes LXVI. E quant diran les hores, lo roder aportarà al cor XII capes de xemellot vermell y XII bordons d'argent per entonar a la missa, e una tauayola de carmessí dels pius per lo feristol de la trona. E duas capes de brocat carmessí per los canonges qui entoneran a la processó. E lo custos ferà aportar una tauayola vermella al feristol de la claustre.

1033. A la processó de la claustre, aportararan los gualfanons migans y la creu maior, e aportararan los vestiments de brochat carmessí. E lo qui ferà la processó, aportarà capa de brocat carmessí, e lo sodiacha aportarà lo lignum del bisba Bal·le, ab lo crestayll; e dins lo crestayll, metran algunes relíquies de diuersos sancts. E los de cor maior aportararan domàtiques morades, ab los ymatges de Nosttra Dona. E axint la processó de la claustre per entrar a l'església, feran clars generals. Lo restant del tochar se ferà axí com ya és dit en las reglas generals en cartes LV.

1034. Per a las saguones Vespres de Tots Sancts, tocharan axí com a las primeras Vespres; e la luminària, per semblant. E quant diran los de morts, lo roder aportarà al cor duas capes de brochat carmessí qui hauran seruit al responsori de las primeras Vespres per los canonges qui entoneran en aquestas Vespres, y dues de xemellot vermell per los primatxers; y quatre bordons d'argent, los dos dels canonges y los dos dels pinyacles. E un altre capa de brochat carmessí, ab lo respal·les de carmessí, per lo canonge qui ferà Vespres. E si bisba hi haurà, se vestirà a la sacrastia ut moris est e la sua cadira, ab dues altres,¹⁰²⁴ seran encorcinades ut assuetum est. E a la sacrastia, aperelleran tres capes de xemellot vermell per los domers qui encenseran y quatre fadrins de l'altar maior, ab ciris encessos, qui acompenyeran los dits domers. Lo restant del tochar ya és diu en cartes LV.

1035. Los tepits e lo retaule maior, ya és dit en las reglas generals en cartes LXVI.

1036. A la festa de la commemoració dels defuncts, festa doble manor, quant les Vespres saguones de Tots Sants seran dites, mentre que diran les Completas,¹⁰²⁵ feran tres trets de tots los senys ensemps ab N'Anthoni, he arrencharan tots ensemps, y acaderan quasi com a tochar de cos. E mentre que les Completas de Tots Sants se diran, lo roder aportarà al cor quatre capas negres, /f. 108r/ duas de xemellot¹⁰²⁶ per los canonges qui entoneran a las Vespres de morts, y duas de

¹⁰²⁴ "dues altres": ratllat; <una altra>.

¹⁰²⁵ "les Completas": ratllat; <Magnificat>.

¹⁰²⁶ "de xemellot": ratllat; <de domàs negre>.

cotonina¹⁰²⁷ per los primatxers, ab quatre bordons d'argent, los dos dels domers y dos dels pinyacles. E una capa de vellut negra, ab lo respal·les de xemellot negra, per lo canonge qui ferà les Vespres de morts. E¹⁰²⁸ altres duas capas de domàs negre,¹⁰²⁹ ab los dos bordons dels canonges, per dir lo responsori de las dites Vespres, e una tauayola de xemellot negre. E quant les Completas de Tots Sants seran dites, tencharan lo retaula de l'altar maior e posseran a l'altar maior lo palis de porgatori blau. E quant seran comensades les Vespres de morts, tres domers aniran a la sacristia he pendran capes de cototina negra per anar encensar y quatre¹⁰³⁰ fadrins de l'altar maior, ab ciris cremants, acompenyaran los domers.

1037. En l'any mill CCCCLIII, a XXX d'octubre, fonch ordenat per lo reuerent Capítol que canonges entonassen a las primeras Vespres.

1038. E en la nit de la dite festa, quant lo seny de perdó haurà tochat per poch spay, après tocharan nou trets ab totes les campanes e ab N'Aloy per bons spays. E entre lo vuytè tret e lo nouè, doblaran N'Aloy e N'Anthoni; e acadant aquesta doble, arrancharan lo nouè tret; e acaderan tots plaguats.

451

MATINES

1039. Per a las Matines dels defuncts, tochat lo primer tret de l'esquella de Matines, feran la doble de las esquellas petites; e acadade aquesta doble, feran altre doble del seny Pisà y del seny Migà.¹⁰³¹ E quant aquesta doble serà acadade, arrancharan tots los senys ab N'Anthoni, sens N'Aloy, hi feran nou trets a modo de cos. E quant hauran acadat, comensaran Matines. E sien aportades al cor tres capes, ço és duas de cotonina nagre (sic), ab dos bordons de fust, e una de xemellot negre per lo domer qui ferà Matines. E quant se dirà la VII lissó, aportaran al cor dues capes de cotonina negra y dos bordons de fust per lo IX responsori; no·y haurà candelas al salamó. E a l'altar maior, cremeran quatre lums y dos ciris al cor, y la mitat dels lantons del [cor]. E deuant l'altar maior, posseran un tepit. E quant lo IX responsori se dirà, feran tres trets de totas les campanes ab N'Anthoni a modo de cos, e açò per clars de Laudes; e si serà hora, tocharan après les betel·lades.

1040. Aquesta missa de las batellades se dirà més grandia que en los altres dies, perquè en aquest dia no·s pot dir missa dematí, dich missa baixa, fins que aparegue al sacrista; e açò per rahó de la gent qui ve a l'asglésia per absolve, que tròpien missas quant vindran. Acustume's que lo ragent dóna licència a algun preuera que, a mige hora de dia, pugue dir missa; e après, ampliant, dóna licència a cadehú. E quant les batellades hauran tochat, tocharan lo seny Pissà per a Prima.

¹⁰²⁷ "cotonina": ratllat; <xemellot>.

¹⁰²⁸ **add.** <Quant lo primer psalm de Vespres se dirà, lo custos aportarà>.

¹⁰²⁹ **add.** <e lo scholà deuant>.

¹⁰³⁰ "quatre": ratllat; <dos>.

¹⁰³¹ "feran la doble de las esquellas petites, e acabade aquesta doble, feran altre doble del seny Pisà y del seny Migà": ratllat; <tocaran En Mitjà e no tocharan doble>.

1041. /f. 108v/ Per a la missa maior dels defunts, tochades les duas hores de dia, comensaran la doble de las esquellas manors¹⁰³² y tocharan fins a las tres horas de dia; e quant hauran acadat, tocharan un poch lo seny Pissà y Migà, e acadats, comensaran les horas. E quant diran Nona, feran tres clars de tots los senys ab N'Anthoni a modo de cos. E mentre que diran les horas, aportheran al cor sis capes de cotonina negra e sis bordons d'argent, quatre radons y dos de pinyacles, per anthonar a la missa, e una tauayola negre per lo feristol de la trona. E aperelleran a la sacrastia vestiments negres, los pus bells qui·y seran, per aquells qui diran la missa. E a l'offerta, són tinguts anar tres domers, ab capes morades, per quant no n·i ha de negres, e vesten-se a la sacrastia. E los dos prenen caschú una part de l'esglàsia, la hu a la capella de Sancta Eulària, e l'altre, a la capella de Sant Guabriell, e van per totas les capellas; l'altre és tingut anar a la claustre. He hauran lo quart d'aquesta offerta; e si no·y van, no hauran res.¹⁰³³

1042. E quant *Sanctus* hauran tochat, aportheran al cor duas capes de domàs negre forrades de vermell, ab los bordons dels canonges,¹⁰³⁴ per los dos canonges qui feran l'absolució ensemps ab dos primatxers. E quant l'absolució serà fora l'esglàsia, que serà deuant lo castell, feran clars generals de tots los senys ensemps ab N'Anthoni; e acadats tots los senys, restarà N'Anthoni tot sol tochant per poch spay. E quant la creu entrarà a l'esglàsia, passarà deuant la capella de Sant Bernat e deuant Sant Sebastià, e anirà a la sacrastia ab lo preuera qui haurà feta l'absolució, ab sos companyons. E los vestits ab les capes y bordons, e la processó, restaran deuant Sant Bernat; e aquí acaderà lo *Miserere*.

1043. Per a las Vespres saguones dels defunts, quant hauran fet clars de morts, feran la doble de las esquellas manors, e après del seny Pissà y del seny Migà, e après tres trets de clars ensemps ab N'Anthoni a modo de cos. E aportheran al cor quatre capes de cotonina negra y quatre bordons d'argent, dos radons y dos de pinyacles, per aquells qui entoneran a las Vespres. E una capa de xemellot negre per

¹⁰³² "la doble de las esquellas manors": ratllat.//<Lo die dels Mors, tocaran a 2 ores de die y aqueieran a dos y mitja; y tocaran Ne Prima y N'Ensegona[t], y après tocaran En Pisà y En Mitjà, per reho de le missa, qui és doble. Y quant diran ores, tocaran tres trets axí com los de primeres Vespres>.

¹⁰³³ **add.** <E nota que los scholans y lanterers són tenguts d'anar per las capellas fora lo roder, e fer girar los capellans qui diran missa a l'offerta, e d'assò han cinch sous apperellats. E fanho pars, perquè han portar cadehú un sac per portar lo pa y los diners qui·s rebran de l'offerta a la sacrestia; y de las offertas a aquestas missas baxas, ha lo cluari la quarta, y los preueres qui las fan, no n'hauran la quarta, perquè totas van en comú. E a més auant de notar, segons és continuat de mà de mossèn Joan Font, àlies [*Roig*], domer, quondam, en la consueta vella, en cartes XLV, que lo procurador dels anniuersaris és tengut a fer tres paners de pa de tres quarteres de xexa per dits paners egualment distribuïdas, so és una quartera de pa en cade paner. E ha a tremetra lo procurador predit la un dels tres paners a la sacrestia ab una quartera de pa, de la qual lo custos farà quatre pars, so és una a la sacrestia, una a Sant Francesch, una al Carme e l'altre a Santa Clara. E tot assò se fa per dispositió de misser Arnau Desmur, quondam. Mes auant és de sceber que en dita consueta, en cartes XLIII, és notat lo modo de las distribucions de las absolutions; so és qui té hauer doble part, o no>.

¹⁰³⁴ "canonges": ratllat; <domers>.

lo domer qui ferà les Vespres, ab lo respal·les de xemellot negre. E a la sacrastia, aperelleran dues capes de cotonina negre, per los domers qui aniran encensar, y dos fadrins de l'altar maior, ab ciris, qui acompanyeran los dits domers. E al cor, cremeran dos ciris e la mitat dels lantons. E quant lo *Magnificat* serà dit, tocharan lo seny Pisà per Completes.

454

ENFRE OCTAUES DE TOTS SANTS

1044. Infra octauas omnium sanctorum, són octaues solemnes;¹⁰³⁵ no·y entrarà festa alguna, sinó la festa de Tots Màrtirs,¹⁰³⁶ /f. 109r/ la qual se fa tostemps en la dominica infra octauas de Tots Sants. Tocharan axí com ya és dit en las regles generals de IX lissons en cartes LI. Posseran a l'altar maior lo palis barrat de vellut carmessí y¹⁰³⁷ de vellut negre. E aporteran al cor una capa de xemellot vermell, axí per Matines com per Vespres. La missa matinal dels escolans serà de rèquiem e la missa maior serà de Tots Sancts; e entoneran a la missa quatre preueras, en capes de xemellot vermell y quatre bordons d'argent radons. E per la missa, useran vestiments vermells e lo lignum de IX lissons. Lo modo de portar les capes y los bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

455

DOMINICA INFRA OCTAUS DE TOTS SANTS

1045. Dominica infra octauas de Tots Sants se ferà la festiuitat de Tots Màrtirs. Posseran a l'altar maior lo palis de carmessí, ab tres senyals, de mossèn Serdó; y al seu altar, altre palis de carmessí, ab tres senyals, del dit moson¹⁰³⁸ Serdó. Encor·tineran la sua capella. Tocharan axí com ya és contingut en las reglas generals en consemblant festa en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Lo domer és tingut a fer lo offici, axí de Vespres com a Matines, ab cape de xemellot vermell.¹⁰³⁹

1046. En lo disapte de la dita dominica, a les duas horas de la nit, feran tres trets de totes les campanes ensemps ab N'Anthoni; e arrancharan totes ensemps e fineran ensemps a modo de cos, per rahó de l'anniuersari de las ànimas de porgatori.

456

MISSA MATINAL

1047. La missa matinal dels escolans serà de la dominica, ab casulla verde. Tocharan, axí a las Matines com per la dite missa, axí com ya és dit en cartes LI; e la luminària, axí de las Matines com de la missa, en cartes LXII.

¹⁰³⁵ *Octaves solemnes*: són aquelles en què no s'admet la celebració de cap altra festa litúrgica mentre duren, excepte la simple commemoració, si no eren octaves privilegiades (Pasqua, Cinquagesma, Nadal, Epifania, Corpus i Ascensió), perquè tota la vuitada es considera com si fos un sol dia.

¹⁰³⁶ Deu esser la festa dels quatre coronats màrtirs (s. IV), molt venerats a Mallorca, que eren els patrons de picapedrers i escultors [MM 2.678-2.680].

¹⁰³⁷ **add.** <una de brots>.

¹⁰³⁸ *Mosson*: mossèn (DCVB: 1577).

¹⁰³⁹ **add.** <A la processó, porteran los galfanons menors>.

457

MISSA MAIOR

1048. La missa maior serà de la festa dels màrtirs, ab vestiments vermells. Lo tochar y l'encessa, axí com ya és dit en les regles generals. A la processó de la claustre, aportaran los gualfanons manors e la creu migane, y lo sotdiacha aportarà lo lignum de IX lissons. En aquesta missa, posseran a l'altar maior lo palis de porguatori, tant quant la missa se dirà e no més. Tocharan de bon matí, per rahó del sermó qui·s ferà per lo anniuersari de las ànimas de porguatori. E quant diran hores, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot vermell y quatre bordons, dos de pinyacles y dos radons.

1049. E ans d'acadar aquesta missa major, aportaran a l'altar maior los vestiments de vellut negre, per quant lo qui dirà la missa ferà l'absolució, ab sos companys; e aquesta missa acostume dir canonge. E a l'absolució, aportaran la creu major e entoneran dos primatxers, ab capes negres. E mentre que l'absolució se ferà, tocharan un tret ab totes les campanes ensemps ab N'Anthoni. E si dite festa s'haurà a mudar, se ferà axí com se conté en la regla del cap d'octaues de Tots Sants deuell contengude.

458

CAP D'OCTAUES DE TOTS SANCTS¹⁰⁴⁰

1050. A cap d'octaues de Tots Sancts, serà /f. 109v/ festa semidúplex. Posseran a l'altar maior lo palis barrat, lo qual ya hi acostume astar en les octaues, e posseran deuant l'altar maior un tepit. Tocharan sagonys ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII; la luminària, en cartes LXIII. Quant tocharan Vespres, aportaran al cor una capa de vellut carmessí, ab lo respal·les de pam·polat, per lo domer qui ferà Vespres, y duas capes de xemellot vermell, ab los dos bordons de pinyacles¹⁰⁴¹ qui entoneran a las dites Vespres; e no·y haurà capes per lo responsori.

459

MATINES DE CAP D'OCTAUES DE TOTS SANTS

1051. Per a les Matines de cap d'octaues, tocharan axí com ya és dit en les regles generals en cartes LIII, a la luminària, en cartes LXIII. E quant tocharan les Matines, aportaran al cor una capa de porpre vermella e duas capes de xemellot vermell, ab dos bordons de fust, per los primatxers qui entoneran; no·y haurà capes per lo responsori darrer ni candelas per lo salamó. E quant hauran tochat les betel·lades, tocharan lo seny Pissà per a Prima.

1052. En aquest dia, no·y haurà missa matinal dels escolans si, donchs, ya no serà en diumenge. E essent en diumenge, la missa matinal dels escolans serà de la dominica; e la major, serà de Tots Sancts, ab sis capes de xemellot vermell y sis bordons, quatre radons y dos de pinyacles. E a la processó, aportaran los gualfanons manors y la creu migane, e lo lignum dels apòstols. E essent lo cap d'octaues de Tots Sants la festa dels màrtirs, qui s'ha a fer en la dominica infra octaues omnium

¹⁰⁴⁰ <És doble menor; ensendran al cor dos ciris y le mixtat dels lentons>.

¹⁰⁴¹ **add.** <per los primatxers>.

sanctorum, se transporterà a la dominica sagüent, per quant en lo offici dels cap de las octaues, per rahó de la solemnitat, no-s pot fer dels màrtirs.

1053. E mudant aquesta festa¹⁰⁴² a l'altre dominica, qui serà fora les octaues de Tots Sancts, a la processó de la claustre, no-y aportheran gualfanons; sols se ferà axí com en les altres dominicas simples,¹⁰⁴³ ab la creu manor, sens gualfanons y sens lignum, e dos entonadors al cor, perquè, lo que demunt és dit en la dominica dels màrtirs, tot és per rahó de la solemnitat de Tots Sants; e per esser fora de las octaues de Tots Sants, pert lo priuilegi de solemnitat de Tots Sancts, quia deficiente causa, deficit effectus. Usseran vestiments vermells; e lo tochar, axí com és dit a festa d'altar en cartes LI.¹⁰⁴⁴

460

PASSIO YMAGINIS

1054. A la festa de passio<ne> ymaginis, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis del bisbe Gualiana, y al seu altar, lo palis descolorit de passió. E encortineran la sua capella de porguatori¹⁰⁴⁵ ut moris est. Tocharan axí com ya és dit en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

461

CAP D'OCTAUES DE LA CAPELLA

1055. A la festa del cap d'octaues de la /f. 110r/ capella, festa de IX lissons, posseran a l'altar maior un palis de xemellot blanch. Lo tochar, axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments blanchs. Lo modo de las capes y dels bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

462

SANT MARTÍ

1056. A la festa de sant Martí, doble migane, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí d'En Rosinyol;¹⁰⁴⁶ e deuant l'altar maior, un tepit, y al seu altar, un palis descolorit¹⁰⁴⁷ d'En Rosinyol; e encortineran la sua capella. Tocharan axí com ya és dit en les regles generals de consemblant festa en cartes LIII, e la luminària, en cartes LXIII. E quant diran de morts, lo roder aportherà al cor una cape d'eschachat e lo respal·les de pampolat per lo domer qui ferà Vespres, e quatre capas de xemellot morat y quatre bordons d'argent radons. E quant diran lo primer salm, lo ragent aportherà al cor duas capes de xemellot morat,¹⁰⁴⁸ ab una tauayola d'eschachat;¹⁰⁴⁹ e lo escolà aportherà, deuant lo dit ragent, los bordons de pinyacles per lo responsori de Vespres. E a la sacrastia, serà aperellades duas capes de xemellot

¹⁰⁴² **add.** <dels màrtirs>.

¹⁰⁴³ *Dominica simple*: dominica del temps de durant l'any.

¹⁰⁴⁴ **add.** <Segones Vespres dos bordons de pinyacles>.

¹⁰⁴⁵ **add.** <la vela>.

¹⁰⁴⁶ "d'En Rosinyol": ratllat; <de mossèn Sure[de]>.

¹⁰⁴⁷ "descolorit": ratllat; <lo seu matex>.

¹⁰⁴⁸ "morat": ratllat; <blau>.

¹⁰⁴⁹ "d'eschachat": ratllat; <blaua>.

blau per los domers qui aniran encensar, y dos fedrins de l'altar maior, ab ciris, qui·ls acompenyeran. Lo restant del tochar y de la luminària, ya és dit en les regles generals. Lo modo de las capas y bordons, axí de Matines com Laudes, la missa e Vespres saguones, se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

1057. Aquell qui dirà la missa, ab sos companyons, usseran los vestiments eschachats. En aquesta festa, no·y haurà processó a la claustre, si, donchs, ya no serà en diumenge; e lauors la processó se ferà axí com se conté a la fi del sanctoral en cartes CXIII. E haurà lignum dels apòstols.

463

SANCTA ELIZABET

1058. A la festa de sancta Elizabet, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de brochat blanc de mossèn Sala, y al seu altar, hun palis de vellut morat, ab tres senyals; e encortineran la sua capella. Lo tochar, axí com ya és dit en les regles generals de festa d'altar en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments morats. Lo modo de las capes y bordons per la missa se conté a la fi del libre en cartes CXII.

464

PRESENTACIÓ DE NOSTRA DONA

1059. A la festa de la presentació de la Mara de Déu, festa doble maior de N'Aloy,¹⁰⁵⁰ se ferà en totas cosas axí com a la festa de la concepció de Nostra Dona en cartes LXXI, acceptat que no trauran l'argent a l'altar maior; e a l'altar maior, posseran lo palis de mossèn Sans.¹⁰⁵¹

1060. E la caxa pagarà le despesse tota de la cera, y dels lantons y escolans; emperò, a la missa, no cremeran los /f. 110v/ ciris dels canonges dels corradós ni de la sacrastia.

465

SANCTA CICÍLIA¹⁰⁵²

1061. A la festa de sancta Cicília, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis descolorit de carmessí ab la figure de Déu lo Pare enmig, e a l'una part, la figure de Nostra Dona, y a l'altre part, lo ymatge de sancta Cicília. Y al seu altar, hu palis descolorit, ab tres senyals ab armes de Sanctacília; e encortineran la sua capella ut moris est. Lo tochar, ya és dit en les regles generals de festa d'altar en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

¹⁰⁵⁰ < A le presentatió de Nostre Senyora, Aloy, pali de le conseptió mayor; y aurà·y *Salue*>.

¹⁰⁵¹ "de mossèn Sans": ratllat; <mayor>//**add.** <*Salue*>.

¹⁰⁵² <Nota que, fonch determinat per lo reuerent Capítol que, encare que la presentació de Nostra Done leua les Vespres de sancta Ci[cí]l·lia y sancta Cicília ha II vespras; y no ob[s]tant que són de dita sancta, a les Vespras [que] són segones de sancta Cicília, que deurian esser primeras de sanct Climent, tocan N'Anthoni. Y per semblant manera, a las segones Vespras de sanct Climent, tocarà N'Anthoni, perquè està enloch de les primeras>.

466

SANT CLIMENT

1062. A la festa de sanct Climent, festa de IX lissons y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de l'Almoyne, y al seu altar, hun palis de vellut vert, ab senyal de barres grogues y vermellas. E encortineran la sua capella. Lo tochar se ferà com és contengut en les regles generals de festa d'altar en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons per la missa se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

467

SANCTA CHATERINA

1063. A la festa de sancta Caterina, festa de IX lissons¹⁰⁵³ y d'altar, posseran a l'altar maior lo palis de carmessí ab la ymatge de sancta Catherina enmig; y al seu altar, lo pali de carmessí ab los xipellets, ab lo ymage de Nostra Dona y de sancta Catherina, y de sant Johan. Encortineran la sua capella a l'acustumat. Lo tochar se ferà axí com ya és dit en les regles generals de festa d'altar en cartes LI, e la luminària, en cartes LXII. Usseran vestiments vermells. Lo modo de las capes y bordons per la missa se ferà axí com se conté a la fi del sanctoral en cartes CXII.

468

ENFRE OCTAUES DE LA PRESENTACIÓ

1064. Enfre les octaues de la presentació de Nostra Dona, si no-y haurà festa de IX lissons, la missa maior serà de las octaues e posseran a l'altar maior lo palis de xemellot blanch.¹⁰⁵⁴

1065. Ffinis sanctoralis. /f. 111r/

[OBSERVACIÓ SOBRE LA MISSA SOLEMNE DEL BISBE RESIDENCIAL]

469

QUANT LO SENYOR BISBE MAIOR FARÀ LO OFFICI¹⁰⁵⁵

1066. Quant lo senyor bisba propi ferà Vespres o Matines, se vestirà a la sacras-tia, axí com ya és dit a las primeras Vespres de Nadal en cartes v. E quant dirà la missa maior, quant ferà seu, ya és dit en la missa maior de Nadal en cartes VII.

1067. Aquestas són les festas que lo senyor bisbe maior fa seu en la missa maior. Lo bisbe de gràcia nuncha fa seu.

1068. Primo, la missa maior de Nadal.

¹⁰⁵³ **add.** <Comensà N'Aloy en l'any 1519>.

¹⁰⁵⁴ **add.** <A XXVII de noembre 1527, fonch determinat per lo reuerend Capítol que tots los cap d'octaues de qualseuol festa de Nostra Done que vinga en dijous, la missa major de dit dia sia de Nostra Done; y assò per leuar duptes que, tostemp que lo cap d'octaues de les festes de Nostra Done venien en dijous, se saguien>.

¹⁰⁵⁵ Aquesta restricció de les misses solemnes presidides pel bisbe residencial era per causa de la llargària i la complicació dels ritus que s'hi feien.

1069. Lo dia del Dijous Sant.

1070. La missa maior del dia de Pascho.

1071. La missa maior del dia de Sincogesma.

1072. La missa maior de l'assumpció de la Mara de Déu.

1073. La missa maior del dia de Tots Sants.

[REGLES GENERALS]

470

ACCÍ APPAREN ALGUNES REGLAS GENERALS
CONCERNENTS AL SANCTORAL

471

De las misas matinals

1074. Quant serà alguna festa d'altar, la missa matinal se dirà a l'altar d'on serà la dite festiuitat. E los beneficiats del dit altar són tinguts en dir la missa o fer-l-a dir, e los escolans són tinguts officiar a la dite missa. E si tal festa serà en diumenge, la missa matinal dels escolans se dirà a l'altar maior, e dir-s·a de la dominica; e lo domer és tingut a dir aquesta missa. E en lo altar de la dite festa, no-y haurà missa cantade. E si en festa de N'Aloy, hi haurà festa d'altar, no-y haurà missa matinal ne en lo dit altar ne en l'altar maior, acceptat en le festiuitat de sant Pera e de sant Barnat, que la caxa fa dir una missa matinal ab òrguens, axí com és contengut en cascuna festa desús dites.

472

En quines festiuitats tenen aportar lignum a l'altar

1075. Tots diumenges aporteran lignum a l'altar quant aniran a dir la missa. E en totes les festas dobles. E en totes festas d'altar. E en todas les festas enfre les octaues de Nostra Dona en què la missa sia de Nostra Dona. E enfre /f. 111v/ les octaues de Corpocrist, e en tots los dijous que la missa serà de Corpocrist. E enfre les octaues de festiuitats de Nostra Dona, quant la missa serà de Nostra Dona. E enfre les octaues de Corpocrist. E enfre les octaues de Trinitat. E enfre les octaues de la transfiguració. E enfre les octaues de Tots Sancts, en què la missa sia de las dites octaues.¹⁰⁵⁶ E en la missa en què haurà òrguens. E en las missas en què hi haurà lignum, los fadrins de l'altar maior aporteran los canelobres d'argent.

473

REGLAS DE LAS CAPES QUI S·AN APORTAR AL COR PER LOS OFFICIS,
SAGONS LA DIUERSITAT DE LAS FESTAS

1076. A diade de III lissons, no aporteran al cor, a Vespres ni a Matines, capa ninguna al cor.¹⁰⁵⁷ A la missa maior, si serà de rèquiem, lo qui dirà la missa, ab casu-

¹⁰⁵⁶ **add.** <en la missa que haurà *Credo*>.

¹⁰⁵⁷ "al cor": ratllat.

Illa negra, e lo diacha y sotdiacha aporteran domàtiques negres. E lo roder aportarà al cor duas capes de cotonina negra, ab los dos bordons de rèquiem, per aquells qui entoneran a la missa. E si serà vigília, lo preuera qui dirà la missa aportarà casulle sagons la vigília requerrà, e lo diacha y sotdiacha aniran ab camis, sens domàtiques; e aquell preuera qui entonerà per la missa al cor, entonerà ab sobrepallís o ab capa de drap negre, sagons lo temps requerrà. E en missa de III lissons, lo qui dirà la missa aportarà casulla sagons la missa requerrà, y lo diacha e sotdiacha, ab camis; e lo preuera qui entonerà a la missa al cor, ab sobrepallís, axí com ya és dit. E en la Coresma, a la missa de la fèria de III lissons, aquell qui dirà la missa, aportarà casulla blanca de sendat; lo diacha y sordiacha, ab camis e los efots; e lo domer companyó, ab capa de tela blanca; e lo preuera qui entonerà a la missa al cor, entonerà ab capa de cotonina blanca e ab lo bordó de crestayll.

474

A festa de IX lissons

1077. En die de IX lissons, lo domer, quant haurà de fer la capítula de Vespres o de Laudes, anirà a la sacrastia ab lo roder qui és tingut anar al cor per compenyarlo; e quant serà a la sacrastia, vestir-s'a capa de xemellot, e ab la dite capa, acadarà lo ofici; e serà dite capa de la color que la diade requerrà. E a la missa maior, lo preuera qui dirà la missa vestirà casulle, e lo diacha y sotdiacha, ab domàtiques sagons la festa requerrà. E lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot sagons la festa requerrà, y dos bordons d'argent radons per aquells qui entoneran a la dite missa. E si serà la dite missa de festa d'altar o de *Corpore Christi*, o de la dominica, en loch dels bordons radons, aporteran al cor dos bordons d'argent dels pinyacles. E si serà disapte, que la missa sia de Nostra Dona, aportar-hi han los bordons dits dels disaptes.

475

Enfre octaues solemnes

1078. /f. 112r/ Enfre les octaues solemnes, aporteran al cor, a Vespres y a Matines, una capa de xemellot, sagons la festa requerrà, per lo domer qui ferà Vespres o Matines. E per la missa maior, lo roder aportarà al cor quatre capes de xemellot de la color que la diade requerrà y quatre bordons d'argent radons. E si dite missa serà en diumenge, aportar-hi ha dos bordons de pinyacles y dos radons; e per semblant, en dijous. E si serà en disapte, dos bordons dels disaptes y dos radons per aquells qui entoneran a la dite missa.

476

A festa semidúplex

1079. En festa semidúplex, a Vespres, aporteran capa y respalles per lo domer qui ferà Vespres e duas capas de xemellot de la color que la festa requerrà, ab dos bordons de pinyacles. E no y haurà capes per lo responsori de primeras Vespres, sinó en la nit de Ninou, en què haurà capes al responsori de las primeras Vespres e de Matines. A la missa, lo roder aportarà al cor sis capes de xemellot de la color que la festa requerrà y sis bordons, quatre radons y dos de pinyacles. A las Matines, capa per lo domer y dues capes de xemellot, ab bordons de fust, per aquells qui entoneran. E a Vespres saguones, axí com és dit a las primeras. E a la sacras-

tia, aperelleran dues capes de xemellot per los domers qui entoneran a las Vespres y a las Matines.

477

A festas dobles miganes o manors

1080. E a las festas dobles miganes o manors, aportarà lo roder al cor capa de vellut carmessí o del que la festiuitat requerrà, ab respal·les de pampolat, per lo domer qui ferà Vespres, y quatre capes de xemellot de la color que la festa requerrà y quatre bordons d'argent <radons> per aquells qui entoneran a las Vespres. E dit lo primer psalm de Vespres, aportarà lo ragent al cor dues capes de xemellot e una tauayola de la color desús dite; e l'escolà, deuant lo dit ragent, aportarà los dos bordons de pinyacles. E a la sacrastia, aperelleran dues capes de xemellot per los domers qui aniran encensar, axí a las Vespres com a las Matines.

478

Matines

1081. E a las Matines, lo roder aportarà al cor una capa de pampolat o del que la festa requerrà per lo domer qui ferà Matines, y dues capes de xemellot y dos bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines. Y quant se dirà l'homelia, lo roder aportarà al cor dues capes de xemellot, ab bordons de fust, per aquells qui diran lo IX responsori.

479

Missa maior

1082. E a la missa maior, lo roder aportarà al cor sis capes de xemellot y sis bordons, quatre radons y dos de pinyacles. Lo qui dirà la missa, ab domàtigue,¹⁰⁵⁸ e lo diacha y sotdiacha, ab domàtigues sagons la festiuitat.

480

Las Vespres

1083. A Ve[s]pres sagones, axí com ya és /f. 112v/ dit a las primeras Vespres, acceptat que entoneran ab quatre bordons, dos dels radons y dos de pinyacles; y al responsori d'aquestas Vespres, no·y haurà capes.

481

En festa doble maior

1084. En festa de doble maior, lo roder aportarà al cor capa per lo domer y respal·les, sagons la festa requerrà, y quatre capes de xemellot de la color que la festa requerrà; y quatre bordons radons d'argent. E dit lo primer psalm de Vespres, lo custos aportarà al cor dues capes de xemellot y una tauayola de la color que la festa requerrà, e los bordons de pinyacles, axí com ya és dit en la doble manor. E aperelleran a la sacrastia dues capes de xemellot per los domers qui encensaran a las Vespres y a las Matines.

¹⁰⁵⁸ "ab domàtigue": error de l'escrivà; <ab casulla>. Segons les normes litúrgiques, qui presideix la missa mai no pot anar vestit amb dalmàtica, sinó sols amb casulla, excepte en el cas del bisbe que, en les festes solemnes, pot dur una dalmàtica sota la casulla.

1085. E a Matines, aportarà lo roder al cor una capa de vellut o de cede, o de pampolat, de la color que la festa requerrà per lo domer qui ferà Matines, e altres quatre capes de xemellot, ab quatre bordons de fust, per los qui entoneran a las Matines. E dita l'homelia, lo roder aportarà al cor duas altres capas de xemellot y dos bordons de fust per lo darrer responsori de Matines.

1086. E a la missa maior, sis capes de xemellot e sis bordons d'argent, quatre radons y dos de pinyacles. Lo qui dirà la missa, casulle, e diacha y sotdiacha, ab domàtiques de las bones, de la color que la festiuitat requerrà. E a las sagones Vespres, axí com és dit a las primeras Vespres, acceptat que entoneran ab dos bordons de pinyacles y dos radons. E no·y haurà capes per lo responsori d'aquestas Vespres.

482

En festa doble maior de N'Aloy

1087. En festa doble maior de d'Aloy, quant diran de morts, si bisba no·y haurà, lo roder aportarà al cor una capa de las més bellas, sagons la festiuitat requerrà, ab lo respalles, per lo canonge qui ferà Vespres; e dues capas de xemellot y altres duas capes bellas per los canonges qui entoneran a las dites vespres ab dos primatxers; e quatre bordons d'argent, los dos dels domers y dos de pinyacles. E quant lo primer psalm de Vespres serà dit, lo ragent aportarà al cor dues capes de las més bellas, sagons la festiuitat, e una tauayola bella. E l'escolà, deuant lo dit ragent, aportarà dos bordons dels més bells qui hi seran, sagons ya és dit en cascuna festiuitat de N'Aloy. E a la sacrastia, aperelleran tres capes de xemellot per los domers qui encensaran, axí en totas les Vespres com las Matines, de la color que la festiuitat requerrà.

1088. E a las Matines, lo roder aportarà una capa de las bellas per lo canonge qui ferà les Matines, o de xemellot, si domer las farà, y quatre capes de xemellot y quatre bordons de fust per aquells qui entoneran a las Matines. E quant diran l'homelia, lo roder aportarà al cor duas capes de xemellot, ab dos bordons de fust, per lo darrer responsori. E a la missa maior, seran aperellats los més bells vestiments, sagons la festiuitat requerrà, per aquells qui diran la missa, ço és casulle y duas domàtiques, e una capa de las bellas per lo preuera qui ferà la processó; y duas domàtiques sotilletas¹⁰⁵⁹ per los jóuens de cor major. E quant les horas se diran, aportaran al cor XII capes de xemellot y XII bordons d'argent. E duas altres capes de las més bellas per los canonges qui entoneran a la processó de la claustre. E a las seguones Vespres, se ferà axí com a las primeras, acceptat que los canonges entoneran en aquestas Vespres ab les capes y bordons qui hauran seruit per los canonges qui hauran dit lo responsori de las primeras Vespres; e los primatxers entoneran ab los bordons de pinyacles.

483

Quant bisba de gràcia ferà l'ofici

1089. E quant, en aquestas diades de doble maior, lo bisbe de gràcia ferà Vespres, se vestirà a la sacrastia per l'orde sagüent e la sua cadira, ha hon ferà les Vespres, qui està deuellant de la trona, ab altres cadiras al costat, seran encortinades. E a la

¹⁰⁵⁹ *Dalmàtica sotilleta*: dalmàtica més petita i prima (*dalmatica minor*).

cadira ha hon lo senyor bisbe seurà, starà lo millor palis; e als peus del senyor bisbe, haurà un coxí de ras, y altre axí allí on seurà; e deuant la cadira, a las espalles o sobre les cadiras baxes, posseran lo sitial.

1090. Lo modo de vestir lo senyor bisbe quant farà Vespres és aquest, que lo ragent aperellerà sobre lo altar de la sacristia, prop lo taulel del sacrista. Primerament, posserà sobre lo dit altar la capa en la qual ferà les dites Vespres; posserà un camis ben net, ab paraments; e sota lo camis, posseran una stola e lo sinyell; e demunt lo camis, posseran l'avit; e al costat d'aquest vestiment, posseran la mitra e un pectoral, ço és una creu xicha, que aportarà sobre los pits, e guans y anells. E deuant lo dit altar, posseran una cadira de cuyro y dedicade per asseura lo dit senyor bisbe; e sobre la cadira, un coxí de vellut; e sobre lo coxí, un theoris de vellut; e als peus, un coxí de ras. E quant diran los de morts, lo dit senyor bisbe se vestirà comensant a l'avit e seguint fins a la capa; e après pendrà lo pectoral e la mitra, e los guants y los anells. E ab companyia sua, se vestirà lo domer satmaner e lo primatxer coadjutor, cadedú ab capa de xemellot de la color que la festiuitat requerrà. E anant al cor, lo primatxer anirà a la mà dreta del senyor bisbe e aportarà en la mà dreta la crossa, e ab la mà esquerra, lo cap del gremial. E lo domer anirà a la part esquerra, aportant en la mà dreta l'altre part del gremial; e axí tireran al cor. E quant lo dit senyor bisbe s'haurà vestir per la missa, tostemps li serà aperellade la desús dite cadira. E lo ragent aperellerà sobre lo dit altar primerament la casulla segons la jornada requerrà; e sobre la casulla, posseran una domàtigue; e sobre la domàtigue, posseran una tunicel·la; e sobre la tunicel·la, posseran stola y sinyell; e sobre l'astola y lo sinyell, posserà lo camis; e sobre lo camis, posserà l'avit. E ab aquex orde, se vestirà axí com estarà compost. E ans de vestir-se, assegut a la dite cadira, se calcerà los calçons de sede; e après sobre los dits calçons, calcerà les sendàlies de sede; ço és unas sebatas. E anant a la processó de la claustre, aportarà capa de les pus bellas; e tornat que serà de la processó, aportarà la casulla per la missa. E tostemps que lo ragent aperellerà los vestiments qualseuolran per lo dit bisbe, tostemps aperelleran, al corn del dit altar, la mitra y lo pectoral, y los guants y los anells, perquè, quant és vestit, se met aquestas cosas. Lo maniple acostume d'aportar-lo lo domer; e quant són deuant l'altar major ajenollats, a la fi de la confessió, lo domer posserà lo maniple al bras esquerra del dit senyor bisbe.

1091. E quant lo senyor bisbe dirà missa lo primer dia de Coresma e lo Dijous Sanct, e lo Diuenres Sant, en aquestas diades no acostume de vestir sobre lo camis sinó una tunicel·la de cotonina. E quant dirà missa lo dia dels defuncts, aportarà sobre lo camis una tunicel·la negra e la mitre de tela blanca; e aquexa mateixa mitre aportarà lo primer die de Coresma e a las misas votives; dich quant dirà missa de rèquiem per algun cos. E en lo die del Diuenres Sant, quant va a l'altar, aportarà camis y stola, y capa blanca de domàs sens obres, e la mitra blanca, sens sendàlies; e la cadira s'aportarà a l'altar <sens> cuberta ab un coxí. E quant l'adoració serà feta, tornerà a la sacristia e pendrà sendàlies e la mitra de brochat blanch, e guans y anells, e casulle, axí com ya és dit en la jornada pròpia en cartes XXII.

1092. Nota que, en todas les festas solemnes, lo bisbe acostume de portar la mitre maior;¹⁰⁶⁰ e en les processons solemnes.

1093. Nota que, quant lo bisbe maior se vestirà a la sacrastia, tostemps se posserà un tepit deual la cadira hon se vestirà. E per lo bisbe de gràcia, no s'i posserà tepit, sinó en les sinch festas principals.

484

REGLA DE L'ORDINACIÓ DE LAS /f. 114r/ PROCESSIONS ORDINÀRIES
PER A FESTA DE IX LISSONS O DOMINICA

1094. Quant a las processons ordinàries de la claustre, és aquest l'orde que tostemps, en los diumenges qui·s vulla, la processó serà de la dominica o de festa de IX lissons. Aportaran la creu manor, e deuant la creu, los canelobres d'argent. E no·y haurà gualfanons¹⁰⁶¹ ne lo primetxer qui entonerà no aportarà capa. E no·y haurà lignum sinó en las dominicas demunt en las reglas generals desús dites expressades en cartes XLVIII.

485

A festa semidúplex

1095. E quant alguna festa doble migane o doble manor serà en la dominica, haurà processó per la claustre e aportaran los gualfanons menors, y la creu migane e lo lignum dels apòstols. E entoneran dos primatxers ab los dos setmaners. E si no serà en diumenge, no haurà processó.

486

A doble maior

1096. E quant serà festa doble maior, en qualseuolra dia que serà, haurà processó e aniran axí com ya és dit en la regla de doble migane.

487

A festa de N'Aloy

1097. E quant serà festa de N'Aloy, aportaran los gualfanons maiors e la creu maior. E los de cor maior aniran en aquesta processó e aportaran lignum sagons la festiuitat requerrà. E a las festiuitats de Nostra Dona, aportaran la Verònicha e entoneran dos canonges y dos primatxers.

1098. Nota que, quant en aquestas processons hi haurà lignum, los canelobres de coura aniran deuant la creu.¹⁰⁶²

¹⁰⁶⁰ *Mitra major*: capell de gala del bisbe, brodat d'or i ornat amb pedres precioses; s'anomena també *mitra preciosa*.

¹⁰⁶¹ **add.** <si no hi haurà lignum>.

¹⁰⁶² **add.** <E no hauent-hi lignum, aportar-hi han los d'argent>.

488

LOS DIES QUE LES PROSES SE DIUHEN

1099. Los dies que les proses s'han a dir són aquests: passade la festa dels Innocens fins lo die de sant Siluestra y sancta Coloma inclusiue; e diran la prosse *Letabundus*.¹⁰⁶³ E si la processó de la pressa¹⁰⁶⁴ se farà en la diade de sant Siluestra y sancta Coloma, no·y haurà prossa en aquest dia. E en lo cap d'octaues d'Epiphania, se dirà la desús dite prossa; ço és *Letabundus*. E en aquestas proses, tocharan l'esquella d'ensaguonar.

489

Proses

1100. E del primer disapte après de Nadal, en cascun disapte fins lo disapte ans de la purificació de Nostra Dona, en què la missa serà de Nostra Dona, diran la prosa, ço és *Ad honorem*, etc.¹⁰⁶⁵ E en aquests disaptes, no tocharan a la prossa, per quant après *Sanctus* tocharan lo seny Migà per *Agnus* o per l'absolució per lo aniuersari dels preueras.

490

Proses

1101. E passades les tres festas de Pascho fins a la dominicca in albis exclusiue, diran la prossa, ço és *Victime paschalis* (sic), etc.; e tocharan l'esquella d'ensaguonar.

491

Proses

1102. E de la dominica après dominica in albis fins lo diumenge ans de la festa d'ascensió, diran la prossa *Victime paschalis*, etc.; /f. 114v/ e tocharan l'esquella de Matines.

492

Prosas

1103. E del disapte de dominica in albis fins lo disapte anans de la festa d'ascensió, se dirà la prossa; ço és *Virginis* (sic) *Marie laudes*, etc.,¹⁰⁶⁶ e no·s tocharà la prossa, per la rahó desús dite en la regla del disapte après de Nadal. E en aquests disaptes, se dirà lo euangeli notat. E diran la prossa axí com ya és dit tostemps que la missa serà de Nostra Dona. E per semblant, s'entén de las dominicas, quant la missa serà de Nostra Dona.

¹⁰⁶³ Laetabundus exultet fidelis chorus. Alleluia. Regem regum profundit thonus, res miranda. Angelus consilii natus est de virgine... [CT f. 197v; MM 156; BM I f. 28v].

¹⁰⁶⁴ *Processó de la presa*: la processó commemorativa de la conquesta catalana de 1229.

¹⁰⁶⁵ Ad honorem Virginis, vox exultet carminis cunctorum fidelium... [no localitzat].

¹⁰⁶⁶ Virgini Mariae laudes intonant christiani... [RH 21.657-21.660].

493

Prosa

1104. E del diumenge après les octaues de Corpocrist fins a la dominica v ante natalem, dirà la prosa cascun diumenge *Veni, Sancte Spiritus*; e tocharan l'esquella de Matines. E açò quant la missa serà de la dominica.

494

EN QUIN TEMPS SE DEU TOCHAR
L'ESQUELLA DE DESPERTADE E EN QUINA HORA

1105. En aquests temps, tocharen le despertade; ço és de la inuenció de la vercreu fins lo dia de l'exaltació de la verecreu, tocharan inclusiue a las sis horas de dia tochades, tocharan l'esquella d'ensegonar per despertade; e tocharà per XV o XX tirades. E quant lo offici serà fet, los escolans deuen tenchar l'esglèsia; e quant hauran tocade le despertade, obriran les portes de l'esglèsia. E en los dies que hauran a tochar Deo gracias, si serà en l'estiu, tocharan a las sis horas tochades Deo gracias e no tocharan despertade. E si serà en lo yuern, feta l'absolució, tocharan Deo gracias e no tocharan despertade.¹⁰⁶⁷

495

REGLAS PER A PROCESSIONS EXTREORDINÀRIES
QUANT PER ALGUNA NECESSITAT SE TÉ A TRAURE
LO COS DE SANCTA PRAXEDIS FORA DE LA CIUTAT.
E PRIMA REGLA PER ANAR AL CAMP

1106. Quant se ferà alguna processó per alguna necessitat, specialment per ayguo, en què hagen a treura lo cors de sancta Praxedis fora la Ciutat, primerament, de bon matí, lo ragent de la sacrastia és tingut a tremetre al castell un paualló, ab tantes astes quantes los jurats li tremetran a demenar, e lo bastiment per portar lo dit cos de sancta Praxedis, ab dos sinyells de cede per liguar la caxa hon està lo dit cos. E de bon matí, tocharan e les perròquies seran a la Seu quant se diran les horas. E a la sacrastia, aperelleran los vestiments verts e lo lanter aportarà al cor XII bordons d'argent, sens capes, quant diran les horas. E quatre canonges, qui aportaran lo dit cos de sancta Praxedis, se vestiran a la sacrastia sols ab camis nets ab paraments, y collars y stolas¹⁰⁶⁸ entrecruades. E quant les horas seran dites, la processó axirà de la Seu per lo portal de Mar. E en l'església, resteran alguns preueras per a fer lo offici, specialment dels entichs. E axint la processó de la Seu, tireran primerament los gualfanons migans e après les creus per lur orde, e tireran sens aturar-se /f. 115r/ fins a la cantonade de la plasse deuant lo castell, deuant la porta de l'estable del castell; e aquí s'atureran.

1107. E la processó seguirà per son orde ut moris est, e los qui aportaran los bordons aniran sens capes, sols ab sobrepallisos y almuses.¹⁰⁶⁹ E axint la dite processó, hauran comensat entonar les letanies al cor, axí com s'acustume fer als dies de las rogacions, e los quatre canonges qui seran vestits per portar lo dit cos de

¹⁰⁶⁷ **add.** <Més auant en las dominicas que no tocaran despertada>. **add.** <Més vide cartes LVI et cartes LI>.

¹⁰⁶⁸ **add.** <sens maniples, com appar en la consueta vella en cartes 43 y atràs en cartes 56>.

¹⁰⁶⁹ *Almussa*: caputxa que cobreix el cap i que s'estén fins als braços.

sancta Praxedis, aniran deuant aquell qui ferà la processó. E quant lo qui haurà a fer la dite processó serà deuant lo portal del castell, entreran dins lo castell, ab sos ministres, y los dits quatre canonges, ab los XII preueras ab los bordons, e la processó restarà a la plasse ab l'orde que seran axits. E quant seran dins l'església del castell, ha hon lo cos serà possat ab son bastiment, los dits quatre canonges, sens nigú dir res, pendran lo cos. E lo paualló sterà aperellat a la porta de l'església, fora l'església; e quant los qui hauran aportar lo paualló seran en orde, los preueras, ab los bordons, trahent lo cos de l'església, diran, cantant lo responsori: *Regnum mundi*, etc.¹⁰⁷⁰ E quant los cos de sancta Praxedis serà deual lo paualló, tireran a la processó. E quant lo dit cos serà fora lo castell, los XII preueras, ajenollats, diran alta voce per tres veguades: *Sancta Praxedis, ora*, etc.,¹⁰⁷¹ e tot lo poble, ajenollat.

1108. E en après torneran reprendre les letanies allí hon se n'eran lexats quan se n'entraren dins lo castell. E en après les creus tiren per deuant la casa del deguà e per la volta de mossèn Eulesa <†>, e van per lo cantó de mossèn Saluador Surede e prenen per la volta del cantó del Cayll, e prenen dret per lo carrer de l'església de Monte-syon. E deuant la dite església, faran una stació, s'agons ya és continuat en lo libre dels primatxers. E feta dite stació, tireran dret fins al portal del Camp. E quant les creus axiran fora la ciutat, pendran lo camí de mà esquerra al peu de la creu. E quant lo cos serà junt al peu de la creu, ajenollats, feran aquí una stació, ço és: *Domine, rex*, etc.,¹⁰⁷² vers e oració. E après tireran dret a l'altre creu de pedra sagüent, e a la creu feran altre stació, dient: *Te ergo, quesumus*, etc.; vers: *Adoramus te, Christe*, etc.;¹⁰⁷³ oració: *Respice, quesumus, Domine*, etc. E en après tireran a la volta del payró; e quant seran al payró, s'assenterà la processó e la gent, e acustume's de fer-hi sermó. E quant lo sermó serà acadat, diran la *Salve, regina*, vers e oració de Nostra Dona.

1109. E en après entreran per lo portal de Sant /f. 115v/ Anthoni e tireran dret per deuant la casa de misser Jaume Muntenyans¹⁰⁷⁴ e per la Bosseria; en après pendran per l'Argentoria, e quant esteran deuora la porta de Sancta Eulària, pendran per la volta hon venen lo pa e après tireran la volta de Cort. E quant seran a Cort, feran aquí, deuant Sant Andreu, una stació, ço és *Domine, rex*, vers e oració *pro pluuiia*.¹⁰⁷⁵ E en après tirerà al castell e la processó resterà fora lo castell. E lo preuera qui ferà la processó, ab sos ministres e los qui aportaran los bordons, ab lo cos de sancta Praxedis, entreran dins l'església del castell e posseran lo cos de sancta Praxedis, e diran una antíphona de sancta Praxedis, y vers y oració. E dite l'oració, los XII preueras, ab los bordons, e los quatre canonges qui hauran aportat lo cos, e lo qui haurà fet la processó, ab sos ministres, axiran del castell. E quant seran fora del castell, los XII preueras, ab los bordons, ajenollats, comensaran la *Salve, regina*; e axí cantant, entreran a la Seu. E quant lo preuera serà a l'altar

¹⁰⁷⁰ Regnum mundi et omne sæculum contempsi propter amorem Domini mei Iesu Christi.

¹⁰⁷¹ Sancta Praxedis, ora pro nobis.

¹⁰⁷² Domine, rex infernum...

¹⁰⁷³ Adoramus te, Christe [PU f. 143r].

¹⁰⁷⁴ És l'humanista i jurista Jaume Muntanyans; M. BARCELÓ-G. ENSENYAT, *Els nous horitzons culturals a Mallorca al final de l'Edat Mitjana*. Palma 2000, pp. 63-65.

¹⁰⁷⁵ Deus, in quo vivimus, movemur et sumus, pluuiam nobis tribue congruentem, ut praesentibus subsidiis pluviae sufficienter adiuti, sempiterna fiducialius appetamus [MM 3.288].

maior, dos fadrins diran lo vers e lo preuera dirà l'oració: *Omnipotens sempiterne Deus*, etc.¹⁰⁷⁶ E si lo bisba haurà fet la processó, dita l'oració, darà la benedició.

496

SAGUONA REGLA

QUANT TREURAN LO COS DE SANCTA PRAXEDIS FORA LA CIUTAT

PER ANAR AL MONESTIR DE NOSTRA DONA DE JESÚS

PER NECESSITAT DA PLUGE SPECIALMENT

1110. Quant se ferà alguna processó per alguna necessitat, specialment per pluge, en què hagen a traure lo cos de sancta Praxedis fora la ciutat, tot se ferà així com ya és dit en la processó desús dite, fins al senyal d'una creu al marge.¹⁰⁷⁷ E quant la processó serà deuant la casa de mossèn Morellat, feran aquí una stació, ço és: *Domine rex*, vers e oració per pluge. E après tireran dret per la font de Sancta Eulària e per plasse; e quant lo cos de sancta Praxedis serà deuant lo portal de Sancta Eulària, feran una stació: antífona, vers y oració de sancta Eulària,¹⁰⁷⁸ ab un·altre oració per pluge. En après tireran per l'Argentaria y per lo carrer de Sant Miquell; e quant lo cos de sancta Praxedis serà deuant l'església de Sant Miquell, feran una stació: antífona, vers y oració de sant Miquell,¹⁰⁷⁹ ab un·altre oració per pluge. En après tireran dret e axiran per la porta Pintade; e quant seran fora la ciutat, pendran per la part de l'abeurador e tireran per lo camí de Nostra Dona de Jhesús. E quant seran a la primera creu de pedra, feran stació: antífona, vers y oració per pluge. En après aniran hauant, e quant seran a la creu de fust prop lo monestir de Jhesús, feran stació, ço és: *Te ergo, quesumus*, etc.; vers: *Adoramus te*, /f. 116r/ *Christe*; oració: *Respice, quesumus*, etc.

1111. En après, entrar-se-n'an a l'esglàsia ab lo cos de sancta Praxedis, o fora l'església, si loch condecant hi haurà per tenir lo cos de sancta Praxedis; e posseran lo dit cos sens fer alguna stació. En après feran lo sermó. E quant lo sermó serà acadat, diran la *Salve, regina*, vers y oració de Nostra Dona ensemps ab altre oració per pluge. En après tornar-se'n'an per lo matex camí, sens fer niguna stació a las creus. E quant seran al cap de las arcades dels Tins,¹⁰⁸⁰ acalar-s'an per la volta dels Tins e aniran al portal del Sitjar,¹⁰⁸¹ e per aqueix portal, entreran en la Ciutat, e acalar-s'an dret per lo Sepulcra.¹⁰⁸² E quant seran deuant l'església del Sepulcra, feran stació, dient lo vers de l'*Aue, maristella*, ço és: *Mostra te esse matrem*;¹⁰⁸³ vers: *Ora pro nobis, Sancta Dei*, etc.,¹⁰⁸⁴ oració de Nostra Dona

¹⁰⁷⁶ *Omnipotens sempiterne Deus, qui hodiernam diem beatae Praxedis virginis et martyris tuae facis esse solemnem, praesta, quaesumus, ut sicut tuum per eam imploramus auxilium, ita suis praecibus et interventu, optabilem consequamur* [MM 2.185].

¹⁰⁷⁷ cfr. n. 1.108.

¹⁰⁷⁸ *Deus, qui nos martyrii beatae Eulaliae laetificas solemnitate, placatus concede ut gloriosissimis eiusdem meritibus, et terrena nobis proficiant, et caelestia desideria proveniant* [MM 1.808].

¹⁰⁷⁹ *Deus, qui miro ordine angelorum ministeria hominumque dispensas. Concede, propitius, ut quibus tibi ministrantibus un caelo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniamur* [MM 2.548].

¹⁰⁸⁰ *Els Tints*: camp on els tintorers treballaven, prop de la porta del Sitjar, al nord-est de la ciutat.

¹⁰⁸¹ *Portal del Sitjar*: aquest portal de les murades s'anomenava així pels magatzems per estotjar-hi cereals que hi havia als seus voltants.

¹⁰⁸² *El Sepulcra*: la casa i l'església de l'orde del Sant Sepulcra, als voltants de l'actual carrer de la Concepció.

¹⁰⁸³ *Mostra te esse matrem* [LU 1.263].

ensemps ab altre de pluge. E après acalaran per lo carrer dret qui va a Sanct Pheliu, e quant seran deuant l'esglàsia de Sant Pheliu, faran stació: per antíphona, *Iste sanctus*;¹⁰⁸⁵ vers: *Ora pro nobis ad Dominum, martir Dei*, etc.; oració de sant Pheliu,¹⁰⁸⁶ ensemps amb altre per pluge. En après tireran la volta del Born e pugaran per lo pont Nou,¹⁰⁸⁷ e per la costa munt, tireran al castell, ha hon posseran lo cos de sancta Praxedis, axí com ya és dit en la regle detràs.

497

TERCERA REGLA

QUANT TRAUAN LO COS DE SANCTA PRAXEDIS

PER ANAR A NOSTRA DONA DEL SOCÓS¹⁰⁸⁸

PER PLUGE SPECIALMENT

1112. Quant se ferà alguna processó per alguna necessitat, specialment per ayguo, en què hagen a treura lo cos de sancta Praxedis fora la ciutat, tot se ferà així com ya és dit detràs en la primera regla fins al senyal de la creu al marge.¹⁰⁸⁹ E quant la processó serà deuant la casa de mossèn Morellat, feran stació, axí com ya és dit en la sagona regla. E en après tireran a la volta de Sancta Eulària, ha hon feran altre stació, axí com ya és dit en la desusdita regla. E en après tireran per lo carrer del Vidre, e per la Carnessaria, tiraran al portal de Sant Anthoni; e quant seran deuant l'esglàsia de Sant Anthoni, feran stació: antíphona, vers y oració de sanct Anthoni de Pàdua,¹⁰⁹⁰ ab altre oració per pluge. E après axiran per lo dit portal de Sanct Anthoni, e vora lo vall,¹⁰⁹¹ tireran a Nostra Dona del Socós. E aquí posseran lo cos de sancta Praxedis e feran lo sermó. E quant lo sermó serà fet, diran la *Salve, regina*, vers y oració de Nostra Dona ensemps ab altre per pluge. E en après tornar-se'n-an e entreran dins la ciutat per la porte Pintade; e deuant l'esglàsia de Sant Miquell, feran stació: antíphona, vers y oració de sant Miquell ensemps ab altre oració per pluge. /f. 116v/ En après tireran dret per la plasse del Pa e per l'Argentaria, e deuant la porta de sancta Eulària, e deuant les taules hon venen lo pa tireran a Cort e deuant l'esglàsia de Sant Andreu feran stació, ço és *Domine, rex*, etc., vers y oració per pluge ensemps ab altre de sant Andreu.¹⁰⁹² E d'aquí tireran al castell e aquí posseran lo cos, axí com ya és dit en la primera regla.

1113. Aquestas processons no s'acustumen de fer sinó per necessitat d'ayguo o per peste, o per inimichs. Quant se feran per ayguo, usseran vestiments verts; quant se ferà per peste, usseran vestiments morats; quant se ferà per inimichs, usseran vestiments vermells.

1114. E aquestas processons se poden fer ab qualseuol altres relíquies. E quant se rà ab alguna relíquia de l'esglàsia, lauors la processó axirà per lo portal de l'esglé-

¹⁰⁸⁴ Ora pro nobis, Sancta Dei genetrix.

¹⁰⁸⁵ Iste sanctus [LU 1.123].

¹⁰⁸⁶ Infirmitatem nostram respice, omnipotens Deus, ut quia pondus propriae actionis gravat, beati martyris tui atque pontificis intercessio gloriosa nos protegat [MM 2.235].

¹⁰⁸⁷ *El pont Nou*: estava situat als voltants del convent dels frares mínims.

¹⁰⁸⁸ *Nostra Dona del Socors*: l'actual esglàsia dels frares de l'orde de sant Agustí.

¹⁰⁸⁹ cfr. n. 1.108.

¹⁰⁹⁰ Ecclesiam tuam, Deus, beati Antonii tui atque doctoris solemnitas votiva laetificet, ut spiritualibus semper muniatur auxiliis et gaudiis perfrui mereatur aeternis [MM 2.020; 2.026].

¹⁰⁹¹ *El vall*: el fossat de les murades.

¹⁰⁹² Maiestatem tuam, Domine, suppliciter exoramus, ut sicut nos iugiter sanctorum tuorum commemoratione laetificas, ita semper supplicatione defendas [MM 2.782].

sia deuant lo deguà e saguirà les voltes demunt dites. És de necessitat que, quant se ferà processó per pluge, que un lanter vage darrera la processó ab uns vestiments verts vellets, ço és duas domàtiques e una capa, per rahó que, si pluuia, lo qui ferà la processó se pugue mudar.

1115. Nota que, si per uentura en aquestas processons se treurà la veracreu o les spines, o la tunicel·la de Ihesucrist, aporteran les vexil·las vellas deuant les creus, en loch dels gualfanons. E en totas les altres relíquies, aporteran los gualfanons acostumats.

1116. E si dite processó se ferà per necessitat de forments, usseran vestiments verts.

1117. <A VIII de ianer 1546, fonc determinat per lo reuerend Capítol que d'aquí auant, a qualseuol missa de chor de sant Bernat, hage a tocar N'Anthoni, etiam que·s diga la missa dins la capella de Sant Pere o Sant Bernat y faran clars axí com a las altres>.

1118. <Nota que, quant se fan goigs per aygo o per altra cosa en diumenga, los de cor major se vesten a la processó de la claustra com a dia d'Aloy> **add.** <i aporten las Marias; i lo sotdiacha aportarà la Verònica tant solament a la processó i tornar-s'ha a la sacrestia perquè a l'auengili s'aportarà la Maria>. **add.** <Y si·y aurà prosesó, après lo ofici, per gràties, aniran los de cor major ab les Maries>.¹⁰⁹³ **add.** <La present regla no·s serua are ab aquest ofici, perquè no·s fan goigs may en la dominica>. /f. 117r/

498

ORDINACIONS NOUES FETAS PER SEPULTURES
DE CANONGES, BISBA MAIOR, DIGNITATS Y PABORDES

1119. Lo reuerent vicari general, ab voluntat e consentiment dels reuerents canonges congregats dins la casa capitulat ut moris est, per satisfer a las cerimònies que en las sepultures dels reuerents canonges se deuen fer quant són passats d'aquesta vide, per ço han ordenat ses reuerèncias et nemine discrepante, les cerimònies devall scrites, aquellas manen esser seruades e que per eterna mamòria sien escrites en lo libre dit de la consuetud de la Seu de Malorques e per lo semblant en lo libre de la consuetud de la sacrestia de la dite Seu. La qual ordinació fonch feta en Capítol lo primer d'octubra de l'any MDXI; e foren presents primo lo reuerent misser Arnau Albartí, canonge y vicari general; e lo reuerent mossèn Lorenguo de Santacília, capiscol; mossens Salom, Busquets, Pons major, Gual, Borràs, Pons manor, Grua, Babiloni, Axertell, Jonouard, Net, Mília,¹⁰⁹⁴ Abelló, Abrines, canonges.

¹⁰⁹³ **add.** <Vacat>.

¹⁰⁹⁴ El canonge Jeroni de Mília, fill del conegut notari Francesc de Mília; M. BARCELÓ CRESPI-G. ENSENYAT PUJOL, *Els Milià. Una altra nissaga de notaris a la Mallorca baixmedieval, a Homenatge a Guillem Rosselló Bordoy*. Vol. I, Palma 2002, pp. 177-191.

Ordinació de la sepultura dels reuerents canonges

1120. Primo és stat ordenat per ses reuerèncias que, après d'hauer hagude notícia del canonge quant serà passat d'aquesta vida, que in continenti lo reuerent vicari capitular, ab los reuerents canonges, sien congreguats dins la casa capitular e que fassan electió, ço és que lo canonge constituït en dignitat o lo més antich canonge, digue la missa e hu dels canonges antichs digue lo euangeli. En après consecutiament dels canonges qui·s troberan presents en Capítol faent dita electió que hagen alegir quatre canonges per acompanyar lo cos del defunt, ço és dos dels més antichs, qui aniran circa lo cap del defunct, e dos dels nouissis, qui aniran circa los peus del dit defunct ut moris est. /f. 117v/

1121. Més hauant és astat ordenat per ses reuerèncias que d'aquí hauant, quant en lo cor de la Seu se diran los de morts per ànima del dit canonge defunct,¹⁰⁹⁵ que un preuera beneficiat digue la primera lissó e lo domer digue lo primer responsori; e hun canonge dels nouissis digue la terça lissó e altre canonge digue lo terç responsori; e un canonge dels antichs digue la sissenca lissó e altre canonge digue lo sissà responsori. E lo més antich canonge dirà la setena lissó e un dels antichs canonges dirà lo setè responsori. E lo domer qui ferà lo dit offici de morts, dirà la nouena lissó e dos canonges diran lo nouà responsori deuant lo feristol maior. E los dits canonges matexos qui hauran dit lo responsori, diran lo vers ans de *Benedictus*,¹⁰⁹⁶ ço és *In me* [...], etc., lo qual vers diran deuant lo dit feristol. E en aqueix matex loch, los dits dos matexos canonges, acabades les orations, diran alta voce: *Requiescant in pace*. E lo primatxer és tingut, per cascuna vegade, de conuidar los canonges, axí en las lissons com en los responsoris, com en los vessos, axí com s'acustume dels preueras.

1122. Més hauant han ordenat ses reuerèncias que, lo dia de las exèquies que s'hauran a fer per lo defunct, e lo cos del canonge defunct serà en la cassa e que hagen a dir la missa de rèquiem, que en tal cas la processó per lo cos no vage fins que seran dites totes les horas. E quant les horas seran dites, pertirà la processó ab la creu maior, la qual, axint de la sacristia, passarà per lo mig del cor e tots los reuerents canonges y preueras, y beneficiats, seguesquen la creu e fassen residència en la processó. E dos canonges, ab capas de domàs negra, ab los bordons dels domers, y dos primatxers, ab capas de xemellot negra, ab los dos bordons de pinyacles, entoneran tots quatre; e quant seran tornats ab la processó, tots quatre entoneran a la missa y a l'absolució après la missa. E a la missa, los dits canonges qui antoneran a la missa, conuideran dos canonges antichs, hu de cade cor, per a dir lo responsori de la missa, alt a la trona; e un altre primatxer los a- /f. 118r/ companyarà pugant a la trona.

1123. E si la missa no serà de rèquiem, han ordenat ses reuerèncias que en qualseuol altre missa que sia, quant Sexta serà acadade, que pertescha la processó ab la manera desús dite e que restan al cor sis o vuyt preueras per cascun cor e los dos preueras qui seran setmanés. E quant Nona serà acadade, se vestiran per la missa e proseiran a la missa; e diran lo responsori de la missa, proceint fins a

¹⁰⁹⁵ <Los senyors capiscol e succentor diran lo inuitatori y lo 9 responsori y al *Requiescat in pace*>.

¹⁰⁹⁶ <Lo badel aportarà la gramalla; fer-ç-a tant quant faran lo offici; y quant anirà a n'el chor per acompanyar lo senyor bisbe y canongas per l'offerta>.

l'Alleluia. E si temps hauran master, diran alguna prosa o proses; e quant lo cos serà a l'església e serà feta l'absolució, diran lo *Alleluia*, e los canonges e primatxers qui hauran antonat a la processó, se despulleran. E quant la missa serà dita, los sobredits canonges y primatxés qui hauran antonat a la processó, se torneran vestir les sobredites capes y bordons, e entoneran a l'absolució fins que tot sia acadat.

1124. E si la missa se dirà d'algun goig de Nostra Dona, se tindrà lo mateix orde, acceptat que leuors restaran XII preueras qui s'hauran a uestir per la missa maior. E dita la missa, los dits dos canonges e los dos primatxers se vestiran per entonar, axí com ya és dit.

1125. Més hauant ordenaren los reuerents canonges que, si feran les exèquies per ànima del canonge defunct, en què lo cos sia ya soterrat lo dia passat e faran la missa conuentual, en què no sia de goig, acabade Nona, s'hagen de vestir dos canonges y dos primatxés per antonar a la missa, los quals antonaran a l'absolució o a la processó per lo cos. E aquests no·s despulleran fins acabade l'absolució après de la missa. E a la missa, conuideran dos canonges antichs per lo responsori e *Alleluia* a la trona, seruant lo modo com ya és dit en la missa de rèquiem. E quant l'absolució serà acabade e lo psalm de *Miserere mei Deus* serà dit, la dignitat o lo més antich canonge de la part d'on serà lo cor, dirà l'oració, ço és *Fidelium Deus*, etc.,¹⁰⁹⁷ no obstant que·y haze domer. /f. 118v/

1126. Lo modo del tochar ya és dit detràs en cartes LVIII.

500

Sepultura de bisba maior

1127. En la sepultura del reuerendíssimo senyor bisbe maior, ya és contengut largament de totas les cerimònies detràs en cartes LVIII. Han ordenat ses reuerèncias, per quant lo cors s'ha soterrar de nits, per rahó de la solemnitat que·s té a fer per rahó de la processó, axí com ya és dit en cartes LVIII, que sien elegits, per acompanyar lo cos a l'església, duas dignitats o dos canonges dels més antichs. E que hagen anthonar, en lo dit vespre que·l soterreran, dos canonges, ab capes de domàs negra, ab los bordons dels domers, e dos primatxers, ab capes de xemellot negra, ab los bordons de pinyacles. E que dignitat o canonge pus antich fasse l'absolució. Tot lo restant, axí de la missa, tocar, conuidar, la processó, ya és dit largament en cartes LVIII.

1128. E lo dia que diran de morts per lo senyor bisbe, un canonge farà lo offici en loch de domer; e la primera lissó dirà un domer e lo primer responsori dirà un canonge. Lo restant se farà axí com ya és dit dels de morts per los canonges.

501

Sepultura de dignitat

1129. En las sepulturas de dignitat, han ordenat ses reuerèncias que seruen totas las cerimònies demunt dites per los reuerents canonges, emperò que, a la missa,

¹⁰⁹⁷ OAS f. 124r.

s'hagen a uestir per antonar¹⁰⁹⁸ dos domers y dos primatxers. Lo tochar ya és dit detràs en las sepulturas dels canonges en cartes LVIII.

502

Sepultura de paborde

1130. En les sepultures dels pabordes, per quant de gràcia, ab voluntat y consentiment dels reuerents canonges, los pabordes aporten les insígnies de canonge, per ço manen los reuerents canonges que, en les lurs sepultures, se seruen las cerimònias desús dites. Emperò per mostrar alguna differència, quant seran les exèquies, anthoneran dos domers y dos primatxés a la missa, y dos canonges y dos primatxers a l'absolució. /f. 119r/

[NOTES DIVERSES]

503

[DETERMINACIONS CAPITULARS I DONACIONS]

1131. Fas memòria yo, Antoni Pasqual, preuere y custos de la secrestia de la Seu, com per lo reuerent Capítol fonch determinat¹⁰⁹⁹ que d'aquí al deuant que s'aque-dàs lo ofici meyor, quant y eurà sermó, a une ore y mitja; y quant no·y aurà sermó, a dos ores; y asò comensant del die de Pasqua fins lo die de sant Michel; y lo restant de l'any, s'acadarà a una ore de dia, per causa que fa patit die; y asò quant y aurà sermó, y los altres dies, a 2 ores. Fet vuy a 10 d'agost 1601.

1132. A 17 d'agost 1601, fas memòria yo, Antoni Pasqual, preuere y custos de la secrestia de la Seu, com fonch possade una làntia xique d'argent an le capella de sant Pere, le qual fonc per lexe y testament del senyor Pedro Mercado, mayordom de l'il·lustríssim senyor don Luís Vich y Menrica, olim verey de Mallorca, ereu de dit Mercado. Lo qual lo senyor don Gordí Merades y Vich girà a le secrestie 68 sous de rende, o pus uer, 15 sous per taule perquè es compràs 68 sous de renda; y axí d'equí al deuant le secrestia és obligade a posar oli y fer ensendra, y tenir condreta, dita làntie.

1133. A 6 de janer 1602, fas memòria yo, Antoni Pasqual, preuere y custos de la sacrestie de la Seu, com fonch posade le làntie d'ergent mayor deuant l'eltar mayor, le qual ua fer fer lo molt reuerent Capítol de moltas xiques que desferen y feren aquexa mayor. Y sie tot en onre de nostre Senyor. Amén.¹¹⁰⁰ /f. 119v/

+

1134. Fas nota jo, Miquel Berga, preuere, custos de la secrestia de la Seu, com lo dia present, a 13 de janer 1612, me donà orde lo il·lustre molt reuerent senyor Hieroni Sensaloni, canonge y protector de la sacrestia lo any present, que d'aquí al devant senpra que faran algun cos general, que en quontinent, lo custos sarà¹¹⁰¹ auisat, faça tocar dos trets ab las canpanes ordinàrias, no tocant res ab los tres trets quant aniran aportar dit cos, sinó que sarven lo metex orde, y que an dits generals

¹⁰⁹⁸ **add.** <dos canonges>.

¹⁰⁹⁹ **add.** <y a mi manat>.

¹¹⁰⁰ **add.** <Pesa dite làntie 190 unses>.

¹¹⁰¹ "carà": "serà". L'escrivà dels nn. 1134-1139 sovint confon les "c" sonores i sordes; per tant, en transcrivim les "s" sonores, que ell realitza ortogràficament en "c", per "s", "ss" o "ç", perquè el text sigui entenedor.

aportan la creu dita na Rosella, y açò tant ci sarà lo general a la Seu com ci sarà fora en alguna de las parròquias o monestirs de frares o monges. Y assò per determinatió feta per lo molt il·lustre Capítol.

1135. Item fonch determinat dit dia y any que, en los cossos mix generals, al punt que lo custos sarà auisat, faça tocar un tret ab totas las canpanes ordinàrias per segal,¹¹⁰² y no mouran los tres trets ordinaris per portar lo cos.

1136. Item fonch determinat dit dia y any que, an totas las prosessions genarals per la ciutat, aportan la creu Rosella.

1137. A 10 de febrer 1612, fonch determinat per lo molt il·lustre Capítol que d'aquí al davant, quant astramunciaran algun senyor canonge, façan segall ab N'Antònia conforme senyalauan per las dignitats; y açò per orde de l'il·lustre senyor Hieroni Senseloni, canonge y protector de dita secrestia lo any present.

1138. A 10 de jener 1614, me donà orda lo reuerent mestre Nadal Musa, preuere y secretari del molt il·lustre y molt reuerent Capítol, com dit dia y any avi[e]n determinat ca¹¹⁰³ los enterros de cossos generals fora de la Seu, axí per parròquias com generalíssims per monestirs y parròquias, astiguesen en la forme y orda antiga, pagant 4 lliures y dos sous, y lo demés, ordinari se faya. /f. 120r/

1139. A 29 de juny 1612, fas memòria jo, Michel Berga, preuere, custos de la secrestia de la Seu, com al punt de comensar hores, fonch aportada una làntia d'er-gent gran, de pes de docentes-vuit unses y de nou mirallases, feta per mestre Luch Marcà, argenter; la qual làntia a pagada y presentada lo col·legi y ofici de blanqués y asseunadós, la qual làntia aportaren, ab molta solemnitat y aconpagament del panó y tronpetas y tot, los de dit col·legi y ofici en agust com a professó, essent sobreposats lo senyor Baptaste Bouer, magor, y lo senyor Bernadí Barsaló, y los proms Gordi Vaquer, magor, Cristòfol Alger, Joan Pasqual, Hieroni Oliuer, y cluari de dit ofici, Antoni Gamundí; la qual làntia fonch feta y acabada sots a 8 del mes de juny 1612. Eran sobreposats lo sobredit Gordi Vaquer y dit Cristòfol Alger, per la qual dit col·legi té obligatió de donar cada any d'equí al davant dotze quartans d'oli per [c]remar dita làntia. /f 120v/

¹¹⁰² "segal": "senyal".

¹¹⁰³ "ca" = "que".

504

CONSUETA DE LES MISSAS MATINALS,
POSADES PER SAS DIADES, COMENSANT A 25 DE MARS Y ACABANT A 24,
AB TOT LO DISCURS DE L'ANY, AXÍ DEL REUEREND CAPÍTOL, SACRESTIA,
SANT BERNAT, ANNIUERSARIS, ALMOYNAS, ÀNIMAS, OBRA,
FETA PER MI, ANTHONI VINYES, PREUERE, CUSTOS LO ANY PRESENT 1583¹¹⁰⁴

505

Mars

1140. Sant Bernat. A 26 de mars, missa matinal *de incarnatione Domini* per ànima de mossèn Pere Costa, candaler, y de son fill, Pere Benet. Haurà de mors¹¹⁰⁵ y set psalms,¹¹⁰⁶ sens orga. Paga de subuenció a la sacrestia v sous.

1141. Sant Bernat. La dominica après Nostra Senyora de mars que no sie impedida, missa matinal *de annuntiatione beate Marie*, ab 12 capas, de mors y set psalms, y orga, per ànima de le dona Patronil·la Crespina. Paga de subuenció a la sacrestia 10 sous. Comensà's en 1552.

1142. Sant Bernat. A 28 de mars, missa matinal *de annuntiatione* per lo senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1143. Sant Bernat. Lo die après de sant Gabriel, missa matinal de dit sant per lo senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1144. Sant Bernat. Lo diuenres après de le dominica in passione, missa matinal *de cruce* per mossèn Bernat Jaume, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous. Comensà's en 1552.

506

Abril

1145. Almoynes. Lo primer d'abril, missa matinal de rèquiem per mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous. /121r/

1146. Ànimas. Lo primer dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1147. Sant Bernat. La primera dominica d'abril, missa matinal per lo reuerendíssimo senyor don Diego de Arnedo, bisbe de Mallorca, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

¹¹⁰⁴ En aquesta relació, es dóna compte de quina caixa o administració paga les misses de difunts que s'han de dir durant el curs de l'any litúrgic, que comença aquí dia 25 de març, festa de l'anunciació del Senyor, com era habitual en molts de calendaris litúrgics medievals, prenent com a referència l'inici de l'encarnació del Verb.

¹¹⁰⁵ *De morts*: els Laudes de l'ofici parve de difunts.

¹¹⁰⁶ *Set salms*: els set salms penitencials típics de la litúrgia romana.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1148. Anniuersari. A VII dit, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Pere Martí, scriuent, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1149. Anniuersari. A X dit, missa matinal de rèquiem per la senyora Joanna Campffullosa, muller de misser Honofre Campffullós. Haurà de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1150. Anniuersari. Lo die de Pascha, missa matinal de dia, ab 12 capas, per misser Baptista Mir y los seus, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció x sous.

1151. Anniuersari. La segona festa de Pascha, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per lo senyor Francesch Uniz, canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1152. Anniuersari. La tercera festa de Pascha, missa matinal per lo senyor Joan Mir, canonge, ab 12 capas. Haurà de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1153. Sant Bernat. Lo die après de les festas de Pascha, missa matinal *de resurrectione* per lo senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous. /f. 121v/.

1154. Sacrestia. Infra octauas resurrectionis, missa matinal per la senyora Elisabet Valentina, ab de mors, orga y set psalms.

1155. Sant Bernat. Dominica in albis, missa matinal de le diade per mossèn Anthoni Custurer, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1156. Sant Bernat. Lo die de l'Àngel, missa matinal, ab 12 capas, per mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. Comensà's en 1575.

1157. Sant Bernat. La segona dominica d'abril, missa matinal de le diade o d'octaues per mossèn Michel Stelrich, preuere. Haurà de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1158. Sant Bernat. A XVII d'abril, missa matinal de l'Epiphania, ab 12 capas, per lo senyor Nicolau de Pachs, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1159. Sant Bernat. A XVIII dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Anthoni Salat, preuere, y Bernat Terrassa y sa muller, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1160. Sant Bernat. La tercera dominica après de Pascha, die de Nostra Senyora de Cura, missa matinal, ab 12 capas, per mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1161. Sant Bernat. A XVIII dit, missa matinal *de assumptione beate Marie*, ab 12 capas, per mossèn Jaume Company, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 122r/

1162. Sant Bernat. A 21 dit, missa matinal de sant Dimas, bon lladre, per ànima de mossèn Guillem Valentí, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous. Comensà's en 1564.

1163. Sant Bernat. A 23 dit, missa matinal de sant Jordi per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1164. Anniuersari. A 24 dit, missa matinal de rèquiem per ànima del senyor Pere Joan Soldeuila, canonge, ab set psalms. Paga de subuenció v sous.

1165. Sant Bernat. A 25 dit, missa matinal de sant March per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1166. Sant Bernat. A 29 dit, missa matinal de sant Pere màrtir per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1167. Sant Bernat. A 30 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* per ànima de le senyora Margarita Sanctiscle, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

507

Maig

1168. Almoynes. Al primer de maig, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1169. Lo bassí de les ànimas. A dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous. /f. 122v/

1170. Sant Bernat. Al primer de maig, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1171. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal *de cruce* per ànima de mossèn Joan Nogueret, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1172. Sant Bernat. A 3 dit, missa matinal *de cruce* per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1173. Sant Bernat. A 4 dit, missa matinal *de cruce* per ànima de mossèn Gabriel Verger, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1174. Sant Bernat. La primera dominica de maig, missa matinal de le dominica per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, olim bisbe de Mallorca, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1175. Sant Bernat. Lo diluns après de le primera dominica, missa matinal de santa Chaterina de Sene per ànima de le senyora Eleonor Fustera, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1176. Sant Bernat. A 8 dit, missa matinal de l'aparatió de sant Michel, ab 12 capas, per ànima de mossèn Michel Sbert, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1177. Sant Bernat. A dit, missa matinal de l'aparatió de sant Michel per ànima del senyor Gabriel Pons, canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous. /f. 123r/

1178. Sant Bernat. A 9 dit, missa matinal de l'aparatió de sant Michel per ànima de mossèn Michel Bennàsser, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1179. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal de l'aparatió de sant Michel per ànima de misser Bernat Oliuer, canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1180. Sant Bernat. A 12 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de le senyora Anna Campffullosa, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1181. Sant Bernat. Lo die d'assentió, missa matinal de 12 capas per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1182. Anniuersari. A 15 dit, missa matinal de rèquiem, sens de mors, per ànima del senyor Pere Joan Soldeuila, canonge. Paga de subuenció v sous.

1183. Sant Bernat. La dominica infra octauas assentionis, missa matinal *de assentione*, ab 12 capas, per ànima de mossèn Jaume Company, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1184. Sant Bernat. A 19 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie*, ab 12 capas, per ànima del senyor Nicolau de Pachs, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1185. Sant Bernat. Lo diious cap d'octaues d'assentió, missa matinal de 12 capas per ànima de le senyora Francina Sabedona, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 123v/

1186. Sant Bernat. A 20 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Gabriel Tallades, preuere, sens de mors, ab set psalms. Paga de subuenció v sous.

1187. Sant Bernat. Lo die de Siquogesme, missa matinal per misser Luís de Vilallonga, ardiacha y canonge, ab 12 capas. Paga de subuenció 10 sous. Comensà's en 1547.

1188. Sant Bernat. La segona festa de Siquogesme, missa matinal, ab 12 capas, per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari. Paga de subuenció 10 sous, ab de mors y set psalms.

1189. Sant Bernat. La tercera festa de Siquogesme, missa matinal per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous, ab 12 capas.

1190. Sant Bernat. Lo dimecres après de le tercera festa de Siquogesme, missa matinal per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1191. Sant Bernat. Lo dijous après de les festas de Siquogesme, missa matinal per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1192. Sant Bernat. Lo diuenres après de ditas festas, missa matinal per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1193. Sant Bernat. Lo die de le Sanctíssima Trinitat, missa matinal, ab 12 capas, per ànima de mossèn Michel Vicens, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 124r/

1194. Sant Bernat. Lo die après de le Sanctíssima Trinitat, missa matinal *de Trinitate* per ànima de mossèn Anthoni Jardí, preuere, y Joan Casals. Haurà de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1195. Sant Bernat. A 25 dit, missa matinal de sant Urbà per ànima de mestre Michel Durban, argenter, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1196. Sant Bernat. A 28 dit, missa matinal de sant Guillem per ànima de mossèn Pere Guasp, preuere. Haurà de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1197. Sant Bernat. A 31 dit, missa matinal de santa Patronil·la per ànima de le dona Patronila Crespina, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1198. Sant Bernat. Lo die de Corpocrist, missa matinal de le diade per ànima de misser Luís de Vilallonga, ab 12 capes, de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1199. Anniuersari. Lo diuenres après, missa maior, ab 12 capas y sermó, y processó. Paga de subuenció 10 sous.

1200. Sant Bernat. Lo disaptta après de Corpocrist, missa matinal *de Corpore Christi* per Margaritta Veny, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1201. Sant Bernat. Lo die de cap d'octaues de Corpocrist, missa matinal, ab 12 capes, per ànima de mossèn Barthomeu Móra, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 124v/

508
Juny

1202. Almoynes. Lo primer die de juny, missa matinal de r`equiem per `anima de moss`en Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenci`o v sous.

1203. `Animas. Die dit, missa matinal de r`equiem per les `animas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga de subuenci`o v sous.

1204. Sant Bernat. Lo primer diuenres de juny, missa matinal *de cruce* per `anima de le senyora Chaterina Marcera, sens de mors, ab set psalms, sens orga. Paga de subuenci`o II sous.

1205. Sant Bernat. La primera dominica de juny, missa matinal *de festo o de octaua*, per `anima de moss`en Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenci`o 5 sous.

1206. Sant Bernat. La segona dominica de juny, missa matinal *de festo o de octaua* per `anima de moss`en Miquell Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenci`o 5 sous.

1207. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal de sant Honofre per `anima de le dona Chaterina Roca, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenci`o 5 sous.

1208. Sant Bernat. A 11 dit, missa matinal per `anima de moss`en Anthoni Ferrer, notari; ser`a de le diade, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenci`o 5 sous.

1209. A 13 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per `anima de moss`en Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenci`o 10 sous. /f. 125r/

1210. Sant Bernat. A 24 dit, missa matinal, de 12 capas, de la diade per `anima de moss`en Joan Gallart, apotecari, y dels seus, ab de mors y set psalms. Paga de subuenci`o 10 sous.

1211. Sant Bernat. A 24 dit, missa matinal de sant Joan per `anima de moss`en Hieroni Aguil`o, preuere. Haur`a de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenci`o v sous.

1212. Anniuersari. A 25 dit, missa matinal de r`equiem per `anima de moss`en Joan Corc`o, mercader. Haur`a de mors y set psalms. Paga de subuenci`o 5 sous.

1213. Sant Bernat. A 26 dit, o m`es ver, lo diuenres apr`es sant Joan, missa matinal *de inuentione crucis* per `anima de le senyora Praxedis Sunyera, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenci`o II sous.

1214. Sant Bernat. A 26 dit, missa matinal de les octaues de sant Joan, per `anima de le senyora Eleonor Morlana, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenci`o 5 sous.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1215. Sant Bernat. A 27 dit, missa matinal de sant Joan per ànima del senyor Gabriel Sardà, sacrista y canonge. Haurà de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1216. Sant Bernat. A 29 dit, die de sant Pere, haurà missa matinal a la capella de Sant Pere.

1217. Sant Bernat. A 30 dit, missa matinal de Tots los Màrtirs per ànima de mossèn Anthoni Serra, preuere y theòlech. No té de mors ni set psalms ni orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 125v/

1218. Anniuersari. A 30 dit, missa matinal de sant Pere per ànima del senyor Pere Ysern, canonge, ab 12 capes, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

509
Juliol

1219. Almoynes. Al primer de juliol, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1220. Bassí de las ànimas. A dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1221. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab 12 capes, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1222. Sant Bernat. A dos dit, missa matinal de cap d'octauas de sant Joan per lo senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors, set psalms, sens orga. Paga de subuenció v sous.

1223. Sant Bernat. A 4 dit, missa matinal de le visitatió de Nostra Senyora per lo senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1224. Sant Bernat. Lo die de cap d'octaues de sant Pere, missa matinal *de cruce* per mossèn Pere Roig, àlies *Font*, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1225. Sant Bernat. La primera dominica de juliol, missa matinal de festa o d'octaua per mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 126r/

1226. Sant Bernat. La segona dominica de juliol, missa matinal de festa o d'octaua per mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1227. Sant Bernat. A 9 dit, missa matinal de cap d'octaues de le visitatió per lo senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors y set psalms, y orga. Paga de subuenció 5 sous.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1228. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal de sant Christòfol, ab 12 capas, per mossèn Christòfol Ginart, preuere. Paga de subuenció 10 sous.

1229. Anniuersari. A 11 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* de dotze capas, ab de mors y set psalms, per Joan Miró, cap de guayte. Paga de subuenció 10 sous.

1230. Sant Bernat. A 14 dit, missa matinal de le diade per la senyora Margaritta Barthomeua, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1231. Sant Bernat. A 17 dit, missa matinal de sant Aleix per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1232. Sant Bernat. A 20 dit, die de santa Margaritta, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per la senyora Margaritta Dezclepés, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1233. Sant Bernat. A 21 dit, missa matinal de santa Praxedis, ab 12 capas, per mossèn Anthoni Moragues, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1234. Sant Bernat. A 22 dit, missa matinal de santa Magdalena per la senyora Joana Nicolaua, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 11 sous. /f. 126v/

1235. Sant Bernat. A 23 dit, missa matinal de rèquiem per mossèn Jaume Llull, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1236. Sant Bernat. A 25 dit, missa matinal de sant Jaume, ab 12 capas, per ànima de mossèn Jaume Ferrer, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1237. Sant Bernat. A 25 dit, missa matinal de sant Jaume per ànimas de le senyora Jaumeta Costa y de son fill Benet, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1238. Sant Bernat. A 26 dit, missa matinal de santa Anna, ab 12 capas, per la senyora Anna Juny, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1239. Sant Bernat. A 27 dit, missa matinal de santa Anna per ànima de la senyora Anna Boscana, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1240. Sant Bernat. A 28 dit, missa matinal de santa Anna per ànima de mossèn Anthoni Moragues, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. No·y a orga.

1241. Sant Bernat. A 29 dit, missa matinal de santa Beatriu per ànima de le senyora Beatriu Togores y Santacília, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1242. Sant Bernat. A 31 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

510
Agost

1243. Almoynes. Al primer d'agost, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. /f. 127r/

1244. Lo bassí. Al primer dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1245. Sant Bernat. A dit, missa matinal *de cruce* per ànima de mossèn Pere Roig, àlies *Font*, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1246. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal de Nostra Senyora dels Àngels, ab 12 capas, per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1247. Sant Bernat. A 4 dit, missa matinal de sant Domingo per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1248. Sant Bernat. A 5 dit, missa matinal de Nostra Senyora de le Neu per ànimas dels molts il·lustres senyors Joan Andreu Babiloni y Anthoni Torroella, canonges, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1249. Sant Bernat. A 6 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per mossèn Jaume Company, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1250. Sant Bernat. A 7 dit, die de le transfiguratió, missa matinal per ànima de le senyora Magdalena Lledona, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció II sous.

1251. Sant Bernat. A 8 dit, missa matinal de le tran[s]figuratió per ànima del senyor Guillem Grua, canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció v sous. /f. 127v/

1252. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal de sant Llorens per ànima de mossèn Joanot Bernadí Salas de Solanda, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1253. Sant Bernat. A 11 dit, missa matinal de sant Llorens per ànima del senyor Llorens Abrines, canonge, ab de mors, <sens> orga, y set psalms. Paga de subuenció v sous.

1254. Sant Bernat. A 12 de dit, missa matinal de santa Clara per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1255. Sant Bernat. A 13 dit, missa matinal de le tran[s]figuratió per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1256. Sant Bernat. A 15 dit, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Luís de Vilallonga, ardiacha y canonge, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1257. Sant Bernat. A 16 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1258. A 17 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie*, ab 12 capas, per ànima de le senyora Aldonsa Sant Joana, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1259. Sant Bernat. A dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* per la senyora Eulàlia de Santacília, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. Ha d'estar a 25 dit. /f. 128r/

1260. Sant Bernat. A 18 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* per ànima del senyor Joan Sacases, cabiscol y canonge, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1261. Sant Bernat. A dit, missa matinal de santa Elena per ànima de le dona Magdalena Redorta, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. Comensà's en lo any 1583.

1262. Sant Bernat. A 19 dit, missa matinal de sant Luís per ànima de misser Luís de Vilallonga, ardiacha y canonge, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1263. Sant Bernat. A 20 dit, missa matinal de sant Bernat, a la capella, per tots los confreres.

1264. Sant Bernat. A 20 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Joan Roig, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1265. Sant Bernat. A 22 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie*, ab 12 capas, per ànima de mossèn Guillem Arbona, preuere, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1266. Sant Bernat. A 24 dit, missa matinal de sant Barthomeu per ànima del reuerendíssim senyor bisbe Arnedo, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1267. Sant Bernat. A 24 dit, missa matinal de cap d'octaues de Nostra Senyora, ab 12 capas, per ànima de le senyora Francina Juny. Paga de subuenció 10 sous. /f. 128v/

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1268. Sant Bernat. A 26 dit, missa matinal de sant Luís¹¹⁰⁷ per ànima de mossèn Luís Pont, ciutadà,¹¹⁰⁸ ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1269. Sant Bernat. A 28 dit, missa matinal de sant Agustí a la capella per los confreres de sant Bernat.

1270. Sant Bernat. A 28 dit, missa matinal de sant Augustí per ànima de le senyora Magdalena Lledona; haurà de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció II sous.

1271. Sant Bernat. A 29 dit, missa matinal de sant Joan Degollaci, ab 12 capas, per ànima de mossèn Joan Blanch, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1272. Sant Bernat. A 29 dit, missa matinal de sant Augustí per ànima de le senyora Violant Angelats, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. No·y a orga.

1273. Sant Bernat. A 30 dit, missa matinal de sant Luís, per ànima de mossèn Luís Pont, ciutadà, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

511

Setembre

1274. Almoynes. Al primer setembre, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1275. A dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga lo bassí de subuenció 5 sous. /f. 129r/

1276. Sant Bernat. Al primer dit, missa matinal de sant Gil, ab 12 capas, per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1277. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* per ànima del senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1278. Sant Bernat. Lo primer diuenres après de le festa de le decollació de sant Joan, missa matinal *de plagis*¹¹⁰⁹ per una deuota persona, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1279. Sant Bernat. La primera dominica de setembre, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Francesch Uniz, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

¹¹⁰⁷ "sant Luís": ratllat; <*de assumptione*>.

¹¹⁰⁸ "mossèn Luís Pont, ciutadà": ratllat; <le senyora Agnès Santa Cruz>.

¹¹⁰⁹ *Missa de plagis*: missa votiva de les llagues de Jesús [MM 3.640-3.648].

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1280. Sant Bernat. A 8 dit, missa matinal de Nostra Senyora per ànima de le senyora Beatriu Muntanyàs, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1281. Sant Bernat. A 9 dit, missa matinal de Nostra Senyora per ànima de le senyora Margaritta Juny, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1282. Sant Bernat. Lo dit de sant Raphel, missa matinal, ab 12 capas, per ànima de le senyora Anna Genouarde, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1283. Sant Bernat. La segona dominica de setembre, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Francesch Uniz, preuere, amb de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 129v/

1284. Sant Bernat. A 12 dit, missa matinal *de cruce* per ànima de mossèn Joan Augustí, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1285. Sant Bernat. A 14 dit, missa matinal *de cruce* per ànima de mossèn Gabriel Verger, preuere. No té de mors; los set psalms són per ànima de mossèn Michel Sbert, preuere, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1286. Sant Bernat. A 15 dit, missa matinal *de natiuitate beate Marie* per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors y set [psalms], ab orga. Paga de subuenció 5 sous.

1287. Sant Bernat. A 16 dit, missa matinal de l'exaltació de le creu per ànima de mossèn Pere Guasp, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1288. Sant Bernat. A 18 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Bonnat Llobet, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1289. Sant Bernat. La tercera dominica de setembre, missa matinal de sant Raphel per ànima de le senyora Elibet Mirona y Raphel Miró, son marit, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1290. Sant Bernat. Lo dimars après de le tercera dominica, missa matinal de sant Raphel per ànima de mossèn Rafel Llompart, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1291. Sant Bernat. A 21 dit, missa matinal de sant Matheu, ab 12 capas, per ànima del senyor Matheu Fiol, canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 130r/

1292. Sant Bernat. A 23 dit, die de santa Tecla, missa matinal per ànima del senyor Gabriel Serdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1293. Sant Bernat. La dominica après de sant Matheu, missa matinal de 12 capas per ànima de mossèn Matheu Roger, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1294. Sant Bernat. A 27 dit, missa matinal dels metges sant Co[s]me e sant Demià per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1295. Sant Bernat. A 29 dit, missa matinal de sant Miquell, ab 12 capas, per ànima de misser Luís de Vilallonga, ardiacha y canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1296. A 30 dit, missa matinal de Sant H[i]eroni, a la capella de sant Bernat, per los confreres de sant Bernat.

512
Octubre

1297. Almoynes. Al primer d'octubre, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1298. Bassí de les ànimas. A dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga lo bassí de les ànimas 5 sous de subuenció.

1299. Sant Bernat. A dit, missa matinal de sant Michel per ànima de mossèn Gabriel Verger, preuere, sens de mors ni set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous. /f. 130v/

1300. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal de sant Miquell, ab 12 capas, per ànima de mossèn Michel Saluà, scriuent, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1301. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal de sant Miquell per ànima de mossèn Michel Beulenes, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1302. Sant Bernat. A 3 dit, missa matinal de sant Michel per ànima de mossèn Michel Fluxà y sa muller Francina, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1303. Sant Bernat. A 4 dit, missa matinal de sant Francesch, ab 12 capas, per ànima de mossèn Francesch Uniz, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1304. Sant Bernat. A 5 dit, missa matinal de sant Francesch per ànima de mossèn Francesch Monsoriu, preuere, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1305. Sant Bernat. A 5 dit, missa matinal de sant Hieroni per ànima de la senyora Hierònima Burguesa, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1306. Sant Bernat. A dit, missa matinal de sant Francesch per ànima de la senyora Francina Sigala, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1307. Sant Bernat. Lo die de cap d'octaues de sant Michel, missa, ab 12 capas, per ànima de mestre Miquel Durban, argenter, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 131r/

1308. Sant Bernat. A 6 dit, missa matinal de sant Miquell per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1309. Sant Bernat. A 8 dit, missa matinal de sant Francesch per ànima de le senyora Anthònia Rossella, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1310. Sant Bernat. La primera dominica d'octubre, missa matinal de le diade o d'octaues per ànima del reuerendíssimo senyor don Diego de Arnedo, olim bisbe de Mallorca, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1311. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal de sant Hieroni per ànima de mossèn Hieroni Aguiló, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1312. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal *de cruce* per ànimas del senyor Bernat Oliuer, canonge, y de mossèn Francesch Bonet, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1313. Sant Bernat. Lo diuenres après de sant Francesch, missa matinal *de cruce* per ànimas de mosèn Francesch Sala, canonge, y mosèn Thomàs Castelló, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1314. Sant Bernat. La segona dominica d'octubre, missa matinal de le diade o d'octaues per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1315. Sant Bernat. A 11 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* per ànima de mossèn Ramon Llull, notari, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 131v/

1316. Sant Bernat. A 13 dit, missa matinal de sant Garau per ànima del senyor Hieroni Garau, canonge, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1317. Sant Bernat. A 18 dit, missa matinal de sant Lluch per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1318. Sant Bernat. Missa matinal de les Vèrgens per ànima de madò Joana Gottarde, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1319. Sant Bernat. A dit, missa matinal de les Vèrgens per ànima de le senyora Úrsula Sureda, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1320. Sant Bernat. A 23 dit, missa matinal de le translació de santa Eulàlia per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1321. Sant Bernat. A 28 dit, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1322. Capítol. A 29 dit, missa matinal de rèquiem per ànima del senyor Guillem Grua, canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

513

Noembre

1323. Almoynes. Al primer de noembre, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. /f. 132a^r/

1324. Lo bassí de les ànimas. Al primer de noembre, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms, Paga lo bassí de les ànimas 5 sous de subuenció.

1325. Sant Bernat. A dit die de Tots Sants, missa matinal de le diade per ànima de mestre Pecipí, theòlech, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1326. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal de les octaues per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1327. Sant Bernat. A 5 dit, missa matinal de Tots Sants per ànima de le senyora Margaritta Beusana, donzella, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1328. Sant Bernat. La dominica infra octaues de Tots Sants, missa matinal per ànima del reuerendíssimo senyor don Diego de Arnedo, ab 12 capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1329. Sant Bernat. A 6 dit, missa matinal de sant Lleonard per ànima del senyor Gabriel Valls, canonge, sens de mors; los set psalms són per Armate Posas, ab orga. Paga de subuenció II sous.

1330. Sant Bernat. Lo primer diuenres après Tots Sants, missa matinal *de cruce* per ànima de le senyora Magdalena Serra, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1331. Sant Bernat. La primera dominica de noembre, missa matinal per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 132a^v/

1332. Sant Bernat. A 8 dit, missa matinal de Tots Sants per ànima del senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous; no·y a orga.

1333. A 9 dit, missa matinal a la capella de l'Almoyna per los benefactors de les almoynes.

1334. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal *de passione ymaginis* per ànima de mossèn Gabriel Verger, ab set psalms, sens de mors ni orga. Paga de subuenció II sous.

1335. L'obra. A 11 dit, missa matinal de sant Martí, ab 12 capas, per ànima de le dona Anthònia Castellona, ab 4 antorxes de le sacristia y cos present; té de mors y set psalms. Paga de subuenció a la sacrestia 1 sou, III diners.

1336. Sant Bernat. A 13 dit, missa matinal de sant Martí per ànima de mossèn Martí Ciffre, preuere, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció II sous.

1337. Sant Bernat. La segona dominica de noembre, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1338. Sant Bernat. A 16 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Barthomeu Vicens, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1339. Sant Bernat. A 17 dit, missa matinal de sant Martí per ànima del senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 133a^f/

1340. Sant Bernat. A 19 dit, missa matinal de santa Elisabet per ànima de le dona Elisabet Geleberta, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1341. Sant Bernat. A 20 dit, missa matinal de santa Elisabet per ànima de la senyora Elisabet Albertina, ab de mors. Lo[s] set psalms són de mossèn Pere Segura, preuere, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1342. Sant Bernat. A 21 dit, missa matinal de le presentació de Nostra Senyora, ab 12 capas, per ànima de le senyora Eleonor Burgassa, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1343. Sant Bernat. A 22 dit, missa matinal de santa Scecília, ab 12 capas, per ànima del senyor Pere Joan Santacília, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1344. Sant Bernat. A 22 dit, missa matinal de santa Cecília per ànima de mossèn Pere Guasp, preuere, amb set psalms, sens orga ni de mors. Paga de subuenció 5 sous.

1345. Sant Bernat. A 23 dit, missa matinal de sant Climent per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors, set psalms y orga. Paga de subuenció II sous.

1346. Sant Bernat. A 25 dit, missa matinal de santa Chaterina, ab 12 capas, ab de mors y set psalms, per ànima del senyor Michel de Pachs, canonge. Paga de subuenció 10 sous.

1347. Sant Bernat. A 26 dit, missa matinal de santa Chaterina per ànima del senyor Jaume Caldés, canonge, sens de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. /133a^v/

1348. Sant Bernat. A 27 dit, missa matinal de le presentació de la Mara de Déu per ànima de mossèn Joan Roig, apotecari, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1349. Sant Bernat. A 28 dit, missa matinal de santa Chaterina per ànima de le senyora Chaterina Moyana, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1350. Anniuersari. A 30 dit, missa matinal de sant Andreu per ànima de la senyora Margaritta Peretona, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

514

Dezembre

1351. Almoynes. Al primer de desembre, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1352. Lo bassí de les ànimes. A dit, missa matinal de rèquiem per les ànimes de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga lo bassí de subuenció 5 sous.

1353. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal de santa Bibiana, ab 12 capas, per lo senyor Hieroni Garau, canonge; té de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1354. Sant Bernat. A 3 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Jaume Xanxo, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. /f. 134a^r/

1355. Sant Bernat. A 4 dit, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1356. Sant Bernat. A 5 dit, missa matinal de rèquiem per ànima del senyor Rafel de Vilallonga, canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1357. Sant Bernat. A 6 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima del senyor Nicolau de Muntanyàs, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1358. Almoynes. A 7 dit, missa matinal de sant Nicolau, ab 12 capas, per ànima de mossèn Nicolau Armant, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1359. Sant Bernat. A 8 dit, missa matinal *de conceptione beate Marie*, ab 12 capes, per ànima de mossèn Vicens Valeix, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1360. Sant Bernat. Al diuenres antes de santa Bàrbara, missa matinal *de cruce* per ànima de le senyora Bàrbare Sureda; y si santa Bàrbara serà en diuenres, se ferà lo matex die, sens de mors ni orga. Paga de subuenció II sous.

1361. La sacrestia. A 10 dit, missa matinal de santa Eulàlia Emèrita y dir-s'ha per lo custos y scolans en lo altar y capella de dita santa, instituïde per la magnífica senyora Elisabet Sant Joan y Forteza, la qual ha de dir lo custos o altre per ell, ab los scolans, iuntament amb un primatxer o dos, per la qual ha donade la propietat y les despesas necessàrias per ha comprar y smortitzar dotze sous censals, los quals se són comprats a 2 de mars de 1584, ab meua /f. 134a^v/ summa. Y vol dita senyora que sia donat de charitat a dit custos o al qui dirà la missa, III sous, y per los primatxers, II sous, un sou per quiscun. Y si no serà present sinó hun, aquell haie los II sous; y a quiscun dels scolans, sien donats vuyt diners per distribució, y vuyt diners a lo qui dirà la missa ultre los III sous. Y lo de més a dits dotze sous, resta per subuenció a la sacrestia. Y a la fi de dita missa, se ferà absolució per dona [...].¹¹¹⁰ Y vol dita senyora que, durant la vida de mossèn Pau Vilallonga, preuere,¹¹¹¹ sie ell sempre conuitat a solas y li sien donats II sous.

1362. A 10 dit, missa matinal de santa Eulàlia Emèrita per ànima de le dona Eulàlia Celleres, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1363. Sant Bernat. A 11 dit, missa matinal *de conceptione beate Marie* per lo senyor Gabriel Serra, canonge y sacrista, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1364. Sant Bernat. A 11 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de lo senyor Gaspar Albertí, canonge, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1365. Sant Bernat. A dit, missa matinal *de conceptione beate Marie* per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1366. Sant Bernat. A 13 dit, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1367. Sant Bernat. La primera dominica de l'Aduent, missa matinal de sant Andreu o d'octaues per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 135a^r/

1368. Sant Bernat. A 18 dit, missa matinal *de expectatione partus* per ànima de le senyora Eleonor Garcia, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

¹¹¹⁰ Espai en blanc.

¹¹¹¹ Es tracta del músic Pau Villalonga, mestre de capella de Santa Maria del Mar de Barcelona i de la Seu de Mallorca; C. MENZEL SANSÓ, *Il codice SVI di Pau Villalonga (1534ca-1609) ed il fascicolo SEMI conservati nell'Archivio Capitulare di Mallorca*. Tesina de Musicologia presentada a la Università degli Studi de Pavia, 2004.

1369. Sant Bernat. La segona dominica de l'Aduent, missa matinal de le concepció de le Mara de Déu per ànima de mossèn Rafel Puigseruer, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1370. Sant Bernat. A 19 dit, die de Nostra Senyora d'Esperança, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Pere Joan Çeforteza, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1371. Sant Bernat. La tercera dominica de l'Aduent, missa matinal de le diade o d'octaues per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1372. Sant Bernat. A 21 dit, missa matinal de sant Thomàs, ab 12 capas, per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1373. Sant Bernat. A 26 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima de mossèn Michel Steua, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1374. Sant Bernat. A 27 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima de mossèn Joan Ciuella, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1375. Sant Bernat. a 28 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 135a^v/

1376. Sant Bernat. A 29 dit, missa matinal *de natiuitate* per ànima del senyor Joan Sacases, cabiscol y canonge, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

515

Jener

1377. Almoynes. Lo primer de jener, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1378. Lo bassí de les ànimas. A dit, missa matinal per les ànimas, ab de mors y set psalms. Paga lo bassí de les ànimas, per subuenció, 5 sous.

1379. Sant Bernat. A dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1380. A 2 dit, missa matinal *de plagis* per ànima de le senyora Magdalena Marine, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1381. Sant Bernat. A 6 dit, missa matinal dels Reys, ab 12 capas, per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1382. Sant Bernat. A 7 dit, missa matinal *de cruce* per ànima de le senyora Eleonor Santacília, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció II sous.

1383. Sant Bernat. A 8 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie* per ànima de mossèn Joan Morell, ciudadà, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 136a^f/

1384. Sant Bernat. Al primer diuenres après de l'epiphania, missa matinal *de plagis* per ànima del senyor Arnau de Santacília, sacrista y canonge,¹¹¹² ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1385. Sant Bernat. La primera dominica de jener, missa matinal, ab 12 capas, per ànima del reuerendíssimo senyor don Diego de Arnedo, bisbe de Mallorca, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1386. Sant Bernat. La dominica infra octauas Epiphanie, missa matinal per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1387. Sant Bernat. A 14 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima de mossèn Pere Joan Frexa, preuere, amb de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1388. Sant Bernat. A 16 dit, missa matinal de sant Honorat per ànima de le senyora Prudència Vilallonga,¹¹¹³ ab 12 capes, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1389. Sant Bernat. A 17 dit, missa matinal de le diade per ànima de l'il·lustríssimo y reuerendíssimo senyor Anthoni Cerdà, cardinal,¹¹¹⁴ ab dotze capas, de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1390. Sant Bernat. A 18 dit, missa matinal de sant Anthoni per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors y set psalms, sens orga.¹¹¹⁵ Paga de subuenció 5 sous.

1391. Sant Bernat. A 18 dit, missa matinal de le cadira de sant Pere per ànima de le senyora Margarita Beusana, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 136a^v/

¹¹¹² Sobre aquest canonge humanista, membre de la cort de Roderic de Borja, vegeu M. BARCELÓ-G. ENSENYAT, *Els nous horitzons culturals a Mallorca al final de l'Edat Mitjana*, pp. 98-99.

¹¹¹³ Observau la connotació classicista del nom, com ho fa notar G. ENSENYAT PUJOL, *Història de la literatura catalana a Mallorca a l'Edat Mitjana*. Palma de Mallorca 2001, p. 148.

¹¹¹⁴ El cardenal Gabriel Cerdà i de Lloscos, antic canonge de la Seu de Mallorca (Santa Margalida 1390?-Roma 1459) i després religiós trinitari; G. MATEU MAIRATA, *Cardenales de Mallorca*. Palma 1981, pp. 47-69; M. BARCELÓ-G. ENSENYAT, *Els nous horitzons culturals a Mallorca al final de l'Edat Mitjana*, pp. 96-97; A. MAS FORNÉS, *De pagesos a cavallers: l'extracció social del cardenal Antoni Cerdà (segles XV-XVI)*, a *Al tombant de l'Edat Mitjana. Tradició medieval i cultura humanista. XVIII Jornades d'Estudis Locals*. Palma 2000, pp. 437-450; cfr. §288, in nota.

¹¹¹⁵ "sens orga": escrit dues vegades.

CONSUETA DE SAGRISTIA DE LA SEU DE MALLORCA

1392. Sant Bernat. A 19 dit, missa matinal de le diade per ànima del senyor Joan Sacases, cabiscol y canonge, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1393. Sant Bernat. A 21 dit, missa matinal de santa Agnès, ab 12 capas, per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1394. Sant Bernat. A dit, missa matinal de le diade per ànima de mossèn Anthoni Ribes, candeler, sens de mors ni orga; té set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1395. Sant Bernat. A 22 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima de mossèn Joanot Arruffat, sucrer, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1396. Sant Bernat. Al cap d'octaues de sant Anthoni, missa matinal de dit sant per ànima de mossèn Anthoni Sucies, preuere, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1397. Sant Bernat. A 22 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1398. Sant Bernat. A 24 dit, missa matinal de sant Anthoni per ànima de mossèn Anthoni Moragues, preuere, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1399. Sant Bernat. A 25 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, per ànima de mestre Jaume Palou, preuere y teòlech, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous. /f. 137a^r/

1400. Sant Bernat. A 27 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Gabriel Busquers, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1401. Sant Bernat. Lo primer diuenres après sant Vicens, missa matinal *de cruce* per ànima de le senyora Agnès Berarde, sens de mors ni orga, ab set psalms. Paga de subuenció II sous.

1402. Sant Bernat. A 28 dit, missa matinal de sant Anthoni per ànima de le senyora Anthònia Sant Joan, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1403. Sant Bernat. La dominica de le Septuagèsima, missa matinal de le diade o octaues per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1404. Almoynes. Lo primer dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1405. Lo bassí de les ànimas. A dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga lo bassí de subuenció 5 sous.

1406. Sant Bernat. A 2 dit, missa matinal de le diade, ab 12 capas, sis domers, collars,¹¹¹⁶ ab de mors, per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo. Paga de subuenció 10 sous.

1407. Sant Bernat. A dit, missa matinal de le purificatió per ànima de mossèn Michel Joan Santandreu, ab de mors, orga y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. /f. 137a^v/

1408. Anniuersari. A 3 dit, missa matinal de sant Blay ab 12 capas per ànima de mossèn Pere Joan Arcas, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1409. Sant Bernat. La dominica sexagèsima, missa matinal de le diade o de festa per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, y orga. Paga de subuenció 5 sous.

1410. Sant Bernat. A 4 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Joan Borràs, canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1411. Sant Bernat. A 5 dit, missa matinal de santa Àgata per ànima de mossèn Anthoni Ferrer, notari, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. Orga.

1412. Sant Bernat. A 9 dit, missa matinal de la purificatió per ànima del senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1413. Sant Bernat. A 10 dit, missa matinal de santa Scolàstica per ànima del senyor Gabriel Cerdà, sacrista y canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1414. Sant Bernat. A 11 dit, missa matinal *de assumptione beate Marie*, ab 12 capas, per ànima de misser Ramon Llull, doctor, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 10 sous.

1415. Sant Bernat. A 15 dit, missa matinal de rèquiem per ànima de mossèn Luís Roig, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. /f. 138a^r/

¹¹¹⁶ *Collars*: es deu referir a aquests de postissos que es posaven a les dalmàtiques dels domers; en aquest context, és un senyal d'una major solemnitat.

1416. Sant Bernat. A 24 dit, missa matinal de sant Macià per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1417. Sant Bernat. La dominica quinquagèsima, missa matinal de le diade o d'oc-taues per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

517
Mars

1418. Almoynes. Lo primer de mars, missa matinal de rèquiem per ànima de mos-sèn Pere Palmer, mercader, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous.

1419. Lo bassí de les ànimas. A dit, missa matinal de rèquiem per les ànimas de purgatori, ab de mors y set psalms. Paga lo bassí de les ànimas 5 sous de subuen-ció.

1420. Sant Bernat. A 9 dit, missa matinal de sant Patià per ànima del senyor Joan Borràs, canonge, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1421. Sant Bernat. La primera dominica de Quaresma, missa matinal de le diade per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous.

1422. Sant Bernat. La segona dominica de Quaresme, missa matinal le diade per ànima de mossèn Michel Stelrich, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de sub- uenció 5 sous. /138a^v/

1423. Sant Bernat. A 19 dit, missa matinal de sant Joseph per ànima de mossèn Pere Poquet, preuere, ab de mors y set psalms. Paga de subuenció 5 sous. Sens or- ga. /138a^v/

1424. Sant Bernat. La tercera dominica de Quaresma, missa matinal per ànima del reuerendíssimo senyor bisbe Arnedo, ab de mors y set psalms, sens orga. Paga de subuenció 5 sous. /f. 139a^f/

518

[DONACIONS DIVERSES]

1425. A 8 de juliol 1601, aportaren los onrats de marinés an le Seu hune làntia d'ergent noua, le qual pesaua 96 unses y 3 quarts; y lo metex dia, que fonch diu- menge, va esser possade deuant lo altar mayor, esent custos lo reuerend mossèn Antoni Pasqual, preuere.

1426. A 22 de decembre 1606, lo molt reuerend senyor Gabriel Veny, preuere y paborde, presentà an el <molt> reuerend Capítol une làntia d'argent, de pes de 66 onses, le qual lo senyor son pare dexà en son darrer testament, mossèn Gabriel Veny, mercader, le qual ha feta fer lo senyor son nebot, mossèn Gabriel Veny, mercader, com a successor de son avi y pare. Donaren-li loc a le primera filera de- uant Sant Gabriel. Gabriel Mir, custos.

1427. A 11 d'agost 1610, fas memòria jo, Michel Berga, preuere y custos lo present any, com lo molt reuerent Capítol rebé dos draps de brocat vermey y los antorns verts, ab las armas brodadas d'or y plata del senyor Hieroni Tafoya, canonge de dita Seu, quondam, los quals dexà en son últim tastament que·s posaren en l'ancortinada de dita yglésia chatradal en lo loch a ont astan los palis. Y axí foren rebuts per mans del[s] mermesós tastamentaris del dit senyor Tafoya, quondam, lo senyor Matheu Mayol, canonge de dita Seu y canceller de sa Magestat, y lo reuerend mossèn Jaume Verger, preuere, y primatxer y mestre de cerimònias de di[t]la Iglésia, y lo reuerent mestre Joanot Sala, preuere y beneficiat en la dita Seu, los quals rebí jo, demunt dit custos del molt reuerend Capítol, y aquell fiu posar en l'ancortinada a 14 d'egost, vigília de Nostra Senyora d'egost, per orde del molt reuerend Capítol. Anima ejus requiescat in pace. /f. 139a^v/

1428. A 6 de janer 1629, fas memòria jo, Christòfol Ginard y Janer, preuere y custos, com lo il·lustre y molt reuerend senyor Joan Baptista Seforteza, sacrista y canonge, donà una llàntia de plata en la Seu, la qual està en la capella de Sant Pere. Nostre Senyor li dóna molts anys de vida.

1429. Fas memòria com vui que contam, als.¹¹¹⁷ /f. 132r/

519

ORDINACIÓ DE LES MISSES MATINALS

1430. Dijous, a XVIII d'agost de l'any MDXIII, fonch feta determinació per lo reuerend Capítol per les missas matinals de cor, les quals, del dia present en euant seran hordenades per deuoció d'alguna deuota persone o per la confreria del gloriós sant Pere y sant Bernat. Si seran missas de XII capes, haian de pegar a la sacrestia deu sous per subuenció de les capes, vestiments, sera y ensens. Y <si> serà missa de duas capes, que pach a le dita sacrestia sinch sous. E les festas d'Aloy nouament ordenades, pagan vint sous. Le qual determinació manà lo reuerend Capítol [que] jo, Miquel Nadal, preuera, tunc regint a le sacrestia, continuàs en la present consuetat ad eternam rei memoriam, quod et feci Deo gratias.

520

DETERMINACIÓ DE LES SEPULTURAS DEL[S] PREUERES

1431. Nota que determinà lo reuerend Capítol que, quant un preuera beneficiat en la present Seu, morà e dixerà, [e] sie sotorat en altra part que en la Seu, té de fer así an la Seu lo ultimum vale,¹¹¹⁸ ço és que·l tenen d'aportar así a hon serà mort y tenir-lo así, an la Seu, a missa. Y feta l'absolució del conuantual, aportar-la·n a la porta de Mar; aquí apagaran tota la luminària, ço és ciris y antorxes que hauran aportades. Y aquí seran los capellans d'a hon serà, a paròquia o serà lexat, o frares; si poran anar an creu alsade, aportar-la·n a l'hon lo deuen satorrar per dexe de dit preuere. E asò és stat determinat per lo reuerend Capítol y preticat ab lo cos de mossèn Ascarp, preuere, qui·s dexà a Santa Eulàlie; vege's lo libre de mossèn Ga-

¹¹¹⁷ Aquest text és inacabat.

¹¹¹⁸ *Ultimum vale*: el comiat del cos a la litúrgia exequial.

briel Vaquer, preuere,¹¹¹⁹ de l'any MDVI, en lo qual any era custos dit mossèn Vaquer y morí dit mossèn Ascarp. /f. 132v/

1432. Més s'és preticade dita ordenació en l'any MDXIII, en lo cos del reuerend mossèn Gabriel Moner, preuere, lo qual se lexà en Cartoxa. No hobstant dita lexà, fonch portat e la Seu y fet aquí lo ultimum vale, y d'aquí fonch portat en Cartoxa hont s'era lexat. Y la Seu o le secrestia los té de donar vestiments y fer tocar, y els pegar lo que és praticat com si jaguesen a la Seu, vehent lo libre de mossèn Raphael Bonet, qui era custos l'any present.

1433. Més s'és preticat en lo cos de mossèn Joan Ros, preuere, lo qual se lexà fos satorat en Sant Francesch, perquè murí dins lo monestir y d'allí fonch pres per los capellans de la Seu y portat en dita Seu; y fet lo ultimum vale, fonch tret a le porta de Mar y d'aquí fonch pres, vestit com a frare, y portat en Sanct Francesch per los mateixos frares.

1434. Més s'és preticat en lo cos de mossèn Luch Simonet, preuere, lo qual morí en case de misser Valentí y dexà esser fos soterrat en Santa Eulàlie. Y fonch portat <de> dita case en la Seu, y fet lo ultimum vale, fonch portat a la porta de Mar y aquí pres per los preueres de Santa Eulàlie, ha hon era binificiat, y portat en dita església, restant les funeràries,¹¹²⁰ axí de dit mossèn Luch Simonet com de mossèn Joan Ros, a le Seu, a n'els quals donà vestiments lo custos; vagen en lo libre de mossèn Joan Nadal de MDXXXII, en lo qual any era custos.

1435. Més s'és preticat en lo cos de mossèn Miquel Arnau, preuere, lo qual se dexà en la vila de Sineu. Y <no> obstant dita lexà, fonch portat en la Seu y fonch-li feta missa conuentual de rèquiem. Y feta l'absolució, lo tregue- /f. 133r/ ren per la porta de Mar y portaren-lo a l'església de Sant Pau, a hon estigué fins al vespre, que-l portaren an Sineu; donà-li lo custos vestiments, com s'acustuma; vegen lo libre de mossèn Joan Valdaure, custos l'any present, a XVIII de febrer any MDXXXIII.

1436. Més s'és preticat ab lo cos del venerable mossèn Guillem Amangual, lo qual se lexà en lo monestir de Cartoxa y que li fos fet conuentual a Santa Creu, hont here axí mateix beneficiat. Y no obstant la dita dexa, fonch sepultat d'este manera: Lo dia que morí, hora tarde fonch portat en la Seu y aquí li fonch feta tota le sirimònia; y acabade, lo tregueren a la porta de Mar, a hon lo prengueren los capalans de Santa Creu, restant les antorxes y siris en dita Seu. Lo custos li donà vestimens y tota cosa com acostuman los altres qui jauen en dita Seu; vegen lo libre de mossèn Joan Valldaure, custos l'any present 1549, al primer de juny.

1437. Més s'és preticat ab lo cos del reuerend mossèn Miquel de Paix, canonge, lo qual se lexà en Sant Francesch y fonch portat de casa sua en la Seu, y fonch-li fet conuentual. Y feta tota la serimònia, fonch tret e la porta de Mar y elí fonch pres per los frares de dit monestir, hont s'era dexat, restant totes les funeràries en la Seu y per Sant Francesch feren altres funeràries. La Seu li donà vestiments; vegen lo libre de mossèn Joan Valdaura, preuere, custos l'any present 1551.

¹¹¹⁹ Mn. Gabriel Vaquer, antic prior de Lluc (1516-1531); M. BARCELÓ CRESPI-G. ENSENYAT PUJOL, "Mossèn Gabriel Vaquer en el context de les lletres mallorquines de la tardor medieval", a BSAL 62 (2006), pp. 185-222.

¹¹²⁰ *Funeràries*: exèquies.

521

[ACORDS CAPITULARS]

1438. <Fas memòria yo, Antoni Vinyes, preuere y custos de le sacrestia de le Seu, com diuenres a 23 de noembre 1584 fonch determinat per lo reuerend Capítol que per lo que en aquesta tempore se lleuen molt pres[t] a Matines y ab tres llums no poden tots seguir lo cor, que d'equí al deuant sien donades quiscun die per a Matines quatre candeles, perquè, ab més comoditat de tots, se pugan dir Matines y sie lloat y glorificat nostro Senyor per a sempre. Amén.> /f. 133v/

1439. <A XVI d'octubre any 1573, fonch determinat per lo reuerend Capítol que d'equí al deuant totas las festas dels apòstols, i en octaues d'estas i de Nostre Dona de la Neu, sien dobles maiors, axí com lo dia de sant Llorens i de santa Agnès, axí ab lo tocar com en les altres cosas>. /f. 134r/

522

[DONACIÓ D'UNA BACINA]

1440. <Fas memòria yo, Guillerms Sott, preuere, y custos lo present any, com vuy que comtam a vint-y-quatre de desembre any 1578, vigília de la nativitat de Jesu-christ, lo senyor Pere Johan de Sentasília, cabiscol y canonge de la Seu, presentà y donà una besina gran ab les armes de Sentacília y una cadufa sens tap; vol emperò dit senyor que, vivint el, si nigung dia s'esdevedrà que o tinga manester per son servey, lo custos lo·y deix. Nostro Senyor li do la paga en la sua santa glòria. Amén. Amén>. /f. 135r/¹¹²¹

523

[NOTES SOBRE SERMONS]

1441. Llista de los sermons [que] paga lo il·lustríssim y reuerendíssim senyor bisbe en esta santa Iglésia:

1. Primo, al primer [de] janer, dia de la circuncisió del Senyor.
2. Més als 6 de janer, dia dels sants Reys.
3. Més als 2 febrer, dia de la purificació de Nostra Senyora.
4. Més lo dia de l'assenció del Senyor.
5. Més lo dia de Penthecostés.
6. Més lo dia de la Santíssima Trinitat.
7. Més lo dia del Corpus.
8. Més la dominica infra octavam del Corpus.
9. Més lo dia 15 d'agost, dia de l'assumpció de Nostra Senyora.
10. Més lo dia 8 de setembre, dia de la natiuitat de Nostra Senyora.
11. Més el primer de novembre, dia de Tots los Sancts.
12. Més als 8 desembre, dia de la Puríssima Concepció.
13. Més als 25 desembre, dia de la nativitat de Nostro Senyor Jesuchrist.
14. Y la segona y tercera festa.
15. <Més el dia que reza de l'anu[n]ciació de Nostra Senyora, quant se translada fore de la Quaresma>.

¹¹²¹ El f. 134v és en blanc.

1442. Nota. Quando se erigió el canonicato magistral,¹¹²² de los sobre dichos sermones se pusieron a cargo de otro canónigo algunos de ellos; y desde que se quitaron algunos días festivos, es a saber, que se reduxeron a sólo el oír misa, el obispo dexó de mandar predicar el día de san Juan Apóstol, que cae en la tercera fiesta de la Navidad del Señor, y el Cabildo que daua <e demandar> predicar el día de los Innocentes, también lo quitó.

1443. Los sermones de cargo del magistral son:

1. Día de la epifanía.
2. Día de la anunciación.
3. Día de la ascensión de Nuestro Señor.
4. Día de san Pedro.
5. Día de la asunción de Nuestra Señora.
6. Día del nacimiento de Nuestra Señora.
7. Día de Todos los Santos. /f. 135v/

1444. Més paga lo dit il·lustríssim y reuerendíssim senyor bisba la mitat de la Quaresma [que] es predica quiscun any en esta santa Iglésia. /f. 137v/¹¹²³

524

[DONACIÓ D'UN PAL·LI I D'ALTRES PARAMENTS]

1445. Jo, Onofre Ferro, preuere y custos, fas nota com a 12 de iuny 1591, presentà y donà lo molt reuerent senyor Hierònym Garau, canonge de Malorques, un pali per servey de l'altar maior, a la present sacrestia de la Seu, de tela d'argent, en lo qual stà un rol·lo y molta part del rol·la d'obra matisada y un gàlser¹¹²⁴ gran al mig y una forma com d'hòstia brodat de fill d'or y cañatilos. Lo qual rol·lo stà sostengut per dos àngels, un a cade costat, ab ses carxofes ab les sayas matitsades de cordó d'or y las robes seltat y rendat de fill d'or y les ales dels àngels de punt xeraxer y las carxafes de fill d'or, ab unes parts de ceda, ab se flocadura de ceda carmesina, ab un cordó d'or demunt la flocadura, ab sos faldons, en cada quall són les armes de dit senyor canonge, que són uns leons ab un a sots. Y és tan rich com pali nigú pugua esser. Voll dit senyor seruesca quiscun any en dit altar maior lo die del Sanctíssim Sacrement y tota l'octaua, y al monument, y tots los diumenges de l'any que se cantarà missa del Corpus, y qualsauol altres dies, tant ordinaris com extraordinaris, que se celebrarà en dita Seu offici del Sanctíssim Sacrament. Y prega si·s pot scusar que tant dit pali com altre de brocat de tres alts que anys fa donà dit senyor a dita sacrestia, que un ni altre se pos per nigun temps en l'empeñada, sinó que dien molt ben treçats, etc. Y més donà, per servey de dita Seu, per lo altar maior, unes toualles primes de Flandes, molt largas y bestans, l'amplitut de les quals cobran tot lo altar y penian molt per tot lo entorn de l'altar, cosa molt bona. etc. Y més donà dos tapits de mitjana forma di (sic) diuerses colors per lo dauant peu de dit altar maior. Lo que tot dix offaria a Nostro Senyor Déu Iesu-christ, Fill de Déu viu, y suplicaua a se Diuina Maiestat le·y acceptàs en remissió de sos pecats y culpes, y en part de les tantes obligations y de les infinites misericòrdies que de se diuina mà ha rabudes y rep de cadel (sic) die; y que confiaua y tenia ferma speransa en se bondat immensa, que usant de se solita clemència, que

¹¹²² *Canonge magistral*: el canonge que té per ofici la predicació.

¹¹²³ Els ff. 136r, 136v i 137r són en blanc.

¹¹²⁴ *Gàlzer*: calze.

ara de present y en l'hora de la sua mort, li valdrà, per medi de la passió, creu y mort sua, entre lo seu iudici y la sua ànima; que axí li plàsia. /f. 138v/

525

[BENEDICCIÓ DE LA PRIMERA PEDRA
DEL PORTAL MAJOR DE LA SEU]

1446. Nota que lo il·lustríssim y reuerendíssim senyor Joan Vich y Menrich, bisbe de Malorques, beneí, a 28 de noembre 1592, lo dia de sant Simó y Iudes, la primera pedra del portal maior après Vespres. Lo mestre d'aquell és mestre Antoni Verger y dit portal se fa de dinés de dit reuerendíssim senyor bisbe. /f. 140v/¹¹²⁵

526

[DISPOSICIONS LITÚRGIQUES]

1447. Diumenge, a 21 de janer 1565, manà lo reuerendíssim senyor bisbe d'Arnedo a mi, Joan Borràs, custos, que quant hy hauria conuentual, stiga sempre hun lanter circa de la tomba per adobar y concertar les antorxes y no·s mogue del temps que haurà enceses dites antorxes fins que sia temps d'apagar aquellas.

1448. Nota que, per lo Disapta Sanct, té de tenir fets dos ciris de grum, la hu de pes de dos liures, algun tant prim y llarg, per lo senyor canonge qui farà; y l'altra serà d'hunsa y mitge bona, axí mateix algun tant larch; lo hu serveix per lo qui diu la missa; l'altra per lo qui diu lo *Exultet*. Y si volrà, seran los dos ciris cadeú de dos liures, larchs y prims. /f. 141r/

527

[CRÒNICA D'UNA ORDENACIÓ EPISCOPAL]¹¹²⁶

1449. Assí, en Mallorca, ab assistens d'abbats de mitra o bàculo,¹¹²⁷ o de dignitats, y per no hauer-hi abbats de mitra, foren dos dignitats, és e seber, lo senyor Gregori Çaforteza, ardiacha y canonge, y lo senyor Hieroni Çaforteza, degà y canonge, determinà lo molt reuerent Capítol que cremàs lo lletoner y cremassen los ciris dels senyors canonges y estiguessen totes les relíquies en lo altar mayor, la nit antes se tocàs la doble mayor de l'*Aue, Maria*, y a huna hora de nit, se repicassen tres trets, y après tocassen n'Entònia 25 tirades per la consecratió. Lo endemà, se tocà lo offici mayor com Aloy y acabaren a una hora de dia. Acabada Nona, vingueren del palau lo senyor bisbe, ab lo senyor archabisbe electo y assistens,

¹¹²⁵ El f. 139 ha estat arrabassat i el f. 140r és en blanc.

¹¹²⁶ Es tracta de l'ordenació episcopal de Mons. Francisco Esquivel, fins aleshores inquisidor de Mallorca, nomenat arquebisbe de Càller (Sardenya). Fou ordenat de bisbe a la Seu l'11 de setembre de 1605, pel bisbe de Mallorca Alfonso Laso y Sedeño (1604-1607), que justament havia estat traslladat des de la dita seu episcopal de Càller a la de Mallorca aquest mateix any; A. CAMPANER, *Cronicón mayoricense*. Palma 1984, p. 354. Pel que fa a les semblances entre els ritus d'ordenació, vegeu la crònica de l'ordenació episcopal, a la Seu de València, del mallorquí Mons. Arnau Albertí, el 27 de desembre de 1535, a J. MARTÍ MESTRE (ed.), *Llibre d'antiquitats*. València-Barcelona 1994, pp. 141-143. Cal tenir en compte que el *Pontificale romanum* reformat després del concili de Trento fou publicat el 1595-1596; per això Mons. Albertí ja degué ésser ordenat amb aquest nou ritu.

¹¹²⁷ *Abat de mitra o bàcul*: a partir de la segona meitat del s. XI, els abbats acostumaren a portar aquest signe episcopal; per això, s'anomenaven de vegades *abbats mitrats*. A Mallorca, només podia portar mitra l'abat de la Real. Els abbats també solien dur bàcul com a signe del seu ministeri pastoral.

y arribats en lo altar, bax, en lo penúltim escaló, feren oratió; y feta, lo bisbe donà la benedictió a cadahú, so és féu-los lo senyal de la creu, y anaren-se'n quiscun a son altar, so és lo nostre bisbe se'n muntà dalt lo altar baix del dosser; y dit electo se n'anà a son altar, prop Sant Gabriel, sobre un cadefal de dos palms d'altària, y dit altar miraua a la sacrestia. Y en dit altar, y hauia una creu dita Ne Rossella, ab dos canalobres; y alt dit cadefal, a la part del virrey, estaue la cradensa de l'electo, parada ab molta plata y ab los vestimens [que] s'hauia de vestir. A l'altra part de Santa Eulàlia, hauia altre cadefal ab dos palms d'altària, en lo qual y hauia una creu ab dos canelobres y dos capes per los assistens, y dos coxins de vellut; y també y hauia una credensa ab algun tant de plata. Y dits assistens, ab dos canelobres, y la credensa del nostre bisbe estaue ahont acustume estar. Lo demás se féu com mane lo pontifical, exceptat que lo electo conuidà sis cauells molt ben adressats, los quals seruiren en temps de l'offertori per aportar l'offerta a dit altar: dos de dits cauells portaren dos atxes; dos altres portauen los dos pans; los altres dos, portaren dos barrillets. Y dita oferta prengué lo electo de mà de dits cauells, y ajonellat, donà cada cosa a lo consecrator, besant-li la mà cada vegada. Y tembé lo consecrator combidà a don Aubertí Demeto per dar-li ayguamans, perquè en tal diade s'acustume dar tal càrrech a persona graue. Y los assistens del nostre bisbe foren los senyors Onoffre Verí y Lucià Nadal, canonges, diaca lo senyor Joan Lloscos, y lo senyor Antoni Gil, subdiaca, canonges, etc. /f. 142r¹¹²⁸

528

[CRÒNICA DE LA VISITA DEL PRÍncep DE SAVOIA]¹¹²⁹

1450. Dimecres, a 19 de juny 1619, arribà a n'al moll de Mallorcas, a mitga hora de dia, lo príncep Filiberto, fill del duc de Sauoya, nebot del nostro rey, generalíssim de les mars, ab 17 galleras; desembarcà a una hora y mitge de dia. Nostro senyor il·lustríssim, don fray Simó Bauzà, bisbe de Mallorcas, y lo il·lustre y molt reuerend Capítol se congregaren a la sacrestia y allí determinaren lo feador¹¹³⁰ en recibir dit príncep. Primerament monsenyor y lo reuerend Capítol, feren electió del senyor ardiacha, thesorero, canonge Verí, paborde, qui anaren a n'al moll y entraren a la galera a ont anaua lo príncep; y de part de nostro senyor y del Capítol, li donaren la benvinguda. Tornats, monsenyor se vestí de pontifical; feran-li d'assistens lo senyor ardiacha y degà; d'euangelista, lo senyor canonge Cal·lar; epistoler, lo senyor canonge Nadal. Feren processó per ambitum ecclesie; lo diacha aportaua la creu de crestell baxa. Recebiren lo príncep dintra l'isglésia, deuant lo portal nou, y agonellat, monsenyor li donà esperges ab aygua beneyta, y després adorà la dita creu, que monsenyor prengué del diacha. Proceí·s la processó, y deuant lo altar mayor, lo príncep s'agonellà sobra un graó d'aura apparallat al costat de la tomba del rey En Jaume a la part del bencal del virey, y monsenyor se despullà a l'altar mayor; y lo senyor canonge Cal·lar digué missa resada en dit altar mayor, la qual oí lo príncep. La missa fonch *de Spiru Santo* (sic). Lo senyor canonge Nadal digué lo euangeli resat y lo paborde de Manorca, qui·s trobà assí, digué l'epistola resada. A la dita missa, assistí monsenyor y los senyors canonges a n'als padrissos de l'altar mayor. Los senyors canonges Verí y Lloscos feren les cerimònies en dita missa, so és en la confessió, abaxaren de llurs llochs y posaren-se a la part esquerra del príncep, y digueren la confessió. Y lo príncep staua agonellat y feya ses deuotions; en temps de l'epístola, euengeli, *Sanctus* y *Agnus Dei*,

¹¹²⁸ El f. 141v és en blanc.

¹¹²⁹ A. CAMPANER, *Cronicón mayoricense*, p. 372.

¹¹³⁰ *Feador*: fautor (DCVB: 1561).

feren lo mateix, abaxant de llurs llochs, dient l'epístola y lo euangeli, *Sanctus* y *Agnus Dei* al costat del príncep, y lo príncep feya ses deuocions. Lo diacha donà pau a n'al príncep ten solament ab pauher¹¹³¹ de plata; y besat aquel, cobrí'l ab lo cap del mendil. Com li agué donada pau, li féu reuerència y acato. Acabada la missa, monsenyor y lo senyors canonges abaxaren a n'al príncep y monsenyor donà-li la benuinguda. Lo príncep s'alsà, y monsenyor al costat esquerra y lo jurat mayor a la part dreta, y lo jurat mayor de ciutadans a la part esquerra, acompanyaren lo príncep fins a la porta noua de fora, y lo príncep entrà en carrossa y anà-se'n. Y ab tot que la missa fonch resada, a n'al chor se cantà los *Chiri*, *Gloria*, *Credo*, *Santus* y *Agnus Dei* ab música de dos cors y ministrils. La Seu stigué parada com lo dia de Pascha: totas les relíquies a l'altar mayor y la veracreu. A la missa, cremaren a l'altar deu ciris de plata, 4 de monsenyor y 6 de la sacrestia. A las banquetes deurades, cremaren 12 ciris grossos com si fos lo dia del Corpus. De la sacrestia, cremà lo lletoner mayor, la bencalada del corredor; l'enpaliada, destapada. Na Bàrbara tocà; repicaren les campanes a la vinguda del príncep. Custos, lo reuerend mossèn Saluedor Cladera, preuere. /f. 142v/

529

[CRÒNICA DE LA PRESA DE POSSESIÓ D'UN VIRREI]¹¹³²

+

1451. Nota com lo diumenge a 17 de juny 1621, a la tarda, après Completas, se donà possessió a n'el noble senyor Francisco Joan, virrey de Mallorca, ço és per la magestat del rey nostre senyor don Phalip d'Àustria y d'Espanya. Feren-sa los officis ab molta solemnitat com lo dia de Pascho: a cant d'orga, cantà lo offici lo senyor Pere Honofre Verí, canonge; digué lo euangeli lo senyor Francesc Sensaloni, canonge; tragueren las relíquies y la veracreu; cremaren 8 ciris en lo altar mayor y la bancalada. Rapicaren a primeras Vespres tres trets. Après de l'orasió de las ànimas, tres trets; après d'auer acadat lo clar de horas, altres (sic) tres trets; y a Vespres, altres tres trets. Y après de Completas, se li donaren las claus ut moris est y jurà en poder del molt il·lustre senyor don Simó Beuçà, bisba, vestit de pontifical. No·y agué res per la sacrestia, sinó gastos de cera: 10.

530

[NOTA SOBRE LES EXÈQUIES DEL REI FELIP III]¹¹³³

1452. Altra nota qui auia d'estar antes de la demunt dita y és que, a 24 y 25 de maig 1621, se feren las honres o obsèques per ànima del rey don Phalip d'Àustria tercer d'Espanya, com conste llargament en lo libre del custos del present any en cartas 106; y més de las offertas conste en lo matex libre, en cartas 41 dich.

¹¹³¹ *Pauer*: el portapau, o placa que solia dur gravada un anyell o una creu, que a la missa solemne es passava de banc en banc de l'església per esser besada en senyal de comunicació de la pau (cfr. *patena d'or*, n. 11 in nota).

¹¹³² A. CAMPANER, *Cronicón mayoricense*, p. 374; Campaner diu que aquesta cerimònia va esser dia 27 de juny, i no dia 17, com diu la consuetud.

¹¹³³ A. CAMPANER, *Cronicón mayoricense*, pp. 373-374

1453. Item llexa, per amor Déu, y perpètuament dóna, a la venerable sacrestia de la Seu insigna he cathedral isglésia de Mallorca, un docer de brocat o felilla d'or morada y d'altre part de valut morat, ab ses flocaduras de seda morada y fil d'or y seda morada, dels quals na pengen tres a cada cantó. Lo qual dosser vol stiga y age d'star en la susdita isglésia de la Seu tota l'octaua solemna y notable de la festiuitat del Santíssim Sagrement, comensant en primeras Vespres, com s'és ja fet y acostumat fer en dita Seu en vida sua, manant expressament a sos hereus, si ja dons ell en vida sua no·u feya, que puys an dit dosser y ha una barra de tela negra, per no auer-sa puscut trobar a les horas valut morat, que per so hi fassen la dita barra de dit valut morat, per la debita he complida perfectió del dit dosser. /f. 143r/ Mes auant llexa, vol y mana que sos hereus tingan obligatió de fer fer, quiscun any y per perpètuament, aquels vint-y-quatre ciris de cera blanca de grum, los qualls ell ja de vida sua ha fets fer y cremar cada tercera dominica del mes en dita isglésia de la Seu, los quals creman e degan cremar tot lo offici matinall del Corpus en lo altar major, ab determinatió del molt reuerend Capítol, la qual sobre d'açò fonch feta la gràtia; y voll que dits ciris sien del mateix tanor, pes y llargària que són aquells consemblants 24 ciris que paga lo senyor Hierònim Garau, canonge, en dita isglésia de la Seu tota l'octaua solemna y notable de la festiuitat del Santíssim Sagrement. Y més auant vol sien repertits en quiscuna tercera dominica tres sous y quatre dinés, ço és 1 sou per lo scholà y lo demás per los reuerends preueres qui abaxan lo Santíssim Sagrement del sacrari hi·l possen en la custòdia, per la qual obra pia llexa tans censalls, admortitzat sobre la Uniuersitat y consignatió de Mallorca, a la reuerend confraria dels gloriossos sant Pere y sant Bernat de la dita isglésia de la Seu, lo reuerend procurador de la quall tinga obligatió y càrrech de fer quiscun any y perpètuament dits 24 ciris de cera blanca, si ja dons ell de vida sua no haurà ja admortizat, girat y transferit dit censall a dita confraria per dita obra pia perpètua. És de misser Pere Moll, doctor en drets.

1454. Nota com, a 5 de febrer 1623, morí la senyora Joana Ballestera y Bronda, muller del senyor Francesc Ballester, cens fer testament, y son marit y parens volien que fos anterrada en lo monestir de Sant Domingo,¹¹³⁴ a n'el vas dels Brondos. Y lo dit son marit Francesc Ballester té vas propi en la Seu, deuant lo pilar qui està antra [la capella de] Pasio himaginis y [la capella de] Sant Martí. A las hores, lo reuerend cluari Jaume Joan y Christòfol Ginard y Janer, <custos>, preueres, los qualls tots dos anaren en casa del dit Ballester, dient-li que fes mersà sa seruís fer anterrar la senyora sa muller en la Seu, a n'el seu vas de Ballestés, y no fos causa de fer alguns gastos. A las horas, féu de resposta que la sua voluntat hera que fos anterrada en Sant Domingo, a n'el vas dels Brondos, com tinch dit. A las horas, los sobredits cluari y custos acudiren a monsenyor reuerendíssim, dient-li lo fet del dit anterro, lo quall monsenyor ramaté a mi, Mesquida, y a mi, Alamany, doctós en drets, sos aduocats, que declarassen y fessen justícia a hon

¹¹³⁴ P. BARCELÓ ADROVER, *Sepultures a l'antic convent de Sant Domingo de Palma*. Charlotteville 2010.

auia d'esser anterrada, los quals proueyren que, de dret, tocava esser enterrada en la Seu, a n'el vas de Ballestés, y que son marit y parens no tanien veu ni poder de fer-la anterrar en altra pard. Y axí fonch anterrada en la Seu. /f. 144r/¹¹³⁵

533

[NOTA SOBRE EL LIGNUM DEL DIA DE SANT ALEIX]

1455. Nota que, lo dia de sant Alex, dix mossèn Miquell Julià, mestre de cerimònies, que, a misa matinal y a misa major, y té d'aver lignum, a causa que [es] toca lo orga, encare que no·y aja *Credo*; y axí mateix de totes les festes que tocaran orga. Y asò dix em presència de mossèn Christòfol Alger y Bertomeu Moragues.

¹¹³⁵ El f. 143v és en blanc.